

Kallelse till miljö- och samhällsbyggnadsnämndens sammanträde

Datum och tid: 2024-01-31 kl. 13:30

Plats: Stadshuset, Christian Nilsson, vån 2

Förhinder anmäls till Jenny Norman, jenny.norman@eslov.se

Ärenden

- 1 Upprop
- 2 Val av protokolljusterare
- 3 Internbudget 2024 2024/14
- 4 Intern kontroll 2024 2024/13
- 5 Årlig uppföljning av det systematiska brandskyddsarbetet 2023 2024/25
- 6 Yttrande över ändring av detaljplan E.283 Långåkra 1 Del av 2006/239
Långåkra 1:11, Eslöv
- 7 Revidering av delegeringsordning för miljö- och 2023/730
samhällsbyggnadsnämnden 2024
- 8 Behovsutredning för tillsyn och kontroll under perioden 2024-2026 2024/23
- 9 Tillsynsplan för miljö- och hälsoskyddstillsyn under perioden 2024- 2024/21
2026
- 10 Kontrollplan för livsmedelskontrollen under perioden 2024 - 2026 2024/22
- 11 Ansökan till Unesco om att inrätta biosfärsområde Storkriket 2024/32
- 12 Förslag till nya bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild 2022/351
väghållning m.m. i Eslövs kommun
- 13 Remiss miljöfarlig verksamhet (Mi 2024-29)
- 14 Bygglov för nybyggnad av enbostadshus (BYGG 2023.432) 2023/10432
  - Handlingar ej tillgängliga med anledning av personuppgifter
- 15 Lov för rivning av tillbyggnad samt ändra användning på 2023/10076
flerbostadshus (BYGG 2023.76)
  - Handlingar ej tillgängliga med anledning av personuppgifter
- 16 Överträtt användningsförbud gällande motordriven anordning, 2023/10422
Slaktaren 25, Eslöv (BYGG 2023.422)
- 17 Anmälan om förvanskning på fastighet (BYGG 2023.203) 2023/10203
  - Handlingar ej tillgängliga med anledning av personuppgifter
- 18 Anmälan om olovlig tillbyggnad (TILLSYN 2020.22) 2020/10022
  - Handlingar ej tillgängliga med anledning av personuppgifter
- 19 Olovlig byggnation på fastighet (TILLSYN 2020.24) 2020/10024
  - Handlingar ej tillgängliga med anledning av personuppgifter
- 20 Informationspunkt Tillsyn miljöavdelningen
- 21 Informationspunkt Ny körväg för regionbuss 436 & arbetet med
Marieskolan
- 22 Välja ombud till Skånes Miljö- och hälsoskyddsförbund

Ordförande

Bengt Andersson (M)

2024-01-12

Karin Sandström

+4641362563

karin.sandstrom@eslov.se

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Tjänsteskrivelse. Internbudget 2024.

Förslag till beslut

- Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden beslutar att godkänna internbudget 2024.

Ärendebeskrivning

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har för 2024 en budgetram på 88,2 mnkr. Kommunbidraget har för år 2024 minskat med 1,6 mnkr. Av nedanstående specifikation framgår förändringarna;

	mnkr
Budget 23	-89,8
Åtgärdsplan	4,4
Effektivisering LED-armatur	0,4
Kommungemensam ekonomiavdelningen	1,1
Pris- och lönekomensation	-3,0
Utsmyckning	-0,5
Kollektivtrafik (Seniorskort 70+)	-0,8
Budget 24	-88,2

Beslutsunderlag

Internbudget 2024 Miljö- och samhällsbyggnad

Beredning

När åtgärder för 2023 och 2024 togs fram var utgångspunkten tillfälliga åtgärder för dessa verksamhetsår. De risker och konsekvenser som beaktades vid framtagandet var av tillfällig karaktär för respektive verksamhetsår. De prioriteringar som har genomförts har därför varit att ”övervintra” delar av verksamheten under dessa båda verksamhetsår.

För att klara dessa besparingskrav presenterades en rad åtgärder för nämndens politiska ledning och i dialog med dem togs ett förslag fram som sedan beslutades av nämnden. Åtgärderna för att klara besparingskravet inte enbart till storlek utan även

till innehåll är således politiskt förankrade sedan tidigare. Åtgärder för att klara besparingskravet för 2024 är oförändrade jämfört med vad som togs fram inför nämndsbehandlingen och beslutet i början av 2023. Då det alltid är svårt att förutse utvecklingen av en verksamhet så kan andra åtgärder uppkomma över tid. Skulle så ske avseende förslaget till besparing så kommer förändrat innehåll av besparingarna avseende 2024 stämmas av med nämndens politiska ledning. Detta betyder inte att en besparing ersätts av en annan utan det kan lika väl innebära att en ökad intäkt gör att vi inte behöver vidta vissa åtgärder för klara uppsatta besparingskrav.

ÅTGÄRDER		Effekt (tkr)
Intäkter	Justera taxorna, Taxor för parkering, felparkeringsavgifter, taxa för grävning i allmän plats och torgtaxa kan ses över (2023)	300
	Se över möjlighet till vite - bland annat TA-planer och grävningar (2023)	100
Belysning	Se över tiden på gatubelysningen. Investering i ny led-belysning. (varav 400 2023)	500
	Släcka ner belysningen på landsbygden enligt beslut från 2017 (2024)	300
Grönytor	Dra ner på gräsklippning - område där avtalet tillåter en minskning (varav 350 tkr 2023)	550
	Grönyteskötsel, planeringar, flor 2024, omställning	196
	Förändring beskärning, plantering mm (2023)	200
Drift	Avtal Sjöholmen/toalett och skötsel (2023)	250
Utsmyckning	Minska utsmyckning (2023)	300
	Minskad utsmyckning (2024)	100
Personal	Lägre bemanning GIS (2023)	150
	Ej tillsätta kommunekologtjänst (2023)	750
Licenser	Uppsägning programvara (2023)	80
Övrig drift	Stäng av alla fontäner i kommunen (2024)	200
	Säg upp medlemskap i Biogas syd (2024)	25
	Säg upp medlemskap i Sveriges ekokommuner (SEKOM) (2024)	14
	Ta bort gratis vattenprover (2023)	40
	Översyn av prenumerationer (2023)	15
	Trafikkampanjer (2024)	30
	Fritid (2024)	100
Industrispår (2024)	200	
Summa		4400

När det gäller personella resurser så innehåller denna lista en vakanshållning av en hel tjänst samt lägre bemanning inom GIS. Den vakanta kommunekolog-tjänsten har medfört att arbete med naturvård, skötselplaner, inventeringar, kontakt med dikningsföretag/ markägare, andra vattenfrågor (främst tekniska), arbete med

invasiva arter och projektarbete LONA har prioriterats ner. Frågor som främst ger underlag och expertstöd till andra förvaltningar.

I vissa fall har vakanssättningen lett till att andra tagit in stöd externt eller anställt på egen hand. Utvecklingen de sista åren har dessutom medfört att miljöstrateg och kommunekolog har fått ökade förfrågan om strategiska frågor som har behövt prioriteras. Stöd i upphandlingar med miljökravställning, framtagande av miljöstrategi och planer, samarbete med tillväxt gällande t ex översvänningsfrågor och klimatarbete.

Även förfrågan om stöd till andra förvaltningar – inte minst för att t ex Serviceförvaltningen och Barn och Unga saknar denna kompetens på egen hand, har ökat. Arbetet med genomförandet av åtgärder inom planerna kopplade till miljöstrategin leder till mer strategiskt miljömålsarbete till förvaltningarna.

Vid permanent indragen kommunekolog återstår 1,0 kommunekolog och 1,0 miljöstrateg. En del av de nedprioriterade områdena kommer på längre sikt behöva återupptas vilket i sin tur leder till att den utökade delen med strategiskt arbete inte ryms inom tjänsterna.

Motsvarande resonemang kan föras beträffande en lägre bemanning avseende GIS, men då det i det fallet inte handlar om en vakanshållning av en hel tjänst så kan inte effekterna förutses på samma vis. Däremot kan det komma i ett annat läge om en av GIS-tjänsterna blir vakanta t ex vid en stundande pensionsavgång. Det kan då vara svårt att rekrytera en ny medarbetare och de förutsättningar som råder idag,

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Dave Borg
Förvaltningschef

Karin Sandström
Avdelningschef stab och miljö

Internbudget 2024

Förutsättningar:

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har för 2024 en budgettram på 88,2 mnkr. Kommunbidraget har minskats med 1,6 mnkr. Av nedanstående specifikation framgår förändringarna:

Förändringar	mnkr
Budget 2023	-89,8
Åtgärdsplan	4,4
Effektivisering LED-armatur	0,4
Kommungemensam ekonomiavdelning	1,1
Pris- och lönekompensation	-3,0
Utsmyckning	-0,5
Kollektivtrafik (Seniorskort 70+)	-0,8
Budget 2024	-88,2

Kommunbidraget för år 2024 har utökats med 4,3 mnkr avseende pris- och lönekompensation, kollektivtrafik (seniorskort) samt satsning för utsmyckning. Flytt av resurser avseende ekonomi till kommungemensam ekonomiavdelning, åtgärdsplan samt investeringar i led-armatur medför att kommunbidraget minskar med 5,9 mnkr. Sammanlagt minskar kommunbidraget med 1,6 mnkr.

Under året kommer nämnden att få kompensation för faktiska utfallet för både kapitalkostnaden och ökade lönekostnaden efter lönerevision. Budgetramen kommer att justerats med motsvarande belopp.

I budget 2024 tillförs kommunbidrag med 0,5 mnkr till utsmyckning. I åtgärdsplanen har utsmyckningen minskats 2023 och minskas ytterligare 2024 vilket gör att tillskottet inte är en utökning utan enbart innebär en lägre besparing.

Utsmyckning, driftmedel budget	
Budget 2023	(inkl 400 tkr satsning 2022 levande stadskärna) 800 tkr
Åtgärdsplan 2023	-300 tkr
Åtgärdsplan 2024	-100 tkr
Utökning/tillskott 2024	500 tkr
Ny total budget 2024	(inkl 400 tkr satsning 2022 levande stadskärna)900 tkr

I tabellen nedan redovisas nämndens åtgärdsplan. I samband med framtagandet av åtgärdsplanen har nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de

mål och riktlinjer som kommunfullmäktige bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Därtill har nämnden sett till att besparingar:

- inte påverkar de andra nämnderna eller
- samarbetet mellan miljö- och samhällsbyggnadsnämnden och andra nämnder
- inte drabbar kärnverksamheten eller myndighetsutövning, och
- att invånarna fortsatt får en bra service, samt
- inte riskerar säkerheten för invånarna

ÅTGÄRDER		Effekt (tkr)
Intäkter	Justera taxorna, Taxor för parkering, felparkeringsavgifter, taxa för grävning i allmän plats och torgtaxa kan ses över (2023)	300
	Se över möjlighet till vite - bland annat TA-planer och grävningar (2023)	100
Belysning	Se över tiden på gatubelysningen. Investering i ny led-belysning. (varav 400 2023)	500
	Släcka ner belysningen på landsbygden enligt beslut från 2017 (2024)	300
Grönytor	Dra ner på gräsklippning - område där avtalet tillåter en minskning (varav 350 tkr 2023)	550
	Grönyteskötsel, planeringar, flor 2024, omställning	196
	Förändring beskärning, plantering mm (2023)	200
Drift	Avtal Sjöholmen/toalett och skötsel (2023)	250
Utsmyckning	Minska utsmyckning (2023)	300
	Minskad utsmyckning (2024)	100
Personal	Lägre bemanning GIS (2023)	150
	Ej tillsätta kommunekologtjänst (2023)	750
Licenser	Uppsägning programvara (2023)	80
Övrig drift	Stäng av alla fontäner i kommunen (2024)	200
	Säg upp medlemskap i Biogas syd (2024)	25
	Säg upp medlemskap i Sveriges ekokommuner (SEKOM) (2024)	14
	Ta bort gratis vattenprover (2023)	40
	Översyn av prenumerationer (2023)	15
	Trafikkampanjer (2024)	30
	Fritid (2024)	100
	Industrispår (2024)	200
Summa		4 400

Prioriteringar:

Med anledning av den ekonomiska besparingen som inleddes 2023 och utökas 2024 lämnas uppdrag till förvaltningen att fortsätta anpassa verksamheten till förutsättningarna. Avdelningarna genomför det grunduppdrag som är tilldelat förvaltningen i reglementet. För avgiftsfinansierad myndighetsutövning har förvaltningen även konjunkturen, så som minskat antal bygglovsärende och därmed intäkter, att ta hänsyn till.

Förändring per verksamhet 2023–2024

Enligt kommunens styrprinciper kan nämnden ”omdisponera medel i syfte att nå högre måluppfyllelse, kvalitet, resultat och eller tillgodoseende av medborgarnas behov.”

En överföring har skett från staben till gata, trafik, park motsvarande 0,2 mnkr. Det avser budgeten för bidrag till föreningar, som ska utgå från gata, trafik, park. Nedan redovisas ramfördelningen per verksamhet och förändringar mellan år.

Driftbudget per verksamhet	2023	Förändringar 2023–2024	2024	Ramförändring per verksamhet
Politisk verksamhet	-0,8	0,0	-0,8	0,0
Staben	-9,4	1,5	-7,9	0,2
Miljöstrategiskt arbete	-4,8	0,6	-4,2	0,0
Enhet tillsyn	-3,5	0,0	-3,5	0,0
Kart- och bygglovsavdelning	-6,2	0,2	-6,0	0,0
Bostadsanpassning	-3,7	-0,0	-3,7	0,0
Gata Trafik Park	-61,4	-0,6	-62,0	-0,2
Kommunbidraget	-89,8	1,6	-88,2	0,0

Resultatbudget per kontogrupp:

Resultatbudget per kontogrupp	2023	2024
<i>Intäkter</i>	<i>18,3</i>	<i>18,7</i>
Försäljningar	0,1	0,1
Taxor och avgifter	15,2	15,3
Hyror och arrende	0,6	0,6
Bidrag	1,3	1,6
Försäljning m m	1,1	1,2
Övriga ersättningar och intäkter	0,0	0,0
<i>Kostnader</i>	<i>-108,1</i>	<i>-106,9</i>
Personalkostnader	-39,1	-36,5
Lokalkostnader	-2,1	-2,3
Övriga kostnader	-41,7	-42,9
Avskrivningar	-20,6	-20,6
Intern ränta	-4,6	-4,6
<i>Kommunbidraget</i>	<i>-89,8</i>	<i>-88,2</i>

Investeringar

Investeringsbudgeten för 2024, uppgår till 73,9 mnkr för miljö- och samhällsbyggnadsnämnden, det är minskning med 61,2 mnkr jämfört med investeringsbudgeten 2023. Merparten avser större investeringar på sammanlagt 51,9 mnkr. Därtill kommer årliga investeringar motsvarande 22 mnkr.

Större projekt	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Nya och ej påbörjade projekt				
Ölycke områdeslekplats	-5,0			
Harlösa och Gårdstånga lekplats			-6,0	
Solkullen och Kungshult lekplats				-6,0
Trehäradsvägen etapp 4 (Sallerupsvägen-Lundavägen) inkl GC-väg på bro			-1,0	
Pågående projekt				
Trehäradsvägen etapp 2 (Gasverksgatan-Verkstadsvägen)		-5,0	-10,0	
GC-väg Medborgarhuset-Bryggaregatan, etapp 1 (Kyrkogatan-Trollsjögatan)	-11,0			
GC-väg Medborgarhuset-Bryggaregatan, etapp 2 (Trollsjögatan-Bryggaregatan)				-15,0
Byte till LED-armaturer <i>Årsanslag 2023, ändras till projekt med totalram</i>	-5,4	-5,4		
Kanalgatan etapp 2 (Västergatan-Bryggaregatan)			-15,0	-15,0
Kanalgatan etapp 3 (Föreningstorget-Västergatan)	-0,5	-0,5		-15,0
Gator Föreningstorget Torpstigen, Västerlånggatan, ev del av Kanalgatan	-15,0	-15,0		
Belysning landsbygden etapp 2	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Stinstorget		-10,0		
GC-väg Stabbarp-Bosarp-Öslöv	-10,5			
GC-väg Billinge – Röstånga		-11,5		
GC-väg Ö Asmundtorp – Trollenäs	-1,0	-1,0	-21,0	
GC-väg Vetegatan - Ö Asmundtorp	-0,5	-0,5	-3,5	
Summa Större projekt	-51,9	-51,9	-59,5	-54,0
Årsanslag				
Asfaltering	-7,4	-7,4	-7,4	-7,4
Om- och nybyggnadgatanläggningar	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7
Åtgärder i övriga orter	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9
Fritids- och naturanläggningar	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Cykel, kollektivtrafik och trafiksäkerhet	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9
Gatubelysning	-2,5	-2,5	-2,5	-2,5
Lekplatser	-2,5	-2,5	-2,5	-2,5
Grönområden Eslövs tätort	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1
Grönområden byarna	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Trädplanteringar enligt trädpolicy	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
Dagvattenåtgärder	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Broåtgärder	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2

Summa årsanslag	-22,0	-22,0	-22,0	-22,0
Summa miljö- och samhällsbyggnadsnämnden	-73,9	-73,9	-81,5	-76,0

Sammanfattande bedömning:

Sedvanlig indexuppräknning har skett för externa avtal. En fortsatt hög inflation får extremt stor påverkan på nämnden ekonomiskt då allt utförande genomförs på entreprenad. Indexuppräknning inför kommande budgetår görs på våren, medan avstämningsmånad för de centrala avtalen är juni månad. Detta gör att de prisökningar som sker efter att indextalen har beräknats först kompenseras året efter, då slutlig avstämning görs. Förvaltningens beräkningar indikerar ett kompensationsbortfall på ca 0,5 mnkr inför budget 2024. Detta är medel som huvud- och profilentreprenaden blir dyrare givet att samma mängd beställningar görs. Bedömningen bör därför bli att färre åtgärder i den offentliga miljön kan göras under 2024.

Enligt boverkets byggprognos från juni 2023 minskar antalet påbörjade bostäder med 55 procent i år och med 20 procent under 2024. Den mycket snabba förändringen av inflation och räntor leder till en hård inbromsning av bostadsbyggandet. Byggkonjunkturen bedöms utgöra den största osäkerheten i den ekonomiska utvecklingen för 2024.

Livsmedelstillsyn riskerar ett intäktsbortfall på grund av ny lagstiftning. Det innebär debitering i efterskott samt omklassificering av tillsynsärenden med eventuell förändrad intäkt.

Under 2024 kommer nämnden att genomföra upphandlingar av grönyteskötsel. Osäkerheten kring vad rådande världsläget innebär för ekonomin gör att det är svårt att förutse kommande prisbild för varor och tjänster.

2024-01-12

Karin Sandström

+4641362563

karin.sandstrom@eslov.se

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Tjänsteskrivelse. Intern kontroll 2024.

Förslag till beslut

- Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden beslutar att godkänna föreslagna internkontrollpunkter 2024.
- Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden beslutar att överföra kontrollpunkten skyddsobjekt och kontrollpunkten upphandling, som ej återredovisats 2023 till 2024.

Ärendebeskrivning

Nämnden har som uppgift att varje år granska att förvaltningen har kontroll över de processer som hanteras inom ansvarsområdet. Förslag på kontrollpunkter för intern kontroll 2024 har tagits fram. Förslaget omfattar även två överförda punkter från 2023.

Beslutsunderlag

- Intern kontroll bruttolista 2024
- Intern kontrollplan 2024

Beredning

Förvaltningen har tagit fram en bruttolista på riskmoment i processer samt värderat dem enligt risk- och väsentlighetsanalys. Modellen bygger på att varje moment värderas, baserat på sak- person- eller ekonomisk skada. En gradering från 1-4 om hur stor sannolikhet det är att ett fel inträffar samt hur stor konsekvensen då blir värderas. Den multiplicerade effekten anger om rutinerna och efterföljsamheten behöver kontrolleras eller inte. Med goda rutiner är sannolikheten liten att något ska hända och konsekvensen om något ändå händer, så liten som möjligt.

De kontrollpunkter som har högst risk (9-16) tas upp som förslag på kontrollpunkter det kommande året. Om det vid värderingen framkommer att ett moment borde bedömas ännu högre, har förvaltningen skyldighet att inte invänta den kommande granskningen, utan ska omgående åtgärda.

Bruttolistan, inklusive värderingen, presenteras för nämnden och utifrån den har föreslagna kontrollpunkter tagits fram. I kontrollplanen anges även hur granskningen ska ske och återrapportering sker när respektive granskning har skett.

En samlad uppdatering lämnas i vårprognos och delårsrapport. I bokslutet återrapporteras en summering av året samt eventuellt beslutade åtgärder som är åtgärdade.

Under 2023 har kontrollpunkten skyddsobjekt samt kontrollpunkten upphandling inte kunnat återredovisas av förvaltningen vilket gör att dessa förs till 2024 med skyndsam återredovisning.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ekonomiavdelningen

Dave Borg
Förvaltningschef

Karin Sandström
Avdelningschef Stab och Miljö

Kontrollplan för intern kontroll 2024 Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Kategori	Risker	Kontrollmoment	Granskningsaktivitet	Ansvarig	Verksamhet
<i>Omvärld</i>	<i>Säkerhet och kontroll</i>	<i>Skyddsobjekt</i>	<i>Ta fram rutiner för hantering av skyddsobjekt</i>	<i>Christian Nielsen</i>	<i>KoB</i>
<i>Inköp</i>	<i>Upphandling/inköp</i>	<i>Risker i samband med upphandlad verksamhet</i>	<i>Risk för höga indexuppräknningar, brutna upphandlingar samt förseningar av leverans samt för få leverantörer.</i>	<i>Christel Wohlin</i>	<i>GTP</i>
Process	Personalrutiner	Risk för hot och våld vid tillsynsbesök Kart o Bygg	Otillräckliga rutiner för säkerhet och trygghet vid tillsynsbesök medför en risk för personalen.	<i>Christian Nielsen</i>	KoB
Investering	GTP - Trafiksäkerhet	Allvarliga skador vid GC-passager	GC-passager utan hastighets säkring har ökad risk för allvarlig eller dödlig skadeutgång	<i>Christel Wohlin</i>	GTP

Föreslås överföras till 2024

Föreslås överföras till 2024

INTERN KONTROLL, Analys av processer MoS inför 2023

Kategori ¹⁾	Process ²⁾	Risk ³⁾	Vad kan gå fel och varför? ⁴⁾	Sannolikhet ⁵⁾	Konsekvens ⁶⁾	Risikvärde ⁷⁾	Acceptera/ hantera ⁸⁾
Omvärld	Bygglövsprocessen	Att kommuninvånare inte följer lagen/regler.	Om informationen på hemsidan inte är uppdaterad kan felaktig information göra att kommuninvånaren inte anmäler, söker lov m.m. trots att det ska göras.	2	3	6	Acceptera
Process	Bygglövsprocessen	Skyddade personuppgifter kommer ut	Gruppen för GDPR har gjort en grundläggande översyn gällande personuppgifter. Inom lov-verksamheten lämnas många handlingar ut och framför allt skyddade uppgifter måste hanteras extra varsamt.	1	1	1	Acceptera
Omvärld	Bygglövsprocessen	Bygglov lämnas till person i nära relation (jäv).	Tydliga rutiner finns och ärendena fördelas från chef. Den som vet med sig att det är en nära relation har själv ansvar att anmäla jäv.	1	3	3	Acceptera
Ekonomi	Bygglövsprocessen kopplad till avgift	Avgiftsbortfall om föreläggande inte sker inom tre veckor från inkommen ansökan.	När ett ärende behöver kompletteras är det viktigt att det sker inom tre veckor från det att ansökan inkom, annars räknas tidsfristen från det att ärednet ankom. Risk för avgiftsbortfall föreligger om tidsfristen missas. Detta gäller i lovärenden.	2	3	6	Acceptera
Omvärld	Bygglövsprocessen	Lovtiden går ut innan åtgärden är utförd.	Sökanden missar att bygglovstiden har gått ut - påminnelse skickas ut i normalfallet.	2	3	6	Acceptera
Process	Bygglövsprocessen	Laglig möjlighet att meddela slutbesked saknas	Vid interimistiska beslut om slutbesked där det läggs en bevakning finns det en risk att det inte finns laglig möjlighet att meddela slutbesked om bevakningen inte följs upp. Detta gäller särskilt de ärenden som är fördelade till handläggare som slutat. Risk för att giltighetstiden för lovet löper ut innan slutligt slutbesked meddelas.	2	3	6	Acceptera
Omvärld	Säkerhet och kontroll	Skyddsobjekt	Otillräcklig kunskap och kontroll på skyddsobjekt inom kommunen				Överförs 2024
Lagar och regler	Bygglövsprocessen	Lovbeslut vinner inte laga kraft.	Lovbeslut vinner inte laga kraft om kungörelse inte sker i enlighet med 9 kap. 41 b § PBL. I värsta fall kan ett beslut upphävas när den åtgärd som beslutet avser är genomförd.	2	3	6	Acceptera
Lagar och regler	Avgiftsuttag	Avgiftsuttaget blir felaktigt	Meddelande om när tidsfristen börjar löpa enligt 9 kap. 27 samt 27 a§ PBL skickas in ut.	2	2	4	Acceptera
Process	GTP	Trädinventering genomförs enligt plan med kontroll på skadedrabbade/farliga träd.	Skadade/sjuka träd kan trilla där allmänheten vistas om kännedom om trädens tillstånd inte finns.	2	2	4	Acceptera
Omvärld	GTP	Trasiga lekredskap på lekplats kan orsaka allvarlig skada.	Lekplatserna inventeras kontinuerligt och allmänheten kan anmäla skador via Eslövs hemsida. Rutin finns för att åtgärda fel.	2	3	6	Acceptera
Process	Myndighet	Långa handläggningstider för ärende som hanteras av annan part till följd av jäv (bygglovsärende till GTP eller miljötillsyn på ärende inom GTP)	Ärende där jäv föreligger skickas till klk eller extern part där prioriteringsordning inte kan påverkas (ny rutin från års	2	4	8	Acceptera
Omvärld	Exploatering	Risk för drunkning i dagvattendammar	Okontrollerade och öppna dagvattendammar kan orsaka risk för drunkningsolyckor.	2	4	8	Acceptera

Omvärld	GTP	Invasiva växter breder ut sig okontrollerbart	Invasiva växter breder allt mer ut sig och riskerar att orsaka skador både på privata och kommunala fastigheter.	2	4	8	Acceptera
Inköp	Upphandling/inköp	Risker i samband med upphandlad verksamhet	Risk för höga indexuppräknningar, brutna upphandlingar samt förseningar av leverans samt för få leverantörer.				Överförs 2024
Omvärld	GTP	Olyckor på grund av icke tillfredsställande halk-/snöbekämpning	Bristande kontroll av upphandlad intervåghållning kan medföra olyckor och skador.	2	4	8	Acceptera
Process	Investeringar	Risk för att tilldelningsbeslutet försenas.	Upphandlingen kan försenas och skadas till följd av lång process när igångsättningsbeslut förutsätter fortsatt process trots att budget beviljats.	2	3	6	Acceptera
Process	Upphandling	Risk att rutiner för upphandling, slutbesiktning och bonusutbetalning inte följs	I de fall rutinerna inte följs kan ersättning betalas ut trots att t ex jäv föreligger. Så kan också slutbesiktningen och bonusutbetalning bedömas på fel grunder.	1	3	3	Acceptera
Omvärld	Miljötillsyn	Gynnande tillsynsbeslut lämnas till person i nära relation (jäv).	Tydliga rutiner finns och ärendena fördelas från chef. Den som vet med sig att det är en nära relation har själv ansvar att anmäla jäv.	1	3	3	Acceptera
Process	Personrutiner	Risk för hot och våld vid tillsynsbesök Kart o Bygg	Otillräckliga rutiner för säkerhet och trygghet vid tillsynsbesök medför en risk för personalen.	3	4	12	Hantera
Lagar och regler	Avgiftsuttag miljötillsyn	Avgiftsuttaget blir felaktigt	Ärende ligger öppna och underlag för avgifter tas inte ut.	1	1	1	Acceptera
Process	Inköpsprocessen	IT-utrustning/utrustning förkommer	Otillräcklig kontroll på personalens tilldelade utrustning.	1	1	1	Acceptera
Process	Inköpsprocessen	Information kan falla bort.	Abonnemang, mailkonto och telefonnr avslutas ej när personal slutar med fortsatta kostnader som följd samt att information inte överlämnas.	2	3	6	Acceptera
Investering	GTP - Trafiksäkerhet	Allvarliga skador vid GC-passager	GC-passager utan hastighetssäkring har ökad risk för allvarlig eller dödlig skadeutgång	3	4	12	Hantera

¹⁾ De processer/risker som identifieras kategoriseras.

²⁾ De kritiska processerna identifieras. Detta sker utifrån en bedömning i vilka övergripande processer som det finns risker

³⁾ Identifiera risker, inom processerna, som kan hindra organisationen från att nå sina mål och eller följa lag och föreskrifter

⁴⁾ Beskriv vad det är som kan gå fel och vad det kan leda till

Sannolikhet och konsekvens bedöms utifrån hur bra rutiner vi bedömer vi har: utifrån våra förutsättningar hur bedömer vi sannolikhet att något ska kunna

⁵⁾ Hur sannolikt är det att det skulle kunna inträffa?

1. Osannolik – praktiskt taget obefintlig
2. Mindre sannolik – mycket liten risk för fel
3. Möjlig – risk finns att fel uppstår
4. Sannolik – mycket troligt att fel uppstår

⁶⁾ Vilken konsekvens skulle det få om det inträffade?

1. Försumbar – betraktas som obetydlig
2. Lindrig – uppfattas som liten
3. Kännbar – uppfattas som besvärande
4. Allvarlig – är så allvarlig att fel helt enkelt inte får inträffa

⁷⁾ 10 är ett observandum.

⁸⁾ Politiken får göra bedömningen om risken ska hanteras eller accepteras

Sannolikhet	1	2	3	4	5
4	4	8	12	16	
3	3	6	9	12	
2	2	4	6	8	
1	1	2	3	4	
	1	2	3	4	Konsekvens

2024-01-11
Marie Strandqvist
+4641362043
marie.strandqvist@eslov.se

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Tjänsteskrivelse. Årlig uppföljning av det systematiska brandskyddsarbetet 2023.

Förslag till beslut

- Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden godkänner den årliga uppföljningen av systematiskt brandskydd avseende 2023.

Ärendebeskrivning

En kommungemensam uppföljning av det systematiska brandskyddsarbetet ska genomföras en gång per år. Syftet med uppföljningen är att säkerställa att brandskyddsarbetet bedrivs i enlighet med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Beslutsunderlag

- Checklista årlig uppföljning av brandskydd 2023
- Protokoll Fösam 2024-01-18

Beredning

Förvaltningschefen ansvarar för sammanställning av checklistan för årlig uppföljning av det systematiska brandskyddsarbetet samt för att vid behov ta fram en handlingsplan.

Den årliga uppföljningen av det systematiska brandskyddet ska behandlas i förvaltningens samverkansgrupp, Fösam. Protokollet från Fösam samt eventuell handlingsplan ska behandlas i nämnden.

Sedan 2021 ansvarar Serviceförvaltningen för egenkontrollen av brandskydd och handlar även upp kommungemensam utbildning till samtliga förvaltningar. Tidigare brister inom Miljö och Samhällsbyggnad är därmed åtgärdade och inte längre aktuella. Senaste utbildningstillfället, teoretisk utbildning, var under 2021. Miljö och Samhällsbyggnad genomför brandskyddsutbildning vart fjärde år. Nästa gång blir under 2025. Under 2024 kommer nyanställda att erbjudas utbildningen. Avdelningscheferna inom Miljö och Samhällsbyggnad informerar nya medarbetare om grundläggande brandskydd på kontoret i samband med introduktion av nyanställd personal.

Beslutet skickas till
Servicenämnden

Dave Borg
Förvaltningschef

Karin Sandström
Avdelningschef stab och miljö

- [Startsida](#)
- [Tillbaka](#)
- [SBA](#)
  - [SBA Innehåll : MoS Admin](#)
  - [Styrdokument Gränsdragningslista Min/mina Befattningar](#)
  - [Befattningshavare Utbildningsplaner Genomförda utbildningar](#)
  - [Rutiner](#)
  - [Verksamhetsbeskrivning Brandskyddsredogörelse Ritningar](#)
  - [Underhållsrutiner](#)
  - [Extern kontroll SBA egenkontroll Genomförda egenkontroller Genomförda kontrollronder](#)
  - [Bifogade filer](#)
- [Marie Strandqvist](#)
  - [Mina uppgifter](#)
  - [Logga ut](#)

Årlig uppföljning av det systematiska brandskyddsarbetet.

Kommentar (anges alltid vid "Delvis" eller "Nej")

Företag	Eslöv Kommun	Datum	2024-01-23
Objekt	MoS Admin	Namn	Marie Strandqvist

	Ja	Delvis	Nej	Kommentar	
1. Ansvar					
1.1 Ansvarsfördelningen framgår för systematiskt brandskydd	☒	☐	☐		
1.2 Det finns en gränsdragningslista för systematiskt brandskydd som reglerar ansvaret mellan nyttjare och fastighetsägare	☒	☐	☐		
2. Organisation					
2.1 Tillräckligt med tid är avsatt för att bedriva systematiskt brandskyddsarbete	☒	☐	☐		
3. Utbildning					
3.1 Utbildningsbehovet för nästkommande år är dokumenterat och lämnat till förvaltningens brandskyddssamordnare	☒	☐	☐	Alla som inte gått utbildningen ska erbjudas detta.	
3.2 Samtliga medarbetare i verksamheten har genomgått en grundläggande brandskyddsutbildning	☐	☒	☐	Se kommentar B1474	B1474
3.3 Nya medarbetare har genomgått utbildningen: introduktion i arbetsplatsens brandskydd.	☒	☐	☐	Se kommentar B 1475	B1475
3.4 Minst en utrymningsövning har genomförts under innevarande år (skolor	☒	☐	☐	Faktiskt larm med utrymning i november 2023.	

minst en utrymningsövning vid varje terminstart)					
4. Instruktioner och rutiner					
4.1 Rutin för nödläge vid brand är känd bland verksamhetens personal	☐	☒	☐	Samtliga avdelningschefer ansvarar för att ge information på plats om utrymningsvägar och brandposte	B1476
4.2 Rutiner för hantering vad brandlarmet finns	☒	☐	☐		
4.3 De dagliga brandskyddsrutinerna är väl kända bland verksamhetens personal	☐	☒	☐	Nyanställda efter 2021 har ej gått utbildningen. Samtliga avdelningschefer ansvarar för att ge infor	
5. Teknisk dokumentation					
5.1 Det finns en ritning över verksamheten med befintliga brandskyddinstallationer	☒	☐	☐		
6. Drift- och underhållsrutiner					
6.1 Det finns drift- och underhållsrutiner för de installationer som enligt gränsdragningslistan nyttjaren ansvarar över	☒	☐	☐	Ej aktuellt för MoS	
7. Kontroll och uppföljning					
7.1 Egenkontrollerna är utförda minst en gång per kvartal på verksamheten	☒	☐	☐	Utförs av SeF	
7.2 Identifierade avvikelser i brandskyddet har åtgärdats	☒	☐	☐		
7.3 Har handlingsplanen för förbättringar i det systematiska brandskyddsarbetet från föregående år följts upp	☒	☐	☐		
7.4 Finns det behov av resurser för att hantera det systematiska brandskyddsarbetet. Om Ja, motivera.	☐	☐	☒		
8. Tillbud					
8.1 Hanteras tillbud som uppstår i Losam/Fösam	☒	☐	☐		

Kommentarer till checklistan för systematiskt brandskyddsarbete.

- 3.2 Nyanställda efter 2021 har ej gått utbildningen. Samtliga avdelningschefer ansvarar för att ge information på plats om utrymningsvägar och brandposter.
- 3.3 Nyanställda efter 2021 har ej gått utbildningen. Samtliga avdelningschefer ansvarar för att ge information på plats om utrymningsvägar och brandposter.
- 4.1 Ingen ytterligare kommentar.

---

§ 7

Arbetsmiljö

Arbetsskador och tillbud

Punkten tas upp nästa möte.

Diskriminering

Inget att ta upp.

Mötet ajourneras för en kortare paus om fem minuter.

Fastställa arbetsmiljöplan 2024 (I/D/B)

Planen gicks igenom och fastställs. Den kommer tas upp vid Fösam och infokaffena under 2024.

I december varje år kommer Miljö och Samhällsbyggnads ledningsgrupp gå igenom internbudgeten och diskutera fördelningen av de medel som finns. Finns det överskott inom en verksamhet så fördelas det om inom förvaltningen.

Avstämning arbetsmiljöplan (I/D)

Dokumentnamn: Arbetsmiljöplan 2024 inkl Fösam (Uppföljning), Plats: O:\PERSONAL\Arbetsmiljö\2024

Dokumentet gicks igenom.

Systematiskt brandskyddsarbete (I/D)

Checklistan gicks igenom. Representanterna har inget att tillägga.

Ärendet kommer behandlas vid miljö- och samhällsbyggnadsnämndens sammanträde den 31 januari 2024.

Uppföljning skydds rond 2023 (I/D)

Inget att återkoppla idag.

Det har beslutats sedan tidigare att representant från Serviceförvaltningen ska bjudas in vid avstämning av åtgärder efter skydds rond 2023.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

2024-01-15

Pia Olsson Ljungberg

+4641362784

pia.olsson-ljungberg@eslov.se

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Tjänsteskrivelse. Yttrande över ändring av detaljplan E.283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, Eslöv

Förslag till beslut

- Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden lämnar förvaltningens yttrande som sitt.

Ärendebeskrivning

Eslövs kommun har tagit fram ett förslag till ändring av detaljplan för detaljplan E.283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, Eslöv, Eslövs kommun. Ändringen av planen möjliggör större byggrätt inom fastigheterna Gräslöken 1, Ärtan 1, Sparrisen 1, Sparrisen 2 och Moroten 1 i Eslöv.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade den 28 november 2023 att skicka ut ändringen av detaljplanen på samråd.

Syftet med ändringen av detaljplanen är att behålla alla bestämmelser i den äldre detaljplanen men att ändra egenskapsbestämmelserna om markens utnyttjandegrad, för att möjliggöra större byggrätt inom fastigheterna Gräslöken 1, Ärtan 1, Sparrisen 1, Sparrisen 2 och Moroten 1 i Eslöv.

Planen hanteras enligt begränsat standardförfarande då den berör en åtgärd av mindre betydelse och samrådskretsen är liten. Det innebär att planen kan antas redan efter samrådet, såvida planförslaget godkänns av samtliga i samrådskretsen. Om förslaget till detaljplan godkänns under samrådet kan kommunen utesluta granskningen. Det innebär att det efter samrådet inte återstår fler tillfällen att lämna synpunkter.

Samrådstiden är från den 20 december 2023 till och med den 31 januari 2024.

Uppskov har beviljats till efter nämndens sammanträde.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut § 163, Beslut om samråd för ändring av detaljplan E.283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, Eslöv, Eslövs kommun inkommen 2023-11-28
- Underrättelse om samråd. Ändring av detaljplan E.283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, Eslöv, Eslövs kommun inkommen 2023-12-08
- Plankarta. Samråd. Ändring av detaljplan E.283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, Eslöv, Eslövs kommun inkommen 2023-12-07

- Planbeskrivning, Samråd. Ändring av detaljplan E.283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, Eslöv, Eslövs kommun inkommen 2023-12-07
- Gällande detaljplan E.283 Långåkra del av Långåkra 1:11
- Avdelningen Gata Trafik och Parks yttrande
- Stab och Miljös yttrande
- Kart- och bygglovsavdelningens yttrande

Beredning

Respektive avdelning på Miljö och samhällsbyggnad har yttrat sig i ärendet och dessa yttranden bifogas.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dave Borg
Förvaltningschef

Kommunstyrelsens arbetsutskott

---

§ 163

Beslut om samråd för ändring av detaljplan E.283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, Eslöv, Eslöv kommun

Beslut

- Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att *Ändring av detaljplan för E.283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, Eslöv, Eslövs kommun* med uppdaterad grundkarta ska hållas tillgänglig för samråd.
- Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att handlingarna ska skickas ut till samrådskretsen senast två veckor efter att grundkartan i plankartan uppdaterats. Samrådstiden är därefter 30 dagar

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade under sitt sammanträde 12 april 2022, att ge Kommunledningskontoret positivt planbesked och planuppdrag för ändring av detaljplan E.283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11. Syftet med ändringen av detaljplanen är att behålla alla bestämmelser i den äldre detaljplanen men ändra egenskapsbestämmelserna om markens utnyttjandegrad, för att möjliggöra större byggrätt inom fastigheterna.

Planhandlingarna kommer att uppdateras inför, eller efter, kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut om samråd. En aktuell grundkarta är inte färdig och grundkartan behöver vara aktuell när detaljplanen skickas ut på samråd.

Beslutsunderlag

- Plankarta Ändring av detaljplan E.283 Långåkra Del av Långåkra 1:11, Eslöv, Eslöv kommun Samrådshandling
- Planbeskrivning Ändring av detaljplan E. 283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, Eslöv, Eslövs kommun Samrådshandling
- Undersökning av betydande miljöpåverkan

Beredning

Kommunledningskontoret har tagit fram förslag till samrådshandlingar för *Ändring av detaljplan E. 283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, Eslöv, Eslövs kommun*.

Planen hanteras enligt begränsat standardförfarande då den berör en åtgärd av mindre betydelse och samrådskretsen är liten. Det innebär att planen kan

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Kommunstyrelsens arbetsutskott

---

antas redan efter samrådet, såvida planförslaget godkänns av samtliga i samrådskreten. Om förslaget till detaljplan godkänns under samrådet kan kommunen utesluta granskningen. Det innebär att det efter samrådet inte återstår fler tillfällen att lämna synpunkter.

Beslutet skickas till

VA SYD, registrator@vasyd.se
Räddningstjänsten, info@rsyd.se
Miljö och Samhällsbyggnad

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

2023-12-08
My Lundström

Underrättelse om samråd Ändring av detaljplan E.283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, Eslöv, Eslöv kommun

Eslövs kommun har tagit fram ett förslag till ändring av detaljplan för detaljplan E.283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, Eslöv, Eslöv kommun. Ändringen av planen möjliggör större byggrätt inom fastigheterna Gräslöken 1, Ärtan 1, Sparrisen 1, Sparrisen 2 och Moroten 1 i Eslöv.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade den 28 november 2023 att skicka ut ändringen av detaljplanen på samråd. Under samrådet finns det möjlighet att lämna synpunkter på detaljplanen.

Syftet med ändringen av detaljplanen är att behålla alla bestämmelser i den äldre detaljplanen men att ändra egenskapsbestämmelserna om markens utnyttjandegrad, för att möjliggöra större byggrätt inom fastigheterna Gräslöken 1, Ärtan 1, Sparrisen 1, Sparrisen 2 och Moroten 1 i Eslöv.

Beslutsunderlag:

- Plankarta, Ändring av detaljplan E_283 Långåkra del av Långåkra 1_11
- Planbeskrivning, Ändring av detaljplan E_283 Långåkra del av Långåkra 1_11 med bilagor
- Gällande detaljplan E_283 Långåkra del av Långåkra 1_11
- KSAU 2023-11-28 §163 Beslut om granskning för ändring av detaljplan E_283 Långåkra del av Långåkra 1_11

Handlingarna finns att hämta på <https://utveckla.eslov.se/projekt/langakra-nytt-bostadsomrade-i-vastra-eslov/>

Planen hanteras enligt begränsat standardförfarande då den berör en åtgärd av mindre betydelse och samrådsgruppen är liten. Det innebär att planen kan antas redan efter samrådet, såvida planförslaget godkänns av samtliga i samrådsgruppen. Om förslaget till detaljplan godkänns under samrådet kan kommunen utesluta granskningen. Det innebär att det efter samrådet inte återstår fler tillfällen att lämna synpunkter.

Fastighetsägare inom berörda fastigheter ombeds underrätta eventuella övriga boende, hyresgäster, bostadsinnehavare och arrendatorer om detaljplaneförslaget. Om Er fastighet övergått till ny ägare, ombeds Ni förmedla denna underrättelse.

SAMRÅDSTID 2023-12-20 – 2024-01-31

HANDLINGARNA PÅ KOMMUNENS HEMSIDA:
FINNS HÄR <https://utveckla.eslov.se/projekt/langakra-nytt-bostadsomrade-i-vastra-eslov/>

På Eslövs stadsbibliotek, måndag-torsdag kl 10.00-19.00, fredag 10.00-18.00, lördag 10.00-14.00.

SYNPUNKTER Synpunkter på förslaget ska framföras skriftligen till Eslövs kommun senast 2024-01-20.

Den som ingår i den upprättade samrådsgruppen och inte framfört skriftliga synpunkter senast under granskningsförfarandet kan förlora rätten att senare överklaga kommunens beslut att anta detaljplanen. Synpunkter som lämnas in anonymt beaktas, men ger inte avsändaren rätt att i senare skede överklaga.

Synpunkter lämnar du enklast genom kommunens e-tjänst som nås via <https://utveckla.eslov.se/projekt/langakra-nytt-bostadsomrade-i-vastra-eslov/>

Synpunkter kan lämnas via brev eller e-post. Det är då viktigt att det tydligt framgår att skrivelsen är ett samrådssvar. Det görs enklast genom att i brevet rubrik, eller e-posten ämne, ange: ”samrådssvar, Långåkra”.

Brev skickas till:

Kommunledningskontoret

Eslövs kommun

241 80 Eslövs kommun

E-post skickas till:

kommunledningskontoret@eslov.se

Mikael Vallberg
Planchef

PLANKARTA

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom all kvartersmark eller all allmän plats eller allt vattenområde på plankartan.

GRÄNSLINJER

- ■ ■ Planområdesgräns
- · — · — Användningsgräns
- · — · — Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV ALLMÄN PLATS

- GCVÄG Gång- och cykelväg
- GATA₁ Lokalgata

ANVÄNDNING AV KVARTERSMARK

- B Bostäder
- BK Bostäder, Kontor

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALLMÄN PLATS

Stängsel, utfart och annan utgång

○ ○ ○ Utfartsförbud

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

■ Marken får inte förses med byggnad.

Höjd på byggnadsverk

h₁ byggnadshöjd 7 meter, vid pulpettak högst 8 meter

2,0 Högsta antal våningar är angivet som angivet värde. Bestämmelsen har digitaliserats för att möjliggöra analyser, men används inte idag.

Takvinkel

o₁ 17,0 Minsta takvinkel är angivet värde i grader.

o₂ 27,0 Största takvinkel är angivet värde i grader.

Utnyttjandegrad

e₁ 30,0 Största byggnadsarea är angivet värde i % av fastighetsarean inom egenskapsområdet.

Byggnaders användning

S₁ Kvarteren ska kunna rymma även mindre hemmaverksamheter av icke störande slag

Placering

p₁ Entrén ska placeras på fasad vinkelrät mot gata

p₂ Huvudbyggnad ska placeras med långsidan parallellt med gatan

Utformning

f₇ Endast kedjehus

f₂ Valmade tak är inte tillåtna

f₄ Bebyggelsen ska ha tegelfasad

f₆ Endast sadeltak eller pulpettak får förekomma i kvarteret

Utförande

b₁ Källare får inte finnas.

Skydd mot störningar

m₁ Uteplatser ska placeras bakom en minst 1,5 meter hög tät skärm eller byggnad och skärma huvudgatan

Fastighetsindelingsbestämmelser

a₁ Gruppbebyggelse - samma exploatör för alla tomterna i kvarteret

GENOMFÖRANDETID

Genomförandetiden är 5 år över hela planområdet och börjar gälla fr.o.m. laga kraft datum.

ÖVERSIKTSKARTA

135400

135500 Grundkartebeteckningar

- Gränspunkt
- Användnings- eller kvartersgräns
- Fastighetsgräns
- Egenskapsgräns
- Sammanfallande användnings- och traktgräns
- Traktgräns
- Pool
- Fundament
- Häck
- Hägnadslinje
- Murkant
- Staket
- Murmätt; Stenmur
- Stödmur
- Höjdkurva 1 m
- Belysningsstolpe
- Elledning; Skåp
- Källa
- Strömpil, stor

135600

135700

0 25 50 m 135800

Skala 1:2 039 Orig. format A1L

- VY Vattenyta
- Aker
- Barrträd
- Buske, Barr
- Lövträd
- Strandlinje
- Ågoslagsgräns
- Dikeskant
- Dikesmätt
- Gång- och cykelbana
- Körbana
- Kansten
- Ledningsrätt
- Servitutsgräns
- Ledningsrättsgräns

- Offentlig byggnad, industri, verksamhet eller ekonomibyggnad, fasad respektive takfot
- Bostad, fasad respektive takfot
- Garage eller uthus, fasad respektive takfot
- Skärmtak eller carport
- Transformatorbyggnad
- Slänt

Grundkartan är upprättad i MÅNAD ÅR på grundval av Eslövs kommuns primärkarta. Fastighetsredovisningen avser förhållandena i MÅNAD ÅR.

Referenssystem SWEREF 99 13 30 Höjdsystem RH 2000

FÖRNAMN EFTERNAMN
Mättningsingenjör
Miljö och Samhällsbyggnad

Till plankartan tillhör:

- Planbeskrivning
- Fastighetsförteckning
- Trafikbulerutredning
- Miljöteknisk mark- och byggnadsundersökning
- Översiktlig riskbedömning med avseende på förorenad mark
- Kompletterande miljöteknisk mark- och byggnadsundersökning

Ändring av detaljplan för
**LÅNGÅKRA 1 DEL AV
LÅNGÅKRA 1:11**

Eslövs kommun Skåne län

Del av plankartan digitaliserad

Katarina Borgstrand
Avdelningschef Tillväxtavdelningen
Kommunledningskontoret

My Lundström
Planarkitekt
Kommunledningskontoret

Antagen av Kommunstyrelsen
xxxx-xx-xx
§ xx

Laga kraft
xxxx-xx-xx

PLANSKEDE

- Samrådshandling
- Granskningshandling
- Antagandehandling

PLANFÖRFARANDE

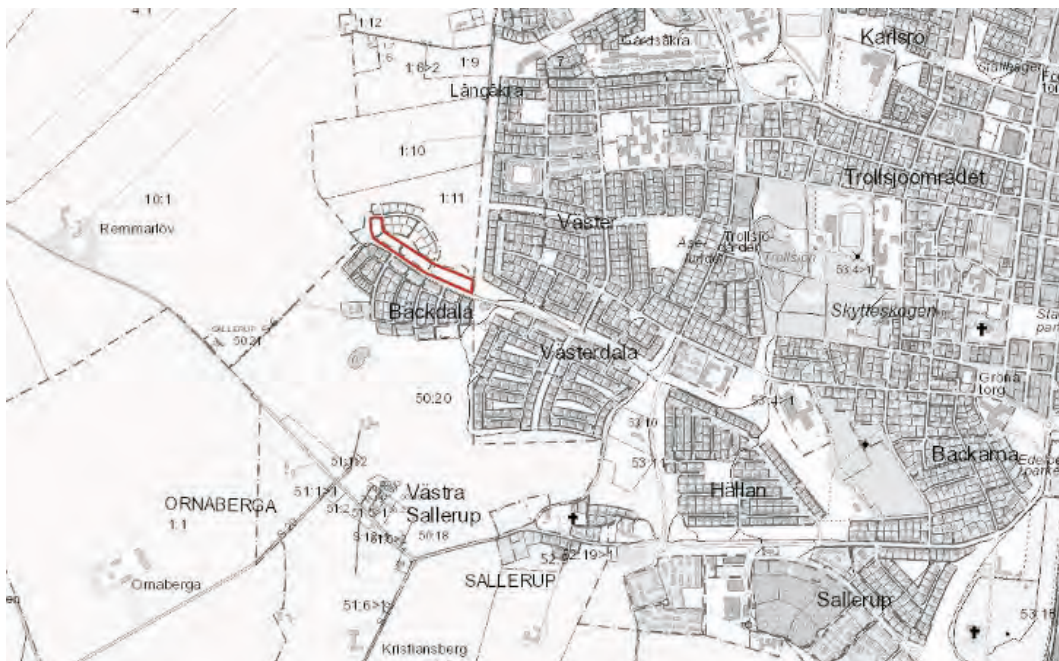
- Standardförfarande
- Utökad förfarande
- Enkelt förfarande

Plan nr Å E.283

PLANBESKRIVNING

Ändring av detaljplan E. 283 Långåkra 1 Del av
Långåkra 1:11, Eslövs kommun, Skåne län

Samrådshandling

Figur 1. Kartbild som visar planområdets placering i Eslöv tätort.

Diariumnummer: KS.2022.0285

Upprättad: 2023-11-06

**Handlingar som tillhör ändring av detaljplan ÄE. 283 Långåkra 1 Del av
Långåkra 1:11:**

- Plankarta
- Planbeskrivning
- Fastighetsförteckning
- Undersökning om betydande miljöpåverkan

**Handlingar som tillhör gällande detaljplan E. 283 Långåkra 1 Del av
Långåkra 1:11:**

- Plankarta
- Planbeskrivning

VAD ÄR EN DETALJPLAN?

En detaljplan styr hur marken får användas för ett område inom kommunen exempelvis för bostäder, kontor, handel och industri. Detaljplanen får även reglera placering, utformning och utförande. En detaljplan består av en plankarta som är juridiskt bindande och en planbeskrivning. Planbeskrivningen är ett dokument som anger syftet med detaljplanen och förklarar innehållet för att detaljplanen ska kunna förstås och genomföras. Av planbeskrivningen ska framgå bland annat de konsekvenser som genomförandet av detaljplanen medför för sakägare, andra berörda och miljön. En planbeskrivning är en obligatorisk handling som ska finnas tillsammans med plankartan med tillhörande bestämmelser.

VAD ÄR EN ÄNDRING AV EN DETALJPLAN?

En ändring av en detaljplan omfattar förändring, borttagande och införande av en eller flera nya bestämmelser inom ett detaljplanelagt område. Ändringen ska uppfylla plan- och bygglagens krav på tydlighet och rymmas inom syftet för den ursprungliga detaljplanen.

PLANPROCESSEN

Detaljplaneprocessen regleras i plan- och bygglagen och syftar till att pröva om ett förslag till markanvändning är lämpligt. I processen ska allmänna och enskilda intressen vägas mot varandra. Under samråd och granskning får sakägare, myndigheter och andra berörda möjlighet att inkomma med synpunkter.

Planen hanteras enligt begränsat standardförfarande då den berör en åtgärd av mindre betydelse och samråds-kretsen är liten. Det innebär att planen kan antas redan efter samrådet, såvida planförslaget godkänns av samtliga i samråds-kretsen. Om förslaget till detaljplan godkänns under samrådet kan kommunen utesluta granskningen. Det innebär att det efter samrådet inte återstår fler tillfällen att lämna synpunkter.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

VAD ÄR EN DETALJPLAN?	2
VAD ÄR EN ÄNDRING AV EN DETALJPLAN?	2
PLANPROCESSEN	2
INLEDNING	4
KOMMUNALA PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR OCH UNDERLAG	5
ÖVERVÄGANDE OCH KONSEKVENSER	7
PLANFÖRSLAG	8
TRAFIK	8
ÖVRIGA DOKUMENT OCH BESLUT	9
GENOMFÖRANDE	10

INLEDNING

BAKGRUND TILL ÄNDRING AV DETALJPLAN

Eslövs kommun bedömer att bestämmelserna i gällande detaljplan E. 283 *Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, Eslövs kommun, Skåne län* fortfarande är aktuella, med undantag för egenskapsbestämmelsen om markens utnyttjandegrad. Utnyttjandegraden i den gällande detaljplanen från 2006, tillåter att byggnader har en total bruttoarea på högst 35 % av fastighetsarean. Bruttoarean kan beskrivas som den sammanlagda ytan av alla våningsplan. Eslövs kommun avser med ändringen justera från bruttoarea till byggnadsarea samt sänka procentsatsen från 35 % till 30 %. Byggnadsarea är den yta som en byggnad upptar på marken. En ändring av gällande detaljplan innebär att flerbostadshus och kedjehus i samma skala som bebyggelsen på södra sidan om Lantmannavägen kan upprättas inom fastigheterna Gräslöken 1, Ärtan 1, Sparrisen 1, Sparrisen 2 och Moroten 1. Ändringen bidrar därmed till att stärka den rådande stadsbilden längs Lantmannavägen och området i stort. Lokaliseringen är på jordbruksmark och det finns därför skäl att öka exploateringen så att marken får en effektiv markanvändning.

SYFTET MED ÄNDRING AV DETALJPLAN

Syftet med ändringen av detaljplanen är att behålla alla bestämmelser i den äldre detaljplanen men att ändra egenskapsbestämmelserna om markens utnyttjandegrad, för att möjliggöra större byggrätt inom fastigheterna Gräslöken 1, Ärtan 1, Sparrisen 1, Sparrisen 2 och Moroten 1 i Eslöv.

PLANSÖKANDE, AREAL OCH MARKÄGOFÖRHÅLLANDEN

Planändringen är initierad av Eslövs kommun och planområdet är totalt cirka 1,3 hektar stort. Ändringen omfattar fastigheterna Gräslöken 1, Ärtan 1, Sparrisen 1, Sparrisen 2 och Moroten 1 samt del av Eslöv 53:4. Samtliga fastigheter ägs av Eslövs kommun.

PLANBESKED

Kommunstyrelsens Arbetsutskott beslutade under sitt sammanträde 12 april 2022, § 50 att ge Kommunledningskontoret positivt planbesked och planuppdrag för fastigheterna Gräslöken 1, Ärtan 1, Sparrisen 1 och 2 och Moroten 1 i Eslöv. Detaljplanen prioriteras i grupp 1.

KOMMUNALA PLANERINGS- FÖRUTSÄTTNINGAR OCH UNDERLAG

LÄGESBESTÄMNING

Fastigheterna Gräslöken 1, Ärtan 1, Sparrisen 1, Sparrisen 2 och Moroten 1 är belägna i sydvästra delen av Eslövs tätort.

Figur 2. Planområdets placering i Eslövs tätort

DETALJPLAN

Gällande detaljplan

I gällande detaljplan E. 283 *Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, Eslövs kommun, Skåne län* tillåts bostadsändamål. Detaljplanen reglerar att all bebyggelse i kvarter 1-4 ska vara uppförd i två våningar. I kvarter 2 tillåts kedjehus. Detaljplanen reglerar byggrätternas utformning. Byggrätten är delvis begränsad med bestämmelsen Mark som ej får bebyggas utmed vägsträckningarna Ekerödsvägen och Bosarpsvägen. Detaljplanens reglering av utformning och placering ändras inte i och med den nu aktuella ändringen.

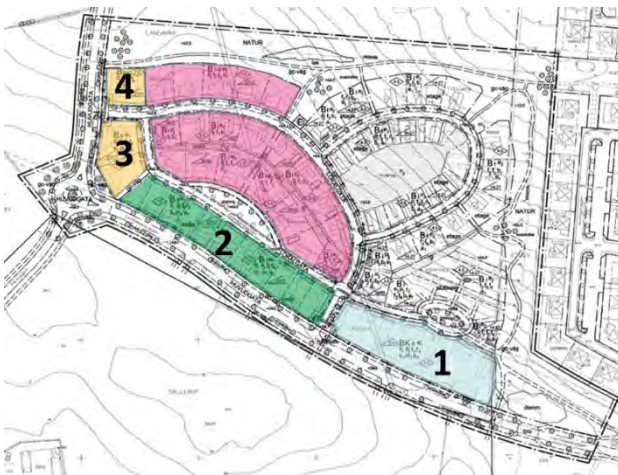
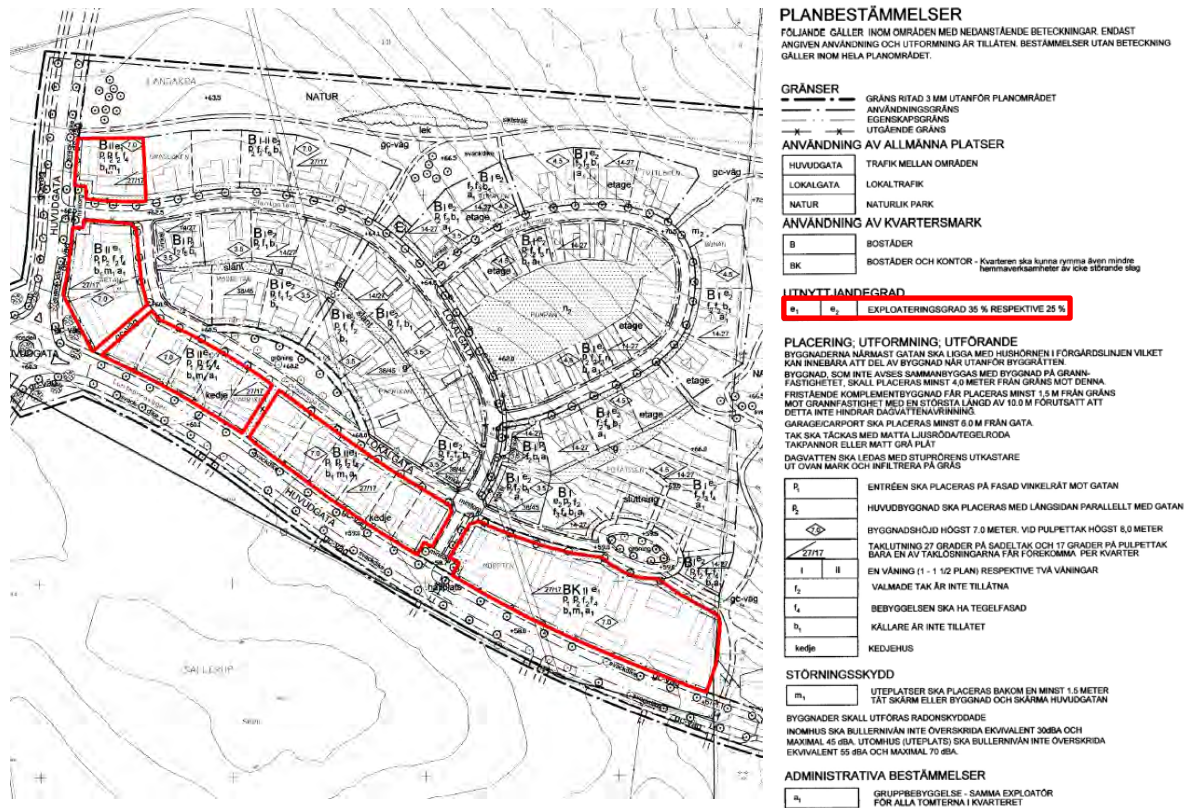

Illustration som redovisar kvarteren 1, 2, 3 och 4.

Gällande detaljplan. Fastigheterna och bestämmelserna som berörs av planändringen är markerade med rött.

ÖVERSIKTSPLAN ESLÖV 2035

I *Översiktsplan Eslöv 2035*, antagen av kommunfullmäktige 2018-05-28, är planområdet utpekat som utbyggnadsområde för stadsbygd. Markanvändning stadsbygd innebär:

Område med bebyggelse av stads- eller tätortsmässig karaktär, och där bostäder ingår eller kan ingå. Bebyggelsen är indelad i kvarter åtskilda av gator, eller har en kvartersliknande struktur. Utgörs av stadsbebyggelse och stadslignande bebyggelse som i huvudsak används för bostäder, kontor, handel eller annan verksamhet som är förenlig med bostäder. Trafik- och parkeringsytor, parker och fritidsanläggningar kan ingå. Småorter, fritidshusområden och bybildningar ingår normalt i områdestypen Landsbygd, men kan inom den områdestypen preciseras med hjälp av användningsslag.

Ändring av gällande detaljplan E. 283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11 är förenligt med gällande översiktsplan.

ÖVERVÄGANDE OCH KONSEKVENSER

PLANFÖRSLAGETS KONSEKVENSER PÅ ANTAL BOSTÄDER

Eslövs kommun avser med planändringen justera exploateringsgraden från bruttoarea till byggnadsarea samt sänka procentsatsen från 35 % till 30 %. Ändringen innebär en ökning med cirka 50 nya bostäder, från cirka 70 bostäder till cirka 120 bostäder. Eslövs kommun vill med planändringen skapa ett område som kompletterar befintlig bebyggelse längs Lantmannavägen gällande volym och utformning samt skapa en attraktiv stadsdel med liv och rörelse.

PLANFÖRSLAGETS KONSEKVENSER PÅ STADSBILD OCH STADSLIV

Eslöv kommun bedömer att ändringen av detaljplanen kommer att ha en liten påverkan på stads- och landskapsbilden eftersom den gällande detaljplanen idag redan medger tvåvåningshus. Ändringen kommer dock att göra det lättare att använda byggrätten i två våningar, som fallet är på andra sidan Lantmannavägen. Eslöv kommun anser att det är fördelaktigt med två våningar för att definiera gaturummet och för att skapa ett balanserat förhållande till befintlig bebyggelse längs Lantmannavägen. Tvåvåningshus längs vardera sida om vägen kan bidra till att vägen ramas in och att intimiteten stärks. Planförslaget innebär också att fastigheterna nyttjas på ett mer effektivt sätt. Ett mer effektivt markutnyttjande möjliggör fler bostäder, vilket kan bidra till mer aktivitet i området och en levande stadsdel.

Föreslagen planändring förändrar inga utformningsbestämmelser.

MILJÖKONSEKVENSER

Genomförandet av ändring av detaljplan E. 283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11 bedöms inte medföra någon betydande miljöpåverkan och därmed upprättas ingen särskild miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

PLANFÖRSLAG

NYA PLANBESTÄMMELSER I ÄNDRING AV DETALJPLANEN

Egenskapsbestämmelser för kvartersmark

e₁ – Största byggnadsarea är 30 % av fastighetsarean inom användningsområdet.

Motiv: Eslövs kommun avser med ändringen justera från bruttoarea till byggnadsarea samt sänka procentsatsen från 35 % till 30 %. Ändringen innebär att byggrätten inom fastigheterna Gräslöken 1, Ärtan 1, Sparrisen 1, Sparrisen 2 och Moroten 1 ökar. Genom att ändra bestämmelsen kan flerbostadshus och kedjehus i samma skala som bebyggelsen söder om Lantmannavägen upprättas inom ovannämnde fastigheter. Eslövs kommun bedömer att planändringen kommer bidra till att stärka den rådande stadsbilden längs Lantmannavägen och gynna området i stort.

BORTTAGNA PLANBESTÄMMELSER

Utnyttjandegrad

e₁ – Exploateringsgrad 35 %

Motiv: Denna planbestämmelse avser bruttoarea och tas därför bort.

DETALJPLAN SOM HELT ELLER DELVIS UPPHÖR ATT GÄLLA

De delar av Detaljplan E. 283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, Eslövs kommun, Skåne län som ändringen avser, upphör att gälla om framtagna ändring av detaljplan får laga kraft.

TRAFIK

PLANFÖRSLAG

Det går att nå fastigheterna Gräslöken 1, Ärtan 1, Sparrisen 1, Sparrisen 2 och Moroten 1 via bakomliggande lokalgata. Parkering sker inom kvartersmarken och den enskilda fastigheten i anslutning till bostadshuset. Anslutande tillfartsväg, Lantmannavägen, är väl tilltagen och dimensionerad för ytterligare exploatering väster och norr ut.

PLANFÖRSLAGETS KONSEKVENSER FÖR TRAFIKEN

Planändringen möjliggör cirka 50 nya hushåll. Om varje hushåll kör 4 rutter per dygn, ökar årsmedeldygnstrafiken (ÅDT) med cirka 200 fordon per dygn. Ett genomförande av detaljplanen kommer innebära en mindre trafikökning. Eslövs kommun bedömer att planändringen inte kommer ha negativ inverkan på anslutande vägar.

ÖVRIGA DOKUMENT OCH BESLUT

BOSTADSFÖRSÖRJNINGSTRATEGI

I Eslövs kommuns Bostadsförsörjningsstrategi 2021 – *Riktlinjer för bostadsförsörjning i Eslövs kommun*, som antogs av kommunfullmäktige den 25 oktober 2021, presenterar Eslövs kommun nio mål för bostadsförsörjningen.

Den föreslagna ändringen av detaljplanen strider inte mot några av målsättningarna och är i enlighet med målen nedan:

1. Det ska byggas ca 200 bostäder i genomsnitt per år
2. Kommunens ska främja ett varierande utbud av bostäder i hela kommunen. Stor vikt ska läggas vid att öka andelen småhus och bostadsrätter i syfte att få till varierade boendialternativ
3. Kommunen ska fortsätta utveckla centrum i Eslövs stad samt Östra Eslöv. Stor hänsyn ska tas till grönområden och rekreationsområden
5. Befolkningen ska öka med cirka 1 procent årligen
6. Kommunen ska stärka sin roll i regionen
8. Kommunen ska jobba för att fler personer ska få egna boendekontrakt
9. Kommunen ska säkerställa moderna och tillgängliga boendialternativ för personer med funktionsnedsättning

PARKERINGSNORM

I Eslövs kommuns parkeringsnorm som antogs av Kommunstyrelsen den 2021-04-06, föreskriver kommunen 8 bilparkeringsplatser och 20 cykelparkeringsplatser per 1000 kvm bruttoarea vid nybyggnation av flerfamiljshus. Vid nybyggnad av småhus, ska bil- och cykelparkering ske inom den egna fastigheten.

Eslövs kommuns avsikt är att det byggs flerfamiljshus på fastigheterna Gräslöken 1, Ärtan 1 och Moroten 1 samt kedjehus på fastigheterna Sparrisen 1 och 2.

I samband med planändringen och utifrån parkeringsnormen kommer fler bil- och cykelparkeringar behöva anordnas på fastigheterna Gräslöken 1, Ärtan 1 och Moroten 1. Nedan redovisar Eslövs kommun en grov uppskattning av hur många parkeringsplatser ett genomförande av planändringen kan komma att generera.

Fastighet	Bilparkering (innan planändring)	Bilparkering (efter planändring)	Cykelparkering (innan planändring)	Cykelparkering (efter planändring)
Gräslöken 1	3	5	8	13
Ärtan 1	6	10	14	24
Moroten 1	15	27	39	67

GENOMFÖRANDE

ORGANISATORISKA FRÅGOR

Genomförandetid

Planen har en genomförandetid på 60 månader från det datum detaljplanen får laga kraft. Före genomförandetidens utgång får detaljplanen ändras eller upphävas, mot berörda fastighetsägares bestridande, endast om det är nödvändigt på grund av nya förhållanden av stor allmän vikt, vilka inte kunnat förutses vid planläggningen.

Efter genomförandetidens utgång får planen ändras eller upphävas utan att rättigheter som uppkommit genom planen beaktas. (4 kap 40 § PBL).

Detaljplanen antagen 2006-08-23 är fortfarande gällande i alla delar förutom **ändringarna**.

PLANBESTÄMMELSER

FÖLJANDE GÄLLER INOM OMRÅDEN MED NEDANSTÅENDE BETECKNINGAR. ENDAST ANGIVEN ANVÄNDNING OCH UTFORMNING ÄR TILLÅTEN. BESTÄMMELSER UTAN BETECKNING GÄLLER INOM HELA PLANOMRÅDET.

- GRÄNSER**
- GRÄNS RITAD 3 MM UTFÄR UTANFÖR PLANOMRÅDET
  - ANVÄNDNINGSGRÄNS
  - EGENSKAPSGRÄNS
  - UTGÅENDE GRÄNS

ANVÄNDNING AV ALLMÄNNA PLATSER

- HUVUDGATA TRAFIK MELLAN OMRÅDEN
- LOKALGATA LOKALTRAFIK
- NATUR NATURLIK PARK

ANVÄNDNING AV KVARTERSMARK

- B BOSTADER
- BK BOSTÄDER OCH KONTOR - Kvarteren ska kunna rymma även mindre hemmavverksamheter av icke störande slag
- E₁ TRANSFORMATORSTATION

UTFORMNING AV ALLMÄNNA PLATSER

- rondell CIRKULATIONSPLATS
- minitorg LITEN TORGBILDNING
- hållplats BUSSHÄLLSPATS
- siktstråk SIKTSTRÅK UTAN SKYMMANDE VEGETATION
- lek LEKPLATS
- ALLÉTRÄD OCH TRÄDRADER SKA PLANTERAS
- gc-väg GÅNG- OCH CYKELVÄG
- svackdike SVACKDIKEN OCH FÖRDRÖJNINGSMAGASIN FÖR DAGVATTEN SKA FINNAS
- damm DAMM FÖR FÖRDRÖJNING AV DAGVATTEN
- gröning LITEN TORGBILDNING MED TRÄD OCH GRÄS
- KÖRBÄN FÖR BINDELSE FÅR INTE ANORDNAS

UTNYTTJANDEGRAD

- e₁ EXPLOATERINGSGRAD 35 % RESPEKTIVE 25 %
- e₂

BEGRENSNINGAR AV MARKENS BEBYGGANDE

- MARKEN FÅR INTE BEBYGGAS
- x MARKEN SKA VARA TILLGÄNGLIG FÖR ALLMÄN GÅNG- OCH CYKELTRAFIK
- g MARKEN SKA VARA TILLGÄNGLIG FÖR GEMENSAMHETSANLÄGGNING FÖR DAGVATTENHANTERING - ETT 2 M BRETT GRÄSKLÄTT RINNSTRÅK

MARKENS ANORDNANDE

- MINST 50% AV TOMTYTAN SKA VARA ÖPPEN FÖR DAGVATTENINFILTRATION
- 00.0 FÖRESKRIVEN HÖJD ÖVER NOLLPLANET
- PLANK ÄR INTE TILLÅTET. INGA AVGRÄNSNINGAR MED HÄCK ELLER STAKET SKA TILLÅTAS LÄNGRE IN PÅ TOMT ÄN 20 METER FRÅN GRÄNS MOT GATAN.
- sluttning SLUTTNINGEN SKA VARA ÖPPEN FÖR UTSIKTEN, BESÄS MED GRÄS OCH HÅ NÅGOT ELLER NÅGRA ENSTAKA TRÄD I
- slänt SLÄNT

PLACERING; UTFORMNING; UTFÖRANDE

BYGGNADERNA NÄRMAST GATAN SKA LIGGA MED HUSHÖRNET I FÖRGÅRDSLINJEN VILKET KAN INNEBÄRA ATT DEL AV BYGGNAD NÄR UTANFÖR BYGGGRÄTSEN.
BYGGNAD, SOM INTE AVSES SAMMANBYGGAS MED BYGGNAD PÅ GRANNFASTIGHET, SKALL PLACERAS MINST 4,0 METER FRÅN GRÄNS MOT DENNA.
FRISTÅENDE KOMPLEMENTBYGGNAD FÅR PLACERAS MINST 1,5 M FRÅN GRÄNS MOT GRANNFASTIGHET MED EN STÖRSTA LÅNGD AV 10,0 M FÖRUTSATT ATT DETTA INTE HINDRAR DAGVATTENAVRINNING.
GARAGE/CARPORT SKA PLACERAS MINST 6,0 M FRÅN GATA.

- P₁ ENTRÉEN SKA PLACERAS PÅ FASAD VINKELRÄT MOT GATAN
- P₂ HUVUDBYGGNAD SKA PLACERAS MED LÅNGSIDAN PARALLELLT MED GATAN
- BYGGNADSHÖJD HÖGST 3,5 METER RESPEKTIVE 4,5 METER
- BYGGNADSHÖJD HÖGST 7,0 METER. VID PULPETTAK HÖGST 8,0 METER
- TAKLUTNING 27 GRADER PÅ SADELTAK OCH 17 GRADER PÅ PULPETTAK BARA EN AV TAKLÖSNINGARNA FÅR FÖREKOMMA PER KVARTER
- 38/45 SADELTAK MED TAKLUTNING 38-45 GRADER
- 14/27 TAKLUTNING 14 - 27 GRADER
- I - II EN VÅNING (1 - 1 1/2 PLAN) RESPEKTIVE TVÅ VÅNINGAR
- I - II EN TILL TVÅ VÅNINGAR
- sluttning SLUTTNINGSHUS/SUTERRÄNGHUS
- etage HUS MED ETAGEVÅNING ELLER FÖRHÖJD SOCKEL
- vinkel VINKELBYGGNAD SKA BYGGAS, HUSETS HÖRN I FÖRGÅRDSLINJE
- kedje KEDJEHUS

Registrerad 2007-02-12

DETALJPLAN - FÖR BOSTADSBEBYGGELSE I VÄSTRA ESLÖV

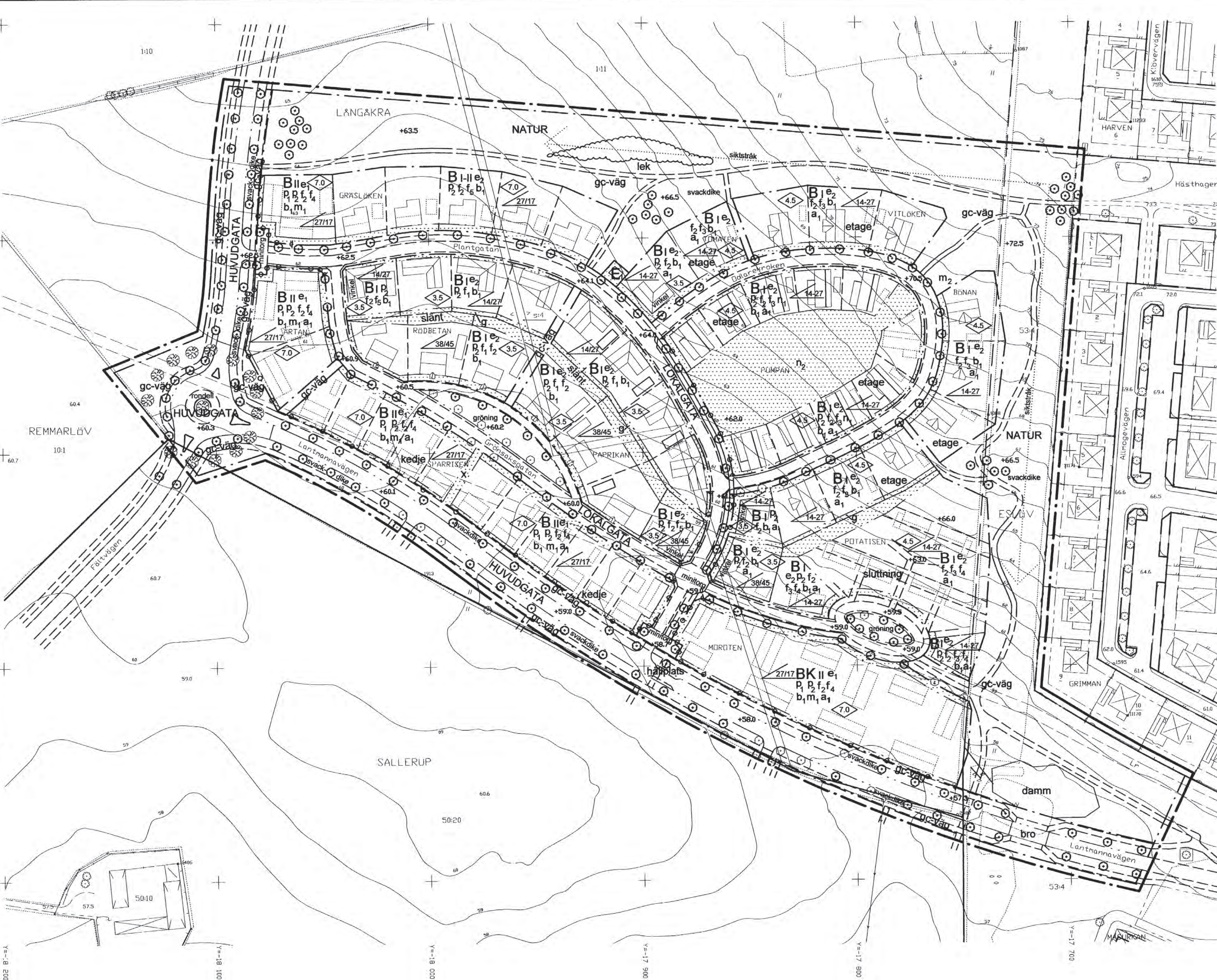
REGLERAR MARKANVÄNDNING OCH BYGGANDE ENLIGT PBL

LÅNGÅKRA 1
Del av Långåkra 1:11
ESLÖVS KOMMUN, SKÅNE LÄN

PLANKARTA
MED BESTÄMMELSER

2006-08-23 REVIDERAD
ANTAGEN AV MILJÖ- OCH SAMHÄLLS- BYGGNADSNÄMNDEN 2006-08-23, § 128
BETYGAR

ASTRID AVENBERG ROSELL
PLANARKITEKT
PLAN NR E.283
VUNNIT LAGA KRAFT
2006-11-24

GRUNDKARTEBETECKNINGAR

- FASTIGHETSGRÄNS**
- GRÄNS FÖR FASTIGHET, SAMFÄLLIGHET OCH SAMJEDL SOMRÅDE SAMT GRÄNS FÖR KVARTERSSTRÅKT
  - TRAKTGRÄNS
- PUNKTER OCH OMRÅDEN**
- RUTNÄTSPUNKT
  - POLYGONPUNKT
  - HÖJDFIXPUNKT

FASTIGHETSBECKNINGAR

- SALLERUP**
50:10
- GRIMMAN**
1
- L**
- BYGGNADER**
- BOSTAD, FASAD RESPEKTIVE TAKFOT
  - UTHUS, FASAD RESPEKTIVE TAKFOT
  - SKÄRMTAK
- GRÄNSER ENLIGT DETALJPLAN OCH TOMTINDELNING**
- ANVÄNDNINGSGRÄNS
  - EGENSKAPSGRÄNS
  - TOMTGRÄNS

ÖVRIGA DETALJMÄTNINGSOBJEKT

- STAKE I
  - HÄCK
  - SLÄNT
  - TRÄD
  - ÅKER
  - LÖVSKOG
- HÖJDFÖRHÅLLANDEN**
- NIVÅKURVA
  - AVVÄGD HÖJD
- GRUNDKARTAN ÄR UPPRÄTTAD AV MILJÖ OCH SAMHÄLLSBYGGNAD MBK I APRIL 2006
- HANS PERSSON
MÄTNINGSINGENJÖR

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

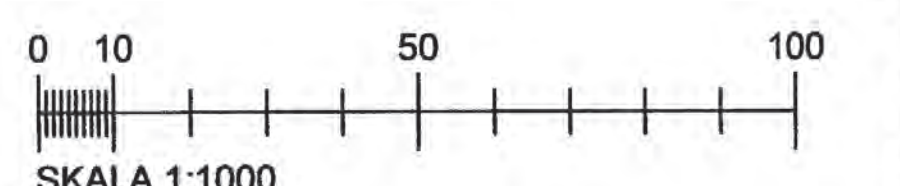
- B₁ GRUPPBEBYGGELSE - SAMMA EXPLOATOR FÖR ALLA TOMTERNA I KVARTERET
- GENOMFÖRANDETIDEN ÄR 10 ÅR FRÅN DEN DAG PLANEN VUNNIT LAGA KRAFT
- ILLUSTRATION
- ILLUSTRATIONSLINJER

- f₁ FASAD SKA VARA LJUS RÖD - GUL - GRÅ. INGA STÄRKA ELLER KLARA FÄRGER
- f₂ VALMADE TAK ÄR INTE TILLÅTNA
- TAKEN SKA VARA PULPETTAK ELLER LIKNANDE OCH I HUVUDSAK FOLIA SLUTTNINGEN
- f₃
- f₄ BEBYGGELSEN SKA HA TEGELFASAD
- f₅ FASAD SKA VARA RÖD ELLER ROSA TEGEL ELLER PUTS
- b₁ KÄLLARE ÄR INTE TILLÅTET

TAK SKA TÄCKAS MED MATTA LJUSRÖDA/TEGELRODA TAKPANNOR ELLER MATT GRÅ PLÅT
DAGVATTEN SKA LEDAS MED STUPRÖRENS UTKASTARE UT OVAN MARK OCH INFILTRERA PÅ GRÄS

STÖRNINGSKYDD

- m₁ UTEPLATSER SKA PLACERAS BAKOM EN MINST 1,5 METER TÄT SKÄRM ELLER BYGGNAD OCH SKÄRMA HUVUDGATAN
- BYGGNADER SKALL UTFÖRAS RADONSKYDDADE
- INOMHUS SKA BULLERNIVÅN INTE ÖVERSKRIDA EKUIVALENT 30dB A OCH MAXIMAL 45 dB A. UTOMHUS (UTEPLATS) SKA BULLERNIVÅN INTE ÖVERSKRIDA EKUIVALENT 55 dB A OCH MAXIMAL 70 dB A.

Akt nr:
1285 - P07 / 254

AU\$1285-P07/254

Upprättade år 2006	Ärendenummer M07304
Ärende Detaljplan för LÅNGÅKRA 1, del av LÅNGÅKRA 1:11	
Kommun Eslöv	
Län Skåne	

Till akten hör

.....1.... band

.....47.... numrerade sidor

..... ineliggande kartor

..... andra kartor

1285-P07/254

2006-08-23

REVIDERAD

ANTAGANDEHANDLING

DETALJPLAN

för bostadsbebyggelse i Västra Eslöv

Miljö och Samhällsbyggnad i Eslöv
 2006-08-14
 Dnr 239/06

LÅNGÅKRA 1 – Del av Långåkra 1:11
 Eslövs kommun
 Skåne län

Beslutsunderlag
 Miljö- och samhälls-
 byggnadsnämnden
 2006-08-23 s.l.g.

PLANBESKRIVNING

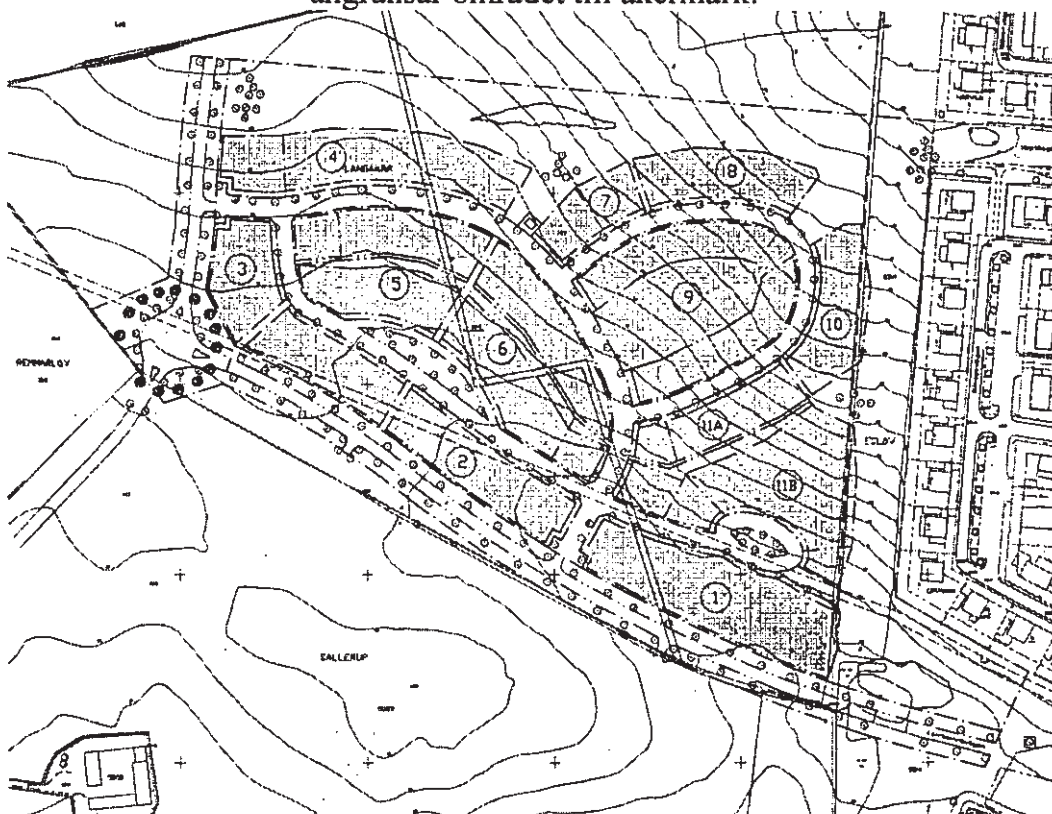
HANDLINGAR

- Plankarta, tillika grundkarta, med bestämmelser
- Planbeskrivning
- Genomförandebeskrivning
- Samrådsredogörelse
- Fastighetsförteckning
- Utställningsutlåtande

PLANDATA

Läges-
bestämning

Planområdet är beläget väster om stadsdelen Väster norr om Lantmannavägens förlängning och omfattar åkermark. Avgränsningen av planområdet utgörs i öster av bostadsbebyggelse vid Allmogevägen, i söder, väster och norr angränsar området till åkermark.

Areal	Planområdets totala areal utgör cirka 10,7ha.
Markägo- förhållanden	Långåkra 1:11, Sallerup 50:20 och Eslöv 53:4 ägs av kommunen. En ledningrätt för elledning korsar fastigheten. Ledningsrätten och samfälligheten S:4 berörs av fastighetsbildning. Ledningsrätten ska delvis flyttas. Samfälligheten S:4 bör utgå.

PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG

Sammanfattning	Avsikten med planförslaget är att möjliggöra en fortsatt utveckling av Eslövs tätort med fler bostäder i attraktiva lägen. Området rymmer 11 kvarter med sammanlagt 80 – 100 bostäder av varierande typ och storlek, varav ca 1/3 i tvåvåningshus.
----------------	--

TIDIGARE STÄLL- NINGSTAGANDEN

Översiktlig plan	Planområdet ingår i Översiktsplan för Eslövs kommun, fördjupning för Västra Eslöv, antagen av kommunfullmäktige 2005-10-31. Fördjupningen för Västra Eslöv anger, att det nu aktuella markområdet skall användas för bostadsändamål med en varierad bebyggelse. Glesare bebyggelse ska finnas inne i området, d v s friliggande villor, och tätare längs huvudgatan, d v s radhus, kedjehus eller låga flerfamiljshus.
------------------	--

Detaljplaner	Planområdet ligger till största delen utanför detaljplanelagt område. Inom och i anslutning till planområdet gäller ändring av stadsplan för västra delen samt upphävande av stadsplanen för kv 152 Grävlingen m fl i Eslöv, fastställd av Länsstyrelsen i Malmöhus län 1966-02-07, S.129, detaljplan för bostadsbebyggelse vid Västerdala i Eslöv, del av Eslöv 53:4 Lantmannavägen, antagen av kommunfullmäktige 2005-06-20, E. 278, och ändring och utvidgning av stadsplan för stadsäga 170 + 1971 m fl - Lönebostället, fastställd av Länsstyrelsen i Malmöhus län 1973-09-28, S. 162.
--------------	---

Trafikplan	En trafikutredning "Biltrafikplan Eslöv", som beskriver det sammantagna trafikmönstret i Eslöv översiktligt samt åtgärder och konsekvenser för Västra Eslöv mer detaljerat, har tagits fram. Den visar Västra Eslövs förutsättningar och behov samt förslag till åtgärder och konsekvenser för det statliga huvudvägnet. En tidplan för åtgärdernas genomförande biläggs.
------------	---

FÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRÄNDRINGAR

Följande har varit vägledande i Planarbetet.

1. Storleken på tomterna ska ge möjlighet till den luftighet som krävs för att tillgodose trädgårdsstadens idéer.
2. Gator och gc-vägars läge anpassas till terrängförhållanden och till möjligheter att få bra riktningar på husen.
3. Gatorna förläggs i terrängen så att avlopps- och dagvattenledningar kan erhålla självfall.
4. Schaktningar och fyllningar av marken undviks genom att välja hustyper och placera hus anpassade till terrängen.
5. Lantmannavägen ges en något ändrad karaktär samtidigt som trafikmiljön inte ska förändras i förhållande till den östra delen.
6. Små "gröningar" är viktiga inne i bostadsområdet.
7. De röda taken i det nya området kommer att lysa upp som omväxling till de svarta taken.
8. Bryta den raka avgränsningslinjen som befintlig bebyggelse har.
9. Alla gator är svängda för ge intressantare gaturum och för att hålla nere bilarnas hastigheter. För att få jämna bebyggelselinjer ska byggnadernas hörn ligga i förgårdslinjen. (Byggnader ska alltså inte såsom brukligt är tangera förgårdslinjen).

En tidig dialog behöver föras mellan kommunen och köparen om de villkor som gäller för olika delar av exploateringsområdet, så att köparen är införstådd med de bestämmelser som finns.

Natur

Planområdet består huvudsakligen av åkermark, några träd och buskar i odlingsgränser och vintertid står vatten i lågpunkter och diken. Marken sluttar brant mot sydväst från 75 möh till 57 möh.

Några kända fasta fornlämningar finns inte i området. Påträffas under mark dold fornlämning skall arbetet omedelbart avbrytas och kontakt tas med länsstyrelsen i enlighet med bestämmelserna i 2 kap KML, lagen om kulturminnen m m.

Översiktlig utredning av de geotekniska förhållandena har utförts för planområdet. I ett utlåtande lämnas rekommendationer för bland annat grundläggning av byggnader och anläggningar samt schakt- och terrasseringsarbeten. Enligt undersökningen finns inga indikationer på några större geotekniska problem. Planarbetet kan därför ur geoteknisk synpunkt utföras med stor frihet. Området ska i möjligaste mån följa de naturliga nivåvariationerna. Stora uppfyllnader och därmed stora

lastökningar rekommenderas ej. Inom områden med sandjord, huvudsakligen i sydväst, kan problem med jordflytning uppstå vid schakt under grundvattenytan, t ex vid djupa va-schakter.

Enfamiljshus kan normalt grundläggas utan särskild grundförstärkning inom större delen av det undersökta området. All mulljord, organisk jord och övrig lös ytjord bortschaktas innan grundläggning utförs. Källare rekommenderas ej.

Planområdet utgör normalriskområde för radon, varför byggnader skall utföras radonskyddade.

Grönstruktur

Planområdets norra och östra kanter består av smala grönstråk som ska förbinda de nya grönområdena i Västra Eslöv och befintlig grönstruktur i Eslöv med de nya områdena. Båda dessa stråk finns även för att bevara viktiga utsiktslinjer mot t ex Remmarlövs kyrka och uppifrån Långåkra söderut mot Västra Sallerup

Bebyggelseområden

1. Bebyggelse utefter huvudgator

Kvarter 1, 2, 3 och den västligaste delen av kvarter 4.

All bebyggelse ska vara i två våningar. Alla byggnader förläggs utefter förgårdsmark i enlighet med illustrationsplan. Lägsta golvhöjd i kvarteret längst i sydost ska vara +58,5 m ö h för att utnyttja självfall i spillvattenledning.

Kvarteren kan indelas i fastigheter på olika sätt beroende av om man vill bygga fristående, sammanhängande hus eller flerfamiljshus, eget ägande eller hyres/bostadsrättslägenheter. All tillfart till fastigheterna sker från bakomliggande lokalgata.

Kvarteren ska kunna rymma även mindre hemmaverksamheter av icke störande slag. Flera bostadshus liksom komplementbyggnader ska kunna uppföras på en och samma fastighet.

Exploateringsgraden bör i kvarteren tillåtas vara 35%.

Med hänsyn till innanförbyggande bebyggelse bör taklutningen föreskrivas till 27 grader på sadeltak och 22 grader till pulpettak.

Bara en av taklösningarna bör förekomma. Byggnadshöjd högst 6,5 meter. Bebyggelsen utefter huvudgator uppföres i stenmaterial. Färgsättning: fasad: ljus rödgult. Tak: ljusröd/tegelröd takpanna eller matt grå plåt. Tegelbyggnadstraditionen är väl värd att bygga vidare på (se stadsbyggnadsprogrammet).

Utformningen av byggnader vid vägkorsningar är mera viktiga än andra. Tidiga diskussioner bör tas med byggherrar om vad som ska gälla för de olika tomterna.

2. Bebyggelse utefter lokalgator

Kvarter 4

Bebyggelsen i detta kvarter bör kunna upplåtas för antingen en grupp flerfamiljshus eller för enskild och relativt fri bebyggelse. Den gemensamma nämnaren bör vara puts eller tegel. Exploateringsgraden bör tillåtas vara 25%. Byggnadshöjd får vara högst 7,0 meter. Färgsättning fasad: Röda - rosa. Tak: ljusröd/ tegelröd takpanna eller matt grå plåt.

Kvarteren 5 och 6.

Bebyggelsen i dessa kvarter bör kunna upplåtas för enskild och relativt fri bebyggelse. För att få tegelhuskaraktär föreslås tegel eller puts på hörnhusen. I kvarteren i övrigt kan tegelhus, trähus och putsade hus uppföras. Husen ska ligga i förgårdslinjen utom på de 6 tomterna närmast gröningen i söder där de kan ligga längre in på tomten.

Exploateringsgraden bör tillåtas vara 25%. Byggnadshöjd får vara högst 3,5 meter. Därutöver får frontespis eller kupa anordnas. Sadeltak ska ha taklutning på 38 - 45 grader i den nedre delen av kvarteren och 14 - 27 grader i den övre. Detta innebär enplanshus i den övre delen och 1 ½-planshus i den nedre delen av kvarteren. Färgsättning fasad: ljust rödgul - grå. Inga starka eller klara färger. Tegelhusen: Röda - rosa. Tak: ljusröd/ tegelröd takpanna eller matt grå plåt.

I den övre delen av kvarteret ska rinnstråk anläggas längs södra kanten av tomten, se vidare under Teknisk försörjning nedan.

Kvarteren 7 och 8

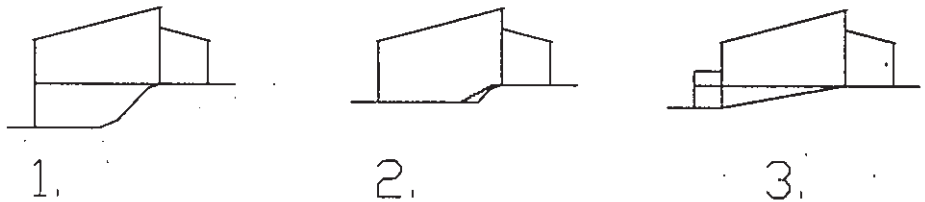
Husen ligger i den östra delen högst av alla i Långåkra 1. Gatans bågform och dess stigning upp till höjdpunkten är viktig att ta tillvara genom att endast tillåta hus som samverkar med varandra. En samordnad exploatering är därför nödvändig i detta kvarter. Byggnaderna föreslås bli 1-planshus i etage och invändig halvtrappa eller hus med förhöjd sockel. Husen ska placeras inom förgårdsmarken så att principen om byggnaders hörn på förgårdslinjen upprätthålls. Garage långt indragna på tomterna möjliggör att man även kan ha dubbelgarage på dessa.

Tomten närmast den breda lokalgatan längst i väster sluttar mindre. Här bör placeras en vinkelbyggnad, som förstärker kvartershörnet. Exploateringsgraden bör tillåtas vara 25%. Putsade/slammade fasader föreslås. Byggnadshöjd får vara högst 4,5 meter. Därutöver får frontespis eller kupa anordnas. Färgsättning: fasad: Varierade färger med ljusa varma nyanser. Tak: ljusröd/ tegelröd takpanna eller matt grå plåt.

Kvarteret 9

Detta kvarter är planerat för att också ta tillvara den vackra sluttningen mellan husen. Karaktärerna på byggnaderna föreslås vara moderna med pulpettak eller liknande. Hus i etage eller hus med delvis förhöjd sockel föreslås. Inga avgränsningar ska tillåtas längre in på tomt än 20 meter från gatan. Plank är inte tillåtna. Staket och stängsel får vara max 1,20 meter högt och ha minst 1/3 genomsiktighet. Sluttningen ska vara en gemensam gräsmatta för de boende och ge alla möjlighet till utsikt genom sin öppenhet. Den ska besås med gräs och ha något eller några enstaka träd i. Exploateringsgraden bör tillåtas vara 25%. Husen ska vara i huvudsak putsade. Byggnadshöjd får vara högst 4,5 meter. Därutöver får frontespis eller kupa anordnas.

Byggnadernas tak kan ge en vacker förstärkning av sluttningen. Taken ska alltså i huvudsak följa sluttningen. Taklutning 14-27 grader. Färgsättning fasad: mycket ljus. Tak: matt grå plåt eller möjligtvis ljusröd/ tegelröd takpanna.

Principskisser för hus i sluttning

De har pulpettak eller liknande och följer i huvudsak sluttningen.

1. Sluttningshus/suterränghus, ca 3 m höjdskillnad
2. Hus med etage, ca 1,5 m höjdskillnad
3. Hus förhöjd sockel, ca 1,5 m höjdskillnad

Kvarteren 10 och 11A

I den brantare delen av kvarteren föreskrivs hus i två etager eller hus med delvis förhöjd sockel. Taken ska till större delen luta på samma håll som terrängen. Se principskisser ovan. Hustyperna bör samverka med varandra och ha gemensam karaktär.

Samordnad exploatering förordas.

Planprogrammets inriktning mot att lägga byggnaders långsidor utefter gatulinjen frångås i dessa kvarter av praktiska och estetiska skäl. Husen är enklast att bygga med gaveln mot gatan. Byggnadernas tak kan ge en vacker förstärkning av sluttningen. Taken ska alltså i huvudsak följa sluttningen.

Tomten närmast den breda lokalgatan längst i väster sluttar mindre. Här bör placeras en vinkelbyggnad, som förstärker kvartershörnet. Exploateringsgraden bör tillåtas vara 25%.

Husen ska vara i huvudsak putsade. Ett samspel ska finnas med husen i kvarteret 9. Gemensam taklutning och takform efter

respektive gata. Taklutning 14-27 grader.

Byggnadshöjd får vara högst 4,5 meter. Därutöver får frontespis eller kupa anordnas. Husen ska ha tegelfasader som anknyter till husen på Allmogevägen men ljusare. Tak: ljusröd/ tegelröd takpanna eller matt grå plåt.

I den övre delen av kvarteret 11 (11A) ska rinnstråk anläggas längs södra kanten av tomten, se vidare under Teknisk försörjning nedan.

Kvarteret 11B

Kvarteret är planerat för att utnyttja den branta slutningen. Här föreslås slutningshus/suterränghus byggda i grupp. De kan ha enskild eller samlad parkering. Exploateringsgraden bör tillåtas vara 25%. Byggnadshöjd får vara högst 4,5 meter. Byggnadernas tak kan ge en vacker förstärkning av slutningen. Taken ska alltså i huvudsak följa slutningen. Taklutning 18-27 grader.

Husen ska ha tegelfasader som anknyter till husen på Allmogevägen men ljusare. Tak: ljusröd/ tegelröd takpanna eller matt grå plåt.

För samtliga kvarter:

För att få jämna bebyggelselinjer ska byggnadernas hörn ligga i förgårdslinjen. (Byggnader ska alltså inte såsom brukligt är tänga förgårdslinjen). Detta innebär att del av byggnaden kan nå utanför byggrätten mot gatan. Byggnad, som inte avses sammanbyggas med byggnad på grannfastighet, skall placeras minst 4,0 meter från gräns mot denna. Garage och uthus får dock placeras minst 1,5 m från gräns mot grannfastighet med en största längd av 10,0 m förutsatt att detta inte hindrar dagvattenavrinning. Garage ska placeras minst 6,0 m från gata så att en bil ryms framför garaget. Källare är inte tillåtet utom i kvarter 11B.

Friytor

Friytorna inom planområdet består av två smala relativt öppna parker längs kanterna och två små trädplanterade gröningar inne i bebyggelsen. De små gröningarna är typiska för trädgårdsstaden och är utvidgningar av den smala gatan med plats för fler och större träd. Längs den norra kanten på planområdet ska den befintliga parken Hästhagen förlängas med ett siktstråk som säkrar utsikten mot Remmarlövs kyrka. En liten lekplats ska förläggas i den parken. Mellan planerad bebyggelse och befintlig bebyggelse ska en liknande smal park finnas för ett gång- och cykelstråk och den bevarar utsikten nedför backarna. Den mycket raka västra kanten av bebyggelsen på Väster mjukas upp av den nya bebyggelsens mjukare linjer.

Gator och trafik

"Biltrafikplan Eslöv Etapp 1 utbyggnadsområden Västra Eslöv" har tagits fram. Slutsatserna är att med de utformningsprinciper

som anges i den fördjupade översiktsplanens kvalitetsprogram bedöms biltrafiksystemets framkomlighet och trafiksäkerhet bli god. Trafikmängderna är relativt små och kräver inga omfattande åtgärder.

Biltrafikplanens rekommendation är att man i anslutningen mellan Trollenäsvägen och väg 17 norr om Solkullen, anlägger en cirkulationsplats, både av trafiksäkerhets- och framkomlighetsskäl för den trafik som går till och från Eslövs tätort i denna riktning. Man bör även undersöka om cirkulationen kan göras "fyrbent" genom att ansluta in/utfarten till Östra Asmundtorp och därmed minska antalet anslutningspunkter till väg 17.

Den nya gatan Fältvägen ska anslutas till vägen mot Remmarlöv sydväst om planområdet. I den anslutningen står valet mellan en mindre cirkulationsplats och en mindre trevägskorsning. Biltrafikplanen rekommenderar en trevägskorsning eftersom en cirkulationsplats förväntas leda till en ökad risk för genomfartstrafik från befintligt vägnät via det nya områdets huvudgator. Andelen trafik från Fältvägen bör dock kunna hållas nere med hjälp av åtgärder på huvudgatunätet i det nya området (inklusive Lantmannavägen). I det fall man förväntar sig en stor andel trafik från Fältvägen bör övervägas att anlägga en cirkulationsplats.

Huvudgator och lokalgator

Tillfart till planområdet sker från Lantmannavägen som byggs om och förlängs fram till en cirkulationsplats samt även från den nya gatan Fältvägen i väster. Lokalgatorna är av de båda typerna som beskrivs i kvalitetsprogrammet. Huvudgatorna Lantmannavägen och Fältvägen ska ha trädplanteringar i en allé. Lokalgatorna ska också trädplanteras och det blir trädrader konsekvent i ytterkurvan. Den bredare lokalgatan Plantgatan har även en gång- och cykelbana.

Cirkulationsplats

Den ska ha en tydlig identitet i landskapet och i trafikmiljön. Förutom att alléträden som kantar huvudgatorna möts här, så planteras en vidare cirkel av något större växande träd. Centrum av rondellen med en krans av gatsten får dessutom ett sådant cirkelträd för att förstärka det gröna intrycket. Omgivande kvartershörn fasas av. Dels kommer bostadshusen lite längre ifrån en trafikplats där det blir mera avgaser och buller än utefter huvudgatorna i övrigt, dels förstärker man på så sätt själva platsens betydelse.

Korsningar mellan huvudgata och lokalgata

Gatukorsningen "annonseras" genom att en utvidgning skapas. Ett minitorg med två ytterligare gatuträd. Gc-trafiken har egna markerade vägar även över huvudgatan (dock ingen upphöjning). Minitorget knyter ihop de båda kvarteren på ömse sidor om lokalgatan samtidigt som det gör biltrafikanter observanta på att man kommer in i en lugnare och restriktiv.

Korsning mellan smal och bred lokalgata

Platsens/korsningens karaktär ska göra det lätt att orientera sig i området. Korsningens utformning är betingad av det speciella förhållandet att en körgata möter en "gångata" d.v.s den smala lokalgatan.

Gång- och cykeltrafik

Gång- och cykeltrafik från planområdet in mot stadens centrum och Eslövs station kopplas till cykelstråket längs Lantmannavägen. För kopplingen mellan cykeltrafik och kollektivtrafik behövs även gång- och cykelvägen längs gatan inne i området som leder till planerad busshållplats. Ett viktigt cykelstråk i syd-nordlig riktning som bl a leder till en framtida skola norr om planområdet förläggs mellan befintlig bebyggelse och planområdet. För rekreation är gång- och cykelstråket i parkstråket Hästhagen mycket viktigt. Detta stråk leder också gent in till centrum men har större höjdskillnader.

Parkering

Parkering avses i princip ske på tomtmark och mellan träden över de svackdiken som finns längs lokalgatorna. Parkering är inte tillåten på huvudgatorna.

Buss

En busslinje ska kunna gå i Lantmannavägens förlängning. En lämplig placering av en hållplats bedöms vara väster om där lokalgatan mynnar i Lantmannavägen. Hållplatsen ska utformas som en så kallad "timglashållplats" för att stoppa trafiken när en buss stannar. Hållplatsen ska även fungera för en förskola i Bäckdala 1-området.

Bedömning av
miljöpåverkan

Planen medför inte betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen bedömer det inte som betydande miljöpåverkan.

Den goda åkerjorden minskar men kommunen bedömer det inte som betydande miljöpåverkan utifrån de nationella miljömålen och de lokala miljömålen. Det är intensivt odlad åkermark som

till största delarna ersätts med villaområden och dessa bedöms ge annorlunda men en likvärdig miljöbelastning.

Utbyggnadsriktningen västerut på den goda åkerjorden har planerats under lång tid och ingått i kommunens översiktliga planer sedan 1970-talet.

Planen innebär endast en viss trafikökning från tillkommande hushåll. En ökning med 5 - 7 trafikrörelser per dygn per villa kan förväntas enligt Eslövs kommuns erfarenheter av nybyggda bostadsområden.

Planen ligger långt från verksamheter och transportleder. Inga natur- eller kulturvärden påverkas. Det bedöms inte vara någon betydande påverkan på luft, mark och vatten.

Planen bedöms medföra eller beröras av viss miljöpåverkan varför följande utredningar gjorts:

- Bullerutredning av den planerade Lantmannavägen gentemot ny bostadsbebyggelse. Trafikmängder enligt fördjupning för Västra Eslöv och Biltrafikplan Eslöv.
- Eslöv väster VA-utredning, utredning rörande dag- och spillvattenhantering för i första hand Långåkra, Bäckdala och Västra Sallerup.

**Störningar:
Vägbuller**

För vägtrafikbuller är kravet, att den ekvivalenta ljudnivån 30 dB(A) inomhus och 55 dB(A) utomhus (uteplats) samt den maximala ljudnivån 45dB(A) inomhus och 70 dB(A) (uteplats) utomhus inte skall överskridas vid nyproducerade bostäder. Beräkning av buller från biltrafiken på Lantmannavägen gentemot bostadsbebyggelse inom planområdet har utförts. Beräkningsförutsättningarna är den översiktliga trafikprognos som gjorts i arbetet med översiktsplanen fördjupningen för Västra Eslöv. Dessa beräkningar utgår ifrån en situation när planområdet för Västra Eslöv är fullt utbyggt och ger en trafikmängd på upp mot 1200 fordon per dygn (kanske år 2020). Lantmannavägen får endast liten genomfartstrafik och enbart trafik från bostadsområden. Viss genomfartstrafik till och från Kävlunge kan eventuellt ge ca 700 fordon per dygn ytterligare om inga hastighetssänkande åtgärder vidtas. Om hastigheten sänks till 30 km/h på en sträcka av 300 meter minskar andelen "smittrafik" till 350 fordon. Korsningen vid väg 1261 är också avgörande för trafikmängden. Om det blir en T-korsning kan man förutsätta att andelen som kör via Lantmannavägen minskar ytterligare. Antalet tunga fordon är satt till 2 %. Beräkningen av ekvivalent ljudnivå visar, att bullernivåerna överstiger

riktvärdena med 2 dB(A) för uteplats inne vid husvägg 12 meter från vägmitt. Maximalnivån vid husvägg mot gatan överskrids med 10 dB(A) vilket beror på den tunga trafiken. Inne på gården överskrids inte gränsvärdena för det ekvivalenta bullret men maximalvärdena överskrids med 2 dB(A). Beräkningarna utgår från att all sorts tung trafik ska passera men i verkligheten är det inga riktigt tunga fordon utan stadsbussen det mest bullrande tunga fordonet. Uteplatser på gården, bakom husen längs huvudgatan, behöver därför inte bullerskyddas ytterligare. Balkonger mot gatan kan vara aktuellt att bygga eftersom den ekvivalenta nivån i ett liknande resonemang inte blir så hög att gränsvärdena överskrids. Exploatören ansvarar för att byggnaderna uppfyller kraven på bullerdämpning.

Verksamheter Inga verksamhetsbyggnader eller -anläggningar ligger inom 500 meter från planområdet. Planområdet gränsar till jordbruksmark. En zon av 30 meter mellan bebyggelse och jordbruksmark kan åstadkommas tack vare grönområden och vägområdet kring huvudgatans cirkulationsplats.

Teknisk försörjning

El

Genom planområdet går två telekablar. Den östra är inte i trafik men bör ligga kvar i dokumentationen som "kabel ej i trafik". Den västra kabeln är en mindre telekabel som måste läggas om i samband med exploateringen.

I planområdets södra del finns en ledningsrätt för elkabel som ska flyttas till att följa Lantmannagatans förlängning.

Centralt i området ska placeras en så kallad nätstation. Erforderliga skyddsavstånd enligt Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd, ELSÄK-FS 1999:5, ska hållas. Den lilla transformatorstationen eller nätstationen kommer inte att ge upphov till elektromagnetiska fält som avviker från det som kan anses vara normalt i bostäder.

Vatten och avlopp Fastigheterna ska anslutas till det kommunala vatten- och avloppssystemet. Lägsta golvhöjd i kvarteret längst i sydost ska vara +58,5 m ö h för att utnyttja självfall i spillvattenledning. Vatten från husgrundsdränering avleds i separat ledning på tomtmark till förbindelsepunkt för dag- och dräneringsvatten.

För att inte överbelasta marken nedanför planområdet och riskera vattenflöden som hotar bostadsbebyggelsen i Västerdala ska dagvatten fördröjas uppe i slutningen i planområdet. Diken och

svackor på park- och gatumark samt olika åtgärder på tomtmark ska fördröja dagvattnet innan det lämnar planområdet.

Regnvattnet/dagvattnet ska omhändertas lokalt i största möjliga utsträckning genom infiltration på tomtmark. Regnvatten från takytor ska i möjligaste mån tas om hand inom tomten. Vattnet leds på lämpligaste sätt från stuprörens utkastare ut på exempelvis en betongränna av rännalsplattor. Rännan bör mynna ut över en gräsbevuxen genomsläpplig yta. Det är viktigt att vattnet leds till gräsytor eftersom gräsytor absorberar mest vatten, och att markytan lutar från huslivet inom det närmaste området kring utkastaren. Andra lösningar typ stenkista/infiltrationsbrunn mm kräver godkännande av kommunen.

Dagvatten som inte infiltrerats på tomten ska ledas till svackdiken på gatumark/parkmark och når sedan planområdets sydöstra hörn och vidare till parken med våtmark och dammar söder om planområdet – Kvistabäcksparken. Dagvatten från tomter som ligger ovanför slänter ska ledas i rinnstråk, 2 meter breda gräsklädda grunda diken (ca 15 cm djupa), markerade på plankartan med g = gemensamhets-anläggning för dagvattenhantering, till svackdiken på gatumark.

För Kvistabäcken gäller ”Sallerups dikningsföretag av år 1965”. Detta kan inte förändras eller påverkas före alla intressenters godkännande. Begäran att Miljödomstolen beslutar om företagets upphörande på kommunens mark inlämnas under juli 2006. Hänsyn ska tas till kulverterade diken och brunnar i gränserna till intilliggande fastigheter. Anslutningar ska göras så att flödet inte hindras eller minskar.

Värme

Moderna hus har visserligen ett lågt värmebehov men ett fjärr- eller närvärmesystem förordas för den nya bostadsbebyggelsen.

Konsekvenser

Jordbruksmark tas i anspråk och skyddsavståndet till bostadsbebyggelse påverkar jordbrukets hantering av gödsel. Enligt ”Lokala föreskrifter för Eslövs kommun för att skydda människors hälsa och miljön”, ändring av § 5 antagen av kommunfullmäktige 2005-09-26 att gälla fr o m 2006-01-01, råder förbud att utan särskilt tillstånd gödsla med naturgödsel eller slam inom område markerat på kartor och 300 meter kring dessa områden. Planområdet ingår i de markerade områdena och restriktionerna gäller 300 meter kring planområdet. Jordbruket påverkas med begränsningar även av besprutning och körningstider samt möjlighet till utveckling av miljöstörande

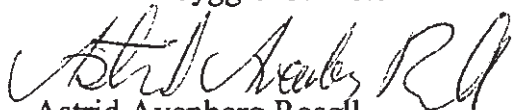
djurhållning t ex. En skyddszon av ca 30 meter mellan bostadshus och åkermark finns. Skyddszonen hindrar även problem med barns lek och leksaker i åkerkanten som annars kan orsaka skador på jordbruksredskapen.

Kollektivtrafiken kommer att utökas med förbättringar/ förändringar även för befintlig bebyggelse.

Trafikmängden på Lantmannavägen ökar. Ljudnivån ökar men hänsyn är taget till detta och husen närmast Lantmannavägen får inte ljudnivåer över gränsvärdena.

- Medverkande Planförslaget är en bearbetning av den planskiss med beskrivning som gjorts av planarkitekt Staffan Bolander, Staffan Bolander Arkitektkontor AB.
- Administrativa frågor En genomförandetid på 10 år från det datum planen vunnit laga kraft föreslås.

Miljö och Samhällsbyggnad
Plan- och bygglovsenheten

Astrid Avenberg Rosell
planarkitekt

Tillhör Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens beslut 2006-08-23, § 128 om antagande av detaljplanen.

Betygar

Kjell Stigenhag
sekreterare

Vunnit laga kraft 2006-11-24

2006-08-23

REVIDERAD

ANTAGANDEHANDLING

DETALJPLAN

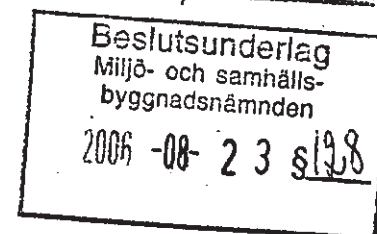
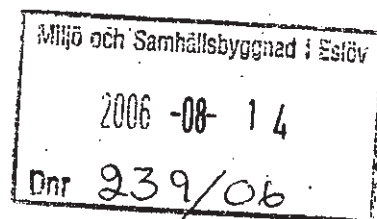
för bostadsbebyggelse i Västra Eslöv

LÅNGÅKRA 1 – Del av Långåkra 1:11

Eslövs kommun

Skåne län

GENOMFÖRANDEBESKRIVNING

ORGANISATORISKA
FRÅGOR

Tidplan

Utställning och antagande av planförslaget beräknas kunna ske under 2006.

Bebyggelsen uppförs när efterfrågan uppstår.

Särskild tidplan för åtgärder på befintliga gator och anslutningar till regionala vägar finns enligt bilaga 1 till Biltrafikplan etapp 1.

Genomförande-
tid

Genomförandetiden föreslås vara 10 år från det datum planen vunnit laga kraft.

Ansvars-
fördelning

Kommunen ansvarar för utbyggnaden av gator, vatten- och avloppsledningar, gång- och cykelvägar, anläggningar för lek och rekreation samt utförande av diken utanför tomtmark. Elledningsägaren, Ringsjö Energi AB, ansvarar för elförsörjningen. Delägarna i gemensamhetsanläggningar för dagvattenhantering är ansvariga för att rinnstråken anläggs och sköts.

FASTIGHETS-
RÄTTSLIGA FRÅGORFastighets-
bildning

Långåkra 1:11, Sallerup 50:20 och Eslöv 53:4 ägs av kommunen. En ledningsrätt för elledning korsar fastigheten. Ledningsrätten och samfälligheten S:4 berörs av fastighetsbildning. Ledningsrätten ska delvis flyttas. Samfälligheten S:4 bör utgå.

Allmänna ledningar och diken som är en gemensamhetsanläggning bör skyddas med servitut eller ledningsrätt i mark, om de ligger på mark som inte ägs av kommunen.

Erforderlig fastighetsbildning sker genom lantmäterimyndighetens försorg.

Fastighetsplan

Fastighetsplan erfordras inte.

**EKONOMISKA
FRÅGOR**
Planekonomi

Kommunen bekostar utbyggnaden av gator, vatten- och avloppsledningar, gång- och cykelvägar, anläggningar för lek och rekreation flyttning av el- och teleledningar och utförande av diken och fördröjningsmagasin utanför tomtmark. Kommunen bekostar fastighetsbildning. Elledningsägaren bekostar erforderliga anläggningar för elförsörjningen.

Kommunens samt elledningsägarens kostnader beräknas uppgå till ca 40 miljoner kronor för det aktuella planområdet. Om kostnaden slås ut på alla byggrätter innebär det ca 450 000 kronor för en normal villatomt. Kostnaderna bör täckas genom tomtförsäljning och avgifter. Gällande taxor måste höjas.

Särskild planavgift kommer att tas ut i samband med byggnmälan för ny- och tillbyggnad samt ändring av byggnad.

TEKNISKA FRÅGOR

Tekniska
utredningar

Beräkning av vägtrafikbuller gentemot planerad bostadsbebyggelse har utförts enligt Naturvårdsverkets modell.

Plan för massbalansering avseende terrasseringsarbetena för dagvattenhanteringen erfordras.

Vid utbyggnad erfordras geoteknisk utredning med avseende på val av grundläggningssätt. Förekomsten av markradon skall då beaktas.

Nybyggnadskarta erfordras vid nybyggnad. På nybyggnadskartan skall anges erforderliga höjder för ledningsanslutningar samt höjder för färdigplanerad tomt i tomtgräns och svackdiken. Fastighetsägaren är skyldig att vid byggnation och planering av tomten följa angiven höjdsättning.

DOKUMENTATION

Ansvar

För planhandlingarna ansvarar Miljö och Samhällsbyggnad, plan- och byggenheten.

För markköp och -försäljning ansvarar kommunledningskontoret.

För fastighetsbildningen ansvarar Lantmäterimyndigheten i Skåne län.

Upplysningar

Undertecknad svarar på frågor om detaljplaneförslaget.

Miljö och Samhällsbyggnad, Plan- och bygglovsenheten

Astrid Avenberg Rosell
planarkitekt

Tillhör Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens beslut 2006-08-23, § 128 om antagande av detaljplanen.
Betygar:

Kjell Stigenhag, sekreterare

Yttrande angående samråd för ändring av detaljplan E.283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, i Eslöv, Eslövs kommun (MOS.2006.239)

Yttrande

Avdelningen gata, trafik och park, nedan kallad GTP, gör följande yttrande angående samråd för detaljplan E.283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, i Eslöv, Eslövs kommun. MOS.2006.239)

- Utfartsförbud efterfrågas på gatumarken som separerar fastigheterna Ärtan och Sparrisen, alternativt att ytan tydligt redogörs vara GC-väg.
- Reglering om våningstal bör fortsatt användas, förutsatt det är möjligt, om avsikten är att det ska uppföras hus med av detaljplan reglerat antal våningar.
- Om reglering om våningstal inte avses användas anser GTP att den bör tas bort från planbestämmelserna och att förändringen bör beskrivas i planbeskrivningen.

Sammanfattning av föreslagna ändringar

Följande ändringar finns föreslagna i plankarta och planbeskrivning:

- Utnyttjandegraden föreslås ändras från 35% *bruttoarea* till 30% *byggnadsarea*.
  - o Bruttoarea beskrivs som den sammanlagda ytan av alla våningsplan.
  - o Byggnadsarea beskrivs som den yta en byggnad upptar på marken.
- Planändringen möjliggör cirka 50 nya hushåll som bedöms öka ÅDT på Lantmannavägen med 200 fordon/dygn.

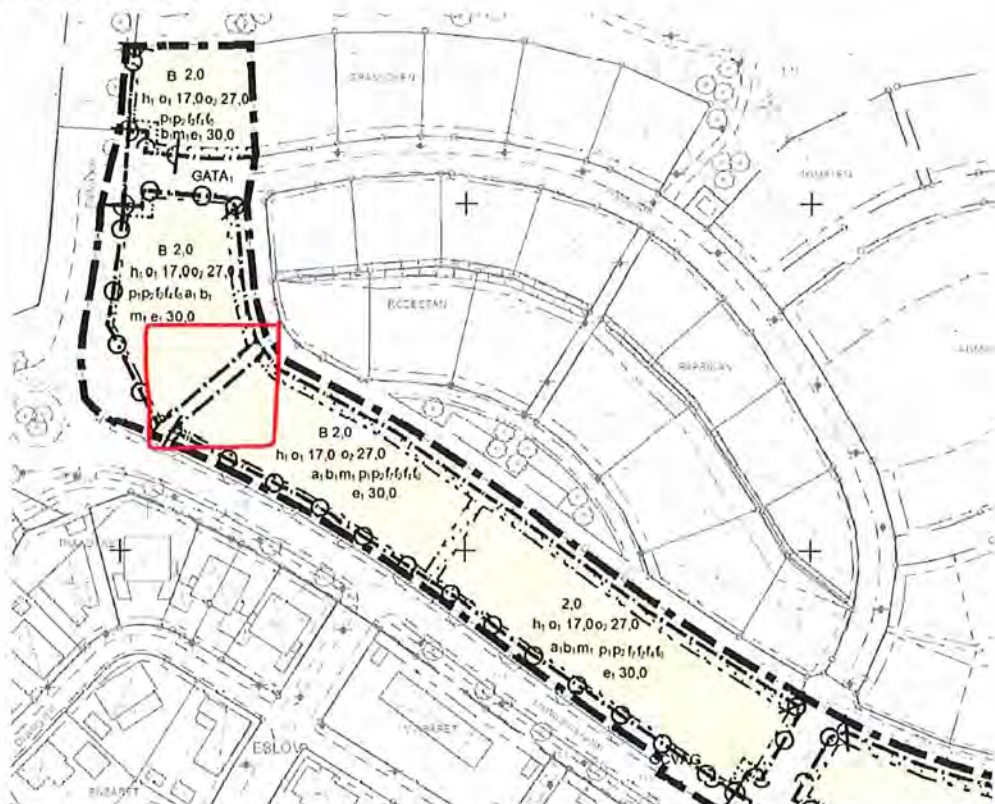
Ändringens syfte beskrivs vara att bebyggelsen ska spegla skalan av den befintliga bebyggelsen på södra sidan av Lantmannavägen. Exploateringen

sker på jordbruksmark och därmed görs bedömningen att en effektivare markanvändning är motiverad.

GTPs kommentarer

Senaste trafikmätning genomfördes 2021 på Lantmannavägen och visade en dygnstrafik på 1 156 fordon. Den tillkommande fordonstrafiken till följd av ändringen bedöms inte medföra någon större påverkan på trafiksäkerheten på vägen, parallella samt korsande gång- och cykelvägar eller framkomligheten på desamma.

Det bör klargöras om ytan på skärmbild nedan är GATA₁ eller GCVÄG. Angränsande kvartersmark bör beläggas med utfartsförbud om den inte klassas som GCVÄG.

GTP ställer sig frågande till bestämmelsen "2,0" under rubrik "Höjd på byggnadsverk". Behöver den vara en synlig del av kartan om den bara

Höjd på byggnadsverk

- h₁** byggnadshöjd 7 meter, vid pulpettak högst 8 meter
- 2,0** Högsta antal våningar är angivet som angivet värde. Bestämmelsen har digitaliserats för att möjliggöra analyser, men används inte idag.

digitaliserats för att möjliggöra analyser? Om det var begränsning på 2 våningar tidigare men detta inte längre är reglerat bör det föras upp som en ändring i planbeskrivningen. Om avsikten är att 2-våningshus ska byggas ser GTP ingen anledning till att bestämmelsen inte ska användas såvida den inte strider mot gällande lagar eller regler.

I arbetet med att avge avdelningens yttrande har Robin Dingwell, projektledare, deltagit.

Christel Wohlin
Avdelningschef

2023-01-10
Ingrid Karlsson
0413-620 59
ingrid.karlsson@eslov.se

Stab och Miljös yttrande över samråd för ändring av detaljplan Långåkra 1, del av Långåkra 1:11, Eslöv kommun

Dagvatten och skyfall

Området har en höjdskillnad från 75 möh till 57 möh i sydvästlig riktning enligt planförslaget. Husen ska byggas i suterrängstil och takavrinning ska ledas ut från stuprör till infiltration via gräsmattor på den egna tomten.

Med tanke på platsens förutsättningar och den planerade bebyggelsen behöver en dagvattenutredning genomföras i samband med ändringen.

Skyfallskartering utförd av Thyréns (2016-2019) pekar ut kvarteret Moroten som ett riskområde med instängda områden. Vattenvägar går genom Gräslöken, Rödbetan, Sparrisen, Moroten och vidare söder mot Blåbäret.

Dessutom visar flödesriktningar vid 50-års och 100-års regn att vatten riskerar att ledas sydväst in mot Moroten, vilket ökar belastningen på kvarteret.

I den föreslagna plankartan utökas byggnadsområdet för bostäder i sydöst. I den beslutande plankartan finns en damm inritad (inom detaljplanen), dock verkar det som att den inte är reglerad i plankartan. Det saknas uppgifter om denna damm ska vara kvar eller inte.

I den beslutade detaljplanen hänvisas avrinning av dagvatten till områden utanför detaljplanen (Kvistabäcksparken) vilket inte är tillämpligt enligt PBL och riskerar att skapa översvämningsområden i framtiden.

I arbetet med att avge avdelningens yttrande har Dimitra Alikioti, miljöinspektör, deltagit.

Karin Sandström
Avdelningschef Stab och Miljö

2024-01-15
Christian Nielsen
+4641362784
pia.olsson-ljungberg@eslov.se

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Kart- och bygglovsavdelningens yttrande över samråd för ändring av detaljplan E.283 Långåkra 1 Del av Långåkra 1:11, Eslöv, Eslövs kommun

Plankarta

Fastighetsbeteckningar syns inte inom planområdet. Det skulle underlätta läsningen av planbeskrivningen om de fanns med. Nivåkurvor syns inte heller då grundkartelinjerna täcks av användningsbestämmelsens gula färg.

Plankartan behöver förtydligas så att det klart framgår att den äldre planens bestämmelser fortfarande gäller förutom ändringarna. I planbeskrivningen på sidan 10 står just den texten.

Om denna plankarta ska kunna läsas utan att läsa plankarta och beskrivningen för E 283 och tanken är att den enda förändringen ska vara av utnyttjandegraden så saknas flera bestämmelser i denna nya, ändrade planen. Bestämmelser som saknas är bland annat hur stor del av marken som ska vara öppen för dagvatteninfiltration, byggnaders placering och information om utformningsbestämmelser i form av takmaterial, fasadkulörer etc.

Sammanställning av bestämmelserna för de olika kvarteren följer ingen linje. För att underlätta jämförelser mellan de olika kvarteren får bestämmelserna gärna komma i samma följd. Eftersom detaljplan E 283 fortsatt ska vara giltig kan det då underlätta att behålla följderna av bestämmelserna såsom den är angiven i E 283.

Öster om kvarteret Moroten finns i den tidigare planen ett område med "Natur". Detta finns inte med i den nya planen där området är markerat i grått som väg. Om området inte ska finnas kvar kan utfartsförbudet eventuellt behöva utökas.

Användningsbestämmelsen B saknas vid Sparrisen 2.

I den tidigare detaljplanen visas ”minitorg” som inte finns med i ändringen. Det är otydligt om dessa utgått eller är en sådan bestämmelse som ska gälla enligt tidigare plan.

Användningen GCVÄG finns inte utmärkt/ är otydlig på plankartan. Den smala gråfärgade vägen i planområdets västra hörn är avskuret av markeringen för utfartsförbud men antagligen är detta en gc-väg. Plankartan bör kunna tolkas även utskrivna på papper i A3-format.

Området mellan Sparrisen 1 och Sparrisen 2 ligger idag på fastigheten Eslöv 53:4. Denna prickade mark ska enligt den gamla planen vara tillgängligt för allmän gång- och cykeltrafik. Enligt den ändrade planen ser området ut att ligga på kvartersmark. Denna ändring ska i så fall finnas med i planbeskrivningen.

Syftet med ändringen av detaljplanen är att ändra egenskapsbestämmelserna om markens utnyttjandegrad för att möjliggöra större byggrätt inom planområdet. I planbeskrivningen står att ändringen innebär att det kan byggas bostadshus i samma skala på fastigheterna norr om Lantmannavägen som på södra sidan. Syftet är alltså att det ska byggas ungefär lika stora hus på båda sidorna av vägen. Det finns ingen planbestämmelse som hindrar att fastigheten Moroten styckas för att bebyggas med ett antal villor av samma entreprenör, vilket skulle motverka det uppfattade syftet med ändringen av planen.

Den nya utnyttjandegraden om 30 % är beskriven som ”e1” - ”Största byggnadsarea är angivet värde i % av fastighetsarean inom egenskapsområdet.” Då egenskapsgränser går längs med den inre prickmarken behöver arean för prickmarken räknas bort för att få fram byggrätten. Detta är en skillnad i hur byggrätten räknas ut för övriga området inom E 283 och kan göra att det bli feltolkningar. Se även text om detta under rubriken Planbeskrivning.

Det har skett en språklig förändring av prickmarken. Denna preciseras i E 283 som ”Marken får inte bebyggas” och i ändringen av detaljplanen preciseras prickmarken som ”Marken får inte förses med byggnad”. Denna förändring gör så att murar och plank och andra byggnadsverk som inte är byggnader kan uppföras på prickmarken. Se över om detta är en förändring som är en medveten förändring. Murar kan påverka hur dagvatten rör sig över området.

Om en annan nedsänkt siffra (än den i E 283 angivna exploateringsgraden) används för att visa det nya exploateringsgraden (exempelvis e3 som inte förekommer sedan tidigare i E 283) så minskar risken för att feltolkning ska ske av exploateringsgraden.

Denna plan har kompletterats med en bestämmelse f_6 som inte fanns i den tidigare antagna planen. Överväg om bestämmelsen f_2 kan utgå.

För vissa bestämmelser har sättet att uttrycka dem på förändrats (takvinklar, höjdsättning, taktyp, källare, störningsskydd, prickmark). Det framgår inte tydligt varför denna förändring har skett.

Vissa bestämmelser som anges med siffror har i denna plan preciserats med en decimal, till exempel är minsta takvinkel 17,0 grader. Noggrannheten skiljer sig från bestämmelserna i den ursprungliga detaljplanen. Det vore bra om motivet för detta fanns med i planbeskrivningen som stöd för plantolkningen i bygglovsskedet.

Höjd på byggnad anges både med byggnadshöjd, här utan decimaler, och med högst antal våningar, 2,0 stycken. Då bestämmelsen om våningsantal finns med på plankartan kommer den att gälla vid bygglovsgranskningen även med texten att den inte används idag.

Överväg om planändringen kan innehålla en bestämmelse om att även integrerade solceller tillåts som takmaterial.

Planbeskrivning

Inledning

Syftet med ändringen av detaljplan, sidan 4

Enligt planbeskrivningen sidan 4 avser ändringen endast en förändring av egenskapsbestämmelserna (plural) om markens utnyttjandegrad för Gräslöken 1, Ärtan 1, Sparrisen 1 och 2 och Moroten 1. E 283 är fortsatt giltig förutom ändringen enligt sidan 10 i planbeskrivningen.

Det går sedan att läsa på plankartan att bruttoarea ersätts med byggnadsarea.

Denna exploateringsgrad om 30 % är beskriven som ” e_1 ” - ”Största byggnadsarea är angivet värde i % av fastighetsarean inom egenskapsområdet.” Då egenskapsgränser går längs med den inre prickmarken behöver arean för prickmarken räknas bort för att få fram byggrätten. Detta är en skillnad i hur byggrätten räknas ut för övriga området inom detaljplan E 283 och kan göra att det bli feltolkningar. Om en annan nedsänkt siffra, än den i E 283 angivna exploateringsgraden, används för att visa det nya exploateringsgraden, exempelvis e_3 som inte förekommer sedan tidigare i E 283, så minskar risken för att feltolkning ska ske av exploateringsgraden.

Genomförande

Organisatoriska frågor, sidan 10

Den sista meningen, att den äldre detaljplanen fortfarande gäller förutom ändringarna, bör föras in på plankartan.

Fastighetsrättsliga frågor

Området mellan Sparrisen 1 och Sparrisen 2 ligger idag på fastigheten Eslöv 53:4. Denna prickade mark ska enligt den gamla planen vara tillgängligt för allmän gång- och cykeltrafik. Enligt den ändrade planen ser området ut att ligga på kvartersmark. Denna ändring ska i så fall finnas med i planbeskrivningen, ändring av fastighetsgränser kan då behöva ske.

I arbetet med att avge avdelningens yttrande har Linn Dimmlund och Mattias Hyvönen, mättningsingenjör, Irene Hrimfei, bygglovshandläggare, samt Pia Olsson Ljungberg, bygglovsarkitekt, deltagit.

Christian Nielsen
Bygglovschef

2024-01-09
Marie Strandqvist
+4641362043
marie.strandqvist@eslov.se

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Tjänsteskrivelse. Revidering av delegeringsordning för miljö- och samhällsbyggnadsnämnden 2024

Förslag till beslut

- Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden antar reviderad vidaredelegering av punkt 7.3.12 att gälla från och med den 1 februari 2024.
- Paragrafen justeras omedelbart.

Ärendebeskrivning

Varje år görs en genomgång och revidering av gällande delegeringsordning. Den 22 november 2023 antogs senaste revidering av delegeringsordningen, att gälla från och med den 1 januari 2024. Den 1 januari 2024 trädde Livsmedelsverkets föreskrifter och allmänna råd (LIVSFS 2023:2) om kontrollfrekvens för riskbaserad offentlig kontroll i kraft. Med anledning av det här behöver punkt 7.3.12 i delegeringsordningen revideras för att omfatta kontrollfrekvens enligt Livsmedelsverkets nya riskklassningsmodell.

Nämnden föreslås i enlighet med kommunallagen (2017:725) att delegera denna punkt till förvaltningschefen och till respektive chef och ansvarig handläggare som anges vid aktuell punkt i delegeringsordningen.

Dessa träder i kraft att gälla från och med den 1 februari 2024.

Beslutsunderlag

Förslag till vidaredelegering av reviderad punkt 7.3.12 i delegeringsordning, 2024-01-09.

Beredning

Stab och miljöavdelningen har korrigerat vidaredelegeringarna enligt nu gällande lagstiftning för punkt 7.3.12. Detta för att skapa en effektivare ärendehantering.

Beslutet skickas till
Staben

Dave Borg
Förvaltningschef

Karin Sandström
Avdelningschef stab och miljö

Delegeringsordning för miljö- och samhällsbyggnads- nämnden i Eslövs kommun

Antagen av miljö- och samhällsbyggnadsnämnden
2021-12-15, § 215, reviderad 2024-01-31, § xx

Att gälla från och med 2024-01-01

Revideringar beslutade 2024-01-31, § xx gäller från och med
2024-02-01

7.3.12	a) ~~Besluta om risk och erfarenhetsklassificering av livsmedelsföretag samt om årlig kontrollavgift.~~	~~3-6 §§ FAOKL¹¹, Kommunens taxa för prövning och offentlig kontroll~~	~~Ansvarig chef^t Ansvarig handläggare^t~~
	b) ~~Besluta om risk och erfarenhetsklassificering av foderföretagare och företagare som befattar sig med animaliska biprodukter samt beslut om årlig kontrollavgift~~	~~3-6 § FAOKF¹⁰ Kommunens taxa för prövning och offentlig kontroll~~	~~Ansvarig chef^t Ansvarig handläggare^t~~
	a) Besluta om kontrollfrekvens för planerad livsmedelskontroll.	4-5 §§ LIVSFS 2023:2	Ansvarig chef ^f Ansvarig handläggare ^f
	b) Besluta om avgift för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet.	3-7 §§ FAOKF ¹⁰	Ansvarig chef ^f Ansvarig handläggare ^f

2024-01-10

Marielle Ekwurtzel

+4641362228

marielle.ekwurtzel@eslov.se

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Tjänsteskrivelse. Behovsutredning för tillsyn och kontroll under perioden 2024–2026

Förslag till beslut

- Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden godkänner behovsutredningen för tillsyn och kontroll under perioden 2024–2026.

Ärendebeskrivning

Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens tidigare behovsutredning gällde till och med år 2023. Då den tidigare behovsutredning inte gäller längre har en ny tagits fram för perioden 2024–2026. Utredningen används som underlag till miljö- och samhällsbyggnadsnämndens tillsyn- och kontrollplan för miljö- och hälsoskyddstillsyn samt livsmedelskontroll.

Beslutsunderlag

- Behovsutredning tillsyn och kontroll

Beredning

Enligt 1 kap. 6 § miljötillsynsförordningen (2011:13) ska det hos en tillsynsmyndighet finnas en utredning om tillsynsbehovet för myndighetens hela ansvarsområde enligt miljöbalken. Behovsutredningen ska avse en period på tre år men ses över vid behov eller minst en gång per år. Den här behovsutredningen omfattar miljö- och samhällsbyggnadsnämndens alla ansvarsområden inom miljö- och hälsoskyddstillsyn samt livsmedelskontroll. Behovsutredningen används som underlag till tillsyns- och kontrollplan för perioden 2024–2026. I dessa planer framgår det vilken tillsyn som prioriteras enligt behovsutredningen.

Beslutet skickas till

Stab- och miljöavdelningen

Dave Borg

Förvaltningschef

Miljö och Samhällsbyggnad

Postadress: 241 80 Eslov | Besöksadress: Stadshuset, Gröna torg 2

Telefon: 0413-620 00 | E-post: kommunen@eslov.se | www.eslov.se

Karin Sandström

Avdelningschef stab och miljö

BEHOVSUTREDNING FÖR TILLSYN OCH KONTROLL

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden 2024–2026

Innehåll

1 Inledning	3
2 Uppbyggnad av behovsutredning	3
1.1 Styrd tillsyn	4
1.2 Behovsprioriterad tillsyn	4
1.3 Händelsestyrd tillsyn	4
1.4 Skattefinansierad tillsyn	4
2 Omvärldsbevakning och styrning	4
2.1 Lagkrav	5
2.2 Sveriges miljömål	5
2.3 Mål för mandatperioden i Eslövs kommun	5
2.4 Nationell tillsynstrategi	5
2.5 Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram	6
3 Tillsynsfrekvens	6
3.1 Styrd tillsyn inom miljö- och hälsoskyddstillsyn	7
3.2 Styrd tillsyn inom livsmedelskontroll	7
3.3 Behovsstyrd tillsyn inom miljö- och hälsoskyddstillsyn	7
4 Tillsynsbehov	9
4.1 Miljöskydd	9
4.2 Hälsoskydd	9
4.3 Livsmedel	10
5 Resurser	10
Bilagor	11
Referenser	12

1 Inledning

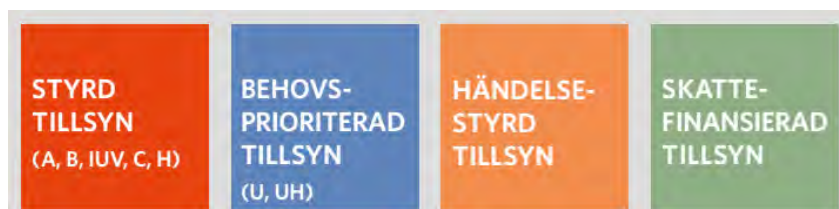
Tillsyn är ett av samhällets viktigaste styrmedel för att säkerställa syftet med lagstiftningen. Att tillsynen upptäcker avvikelser och åstadkommer rättelse är av betydelse för miljön och människors hälsa men också för att bidra till att företag kan verka på lika villkor. För att kunna genomföra tillsynen strukturerat behöver tillsynsmyndigheten utreda sitt behov för tillsyn och ta fram planer för vilken tillsyn som ska genomföras. Enligt 1 kap. 6 § miljötillsynsförordningen (2011:13) ska det hos en tillsynsmyndighet finnas en utredning om tillsynsbehovet för myndighetens hela ansvarsområde enligt miljöbalken. Behovsutredningen ska avse en period på tre år men ses över vid behov eller minst en gång per år. Den här behovsutredningen omfattar miljö- och samhällsbyggnadsnämndens alla ansvarsområden inom miljö- och hälsoskyddstillsyn samt livsmedelskontroll. Behovsutredningen används som underlag till tillsyns- och kontrollplan för åren 2024–2026.

2 Uppbyggnad av behovsutredning

Behovsutredning utgår från Sveriges kommuner och regioners (SKR) modell för kommunal behovsutredning (Sveriges kommuner och regioner, 2023). Modellen utgår från fyra centrala begrepp:

- **Omvärldsbevakning** innebär det arbete kommunen gör för att inkludera nationella uppdrag och mål i tillsynen.
- **Totalt behov** är det behov som myndigheten har identifierat som tillsynens huvudinriktning, efter sammanställning av statens krav och kommunens lokala analys.
- **Resursavgränsning** är miljökontorets tillgängliga resurser.
- **Tillsynsfrekvens** är myndighetens bedömning av hur ofta tillsyn ska ske

Tillsynsbehovet sorteras in i fyra kategorier, figur 1.

Figur 1. Behovsutredningens fyra kategorier (Kommunal behovsutredningar – En skrift om tillsynsbehov för miljö- och livsmedelskontroll, SKR)

Den samlade bedömningen av alla fyra kategorier inom behovsutredningen utgör därefter grunden till kommunens tillsynsplan.

1.1 Styrd tillsyn

Inom den styrda tillsynen finns det verksamheter med störst behov och krav, tillståndspliktiga verksamheter (A-, B- och IUV) samt anmälningspliktiga miljöfarliga- och hälsoskyddsverksamheter (C och H). Inom livsmedel räknar kommunen alla livsmedelsverksamheter anmälningspliktiga. Tillsynen styrs externt via lagstiftning. Behovet planeras med stöd av tillsynsvägledning från de centrala myndigheterna.

1.2 Behovsprioriterad tillsyn

Inom behovsprioriterad tillsyn finns det övriga miljöfarliga- och hälsoskyddsverksamheter som inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga (U- och UH). Denna kategori kan även omfatta statliga tillsynsprojekt, avloppsinventeringar med mera. Staten anger behovet genom lagstiftning och vägledning från centrala myndigheter. Kommunen planerar och prioriterar resurser för tillsynen utifrån lokala tillsynsbehov.

1.3 Händelsestyrd tillsyn

Inom händelsestyrd tillsyn planerar kommunen utefter tillsynsbehovet för inkommande händelser, så som ansökningar och klagomål. Till hjälp för planeringen utgår kommunen från tidigare erfarenheter med hjälp av statistik i ärendehanteringssystemet. I planeringen behöver kommunen beakta planerad eller tidigare genomförd behovsprioriterad tillsyn som kan leda till ökat behov av resurser inom händelsestyrd tillsyn.

1.4 Skattefinansierad tillsyn

Skattefinansierad tillsyn är inte möjlig att avgiftsfinansiera utan måste finansieras via skattemedel. Kommunens skattefinansierade tillsyn är obligatorisk och omfattar bland annat arbete med att besvara remisser, sanktionsavgifter, åtalsanmälningar, ogrundade klagomål och rådgivning.

2 Omvärldsbevakning och styrning

När kommunen bedömer tillsynsbehovet ska utredningen utgå från att syftet med miljöbalken uppnås, vilket innebär att tillsynen ska främja en hållbar utveckling. Tillsynen ska bidra till att de nationella miljökvalitetsmålen, eventuella miljökvalitetsnormer och åtgärdsplaner uppfylls. För att uppnå syftet finns det lagkrav som stöttar tillsynsmyndigheten i arbetet.

2.1 Lagkrav

Kommunen bevakar förändringar som sker inom lagstiftningen för att utvärdera tillsynsbehovet i kommunen. Kommunens bevakning av ny lagstiftning sker med hjälp av bland annat tillsynsväglednings- och nätverksträffar, remisser, utbildningar, lagbevakning och nyhetsbrev från regeringen, SKR samt centrala myndigheter.

2.2 Sveriges miljömål

[Sveriges miljömål](#) består av ett övergripande generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål och flera etappmål. Syftet med miljömålsarbetet är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka gränsöverskridande miljö- och hälsoproblem. Eslövs kommun har beslutat om en miljöstrategi som innehåller tre övergripande miljömål för kommunen och som bidrag till Sveriges miljömålsarbete. Dessa mål är ”Rik natur i Eslöv”, ”Ren miljö i Eslöv” samt ”Begränsad klimatpåverkan i Eslöv”.

2.3 Mål för mandatperioden i Eslövs kommun

Eslövs kommun har fastställt nya övergripande mål som alla verksamheter ska arbeta för att uppfylls till 2026. De mål som miljö- och hälsoskyddstillsynen direkt kan bidra till är: Tillväxt och hållbar utveckling, Trygghet och säkerhet och Fokus på medborgare.

2.4 Nationell tillsynstrategi

Enligt 19 § miljö tillsynsförordningen (2011:13) ska Naturvårdsverket i samverkan med centrala tillsynsvägledande myndigheter se till att det finns nationella mål för tillsynen enligt miljöbalken och en strategi för att uppnå de målen (nationell tillsynstrategi). Den nationella strategin ska omfatta en period om fyra år. Nuvarande tillsynsstrategi gäller år 2022–2025 och går att läsa i sin helhet på [Naturvårdsverkets hemsida](#). Den nationella tillsynstrategin påverkar kommunens behovsutredning då nya tillsynsområden har tillkommit som tidigare inte har varit inplanerade i kommunens tillsynsarbete. Vissa tillsynsområden är resurskrävande och kräver visst förarbete för att tillsynen ska kunna genomföras effektivt.

Aktuella projekt och fokusområden enligt den nationella tillsynsstrategin som går att beakta i behovsutredningen och i tillsynsplanen i Eslövs kommun är:

- masshantering,
- illegal avfallshantering,
- återvinning av avfall så att det upphör att vara avfall,

- anmälan om avhjälpandeåtgärd enligt § 28 i FMH,
- reach – tillsyn av kemiska produkter hos nedströmsanvändare och varor/kemiska produkter i butiksledet,
- CLP – tillsyn av kemiska produkter i butiksledet,
- biocider – tillsyn av biocidprodukter och behandlade varor i butiksledet,
- fordonstvättar och fordonsverkstäder,
- kvalitetssäkrad kontroll - utsläpp till vatten,
- dagvatten,
- energihushållning,
- små avlopp,
- växtnäringsläckage från jordbruk och hästgårdar, samt
- påverkan på naturvärden i jordbrukslandskapet.

2.5 Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram

Eslövs kommun ingår i Södra Östersjöns vattendistrikt. Vart sjätte år tar vattenmyndigheterna fram ett åtgärdsprogram för varje vattendistrikt. Åtgärdsprogrammen beskriver de problem som behöver lösas i distriktens vatten, vilka de viktigaste källorna till problemen är och vilka åtgärder som myndigheter och kommuner ska sätta in. Åtgärdsprogrammen är ett verktyg för att uppnå de miljö kvalitetsnormer som vattenmyndigheterna beslutat om. Nuvarande [åtgärdsprogram](#) gäller under perioden 2022–2027. Myndigheter och kommuner ska inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som behövs enligt ett åtgärdsprogram som fastställts. Åtgärdsprogrammet pekar ut tillsynsinsatser och fokusområden för tillsynen som ska bidra till att miljö kvalitetsnormerna uppnås. Många av dessa insatser täcks även av nationella tillsynsstrategin, exempelvis tillsyn inom förorenad mark, växtnäringsläckage, enskilda avlopp och dagvatten.

3 Tillsynsfrekvens

SKR:s planeringsmatris, figur 2, har använts för att göra en avvägning mellan branschernas tillsynsbehov. Matrisen har använts i samband med framtagandet av den här behovsutredningen kommunens taxa för tillsyn enligt miljöbalken. Matrisen används inom styrd och behovsstyrd tillsyn för att bestämma hur ofta besök ska genomföras, men det finns olika intervall för olika tillsynsområden.

Figur 2. Planeringsmatris över tillsynsbehov

Detta baseras bland annat på Eslövs tidigare erfarenheter från genomförd tillsyn samt vägledning från centrala myndigheter. Tillsynsfrekvensen påverkar det årliga behovet i årsarbetskrafter.

3.1 Styrd tillsyn inom miljö- och hälsoskyddstillsyn

Den styrda miljöbalkstillsynen finns det ett fastställt tillsynsintervall mellan 2–3 gånger per år till 1 gång vart fjärde år. Fördelning av tillsyn baserat på behov redovisas i tabell 1.

Tabell 1. Tillsynsintervall för styrd miljöbalkstillsyn

Behov	Tillsynsintervall
Högt	1–3 planerade besök/år
Normalt	1 planerat besök/år
Lågt	1 planerat besök/2–4 år
Sporadiskt	Förekommer inte

3.2 Styrd tillsyn inom livsmedelskontroll

Den styrda kontrollen inom livsmedel fastställs med hjälp av Livsmedelsverkets riskklassningsmodell. Kontrollintervall redovisas i Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens kontrollplan för år 2026.

3.3 Behovsstyrd tillsyn inom miljö- och hälsoskyddstillsyn

3.3.1 Alla branscher förutom jordbruk och enskilt avlopp

Den behovsstyrda tillsynen, förutom enskilt avlopp och jordbruk, har ett tillsynsintervall mellan 1 gång per år till 1 gång vart femte till sjätte år. Vissa verksamheter bedöms inte ha ett behov av återkommande kontroll. Dessa verksamheter ska ha sporadisk tillsyn när behovet uppstår. Fördelning av tillsyn baserat på behov redovisas i tabell 2.

Tabell 2. Tillsynsintervall för alla branscher inom miljöskydd förutom jordbruk och enskilt avlopp.

Behov	Tillsynsintervall
Högt	1 planerat besök/år
Normalt	1 planerat besök/2–4 år
Lågt	1 planerat besök/5–6 år
Sporadiskt	Vid klagomål eller händelsestyrd tillsyn

3.3.2 Jordbruk

Den behovsstyrda tillsynen inom tillsynsområdet jordbruk har ett tillsynsintervall mellan 1 gång per år till 1 gång vart femte till tionde år. Vissa verksamheter bedöms inte ha ett behov av återkommande kontroll. Dessa verksamheter ska ha sporadisk tillsyn när behovet uppstår. Fördelning av tillsyn baserat på behov redovisas i tabell 3.

Tabell 3. Tillsynsintervall för jordbruksverksamheter.

Behov	Tillsynsintervall
Högt	1 planerat besök/år
Normalt	1 planerat besök/2–4 år
Lågt	1 planerat besök/5–10 år
Sporadiskt	Vid klagomål eller händelsestyrd tillsyn

3.3.3 Enskilt avlopp

De kommande åren, fram till år 2026, ska avloppsanläggningarna i verksamhetssystemet uppdateras med riskpoäng enligt Havs- och vattenmyndighetens riskklassningsmodell. Havs- och vattenmyndigheten förslår på tillsynsintervall för enskilda avlopp baserat på riskpoäng redovisas i tabell 4.

Tabell 4. Tillsynsintervall för enskilda avlopp enligt Havs- och vattenmyndighetens riskklassningsmodell.

Riskpoäng	Riskklassning / tillsyns-prioritering	Tillsynsintervall
≥ 28	1 (högt behov)	1 planerat besök/2–3 år
23–27	2 (normalt behov)	1 planerat besök/4–5 år
17–22	3 (lågt behov)	1 planerat besök/6–10 år
0–16	4 (lågt behov/sporadiskt)	1 planerat besök/11–20 år

Under tiden som riskklassningen genomförs på kommunens 1900 enskilda avlopp används tillsynsintervallet som redovisas i tabell 5.

Tabell 5. Tillsynsintervall utan Havs- och vattenmyndighetens riskklassningsmodell för enskilda avlopp.

Behov	Tillsynsintervall
Högt	1 planerat besök/år
Normalt	1 planerat besök/4 år
Lågt	1 planerat besök/10 år
Sporadiskt	Vid klagomål eller händelsestyrd tillsyn

4 Tillsynsbehov

4.1 Miljöskydd

Eslövs kommun har tillsynsansvar för 113 miljöfarliga verksamheter som är tillstånds- och anmälningspliktiga (B- och C-verksamheter). Utöver dessa har kommunen ansvar för alla u-verksamheter, så som verkstäder, fordonstvättar, åkerier, lantbruk med växtodling och enskilda avlopp. Tillsynsbehovet för miljötillsynen illustreras i tabell 6. En utförlig lista över timmar för respektive tillsynsområde återfinns i bilaga 1.

Tabell 6. Eslövs kommuns behov redovisat i årsarbetskrafter för tillsyn inom miljöskydd år 2024–2026.

Behov miljöskydd	2024	2025	2026
Styrd	823	816	830
Behovsstyrd	4460	2877	3180
Händelsestyrd	2544	2544	2544
Skattefinansierad	813	813	813
Summa h	8640	7050	7366
Motsvarar ÅA	8,6	7,1	7,4

4.2 Hälsoskydd

Eslövs kommun har tillsynsansvar för 73 anmälningspliktiga hälsoskyddsverksamheter (H-verksamheter). Utöver dessa har kommunen ansvar för alla UH-verksamheter, så som bostäder (bostads- och hyresrätter), tillfälliga boenden och frisörsalonger. Tillsynsbehovet för hälsoskyddstillsynen illustreras i tabell 7. En utförlig lista över timmar för respektive tillsynsområde återfinns i bilaga 2.

Tabell 7. Eslövs kommuns behov redovisat i årsarbetskrafter för tillsyn inom hälsoskydd år 2024–2026.

Behov hälsoskydd	2024	2025	2026
Styrd	385	392	451
Behovsstyrd	1014	507	469
Händelsestyrd	387	297	297
Skattefinansierad	158	158	158
Summa h	1944	1354	1375
Motsvarar ÅA	1,9	1,4	1,4

4.3 Livsmedel

I Eslövs kommun finns det 251 registrerade livsmedelsverksamheter. Från och med 1 januari 2024 gäller en ny klassningsmodell för livsmedelsverksamheterna (Livsmedelsverket, 2023). Den nya modellen påverkar utfallet i planerade timmar för styrd tillsyn. Det innebär att det tidigare underlaget som använts för att beräkna behovet i årsarbetskrafter inte är aktuellt längre och skapar en osäkerhet i utfallet. Underlaget till behovsutredningen för planering av tillsyn baseras på preliminära uppgifter om anläggningarnas kontrollintervall. Det innebär att timmar för styrd tillsyn i samband med framtagande av behovsutredningen är lägre än förväntat och kommer till år 2025 justeras uppåt. För att klara av förändringen med den nya modellen har det tillförts tid för uppdateringen under händelsestyrd tillsyn. Tillsynsbehovet för hälsoskyddstillsynen illustreras i tabell 8. En utförlig lista över timmar för respektive tillsynsområde återfinns i bilaga 3.

Tabell 8. Eslövs kommuns behov redovisat i årsarbetskrafter för kontroll enligt livsmedelslagen år 2024–2026.

Behov livsmedel	2024	2025	2026
Styrd	486	486	486
Behovsstyrd	190	250	250
Händelsestyrd	642	579	579
Skattefinansierad	188	188	188
Summa h	1506	1503	1503
Motsvarar ÅA	1,5	1,5	1,5

5 Resurser

Från och med 1 januari 2024 har stab- och miljöavdelningen totalt elva tillsvidareanställda inspektörer (ökning med en person jämfört med år 2023). Dock arbetar inte alla 100 % och det är tre personer som är delvis föräldralediga vid ingången av år 2024. I behovsutredningen utgår behovet från årsarbetskrafter. En årsarbetskraft som arbetar 100 % motsvarar 1000 handläggningstimmar per år. Förväntad bemanning med tillsvidareanställda och vikarier under 2024 är 9,88 årsarbetskrafter (åa), därefter ökar antalet åa med 0,92 åa till år 2025 och 2026. I tabell 9 illustreras fördelningen av årsarbetskrafter 2024–2026 inom miljö- och hälsoskydd samt livsmedelskontroll.

Tabell 9. Årsarbetskraft 2024–2026

Bemanning	2024	2025	2016
ÅA miljö	6,30	7,30	7,30
ÅA häls	1,75	1,50	1,50
ÅA livs	1,83	2	2
Totalt	9,88	10,80	10,80

Under tidigare verksamhetsår har det noterats att utfallet i antalet årsarbetskraften är lägre än det som har planerats in i tillsynsplanerna (år 2023 var det planerat för 8,45 år, men utfallet blev 7,94 år). Detta beror på att sjukfrånvaron har varit högre än schablonen, föräldraledighet och att det är svårt att snabbt rekrytera ny personal vid avslutade anställningar. Arbetsförmedlingen bedömer att de kommande åren kommer vara mycket liten konkurrens om jobben som inspektör. Det innebär att personer som har en utbildning eller erfarenhet som krävs har mycket goda möjligheter till arbete. Det leder i sin tur till stor konkurrens mellan kommunerna och med den privata sektorn vid rekrytering av personal med rätt kompetens. Inspektörerna har en eftertraktad specialistkompetens inom lagstiftning, bemötande/tillsynsrollen samt ärendehanteringssystem och rutiner för myndighetsutövning. Det är därmed en stor förlust för kommunen när antalet åa sjunker då yrkesrollen inte ersätts lätt med vikarier eller konsulter. För att minska den negativa påverkan på arbetsgruppen och myndighetsutövningen behöver antalet åa i planerna överstiga behovet i kommunen. Syftet med att inte ligga för lågt är att förhindra att medborgare och kommunens verksamhetsutövare påverkas negativt av personal- och kompetensbrist.

Historiskt har antalet åa i flera år understigit behovet inom kommunen. Det innebär att det har varit svårt att genomföra all tillsyn som har bedömts som prioriterat inom myndighetsutövningen. När behovet överstiger kommunens resurser har viss tillsyn prioriterats bort. Detta leder till att den bortprioriterade tiden för året förskjuts till nästkommande år.

Bilagor

1. Behovsutredning miljöskyddstillsyn
2. Behovsutredning hälsoskyddstillsyn
3. Behovsutredning livsmedelskontroll

Referenser

Livsmedelsverket. (den 27 12 2023). *Riskklassning av anläggningar och verksamheter från och med 2024*. Hämtat från Livsmedelsverket:
<https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/753/riskklassning-av-anlaggningar-och-verksamheter-fran-och-med-2024>

Sveriges kommuner och regioner. (den 27 12 2023). *Behovsutredning*.
Hämtat från Skr.se:
<https://skr.se/download/18.5627773817e39e979ef5d4fd/1642499824461/7585-600-1.pdf>

Behov	Prio	Bransch miljö	Underbransch	KOD	2024	2025	2026
Hög	1	AVFALL		B	89	89	89
Hög	1	GAS- OCH VÄTSKEFORMIGA BRÄNSLEN, EL, VÄRME OCH KYLA		B	7	7	7
Hög	1	JORDBRUK		B	49	49	49
Hög	1	METALL- OCH PLASTYTBEHANDLING, AVFETTNING OCH FÄRGBORTTAGNING		B	8	8	8
Normal	1	AVFALL		C	63	63	63
Normal	1	FÖRBRUKNING AV ORGANISKA LÖSNINGSMEDEL		C	22	22	22
Normal	1	GUMMI OCH PLASTVAROR		C	10	10	10
Normal	1	HAMNAR OCH FLYGPLATSER		C	10	10	10
Normal	2	LIVSMEDEL OCH FODER		C	39	39	39
Normal	1	METALLBEARBETNING		C	39	39	39
Normal	1	MINERALISKA PRODUKTER		C	39	39	39
Normal	1	RENING AV AVLOPPSVATTEN		C	59	59	59
Låg	1	AVFALL		C	52	52	52
Låg	1	FORDONSSERVICE OCH DRIVMEDELSHANTERING		C	96	96	96
Låg	1	GAS- OCH VÄTSKEFORMIGA BRÄNSLEN, EL, VÄRME OCH KYLA		C	47	47	47
Låg	1	JORDBRUK		C	135	135	135
		SUMMA TILLSYNSTID + RESTID			762	762	762
Behov	Prio	Bransch miljö	Underbransch		2024	2025	2026
Låg	2	GAS- OCH VÄTSKEFORMIGA BRÄNSLEN, EL, VÄRME OCH KYLA	VINDKRAFT	C	54	48	54
Låg	2	SKJUTFÄLT, SKJUTBANOR OCH SPORTANLÄGGNINGAR		C			6
		SUMMA TILLSYNSTID + RESTID			61	54	68
Behov	Prio	Bransch miljö	Underbransch		2024	2025	2026
Låg	2	JORDBRUK - DJURHÅLLNING	2-10 DJURENHETER	U	50	50	50
Normal	1	JORDBRUK - DJURHÅLLNING	11-99 DJURENHETER	U	0	0	0
Låg	2	JORDBRUK - DJURHÅLLNING	HÄSTGÅRDAR INOM AVRINNINGSSOMRÅDE TILL Å/SJÖ	U	200	200	200
Sporadisk	3	JORDBRUK - UPPODLING AV ANNAN MARK ÄN JORDBRUKSMARK		U	0	0	0
Låg	2	JORDBRUK - ÖVRIGA JORDBRUKS- OCH TRÄDGÅRDSFÖRETAG	VÄXTHUS/PLANTSKOLA	U	0	30	0
Normal	1	JORDBRUK - ÖVRIGA JORDBRUKS- OCH TRÄDGÅRDSFÖRETAG	JORDBRUK >100 ha	U	50	0	0
Låg	2	JORDBRUK - ÖVRIGA JORDBRUKS- OCH TRÄDGÅRDSFÖRETAG	JORDBRUK >50 < 100 ha	U	60	60	60
Sporadisk	3	JORDBRUK - ÖVRIGA JORDBRUKS- OCH TRÄDGÅRDSFÖRETAG	JORDBRUK <50 ha	U	0	0	0
Sporadisk	3	FISKODLING OCH ÖVERVINTRING AV FISK		U	0	0	0
Låg	3	UTVINNING, BRYTNING OCH BEARBETNING AV TORV, OLJA, GAS, KOL, MALM, MINERAL, BERG, NATURGRUS OCH ANNAT		U	0	0	0
Låg	1	LIVSMEDEL OCH FODER		U	29	0	0
Låg	2	TEXTILVAROR		U	0	0	0
Låg	1	PÄLS, SKINN OCH LÄDER		U	0	0	0
Låg	2	TRÄVAROR		U	4	0	0
Låg	1	KEMISKA PRODUKTER - ANNAN KEMISK TILLVERKNING		U	0	0	0
Låg	3	GUMMI- OCH PLASTVAROR		U	0	0	0
Låg	2	MINERALISKA PRODUKTER - GLAS, GLASVAROR OCH KERAMISKA PRODUKTER		U	0	0	0
Låg	2	MINERALISKA PRODUKTER - CEMENT, BETONG, KALK, KRITA OCH GIPS		U	10	0	0
Låg	2	MINERALISKA PRODUKTER - ANDRA MINERALISKA PRODUKTER		U	5	0	0
Låg	1	STÅL OCH METALL		U	0	0	0
Låg	1	METALL- OCH PLASTYTBEHANDLING, AVFETTNING OCH FÄRGBORTTAGNING		U	5	0	0
Låg	2	METALLBEARBETNING		U	0	0	38
Låg	1	FÖRBRUKNING AV ORGANISKA LÖSNINGSMEDEL		U	0	0	0
Låg	2	GAS- OCH VÄTSKEFORMIGA BRÄNSLEN, EL, VÄRME OCH KYLA	FÖRBRÄNNING	U	0	0	0
Låg	3	GAS- OCH VÄTSKEFORMIGA BRÄNSLEN, EL, VÄRME OCH KYLA	VINDKRAFT	U	0	0	0
Låg	2	GAS- OCH VÄTSKEFORMIGA BRÄNSLEN, EL, VÄRME OCH KYLA	VÄRME - OCH KYLANLÄGGNINGAR	U	0	0	0
Låg	3	VATTENFÖRSÖRJNING	RINGSJÖNS VATTENVERK	U	7	0	0
Låg	1	FORDONSSERVICE OCH DRIVMEDELSHANTERING	FORDONSTVÄTT	U	105	0	0
Låg	2	FORDONSSERVICE OCH DRIVMEDELSHANTERING	DRIVMEDEL	U	24	0	0
Låg	3	FORDONSSERVICE OCH DRIVMEDELSHANTERING	FORDONSVERKSTAD	U	0	0	285
Låg	3	FORDONSSERVICE OCH DRIVMEDELSHANTERING	DÄCKTVÄTT	U	0	0	19
Låg	3	HAMNAR OCH FLYGPLATSER		U	0	0	0
Låg	2	LABORATORIER		U	5	0	0
Låg	2	HÄLSO- OCH SJUKVÅRD	TANDLÄKARE	U	0	29	0
Sporadisk	2	AVFALL	ÅTERVINNINGSTATIONER	U	0	0	0
Normal	1	AVFALL	MELLANLAGRING OCH DEPONIER	U	48	0	0
Normal	1	GRAFIKER		U	5	0	0
Låg	2	LAGERVERKSAMHET	STÖRRE LAGER AV KEMIKALIER	U	10	0	0
Låg	3	SKJUTFÄLT, SKJUTBANOR OCH SPORTANLÄGGNINGAR		U	0	0	19
Låg	2	TEXTILTUVÄTTERIER		U	10	0	0
Normal	1	MASSA, PAPPER OCH PAPPERSVAROR		U	0	0	0
Normal	1	RENING AV AVLOPPSVATTEN	ÖSLÖV	U	7	7	7
Låg	1	ÖVRIGA MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER	FÖRSÄLJNING AV SÄRSKILT FARLIGA KEMIKALIER	U	0	0	0
Normal	1	ÖVRIGA MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER	LEDNINGSNÄT SPILLVATTEN	U	6	6	6
Normal	1	ÖVRIGA MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER	LEDNINGSNÄT DAGVATTEN	U	6	6	6
Normal	1	ÖVRIGA MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER	DAGVATTENANLÄGGNINGAR	U	6	6	6
Sporadisk	3	ÖVRIGA MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER	KONSTGRÄSPLANER	U	0	0	0
Låg	1	ÖVRIGA MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER	SPRÄNGÄMNESPREKURSORER	U	48	0	0
Låg	1	ÖVRIGA MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER	ÅKERIER	U	0	0	0
Låg	2	ÖVRIGA MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER	STÖRRE PARKERINGSPLATSER	U	5	0	0
Låg	3	ÖVRIGA MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER	CISTERNER	U	247	247	247
		SUMMA TILLSYNSTID + RESTID			947	640	943
Behov		Bransch avlopp	Underbransch		2024	2025	2026
Låg	2	ENSKILT AVLOPP	MARKBÄDD EFTER MILJÖBALKEN	U	796	398	398

Normal	1	ENSKILT AVLOPP	MARKBÄDD FÖRE MILJÖBALKEN	U	590	328	328
Låg	2	ENSKILT AVLOPP	INFILTRATION EFTER MILJÖBALKEN	U	105	52	52
Normal	1	ENSKILT AVLOPP	INFILTRATION FÖRE MILJÖBALKEN	U	48	24	24
Hög	1	ENSKILT AVLOPP	DIREKUTSLÄPP	U	190	0	0
Normal	2	ENSKILT AVLOPP	MINIRENINGSVERK	U	271	135	135
Sporadisk	3	ENSKILT AVLOPP	SLUTEN TANK	U	0	0	0
Normal	2	ENSKILT AVLOPP	ÖPPEN MARKBÄDD	U	105	0	0
Sporadisk	3	ENSKILT AVLOPP	ÖVRIGA - KEMFÄLLNING, FOSFORFÄLLA, ROTZON	U	0	0	0
Sporadisk	3	ENSKILT AVLOPP	TORRA LÖSNINGAR	U	0	0	0
		SUMMA TILLSYNTID + RESTID			2103	937	937
Behov		Bransch natur/områdesskydd	Underbransch		2024	2025	2026
Låg	3	OMRÅDESSKYDD	STRANDSKYDD		100	100	100
Sporadisk	3	OMRÅDESSKYDD	KOMMUNALA NATURRESERVAT		0	0	0
Låg	2	VATTENSKYDDSOMRÅDE	HURVA		20	0	0
Låg	2	VATTENSKYDDSOMRÅDE	STOCKAMÖLLAN		20	0	0
Låg	2	VATTENSKYDDSOMRÅDE	VOMB (SEKUNDÄR)		20	0	0
		SUMMA TILLSYNTID + RESTID			160	100	100
Behov		Bransch förorenade områden	Underbransch		2024	2025	2026
Normal	1	FÖRORENAD MARK	MIFO 1		200	200	200
Normal	3	FÖRORENAD MARK	ANSVARsutredningar		200	200	200
Normal	2	FÖRORENAD MARK	MIFO 2		200	200	200
Normal	2	FÖRORENAD BYGGNAD	PCB		50	0	0
		SUMMA TILLSYNTID + RESTID			650	600	600
Behov		Bransch kemikalier	Delprojekt		2024	2025	2026
	1	KEMIKALIETILLSYN			200	200	200
		SUMMA TILLSYNTID + RESTID			200	200	200
Behov		Bransch övrigt	Delprojekt		2024	2025	2026
Normal	1	DAGVATTEN			100	100	100
Normal	2	AVFALL	FÖRPACKNINGSAVFALL		100	100	100
Hög	1	BROTTSFÖREBYGGANDE INVENTERING OCH TILLSYN	AVFALLSTRANSPORTER, MASSHANTERING, OKÄNDA AVFALLSANLÄGGNINGAR, DEPONIER, MYNDIGHETSGEMENSAM INSATS mfl.		200	200	200
		SUMMA TILLSYNTID + RESTID			400	400	400
Behov		Ärendetyp			2024	2025	2026
Hög	1	ANSÖKAN			527	527	527
Hög	1	ANMÄLAN			545	545	545
Hög	1	INFORMATIONÄRENDE			170	170	170
Hög	1	RAPPORTER			335	335	335
Hög	1	KLAGOMÅL			140	140	140
Hög	1	TILLSYN			260	260	260
Hög	1	ÖVRIGA ÄRENDETYPER			567	567	567
					2544	2544	2544
Behov		Ärendetyp			2024	2025	2026
Hög	1	ÅTALSANMÄLAN			28	28	28
Hög	1	MILJÖSANKTIONSAVGIFT			130	130	130
Hög	1	ÖVERKLAGAN			28	28	28
Hög	1	REMISSER			197	197	197
Normal	1	INFORMATION/RÅD/UNDERSÖKNINGAR/INVENTERINGAR			430	430	430
					813	813	813
SUMMA BEHOV					8640	7050	7366

	Behov	Prio	Bransch hälsa	Underbransch	KOD	2024	2025	2026
	Styrd tillsyn	Normal	1	UNDERVISNING	SKOLA	H	142	142
Normal		1	UNDERVISNING	FÖRSKOLA	H	230	230	230
Låg		1	UNDERVISNING	FRITIDSVERKSAMHET	H	0	0	0
Normal		1	BAD	BASSÄNGBAD	H	14	14	14
Normal		1	HYGIENISK BEHANDLING	TATUERARE	H	0	8	0
				SUMMA TILLSYNSTID + RESTID			385	392
	Behov		Bransch hälsa	Underbransch	KOD	2024	2025	2026
Styrd tillsyn	Låg	1	HYGIENISK BEHANDLING	FOTVÅRD	H	0	0	67
	Sporadisk		HYGIENISK BEHANDLING	ÖVRIG	H	0	0	0
				SUMMA TILLSYNSTID + RESTID		0	0	67
	Behov		Bransch hälsa	Underbransch		2024	2025	2026
Behovsstyrd tillsyn	Normal	1	BOSTÄDER	UTYRNING AV BOSTAD	UH	419	419	419
	Låg	3	ÖVERNATTNING	HOTELL/KURSGÅRD	UH	24	0	0
	Låg	3	ÖVERNATTNING	CAMPING/STUGANLÄGGNING	UH	0	0	0
	Låg	2	ÖVERNATTNING	B&B	UH	48	0	0
	Sporadisk	3	ÖVERNATTNING	ÖVRIG TILLFÄLLIGT BOENDE	UH	0	0	0
	Normal	1	VÅRD	LOKALER FÖR VÅRD ELLER ANNAT OMHÄNDERTAGANDE > 5 BOENDE	UH	107	0	0
	Normal	1	VÅRD	LOKALER FÖR VÅRD ELLER ANNAT OMHÄNDERTAGANDE BARN	UH	14	0	0
	Sporadisk	3	VÅRD	KIROPRAKTOR, NAPRAPAT, SJUKGYMNASTIK OCH LIKNADE	UH	0	0	0
	Låg	2	LOKALER FÖR HYGIENISK BEHANDLING	FRISERSALONG	UH	86	0	0
	Låg	2	LOKALER FÖR HYGIENISK BEHANDLING	SKÖNHETSVÅRD	UH	0	38	0
	Sporadisk	3	LOKALER FÖR HYGIENISK BEHANDLING	ÖVRIGA BEHANDLINGAR	UH	0	0	0
	Låg	2	REKREATION	IDROTT/GYM	UH	138	0	0
	Sporadisk	3	REKREATION	STRANDBAD	UH	4	0	0
	Normal	2	STRÅLNING	SOLARIUM	UH	10	0	0
	Sporadisk	3	LOKALER FÖR FÖRVARING AV DJUR		UH	0	0	0
	Sporadisk	2	SAMLINGSLOKALER	FOLKHÖGSKOLA	UH	0	0	0
	Sporadisk	3	SAMLINGSLOKALER	FRITIDSGÅRD	UH	0	0	0
	Sporadisk	3	SAMLINGSLOKALER	ÖPPEN FÖRSKOLA	UH	0	0	0
	Normal	1	SAMLINGSLOKALER	SAMLINGSLOKALER FÖRENINGSVVERKSAMHET	UH	62	0	0
	Normal	2	UNDERVISNING	FAMILJEDAGHEM	UH	0	0	0
	Normal	1	RÖKFRIA MILJÖER	SKOLA & FÖRSKOLA	UH	55	0	0
	Sporadisk	3	RÖKFRIA MILJÖER	ÖVRIGT	UH	0	0	0
				SUMMA TILLSYNSTID + RESTID			964	457
	Behov		Bransch hälsa	Underbransch		2024	2025	2026
Behovsstyrd tillsyn	Hög	1	BROTTSFÖREBYGGANDE INVENTERING OCH TILLSYN	MYNDIGHETSGEMENSAM INSATS		50	50	50
						50	50	50
	Behov		Ärendetyp	Underbransch		2024	2025	2026
Händelsestyrd tillsyn	Hög	1	ANMÄLAN			49	49	49
	Hög	1	ANSÖKAN			10	10	10
	Hög	1	ÅTGÄRDER OCH RAPPORTERING			26	26	26
	Hög	1	ÅTGÄRDER OCH RAPPORTERING	KLASSNING ANLÄGGNING/VERKSAMHET		90	0	0
	Hög	1	KLAGOMÅL OCH ANNAN OFÖRUTSEDD TILLSYN	BEFOGADE KLAGOMÅL		204	204	204
	Hög	1	SMITTSKYDD			8	8	8
						387	297	297
	Behov		Ärendetyp	Underbransch		2024	2025	2026
Skattefinansierad tillsyn	Hög	1	ÅTALSANMÄLAN			4	4	4
	Hög	1	MILJÖSANKTIONSAVGIFT			10	10	10
	Hög	1	ÖVERKLAGAN			4	4	4
	Hög	1	REMISSER			10	10	10
	Låg	1	OBEFOGADE KLAGOMÅL			30	30	30
	Normal	1	INFORMATION/RÅD/UNDERSÖKNINGAR/INVENTERINGAR			100	100	100
						158	158	158
SUMMA						1944	1354	1375

	Behov	Prio	Bransch/typ	Underbransch	2024	2025	2026
	Styrd tillsyn	Normal	1	LIVSMEDELSKONTROLL	ETT ELLER FLERA BESÖK PER ÅR	274	274
Normal		1	LIVSMEDELSKONTROLL	FYRA BESÖK PÅ FEM ÅR	2	2	2
Normal		1	LIVSMEDELSKONTROLL	TRE BESÖK PÅ FEM ÅR	78	78	78
Normal		1	LIVSMEDELSKONTROLL	TVÅ BESÖK PÅ FEM ÅR	24	24	24
Normal		1	LIVSMEDELSKONTROLL	ETT BESÖK PÅ FEM ÅR	108	108	108
				SUMMA TILLSYNSSTID + RESTID	486	486	486
Behovsstyrd tillsyn	Behov		Bransch/typ	Underbransch	2024	2025	2026
	Normal	2	ANIMALISKA BIPRODUKTER (ABP)		100	100	100
	Normal	2	KONTAKTMATERIALVERKSAMHET (FCM)	INFO/REGISTRERING	10		
	Normal	2	ÅTERANVÄNDBARA MUGGAR OCH MATLÅDOR		30	100	100
	Hög	1	BROTTSFÖREBYGGANDE INVENTERING OCH TILLSYN	MYNDIGHETSGEMENSAM INSATS	50	50	50
			SUMMA TILLSYNSSTID + RESTID	190	250	250	
Händelsestyrd tillsyn	Behov		Ärendetyp	Underbransch	2024	2025	2026
	Hög	1	ANMÄLAN		80	80	80
	Hög	1	RAPPORTER/INTYG/PROGRAM		13	13	13
	Hög	1	INFORMATIONSÄRENDEN		45	45	45
	Hög	1	KLAGOMÅL		75	75	75
	Hög	1	TILLSYN		296	296	296
	Hög	1	ÖVRIGA ÄRENDETYPER		133	70	70
				642	579	579	
Skattefinansierad tillsyn	Behov		Ärendetyp	Underbransch	2024	2025	2026
	Hög	1	ÅTALSANMÄLAN		8	8	8
	Hög	1	SANKTIONSAVGIFT LIVSMEDEL		40	40	40
	Hög	1	ÖVERKLAGAN		10	10	10
	Hög	1	REMISSER		26	26	26
	Normal	1	INFORMATION/RÅD/UNDERSÖKNINGAR/INVENTERINGAR		104	104	104
				188	188	188	
			SUMMA	1506	1503	1503	

2024-01-10

Marielle Ekwurtzel

+4641362228

marielle.ekwurtzel@eslov.se

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Tjänsteskrivelse. Tillsynsplan för miljö- och hälsoskyddstillsynen under perioden 2024–2026

Förslag till beslut

- Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden godkänner tillsynsplanen för miljö- och hälsoskyddstillsynen under perioden 2024–2026.

Ärendebeskrivning

Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens tidigare tillsynsplan för miljö- och hälsoskyddstillsynen gällde under år 2023. Då den tidigare planen inte gäller längre har en ny tagits fram för perioden 2024–2026. Planen är framtagen för en längre tid än vad det ställs krav på i miljötillsynsförordningen (2011:13). Syftet med en treårig plan är att skapa bättre framförhållning i projekt- och resursplaneringen.

Beslutsunderlag

- Tillsynsplan för miljö- och hälsoskyddstillsynen under perioden 2024–2026

Beredning

Enligt 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) ska tillsynsmyndigheten för varje år upprätta en samlad tillsynsplan som omfattar myndighetens ansvarsområden enligt miljöbalken (1998:808). Planen utgår från tillsynsbehovet i Eslövs kommun. Av planen ska det framgå hur myndigheten har tagit hänsyn till den nationella tillsynsstrategin. I planen framgår det även vilka tillsynsprojekt som prioriteras ner på grund av resursbrist.

Beslutet skickas till

Stab- och miljöavdelningen

Dave Borg
Förvaltningschef

Karin Sandström
Avdelningschef stab och miljö

TILLSYNSPLAN FÖR MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSTILLSYN 2024– 2026

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

1	Introduktion	3
2	Uppdrag och förutsättningar	3
2.1	Tillsynsplan och den nationella tillsynsstrategin	4
2.2	Mål	4
3	Ansvarsfördelning inom miljö- och hälsoskyddstillsynen	6
3.1	Ansvarsfördelning inom den behöriga myndigheten	6
3.2	Opartiskhet på alla nivåer	6
4	Samordning	6
4.1	Samordning via samverkansavtal	6
4.2	Samordning via Länsstyrelsen	7
4.3	Samordning via kommunala nätverk	7
4.4	Samordning inom myndigheten	7
5	Befogenheter och resurser	7
5.1	Tillsynsmyndighetens befogenheter	7
5.2	Tillsynspersonal och utrustning	8
5.3	Finansiering av tillsynen	8
5.4	Kompetenskrav och utbildning	8
6	Organisation och utförande av tillsynen	8
6.1	Registerhållning av tillsynsobjekt	8
6.2	Prioritering av tillsynsområden	9
6.3	Rutiner för utförande av tillsyn och handläggning	9
6.4	Provtagning och analys	9
6.5	Rapportering av tillsynsresultat	9
6.6	Öppenhet	9
7	Åtgärder vid bristande efterlevnad av lagstiftningen	10
8	Uppföljning och utvärdering	10
8.1	Uppföljning	10
8.2	Revisioner	10

8.3 Utvärdering	10
9 Beredskap.....	11
10 Miljö- och hälsoskyddstillsyn 2024–2026	11
10.2 Styrd tillsyn	12
10.3 Behovsprioriterad tillsyn.....	13
10.5 Händelsestyrd tillsyn.....	16
10.6 Skattefinansierad tillsyn.....	17
10.7 Nedprioriteringar.....	18
Tillsynsprogram IED-verksamheter.....	19
Bilagor	20
Referenser	20

1 Introduktion

Den här tillsynsplanen är miljö- och samhällsbyggnadsnämndens plan för miljö- och hälsoskyddstillsyn under åren 2024–2026. I planen beskrivs vad som ska kontrolleras och hur mycket tid som avsätts för kontrollen under åren som planen gäller. Planen frångår kravet på en ettårig plan då den sträcker sig över tre år. Syftet med en treårig plan är att underlätta för planeringen av resurser och skapa en mer överskådlig blick för tillsynsprojekt som sträcker sig över flera år. Planen ska årligen tas upp som ett ärende i miljö- och samhällsbyggnadsnämnden för eventuella revideringar.

2 Uppdrag och förutsättningar

Tillsyn är ett viktigt styrmedel för att säkerställa syftet med lagstiftningen inom miljö- och hälsoskydd. Målet med tillsynen är att bidra till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer försäkras en hälsosam och god miljö. Att tillsynen upptäcker avvikelser och åstadkommer rättelse är av betydelse för miljön och människors hälsa men också för att bidra till att företag kan verka på lika villkor.

2.1 Tillsynsplan och den nationella tillsynsstrategin

Enligt 8 § miljötillsynsförordningen ska tillsynsmyndigheten för varje år upprätta en samlad tillsynsplan som omfattar myndighetens ansvarsområden enligt miljöbalken (1998:808). Planen ska grundas på tillsynsmyndighetens treåriga behovsutredning. Av planen ska det framgå hur myndigheten har tagit hänsyn till den nationella tillsynsstrategin. Enligt 19 § miljötillsynsförordningen (2011:13) ska Naturvårdsverket i samverkan med centrala tillsynsvägledande myndigheter se till att det finns nationella mål för tillsynen enligt miljöbalken och en strategi för att uppnå de målen (nationell tillsynstrategi). Den nationella strategin ska omfatta en period om fyra år. Nuvarande tillsynsstrategi gäller år 2022–2025 och går att läsa i sin helhet på Naturvårdsverkets hemsida (Naturvårdsverket, 2023). Den nationella tillsynstrategin omfattar sju olika områden. Dessa områden är avfall, förorenade områden, hälsoskydd, kemikalietillsyn, miljöfarlig verksamhet, naturtillsyn och vattenverksamhet. Tillsynsmyndighetens plan för delaktighet i den nationella strategin återfinns i bilaga 1.

2.2 Mål

2.2.1 Miljömål

Utöver den de mål som anges i den nationella strategin finns det nationella och lokala mål som berör miljö- och hälsoskyddstillsynen i Eslövs kommun. Sveriges miljömål består av ett övergripande generationsmål, 16 miljökvalitetsmål och flera etappmål. Syftet med miljömålsarbetet är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka gränsöverskridande miljö- och hälsoproblem (Naturvårdsverket, Sveriges miljömål, 2023).

2.2.2 Lokala mål

I Eslövs kommuns har beslutat om en miljöstrategi som innehåller tre lokala mål kopplat till Sveriges miljökvalitetsmål: Rik natur i Eslöv, Ren miljö i Eslöv samt Begränsad klimatpåverkan i Eslöv. Utöver de lokala miljökvalitetsmålen har den styrande majoriteten i Eslövs kommun enats om fem viktiga områden för att fortsätta utveckla och stärka kommunen: ekonomi, trygghet, tillväxt och hållbar utveckling, attraktiv arbetsgivare samt medborgarfokus. Miljö- och hälsoskyddstillsynen i Eslövs kommun bidrar till fyra av målen, ekonomi, trygghet, tillväxt och hållbar utveckling och medborgarfokus (tabell 1).

Tabell 1. Styrande majoritetens utpekade områden som är aktuella för tillsynsenheten.

<p>Mål Ekonomi <i>Vi ska ha en ekonomi i balans. Årets resultat ska uppgå till minst 1 procent av skatteintäkterna och generella statsbidrag. Självfinansieringsgraden bör inte understiga 30 procent under ett enskilt år. Målet sätts till 40 procent i snitt under perioden 2024–2027.</i></p>
<p>Mål Tillväxt och hållbar utveckling <i>Skapa förutsättningar för tillväxt och hållbar utveckling ur ett socialt, ekonomiskt och i ett ekologiskt perspektiv. Vi ska ha ett tydligt fokus på befolkningstillväxt, ökade skolresultat, fler i arbete, erbjuda en god omsorg samt skapa goda förutsättningar för ett växande näringsliv i hela kommunen.</i></p>
<p>Mål Trygg och säker kommun <i>Vara en trygg och attraktiv plats att bo i, besöka, arbeta och bedriva verksamhet i genom hela livet.</i></p>
<p>Mål Fokus på medborgaren <i>Ha ett välutvecklat medborgarfokus och en bra service där våra medborgares upplevelse av kommunen överträffar deras förväntningar. Medborgarna ska känna delaktighet och ett bra bemötande samt ha möjlighet till påverkan och kunna bidra med utvecklande idéer.</i></p>

2.2.3 Förankring av miljömål och lokala mål

Den 15 november 2024 genomförde personal på tillsynsenheten vid Stab- och miljöavdelningen en workshop i syfte att kartlägga vilka av Sveriges miljökvalitetsmål, lokala miljömål och Eslövs övergripande mål för mandatperioden som är kopplade till miljö- och samhällsbyggnadsnämndens tillsyn. Relaterade mål till respektive tillsynsområde i tillsynsplanen redovisas i bilaga 2 och 3 (exkluderat sund ekonomi). Målet Ekonomi följs upp och resultat utvärderas av förvaltningens ekonom, avdelningschef stab och miljö samt enhetschef för tillsynsenheten. Fokus inom utvärderingen är att undersöka om rätt avgifter tas ut och eventuellt genomföra förändringar som bidrar till en god balans mellan avgifter och skattemedel.

2.2.4 Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram

Eslövs kommun ingår i Södra Östersjöns vattendistrikt. Vart sjätte år tar vattenmyndigheterna fram ett åtgärdsprogram för varje vattendistrikt. Åtgärdsprogrammen beskriver de problem som behöver lösas i distriktens vatten, vilka de viktigaste källorna till problemen är och vilka åtgärder som myndigheter och kommuner ska sätta in.

Åtgärdsprogrammen är ett verktyg för att uppnå de miljökvalitetsnormer som vattenmyndigheterna beslutat om. Nuvarande [åtgärdsprogram](#) gäller under perioden 2022–2027. Myndigheter och kommuner ska inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som behövs enligt ett åtgärdsprogram som fastställts. Åtgärdsprogrammet pekar ut tillsynsinsatser och fokusområden för tillsynen som ska bidra till att miljökvalitetsnormerna uppnås. Många av dessa insatser täcks även av nationella tillsynsstrategin, exempelvis tillsyn inom förorenad mark, växtnäringsläckage, enskilda avlopp och dagvatten, och är integrerade i tillsynsplanen. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har under flera år haft ett fokus inom tillsynen som har riktat sig på tillsyn av utsläpp av föroreningar från de miljöfarliga verksamheter som finns i kommunen. Detta är en stor del av vad som kontrolleras i tillsynen och ansvariga handläggare undersöker regelbundet hantering och lagring av ämnen och avfall som kan ha negativ påverkan på vattenförekomster inom kommunen. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden kommer ha ett fortsatt fokus på detta under tillsynsplanens giltighetstid.

3 Ansvarsfördelning inom miljö- och hälsoskyddstillsynen

3.1 Ansvarsfördelning inom den behöriga myndigheten

Tillsynsenheten på Stab- och miljöavdelningen genomför miljö- och hälsoskyddstillsynen inom miljö- och samhällsbyggnadsnämndens ansvarsområde. Hur beslutsrätten har delegerats framgår av nämndens delegationsordning.

3.2 Opartiskhet på alla nivåer

Genom samarbetsavtal med Höör, Hörby och Sjöbo har miljö- och samhällsbyggnadsnämnden säkerställt att den miljö- och hälsoskyddstillsynen är opartisk på alla nivåer. Under 2023 har en jävsnämnd utretts inom kommunen för att säkerställa opartiskheten i jävsärenden. Förslag enligt utredningen är inte fastställt.

4 Samordning

4.1 Samordning via samverkansavtal

Det finns ett samverkansavtal upprättat mellan Eslöv, Höör, Hörby och Sjöbo kommun. Utbyte sker mellan kommunerna vid behov.

4.2 Samordning via Länsstyrelsen

Tillsynsenheten vid Stab-och miljöavdelningen deltar i länsstyrelsens vägledningsträffar för miljö- och hälsoskyddstillsynen.

4.3 Samordning via kommunala nätverk

Tillsynsenheten vid Stab-och miljöavdelningen deltar i kommunala tillsynsnätverk. Nätverk finns inom enskilda avlopp, miljötillsyn och hälsoskydd.

4.4 Samordning inom myndigheten

Inom Eslövs kommun sker samordning av miljö- och hälsoskyddstillsynen genom:

1. skriftliga rutiner för olika arbetsmoment och tillsynsområden.
2. tillsynsmöte för alla inspektörer en gång i veckan.
3. månadsavstämning inom respektive tillsynsområde.

5 Befogenheter och resurser

5.1 Tillsynsmyndighetens befogenheter

Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens befogenheter inom miljö- och hälsoskydd regleras i 26 kap. miljöbalken. Enligt 26 kap. 1 § miljöbalken ska tillsynen säkerställa syftet med miljöbalken och tillhörande föreskrifter. Med tillsyn avses att tillsynsmyndigheten ska på eget initiativ eller efter anmälan i nödvändig utsträckning kontrollera miljöbalken samt tillhörande föreskrifter och domar följs. Tillsynsmyndigheten ska vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelser samt bedöma om villkor för miljöfarlig verksamhet som omfattas av tillstånd är tillräckliga. Utöver kontrollen ska tillsynsmyndigheten lämna information som underlättar för en enskild att fullgöra sina skyldigheter enligt miljöbalken samt tillhörande föreskrifter och domar. I 26 kap. miljöbalken framgår det även att tillsynsmyndigheten får fatta beslut om föreläggande och förbud (9 §) och förelägga om att verksamhetsutövare ska lämna in uppgifter (21 §) samt att vidta åtgärder för att avhjälpa en olägenhet (22 §). Enligt 28 kap. 1 § miljöbalken har tillsynsmyndigheten rätt att få tillträde till fastigheter, byggnader, andra anläggningar och transportmedel och där utföra undersökningar och andra åtgärder.

5.2 Tillsynspersonal och utrustning

I tabell 2 redovisas fördelning av årsarbetskrafter (åa) under åren 2024–2026.

Tabell 2. Årsarbetskrafter inom miljö- och hälsoskyddstillsyn år 2024–2026.

Bemanning 2024–2026	2024	2025	2026
åa miljö	6,1	7,1	7,1
åa häls	1,8	1,5	1,5
Totalt	7,9	8,6	8,6

Tillsynsmyndigheten har tillgång till utrustning och utrymmen som krävs för tillsynen i form av bil, utrymme för förvaring av prover, mätutrustning, samt skyddsutrustning.

5.3 Finansiering av tillsynen

Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens tillsyn och handläggning finansieras med avgifter och skattemedel. Stöd för att ta ut avgifter finns i 27 kap. 1 § miljöbalken. Gällande taxor inom miljö- och hälsoskydd är publicerade på kommunens hemsida.

5.4 Kompetenskrav och utbildning

Eslövs kommun ställer krav på högre utbildning inom miljö- och hälsoskydd, alternativt likvärdig utbildning, från högskola eller universitet för personal som arbetar med tillsyn enligt miljöbalken.

Kompetensförsörjningsplanen för alla tillsynsområden uppdateras årligen för att upprätthålla rätt kompetens hos personalen. Kompetenshöjande insatser sker bland annat genom kurser, deltagande i samverkansprojekt med andra kommuner och interna fortbildningsinsatser.

6 Organisation och utförande av tillsynen

6.1 Registerhållning av tillsynsobjekt

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden använder sig av ärendehanteringssystemet Ecos som register för alla miljö- och hälsoskyddsobjekt som är tillstånds- och anmälningspliktiga. Register över ej anmälningspliktiga u-verksamheter uppdateras i Ecos i samband med tillsynsprojekt.

6.2 Prioritering av tillsynsområden

I behovsutredningen för miljö- och hälsoskyddstillsyn framgår det vilka områden och objekt som har behov av tillsyn under åren 2024–2026. Behovsutredningen omfattar även de olika områdenas prioritering. I tillsynsplanen används underlaget från behovsutredningen för att fastställa vilken tillsyn som ska genomföras och hur personella resurser ska fördelas.

6.3 Rutiner för utförande av tillsyn och handläggning

På tillsynsenheten finns det ett dokument som samlar alla rutiner för myndighetsutövningen. Dokumentet revideras minst två gånger om året och vid behov. Utöver rutinen för myndighetsutövningen finns det en handbok för ärendehanteringssystemet och en rutin för säkerhetsaspekten i myndighetsutövningen.

6.4 Provtagning och analys

Eslövs kommun har avtal med SGS Analytics AB för analyser av prover. Prover som skickas till analys förvaras i en kyl avsedd för provförvaring i Stadshuset.

6.5 Rapportering av tillsynsresultat

Efter utförd tillsyn kommuniceras tillsynsresultatet till verksamhetsutövaren i form av en kontrollrapport. I kontrollrapporten, som diarieförs och registreras i ärendehanteringssystemet Ecos, framgår eventuella brister. Resultat av genomförd tillsyn redovisas till bland annat Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Jordbruksverket.

6.6 Öppenhet

I Sverige regleras öppenheten i kontrollen framförallt av tryckfrihetsförordningen (1949:105) och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). I korthet innebär det att alla myndigheter är skyldiga att föra register över de allmänna handlingar som finns hos myndigheten. Ett sådant register kallas vanligtvis för diarium. I diariet registreras uppgifter om dels de handlingar som kommer in till myndigheten, till exempel brev och ansökningar, dels de handlingar som upprättas vid myndigheten, till exempel beslut och kontrollrapporter. Vem som helst har rätt att begära att få se en handling som finns hos en myndighet. En allmän handling är vanligen också offentlig, det vill säga vem som helst får ta del av den. Vissa handlingar kan dock innehålla uppgifter som är sekretessbelagda, alltså hemliga. Detta ska prövas av myndigheten utifrån gällande lagstiftning när någon ber att få ut en handling. Kontrollrapporter finns i det digitala diariesystemet Ecos och handlingar lämnas ut vid förfrågan.

7 Åtgärder vid bristande efterlevnad av lagstiftningen

När en inspektör vid kontroll konstaterar att verksamheten eller verksamhetsutövningen inte uppfyller kraven i lagstiftningen kommuniceras detta till ansvarig person som är mottagare av kontrollen. Kommunikeringen sker skriftligen i kontrollrapporten och i vissa fall även via en separat skrivelse till ansvarig person. Beroende på allvarlighetsgraden kan uppföljning av bristen ske vid nästa kontroll eller omgående via ett föreläggande eller förbud. Om bristen är förenat med miljöstraffavgift kommuniceras detta med berörd innan ett beslut fattas. Om bristen misstänks vara brott som är förenat med en straffbestämmelse enligt 29 kap. miljöbalken lämnas det in en anmälan till polis.

8 Uppföljning och utvärdering

8.1 Uppföljning

Uppföljning av tillsynsplanen och utförd tillsyn utförs med hjälp av statistik från ärendehanteringssystemet och i samband med månadsavstämningar med personalen. Enhetschef för tillsyn vid Stab- och miljöavdelningen ansvarar för att sammanställa och följa upp tillsynsplanen.

8.2 Revisioner

Externa revisioner görs av länsstyrelsen. Den senaste revisionen genomfördes år 2021.

8.3 Utvärdering

Efter genomförda tillsynsbesök ges verksamheterna en möjlighet att utvärdera besöket via enkätvykort som skickas tillsammans med kontrollrapporten. Resultat från inkomna enkätvykort sammanställs och redovisas för miljö- och samhällsbyggnadsnämnden. Under år 2024 kommer enkätundersökningen digitaliseras med anledning av att antalet utskick av kontrollrapport via post minskar på grund av ökad digital expediering av handlingar.

9 Beredskap

På stab- och miljöavdelningen finns det en beredskapsplan som tillämpas vid en störning, en allvarlig händelse eller en extraordinär händelse som berör miljö eller hälsa. Medarbetare på tillsynsenheten har inte jour utanför arbetstid. Vid händelse utanför arbetstid larmas den kommungemensamma funktionen Tjänsteman i beredskap (TiB).

10 Miljö- och hälsoskyddstillsyn 2024–2026

Fördelning av timmar för miljöskyddstillsyn 2024–2026 redovisas i tabell 3. Totalt motsvarar tiden 5,8 åa år 2024, 6,1 åa år 2025 och 6,4 åa år 2026. Planerade personalresurser på tillsynsenheten är 6,1 åa år 2024 och därefter 7,1 åa år 2025–2026. Planerad tid i tillsynsplanen läggs lite lägre än tillgänglig personaltid för att ge utrymme för personalförändringar som kan påverka utfallet i resurser, t.ex. oplanerad frånvaro.

Tabell 3. Fördelning av tid och årsarbetskraft för miljöskyddstillsyn år 2024–2025

Plan miljöskydd	2024	2025	2026
Styrd	823	817	829
Behovsstyrd	1692	1945	2247
Händelsestyrd	2544	2544	2544
Skattefinansierad	813	813	813
Summa h	5872	6119	6433
Motsvarar ÅA	5,9	6,1	6,4

Fördelning av timmar för hälsoskyddstillsyn 2024–2026 redovisas i tabell 4. Totalt motsvarar tiden 1,8 åa år 2024, 1,4 åa år 2025 och 1,4 åa år 2026. Planerade personalresurser på tillsynsenheten motsvarar 1,8 åa år 2024 och därefter 1,5 åa år 2025–2026. Planerad tid i tillsynsplanen läggs lite lägre än tillgänglig personaltid för att ge utrymme för personalförändringar som kan påverka utfallet i resurser, t.ex. oplanerad frånvaro.

Tabell 4. Fördelning av tid och årsarbetskraft för hälsoskyddstillsyn år 2024–2026

Plan hälsoskydd	2024	2025	2026
Styrd tillsyn	385	392	451
Behovsstyrd tillsyn	663	297	259
Händelsestyrd tillsyn	545	545	545
Skattefinansierad tillsyn	158	158	158
Summa h	1751	1392	1413
Motsvarar ÅA	1,8	1,4	1,4

10.2 Styrd tillsyn

Inom den styrda tillsynen finns det verksamheter med störst behov och krav, tillståndspliktiga verksamheter (A-, B- och IUV) samt anmälningspliktiga miljöfarliga- och hälsoskyddsverksamheter (C och H).

10.2.1 Miljöskydd

I Eslövs kommun finns det 113 miljöfarliga B- och C-verksamheter som har regelbunden planerad tillsyn (styrd tillsyn). Hur mycket tid som ska läggas ner på respektive verksamhet beror på vilken bransch den ingår i och styrs av kommunens taxa för tillsyn enligt miljöbalken. Den styrda tillsyn är obligatorisk och kontroller ska genomföras regelbundet på de anläggningar som ingår i den här kategorin. I tabell 5 redovisas planen för den styrda tillsynen inom miljöskydd. Totalt omfattar den styrda miljöskyddstillsynen 823 h år 2024, 817 h år 2025 samt 829 h år 2026, inkluderat avsatt tid för resor till anläggningarna. Ingen tillsyn i den här kategorin prioriteras ner.

Tabell 5. Styrd miljöskyddstillsyn i under åren 2024–2026.

Bransch miljö	KOD	2024	2025	2026
AVFALL	B	89	89	89
GAS- OCH VÄTSKEFORMIGA BRÄNSLEN, EL, VÄRME OCH KYLA - VINDKRAFT	B	7	7	7
JORDBRUK	B	49	49	49
METALL- OCH PLASTYTBEHANDLING, AVFETTNING OCH FÄRGBORTTAGNING	B	8	8	8
AVFALL	C	63	63	63
FÖRBRUKNING AV ORGANISKA LÖSNINGSMEDEL	C	22	22	22
GUMMI OCH PLASTVAROR	C	10	10	10
HAMNAR OCH FLYGPLATSER	C	10	10	10
LIVSMEDEL OCH FODER	C	39	39	39
METALLBEARBETNING	C	39	39	39
MINERALISKA PRODUKTER	C	39	39	39
RENING AV AVLOPPSVATTEN	C	59	59	59
AVFALL	C	52	52	52
FORDONSSERVICE OCH DRIVMEDELSHANTERING	C	96	96	96
GAS- OCH VÄTSKEFORMIGA BRÄNSLEN, EL, VÄRME OCH KYLA	C	47	47	47
JORDBRUK	C	135	135	135
GAS- OCH VÄTSKEFORMIGA BRÄNSLEN, EL, VÄRME OCH KYLA - VINDKRAFT	C	54	48	54
SKJUTFÄLT, SKJUTBANOR OCH SPORTANLÄGGNINGAR	C	0	0	6
SUMMA		823	817	829

10.2.2 Hälsoskydd

I Eslövs kommun finns det 73 anmälningspliktiga hälsoskyddsverksamheter (H-verksamheter) som har regelbunden planerad tillsyn (styrdd tillsyn). Hur mycket tid som ska läggas ner på respektive verksamhet beror på vilken bransch den ingår i och styrs av kommunens taxa för tillsyn enligt miljöbalken. Den styrda tillsynen är obligatorisk och kontroller ska genomföras regelbundet på de anläggningar som ingår i den här kategorin. I tabell 6 redovisas planen för den styrda tillsynen inom hälsoskydd. Totalt omfattar den styrda tillsynen 385 h år 2024, 392 h år 2025 samt 451 h år 2026, inkluderat avsatt tid för resor tillanläggningarna. Ingen tillsyn i den här kategorin prioriteras ner.

Tabell 6. Styrdd hälsoskyddstillsyn under åren 2024–2026.

Bransch hälsa	KOD	2024	2025	2026
UNDERVISNING - SKOLA	H	142	142	142
UNDERVISNING - FÖRSKOLA	H	230	230	230
UNDERVISNING - FRITIDSVERKSAMHET	H	0	0	0
BAD – BASSÄNGBAD	H	14	14	14
HYGIENISK BEHANDLING - TATUERARE	H	0	8	0
HYGIENISK BEHANDLING - FOTVÅRD	H	0	0	67
SUMMA		385	392	451

10.3 Behovsprioriterad tillsyn

Inom behovsprioriterad tillsyn finns det övriga miljöfarliga- och hälsoskyddsverksamheter som inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga (U- och UH). Denna kategori kan även omfatta statliga tillsynsprojekt, avloppsinventeringar med mera. Staten anger behovet genom lagstiftning och vägledning från centrala myndigheter. Kommunen planerar och prioriterar resurser för tillsynen utifrån lokala tillsynsbehov. I tillsynsplanen har det lagts in en prioriteringsordning till varje tillsynsprojekt. Enhetschefen vid stab- och miljöavdelningen använder prioriteringsordningen vid behov för bedömning av vilka projekt som prioriteras ner för att kompensera för en oväntad resursbrist. Eventuella nedprioriteringar redovisas i samband med avdelningens informationspresentationer på nämnden samt i den årliga revideringen av tillsynsplanen.

10.3.1 Miljöskydd

Den behovsprioriterade tillsynen, u-verksamheter, omfattar 1664 h år 2024, 1945 h år 2025 samt 2247 h år 2026. Fördelning mellan tid för olika projekt och år redovisas i tabell 7–12.

Tabell 7. Behovsstyrd tillsyn miljöfarliga verksamheter

Behov	Prio	Bransch miljö	Underbransch		2024	2025	2026
Normal	2	JORDBRUK - DJURHÅLLNING	11–99 DJURENHETER (	U	50	50	50
Låg	2	JORDBRUK - DJURHÅLLNING	HÄSTGÅRDAR INOM AVRINNINGSOMRÅDE TILL Å/SJÖ	U	200	200	200
Låg	2	ÖVRIGA JORDBRUKS- OCH TRÄDGÅRDSFÖRETAG	VÄXTHUS/PLANTSKOLA	U	0	30	0
Normal	1	ÖVRIGA JORDBRUKS- OCH TRÄDGÅRDSFÖRETAG	JORDBRUK >100 ha	U	50	0	0
Låg	2	ÖVRIGA JORDBRUKS- OCH TRÄDGÅRDSFÖRETAG	JORDBRUK >50 <100 ha	U	60	60	60
Låg	1	LIVSMEDEL OCH FODER		U	29	0	0
Låg	2	TRÄVAROR		U	4	0	0
Låg	2	MINERALISKA PRODUKTER - CEMENT, BETONG, KALK, KRITA OCH GIPS		U	10	0	0
Låg	2	MINERALISKA PRODUKTER - ANDRA MINERALISKA PRODUKTER		U	5	0	0
Låg	1	METALL- OCH PLASTYTBEHANDLING, AVFETTNING OCH FÄRGBORTTAGNING		U	5	0	0
Låg	2	METALLBEARBETNING		U	0	0	38
Låg	3	VATTENFÖRSÖRJNING	RINGSJÖNS VATTENVERK	U	7	0	0
Låg	1	FORDONSSERVICE OCH DRIVMEDELSHANTERING	FORDONSTVÄTT	U	105	0	0
Låg	2	FORDONSSERVICE OCH DRIVMEDELSHANTERING	DRIVMEDEL	U	24	0	0
Låg	3	FORDONSSERVICE OCH DRIVMEDELSHANTERING	FORDONSVERKSTAD	U	0	0	285
Låg	3	FORDONSSERVICE OCH DRIVMEDELSHANTERING	DÄCKTVÄTT	U	0	0	19
Låg	2	LABORATORIER		U	5	0	0
Låg	2	HÄLSO- OCH SJUKVÅRD	TANDLÄKARE	U	0	29	0
Normal	1	AVFALL	MELLANLAGRING OCH DEPONIER	U	48	0	0
Normal	1	GRAFIKER		U	5	0	0
Låg	2	LAGERVERKSAMHET	STÖRRE LAGER AV KEMIKALIER	U	10	0	0
Låg	3	SKJUTFÄLT, SKJUTBANOR OCH SPORTANLÄGGNINGAR		U	0	0	19
Låg	2	TEXTILTVÄTTERIER		U	10	0	0
Normal	1	RENING AV AVLOPPSVATTEN	ÖSLÖV	U	7	7	7
Normal	1	ÖVRIGA MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER	LEDNINGSNÄT SPILLVATTEN	U	6	6	6
Normal	1	ÖVRIGA MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER	LEDNINGSNÄT DAGVATTEN	U	6	6	6
Normal	1	ÖVRIGA MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER	DAGVATTENANLÄGGNING AR	U	6	6	6
Låg	1	ÖVRIGA MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER	SPRÅNGÄMNESPREKURSO RER	U	48	0	0
Låg	2	ÖVRIGA MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER	STÖRRE PARKERINGSPLATSER	U	5	0	0
SUMMA					672	393	696

Tabell 8. Behovsstyrd tillsyn inom enskilt avlopp.

Behov	prio	Bransch avlopp	Underbransch		2024	2025	2026
Normal	1	ENSKILT AVLOPP	MARKBÄDD FÖRE MILJÖBALKEN	U	0	328	328
Normal	1	ENSKILT AVLOPP	INFILTRATION FÖRE MILJÖBALKEN	U	48	24	24
Hög	1	ENSKILT AVLOPP	DIREKUTSLÄPP	U	190	0	0
Normal	1	ENSKILT AVLOPP	ÖPPEN MARKBÄDD -GEMENSAMHETSANLÄGGNING	U	105	0	0
SUMMA					342	352	352

Tabell 9. Behovsstyrd tillsyn områdesskydd

Behov	Prio	Bransch natur/områdesskydd	Underbransch		2024	2025	2026
Normal	2	VATTENSKYDDSOMRÅDE	HURVA		20	0	0
Normal	2	VATTENSKYDDSOMRÅDE	STOCKAMÖLLAN		20	0	0
Normal	2	VATTENSKYDDSOMRÅDE	VOMB (SEKUNDÄR)		20	0	0
SUMMA					60	0	0

Tabell 10. Behovsstyrd tillsyn förorenade områden

Behov	Prio	Bransch förorenade områden	Underbransch		2024	2025	2026
Normal	1	FÖRORENAD MARK	MIFO 1		200	200	200
Normal	3	FÖRORENAD MARK	ANSVARSUTREDNINGAR		0	200	200
Normal	2	FÖRORENAD MARK	MIFO 2		0	200	200
Normal	2	FÖRORENAD BYGGNAD	PCB		50	0	0
SUMMA					250	600	600

Tabell 11. Behovsstyrd tillsyn kemikalier

Behov	Prio	Bransch kemikalier	Delprojekt		2024	2025	2026
Normal	1	KEMIKALIETILLSYN	REACH, CLP, MARKNADSKONTROLL ETC.		200	200	200
SUMMA					200	200	200

Tabell 12. Behovsstyrd tillsyn övrigt

Behov	Prio	Bransch övrigt	Delprojekt		2024	2025	2026
Normal	1	DAGVATTEN			0	100	100
Normal	2	AVFALL	FÖRPACKNINGSAVFALL		0	100	100
Hög	1	BROTTSFÖREBYGGANDE INVENTERING OCH TILLSYN			200	200	200
SUMMA					200	400	400

10.3.2 Hälsoskydd

Den behovsstyrda tillsynen omfattar 1664 h år 2024, 1945 h år 2025 samt 2247 h år 2026. Fördelning mellan tid för olika projekt och år redovisas i tabell 13.

Tabell 13. Behovsstyrd tillsyn hälsoskydd

Behov	Prio	Bransch hälsa	Underbransch	2024	2025	2026
Normal	1	BOSTÄDER	UTYRNING AV BOSTAD	209	209	209
Normal	1	VÅRD - LOKALER FÖR VÅRD ELLER ANNAT OMHÄNDERTAGANDE	> 5 BOENDE (VUXNA)	107	0	0
Normal	1	VÅRD - LOKALER FÖR VÅRD ELLER ANNAT OMHÄNDERTAGANDE	BARN	14	0	0
Låg	2	LOKALER FÖR HYGIENISK BEHANDLING	FRISERSALONG	81	0	0
Låg	2	LOKALER FÖR HYGIENISK BEHANDLING	SKÖNHETSVÅRD	0	38	0
Låg	2	REKREATION	IDROTT/GYM	138	0	0
Normal	2	STRÅLNING	SOLARIUM	10	0	0
Normal	1	RÖKFRIA MILJÖER	SKOLA & FÖRSKOLA	55	0	0
Hög	1	BROTTSFÖREBYGGANDE INVENTERING OCH TILLSYN	MYNDIGHETSGEMENSAM INSATS	50	50	50
SUMMA				663	297	259

10.5 Händelsestyrd tillsyn

Inom händelsestyrd tillsyn planerar miljö- och samhällsbyggnadsnämnden utefter tillsynsbehovet för inkommande händelser, så som ansökningar och klagomål. Till hjälp för planeringen utgår miljö- och samhällsbyggnadsnämnden från tidigare erfarenheter med hjälp av statistik i ärendehanteringssystemet. I planeringen behöver kommunen beakta planerad eller tidigare genomförd behovsprioriterad tillsyn som kan leda till ökat behov av resurser inom händelsestyrd tillsyn.

10.5.1 Miljöskydd

Planerad tid för händelsestyrd miljöskyddstillsyn under åren 2024–2026 redovisas i tabell 14.

Tabell 14. Händelsestyrd tillsyn miljöskydd

Behov	Prio	Ärendetyp	2024	2025	2026
Hög	1	ANSÖKAN	527	527	527
Hög	1	ANMÄLAN	545	545	545
Hög	1	INFORMATIONÄRENDEN	170	170	170
Hög	1	RAPPORTER	335	335	335
Hög	1	KLAGOMÅL	140	140	140
Hög	1	TILLSYN	260	260	260
Hög	1	ÖVRIGA ÄRENDETYPER	567	567	567
SUMMA			2544	2544	2544

10.5.2 Hälsoskydd

Planerad tid för händelsestyrd miljöskyddstillsyn under åren 2024–2026 redovisas i tabell 15.

Tabell 15. Händelsestyrd tillsyn hälsoskydd

Behov	Prio	Ärendetyp	2024	2025	2026
Hög	1	ANSÖKAN	10	10	10
Hög	1	ANMÄLAN	49	49	49
Hög	1	INFORMATIONÄRENDE	40	40	40
Hög	1	RAPPORTER	0	0	0
Hög	1	KLAGOMÅL	330	330	330
Hög	1	TILLSYN	116	116	116
Hög	1	ÖVRIGA ÄRENDETYPER	7	7	7
SUMMA			545	545	545

10.6 Skattefinansierad tillsyn

Skattefinansierad tillsyn är inte möjlig att avgiftsfinansiera utan måste finansieras via skattemedel. Kommunens skattefinansierade tillsyn är obligatorisk och omfattar bland annat arbete med att besvara remisser, sanktionsavgifter, åtalsanmälningar, ogrundade klagomål och rådgivning.

10.6.1 Miljöskydd

Planerad tid för skattefinansierad tillsyn under åren 2024–2026 redovisas i tabell 16.

Tabell 16. Skattefinansierad tillsyn miljöskydd

Behov	Prio	Ärendetyp	2024	2025	2026
Hög	1	ÅTALSANMÄLAN	28	28	28
Hög	1	MILJÖSANKTIONSAVGIFT	130	130	130
Hög	1	ÖVERKLAGAN	28	28	28
Hög	1	REMISSER	197	197	197
Normal	1	INFORMATION/RÅD/UNDERSÖKNINGAR/INVENTERINGAR	430	430	430
SUMMA			813	813	813

10.6.2 Hälsoskydd

Planerad tid för skattefinansierad tillsyn under åren 2024–2026 redovisas i tabell 17.

Tabell 17. Skattefinansierad tillsyn hälsoskydd

Behov	Prio	Ärendetyp	2024	2025	2026
Hög	1	ÅTALSANMÄLAN	4	4	4
Hög	1	MILJÖSANKTIONSAVGIFT	10	10	10
Hög	1	ÖVERKLAGAN	4	4	4
Hög	1	REMISSER	10	10	10
Låg	1	OBEOGADE KLAGOMÅL	30	30	30
Normal	1	INFORMATION/RÅD/UNDERSÖKNINGAR/INVENTERINGAR	100	100	100
SUMMA			158	158	158

10.7 Nedprioriteringar

Antalet timmar för den behovsstyrda tillsynen i behovsutredningen överstiger tillgängliga resurser i personal under åren 2024–2026. Detta leder till att vissa projekt/tillsynsområden prioriteras ner och tas inte med i tillsynsplanen. Om resurserna ökar under åren eller om andra projekt tar kortare tid än planerat kommer nedprioriterade projekt plockas in i tillsynsplanen.

10.7.1 Miljöskydd

Nedprioriterade projekt/tillsynsområden redovisas i tabell 18. Totalt omfattar nedprioriteringen 5087 timmar under tre år. Om resurserna ökar under åren eller om andra projekt tar kortare tid än planerat genomförs motsvarande tid inom de projekt som finns i tabellen.

Tabell 18. Nedprioriterad miljötillsyn

2024	2025	2026	Total tid	Påverkar mål
Cisternkontroll enligt register	Cisternkontroll enligt register	Cisternkontroll enligt register	740	Grundvatten av god kvalitet och Giffri miljö
Markbäddar anlagda efter miljöbalken	Markbäddar anlagda efter miljöbalken	Markbäddar anlagda efter miljöbalken	1760	Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, God bebyggd miljö, Ett rikt växt- och odlingslandskap
Markbäddar anlagda före miljöbalken			867	Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, God bebyggd miljö, Ett rikt växt- och odlingslandskap
Infiltration anlagda efter miljöbalken	Infiltration anlagda efter miljöbalken	Infiltration anlagda efter miljöbalken	220	Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, God bebyggd miljö, Ett rikt växt- och odlingslandskap
Minireningsverk	Minireningsverk	Minireningsverk	599	Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, God bebyggd miljö, Ett rikt växt- och odlingslandskap
Strandskyddstillsyn	Strandskyddstillsyn	Strandskyddstillsyn	300	God bebyggd miljö
Ansvarsutredningar			200	Giffri miljö
MIFO 2			200	Giffri miljö
Dagvatten (inventering/tillsyn i industriområden)			100	Giffri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Ett rikt växt- och odlingslandskap.
Förpackningsavfall			100	Begränsad klimatpåverkan
SUMMA TID			5087	

Konsekvenserna för nedprioriteringen är att tillsynstakten minskar inom de projekt/tillsynsområden som berörs. Om projekten inte genomförs ökar behovet i framtiden i behovsutredningen tillsynen. Genom att prioritera ner områden påverkas nämndens möjlighet att bidra till miljö kvalitetsmålen och kommunens övergripande mål.

10.7.2 Hälsoskydd

Nedprioriterade projekt/tillsynsområden redovisas i tabell 19. Totalt omfattar nedprioriteringen 763 timmar under tre år. Om resurserna ökar under åren eller om andra projekt tar kortare tid än planerat genomförs motsvarande tid inom de projekt som finns i tabellen.

Tabell 19. Nedprioriterad hälsoskyddstillsyn

2024	2025	2026	Tid	Påverkar mål
Bostäder	Bostäder	Bostäder	629	Säker strålmiljö och God bebyggd miljö
Övernattning – hotell/kursgård			24	Säker strålmiljö och God bebyggd miljö
Övernattning – B&B			48	Säker strålmiljö och God bebyggd miljö
Samlingslokaler			62	Säker strålmiljö och God bebyggd miljö
SUMMA TID			763	

Konsekvenserna för nedprioriteringen är att tillsynstakten minskar inom de projekt/tillsynsområden som berörs. Om projekten inte genomförs ökar behovet i framtiden i behovsutredningen tillsynen. Genom att prioritera ner områden påverkas nämndens möjlighet att bidra till miljö kvalitetsmålen och kommunens övergripande mål.

Tillsynsprogram IED-verksamheter

Enligt 1 kap. 10 a § 1 p. miljö tillsynsförordningen (2011:13) ska tillsynsmyndigheten upprätta och regelbundet uppdatera ett tillsynsprogram för verksamheter som är tillståndspliktiga enligt miljöprövningsförordningen med en verksamhetskod som är markerad med -i (IED-verksamheter). I tillsynsprogrammet ska det framgå hur ofta tillsynsbesök ska genomföras och tiden får inte överskrida ett år, om verksamheten innebär betydande risker för människors hälsa, och tre år i andra fall (10 b § miljö tillsynsförordningen (2011:13)). Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har ansvar för miljö tillsynen på sju IED-verksamheter i Eslövs kommun. Tillsynsprogram för dessa redovisas i tabell 20.

Tabell 20. Tillsynsprogram IED-verksamheter

Verksamhet	Anläggningsnummer	Fastighet	Bransch	Status	Kod	BAT-slutsatser (år)	Avfallsbehandlingsanläggning	Besöksintervall (år)
Hjälmaröds gård	1285-90-530	HJÄLMARÖD 4:5	Djurhållning	Aktiv	1.10-i	2017	Nej	1
Remmarlöv	1285-91-904	REMMARLÖV 15:1	Djurhållning	Aktiv	1.10-i	2017	Nej	1
Slättäng AB	1285-91-801	ÖRTOFTA 21:1	Djurhållning	Ej aktiv	1.10-i	2017	Nej	1
Swedegg AB, Västra Strö	1285-91-001	VÄSTRA STRÖ 3:8 (NYBO 6:1, TROLLENÄS 2:15, ULFSNÄS 3:1)	Djurhållning	Aktiv	1.10-i	2017	Nej	1
Utteröds Gård AB	1285-90-525	UTTERÖD 1:2 (UTTERÖD 1:3)	Djurhållning	Aktiv	1.10-i	2017	Nej	1
Västra Hundsäng	1285-90-017	HUNDSÄNG 3:6	Djurhållning	Aktiv	1.10-i	2017	Nej	1
Rönneholms mosse, Slamdeponi	1285-60-002	HASSLE 32:16	Avfall	Aktiv	90.405-i	2018	Ja	1

Bilagor

1. Plan enligt nationell strategi för miljöbalkstillsynen 2022–2025
2. Tillsynsplan och relaterade mål för miljöskyddstillsynen
3. Tillsynsplan och relaterade mål för hälsoskyddstillsynen

Referenser

Naturvårdsverket. (den 27 12 2023). *Nationell strategi för tillsyn enligt miljöbalken*. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/nationell-strategi-for-miljobalkstillsynen/>

Nationell strategi för miljöbalkstillsynen 2022-2025		Länk till strategin på webben					
Fokusområde	Åtgärder	Tillsynsaktiviteter	Operativa mål	År	Ansvarig myndighet Obs. läs kommentar	Planerar att genomföra/delta	Kommentar
Invasiva främmande arter		Uppsökande tillsyn på exploateringsområden med hög risk (t ex. infrastrukturprojekt) med avseende på hanteringen/egenkontrollen av jordmassor så att spridning inte sker, senast fr o m 2023.		2023, 2024, 2025	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
		Uppsökande tillsyn av zoo- och trädgårdshandel (även näthandel) med avseende på hanteringen/egenkontrollen av vattenlevande arter så att spridning/försäljning av IAS inte sker fr o m. 2023.		2023, 2024, 2025	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
			Minst 60 % av den totala tiden för tillsyn av IAS ska vara planerad under 2022-2025. Ex: Av 100 timmar tillsyn totalt ska minst 60 timmar vara planerad tillsyn.	2022, 2023, 2024, 2025	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
Påverkan på naturvärden i grunda havsvikar	Länsstyrelserna genomför årligen kunskapshöjande aktiviteter för kommunen som tillsynsmyndighet. Naturvårdsverket stödjer länsstyrelserna i deras vägledning.			2022, 2023, 2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
		Tillsynsmyndigheten sammanställer beslutade dispenser som kan beröra grunda havsvikar under 2022.		2022	Kommun och länsstyrelse	Ej relevant för oss	
		Tillsynsmyndigheten följer upp beslut om nekade dispenser, vilket görs genom tillsyn i/vid prioriterade grunda exponeringsskyddade havsvikar fr o m. 2023.		2023, 2024	Kommun och länsstyrelse	Ej relevant för oss	
		Tillsynsmyndigheten följer upp givna dispenser, vilket görs genom tillsyn av villkor i/vid grunda exponeringsskyddade havsvikar fr o m. 2022.		2022, 2023, 2024	Kommun och länsstyrelse	Ej relevant för oss	
		Tillsynsmyndigheten planerar och genomför tillsyn i/vid grunda exponeringsskyddade havsvikar och där det är skäligt föreläggs om återställelse under 2023-2024.		2023, 2024	Kommun och länsstyrelse	Ej relevant för oss	
		Minst 30 % av nekade dispenser i/vid exponeringsskyddade grunda vikar har följts upp genom tillsyn under perioden 2022-2024.		2022, 2023, 2024	Kommun och länsstyrelse	Ej relevant för oss	

			Minst 10 % av givna dispenser i/vid exponeringsskyddade grunda vikar har följts upp genom tillsyn under perioden 2022-2024.	2022, 2023, 2024	Kommun och länsstyrelse	Ej relevant för oss	
Påverkan på naturvärden i jordbrukslandskapet	Länsstyrelserna tar fram ett geografiskt prioriteringsunderlag för tillsyn i jordbrukslandskapet. De regionala handlingsplanerna för grön infrastruktur och kunskap om vilda pollinatörer är viktiga underlag för att identifiera brister och viktiga strukturer för biologisk mångfald, senast 2023.			2022, 2023	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
	Länsstyrelserna informerar kommunerna om hur de ska kommunicera kännedom om överträdelser på biotopskyddade eller hänsynskrävande biotoper till länsstyrelsen och vilka geografiska områden och strukturer som är prioriterade, utifrån 1 kap 16 § miljötillsynsförordningen senast 2024.			2022, 2023, 2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
	Planerad riskbaserad tillsyn genomförs i prioriterade jordbrukslandskap och där det är skäligt att förelägga om åtgärder fr o m. 2022.			2022, 2023, 2024, 2025	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
	Nekade dispenser enligt Jordbruksverkets föreskrifter (2020:2) om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket följs upp via tillsyn och där så är skäligt förelägga om åtgärder fr o m. 2022.			2022, 2023, 2024, 2025	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	

			Minst 10 % av tiden för prövning av det generella biotopskyddet ska utgöras av tillsyn 2022-2025. Ex: om länsstyrelsen lägger ner 1000 timmar på prövning ska minst 100 timmar läggas på tillsyn.	2022, 2023, 2024, 2025	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
			Minst 50 % av den totala tiden för tillsyn av det generella biotopskyddet (prövade dispenser) enligt ovan ska vara planerad 2022-2025. Ex: Av de 100 timmar tillsyn i exemplet ovan ska minst 50 timmar vara planerad tillsyn.	2022, 2023, 2024, 2025	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
			Minst 75 % av nekade dispenser enligt Jordbruksverkets föreskrifter följs upp under perioden 2022-2024.	2022, 2023, 2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
Uppdaterade miljöbalkstillstånd		Tillsynsmyndigheterna kartlägger gällande tillstånd för miljöfarliga verksamheter meddelade enligt miljöskyddslagen och miljöbalken och omfattningen av ändringar sedan tillstånd gavs. Kartläggningen utgår från den mall som Naturvårdsverket tillhandahåller. (2022-2025)		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	
		Tillsynsmyndigheterna bedömer för vilka verksamheter det finns behov av att vidta åtgärder för att verksamheterna ska ha aktuella miljöbalkstillstånd och vilka åtgärder som är lämpliga att vidta. Syftet är att kunna rangordna och prioritera behov av åtgärder. (2023-2025)		2023, 2024, 2025	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	

Uppdaterade miljöbalkstillsyn			Senast under 2024 har samtliga tillsynsmyndigheter genomfört en kartläggning av miljöfarliga tillsynsobjekt som omfattas av tillstånd som har meddelats med stöd av miljöbalken och miljöskyddslagen samt omfattningen av ändringar sedan tillstånd gavs.	2022, 2023, 2024	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	
Fordonstvättar och fordonsverkstäder	Tillsynsmyndigheterna använder det nationella handläggarstödet för att hitta de verksamheter som har störst potentiell miljöbelastning. (2023)			2023	Kommun	Ej relevant för oss	
		Tillsynsmyndigheterna deltar i en nationell tillsynskampanj avseende fordonstvättar och/eller fordonsverkstäder (nov 2023 - maj 2024)		2023, 2024	Kommun	Deltar delvis	
			Minst 80 % av alla kommuner deltar i den nationella tillsynskampanjen.	2022, 2023, 2024	Kommun		
Kvalitetssäkrad kontroll - utsläpp	Naturvårdsverket tar fram en webbaserad FAQ kopplat till avloppsreningsverk och krav avseende flödesmätning och provtagning. Frågor och svar tas fram i samverkan med länsstyrelserna. (2022)			2022	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
		Tillsynsmyndigheterna genomför tillsyn på tillstånds- och/eller anmälningspliktiga avloppsreningsverk avseende egenkontroll och/eller kontrollprogram för att bedöma aktualitet och regelefterlevnad gällande flödesmätning, provtagning och ställningstaganden som görs.		2022, 2023, 2024	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	Genomfört år 2023
		Tillsynsbesök ska genomföras på tillståndspliktiga avloppsreningsverk med fokus på flödesmätning och provtagning.		2022, 2023, 2024	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	Genomfört år 2023

till vatten			Minst 75 % av landets tillsynsmyndigheter har senast 2024 genomfört tillsyn på tillstånds- och/eller anmälningspliktiga avloppsreningsverks avseende bedömning av verksamheternas egenkontroll med särskilt fokus på provtagning och flödesmätning.	2024	Kommun och länsstyrelse		Genomfört år 2023
			Alla tillståndspliktiga avloppsreningsverk har fått minst ett tillsynsbesök med fokus på provtagning och flödesmätning under perioden 2020-2024.	2022, 2023, 2024	Kommun och länsstyrelse		
Små avlopp	Tillsynsmyndigheterna förbereder för riskbaserad tillsyn av små avlopp genom komplettering och uppdatering av digitala ärendehanteringsregister. (2022-2025) . Målet är som minst att alla små avloppsanläggningar registreras och koordinatsätts, även om det saknas specifika uppgifter i övrigt om anläggningen.			2022, 2023, 2024, 2025	Kommun	Deltar delvis	Förberedelse pågår, men vi inväntar utomaterad riskklassning.
	HaV tar initiativ till att i samverkan med länsstyrelserna stötta och samordna tillsynsmyndigheterna (2022-2025).			2022, 2023, 2024, 2025	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
		Återkommande planerad tillsyn av små avloppsanläggningar utförs baserat på riskklassning där de avloppsanläggningar prioriteras som har störst negativ påverkan på människors hälsa och miljön.			2022, 2023, 2024, 2025	Kommun	Prioriteras bort av resursskäl

Dagvatten	<p>Tillsynsmyndigheterna inhämtar information om den kommunala va-huvudmannens egenkontroll av den allmänna dagvattenanläggningen utifrån följande frågor (som kan ställas via mail):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utförs någon egenkontroll av den allmänna dagvattenanläggningen och dess olika anläggningsdelar, såsom ledningsnät och dagvattenanläggningar inom anläggningen? (Ja eller Nej, eller mer utförligt beskrivet) • Vilket år utfördes egenkontrollen senast? • Senaste dokumenterad egenkontroll begärs in, alt. om egenkontrollen inte finns dokumenterad <p>o kort beskrivning av utförd men ej dokumenterad egenkontroll begärs in.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Med vilken regelbundenhet utförs egenkontrollen? <p>Ambitionsnivån i tillsynsaktiviteten är att samtliga Sveriges kommuner (därav ambitionsnivån 100 %) ska komma upp i en minsta gemensamma lägsta nivå vad gäller kännedom om VA-huvudmannens egenkontroll av den allmänna dagvattenanläggningen. Det genom att ställa ovanstående frågor och få svar, som senare kan utgöra underlag inför besvarande av Naturvårdsverkets uppföljning</p>		2022, 2023, 2024	Kommun	Deltar enligt strategin	Genomfört år 2023
	<p>Senast 2024 har 100 % av landets tillsynsmyndigheter inhämtat information om den kommunala va-huvudmannens egenkontroll av den allmänna dagvattenanläggningen utifrån tillsynsaktiviteten. Detta för att samtliga Sveriges kommuner ska ligga på en gemensam lägstanivå inför kommande strategiperiod.</p>		2022, 2023, 2024	Kommun		Genomfört 2023
	<p>Val av tillsynsobjekt ska utgå från en riskbedömning där verksamhetens möjliga påverkan på vattenförekomsten ska ha företräde, oavsett inriktning på jordbruksverksamheten (djurhållande verksamhet/växtodlingsgård). (2022-2025)</p>		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun	Deltar delvis	
	<p>Tillsynsmyndigheterna prioriterar tillsyn av jordbruksverksamheter och hästgårdar som ligger utmed vattenförekomster där miljökvalitetsnormerna för yt – och grundvatten inte uppnås idag. (2022-2025)</p>		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun	Deltar enligt strategin	

Växtnäringsläckage från jordbruk och hästgårdar		Tillsynsmyndigheterna använder sig av de nationellt framtagna checklistorna för tillsyn i fält samt växtnäringsstillsyn på hästgårdar. (2022-2025)		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun	Deltar enligt strategin	
		Tillsynsmyndigheterna tar del av våra digitala utbildningar inom växtnäringsområdet. (2023-2025)		2023, 2024, 2025	Kommun	Deltar enligt strategin	
		Tillsynsmyndigheterna prioriterar att delta i det nationella tillsynsprojektet inom växtnäringsområdet. (2024)		2024	Kommun	Deltar delvis	
		Tillsynsmyndigheterna prioriterar att delta i det nationella tillsynsprojektet om Tillsyn i fält. (2025).		2025	Kommun	Deltar delvis	
			35 % av tillsynsmyndigheterna har deltagit i det nationella tillsynsprojektet inom växtnäringsområdet under 2024.	2024	Kommun	Deltar delvis	
	35 % av tillsynsmyndigheterna har deltagit i det nationella tillsynsprojektet om Tillsyn i fält under 2025.	2025	Kommun	Deltar delvis			
	Energimyndigheten initierar en nationell samverkansgrupp tillsammans med Naturvårdsverket, där även några representanter från tillsynsmyndigheterna (kommunerna och länsstyrelserna) erbjuds att ingå. Samverkansgruppen kan, med utgångspunkt i respektive myndighets ansvarsområde, exempelvis komma att: <ul style="list-style-type: none"> •ta fram en gemensam plan för tillsynsvägledning under strategiperioden, •gå igenom och sammanställa befintlig vägledning •ta fram ny vägledning där det finns behov •ta fram metoder för samarbete mellan tillsynsmyndigheterna, tillsynsvägledande myndigheter och andra aktörer 			2022, 2023, 2024, 2025	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	

Energihushållning	<p>Tillsynsmyndigheten kontrollerar i tillsynen om:</p> <ul style="list-style-type: none"> •kraven i miljöbalkens hänsynsregler om energihushållning och användning av förnybara bränslen uppfylls •miljöbalkens bestämmelser om egenkontroll vad gäller energihushållning och användning av förnybara bränslen följs. <p>Tillsynen bör anpassas utifrån tidigare tillsynserfarenheter och hur långt tillsynsobjekten kommit i sitt arbete genom att exempelvis</p> <ul style="list-style-type: none"> •identifiera och prioritera tillsynsobjekt med stor energihushållningspotential och/eller bristande egenkontroll •förelägga om kartläggning av energianvändningen och en energihushållningsplan/åtgärdsplan, när det bedöms skäligt. Omfattningen av kartläggning och plan anpassas till verksamhetens storlek. •förelägga om utredning eller åtgärder när det bedöms skäligt. 		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	
	<p>Under strategiperioden</p> <ul style="list-style-type: none"> •har antalet verksamheter som kartlagt sin energianvändning och tagit fram planer för sin energihushållning ökat •har antalet verksamheter som påbörjat genomförandet av åtgärder enligt sina framtagna planer ökat 		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun och länsstyrelse		

Illegal avfallshantering	Länsstyrelser och kommuner ökar inom ramen för sina tillsynsuppdrag sin samverkan vid tillsyn av avfallstransporter. Länsstyrelser anordnar myndighetsgemensam tillsyn där den aktuella kommunen för tillsynsinsatsen bjuds in. Under 2022–2023 tar Naturvårdsverket tillsammans med Länsstyrelserna fram tillsynsvägledning i form av handläggarstöd och rollfördelning, avseende tillsyn på nationella avfallstransporter.			2022, 2023, 2024, 2025	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	
	Naturvårdsverket tillsammans med Länsstyrelserna fram tillsynsvägledning i form av handläggarstöd och rollfördelning, avseende tillsyn på nationella avfallstransporter.			2022, 2023	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
	Naturvårdsverket tillsammans med Länsstyrelserna fram tillsynsvägledning i form av handläggarstöd och rollfördelning, avseende tillsyn på nationella avfallstransporter.			2022, 2023	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
	Kommuner identifierar ett riskbaserat urval av åkerier och avfallsanläggningar för tillsyn på avfallstransporter			2022, 2023, 2024, 2025	Kommun	Deltar enligt strategin	Genomfört 2023
		Tillsynsmyndigheter deltar vid myndighetsgemensam tillsyn för att kontrollera avfallstransporter.		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	
		Vid tillsyn på de utifrån risk utvalda åkerier som transporterar avfall kontrolleras transporttillstånd och de villkor som tillståndet omfattar, rutiner för upprättande av transportdokument, anteckningsskyldighet samt kontroll av uppgifter i avfallsregistret.		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun	Deltar enligt strategin	Genomfört 2023

		Vid tillsyn på de utifrån risk utvalda avfallsanläggningar som har gjort anmälan eller har tillstånd enligt miljöbalken kontrolleras transportörernas tillstånd och transportdokument samt registrering i avfallsregistret vid inkommande och utgående transporter av avfall.		2023, 2024, 2025	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	
		Kommuner genomför uppsökande tillsyn med fokus på illegal avfallshantering inkl. inventering för att hitta illegal avfallshantering genom exempelvis att kontrollera områden där risken för sådan verksamhet är stor.		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun	Deltar enligt strategin	
		Vid tillsyn på befintliga verksamheter spåra avfall genom att nyttja avfallsregistret, kontrollera kvitton eller motsvarande dokumentation, i syfte att hitta illegal avfallshantering		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	
			De utifrån risk utvalda åkerierna ska ha erhållit tillsyn med fokus på avfallstransporter inom perioden 2023–2025.	2023, 2024, 2025	Kommun	Deltar enligt strategin	
			I samband med tillsyn på de utifrån risk utvalda avfallsanläggningarna ska även tillsyn på avfallstransporter genomföras inom perioden 2023–2025.	2023, 2024, 2025	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	
			50 % av de kommunala tillsynsmyndigheterna har bedrivit uppsökande tillsyn för att hitta illegal avfallshantering inom perioden 2023–2025.	2023, 2024, 2025	Kommun	Deltar enligt strategin	
Masshantering		Naturvårdsverket leder en tillsynskampanj under perioden april-september 2024 om mottagningskontroll av massor inom olika typer av verksamheter. Kampanjen fokuserar på kontroll av att hantering, lagring och behandling sker i överensstämmelse med meddelade försiktighetsmått/villkor samt övriga relevanta regelverk. Berörda tillsynsmyndigheter är de med tillsynsansvar över tillstånds- eller anmälningspliktig verksamhet enligt 4 kap. 6 §, 29 kap. 40-43 §§ och 48-49 §§ miljöprövningsförordningen.		2024	Kommun och länsstyrelse	Deltar delvis	

			Att minst 75 verksamheter får tillsyn inom ramen för tillsynskampanjen.	2024	Kommun		
Återvinning av avfall så att det upphör att vara avfall		Tillsynsmyndigheterna bedriver tillsyn utifrån anteckningsskyldigheten enligt avfallsförordningens 6 kap 5 § och 7 kap 7 §.		2022, 2023, 2024	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	
Tillsyn av prioriterade förorenade områden med riskklass 1 och 2	Naturvårdsverket samordnar tillsammans med länsstyrelsen tillsynsvägledningsinsatser av prioriterade förorenade områden med fokus på strategiskt arbete och ansvar utifrån 10 kap. miljöbalken.			2022, 2023, 2024, 2025	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
	Tillsynsmyndigheter har senast år 2025 utifrån länsstyrelsernas strategipaket upprättat handlingsplaner eller motsvarande styrdokument för tillsyn av prioriterade förorenade områden.			2022, 2023, 2024, 2025	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	
		Samtliga tillsynsmyndigheter med tillsynsansvar över objekt i riskklass 1 och 2 har minst ett aktivt ärende om avhjälpande av föroreningskada. Antalet pågående ärenden bör relateras till antalet prioriterade objekt som tillsynsmyndigheten ansvarar för.		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun och länsstyrelse	Deltar delvis	
		Tillsynsmyndigheten har till den 31 december 2025 ökat antalet objekt i riskklass 1 och 2 som har ett utrett ansvar.		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	
		Tillsynsmyndigheten har under strategins period ställt krav på undersökning och/eller avhjälpande av riskklass 1 och 2 objekt.		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	
	Länsstyrelserna uppdaterar vägledningsmaterial på EBH-portalen allteftersom detta blir färdigt under strategins giltighetsperiod.			2022, 2023, 2024, 2025	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	

Anmälan om avhjälpande åtgärd enligt § 28 i FMH	Tillsynsmyndigheterna tar aktivt del av kunskap och vägledning om riskbedömning, riktvärden, representativa halter och åtgärds mål på ett sätt som utvecklar handläggningen av ärenden som initieras genom anmälan enligt 28 § FMH, i riktning mot effektmålet.			2022, 2023, 2024, 2025	Kommun och länsstyrelse	Deltar enligt strategin	
	Svenska kraftnät i samverkan med länsstyrelserna identifierar behov och upprättar stöd för dialog, tillsyn och arbetssätt för att dammanläggningarna ska uppnå tillfredsställande dammsäkerhet.			2022, 2023, 2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
	Länsstyrelserna identifierar dammanläggningar med otillfredsställande eller okänd säkerhetsstatus samt dammanläggningar med kvarstående allvarliga avvikelser i behov av särskild tillsyn baserat på verksamhetsutövers dammsäkerhetsrapportering, helhetsbedömningar samt 2021 års tillsynsystema (2022).			2022	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
	Länsstyrelserna planerar in tillsynsmöten med berörda dammägare i sin tillsynsplanering.			2022, 2023, 2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
	Länsstyrelserna har tillsynsmöten med verksamhetsutövare som har dammanläggningar med <u>otillfredsställande dammsäkerhetsstatus</u> och med <u>kvarstående allvarliga avvikelser</u> om att de ska upprätta/redovisa en planering för hur anläggningens säkerhet ska förbättras.			2022, 2023, 2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	

Dammar i dammsäkerhetsklass med otillfredsställande dammsäkerhet	Länsstyrelserna har tillsynsmöten med verksamhetsutövare som har dammanläggningar med okänd dammsäkerhetsstatus om att de ska upprätta en planering för hur och när dammsäkerhetsstatus ska bedömas, t.ex. genom att utföra helhetsbedömningar av dammsäkerheten.		2022, 2023, 2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss		
	Länsstyrelserna tar emot verksamhetsutövarnas planering och inleder uppföljande tillsynsaktiviteter.		2022, 2023, 2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss		
		Respektive länsstyrelse har identifierat dammanläggningar där behov av särskilda tillsynsmöten med verksamhetsutövare finns (dammanläggningar med okänd eller otillfredsställande säkerhetsstatus, dammanläggningar med kvarstående allvarliga avvikelser) (slutet 2022).		2022	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
		För identifierade dammanläggningar med dammar i dammsäkerhetsklass med otillfredsställande dammsäkerhetsstatus och med kvarstående allvarliga avvikelser har länsstyrelserna genomfört ett tillsynsmöte med berörda verksamhetsutövare om att de ska upprätta en planering för hur anläggningens säkerhet ska förbättras (slutet 2024).		2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	

			För identifierade dammanläggningar med dammar i dammsäkerhetsklass med okänd dammsäkerhetsstatus har länsstyrelser genomfört ett tillsynsmöte med berörda verksamhetsutövare om att de ska upprätta en planering för hur och när dammsäkerhetsstatus ska bedömas (slutet 2024).	2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
			För alla dammanläggningar med dammar i dammsäkerhetsklass har säkerhetsstatusen bedömts och dokumenterats, och åtgärdsplaner finns (slutet 2025).	2025	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
Vattenuttag	Ett urval av olika prioriterade typfall av vattenuttag identifieras tillsammans med tillsynsmyndigheterna.			2022, 2023, 2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
	Ett enkelt handläggarstöd med checklistor tas fram gemensamt av tillsynsmyndigheterna och Havs- och vattenmyndigheten. Ett särskilt fokus ska läggas på bortledning av grundvatten eftersom detta efterfrågas särskilt av tillsynsmyndigheterna			2022	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
	Handläggarstöd med checklistor för den operativa tillsynen tas fram gemensamt under 2022.			2022	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
		Ett nationellt tillsynsprojekt, kontroll av vattenuttag, genomförs 2023-2024. En utvärdering av tillsynsprojektet bör genomföras efter att projektet avslutats		2023, 2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
			X antal tillsynsbesök bör genomföras inom ramen för tillsynsprojektet	2022, 2023, 2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	

Vattenanläggningar som utgör vandringshinder	Tillsynsmyndigheterna inkluderar arbete i enlighet med detta fokusområde i sin tillsynsplanering.			2022, 2023, 2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
	Tillsynsmyndigheterna identifierar och prioriterar de vandringshinder som inte ingår i NAP men som är av stor betydelse för att få så stor miljönytta som möjligt med omprövningarna (2022-2024).			2022, 2023, 2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
		Tillsynsmyndigheterna utför tillsyn på prioriterade vandringshinder (2022-2024).		2022, 2023, 2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
			Respektive tillsynsmyndighet har utifrån befintligt underlag prioriterat de viktigaste vandringshindren att genomföra tillsyn på (senast 2023).	2022, 2023	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
			Respektive tillsynsmyndighet har utfört tillsyn på några av de viktigaste vandringshindren enligt ovan (senast 2024).	2022, 2023, 2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
Inomhusmiljö i bostäder	Länsstyrelsen skapar förutsättningar för samverkan inom länet och samordnar tillsynen genom att exempelvis anordna hälsoskyddsträffar om bostadstillsyn 2024 – 2025 (från och med hösten 2024).			2024, 2025	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
		Kommunerna kartlägger och väljer ut fastigheter/bostäder 2022–2025 inför tillsyn. (Flerbostadshus som till exempel hyresrätter eller liknande boendeformer)		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun	Deltar enligt strategin	
		Kommunerna bedriver tillsyn av fastigheter/bostäder där risken för olägenhet för människors hälsa är stor 2022–2025. (Flerbostadshus som till exempel hyresrätter eller liknande boendeformer)		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun	Deltar enligt strategin	

Bassängbad	Länsstyrelsen skapar förutsättningar för samverkan inom länet och samordnar tillsynen 2022–2024 genom att exempelvis anordna hälsoskyddsträffar om tillsyn av bassängbad.			2022, 2023, 2024	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
		Kommunerna gör tillsynsbesök på anmälningspliktiga bassängbad under 2022–2024. I tillsynen tillämpas Folkhälsomyndighetens allmänna råd (HSLF-FS 2021:11) och tillhörande vägledning om bassängbad.		2022, 2023, 2024	Kommun	Deltar enligt strategin	
		Alla anmälningspliktiga bassängbad har fått ett tillsynsbesök under 2022–2024.		2022, 2023, 2024	Kommun	Deltar enligt strategin	
Inomhusmiljö och egenkontroll i förskola och skola. Extra fokus under perioden är städning.	Länsstyrelsen skapar förutsättningar för samverkan inom länet och samordnar tillsynen 2022–2025 genom att exempelvis anordna hälsoskyddsträffar om inomhusmiljö och egenkontroll i förskola och skola.			2022, 2023, 2024, 2025	Länsstyrelse	Ej relevant för oss	
		Kommunerna bedriver tillsyn av förskolor och grundskolor. Extra fokus för både förskolor och skolor under perioden 2022–2024 är städning. Ytterligare fokus för förskolor under perioden 2024–2025 är hygien och smitta.		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun	Deltar enligt strategin	
Reach		Tillsynsmyndigheterna utför tillsyn hos nedströmsanvändare av tillståndsämnena samt andra särskilt farliga ämnen. Huvudfokus ska vara på tillståndsämnena, att ämnena inte används utan ett giltigt tillstånd samt i enlighet med villkoren i tillståndsbeslut enligt Reach-förordningen. (Under strategins period).		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun och Länsstyrelse	Deltar enligt strategin	
		Tillsynsmyndigheterna utför tillsyn av varor och kemiska produkter i butiksledet med fokus på begränsningar enligt Reach-förordningen. Detta kan göras i form av kontroll av rutiner för att uppfylla krav och begränsningar i lagstiftningen. (Under strategins period).		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun	Deltar enligt strategin	
		Läkemedelsverket leder under september-december 2024 ett tillsynsprojekt för Sveriges kommuner med fokus på tillsyn av tatueringfärger.		2024	Kommun	Ej relevant för oss	Genomfört 2023

CLP		Tillsynsmyndigheterna deltar i det samverkansprojekt med fokus på CLP-förordningen som Kemikalieinspektionen ordnar våren 2023.		2023	Kommun	Prioriteras bort av resursskäl	
Biocider		Tillsynsmyndigheterna utför tillsyn av biocidprodukter i butiksledet som egna inspektioner eller som ett delområde i en bredare inspektion. Biocidprodukter att fokusera särskilt på kan vara rått- och musmedel, insektsmedel och båtbottnfärger. (Under strategins period.)		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun	Deltar enligt strategin	
		Tillsynsmyndigheterna utför tillsyn av behandlade varor i butiksledet som egna inspektioner eller som ett delområde i en bredare inspektion. Ett särskilt fokus kan läggas på träskyddsbehandlat virke. (Under strategins period.)		2022, 2023, 2024, 2025	Kommun	Deltar enligt strategin	

Tillsynsplan miljöskydd 2024-2026							Sveriges miljö kvalitetsmål														Lokala miljömål			Eslöv kommuns mål för mandatperioden						
Behov	Prio	Bransch miljö	Underbransch	KOD	2024	2025	2026	Begränsad klimatpåverkan	Frisk luft	Bara naturlig försurning	Giftrfri miljö	Skyddande ozonskikt	Säker strålmiljö	Ingen övergödning	Levande sjöar och vattendrag	Grundvatten av god kvalitet	Hav i balans samt levande kust och skärgård	Myllrande våtmarker	Levande skogar	Ett rikt odlingslandskap	Storslagen fjällmiljö	God bebyggd miljö	Ett rikt växt- och djurliv	Rik natur i Eslöv	Begränsad klimatpåverkan i Eslöv	Ren miljö i Eslöv	TILLVÄXT och HÅLLBAR UTVECKLING	TRYGGHET och SÄKERHET	FOKUS PÅ MEDBORGARE	
Hög	1	AVFALL		B	89	89	89	X			X			X	X	X							X	X		X	X	X	X	
Hög	1	GAS- OCH VÄTSKEFORMIGA BRÄNSLEN, EL, VÄRME OCH KYLA	VINDKRAFT	B	7	7	7	X	X		X												X			X		X		
Hög	1	JORDBRUK		B	49	49	49	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	X	
Hög	1	METALL- OCH PLASTYTBEHANDLING, AVFETTNING OCH FÄRGBORTTAGNING		B	8	8	8	X	X		X				X	X							X	X	X	X	X	X	X	
Normal	1	AVFALL		C	63	63	63	X			X				X										X	X	X	X		
Normal	1	FÖRBRUKNING AV ORGANISKA LÖSNINGSMEDEL		C	22	22	22	X	X		X					X							X	X	X	X	X	X	X	
Normal	1	GUMMI OCH PLASTVAROR		C	10	10	10	X	X														X	X			X			
Normal	1	HAMNAR OCH FLYGPLATSER		C	10	10	10	X	X	X	X				X								X	X						
Normal	2	LIVSMEDEL OCH FODER		C	39	39	39	X	X		X														X	X	X			
Normal	1	METALLBEARBETNING		C	39	39	39	X																						
Normal	1	MINERALISKA PRODUKTER		C	39	39	39	X	X	X	X				X	X							X	X	X	X	X	X		
Normal	1	RENING AV AVLOPPSVATTEN		C	59	59	59	X			X			X	X	X	X						X		X		X			
Låg	1	AVFALL		C	52	52	52	X			X				X										X	X	X	X	X	
Låg	1	FORDONSSERVICE OCH DRIVMEDELSHANTERING		C	96	96	96	X	X		X				X								X				X			
Låg	1	GAS- OCH VÄTSKEFORMIGA BRÄNSLEN, EL, VÄRME OCH KYLA		C	47	47	47	X	X	X													X			X	X	X		
Låg	1	JORDBRUK		C	135	135	135	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	X	
Låg	2	GAS- OCH VÄTSKEFORMIGA BRÄNSLEN, EL, VÄRME OCH KYLA	VINDKRAFT	C	54	48	54	X	X		X												X		X		X			
Låg	2	SKJUTFÄLT, SKJUTBANOR OCH SPORTANLÄGGNINGAR		C	0	0	6				X												X							
					SUMMA	823	817	829																						
Behov	Prio	Bransch miljö	Underbransch		2024	2025	2026																							
Normal	2	JORDBRUK - DJURHÅLLNING	11-99 DJURHETER (	U	50	50	50	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X				
Låg	2	JORDBRUK - DJURHÅLLNING	HÄSTGÅRDAR INOM AVRINNINGSOMRÅDE TILL Å/SJÖ	U	200	200	200	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X				
Låg	2	JORDBRUK - ÖVRIGA JORDBRUKS- OCH TRÄDGÅRDSFÖRETAG	VÄXTHUS/PLANTSKOLA	U	0	30	0	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X				
Normal	1	JORDBRUK - ÖVRIGA JORDBRUKS- OCH TRÄDGÅRDSFÖRETAG	JORDBRUK >100 ha	U	50	0	0	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X				
Låg	2	JORDBRUK - ÖVRIGA JORDBRUKS- OCH TRÄDGÅRDSFÖRETAG	JORDBRUK >50 < 100 ha	U	60	60	60	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X				
Låg	1	LIVSMEDEL OCH FODER		U	29	0	0		X					X	X															X
Låg	2	TRÄVAROR		U	4	0	0	X			X												X							X
Låg	2	MINERALISKA PRODUKTER - CEMENT, BETONG, KALK, KRITA OCH GIPS		U	10	0	0	X	X	X	X				X	X													X	
Låg	2	MINERALISKA PRODUKTER - ANDRA MINERALISKA PRODUKTER		U	5	0	0	X			X												X					X		
Låg	1	METALL- OCH PLASTYTBEHANDLING, AVFETTNING OCH FÄRGBORTTAGNING		U	5	0	0	X			X				X	X							X		X	X	X	X	X	X
Låg	2	METALLBEARBETNING		U	0	0	38	X			X				X	X							X						X	
Låg	3	VATTENFÖRSÖRJNING	RINGSJÖNS VATTENVERK	U	7	0	0	X		X				X	X	X	X	X	X				X	X	X	X	X	X	X	X
Låg	1	FORDONSSERVICE OCH DRIVMEDELSHANTERING	FORDONSTVÄTT	U	105	0	0			X	X			X	X	X	X	X	X										X	
Låg	2	FORDONSSERVICE OCH DRIVMEDELSHANTERING	DRIVMEDEL	U	24	0	0			X	X			X	X	X	X	X										X		

SUMMA 5932 6119 6433

SK	SUMMA	158	158	158
	Summa tillsyns- och handläggningstid enligt plan:	1751	1392	1413

2024-01-10
Marielle Ekwurtzel
+4641362228
marielle.ekwurtzel@eslov.se

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Tjänsteskrivelse. Kontrollplan för livsmedelskontrollen under perioden 2024–2026

Förslag till beslut

- Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden beslutar att godkänna kontrollplan för livsmedelskontrollen under perioden 2024–2026.

Ärendebeskrivning

Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens tidigare kontrollplan för livsmedelskontrollen gällde under år 2023. Då den tidigare planen inte gäller längre har en ny tagits fram för perioden 2024–2026.

Beslutsunderlag

- Kontrollplan för livsmedelskontrollen under perioden 2024–2026

Beredning

Kraven på kontrollplan för livsmedelskontrollen återfinns ibland annat förordning 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel. Kontrollplanen gäller under en treårsperiod och revideras årligen under giltighetstiden. Kontrollplanen redogör för miljö- och samhällsbyggnadsnämndens prioriteringar inom livsmedelskontrollen i Eslövs kommun. Ingen kontroll prioriteras ner för perioden.

Beslutet skickas till

Stab- och miljöavdelningen

Dave Borg
Förvaltningschef

Karin Sandström
Avdelningschef stab och miljö

KONTROLLPLAN FÖR LIVSMEDELSKONTROLLEN 2024–2026

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Innehåll

1 Introduktion	4
2 Mål för myndigheterna i livsmedelskedjan	4
2.1 Gemensamma effektmål för myndigheterna i livsmedelskedjan	5
2.2 Kontrollmyndighetens mål för kontroll inom kontrollområdet	6
3 Ansvarsfördelning inom kontrollområdet.....	7
3.1 Behörig central myndighet.....	7
3.2 Behörig myndighet för kontrollen.....	7
3.3 Ansvarsfördelning mellan de behöriga myndigheterna	7
3.4 Ansvarsfördelning inom den behöriga myndigheten	7
3.5 Opartiskhet på alla nivåer.....	7
4 Samordning	7
4.1 Samordning mellan behöriga myndigheter	7
4.2 Samordning inom behöriga myndigheter.....	8
5 Befogenheter och resurser för kontrollen	8
5.1 Kontrollmyndighetens befogenheter	8
5.2 Kontrollpersonal och utrustning.....	9
5.3 Finansiering av kontrollen.....	9
5.4 Kompetenskrav och utbildning	9
6 Organisation och utförande av kontrollen.....	10
6.1 Registrering och godkännande av kontrollobjekt	10
6.2 Prioriteringar inom kontrollområdet	10
6.3 Rutiner för utförande av kontroll	10
6.4 Provtagning och analys	11
6.5 Rapportering av kontrollresultat	11
6.6 Öppenhet i kontrollen.....	11

7	Åtgärder vid bristande efterlevnad av lagstiftningen	11
8	Uppföljning och utvärdering av kontrollen.....	12
8.1	Uppföljning	12
8.2	Revisioner	12
8.3	Utvärdering	12
9	Beredskap.....	13
10	Nationell kontrollplan för livsmedelskedjan	13
11	Kontrollplan 2024–2026.....	14

1 Introduktion

Den här kontrollplanen är den operativa kontrollmyndighetens beskrivning av hur de krav som ställs på offentlig kontroll inom livsmedelskedjan uppfylls av myndigheten. Kraven finns bland annat i förordning (EU) 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel. Kontrollplanen gäller under en treårsperiod och revideras av miljö- och samhällsbyggnadsnämnden årligen under giltighetstiden.

2 Mål för myndigheterna i livsmedelskedjan

Livsmedelskedjan omfattar livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd. Gemensamma mål för myndigheterna inom livsmedelskedjan är att:

- Konsumenterna får säkra livsmedel inklusive dricksvatten, som är producerade och hanterade på ett acceptabelt sätt. Informationen om livsmedlen är enkel och korrekt.
- De livsmedelsproducerande växterna och djuren är friska och utgör inte någon allvarlig smittorisk.,
- Verksamhetsutövarna i livsmedelskedjan får råd, service och kontroll med helhetssyn som underlättar deras eget ansvarstagande.
- De samverkande myndigheterna tar ett gemensamt ansvar för hela livsmedelskedjan, inklusive beredskap.

2.1 Gemensamma effektmål för myndigheterna i livsmedelskedjan

2.1.1 Gemensamma effektmål

Fokusområde	Effektmål	Önskad effekt
Säkert dricksvatten	<i>För att få säkert dricksvatten måste de negativa hälsoeffekterna orsakade av kemiska och mikrobiologiska ämnen i dricksvatten minska.</i>	<i>Dricksvatten är ett baslivsmedel. Effektmålen berör både kontroll och beredskap. Bra dricksvatten bidrar till friska djur och sunda växter.</i>
Mikrobiologiska risker	<i>Minska antalet livsmedelsburna sjukdomar med fokus på campylobakter, listeria, ehec/vtec och norovirus.</i>	<i>Livsmedelsburna utbrott orsakade av campylobakter, listeria, ehec/vtec och mat-förgiftningar orsakade av bristande kunskap eller hantering i storhushåll leder till att många konsumenter drabbas och i vissa fall med allvarliga konsekvenser som följd.</i>
Kemiska risker	<i>Minska hälsoeffekterna till följd av miljöföroreningar (fokus dioxiner och PCBer), tungmetaller och mykotoxiner i livsmedelskedjan.</i>	<i>För att nå målen om säkra livsmedel, friska djur och sunda växter behöver vi höja kompetensen och öka vårt fokus när det gäller de kemiska riskerna och i synnerhet när det gäller kemiska risker i baslivsmedel och för riskgrupper.</i>
Information i livsmedelskedjan	<i>Information om livsmedel och om livsmedelsproducerande djur och växter kan säkerställas genom hela livsmedelskedjan.</i>	<i>Att verifiera att information och dokumentation i hela kedjan är korrekt bidrar till säkra livsmedel, friska djur och växter och att ingen blir lurad. För att nå full spårbarhet, för att informationen ska bli rätt och ingen ska bli lurad behöver vi utveckla vårt samarbete och våra metoder och underlätta för företagen att göra rätt men också samarbeta med branscherna för att upptäcka fusk.</i>

2.1.2 Operativa mål

Operativa mål ska förverkliga de fyra gemensamma effektmålen. Mer om de operativa målen finns i den nationella kontrollplanen på [NKP-webben](#).

Målen utgår från effektmål inom fyra fokusområden - säkert dricksvatten, mikrobiologiska risker, kemiska risker och säkerställa information i livsmedelskedjan. För perioden 2023–2025 finns 20 operativa mål för livsmedelskontrollen. Aktuella operativa mål för Eslövs kommun redovisas i tabell 1.

Tabell 1. Operativa mål i Eslövs kommun

Målnummer	Operativt mål	Målformulering
12	Aktörer som släpper ut honung på marknaden	Senast den 31 december 2025 har kontrollmyndigheterna utfört spårbarhetskontroller hos företag som handlar med honung. Syftet är att säkerställa att aktörer som släpper ut honung på marknaden har registrerat sin anläggning, i de fall verksamheten har en sådan organisation och kontinuitet att den kan anses utgöra ett livsmedelsföretag.
5	Ekologiska livsmedel	Senast den 31 december 2025 har offentlig kontroll utförts för att verifiera att de aktörer som släpper ut ekologiska produkter eller produkter under omställning, har anmält sig till Livsmedelsverket. Kontroll utförs också för att verifiera undantagen från anmälan och att inte inneha certifikat. Livsmedelsverket ska omedelbart underrättas om en aktör inte har anmält sin verksamhet i enlighet med reglerna. Livsmedelsverket prövar frågan om sanktionsavgift.
16	Glykoalkaloider i potatis	Offentlig kontroll av livsmedelsföretagares vidtagna åtgärder för att förebygga att höga halter glykoalkaloider bildas och hur de förhindrar att giftiga partier sätts på marknaden.
6	Livsmedelsinformation vid e-handel	Senast den 31 december 2025 har kontroll utförts hos registrerade/godkända verksamheter som släpper ut färdigförpackade kosttillskott och/eller konfektyr på marknaden via e-handel. Kontrollen syftar till att verifiera att livsmedelsinformationen på webbplatsen stämmer med informationen på förpackningarna.
13	Otillåtna växter och främmande ämnen i växtbaserade kosttillskott - främmande ämnen	Vid utgången av 2025 har 12 särskilt utvalda hälsofarliga växter i kosttillskott kontrollerats på kosttillskottsanläggningar, inklusive sådana som bedriver e-handel, som släpper ut växtbaserade kosttillskott på marknaden. Dessutom har kosttillskott analyserats hos importörer, införare, producenter och tillverkare av växtbaserade kosttillskott, i syfte att kontrollera att gränsvärdet för genotoxiska och carcinogena pyrrolizidinalkaloider inte överskrids.
8	Spårbarhet kött	Senast den 31 december 2025 har offentlig kontroll utförts för att verifiera uppgift om svenskt ursprung för färskt och fryst kött av nöt, gris, får och lamm, samt fågel. Målet omfattar såväl helt som bitat och malet kött, förpackat och oförpackat. Kontrollerna ska utföras i samtliga led i livsmedelskedjan efter slakt som släpper ut färskt eller fryst kött av svenskt ursprung på marknaden.
11	Spårbarhet ägg	Senast den 31 december 2025 har offentlig kontroll utförts för att verifiera att aktörer som producerar och/eller släpper ut svenska hönsägg på marknaden kan visa att de uppfyller de spårbarhetskrav som finns samt att den information som medföljer äggen är korrekt.

2.2 Kontrollmyndighetens mål för kontroll inom kontrollområdet

Eslövs kommuns har som målsättning under åren 2024–2026 att genomföra kontroller enligt den nya klassningsmodellen som trädde i kraft 1 januari 2024.

3 Ansvarsfördelning inom kontrollområdet

3.1 Behörig central myndighet

Livsmedelsverket är den centrala myndigheten för livsmedelskontroll i Sverige, enligt 18 § i livsmedelsförordningen (2006:813).

3.2 Behörig myndighet för kontrollen

I 11 § livsmedelslagen (2006:804) står det att livsmedelskontrollen i Sverige utförs dels av Livsmedelsverket, länsstyrelserna och dels av kommunala myndigheter. I Eslövs kommun ansvarar miljö- och samhällsbyggnadsnämnden för livsmedelskontrollen.

3.3 Ansvarsfördelning mellan de behöriga myndigheterna

Ansvar för den offentliga kontrollen av livsmedelsanläggningar i Sverige fördelas enligt 23 § livsmedelsförordningen (2006:841).

3.4 Ansvarsfördelning inom den behöriga myndigheten

Stab- och miljöavdelningen på miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen ansvarar för livsmedelskontrollen inom miljö- och samhällsbyggnadsnämndens ansvarsområde. Hur beslutsrätten har delegerats framgår av nämndens delegationsordning

3.5 Opartiskhet på alla nivåer

Genom samarbetsavtal med Höör, Hörby och Sjöbo har miljö- och samhällsbyggnadsnämnden säkerställt att den offentliga livsmedelskontrollen är opartisk på alla nivåer. Under 2023 har en jävsnämnd utretts inom kommunen för att säkerställa opartiskheten i jävsärenden. Förslag enligt utredningen är inte fastställt.

4 Samordning

4.1 Samordning mellan behöriga myndigheter

Samverkansavtal

Det finns ett samverkansavtal upprättat mellan Eslöv, Höör, Hörby och Sjöbo kommun. Utbyte sker mellan kommunerna vid behov, så som samverkan med hantering av RASFF under semestertider eller i vissa gemensamma projekt.

Länsstyrelsen

Stab- och miljöavdelningen deltar i länsstyrelsens länsmöten för livsmedelsinspektörer.

Länsstyrelsen - Miljösamverkan Skåne

Stab- och miljöavdelningen deltar i relevanta möten och projekt som anordnas av miljösamverkan Skåne.

Andra lokala myndigheter

Samordning sker även med andra lokala kontrollmyndigheter i de fall avvikelser konstateras som ska tas om hand av kontrollmyndigheter i andra kommuner och vice versa.

Dricksvattennätverk

Stab- och miljöavdelningen deltar i två olika dricksvattennätverk. Nordvästra Skånes dricksvattennätverk som består av kommuner som är anslutna till Sydvatten och NSVA, samt Miljösamverkan Skånes dricksvattennätverk.

Livsmedelsnätverk

Stab- och miljöavdelningen deltar i livsmedelsnätverket *Mitt i Skåne* som består av Eslövs kommun, Höör kommun, Hörby kommun och Lunds kommun.

4.2 Samordning inom behöriga myndigheter

Inom Eslövs kommun sker samordning av livsmedelskontrollen genom:

- skriftliga rutiner för olika arbetsmoment t.ex. inspektion, registrering av livsmedelsanläggning.
- Stormöte ”livsviktigt” arrangeras en gång per månad.

5 Befogenheter och resurser för kontrollen

5.1 Kontrollmyndighetens befogenheter

Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens befogenheter inom livsmedelsområdet regleras huvudsakligen i livsmedelslagen och livsmedelsförordningen (2006:813). Enligt 20 § i livsmedelslagen har kontrollmyndigheten rätt att:

- få upplysningar,
- ta del av handlingar och
- få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen.

Enligt 22–24 § livsmedelslagen har kontrollmyndigheten, miljö- och samhällsbyggnadsnämnden, möjlighet att meddela föreläggande och förbud samt omhänderta vara vid bristande efterlevnad. För mer kring åtgärder vid bristande efterlevnad och sanktioner, se avsnitt 7.

5.2 Kontrollpersonal och utrustning

I tabell 1 redovisas fördelning av årsarbetskrafter (åa) under åren 2024–2026. 1 åa motsvarar 1000 timmar för kontroll och handläggning.

Tabell 2. Årsarbetskrafter 2024–2026

År	2024	2025	2026
åa livsmedel	1,5	2	2

För att säkerställa att jäv och intressekonflikter undviks för kontrollpersonal har Eslövs kommun ett samarbetsavtal med Hörby, Höör och Sjöbo. Riktlinjer avseende mutor och andra otillbörliga förmåner är framtagna och antagna av kommunfullmäktige 2013-06-17, § 88 att gälla från och med 2013-09-01.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har tillgång till utrustning och utrymmen som krävs för tillsynen i form av bil, utrymme för förvaring av livsmedelsprover, termometrar samt skyddsutrustning (hårskydd, rockar, skoskydd). Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har för närvarande inga ordnade utrymmen för omhändertagande av kyl/frys/torrvaror i större mängder livsmedel.

5.3 Finansiering av kontrollen

Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens kontroll av livsmedelsanläggningar finansieras med avgifter. Stöd för att ta ut avgifter finns i förordning (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter, förordning om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel (SFS 2021:176). En viss del finansieras med hjälp av anslag det rör sig t.ex. om obefogade klagomål, rådgivning och information till företag och allmänhet. Avgiften för planerad kontroll och kontroll som inte ursprungligen var planerad tas ut efter genomförd kontroll. Timavgiften är under år 2024 1355 kr.

5.4 Kompetenskrav och utbildning

Stab- och miljöavdelningen har en framtagna kompetensförsörjningsplan som revideras årligen efter analyserat behov. Personal som arbetar med livsmedelstillsyn har en grundläggande utbildning inom livsmedel från universitet/högskola och kompetensutvecklas enligt kompetensförsörjningsplanen. Kompetenshöjande insatser sker bland annat genom kurser, deltagande i samverkansprojekt med andra kommuner och interna fortbildningsinsatser.

6 Organisation och utförande av kontrollen

6.1 Registrering och godkännande av kontrollobjekt

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden använder sig av ärendehanteringssystemet Ecos som register för alla livsmedelsverksamheter i kommunen. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för den offentliga kontrollen av 251 livsmedelsanläggningar.

6.2 Prioriteringar inom kontrollområdet

Livsmedelsverket har tagit fram en ny modell för att beräkna hur mycket kontroll livsmedelsverksamheter ska få. Modellen ska användas av både Livsmedelsverket och kommunerna från och med den 1 januari 2024. Syftet med den nya modellen är att styra kontrollen dit den är mest effektiv, ta hänsyn till kända risker kopplade till varor och verksamheter, och ge tydligare information till konsumenter. Modellen ska också bidra till att göra riskklassningen och kontrollen mer enhetlig, träffsäker och rättssäker i hela landet. Modellen räknar ut en riskklass och en kontrollfrekvens för varje livsmedelsverksamhet. Riskklassen är ett mått på hur allvarliga konsekvenser det kan bli om verksamheten inte följer livsmedelslagstiftningen. Kontrollfrekvensen är det antal kontrolltillfällen som ska genomföras i verksamheten under en femårsperiod. Det finns också möjlighet till sänkt kontrollfrekvens, så kallad reduktion, om företaget uppfyller vissa kriterier, till exempel god efterlevnad eller giltigt certifikat från en tredjepartsstandard. Insamling av uppgifter från livsmedelsanläggningarna till omklassningen har genomförts under år 2023 och omklassningen är planerad att vara klar under början år 2024. Med anledning av omklassningen inte är klar när den här kontrollplanen antas av miljö- och samhällsbyggnadsnämnden så finns det en risk att timmarna planerad kontroll inte stämmer helt med verkligheten (uppgifterna baseras på anläggningar som hitintills har fått ett preliminärt kontrollintervall).

6.3 Rutiner för utförande av kontroll

Syftet med rutiner är att förtydliga det ansvar som följer av artikel 12 i förordning (EU) 2017/625. Rutinen är ett komplement till lagstiftningen och Livsmedelsverkets vägledningar och skall säkerställa likvärdighet i olika arbetsmoment. Stab- och miljöavdelningen arbetar fortlöpande med att upprättat och revidera handläggningsrutiner för arbetet med livsmedelskontroll.

6.4 Provtagning och analys

Ackrediterat laboratorium som anlitas för att utföra analyser av livsmedelsprover och dricksvatten är SGS Analytics AB. Provtagning sker vid misstänkt matförgiftning eller annat förekommande fall i kontrollen. Provtagning sker enligt anvisningar i Livsmedelsverkets kontrollwiki gällande området provtagning.

6.5 Rapportering av kontrollresultat

Efter utförd kontroll kommuniceras kontrollresultatet till verksamhetsutövaren i form av en kontrollrapport. I kontrollrapporten, som diariet för och registreras i ärendehanteringssystemet Ecos, framgår eventuella avvikelser. Kontrollrapporten innehåller de uppgifter som ska finnas enligt artikel 13 Förordning (EU) 2017/625. Resultatet från den kommunala kontrollen av livsmedelsanläggningar rapporteras årligen till Livsmedelsverket

6.6 Öppenhet i kontrollen

I Sverige regleras öppenheten i kontrollen framförallt av tryckfrihetsförordningen (1949:105) och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). I korthet innebär det att alla myndigheter är skyldiga att föra register över de allmänna handlingar som finns hos myndigheten. Ett sådant register kallas vanligtvis för diarium. I diariet registreras uppgifter om dels de handlingar som kommer in till myndigheten, till exempel brev och ansökningar, dels de handlingar som upprättas vid myndigheten, till exempel beslut och kontrollrapporter. I diariet registreras både offentliga och hemliga handlingar. Vem som helst har rätt att begära att få se en handling som finns hos en myndighet. En allmän handling är vanligen också offentlig, det vill säga vem som helst får ta del av den. Vissa handlingar kan dock innehålla uppgifter som är sekretessbelagda, alltså hemliga. Detta ska prövas av myndigheten utifrån gällande lagstiftning när någon ber att få ut en handling. Kontrollrapporter finns i det digitala diariesystemet Ecos och handlingar lämnas ut vid förfrågan.

7 Åtgärder vid bristande efterlevnad av lagstiftningen

När en livsmedelsinspektör under en kontroll konstaterar att en verksamhet inte uppfyller kraven i livsmedelslagstiftningen kommuniceras detta med företagets representanter skriftligen i en kontrollrapport.

Beroende på allvarlighetsgraden och när anläggningen ska ha sin nästa planerade kontroll kan företagarens åtgärder följas upp i en uppföljande kontroll eller vid nästa ordinarie kontroll. I vissa fall med allvarliga avvikelser fattas beslut om sanktion direkt när avvikelsen har konstaterats. Annars fattas beslut om sanktion ifall avvikelsen inte är åtgärdad vid uppföljningen.

De sanktioner som kan bli aktuella återfinns i EU-lagstiftningen och i nationell lagstiftning. De sanktioner nämnden använder är:

- Föreläggande att vidta vissa åtgärder
- Sanktionsavgift om en företagare öppnat utan registrering
- Förbud att bedriva viss verksamhet, till exempel nedkylning
- Förbud att bedriva livsmedelsverksamhet i anläggningen
- Förbud mot utsläppande på marknaden av visst livsmedel
- Omhändertagande av livsmedel

8 Uppföljning och utvärdering av kontrollen

8.1 Uppföljning

Uppföljning av kontrollplanen och utförd tillsyn utförs med hjälp av statistik från ärendehanteringssystemet och i samband med livsmedelsmötet *Livsviktigt stor*. Enhetschef för tillsynsenheten på stab- och miljöavdelningen i Eslövs kommun ansvarar för att sammanställa och följa upp kontrollplanen.

8.2 Revisioner

Externa revisioner görs av länsstyrelsen. Den senaste revisionen genomfördes år 2021.

8.3 Utvärdering

Efter genomförda kontroller ges verksamheterna en möjlighet att utvärdera besöket via enkätvykort som skickas tillsammans med kontrollrapporten. Resultat från inkomna enkätvykort sammanställs och redovisas för miljö- och samhällsbyggnadsnämnden. Under år 2024 kommer enkätundersökningen digitaliseras med anledning av att antalet utskick av kontrollrapport via post minskar på grund av ökad digital expediering av handlingar.

9 Beredskap

Stab- och miljöavdelningen har en beredskapsplan för avdelningen som omfattar dricksvatten och misstänkt smitta.

10 Nationell kontrollplan för livsmedelskedjan

I Sveriges fleråriga nationella kontrollplan för livsmedelskedjan beskrivs hur den offentliga kontrollen i hela livsmedelskedjan är organiserad, hur den genomförs och hur den utvecklas. Där finns även övergripande mål som är gemensamma för alla myndigheter som ansvarar för offentlig kontroll i livsmedelskedjan samt operativa mål inom lagstiftningens olika områden och aktiviteter för att nå målen. Kontrollplanen finns på [NKP-webben](#).

11 Kontrollplan 2024–2026

	Behov		Bransch/typ livsmedel och dricksvatten	Underbransch	2024	2025	2026
	Behov	Prio					
Styrd tillsyn	Normal	1	LIVSMEDELSKONTROLL	ETT ELLER FLERA BESÖK PER ÅR	274	274	274
	Normal	1	LIVSMEDELSKONTROLL	FYRA BESÖK PÅ FEM ÅR	2	2	2
	Normal	1	LIVSMEDELSKONTROLL	TRE BESÖK PÅ FEM ÅR	78	78	78
	Normal	1	LIVSMEDELSKONTROLL	TVÅ BESÖK PÅ FEM ÅR	24	24	24
	Normal	1	LIVSMEDELSKONTROLL	ETT BESÖK PÅ FEM ÅR	108	108	108
	SUMMA TILLSYNSTID + RESTID					486	486
Behovsstyrd tillsyn	Behov		Bransch/typ	Underbransch	2024	2025	2026
	Normal	2	ANIMALISKA BIPRODUKTER (ABP)		100	100	100
	Normal	2	KONTAKTMATERIALVERKSAMHET (FCM)	INFO/REGISTRERING	10	0	0
	Normal	2	ÅTERANVÄNDBARA MUGGAR OCH MATLÅDOR		30	100	100
	Hög	1	BROTTSFÖREBYGGANDE INVENTERING OCH TILLSYN	MYNDIGHETSGEMENSAM INSATS	50	50	50
	SUMMA TILLSYNSTID + RESTID					190	250
Händelsestyrd tillsyn	Behov		Ärendetyp	Underbransch	2024	2025	2026
	Hög	1	ANMÄLAN		80	80	80
	Hög	1	RAPPORTER/INTYG/PROGRAM		13	13	13
	Hög	1	INFORMATIONSSÄRENDE		45	45	45
	Hög	1	KLAGOMÅL		75	75	75
	Hög	1	TILLSYN		296	296	296
	Hög	1	ÖVRIGA ÄRENDETYPER		133	70	70
						642	579
Skattefinansierad tillsyn	Behov		Ärendetyp	Underbransch	2024	2025	2026
	Hög	1	ÅTALSANMÄLAN		8	8	8
	Hög	1	SANKTIONSAVGIFT LIVSMEDEL		40	40	40
	Hög	1	ÖVERKLAGAN		10	10	10
	Hög	1	REMISSER		26	26	26
	Normal	1	INFORMATION/RÅD/UNDERSÖKNINGAR/INVENTERINGAR		104	104	104
						188	188
Summa					1506	1503	1503

2024-01-15

Annika Söderman

+4641362335

annika.soderman@eslov.se

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Tjänsteskrivelse. Ansökan till Unesco om att inrätta biosfärområde Storkriket

Förslag till beslut

- Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att godkänna ansökan till Unesco om att inrätta biosfärområde Storkriket
- Paragrafen justeras omedelbart

Ärendebeskrivning

Hösten 2020 godkände nationella Unesco kommittén Storkrikets ansökan om att få inleda en kandidatur för att bli ett Unesco biosfärområde. Under kandidaturen har ett förslag arbetats fram till den formella slutansökan till Unesco. Styrgruppen för Storkriket har nu godkänt det framtagna förslaget på ansökan till Unesco och skickar det vidare till Eslövs, Lunds och Sjöbos kommuner för beslut av respektive kommuns fullmäktige (se bilagor 1,3 och 12).

Beslutsunderlag

1. Ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket
2. Bilaga 3 – Strategi Storkriket 2023 - 2025
3. Bilaga 12 - Officiella remissinstanser
4. Bilaga 13 – Samrådsredogörelse
5. Kommunstyrelsens beslut §155 KS.2014.0546, 2014
6. Kommunstyrelsens beslut §137 KS.2013.0546, 2015
7. Kommunstyrelsens beslut §56 KS.2020.0120, 2020
8. Kommunstyrelsens beslut §161 KS.2022.0104, 2022.
9. Protokoll från Gemensamt kommundialogmöte, Kandidaturen för Biosfärområdet Storkriket, 9juni 2023
10. Protokoll från Styrgruppsmöte 2024-01-12
11. Remissvar
12. Rekommendationsbrev; hittills inkomna rekommendationsbrev kan ses på länk: <https://storkriket.se/rekommendationsbrev/>
13. Tidsplan för beslutsprocess
14. Verksamhetsberättelse för Storkriket 2023

Beredning

Den framtagna ansökan om att få bli ett Unesco biosförområde utgör kulmen på en nästan tjugo års process för att bilda ett biosfärområde med utgångspunkt i den så kallade Vombsjönsänkan. Att utveckla området till ett biosfärområde är en vilja som vuxit ur projekt och samverkan som genomförts och pågått i området de senaste decennierna. 2013 resulterade detta i att de tre kommunerna Eslöv, Sjöbo och Lund fattade ett gemensamt beslut om att genomföra en förstudie och fortsätta processen att skapa ett biosfärområde (se bilaga 5 och 6). Arbetet med förstudien inleddes 2016 och avslutades i december 2018. Förstudierapporten färdigställdes i oktober 2019 och belyser förutsättningarna för området att bli ett biosfärområde. Under våren 2020 godkändes förstudien av alla tre kommuner och en ansökan om kandidatur skickades in (bilaga 7).

Hösten 2020 utsåg den svenska programkommittén för Unesco (FN:s organ för kultur, vetenskap och utbildning) Vombsjönsänkan (numera Storkriket) till ett kandidat område för att bli utnämnt till Sveriges åttonde biosfärområde. Under våren 2021 påbörjades själva kandidaturarbetet, samordnat av Lund, Sjöbo och Eslövs kommuner. Under kandidaturen har det arbetats intensivt med att bygga upp verksamheten i enlighet med den svenska programkommitténs rekommendationer och med att ta fram en slutgiltig ansökan till Unesco (se bilaga 14 för verksamhetsberättelse och summering av projektintäkter under kandidaturen). Arbetet med ansökan har inneburit mycket utredningsarbete och att det har behövts fattas politiska beslut om förändringar i jämförelse med från förstudiens förslag (se bilaga 8) samt föras en politisk dialog angående framtida förutsättningar för Storkrikets verksamhet (se bilaga 9).

Den sammanställda ansökan har under hösten 2023 varit ute på remiss hos berörda lokala och regionala instanser, samt till centrala myndigheter och Biosfärprogrammet Sveriges kommitté (se bilagor 3,4,11 och 14). Remissvar har därefter sammanställts och ansökningshandlingen har korrigerats i enlighet med dessa.

När ansökan är komplett och godkänd, översätts den till engelska. Ett svenskt original översänds till svenska programkommittén för Unesco för handläggning och därefter beslutar regeringen om nominering till Unesco. Storkrikets utnämning till ett officiellt Unesco Biosfärområde kan därefter tidigast ske 2025 vid Unescos världskongress i Kina (se bilaga 13 för mer detaljerad tidsplan).

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Dave Borg
Förvaltningschef

Karin Sandström
Avdelningschef stab och miljö

Kandidatur: Biosfärområde Storkriket

Ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket

Rubriksättningen och strukturen på ansökan följer ett, av Unesco, framtaget ansökningsformulär.

Redaktör

Anna-Karin Poussart, koordinator och verksamhetsledare för Kandidatur Biosfärområde Storkriket.

Författare

Biosfärkontor för Kandidatur Biosfärområde Storkriket:

Anna-Karin Poussart, koordinator och verksamhetsledare, Ylva Nilsson, projektsamordnare och kommunikatör och Matilda Sjöberg, projektmedarbetare.

Arbetsgrupp för Kandidatur Biosfärområde Storkriket:

Jon Andersson (Lunds kommun), Kristina Fontell (Lunds kommun), Annika Söderman (Eslövs kommun), Anna Nordstrand (Eslövs kommun), Eva Nielsen Osterman (Sjöbo kommun) och Emelie Willsäter (Sjöbo kommun).

Projektsamarbetspartners med flera:

Kerstin Jakobsson (Kulturdimensionen AB), Sara Ericsson (Coompanion Skåne), Per Blomberg (EKID), Anna Krahnert (projektmedarbetare, Lunds kommun) och Io Skogsmyr (projektmedarbetare, Lunds kommun), Susanne Green (Visit Lund AB), Pål Axel Olsson (Lunds universitet), Jens Sjölander (Malmö Universitet), Ingrid Sarlöv Herlin (Sveriges lantbruksuniversitet, SLU), Elin Brudin (Sjöbo kommun).

Kartor och kartanalys

Matilda Sjöberg, *Biosfärkontor för Kandidatur Biosfärområde Storkriket.*

Tack

Stort tack till alla som bidragit med sakkunskap, inspiration och idéer till denna ansökan. Vi vill även tacka alla som tog sig tid att ge sina synpunkter på remissversionen.

INLEDNING

Biosfärområden består av terrestra och kustnära/marina ekosystem, eller en kombination av sådana system, och är internationellt erkända under Unescos program Människan och biosfären (Man and the Biosphere, MAB). De inrättas för att man ska kunna främja och visa modeller för ett balanserat samspel mellan människan och biosfären. Biosfärområdena utnämns av MAB-programmets internationella samordnande utskott (International Coordinating Council of the MAB Programme) efter ansökan från det berörda landet. Varje biosfärområde regleras av aktuell nationell lagstiftning. Tillsammans bildar biosfärområdena ett världsomspännande nätverk där de olika staterna frivilligt kan medverka.

Världsnätverket styrs av det regelverk (Statutory Framework) som antogs av Unescos generalkonferens 1995 och som anger definition, mål, kriterier och utnämningförfarande för biosfärområdena. I Unescos Sevilla-strategi beskrivs de åtgärder som rekommenderas för genomförandet av biosfärområden. Dessa åtgärder vidareutvecklas i den s.k. Madridhandlingsplanen (2008–2013). Dessa dokument bör användas som grundläggande referenser när detta ansökningsformulär fylls i. Den information som presenteras i detta formulär kommer att användas av Unesco på följande sätt:

- a) för bedömning av området genom rådgivande kommittén för biosfärområden (Advisory Committee on Biosphere Reserves) och MAB-programmets internationella samordnande utskotts presidium,
- b) i det världsomspännande informationssystemet Unesco-MABnet och i publikationer, för att underlätta informationsutbytet och samarbetet mellan personer som är intresserade av biosfärområden runt om i världen.

Ansökningsformuläret består av tre delar:

Första delen är en sammanfattning där det ska anges hur det nominerade området uppfyller de funktioner och kriterier som gäller för biosfärområden och som definieras i MAB:s regelverk (Statutory Framework). I denna del ska det även finnas påskrifter från berörda myndigheter som stöder nomineringen. Del två omfattar en mer detaljerad och beskrivande redogörelse för områdets samhälleliga, fysiska och biologiska kännetecken samt institutionella aspekter. Del tre utgörs av två bilagor. Bilaga 1 ska användas för att uppdatera MABnet med information så snart området har blivit utnämnt som biosfärområde. Bilaga 2 ska användas för det marknadsförings- och informationsmaterial som ska tas fram om biosfärområdet. Ta gärna med information i form av tabeller, bilder och kartor i ansökningsmaterialet.

Formuläret ska fyllas i på engelska, franska eller spanska. Två exemplar skickas till MAB-sekretariatet enligt följande:

1. Det undertecknade originalet i pappersform, med underskrifter i original, skriftliga godkännanden från olika myndigheter, zoneringskarta och stöddokument. Dessa skickas till MAB-sekretariatet via Unescos officiella kanaler, dvs. via Svenska Unescorådet och/eller Sveriges permanenta delegation vid Unesco.
2. En digital version (på diskett, CD e.d.) av ansökningshandlingarna och kartorna, framförallt zoneringskartan. Denna version kan skickas direkt till MAB-sekretariatet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

DEL I: SAMMANFATTNING	5
1. Föreslaget namn på biosfärområdet.....	5
2. Land	5
3. Hur biosfärområdets tre funktioner uppfylls	6
4. Kriterierna för ett biosfärområde	24
5. Påskrifter för godkännande av ansökan	39
DEL II: BESKRIVNING	40
6. Geografiskt läge	40
7. Storlek	41
8. Biogeografisk region.....	42
9. Markanvändning.....	42
10. Det föreslagna biosfärområdets befolkning	57
11. Biofysisk beskrivning	76
12. Ekosystemtjänster.....	103
13. Biosfärområdets viktigaste mål	113
14. Bevara.....	127
15. Utveckla	143
16. Stödja.....	178
17. Styrning, förvaltning och samordning av biosfärområdet	193
18. Olika typer av skyddsstatus.....	213
19. Stöddokument	214
20. Adresser	217
DEL III: BILAGOR.....	218

DEL I: SAMMANFATTNING

1. FÖRESLAGET NAMN PÅ BIOSFÄROMRÅDET

Biosfärområde Storkriket

Bakgrund

Idén till namnet Storkriket kommer från en öppen namntävling och är inspirerad av storkens historia, en historia som har sin början för mer än ett sekel sedan:

Den vita storken (*Ciconia ciconia*) var förr en vanlig syn i det skånska odlingslandskapet. Sedan hände något. Människan började bruka jorden på nya sätt och storken försvann. År 1954 häckade det sista storkparet i Sverige, i Skåne, på en gård utmed Klingavälsån – mitt i det föreslagna biosfärområdet. För att få tillbaka storken inleddes Storkprojektet under slutet av 1980-talet. Flera år av uppfödning, kunskaps-höjande insatser och ideella krafter krävdes för att få vilda storkar tillbaka till landskapet och öka antalet häckningar. År 2014 häckade det första vilda paret åter igen i Skåne och 2023 fanns det ett femtiotal häckande par. Det är en berättelse om människans relation till naturen, hur vi behöver och hur vi påverkar den och om hur relationen inte på något vis är statisk. Den är i ständig förändring och det vi gör, det har betydelse.

Storken symboliserar också lycka, förnyelse, nya perspektiv, innovation och förverkligandet av en idé, alla viktiga aspekter i biosfärbetet.

Foto: Vita storkar (Ciconia ciconia). Fotograf: Sven Persson.

2. LAND

Sverige

Det föreslagna biosfärområdet Storkriket är cirka 110 000 hektar stort och beläget i södra Sverige i den mellaneuropeiska lövskogsregionen.

Storkriket är beläget i Sveriges sydligaste landskap, Skåne, och omfattar hela Lund kommun, hela Sjöbo kommun och de södra delarna av Eslöv kommun.

3. HUR BIOSFÄROMRÅDETS TRE FUNKTIONER UPPFYLLS

Biosfärområden ska bidra till att förbättra relationen mellan människa och natur och skapa modellområden för hållbar utveckling i världen. Biosfärområden kan ses som arenor för vetenskap, praktik och samhällsutveckling som ska visa hur vi kan nå längre tillsammans genom lokalt engagemang och samverkan.

Biosfärområden har tre huvudfunktioner, nämligen bevara, utveckla och stödja:

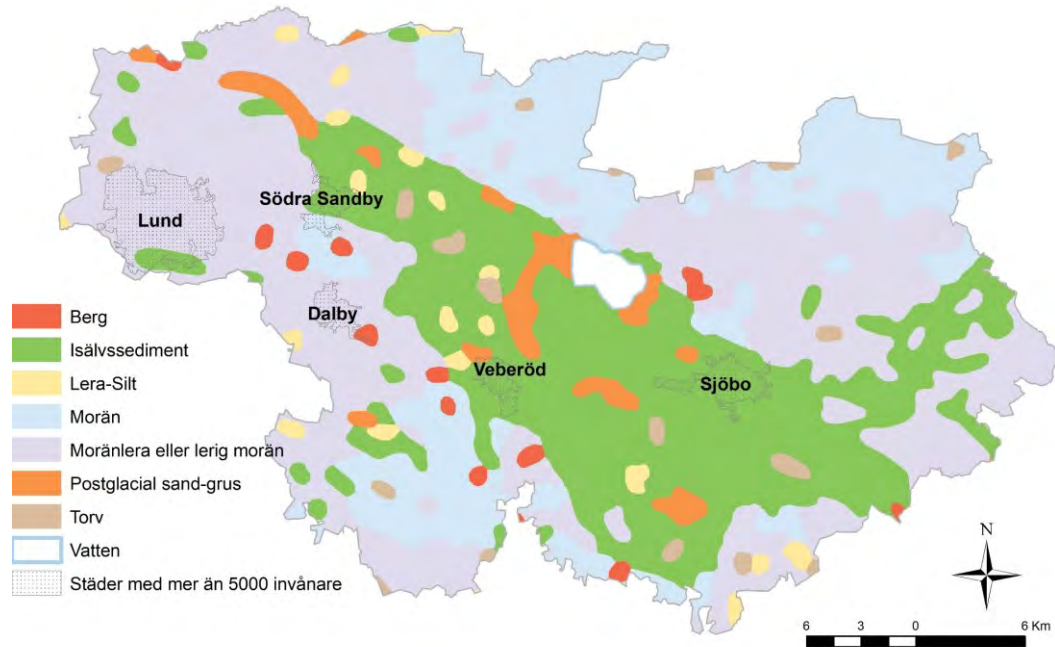
- **Bevara:** Bidra till bevarandet av landskap, ekosystem, arter och genetisk variation.
- **Utveckla:** Främja en sociokulturellt och ekologiskt hållbar ekonomisk utveckling och samhällsutveckling.
- **Stödja:** Stödja demonstrationsprojekt, miljöutbildning, forskning och övervakning som rör bevarande och hållbar utveckling på lokal, regional, nationell och global nivå.

Detta kapitel sammanfattar hur det föreslagna biosfärområdet Storkriket ämnar uppfylla dessa funktioner. Funktionerna uppfylls och arbetas gentemot både genom biosfärområdets verksamhet (biosfärverksamheten) och de befintliga aktörer som finns och arbetar för samma syfte. För mer detaljerade beskrivningar se kapitel 14. *Bevara*, kapitel 15. *Utveckla* och kapitel 16. *Stödja*.

3.1. Bevara – att bidra till bevarandet av naturtyper, ekosystem, arter och genetisk variation.

Det är det mosaikartade landskapet, i kombination med det för Sverige milda klimatet, som skapar det föreslagna biosfärområdets höga bevarandevärden. Ursprunget för landskapets mosaikartade karaktär kan spåras 400 miljoner år tillbaka i tiden. Då var sprickbildningen långs med två stora plattor i jordskorpan som mest aktiv. Själva sprickbildningen har lett till förkastningsbranter och en gravsänka (Vombsänkan) som går genom större delen av området, vilket gör att man kan hitta många olika biotoper och arter inom bara ett par kilometers avstånd.

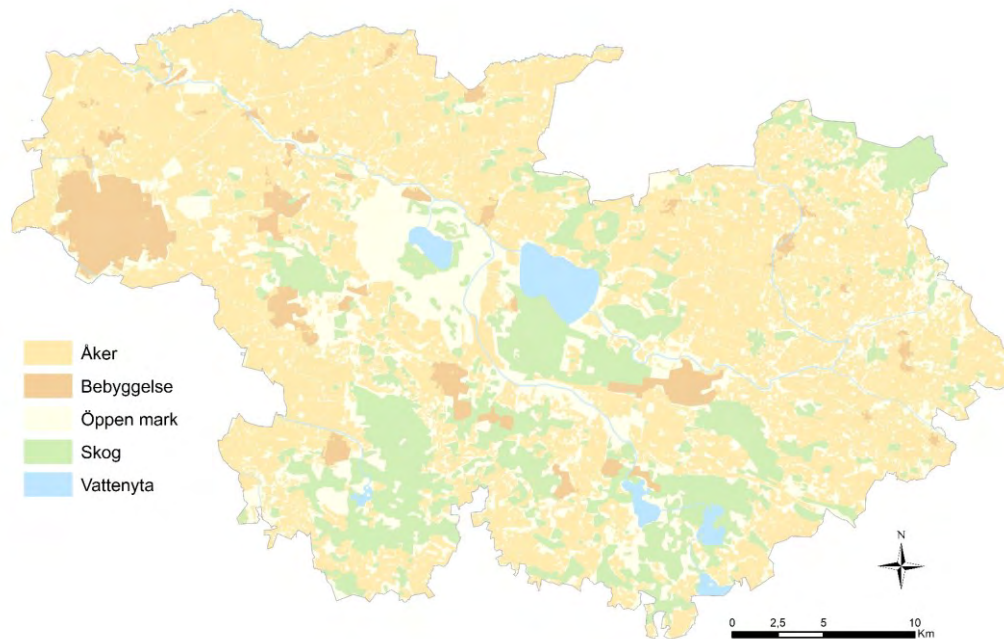
Förkastningarna har också påverkat hur inlandsisen smälte av och vi fick en deposition av rika moränleror i väst, sandiga marker i mitten (gravsänkan) och moräner i öst. I söder har vi ett område dominerat av ett dödislandskap som genom sina böljande kullar skiljer sig från resten av biosfärområdet.

Karta: Jordarter, källa: SGU.

De rika moränlerorna har skapat förutsättningar för ett kulturlandskap med ett av de främsta områdena för livsmedelsproduktion i Sverige, med årtusenden av intensivt brukande. De sandiga isälvs sedimenten i Vombsänkan, med utbredda gräsmarker, har skapat förutsättningar för att området idag är ett av de artrikaste i Sverige. I sänkan ligger också majoriteten av områdets sjöar och vattendrag som möjliggör flera av områdets viktiga ekosystemtjänster.

Sammantaget består Storskrieket av 54 procent åkermark, 22,5 procent skog, 18 procent öppen mark, 3 procent sjöar och vattendrag samt 2,5 procent bebyggd mark.

Karta: Markanvändning.

Kontrasten mellan den bördiga västra delen och sandområdena i Vombsänkan avspeglas också i den historiska utvecklingen. Staden Lund i västra delen av området är en av Sveriges äldsta städer och området är den mest tätbefolkade staden i Storkriket. Exploateringstakten och trycket österut i området ökar allt mer. Storkriket uppvisar alltså en gradient när det gäller det mänskliga avtrycket, både i form av stadsbebyggelse och i form av jordbruksintensitet.

Landskapets rika variation erbjuder inte bara ekosystemtjänster i form av livsmedelsproduktion och vattenförsörjning utan skapar också möjligheter till en rad olika aktiviteter av mer sociala och ekonomiska värden, såsom turism, jakt, fiske, fågelskådning, vandring och ridning för att nämna några. Storkrikets läge i den största storstadsregionen i Norden, Öresundsregionen, med över 4,4 miljoner invånare gör att efterfrågan på områdets höga natur och rekreationsvärden ökar – här finns många vackra smultronställen att besöka för varje smak och aktivitetsbehov.

I följande avsnitt sammanställs beskrivningar av de bevarandevärden som är särskilt höga i Storkriket kortfattat. Det görs inom fyra teman:

- Odlingsmark och kulturlandskap
- Biologisk mångfald
- Gräsmark och skog
- Sjöar, vattendrag och våtmarker

För en mer omfattande och detaljerad beskrivning av Storkrikets möjligheter att bidra inom ramen för funktionen bevara se kapitel 14. *Bevara*.

3.1.1 Odlingsmark och kulturlandskap

Storkriket har ett utbrett kulturlandskap och en av de främsta jordbruksmarkerna i Sverige, och odlingsmarken är därmed ett av de största bevarandevärdena som området har, utifrån framtida generationers behov av livsmedelsförsörjning. I området används jordbruksmarken framför allt till åkermark. Ungefär hälften av åkermarken används till att odla spannmål och i området finns cirka 880 registrerade jordbruksföretag.

Ungefär 17 procent av den totala jordbruksmarken är omställd eller under omställning till ekologisk odlad mark. Cirka 10 procent av jordbruksmarken är betesareal och viktiga områden för bevarande av kulturvärden och biologisk mångfald.

Det intensiva jordbruket medför att det produceras livsviktiga livsmedel men det innebär också att det, i stora delar av Storkriket, används mycket konstgödsel och bekämpningsmedel. Detta kan missgynna den biologiska mångfalden. På allt fler platser i Storkriket bedrivs försök för att öka den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet genom att öka trädinslagen, skapa blomsterremisor för pollinatörer och anlägga så kallade lärkrutor på åkrar där fåglar kan häcka.

De historiska ägarförhållandena har präglat Storkrikets utveckling och stora gods och slott ligger tätt, framför allt i Eslöv och Sjöbo. Under århundradenas gång har godsen flera gånger varit initiativtagare till nya jordbruksmetoder, varav vissa, som översilningsångar, har haft en positiv effekt på artrikedomen. Det är tack vare godsens intresse för jakt och en önskan att ståta med stora träd och alléer, som vi idag har artrika jätteträd och varierade skogsbiotoper.

I Storkriket är ridsport och hästuppfödning viktigt sedan länge. De sandiga markerna lämpar sig för hästar och Flyinge kungsgård är känd sedan 1100-talet då det tillhörde medeltida ärkebiskopar i Lund som födde upp hästar till kavalleriet. Under 1600-talet blev gården stuteri för svenska Kronan och lades under den svenska stallstaten tillsammans med Dalby kungsgård. Idag är Storkriket i sin helhet och Flyinge fortsatt ett viktigt centrum för ridsport och hästnäringen i Sverige.

Biosfärområdet har ett rikt kulturarv och förutom hästuppfödning och slott finns ett flertal historiska utsiktsplatser, ruiner och fornåkrar samt museer inom kultur och kulturarv. Det är även ett kyrkotätt område. Flera kyrkor upprättades under 1100-talet där den äldsta kyrkan i området är Dalby kyrka. Dalby kyrka är Nordens äldsta stenkyrka som började byggas redan under 1000-talet. Kyrkan var kortvarigt en biskopskyrka, innan en omorganisering gjordes och domkyrkan i Lund blev säte för en biskop för hela Skåne och Blekinge.

3.1.2 Biologisk mångfald

I Storkriket är cirka 15 600 arter registrerade i SLU:s artdatabank. Samtidigt är det totala antalet naturligt förekommande arter troligen betydligt större än det som rapporterats. Totalt i landet bedöms över 60 000 arter vara representerade som naturligt förekommande. Det är alltså en betydande del av landets alla arter som finns i Storkriket.

Storkriket utgör ett av Sveriges viktigaste kärnområden för nationellt hotade och sällsynta arter. Här har 1 054 rödlistade arter registrerats vilket utgör 22 procent av landets alla rödlistade arter, samtidigt som Storkriket endast utgör 0,25 procent av landets totala yta.

Bland många hotade arter i Storkriket kan fjällig vägglav (*Xanthomendoza fallax*, akut hotad), svampen skivsopp (*Phylloporus pelletiere*, starkt hotad), batavsandbi (*Andrena batava*, sårbar) och lökgroda (*Pelobates fuscus*, sårbar) nämnas.

Storkriket utgör också kärnområde för nominatrasen av skandinavisk kronhjort, Skånes landskapsdjur, (*Cervus elaphus elaphus*) som bedöms som nära hotad. Här finns också både uppfödning och vilt häckande vit stork som är starkt hotad ur ett svenskt perspektiv. Storkens utveckling i Skåne följer det skånska kulturlandskapets utveckling. När landskapet dikades ut och marken började brukas mer intensivt minskade antalet storkar och försvann på 1950-talet. Men tack vare Storkprojektet, ett bevarandeprojekt som startade 1989, och våtmarksanläggning, så har man lyckats få tillbaka storkarna. Storkprojektet är ett bra exempel på en lyckad åtgärd för att bevara en hotad art, det engagerar många människor i området.

I Storkriket finns minst 56 arter som är upptagna i EU:s artdirektiv. Bland dessa finns bland annat 18 olika arter av fladdermöss av de sammantaget 19 som finns upptagna för Sveriges del i direktivet.

I området är ungefär 9 200 hektar skyddat enligt miljöbalken och EU:s habitat- och fågeldirektiv. För lokalisering av de skyddade områdena i detalj se kapitel 9. Skydden utgörs av en nationalpark, ett Ramsarområde, 29 Natura 2000-områden, 53 statliga och kommunala naturreservat samt ett 20-tal av EU:s prioriterade habitat i habitatdirektivet.

Vid sidan av de skyddade områdena är över 35 procent av arealen i Storkriket utpekad som riksintresse för naturvård (42 000 hektar) med restriktioner för förändringar i markanvändningen. Riksintresset för naturvård påverkar främst Storkrikets buffertzoner samt till en del också dess utvecklingszoner. I Länsstyrelsen Skånes naturvärdesöversikt (2022) har särskilt värdefulla naturmiljöer utifrån biologiska värden pekats ut och motsvarar cirka 20 procent av Storkrikets areal.

3.1.3 Gräsmark och skog

Mer än hälften av all mark i Storkriket var fram till början av 1800-talet permanenta betesmarker eller hävdade slåtterängar. Men de moderna skiftesreformerna i Sverige medförde att större delen odlades upp eller planterades med skog. Idag finns omfattande gräsmarker framför allt i Storkrikets centrala delar (Vombsänkan) på Revingehed och längs Klingavälsåns dalgång (stora delar är skyddade områden enligt Natura 2000 och eller naturreservat).

Under de senaste två hundra åren har gräsmarker med lång hävdkontinuitet minskat och i stället ersatts av andra bruksformer där marken gödslats och missgynnade den biologiska mångfalden. För att bromsa utvecklingen av negativ påverkan och behålla de betesmarker som fortfarande finns kvar har det sedan senare delen av 1900-talet satts in olika typer av stöd till brukarna. Gräsmarkerna i biosfärområdet är beroende av mänsklig påverkan genom slåtter, bete och på sandiga marker är störning i form av extensiv odling, militära övningar, motorsport eller annat slitage viktigt.

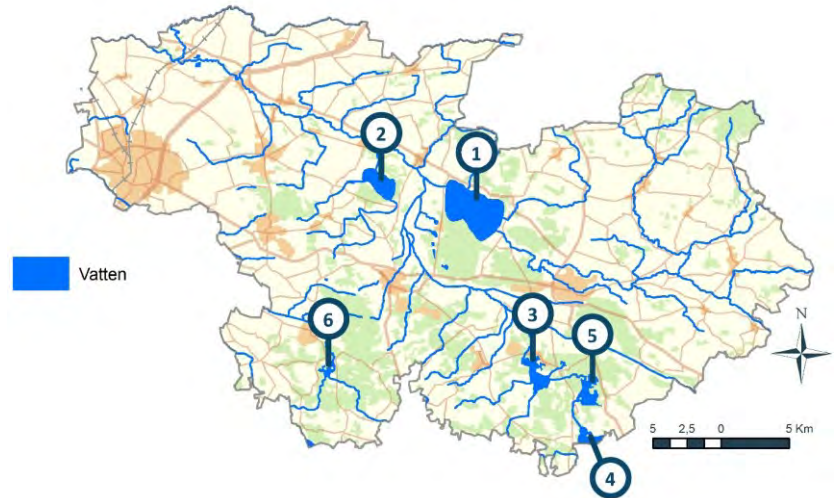
För tusen år sedan täcktes stora delar av biosfärområdet av ädellövskogar men sedan senare delen av medeltiden har ädellövskogen minskat och idag finns få ställen kvar. Övedskloster vid Vombsjöns strand och Dalby Söderskog är två undantag där man kan hitta gammal ädellövskog. Dalby Söderskog skyddades som nationalpark redan 1918 och är med sina 36 hektar Europas minsta nationalpark. Sedan slutet av 1800-talet har barrskog planterats i stor omfattning inom biosfärområdet. I den sandiga Vombsänkan planterades tall för att motverka sandflykt.

3.1.4 Sjöar, vattendrag och våtmarker

Sjöar och vattendrag sätter stor prägel på biosfärområdet. I området finns idag totalt 19 sjöar, varav vissa är anlagda dammar (VISS, 2021). Storkrikets sex största sjöar listas nedan och är utmarkerade på kartan. Vombsjön är Storkrikets största sjö och en dricksvattentäkt. Den grunda slättsjön Krankesjön är en internationellt betydelsefull fågelsjö.

1. Vombsjön
2. Krankesjön
3. Sövdesjön
4. Ellestadsjön
5. Snogeholmsjön
6. Häckebergasjön

Innan 1800-talet var Storkriket ett område med betydligt fler inslag av sjöar, vattendrag och våtmarker. Sedan inleddes en omfattande sjösänkning och utdikning i Skåne för att få tillgång till mer jordbruksmark. Merparten av biosfärområdets sjöar sänktes och många våtmarker dikades och vattendrag rätades ut.

Sjöarna i Storkriket har utsatts för stor näringstillförsel från kringliggande jordbruksmarker och detta i kombination med ett omfattande fiske av sjöarnas rovfiskar har resulterat i att artsammansättningen av sjöarna rubbats. För att förbättra vattenkvaliteten genomförs bland annat reduktionsfiske av de fiskarter som äter djurplankton för att minska risken för algblomning och återställa en bra ekologisk balans mellan de olika nivåerna i näringskedjan.

Flera viktiga vattendrag rinner genom landskapet, bland annat Kävlingeån, Höje å, Klingavälsån, Bråån och Björka/Åsumsån, samt mindre bäckar, till exempel Borstbäcken och Torpsbäcken. I sjöarna och vattendragen finns en hög biodiversitet med olika arter av fisk, insekter och växter. På stränderna och ängsmarkerna runt sjöarna och vattendragen trivs en rad växtarter och där finns även ett rikt fågelliv.

Foto: Klingavälsån. Fotograf: Per Blomberg.

Vombsjön har en speciell roll i området och genererar sedan 1948 dricksvatten till över 450 000 människor från tätorterna i och runt omkring Storkriket (Malmö, Burlöv, Svedala, Staffanstorp, Vellinge och delar av Lund och Eslövs kommuner). Vombverket, vombfältet och södra Vombsjön ägs av Sydsvatten, som är ett kommunägt bolag med 17 ägarkommuner.

Förutom att Vombsjön är viktig för dricksvattenförsörjningen så är den viktig för den biologiska mångfalden och för rekreation (bad, skridskor). Sjön är även ett viktigt fiskevatten för bland annat sport- och yrkesfiske.

Inom Storkriket är tre olika vattenråd verksamma, Kävlingeåns vattenråd, Höjeå vattenråd och vattenrådet för Nybroån, Kabusaån och Tygeån. Vattenråden har genom åren bedrivit omfattande bevarande och vattenvårdande insatser för att höja den ekologiska statusen, rena vattnet och öka den biologiska mångfalden. Kävlingeåns vattenråd har anlagt 213 dammar och våtmarker (537 hektar) och Höjeåns vattenråd 85 dammar och våtmarker (100 hektar). De tre vattenråden genomför också en omfattande miljöövervakning och samordnad recipientkontroll där man bland annat har inventerat bottenfaunan under många år.

Referens

- VISS, 2021. *Vatteninformationssystem i Sverige, Vattenkartan, Vattenförekomster ytvatten och övrigt vatten.* ([Länk](#), hämtad 2023-07-01)

3.2 Utveckla – att främja en sociokulturellt och ekologiskt hållbar ekonomisk utveckling och samhällsutveckling.

Av biosfärområdets tre funktioner bevara, utveckla och stödja omfattar detta avsnitt en sammanfattning av de möjligheter Storkriket har att bidra till funktionen utveckla, det vill säga främja en sociokulturellt och ekologiskt hållbar ekonomisk och samhällelig utveckling. I avsnittet beskrivs kortfattat de insatser som bildandet av biosfärområdet har och kan komma att bidra med i frågan. Det görs inom tre teman:

- Utvecklingsarbete under kandidaturen
- Områdets potential att främja hållbar utveckling
- Identifierade fokusområden och styrprocesser för framtida arbetsinsatser

För en mer omfattande och detaljerad beskrivning av Storkrikets möjligheter att bidra inom ramen för funktionen utveckla se kapitel 15. *Utveckla*.

3.2.1 Utvecklingsarbete under kandidaturen

I sitt svar på ansökan om att utnämna Storkriket till kandidat område angav den svenska biosfärprogramkommittén ett antal rekommendationer för det blivande biosfärområdets fortsatta utvecklingsarbete. Det innefattade bland annat att undersöka hur biosfärområdets verksamhet kan utvecklas utifrån ett ökat fokus på samspelet mellan stad och land, sammanknuten infrastruktur, kultursektorn, hästnäringen och samverkan med markägare och forskningsinstitut. Dessa rekommendationer har, tillsammans med processen kring ansökningshandlingar och projekt och initiativ för att utveckla verksamheten och biosfärområdets identitet, styrt arbetet under kandidaturen.

En av rekommendationerna från den nationella biosfärkommittén var att undersöka möjligheten att inkludera staden Lund i biosfärområdet, för att på ett tydligare sätt verka för att tätorter och landsbygd knyts ihop. Under 2020 inleddes därför arbetet med att utvidga biosfärområdet, vilket resulterade i att området under kandidaturen gick från 55 000 ha och 22 000 invånare (Vombsjösjöänkan) till 110 000 ha och 150 000 invånare (Storkriket). Under kandidaturen har fokus vidare legat på att initiera samarbeten för att knyta ihop områdets infrastruktur i form av stigar och vandringsleder, utveckling av kollektivtrafik i området samt utveckling av besöksnäring och turism.

Under 2019–2021 genomförde samarbetspartnern Coompanion Skåne projektet *Tillsammans för Biosfär-område Vombsjösjöänkan* med syfte att stödja kandidaturen samt engagera boende och verksamma i området. Projektet resulterade bland annat i etableringen av Biosfärfestivalen och utvecklingen av en ny rid- och vandringsled längs en av de gamla järnvägssträckningarna i byn Vollsjö, i Sjöbo kommun (*Säkra Slingan*).

Kandidaturorganisationen, med de tre kommunerna Lund, Eslöv och Sjöbo i spetsen, påbörjade tillsammans med Visit Lund, Coompanion Skåne och Kulturdimensionen AB under 2022 även ett 3-årigt externfinansierat projekt kring hållbar plats- och destinationsutveckling av Storkriket med koppling till både infrastruktur, besöksnäring och platsutveckling (*Vår plats i biosfären*). Många verksamma aktörer i området har deltagit i projekten på olika sätt, genom workshops, föreläsningar, och studieresor. I projektet ingår även ett tydligt kulturperspektiv, bland annat genom att undersöka kulturarvs potential till kunskapsförmedling och bjuda in kulturella och kreativa branscher (KKB) till att bidra till nytänkande i utvecklingen av en hållbar besöksnäring.

Utveckling av kulturdimensionen och kultursektorns involvering

Sedan 2013 har det pågått ett arbete med att inkludera kulturdimensionen för hållbarhet i syfte att stödja biosfärutvecklingen. Drivande i detta arbete har varit föreningen ARNA (Art and Nature). Biosfärkandidaturen har vidgat erfarenheterna om kulturdimensionen genom olika samverkansprojekt, och ett fördjupande samarbete har inletts med Lunds universitet.

Under 2021 sammanställde biosfärkandidaturen rapporten *Forum för kulturdimensionen*. I rapporten beskriver representanter för olika aktörer i biosfärområdet, inom kommunala förvaltningar, akademien, föreningslivet och näringslivet, hur kultur i olika former bidrar till en hållbar utveckling i samhället och hur den kan bidra till biosfärområdet. En slutledning från rapporten är att kulturen kan få två huvudroller i biosfärarbetet, dels som brobyggare i samhället mellan erfarenheter, vetenskaplig forskning och framtidsvisioner, och dels att visa på och stimulera, människors förmåga att kombinera kunskap med kreativitet för att skapa nya lösningar och bidra till innovation för en hållbar framtid.

Att arbeta med att stärka kulturens roll som brobyggare och innovativ kraft för hållbar utveckling är ett arbetssätt som förekommer även inom andra Unesco-koncept i Sverige. Exempelvis finns Unescos nätverk för kreativa städer som inrättades 2004. Nätverket syftar till att främja samverkan mellan städer som vill lyfta kreativiteten som en viktig faktor för hållbar utveckling. Under 2023 ansökte Lunds kommun om att ingå i nätverket Unesco creative cities (UCCN) och för att bli utnämnd till en så kallad "City of literature". Andra exempel på Unesco-koncept som arbetar med kultur och hållbarhet är *Unescos konvention om tryggheten av immateriella kulturarv* (2003), där till exempel *Berättarprojektet Sagobygden* i Kronoberg ingår som ett projekt, och Södra Ölands odlingslandskap, som år 2000 utsågs till ett av Unescos världsarv. Biosfärkandidaturen har initierat ett samarbete med Södra Ölands odlingslandskap, genom ett studiebesök under 2023. Många likheter finns mellan världsarvet och Storkriket vilket möjliggör intressanta utbyten.

Under kandidaturen har föreningen ARNA (Art and Nature) fortsatt arbeta genom kulturdimensionen. I samarbete med biosfärkandidaturen och med extern finansiering från Region Skåne samt kultur- och fritidsförvaltningarna i kommunerna Lund, Eslöv och Sjöbo har två kulturprojekt genomförts. Projektet *Landskapet som gestaltad livsmiljö* arbetade med ett stad- och landperspektiv utifrån det svenska politikområdet Gestaltad livsmiljö. Projektet *Växande historia* syftade till att lyfta fram det biologiska kulturarvet i biosfärområdet. Dessa projekt, liksom andra, har målsättningen att arbeta sektoröverskridande för kunskaps- och erfarenhetsutbyten. Med finansiering från European Culture Foundation och i samverkan med biosfärkandidaturen utvecklade föreningen även projektet *Dinner for Future*. Med lantbrukare som en central deltagargrupp syftade projektet till att lyfta frågor om framtidens mat och livsmedelsproduktion i Storkriket ur olika perspektiv. Det pågående projektet *Ung SciShop* med finansiering från Arvsfonden vänder sig till skolbarn i Storkriket och utvecklas i samverkan med biosfärkandidaturen och Lund University Centre for Sustainability Studies (LUCSUS). Syftet är att bidra till Unescos vision att stärka barns och ungas roll i en demokratisk samhällsutveckling samt att bidra till ökad kunskap om vad forskning innebär och om hållbar utveckling.

Referenser

- Biosfärkandidatur, 2021. *Forum för kulturdimensionen*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-08).
- ARNA, 2022. Projektet Landskapet som gestaltad livsmiljö. ([Länk](#), hämtad 2023-07-08).
- ARNA, 2022. Projektet Växande historia. ([Länk](#), hämtad 2023-07-08).
- ARNA, 2022. Projektet Dinner for future. ([Länk](#), hämtad 2023-07-08).
- ARNA, 2021–2024. Projektet Ung SciShop. ([Länk](#), hämtad 2023-07-08).
- Lunds universitet (u.å.). Masterprogram i Service Management, Culture and Creativity Management. ([Länk](#), hämtad 2023-07-08).
- Svenska Unescorådet, 2022. Södra Ölands odlingslandskap. ([Länk](#), hämtad 2023-12-28).
- Svenska Unescorådet, 2021. Berättarprojektet Sagobygden ([Länk](#), hämtad 2023-12-28).
- Svenska Unescorådet, 2019. Riktlinjer kreativa städer. ([Länk](#), hämtad 2023-12-28).

Foto: Workshop om samband i naturen för skolelever. Projekt: Ung SciShop. Foto: Jasmine Cederqvist.

3.2.2 Områdets potential att främja en hållbar utveckling

Bakgrunden till att ansöka om att bilda biosfärområde Storkriket är ett samarbete mellan myndigheter och organisationer som pågått sedan 2008. Initiativtagare har varit aktörer på olika samhällsnivåer, ibland någon av kommunerna och ibland byalag och föreningar. Även finansieringen har kommit från olika håll under processen. Förstudien genomfördes 2017–2019 och samordnades av Sjöbo kommun. Hösten 2020 utsåg den svenska programkommittén för Unesco området till ett kandidat område och i samband med detta övergick samordningsansvaret till Lunds kommun.

Även fortsättningsvis kommer en rad olika aktörer, som kommuner, andra myndigheter, företag och olika ideella organisationer, spela en avgörande roll för att utveckla Storkriket och främja hållbar utveckling. Den etablerade samverkan som har upparbetats under förstudie- och kandidaturfasen, öppnar upp för en rad positiva synergieffekter och minskar stuprörstänkandet i hållbarhetsarbetet. Det planerade biosfärområdet har en viktig funktion genom att vara länken mellan offentlig verksamhet, forskning och lokalt engagemang. Genom att vara ett internationellt föredöme har vi chansen att visa vägen framåt.

Nedan presenteras några av alla de aktörer och samarbeten som bidrar till områdets utveckling.

Regionala aktörer och samarbeten

Länsstyrelsen Skåne och Region Skåne är två betydelsefulla aktörer som båda jobbar för regional hållbar utveckling av Skåne. Deras strategiska styrdokument och insatser i landskapet har stor betydelse och understödjer Storkrikets nuvarande och kommande arbete. Båda aktörerna har varit delaktiga i utvecklingen

av det blivande biosfärområdet. Region Skåne finansierade förstudiearbetet och Länsstyrelsen Skåne deltar aktivt i den nuvarande verksamheten.

Vattenråden är andra exempel på aktörer som verkar i större lokala områden. Vattenråden är forum där kommuner, företag, intresseorganisationer, markägare och myndigheter möts för att diskutera hur gemensamma vattenfrågor kan hanteras. I området finns tre aktiva vattenråd: Kävlingeåns vattenråd, Höjeå vattenråd och vattenrådet för Nybroån, Kabusaån och Tygeån. Inom vattenråden har ett aktivt åtgärdsarbete med att bland annat anlägga hundratals hektar dammar i anslutning till åarna bidragit till ökad biologisk mångfald, bättre vattenkvalitet och minskat näringsläckage ut i havet.

Sydvatten är ytterligare ett exempel på samarbete mellan 17 kommuner i västra Skåne, däribland Lund och Eslövs kommun, som producerar dricksvatten till nästan 1 miljon invånare. Detta tack vare Storkrikets unika förutsättningar för dricksvattenproduktion genom förekomsten av en stor ytvattenresurs (Vombsjön), kombinerat med möjlighet till effektiv infiltration i de naturliga sandavlagringarna söder om Vombsjön.

Kommunerna Lund, Eslöv och Sjöbo

Det planerade biosfärområdets tre kommuner Lund, Eslöv och Sjöbo och deras strategiska och operativa hållbarhetsarbete lägger en viktig grund för biosfärområdets potential att främja en hållbar samhällslig utveckling. Sveriges kommuner är politiskt och demokratiskt styrda organisationer för lokalt självstyre, och har det huvudsakliga förvaltningsansvaret för området.

Lunds kommun har en lång tradition av hållbarhetsarbete och var en av de första kommunerna i Sverige att under början av 1990-talet ha ett miljöprogram, och 2022 blev Lund utnämnd till en av årets globala klimatstäder av WWF. Idag ligger Lund kommuns program för ekologisk respektive social hållbarhet – med sikte på år 2030 – till grund för kommunens övergripande strategiska styrning.

I flera av Sjöbo kommuns strategiska styrdokument, såsom vision, översiktsplan och miljömålsprogram, speglas vikten av att ha nära till naturen. De lokala miljömål och det arbete med hållbar utveckling som styr kommunens arbete finns beskrivna i programmet *Hållbart Sjöbo 2034*.

Också Eslövs kommun har länge arbetat för hållbar utveckling vilket i kommunens översiktsplan anges som en självklar utgångspunkt för kommunen. Genom att ta vara på landsbygdens värden, byarnas unika kvaliteter, stadens närhet och värna om natur- och kulturmiljöer skapas förutsättningar för hållbar utveckling. Kommunen är en av landets drygt hundra ekokommuner. Det är ett nätverk av kommuner i Sverige som samverkar för att främja utvecklingen av ett hållbart samhälle utifrån en ekologisk grundsyn med en tydlig koppling till det ekonomiska och sociala perspektivet.

För samtliga kommuner är samspelet med omvärlden avgörande för samhällsutvecklingen. Det kan röra sig om regionala trender att förhålla sig till, möjligheten att erbjuda invånare ett utbud av studier, arbete och service eller hantera miljömässiga utmaningar som inte vet några kommungränser.

Föreningsliv

Det kanske mest betydelsefulla utvecklingsarbetet inom Storkriket idag och på sikt sker på lokal nivå av engagerade människor och aktörer, från alla samhällsnivåer, som verkar i området. Detta behöver fortsätta att utvecklas.

Föreningarna är en tillgång inte bara för den sociala hållbarheten, utan gör det också möjligt att involvera grupper utanför den kommunala arbetsgången i hållbarhetsarbetet. Ambitionen är att biosfärområdet ska kunna fungera som en plattform för utbyte av idéer och erfarenheter. Det finns goda möjligheter att starta samarbeten mellan olika aktörer tack vare den stora intressebredden som finns representerad bland

föreningarna. Exempel på föreningar som specifikt jobbar med både social och ekologisk hållbarhet är Friluftsförbundet, Scouterna och Naturskyddsföreningen.

Universitetet och innovation

Det finns ett aktivt intresse från de lokala universitetens sida att bidra till en hållbar utveckling. Flera samarbeten är initierade mellan universiteten och Storkriket (se avsnitt 16.1). På Lunds universitet finns till exempel de två större tvärvetenskapliga centrumbildningarna Centrum för miljö- och klimatvetenskap (CEC, med de strategiska forskningsområdena BECC, *Biodiversity and Ecosystem services in a Changing Climate* och MERGE, *Modelling the Regional and Global Earth system*) och Lund University Centre for Sustainability Studies (LUCSUS). Vidare studeras hållbart företagande på Ekonomihögskolan i Lund vid Sparbanken Skånes centrum för hållbar näringslivsutveckling (SSCEN). Malmö universitet har ett klimatforskningsnätverk med sociologisk inriktning. På SLU Alnarp finns fakulteten för landskapsplanering, trädgård och växtproduktionsvetenskap samt institutionen för sydsvensk skogsvetenskap. Fokus ligger på samspel mellan människa, djur och ekosystem och ett ansvarsfullt brukande av naturresurser för att bidra till hållbar samhällsutveckling och goda livsvillkor.

Turism, besöksplatser och besöksnäring

Storkriket är ett fantastiskt område med höga natur- och kulturvärden. Utifrån dessa värden kan områdets utbud av rekreation, friluftsliv och besöksnäring utvecklas ytterligare. Det krävs emellertid en balansgång mellan att tillgängliggöra Storkriket för fler människor (och ta vara på den potential det innebär), samtidigt som unika värden och känsliga miljöer skyddas och bevaras. Exempel på intressekonflikt föreligger på Revingehed där området både är klassat som militärt riksintresse, riksintresse för friluftsliv och riksintresse för naturvård. Detta går att läsa mer om under kapitel 17.2.

Genom biosfärkandidaturens projekt *Vår plats i biosfären 2022–2024* med stöd från Tillväxtverket och Leader Lundaland och Leader Sydöstra Skåne har arbetet med hållbar destinationsutveckling inletts. Projektets syfte är att undersöka möjligheterna för och ta initiativ till, en hållbar plats- och destinationsutveckling av området, bland annat genom samverkan, kartläggning av befintliga besöksmål och utvecklingen av strategiskt utplacerade besöksnoder för biosfärområdet.

I området finner vi i dag en mängd besöksmål och besöksupplevelser. Till exempel Skåneleden, fyra pilgrimsvägar och motions- och friluftsområdet Skrylle utanför Lund med runt 800 000 besökare per år. Krankesjön och det närliggande Vombs ängar beskrivs av fågelskådare som ett av Sveriges bästa fågelområden i inlandet. Förutom fantastiska naturupplevelser av olika slag finns många unika kulturupplevelser. Staden Lund, med rötter i medeltiden, är biosfärområde Storkrikets mest besökta besöksmål. Enbart Domkyrkan i Lund har över 700 000 besökare varje år. Kulturresevatet Kulturens Östarp, i Sjöbo kommun, är ett friluftsmuseum med lantbruk och odling från mitten av 1800-talet och som bland annat arrangerar aktiviteter som levandegör kulturmiljön för besökare. I Storkriket finns också över tio slottsmiljöer varav flera räknas till de främsta i Sverige från sin epok. Vidare är utbudet av mat och dryck en stor del av anledningen till att besöka området, med caféer, restauranger och traditionsrika gästgiverier.

Verksamheter inom besöksnäringen i området består nästan uteslutande av företag inom det privata näringslivet. I staden Lund finns större hotell, restauranger och eventknutna aktörer. I biosfärområdets centrala, östliga och södra delar är företagsverksamheterna ofta mindre. Ofta i form av Bed & Breakfast eller inom mat och dryck i form av caféer eller gårdsbutiker. Därtill finns aktörer vars ändamål är att främja besöksnäringen i området, till exempel destinationsbolag.

Jordbruk och andra verksamheter

Många företag i det föreslagna biosfärområdet, stora som små, driver redan idag ett aktivt arbete för att minska sin negativa miljö- och klimatpåverkan.

Storkriket omfattar ett utpräglat jordbruksområde och i området finns cirka 880 registrerade jordbruksföretag. Jordbruket i Storkriket förser inte enbart Sverige och världen med livsmedel utan håller också landskapet öppet och bjuder på en variation av vyer och upplevelser. Jordbruket bidrar såklart också med arbetstillfällen och ekonomiska intäkter. Jordbruket är en central del av själva essensen av området och nödvändigt för en hållbar utveckling. Teknikutvecklingen inom jordbrukssektorn har bidragit till en minskad negativ miljö- och klimatpåverkan. Exempel på detta är precisionsgödsling, biologiska bekämpningsmedel, bättre drivmedel och effektivare odlingsmetoder. Men det finns fortfarande utmaningar med ett intensivt jordbruk både vad gäller effekter på klimat och biologisk mångfald. Läckage av konstgödsel och bekämpningsmedel till grundvatten och andra vattenkällor är en utmaning, klimatutsläpp en annan. Det relaterar direkt till de utmaningar som också kommer med klimatförändringarna, i form av bland annat torka och ökad erosion. Sammantaget har jordbruket en potential att bidra till en mer hållbar utveckling men det krävs samlade initiativ och innovation samtidigt som man ser till den ekonomiska nyttan för den enskilde jordbrukaren.

Andra för området viktiga näringsverksamheter är den militära verksamheten på Revingehed, urbanisering och infrastruktur, skogsbruk, jakt och fiske, täktverksamhet, sol- och vindkraftsutveckling, vattenverksamhet och hästnäring. Läs mer om dessa i kapitel 15. *Utveckla*. Rörande hästnäringen är det en bransch som särskilt präglar området. I Storkriket ligger Flyinge Kungsgård, ett internationellt välkänt hästsportcentrum för avel, forskning, tävling och utbildning. I stort bidrar hästnäringen till hållbar utveckling både genom att vara en inkomstkälla för boenden i området och genom att vara en hälsofrämjande fritidssysselsättning. Biosfärverksamheten kan bidra genom att bland annat arbeta för minskade intressekonflikter i landskapet och genom att utveckla ridleder. Biosfärverksamheten har under kandidaturen varit delaktig i utvecklingen av en ridled i byn Vollsjö. Erfarenheter från detta projekt kan utvecklas vidare i andra delar av biosfärområdet.

3.2.3 Identifierade fokusområden, stödprocesser och mål

Under biosfärkandidaturen har en strategi med fokusområden, stödprocesser och mål för Storkriket arbetats fram (se bilaga 3). Strategin utgår från Unescos globala färdplan för biosfärområden gällande till och med år 2025.

I strategin identifieras fem fokusområden för Storkriket som bygger på områdets unika kärnvärden, lokala förutsättningar och möjligheter. För att uppnå strategins mål behöver många olika aktörer och organisationer bidra i genomförandet. Biosfärkontoret har främst en samordnande, övergripande och uppföljande funktion i genomförandet. De tre kommunerna, Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne och de tre universiteterna är viktiga aktörer som kan bidra till genomförandet genom sin ordinarie verksamhet.

Följande fem fokusområden ska vägleda arbetet och visar på områden där Storkriket särskilt kan fungera som modellområde:

1. välmående ekosystem och rik biologisk mångfald
2. smart vattenhantering
3. värdefullt odlingslandskap och lantbruk
4. framgångsrikt samspel mellan stad och land

5. fantastiska besöksmål och tillgängligt friluftsliv.

3.3 Stödja – att stödja demonstrationsprojekt, miljöutbildning, forskning och övervakning som rör bevarande och hållbar utveckling på lokal, regional, nationell och global nivå.

Av biosfärområdets tre funktioner bevara, utveckla och stödja omfattar detta avsnitt en sammanfattning av de möjligheter Storkriket har att bidra till funktionen stödja. Det vill säga *stödja demonstrationsprojekt, miljöutbildning, forskning och övervakning som rör bevarande och hållbar utveckling*. I avsnittet beskrivs kortfattat de insatser som bildandet av biosfärområdet har och kan komma att bidra med i frågan. Det görs i fyra delar:

- Forskning och demonstrationsprojekt
- Lärande och utbildning
- Kultur som processtöd
- Miljöövervakning

För en mer omfattande och detaljerad beskrivning av Storkrikets möjligheter att bidra inom ramen för funktionen stödja se kapitel 16. *Stödja*, samt till viss del avsnitt 17.1. och 17.3.

3.3.1 Forskning och demonstrationsprojekt

Storkrikets roll gällande stöttning av forskning och demonstrationsprojekt är främst som testbädd, innovationsarena och möjlig partner i forskningsprojekt. Biosfärområdet kan också bidra med ett nätverk av aktörer samt samverka inom olika områden. En ytterligare uppgift är att sprida vetenskaplig information, både sådan som kommer fram i gemensamma projekt och sådan som handlar om hållbarhet på en mer övergripande nivå.

Storkriket kan också stötta forskning genom att fungera som en plattform och initiativtagare till samverkan mellan kommun, universitet och en rad andra aktörer. Det samarbete som redan har upprättats mellan de ingående kommunerna utgör en bas som har direktkoppling till beslutande processer, vilket kan ligga till grund för att forskningsresultat implementeras i samhället.

Storkriket riktar sitt stöd och samverkan i första hand till de tre stora lärosätena i området (Lunds universitet) och nära området (Malmö universitet och Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU Alnarp)). Under kandidaturen så har ett forskarråd med representanter från de tre universiteterna upprättats och utveckling av samverkansprojekt har påbörjats. I ett nyligen beviljat samarbetsprojekt där Centrum för miljö- och klimatvetenskap vid Lunds universitet (CEC) är forskningsledare kommer bland annat metoder för fungerande policy-labbs testas. Policylabprocessen använder så kallad *design-thinking* där berörda intressenter möts, identifierar utmaningar och utvecklar lösningar. Ett annat exempel på område där biosfärkandidaturen samverkar med Lunds universitet är inom det tematiska samverkansinitiativet *Existentiell resiliens*. I detta tvärvetenskapliga samarbete integreras personlig och samhällslig utveckling. Det handlar bland annat om förmågan att finna mening och skönhet i livet och minska psykisk ohälsa i samhället genom kultur och natur.

Vad gäller utförd forskning inom Storkriket så går det inte enkelt att sammanfatta den omfattande publicering som skett kopplat till biologisk mångfald, naturmiljöer och hållbarhet i områden. Se exempel i *Bilaga 4: Vetenskapliga publikationer*. En sökning i *Google scholar* ger snabbt uppemot tusen träffar på publikationer kopplade till området. Det kan nämnas att den biologiska forskningen kopplat till Revingefältet och Stensoffa ekologiska forskningsstation, beläget centralt i Storkriket, har genererat runt 50 doktorsavhandlingar, i bilaga 4 listas även exempel på publikationer från SLU:s forskning relevanta för en hållbar utveckling av biosfärområdet.

3.3.2 Lärande och utbildning

För att uppfylla funktionen stödja behöver det finnas goda möjligheter till att arbeta med utbildning i området. Inom Storkriket går det att finna flera aktörer som verkar i utbildningssyfte. Det finns dels det kommunalt styrda skolväsendet som vilar på en nationell skolplan med krav om utbildning inom hållbar utveckling och dels olika lärosäten, studieförbund, ideella föreningar och intresseorganisationer. Aktörerna har skilda uppdrag, medlemmar och branschriktningar. Därmed sker insatser riktade till många olika målgrupper och åldrar. För en detaljerad inblick i detta arbete och Storkrikets potential till att samarbeta och bidra gå till kapitel 16. *Stödja*. Här följer en sammanfattning.

Befintliga platser och organisationer i området

Inom det föreslagna biosfärområdets gränser finns flera specifika platser som har ett särskilt fokus på lärandet om natur, kultur och kunskapsutveckling. Exempel på sådana platser är Kulturens Östarp, Hörjelgården och Naturum Skrylle. Verksamheterna Kulturens Östarp och Hörjelgården synliggör det biologiska kulturarvet och dess betydelse för den biologiska mångfalden samt hur odlingstekniker från slutet av 1700-talet fram till början av 1900-talet format landskapet. Naturum Skrylle (ett av 32 naturum i Sverige) ligger i ett område där flera andra aktörer är aktiva, till exempel föreningen Friluftsförbundet i Lund. Genom naturums och andra aktörers aktivitetsprogram får besökare möjlighet att veta mer om de djur, växter, geologi och kulturhistoria som format området. Mot bakgrund av verksamheter såsom Kulturens Östarp, Hörjelgården och naturum Skrylles erfarenhetsbas finns potential till samarbete utifrån Storkrikets prioriterade arbetsområden och geografiska gränsdragning. Detta gäller även för alla andra platser och organisationer som arbetar med utbildningsinsatser för hållbar utveckling i området.

Foto: Prova på handtröskning med slaga, Kulturens Östarp. Fotograf: Viveca Ohlsson, Kulturen.

Utöver kommunernas uppdrag att tillhandha skolgång enligt svensk läroplan finns exempel på fler utbildningsinsatser från kommunernas verksamheter som riktar sig både internt och externt. Bland annat arbetar kommunerna med att öka kunskap och medvetenhet om olika hållbarhetsfrågor genom att arrangera aktiviteter (till exempel föreläsningar och utställningar), interna och externa kommunikationskanaler (till exempel sociala medier och nyhetsbrev), årliga utmärkelser och tävlingar (till exempel miljöpris och cykeltävling) inom ramen för olika projekt. Målgrupperna varierar och kan rikta sig till allmänheten eller till delar av näringslivssektorn och samarbetspartners. Samtliga ingående kommuner i Storkriket erbjuder även klimat- och energirådgivning (EKR). EKR stöds av Energimyndigheten och är en kostnadsfri och oberoende service för privatpersoner och i vissa fall även mindre företag. Vidare verkar flera regionala och nationella organ i området. Till exempel Länsstyrelsen Skåne, samarbetsorganet Greppa Näringen och den ideella föreningen Hållbar Utveckling Skåne. Även privata aktörer erbjuder utbildning och kurser för hållbar utveckling. Insatser riktar sig till både allmänheten, olika intressegrupper och företag.

Utbildningsdelen av universiteten, lärosäten och de studieförbund som verkar i området är givetvis också av intresse. Här kan nämnas den tvärvetenskapliga centrumbildningen Lund University Centre for Sustainability Studies (LUCSUS) men det finns även ett brett intresse för hållbarhetsfrågor inom flera mer riktade discipliner och forskningsområden, som ekologi, geologi, geografi, ekonomi och hälsa.

Flera av Sveriges studieförbund har valt att satsa på inriktningar inom hållbara utvecklingsfrågor, natur, kultur och landsbygdsfrågor. De samordnar bland annat studiecirklar, kurser, föreläsningar och kulturarrangemang. Några exempel på studieförbund aktiva i området är Studieförbundet, ABF, Vuxenskolan och Folkuniversitetet.

Enskilt och tillsammans besitter alla dessa utbildningsaktörer erfarenhet, resurser, engagemang och nätverk och är organisationer som Storkriket med fördel kan samarbeta med för att nå ännu längre tillsammans.

Storkrikets initiativ

Det finns goda möjligheter för Storkriket att utveckla sitt initiativtagande till utbildningssatsningar. Ett exempel på hur Storkriket kan arbeta med lärande för hållbar utveckling och ökad kännedom hos allmänheten är genom biosfärambassadörer. Genom utbildning och vidareutbildning av biosfärambassadörer skapas förebilder och katalysatorer för positiv förändring som hjälper till att bygga upp ett brett stöd för biosfärområdets verksamhet och syfte. Därtill kan ett upplevelsebaserat lärande utvecklas inom ramen för plats- och destinationsutvecklingen av Storkriket eller olika projekt, för att främja arbetet inom de föreslagna fokusområdena. Satsningar som redan påbörjats under kandidaturen har fokuserat på föredrag, event och samverkansprojekt. Storkriket har bland annat arrangerat Biosfärfestivalen. Biosfärfestivalen är en vecka fylld med event som arrangeras av natur- och kulturengagerade privatpersoner och organisationer i biosfärområdet, samt biosfärverksamheten själv. Detta har gjorts i syfte att stärka samarbeten med lokalt engagerade personer och organisationer, för att öka kännedomen om bildandet av biosfärområdet samt i utbildande syfte kring olika lokalt aktuella hållbarhetsutmaningar. Sist men inte minst sker även lärande och utbildning inom ramen för de nationella och internationella nätverken för biosfärområden och utbytet sinsemellan.

3.3.3 Kultur som processtöd

Unesco beskriver kulturperspektiven både som en drivkraft och en förutsättning för hållbar utveckling. För att synliggöra detta började Unesco 2016 samla in data och erfarenheter på global nivå om hur kultur bidrar, inte minst ekonomiskt, i arbeten med hållbara utvecklingsfrågor. Med utgångspunkt i detta material publicerade Unesco 2022 rapporten *Reshaping policies for creativity*. Här konstaterar Unesco att ”de kulturella och kreativa sektorernas transformativa kraft ännu inte har utnyttjats tillräckligt i kampen mot klimatförändringarna och för övergången till nya hållbara modeller”. Rapporten var underlag till Unescos nya deklaration för kultur, *Mondiacult 2022*, som har undertecknats av 150 länder. Deklarationen fastlägger kulturens betydelse för att både möjliggöra och driva hållbar utveckling samt uppmanar FN genom dess generalsekreterare att integrera kultur som ett fristående mål i kommande agenda efter 2030.

EU är på samma linje och beskriver kulturen som en fjärde dimension för hållbar utveckling. Europeiska kommissionens rapport den 9 december 2022 till Europaparlamentet refererar till *Mondiacult 2022*. Rapporten lyfter även fram betydelsen av kultur inom forskning och innovation. Med utgångspunkt i kommissionens rapport och *Mondiacult 2022* antog Europaparlamentet den 14 december 2022 en resolution om ”genomförandet av den nya agendan för kultur och EU-strategin för internationella förbindelser”. Här betonar Europaparlamentet konstens och kulturens bidrag till att öka medvetenheten kring miljö-, klimat- och hållbarhetsfrågor, deras sociala dimension och att inspirera till positiva beteendeförändringar.

Unescos globala program för biosfärområden, MAB, uppmanar biosfärområden att involvera kultur i sitt arbete. I biosfärområde Storkriket finns redan många års erfarenheter från kulturdimensionen vilket programkommittén för Biosfärprogrammet Sverige lyfte fram som en styrka inför kandidaturen. Genom att fortsätta utveckla kulturen i arbetet för en hållbar framtid har Storkriket potential att tillföra erfarenheter till andra biosfärområden i Sverige och internationellt samt bidra med projektexempel till Unescos arbete för kulturens plats i nästa FN-agenda. I arbetet ingår därför även att stärka mätbarheten från kulturellt arbete i Storkriket.

Foto: Konstaktivitet om biologisk mångfald. Projekt: Landskapet som gestaltad livsmiljö. Fotograf: Nille Leander.

Referenser

- Mondiacult, 2022. *UNESCO World Conference on Cultural Policies and Sustainable Development – MONDIACULT 2022*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-03).
- EU-agendan, 2022. *Genomförande av den nya europeiska agendan för kultur och EU-strategin för internationella kulturella förbindelser*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-03).
- Europeiska kommissionen, 2022. *Rapport från kommissionen till Europaparlamentet*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-03)
- Europeiska kommissionen, 2022. *Rapport kulturen som en drivkraft för att nå målen för Agenda 2030*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-05)

3.3.4 Miljöövervakning

Sverige har ett väl utbyggt system för att övervaka landets miljö tillstånd. Det är många aktörer som utför arbetet inom miljöövervakningen. De svenska mätserierna längd är i många fall unika i världen. Arbetet bygger på återkommande, systematiskt upplagda undersökningar, som visar miljö tillståndet genom att registrera eventuella förändringar i naturmiljön. För mer information se avsnitt 4.7 samt detaljerad beskrivning se avsnitt 16.1.2.

4 KRITERIERNA FÖR ETT BIOSFÄROMRÅDE

I det globala programmet för biosfärområdets regelverk, artikel 4, anges de sju allmänna kriterier som gäller för att ett område ska kunna utnämnas som biosfärområde. Dessa kriterier beskrivs var för sig nedan och omfattar förenklat följande teman:

1. ekosystem med mänsklig närvaro
2. betydande biologisk mångfald
3. möjligt att arbeta med hållbar utveckling

4. områdets storlek
5. områdets zonindelning
6. organisationsform
7. genomförandemekanismer.

4.1 Området ska omfatta en mosaik av ekosystem som är karakteristiska för en eller flera betydande biogeografiska regioner och inkludera en skala av mänsklig påverkan.

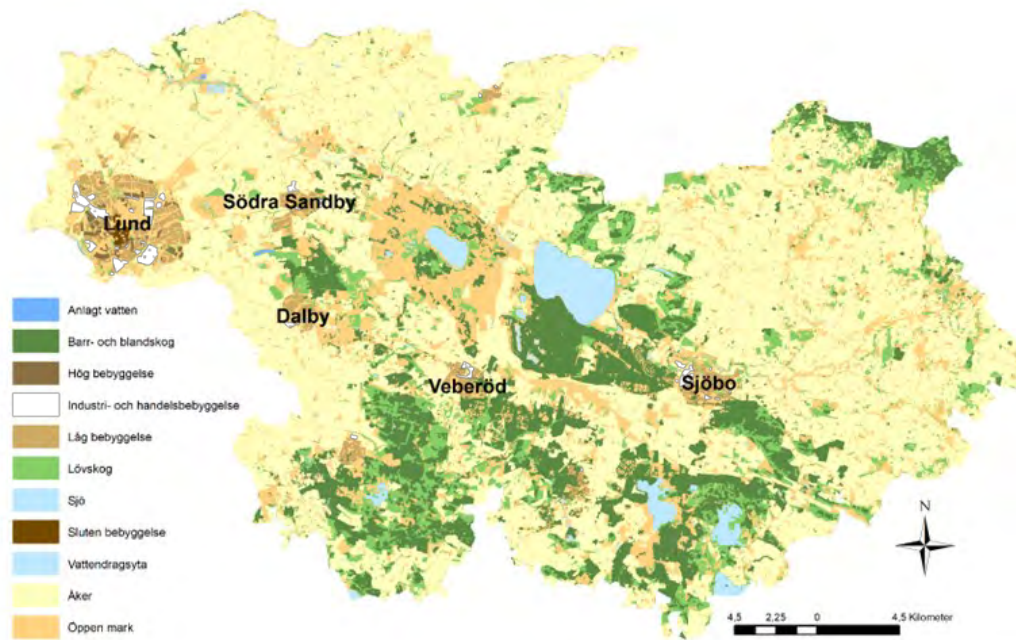
Det föreslagna biosfärområdet Storkriket har genom sin varierande geologi ett underlag för många olika sorters biotoper inom en liten yta. Detta har accentuerats av den mänskliga användningen, där varje ekosystem delats upp ytterligare, beroende på hur det brukats. Den skala av mänsklig påverkan vi ser idag - från den tätbefolkade västra delen till den mera glesbefolkade östra - har en lång historia som också kan spåras i mosaiken av ekosystem som finns på både lokal och regional nivå. Medan området huvudsakligen ger exempel på hur människan interagerat med ekosystemen inom den mellaneuropeiska skogsregionen finns det också fickor med mer ursprungliga biotoper. Här följer en kort beskrivning av de mer specifika bidragen från olika delar av området.

4.1.1 Biogeografisk region

Storkriket uppvisar en mosaik av de olika ekosystem som man hittar i jordbrukarsamhällen etablerade i den mellaneuropeiska skogsregionen (Udvardys geografiska provinser, 1975). Hela området har utvecklats med olika bruksmetoder sedan årtusenden tillbaka, men idag kan den tydligaste skillnaden ses mellan den bördiga delen i väster och mosaiken av de magrare markerna i de centrala delarna. Biosfärområdet, som har en särpräglad stor artrikedom, kan ses som ett bibliotek av exempel från olika människopåverkade ekotyper: från åkrar med olika storlekar och grödor, via både fuktiga och torra betesmarker, till skogsbruk med bok, ek, gran och tall.

Det ekologiska slutstadiet för den mellaneuropeiska skogsregionen är lövskog med en viss inblandning av barr. Den här typen av skogar finns representerade framför allt i de södra och östra delarna av biosfärområdet. Här har vi också en del biotoper mer typiska för den nemoral zonen, som betesmarkerna på Romeleåsens urbergsmorän.

För en detaljerad markanvändningsfördelning se karta och tabell nedan.

Karta: Markanvändning, ingående.

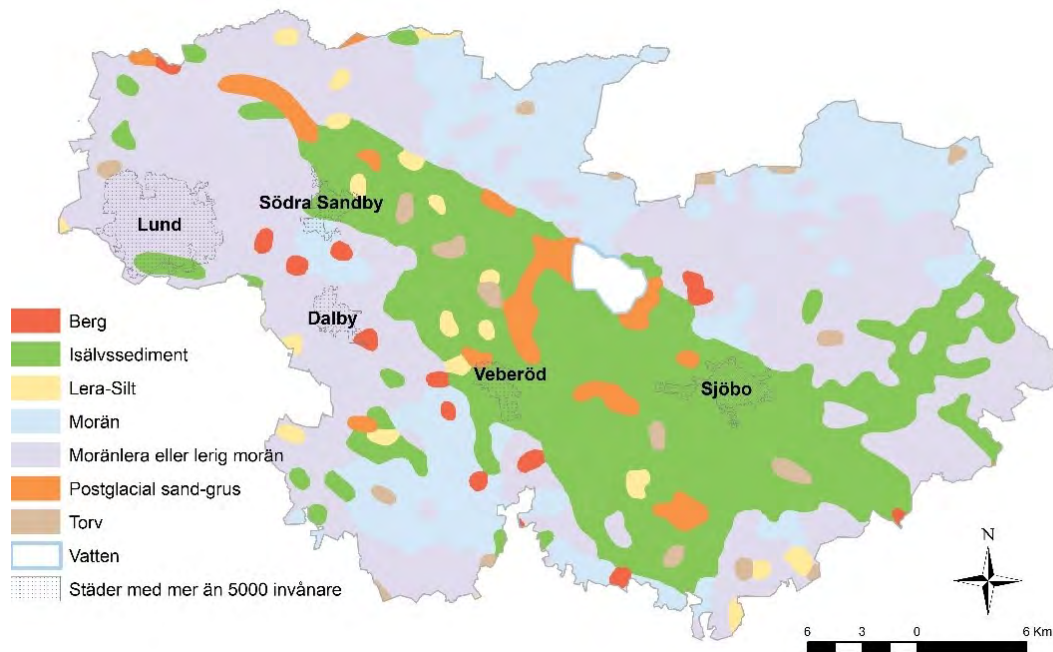
MARKANVÄNDNING	HEKTAR	PROCENT
Anlagt vatten	31	0,03%
Barr- och blandskog	14 814	13,36%
Fruktodling	30	0,03%
Hög bebyggelse	293	0,26%
Industri- och handelsbebyggelse	532	0,48%
Låg bebyggelse	1 940	1,75%
Lövsog	10 338	9,33%
Sjö	2 926	2,64%
Sluten bebyggelse	85	0,08%
Torg	3	0,00%
Vattendragsyta	167	0,15%
Åker	59 556	53,73%
Öppen mark	20 126	18,16%
Totalsumma	110 841	100%

4.1.2 Ett utpräglat mosaiklandskap

Ursprunget för landskapets mosaikartade karaktär kan spåras 400 miljoner år tillbaka i tiden, då var sprickbildningen längs med två tektoniska plattor som mest aktiv. Området i väster representerar den mellan-europeiska plattans sedimentära bergarter medan vi finner spår av den baltiska sköldens urberg på höjderna i nordöst. Själva sprickbildningen har lett till förkastningsbranter och en gravsänka som går genom större

delen av området, vilket gör att man kan hitta många olika biotoper inom bara ett par kilometers avstånd (se mer om områdets geologi under kapitel 11.4).

Förkastningarna har också påverkat hur inlandsisen smälte bort. Området präglas av en deposition av rika leror i väst, sandiga marker i mitten och moräner i öst. I söder har vi ett område dominerat av ett dödislandskap som genom sina böljande kullar skiljer sig från resten av biosfärområdet.

Karta: Jordarter.

De näringsrika markerna i väst

Det flacka landskapet i väst domineras av högproduktiva åkermarker och naturområdena ligger som små artrika öar, oftast i närheten av de meandrande vattendragen. På några platser finns rikkärr, med högt pH-värde och en artrik flora och fauna. Krankesjön har ett varierade fågelliv, och är ett typiskt exempel på ekosystemet hos en näringsrik slättsjö med låg mänsklig påverkan. Äldre tiders jordbruk utgjorde en lämplig biotop för arter som idag är sällsynta på grund av gödning och besprutning. Dalby Västermark har avsatts som naturreservat för att bevara den äldre tidens jordbruk med sällsynta åkerogräs och brukas delvis med äldre metoder. Den västra delen av biosfärområdet har inga stora skogsarealer men många äldre träd växer i parker, i alléer och längs ägo gränser. I Storkriket finns även en nationalpark, Dalby Söderskog. Det är en ädellövskog som utvecklats från en före detta hagmark, men som kan representera det typiska ekologiska slutstadiet för den biogeografiska regionen.

De stora sandfälten i centrala delar

En lång beteshävd på de sandiga markerna kring Revingehed har skapat förutsättningar för unika biotoper. Idag är området både ett militärt övningsfält och används som betesmark för hjordar av nötkreatur som går ute året om. Här har vi ett stort sammanhängande gräsmarkslandskap med varierande fuktighet och markförhållanden. I ett nationellt perspektiv är de sandiga och torra gräsmarkerna på kalkrik mark särskilt

värdefulla och ovanliga. Andra delar av de sandiga markerna, både kring Revingehed och närmare Vombsjön, är planterade med tall och representerar ett helt annat ekosystem.

Vombsjön ligger centralt i området och har en starkt människopåverkad karaktär. Bland annat för att den har reglerats som vattentäkt sedan 1943. Trots detta utgör Vombsjön en knutpunkt för våtmarker med höga naturvärden. Vid tillflödet från Björkabäcken ligger ett stort område med översilningsängar som kan ses som en artrik kulturform av vattenreglering.

De varierade markerna i öst

Kombinationen av en mer kuperad terräng och en stor variation i näringstillgången har lett till ett utpräglat mosaiklandskap i de östra delarna av området. Här finner vi ett mer småskaligt odlingslandskap med många skogsdungar, trädriddar, våtmarker, betesmarker och småvatten.

Näringsfattiga kärr finns både i backlandskapen kring Genarp och på Romeleåsen. I sluttningarna på Romeleåsen och i Storkrikets nordöstra del rinner vattendragen snabbare än på slättlandet i väster. Vattenbiotoperna blir också annorlunda tack vare att vattnet blir mer syresatt och har ett lägre pH på grund av urbergsmoränen.

En lång mänsklig påverkan har förändrat skogarnas sammansättning. Främst genom ökad utbredning av bok (*Fagus sylvatica*) och, under de senaste 200 åren, gran (*Picea abies*) och tall (*Pinus sp.*) på de magrare och sandiga markerna. Större bestånd av ädellövskog finns idag främst kring de större godsen som Övedskloster, Häckeberga, Sövdeborg och Snogeholm.

4.1.3 En skala av mänsklig påverkan

I västra delen av det föreslagna biosfärområdet hittar vi universitetsstaden Lund med mer än 125 000 invånare. Staden har ett relativt lågt antal förorenande industrier och är rikt på parker, både äldre och nyare. Jordbruket i de kringliggande slätterna är intensivt och styr hur landskapet utformats. Här ligger också Storkrikets mest trafikerade bil- och järnvägar. När vi rör oss österut blir tätorterna allt mindre och befolkningstätheten går från 300 invånare per kvadratkilometer i Lunds kommun, via 83 i Eslöv till 40 i Sjöbo (Regionfakta, 2023).

I öster finns det många små företag men få industrier. Jord- och skogsbruk har därför den största effekten på ekosystemen, i den här delen finns jordbruk och även större kycklingproducenter. Brukandet av markerna är överlag nu, som i äldre tider, mer varierat i den östra delen.

Sammantaget kan sägas att biosfärområdet visar på en gradient av mänsklig påverkan som går från väst till öst, men kanske ännu intressantare är den mosaik av biotoper som har uppstått just på grund av denna påverkan och dess långa historia.

Referenser

- Regionfakta, 2023. *Areal och befolkningstäthet*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-02).

4.2 Området ska vara av betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden.

Den stora biotopvariationen inom Storkriket samt områdets belägenhet i södra Sverige med goda klimatförhållanden är bakgrunden till att området är ett av de artrikaste i landet. Artrikedomen beror inte på att området varit orört under lång tid, utan på den långvariga mänskliga interaktionen och de habitat som uppstått på grund av detta. Bevarandet av den biologiska mångfalden handlar alltså inte enbart om att skydda områden från människans påverkan – även om detta också behövs, särskilt under vissa tider på året – utan om att behålla en interaktion som är långsiktigt hållbar.

4.2.1 Arter av global betydelse

Pollinatörer är en förutsättning för matproduktion: 84 procent av alla grödor inom EU sätter bara frön efter tillräcklig pollination. Det hot som vi idag ser från minskande populationer av pollinatörer är därmed ett reellt, existentiellt, hot. Inom Storkriket finns en mångfald av pollinerande arter såsom fjärilar, humlor, bin, nattflyn och skalbaggar. Området lämpar sig därför väl som modellområde för att studera och främja bevarandet av dessa arter och deras biotoper.

I trakterna kring Vombsjön, Häckebergasjön och Snogeholmsjön finns kärnområdet för nominatrasen av den skandinaviska kronhjorten (*Cervus elaphus elaphus*) som bedöms som nära hotad (NT). Här finns också både uppfödning och vilt häckande vit stork som är starkt hotad (EN) i ett svenskt perspektiv, den vita storken är en symbolart för området och har sin största förekomst i Skandinavien inom området.

I Storkriket finns minst 55 arter som är upptagna i EU:s artdirektiv. Bland dessa finns bland annat 18 olika arter av fladdermöss av de sammantaget 19 som finns upptagna för Sveriges del i direktivet.

4.2.2 Sällsynta habitattyper

Rikkärr är en biotop som har minskat på grund av utdikning och minskning av slätter. Detta är känsliga artrika miljöer med bland annat orkidéer. I Storkriket finns små skyddade rikkärr i både Sjöbo kommun (till exempel vid Valleröd, Oremöllan och Tolånga), Lunds kommun (till exempel Sularpskärret och Stångby mosse) och Eslövs kommun (vid Bråån).

En annan ovanlig biotop är den som utgörs av stora och gamla träd. Framför allt ek och bok är vanliga i biosfärområdet. Det finns ungefär 1500 arter som är beroende av eken. Vissa av dem, som läderbaggen, (*Osmoderma eremita*), kräver att eken har en viss ålder för att den ska fungera som habitat. Därför är naturvårdsområdet vid Övedskloster som inrättades 2023 extra relevant, där finns det mer än 1500 stora träd och även ytor där det pågår förnyring. Läderbaggen användes förr inom parfymindustrin – den släpper ifrån sig en doft som luktar som en blandning av plommon och läder – men är numera fridlyst.

4.2.3 Unika markanvändningsmetoder som främjar bevarandet av den biologiska mångfalden

Det finns flera unika habitat som är resultatet av markanvändningsmetoder, både historiska och nutida. På tre, sinsemellan olika, platser brukas jorden för att efterlikna gamla metoder: Hörjelgården, Kulturens Östarp och Dalby Västermark. Alla tre bidrar till att behålla arter som hotas i det moderna jordbruket.

Foto: Kulturens Östarp. Fotograf: Pär Connelid (Kulturen).

Ett annat exempel är översilningsområdet vid Björka, som redan när det anlades i slutet av 1800-talet var ett av Sveriges största. Vid översilning tar man tillvara på det närings- och syrerika vårflödet via dämmen och kanaler och det bidrar till en hög örtproduktion och en artrik biotop.

På Revingefältet finns sandblottor som har en unik artsammansättning, framför allt av insekter, och dessa uppstår på grund av den nuvarande markanvändningen som är en kombination av extensivt bete och intensiv markstörning från terränggående fordon.

Gräsmarker som betas och inte konstgödslats har en stor biologisk mångfald. På grund av att mer dominant arter betas ner, kan mindre konkurrenskraftiga arter överleva. Omfattande gräsmarker finns framför allt i Storkrikets centrala delar på Revingehed och längs Klingavälsåns dalgång. Spridda förekomster finns dessutom fortfarande på Romeleåsen, i backlandskapen, i den nordöstra mellanbygden och i ett antal naturreservat.

4.2.4 Biologisk mångfald i siffror

Storklandskapet på sina 110 840 hektar omfattar flera internationellt och nationellt viktiga områden för att bevara den biologiska mångfalden.

- 1 Nationalpark (ca 36 ha)
- 1 Ramsar-område (ca 4000 ha)
- 32 områden enligt Art och habitatdirektivet, Natura2000-område (ca 5 700 ha)
- 4 områden enligt Fågeldirektivet, Natura2000-område (ca 4000 ha)
- 44 Biotopskydd (ca 108 ha)
- 53 Naturreservat (ca 6100 ha)

I Storkriket har 25 procent av Sveriges rödlistade arter observerats, trots att området bara utgör 0,25 procent av landets yta. Det gäller minst 1054 av de nationellt rödlistade arterna 2023 uppdelade på:

- 13 däggdjur
- 100 fåglar
- 5 groddjur
- 1 ödla
- 3 fiskar
- 500 ryggradslösa djur
- 204 kärlväxter
- 174 svampar
- 39 lavar
- 11 mossor
- 4 alger

Vidare finns 56 arter från EU:s artdirektiv. Observera att det även finns andra rödlistor på internationell nivå som inte redogörs här.

Referenser

- Europaparlamentet nyheter, 2021. *Varför minskar bin och andra pollinerare?* ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Naturvårdsverket, 2006. *Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr. Rapport 5601.* ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Naturvårdsverket, u.å. *Vilda pollinatörer.* ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Sjöbo kommun, 2016. *Natur i Sjöbo, Grönstruktur- och naturvårdsprogram för Sjöbo kommun, Del 2: Områden.* ([Länk](#), hämtad 2023-07-02)

4.3 Området ska ge möjligheter att utforska och visa på olika sätt att nå en hållbar utveckling på regional nivå.

När det gäller hållbar utveckling exemplifierar Storkriket utmaningar som har både nationell och internationell relevans, som till exempel ett hållbart och framtidssäkert jordbruk och samspelet mellan stad- och landsbygd. Området kan också användas för att studera motsättningar mellan olika sorters ekosystemtjänster och hur man hanterar balansen mellan besöksnäringen och bevarande av natur- och kulturvärden. Extra intressant blir området som modellområde eftersom det redan finns en etablerad samverkan med forskning på plats (Lunds universitet) och inom närområdet (Malmö universitet och SLU). Att tre kommuner och Länsstyrelsen Skåne samverkar som kärnan i utvecklingsarbetet, betyder att det finns en ekonomisk kontinuitet, en långsiktighet, etablerade uppföljningsfunktioner och en befintlig struktur att bygga vidare

på. I sina styrdokument har alla de tre kommunerna, Länsstyrelsen Skåne och även Region Skåne uttalade ambitioner kring hållbar utveckling och ambitioner att utveckla landsbygden i samverkan med lokala entreprenörer och organisationer.

Förutom ett stort engagemang från offentlig sektor finns stöd och drivkraft bland lokala medborgare, föreningar och företag. Ända sedan arbetet med att utveckla biosfärområdet inleddes (2008) har lokala aktörer medverkat och flera gånger drivit processen vidare när de offentliga aktörernas engagemang har vacklat.

Biosfärområdets organisation, som har utvecklats under kandidaturen, med sin breda möjlighet till deltagande lägger en viktig grund till att säkerställa engagemang och samverkan gentemot Storkrikets strategi. I Storkrikets strategi anges mål, stödprocesser och fokusområden (se bilaga 3). De fem fokusområdena är framtagna under kandidaturen och identifierade utifrån lokala förutsättningar, värden, utmaningar och möjligheter. För att uppnå strategin behöver många olika aktörer och organisationer bidra i genomförandet. Biosfärkontoret har främst en samordnande, övergripande och uppföljande funktion i genomförandet. De tre kommunerna, Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne och de tre universiteterna är viktiga aktörer som kan bidra till genomförande genom sin ordinarie verksamhet.

Följande fem fokusområden ska vägleda arbetet och visar på områden där Storkriket särskilt kan fungera som modellområde:

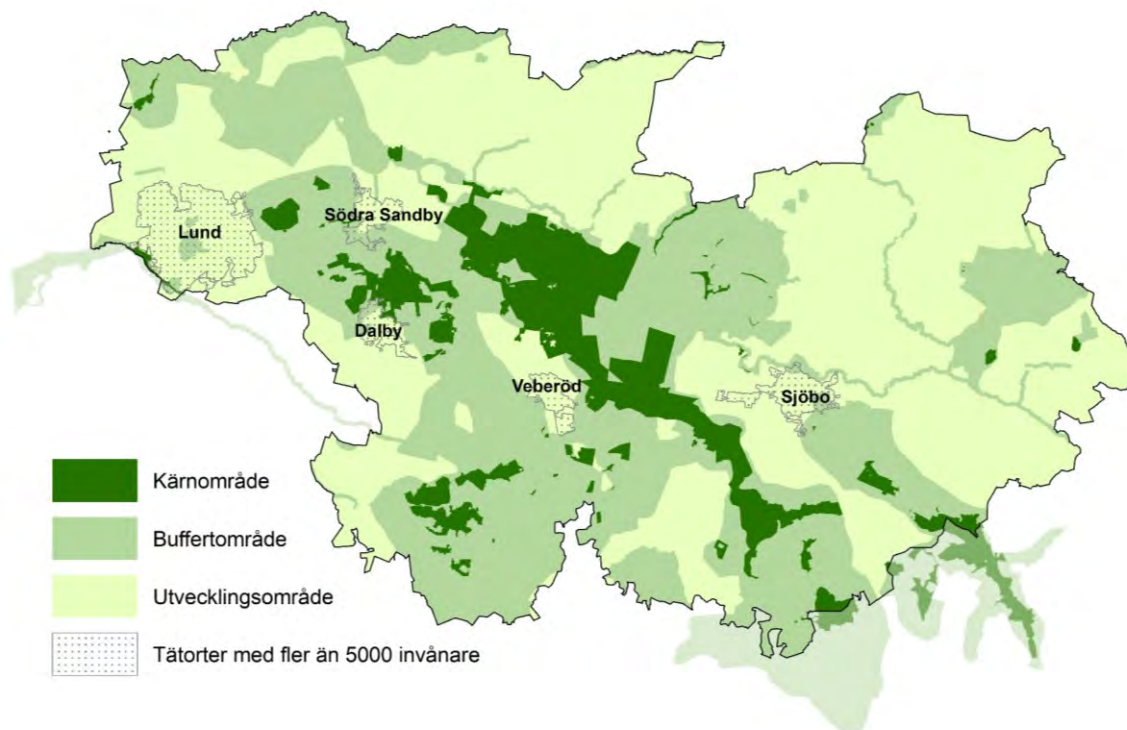
1. Välmående ekosystem och rik biologisk mångfald.
2. Smart vattenhantering.
3. Värdefullt odlingslandskap och lantbruk.
4. Framgångsrikt samspel mellan stad och land.
5. Fantastiska besöksmål och tillgängligt friluftsliv.

Förutom fokusområden innehåller strategin ett antal stödprocesser och metoder som genomsyrar alla fokusområden. Kultur utgör en av stödprocesserna i Storkrikets strategi och arbetet ska förhoppningsvis leda till konkreta exempel på hur kulturen kan verka som en drivkraft i omställningsarbetet. Engagemanget för kulturella och kreativa upplevelser och branscher i biosfärområdet har potential till att utveckla Storkrikets identitet och leda till nyskapande processer och innovationer. Kulturen i bemärkelsen stödprocess bidrar till kunskapsutveckling, förståelse för historia och framtid, kreativitet och innovativa lösningar samt mångfald och gemenskap. Det är också ett sätt att nå ut till nya grupper i samhället, engagera fler, och för att skapa platser där olika perspektiv kan mötas. Företagen inom de kulturella och kreativa branscherna (KKB) i biosfärområdet är främst småskaliga och de finns både på landsbygd och i tätorter. En större aktör som driver utvecklingen av sektorns potential att bidra till hållbar utveckling är Lunds universitet som 2018 antog en ny strategi för KKB-sektorn. Strategin ligger till grund för en rad satsningar där Storkriket redan är en samarbetspart. Arbetet ska härifrån utvecklas vidare och erfarenheter från Storkriket kan med glädje delas nationellt och internationellt.

4.4 Området ska vara så stort att biosfärområdets tre funktioner kan uppfyllas.

Det föreslagna biosfärområdet är 110 840 ha stort, varav runt 10 procent utgör kärnområden, 40 procent buffertzoner och 50 procent utvecklingsområden. Samtliga tre zoner omfattar en mångfald av ekosystem och naturtyper och området är stort nog för att ha en gradient i befolkningstäthet.

De långsiktiga bevarandemålen säkerställs av att kärnområdet och buffertområdet utgår från befintligt skyddade områden. Stora delar av utvecklingsområdet utgörs av jordbruksmark eller tätorter. Tillsammans säkras detta att biosfärområdets tre funktioner bevara, utveckla och stödja kan uppfyllas. För mer information se nästkommande avsnitt 4.5.

Karta: Zonindelning, Storkriket.

4.5 Området ska ha lämplig zonindelning

I detta avsnitt beskrivs hur biosfärprogrammets femte kriterium uppfylls. Avsnittet redogör kortfattat för hur Storkrikets zonindelning av kärnområden, buffertområden och utvecklingsområden kopplar an till möjligheten att bevara, förvalta och tillvarata ekosystem och ekosystemtjänster.

- a) Området ska ha ett eller flera lagenligt etablerade kärnområden med långsiktigt skydd enligt de bevarandemål som gäller för biosfärområden, där storleken på kärnområdet måste vara tillräcklig för att dessa mål ska kunna uppnås.

Kärnområden i Storkriket utgörs av 1 nationalpark, 1 Ramsar-område, 1 Kulturresevat, 31 områden enligt Art och habitatdirektivet Natura 2000-områden, 4 områden enligt Fågeldirektivet Natura 2000-områden, 45

Naturresevat och 38 Biotopskydd. Kärnområdena sammanfaller därmed med befintliga skydd som är lagenligt etablerade i enlighet med svensk miljölagstiftning. Totalt uppgår kärnområdena till cirka 10 procent av Storkrikets yta. Enstaka kärnområden befinner sig vid gränsen för Storkriket och har ändå identifierats som kärnområden då de även på andra sidan av Storkrikets gräns är lagligt skyddade områden.

Då kärnområdena sammanfaller med befintligt skyddade områden medför det föreslagna biosfärområdet inga ytterligare restriktioner gällande äganderätten, nyttjanderätten, brukanderätten eller allemansrätten. För mer information kring kärnområdenas rättsliga status och förvaltningsansvar se avsnitten 9.3 och 17.1. Bevarandemålen för kärnområdena varierar beroende på områdets syfte. Syftet med till exempel kulturresevatet är att möjliggöra vård och bevarande av värdefulla kulturpräglade landskap medan Ramsarområdets syfte är att bevara en värdefull våtmark.

- b) Området ska ha en eller flera buffertzoner som är tydligt identifierade och som omger eller angränsar till kärnområdet/-områdena och där endast sådan verksamhet får bedrivas som är förenlig med bevarandemålen.**

Buffertzonerna omgärdar eller sammanbinder kärnområdena och sammanfaller med befintliga vattenskyddsområden, områden med strandskydd, riksintressen för kulturmiljövård, riksintressen för friluftsliv och naturvård, naturvårdsområden, landskapsbildskydd och naturminnen. För mer information kring buffertzonernas rättsliga status och förvaltningsansvar se kapitel 9.3 och 17.1. Tillsammans utgör buffertområdena cirka 40 procent av Storkrikets yta.

- c) Området ska ha ett yttre utvecklingsområde där metoder för ett hållbart resursutnyttjande främjas och utvecklas.**

Resterande yta (cirka 50 procent), som inte ingår i kärnområdena eller buffertzonerna, utgörs av utvecklingsområden. De flesta tätorterna, både stora som små, ingår i utvecklingsområdet, liksom stora arealer jordbruksområden. Flera av de identifierade fokusområdena i Storkrikets strategi (se bilaga 3) är direkt kopplade till nyckelfrågor inom utvecklingsområdet. Fokusområdet *Värdefullt odlingslandskap och lantbruk* rör frågor såsom livsmedelssäkerhet i ett klimat under förändring, läckage av näringsämnen och bekämpningsmedel.

Ytterligare ett fokusområde som delvis är kopplat till utvecklingsområdet är *Smart vattenhantering*. Aktuella frågor att hantera inom detta fokusområde är bland annat att utveckla landskapets vattenhushållande, vattenrenande och kolbindande förmåga samt fortsätta återställa våtmarksarealer i Storkriket.

- d) Beskriv hur dessa tre områden samverkar.**

De olika zonerna i det föreslagna biosfärområdet samverkar och interagerar på många olika sätt. Storkriket omfattar flera tätorter och landsbygdsområden. Landsbygdsområdena utgörs till ganska stor del av buffertzoner och kärnområden. Ett utvecklat samspel och utbyte mellan stad och land ger goda förutsättningar för en mer hållbar förvaltning och användning av områdets resurser. Vidare kan en ökad förståelse för det ömsesidiga beroendet mellan stad och land generera ett ökat engagemang för olika utvecklingsfrågor. I Storkriket bor runt 150 000 invånare och i den omkringliggande öresundsregionen bor över 4 miljoner människor. I takt med att antalet människor som bosätter sig i eller omkring Storkriket ökar så ökar också trycket på både tätorter och landsbygd, bland annat genom utbyggnad av infrastruktur och byggnader, ökat behov av trygg vatten- och livsmedelsförsörjning, ökat behov av service, arbetstillfällen samt tillgänglighet

till rekreationsområden och natur (oftast kärnområden och buffertzoner). Tätort och landsbygd är i dessa sammanhang helt beroende av varandra. För samtliga invånare är tillgången till natur- och kulturupplevelser, service, arbete och utbildning en förutsättning för en attraktiv livsmiljö och möjligheten till en hållbar livsstil. För att arbeta aktivt med samverkan mellan stad och land och de tre zonerna i det kommande biosfärområdet så har ett eget fokusområde kring detta tagits fram och finns att läsa om i Storkrikets strategi (se bilaga 3).

4.6 Organisationsstrukturer ska skapas som initierar och möjliggör att ett lämpligt spektrum bestående av bland annat myndigheter, lokalbefolkningen och privata intressen kan samverka i utformningen, utvecklingen och driften av biosfärområdet.

4.6.1 Beskriv insatser som görs eller planeras.

Organisation och överenskommelse under förstudien

Att bilda ett biosfärområde är en lång resa. Redan 2008 försökte Sjöbo kommun och Lunds kommun få EU-stöd för projektet *Wise Use of Wetlands* i Vombsänkan. Detta blev inte beviljat, men kommunerna blev i stället partners i Interreg Södra Östersjöprojektet *LIFEscape* om den europeiska landskapskonventionen. När detta projekt avslutades år 2013 började tankarna på att bilda ett biosfärområde ta form. Flera lokala initiativ stöttade tanken och de tre kommunerna Sjöbo, Lund och Eslöv utförde en förstudie. Förstudiearbetet samordnades av Sjöbo kommun som juridisk person och leddes av en styrgrupp bestående av politiker och tjänstepersoner i chefsposition i de tre samarbetskommunerna. Ett samarbetsavtal utformades för att sätta ramarna för samverkan mellan de i styrelsen ingående aktörerna. Under förstudien upprättades också en referensgrupp med ett trettiotal representanter från universitet, företag, areella näringar, byar, kommuner, regionala myndigheter och ideella organisationer verksamma i området (se avsnitt 13.4.2).

Organisation under kandidaturen och framåt

Hösten 2020 godkändes förstudien av den svenska Unesco programkommittén och området, då benämnt Vombsjönsänkan, godkändes som ett officiellt kandidaturområde. I samband med detta gick samordningsansvaret över till Lunds kommun som juridisk person. Styrgruppen som hade bildats under förstudien mellan de tre kommunerna fortsatte att leda arbetet och kompletterades med en adjungerande representant från Länsstyrelsen Skåne. Ett nytt samarbetsavtal tecknades under hösten 2022 och styrgruppen består i dagsläget av två kommunpolitiker från vardera kommun (totalt sex) samt åtta tjänstepersoner. Utifrån rekommendation från den svenska biosfärkommittén beslutades också att utvidga det blivande biosfärområdet, döpa om det till Storkriket, samt att inleda arbetet med att utveckla organisationen. Den nya organisationen ska möjliggöra en bredare extern inkludering och utgöra en plattform där flera kan samlas och verka. Styrelsen för Storkriket ansvarar, idag och framöver, framför allt för samordning av biosfärarbetet och är inte en officiell förvaltare av själva området. Styrelsens medlemmar (de tre kommunerna och Länsstyrelsen Skåne) representerar däremot olika områdesförvaltare och är mycket viktiga aktörer för att arbeta gentemot Storkrikets strategi (se bilaga 3) och biosfärområdets syfte, mål och funktioner. Detta arbete kommer att ske inom ramen för deras ordinarie verksamhet.

Under kandidaturen upprättades också ett forskarråd med representanter från Lunds universitet, Malmö universitet och Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU Alnarp). Referensgruppen som formades under förstudien har under kandidaturen fortsatt att engageras i utvecklingen av Storkriket. Bland annat genom biosfärfestivalen, utveckling av olika samarbetsprojekt och inbjudningar till olika aktiviteter med syfte att få in synpunkter från lokala aktörer och medborgare (se avsnitt 13.4).

Utifrån ovan nämnda beslut om att utveckla organisationen och möjliggöra en bredare extern förankring har kandidaturarbetet under våren 2023 resulterat i ett nytt förslag till organisationsstruktur, vilken presenteras i denna ansökan (se avsnitt 17.1.8). Förslaget ska beslutas av de tre kommunerna i samband med beslut av denna ansökan och därefter implementeras succesivt.

Den nya organisationen är en så kallad hybridorganisation där den ena sidan av organisationen skapar goda förutsättningar till långsiktig trygghet och ett kommunalt stabilt ägandeskap och samarbete mellan kommunerna (gemensam politisk beredning/eller utskott) (se kapitel 17.1.8). Den andra sidan av organisationen (Storkrikets biosfärförening) är mer agil, möjliggör inkludering, brett deltagande, fler kontaktytor och är en förändringsbenägen funktion. Inflytande och engagemang kommer därmed från olika håll och bidrar till biosfärområdets strategi, måluppfyllnad och utveckling.

4.6.2 Har några kultur- eller socialkonsekvensbeskrivningar genomförts, eller har några liknande verktyg eller riktlinjer använts?

I det föreslagna biosfärområdet finns inte några urfolk- eller lokala samhällen som avses i denna punkt. I stället hänvisar vi till avsnitt 9.4 om allmän lagstiftning.

4.7 Genomförandemekanismer

a) Har det föreslagna biosfärområdet mekanismer för att reglera mänskliga aktiviteter och resursutnyttjande i buffertzonen/-zonerna?

Den svenska lagstiftningen reglerar mänskliga aktiviteter och resursutnyttjande i samtliga buffertzoner (se mer beskrivning av tillämpbar lagstiftning i buffertzonerna i avsnitt 9.4).

b) Har det föreslagna biosfärområdet en strategi eller plan för förvaltningen av biosfärområdet?

Den planerade biosfärorganisationen är ingen formell förvaltare av området utan utgör en arena för samverkan där olika typer av aktörer kopplas samman – vertikalt och horisontellt.

Det huvudsakliga förvaltningsansvaret för biosfärområdets olika zoner ligger på de ingående kommunerna (Lund, Sjöbo och Eslöv) och på Länsstyrelsen Skåne, se kapitel 17.1.3. Inom kärnområdet finns ett stort antal skyddade områden där majoriteten har sina egna utformade skötselplaner vilka beskriver de åtgärder som behöver vidtas inom området för att syftet med det skyddade området ska kunna uppnås/tillgodoses. Därtill har kommunerna och Länsstyrelsen Skåne naturvårdsplaner, grönsprogram, friluftspaner och översiktsplaner som reglerar och styr arbetet inom sin respektive kommun eller län.

Som ett komplement till de kommunala och regionala planerna har biosfärorganisationen tagit fram en strategi för Storkriket med mål, fokusområden och stödprocesser (se bilaga 3). Strategin kompletterar de enskilda planerna genom att sätta Storkriket i fokus och vara kommunöverskridande. Flera olika aktörer och organisationer kan bidra till genomförandet av strategin. Biosfärkontorets eget arbete och prioriteringar genomförs genom en årlig verksamhetsplan som beslutas av styrgruppen för biosfärområdet. Kommuner, Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne, universitet och övriga aktörer kan bidra till att uppnå strategin, dels genom att samverka med andra, dels genom sin ordinarie verksamhet. Strategin gäller under perioden 2023–2025 och revideras i samband med att Unesco uppdaterar färdplanen för biosfärområden *A New roadmap for the Man and the Biosphere* som gäller fram till 2025.

c) Har det föreslagna biosfärområdet en myndighet eller mekanism som ska genomföra strategin eller policyn?

Det är Storkrikets organisation och dess styrgrupp som ansvarar för framtagande och samordning av strategin. Biosfärkontoret är den operativa funktionen som har det övergripande ansvaret kring samordnandet. Andra aktörer som är avgörande för områdets utveckling och som kan bidra till att uppnå strategin, genom sin ordinarie verksamhet, är till exempel Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne, kommunerna och universiteten. Kommunerna ställer sig bakom strategin i samband med att kommunfullmäktige i de tre kommunerna fattar ett formellt beslut att skicka in ansökan till Unesco.

d) Har det föreslagna biosfärområdet program för forskning, miljöövervakning, och utbildning?

Forskning och utbildning

Utöver de tre kommunernas ordinarie skolverksamheter verkar många olika parter för lärandet för hållbar utveckling i Storkriket, till exempel universitet, olika studieförbund, ideella organisationer och intresseorganisationer. Aktörerna har skilda uppdrag, medlemmar och branschriktningar. Därmed sker insatser riktade till många olika målgrupper och åldrar (se kapitel 16.2).

När det gäller forskning och högre utbildning finns ett universitet i Storkriket (Lunds universitet) och två i närområdet (Malmö universitet och Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU Alnarp). Samarbeten med de tre universiteten har initierats, bland annat i ett forskarråd knutet till biosfärorganisationen.

Lunds universitet rankas återkommande som ett av de hundra främsta i världen och med sina omkring 45 000 studenter och 8000 anställda är det i det närmaste ogörligt att sammanfatta den forskning som berör och har berört Storkriket. Inom universitet bedrivs bland annat en omfattande tvärvetenskaplig forskning om markanvändning. Ett stort antal enheter inom Lunds universitet har starka forskningsintressen och pågående forskning inom det blivande biosfärområdet. Här kan nämnas de tvärvetenskapliga centrumbildningarna Centrum för miljö- och klimatvetenskap (CEC), med de strategiska forskningsområdena BECC, *Biodiversity and Ecosystem services in a Changing Climate* och MERGE, *Modelling the Regional and Global Earth system*, samt Lund University Centre for Sustainability Studies (LUCSUS). Liknande intressen finns inom ett stort antal av universitetets institutioner, inom ämnen som ekologi, geologi, geografi, ekonomi, juridik och hälsa. Vidare pågår samverkan kring existentiell hållbarhet där biosfärorganisationen är en partner.

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) är fördelat på flera orter varav campusområdet Alnarp ligger nära Storkriket. Här finns 1300 studenter och runt 400 anställda lärare och forskare. Verksamheten i Alnarp är koncentrerad kring ämnen som landskapsarkitektur (inklusive förvaltning och planering), trädgård, växtproduktion, sydsvenskt jord- och skogsbruk, miljöpsykologi, företagande och entreprenörskap. SLU är

också huvudman för ridinriktningen årskurs 1 vid universitetsprogrammet hippolog-programmet som ges på Flyinge. Det är en verksamhet med stort avtryck i det omgivande landskapet som ett hästinriktat rekreationslandskap. Eftersom Storkriket domineras av odlingslandskap är SLU en viktig partner rent ämnesmässigt. SLU har förutom forskning och utbildning ett särskilt uppdrag inom miljöövervakning och miljöanalys.

Malmö universitet är det näst största i närområdet med sina 25 000 studenter och 1700 anställda. Universitetet skapades som högskola 1988 och utnämndes till universitet 20 år senare och är därmed ett av de yngre universiteten i Sverige. Detta är en av orsakerna till att det bedrivs mer gränsöverskridande och relativt annorlunda forskning än andra universitet. Malmö universitet är, bland annat därför, en mycket intressant partner för Storkriket som kan tillföra andra perspektiv.

Inom Storkrikets gränser finns flera platser som har ett särskilt fokus på lärandet om natur- och kultur samt kunskapsutveckling rörande olika hållbarhetsfrågor. Exempel på sådana platser är Kulturens Östarp, Hörjelgården och naturum Skrylle.

Förutom många utbildningsaktörers arbete med lärande så har Storkrikets organisation även goda möjligheter att bedriva egna utbildningssatsningar och öka medvetenheten hos allmänheten rörande olika hållbarhetsfrågor. Storkriket kan till exempel arbeta med att utbilda biosfärambassadörer. Genom utbildning och vidareutbildning av biosfärambassadörer skapas förebilder och katalysatorer för positiv förändring som hjälper till att bygga upp ett brett stöd för biosfärområdets verksamhet.

Utbildningssatsningar som har påbörjats under kandidaturen har fokuserat på föredrag, event och samverkansprojekt. Exempel på dessa är föredrag för olika grupper, till exempel föreningar som visat intresse för biosfärområdesbildningen. Detta har gjorts i syfte av förankring, i utbildande syfte och för att bredda biosfärverksamhetens nätverk och samarbetsförmåga. Vidare har vissa föreläsningar och event varit öppna för allmänheten och/eller sänts digitalt. Genom detta arbete har Storkriket nått målgrupper såsom allmänhet, lantbrukare, seniorer, politiker och föreningsaktiva. Vidare har olika samverkansprojekt som biosfärverksamheten antingen själv driver, eller ingår i som part, möjliggjort gemensamt lärande kring hållbarhetsfrågor relevanta för Storkriket. Bland annat inom ett projekt kring hållbar plats- och destination-sutveckling och ett om existentiell hållbarhet. Utöver detta har biosfärverksamheten även varit värd för studiebesök, praktikperioder och examensarbeten för högskole- och universitetsstudenter.

Miljöövervakning

Sverige har ett väl utbyggt system för att övervaka landets miljö tillstånd. Det är många aktörer som utför arbetet inom miljöövervakningen. Naturvårdsverket samordnar tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten svensk miljöövervakning som består av tio programområden (fjäll, hälsorelaterad miljöövervakning, jordbruksmark, kust och hav, landskap, luft, miljögiftssamordning, skog, sötvatten och våtmarker). Länsstyrelsen Skåne har som uppgift att samordna regional och kommunal miljöövervakning.

Sakmyndigheter, till exempel SMHI (Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut), Lantmäteriverket och Artdatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet, har i uppdrag att följa miljö tillståndet inom sina sakområden. Även forskningsinstitutioner och andra intresseorganisationer som driver fältförsök under längre tid producerar resultat av intresse för övervakningen av Storkriket (läs mer under avsnittet 16.1.2). Enskilda personer, ofta verksamma i ideella föreningar, bidrar också med värdefull information.

De svenska mätseriernas längd är i många fall unika i världen. Arbetet bygger på återkommande, systematiskt upplagda undersökningar, som visar miljö tillståndet genom att registrera eventuella förändringar i naturmiljön. Resultaten från miljöövervakningen är grundläggande för miljöarbetet i stort i Sverige. Arbetet med att utforma och prioritera miljöpolitiken baseras på miljöövervakningens resultat. Från Lunds

universitet koordineras även viktiga delar av den miljöövervakning som bedrivs i hela Sverige, exempelvis Svensk Fågeltaxering, Svensk Dagfjärilsövervakning samt ett pilotprojekt kring pollinatörsövervakning.

På internationell nivå är resultaten från miljöövervakningen basen för internationell rapportering och officiell statistik om miljötilstånd.

Mer information kring övervakningsinsatser beskrivs under avsnitten 12.2 samt 14.1.3 och 14.1.4.

5 PÅSKRIFTER FÖR GODKÄNNANDE AV ANSÖKAN

Anteckning: Efterfrågade påskrifter i detta kapitel bifogas med den slutgiltiga ansökan efter beslut i kommunerna. Påskrifter krävs från nationella, regionala och lokala myndigheter.

DEL II: BESKRIVNING

6 GEOGRAFISKT LÄGE (KOORDINATER OCH KARTA/KARTOR)

6.1 Ange biosfärområdets geografiska standardkoordinater

(Enligt referenssystem WGS 84).

Väderstreck	Latitud	Longitud
Mest centrala punkten	N 55° 40' 12.60"	E 13° 33' 11.35"
Nordligaste punkten	N 55° 48' 51.54"	E 13° 17' 51.51"
Sydligaste punkten	N 55° 30' 35.52"	E 13° 40' 41.54"
Västligaste punkten	N 55° 42' 32.96"	E 13° 6' 43.22"
Ostligaste punkten	N 55° 38' 59.42"	E 13° 59' 8.76"

6.2 Bifoga karta över ett topografiskt skikt av det exakta läget och avgränsningen för de tre zonerna inom biosfärområdet

Kartorna bifogas till slutgiltig ansökan. Kartor finns tillgängliga på storkriket.se/karta/

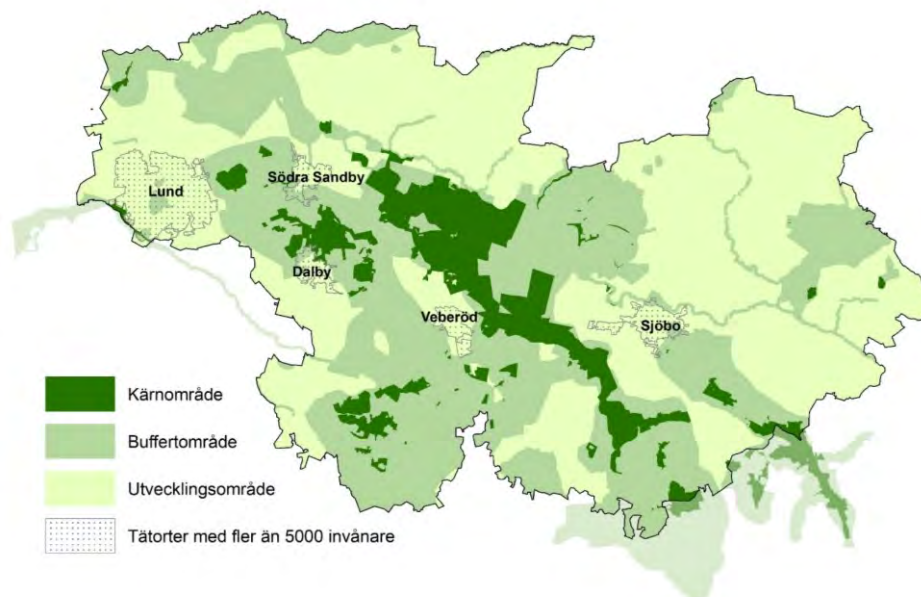
7 STORLEK

Totalt: 110 840 hektar (ha).

7.1	Storlek kärnområden	10 518 ha
7.2	Storlek buffertzoner	44 200 ha
7.3	Storlek utvecklingsområden	56 122 ha
TOTALT		110 840 ha

7.4 Ge en kortfattad motivering till denna zonindelning med hänvisning till biosfärområdets olika funktioner. Om även en annan typ av zonindelning finns, ange hur detta uppfyller zonindelningskraven för biosfärområdet.

Storkrikets zonindelning följer den nationella standarden som använts av andra biosfärområden i Sverige. Med grund i de guidande dokumenten som Unesco tagit fram för biosfärområden har den nationella standarden/modellen utgått från svensk lagstiftning för att hitta en lämplig zonering. Zonindelningen i kärnområden, buffertzoner och utvecklingsområden bygger därmed på befintlig lagstiftning och skyddsstrukturer, vilket innebär att det planerade biosfärområdet inte medför några nya restriktioner gällande äganderätten, nyttjanderätten, brukanderätten eller allemansrätten.

Karta: Zonindelning.

Ett kärnområde skall vara ett skyddat område enligt svensk lagstiftning och finnas inuti eller i anslutning till ett buffertområde. Ett buffertområde är ett område med mindre strikt skydd enligt svensk lagstiftning.

Enligt denna definition utgörs kärnområden i Storkriket av 1 nationalpark, 1 Ramsar-område, 1 Kulturresevat, 31 områden enligt Art och habitatdirektivet Natura 2000-områden, 4 områden enligt Fågeldirektivet Natura 2000-områden, 45 Naturresevat- och 38 biotopskydd. Totalt uppgår kärnområdena till ca 10 procent av Storkrikets yta. Bevarandemålen för kärnområdena varierar beroende på de specifika områdenas syfte. Syftet med till exempel kulturresevatet är att möjliggöra vård och bevarande av värdefulla kulturpräglade landskap medan Ramsar-området syftar är att bevara en värdefull våtmark.

Buffertzonerna omgärdar eller sammanbinder kärnområdena och sammanfaller med befintliga vattenskyddsområden, områden med strandskydd, riksintressen för kulturmiljövård, riksintressen för friluftsliv och naturvård, naturvårdsområden, landskapsbildskydd och naturminne. Tillsammans utgör buffertområdena cirka 40 procent av Storkrikets yta.

Resterande yta (cirka 50 procent), som inte ingår i kärnområdena eller buffertzonerna, utgörs av utvecklingsområden. De flesta tätorter, både stora som små, ingår i utvecklingsområdet liksom stora arealer jordbruksområden.

Enstaka kärnområden befinner sig vid gränsen för Storkriket och har ändå identifierats som kärnområden då de även på andra sidan av Storkrikets gräns är lagligt skyddade områden.

I avsnitten 9.3 och 17.1 finns en redogörelse över gällande lagstiftning för de områden som ingår i zoner-ingen.

8 BIOGEOGRAFISK REGION

Storkriket ligger på nordgränsen av det tempererade ädellövskogsområdet i Europa (Udvardy IUCN, 1975). Enligt EU:s indelning är det den nemoral zonen med ädellövskog.

9 MARKANVÄNDNING

Detta kapitel inleds med en skildring av områdets historia, det vill säga de händelser som alla på något vis format det samhälle och landskap vi ser i biosfärområdet idag. Därefter beskrivs vilka som idag använder biosfärområdet, vilka regelverk som är på plats och hur de resurser som området bringar fördelas.

9.1 I ett historiskt perspektiv

För att förstå orsaken till kontrasterna inom biosfärområdet behöver vi gå på djupet, ända ner i berggrunden. Området ligger i gränslandet mellan två tektoniska plattor, som har rört sig och gett upphov till urbergsrester

(horstar) (se avsnitt 11.4). Mellan dessa horstar ligger gravsänkor som mynnar ut i ett slättland i väster. De väldiga bergsformationerna har eroderas och landskapet har fått en mer flack karaktär.

När isen smälte bort efter den senaste istiden, avsatte de stora forsarna sandsediment i sänkorna, medan mer finkorniga partiklar följde vattnet längre ut i havet och deponerades i den sydvästra delen av området. Här lades grunden till en av världens bästa åkerjordar (så kallade 10+ jordar) och denna kontrast i bördighet präglar ännu området.

Landskapet inom biosfärområdet domineras av jordbruk, men av olika karaktär. Landskap med stora öppna fält utgör huvuddelen. Det finns också en mosaik av mindre områden som över århundraden brukats på ett mindre extensivt sätt. Det är främst i de lågintensiva delarna vi hittar kärnområdena, medan buffertzonen har haft en mer varierande exploatering. Utvecklingszonerna präglas av en hög mänsklig interaktion, oavsett om det handlar om modernt storskaligt jordbruk eller bebyggelse. Samtidigt har den intensiva markanvändningen en lång historia, och den exceptionella artrikedomen inom Storkriket visar på möjligheterna att sammanväva mänsklig aktivitet med biologisk mångfald.

I det historiska perspektiv som följer kommer fokus att ligga på odlingslandskapets utveckling och dess effekter på naturmiljö och människor.

Tidig historia
< år 970

Danska tiden
970-1658

Jordbruksskiftenas tid
1700-1950

Nyare tid
1950 ->

Förhistorisk tid fram till 970

Invandringen till Norden följde ett par tusen år efter isens avsmältning och området var då av mer arktisk karaktär. Så småningom blev klimatet varmare och för 8000 år sedan var det betydligt varmare än idag. I Skåne fanns det då gott om mat. Det fanns vilt i skogarna, fisk längs kusterna och i sjöarna, och nötter och bär att samla. Genom de studier som gjorts på boplatser kan man få en bild av hur man suttit kring elden på kvällarna och rostat hasselnötter, sjönöt och frön från både vit och gul näckros.

Under de följande tusentals åren fram till och med äldre järnåldern (400 e Kr) skedde en gradvis ökning av djurhållning och senare också jordbruk. Först under yngre järnåldern började odlingslandskapet ta den form som ännu kan spåras i Storkriket idag, med större brukade arealer i den bördiga västra delen av området och mindre enheter och mosaikartad markanvändning i östra delen.

Man kan spåra hur byarna växte genom ortsnamnen. Byarna anlades först i den västra delen och där hittar vi ortsnamn som slutar på *-by*, och *-inge* (till exempel Dalby, Stora Råby och Flyinge). En *by* var från början en röjd yta, eller en löväng, men kom redan under järnåldern att beteckna bebyggelsen som fanns i anslutning till denna brukade mark. Ändelsen *-inge* är vanlig under första hälften av tusentalet, och betyder en boplats. Allt eftersom befolkningen ökade, spreds röjningen av skogen till de mindre bördiga markerna i östra delen av biosfärområdet och där hittar vi namn som slutar på *-röd* (till exempel Hjularöd, Veberöd och Löberöd) vilket är en senare benämning på röjd mark. Spår från djurhållningen hittar man i *-torp* (till exempel Slogstorp och Ilstorp) som betyder inhägnad eller stängsel. Att detta tolkas som nybygge på betesmark beror på att man på den tiden hägnade in gården, inte djuren. Vid gårdarna hade man de värdefulla åkrarna (inägorna) som behövde skyddas från betesdjuren som gick fritt i de mindre näringsrika utmarkerna utanför hägnet. Allteftersom proportionen av odlad mark ökade fick vi så småningom det omvända, nuvarande förhållandet, där man i stället hägnar in djuren. Samtidigt kan vi idag, inom biosfärområdet, se hur inhägnandet av odling tas upp igen, men nu för att skydda trädförnyring från vilt.

Sammantaget kan man säga att under järnåldern uppstod byar i samband med att man brukade marken. Vem som har rätt att nyttja marken blir snart en hierarkisk fråga och redan under andra halvan av tusentalet har det militära inslaget fått en viktig betydelse för den fortsatta utvecklingen, vilket leder oss till den danska tiden.

Danska tiden i Skåne (970–1658)

Det är först när den danske Harald Blåtand tar över vid andra halvan av 900-talet som det går att befästa hur Skåne styrdes och ägdes. Befolkningen betalade skatt till kungen, men herremän var befriade från skatt eftersom de stöttade kungen militärt. De bönder som var knutna till herremännen var också de befriade från kunglig skatt och betalade i stället herremannen i form av dagsverken.

Lund, i Storkrikets västra del, är tillsammans med Sigtuna, en av Sveriges äldsta städer. Exakt när och varför staden anlades är omtvistat, men under Harald Blåtands regeringstid i Danmark, anlades ett 84 hektar stort område med kvarter, tomter och gator. En kyrka helgad åt Sankt Clemens låg centralt belägen i stadsområdet. Den kristna läran var en del av det politiska spelet och kungarna sa sig ha fått sin makt från Gud. Kanske var det därför herremännen i Lund tidigt anlade kapell på sina marker. Dessa kapell var för den egna gårdens folk och tillhörde alltså inte någon organiserad statlig kyrka.

Kyrkan blev sen en markägare i egen rätt och flera stora kloster anlades på 1100-talet. På samma sätt som adeln, fick kyrkan skatt eller dagsverken av de bönder som odlade deras jord. Övedskloster, som fortfarande är en stor markägare i mitten av Storkriket, är ett exempel på hur markägandet förändrades under den här tiden. Klostret anlades på 1100-talet av ärkebiskop Eskil i Lund, växte sig 113 gårdar stor, och konfiskerades sedan av kronan vid den danska reformationen 1536. Adeln blev den stora markägaren i Skåne under 1500-talet, och är det fortfarande. Idag ägs 46 procent av all jordbruksmark i Skåne av adeln. Men även om de katolska klostren och kyrkorna förlorade mark under reformationen så har inte kyrkan blivit lottlös. Idag är Lunds stift den enskilt största markägaren i Skåne.

Eftersom adeln tog över det mesta av kronans mark under 1500-talet hade försvenskningen inte så stor effekt på markägandet – adeln behöll sin mark och svor sin trohet till den svenska kungen 1658. Maktspelet hade en större effekt på jordbruket genom det stora antal bönder som dog i kriget. Dessutom emigrerade 8 procent av den icke-besuttna delen av befolkningen till Danmark.

Inom området har vi alltså en mer än tusenårig historia av stora lantegendomar, ägda antingen av kyrkan eller adeln. Det faktiska brukandet styrdes dock i första hand av byarna och byalagen. Man odlade främst till lokal försörjning och hur mycket mark som brukades var avhängig bondebefolkningens storlek. Goda år ökade befolkningen och nya marker röjdes, medan när befolkningen minskade – som under pesten och vid olika krig – kunde odlad mark läggas i träda. Kommersialiseringen av jordbruksproduktionen äger rum efter att Skåne blivit svenskt.

Kommersialiseringen, skiftet och jordbrukets intensitet 1700–1950

Svenskarna övertog Skåne i en tid som skulle präglas av framväxande storstäder i Europa och med dem ett ökat värde av jordbrukets varor. Medan byalagen under århundranden styrte hur jorden brukades, uppstod nu ett intresse från den markägande klassen att öka produktionen för kommersiell vinning. Under byalagens tid hade byns ägor delats in så att varje gård hade en andel av varje sorts mark. Det blev en grund för ett lapps-system, där gårdens ägor var spridda över ett stort geografiskt område. Andelarna splittrades upp ytterligare vid arv och giftermål. Resultatet var att en enda gård kunde ha mer än sextio olika täppor. Vid 1700-talets början kunde en andel vara så liten att bonden bara kunde plöja med sin häst i ena riktningen, vilket krävde samordning mellan alla i byn för att bruka jorden.

Myndigheter som lantmäteriet var en förutsättning för de förordningar om *skifte* som infördes i Sverige mellan 1757 och 1827. Skiftena syftade till att skapa sammanhängande marker för varje gård och gynna ett mer effektivt brukande av jorden. Parallellt innebar de också en maktförskjutning från byalag till den enskilde bonden och myndigheterna. I och med 1827 års skifte kom landskapet att ändra karaktär. Byarna splittrades och varje gård placerades så att den låg mitt i ägorna. Skiftet var mer framgångsrikt i den del av Sverige där biosfärområdet ligger, än i andra delar. Man kan tänka sig att det var lättare att skapa goda förutsättningar för varje gård när tillgången på bördig jord var hög, vilket i sin tur ledde till färre konflikter. Den totala åkerarealen i Skåne ökade från 15 till 41 procent under första halvan av 1800-talet.

Hos flera av de större godsens rationaliserades jordbruket genom att anlägga stora arrendegårdar, så kallade plattgårdar, som drevs av jordbrukskunniga ståndspersoner. Plattgårdarna skulle vara innovativa modelljordbruk och drevs med arbetskraft i form av statare eller torpare. Antalet personer som skulle närmast försörjas blev också lägre eftersom byarna togs bort från området och endast arbetsför befolkning – dock med familj – inhystes i de olika arbetsbostäderna. Övedskloster var ett av de gods som införde plattgårdar. Gårdarna ligger i ring kring Vombsjön och än idag präglas jordbruket i området av större åkrar. Samtidigt är detta en del av biosfärområdet där det finns en hög mosaik av olika biotoper mellan åkrarna, vilket är ett resultat av de geologiska förutsättningarna. Jordmånen är en variabel och här är höjdskillnaderna som störst inom biosfärområdet.

Den sydvästra delen av biosfärområdet kom att domineras än mer av det intensiva jordbruket som tog fart i och med skiftet. När man började använda konstgödsel i mitten av 1800-talet behövdes inte boskapen i samma utsträckning och åkerarealen kunde öka. Mot slutet av 1800-talet genomfördes omfattande utdikningar av vattendragen för att skapa mer åkermark. Meandrande vattendrag rätades ut och fördjupades och våtmarkerna minskade ända fram till mitten av 1900-talet.

Vombsjön, vattenreglering och sandflykt

Vombsjön är den största sjön inom biosfärområdet. Vattendragen till och från sjön användes förr till ängavattning, så kallat översilning. Genom att låta närings- och syrerikt vatten översila marken i samband med vårfloden kunde man öka höproduktionen. I slutet av 1800-talet skapade Övedskloster ett 230 hektar stort – Sveriges största – översilningsområde vid Björka, där man hade dämme, akvedukt och kanalsystem. Detta användes fram till 1950 då det lades ned och dämmet sprängdes. Produktionen gick ner från 21 till 9 hölass och man kompenserade i stället med konstgödsel för att öka produktionen. En del av översilningssystemet har idag återställts av naturvårdande skäl och för att minska övergödningen av Vombsjön.

Foto: Översilning vid Vombs ängar i april. Fotograf: Kerstin Jakobsson.

I samband med att man rätade ut och fördjupade Kävlingeån och Klingavälsån sänkes grundvattennivån i hela dalsänkan kring Vombsjön. Eftersom sjön blev en vattentäkt till Lund och Malmö kom sjön att dämmas upp och regleras 1943. Detta har, bland annat, inneburit att strandlinjen har förflyttas. Bristen på naturlig strandvegetation, främst vass, bidrar till de höga fosforhalter som idag är ett problem i sjön, med algblomning som en av följderna.

Området söder om Vombsjön domineras av lätta sandjordar. Rójning av skog, ökat betestryck och utdikning av våtmarkerna ledde till en omfattande sandflykt och höga sanddyner. För att hindra sandflykten planterade man under 1800-talet tall på ett stort område, Vombs fure, vars norra delar idag är ett omtyckt friluftsområde. När man vandrar längs sjöns kant kan man se 150 år gamla jättetallar.

Allemansrättens historia

Fattiga och de som befunnit sig på resa har sedan lång tid tillbaka haft vissa rättigheter att röra sig i och använda skog och mark. Medan vilda djur tillhörde markägaren, så var bär och nötter något som alla kunde ta del av. Inom vissa gränser. I Skånelagen, som skrevs i början på 1200-talet, sägs det till exempel att en vandrare har rätt att plocka en hatt full av hasselnötter, inte mer. Under de kommande flera hundra åren fram till skiftet (som beskrivits lite längre upp) var utmarkerna en gemensam angelägenhet och tillgänglig för befolkningen i byarna. När Skåne avskogades blev utmarkerna allt mindre för att upphöra helt i samband med skiftet. När landsbygdens folk flyttade in till städerna i allt större utsträckning under 1800-talet fick befolkningen allt mindre tillgång till skog och mark. Under en period framfördes det förslag om en lag som gav markägaren ensam rättighet till bärplockning, men detta slog inte igenom. I stället blev det krafter som verkade för att allmänheten ska ha tillgång till naturen för friluftsliv. Det lyckades och Allemansrätten skrevs i början av 1940-talet. Denna sedvänja blev en lagstadgad rätt 1994. Tack vare allemansrätten kan alla röra sig fritt nästan överallt i naturen, så länge du inte stör eller förstör. Detta innebär att det finns gott om möjligheter till friluftsliv i Sverige.

Ett jordbrukets biosfärområde

Det förslagna biosfärområdet är utifrån av det som beskrivits här ovanför starkt påverkat av jordbruk i olika former sedan lång tid tillbaka. Redan på 1700-talet var de bördiga områdena utarmade på skog, och

ekologiska effekter av markanvändningen intensifierades under de kommande århundradena. Medan dagens intensiva jordbruk kan minska artantalet finns det också områden med en högre artrikedom just på grund av mänsklig påverkan. Sandfälten på Revingehed som störs av militär användning och betestryck är ett exempel. Denna känsliga biotop kan dock helt förlora sitt värde om den inte sköts på ett hållbart sätt. Det kan tyckas förvånande att vi hittar en så hög artrikedom i Storkriket, efter generationer av extensivt brukande. En spännande fråga är hur denna relativa artrikedom har kunnat överleva genom dessa utmaningar och vad vi kan lära oss om hur den kan bevaras för framtida generationer av brukande människor.

Referenser

- Arvidsson, E., 2014. Bystämman som en mötesplats för jordägarna En lokalhistorisk undersökning om de gemensamma resurserna inom Benestad byalag åren 1886–1928. Examensarbete, Institutionen för kulturvetenskaper, Linneuniversitetet. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Bergendorff, C; Carlsson, B; Emanuelsson, U; Lewan, N och Nordell, O., 1985. *Det skånska kulturlandskapet*. Signum.
- Ekologgruppen AB, 2011. *Översilningsprojekt vid Björka, Sjöbo kommun Miljökonsekvensbeskrivning*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11)
- Espgren Lindeberg, J., 2019. *Att hävda Revingeheds värden – Att bevara natur i ett föränderligt landskap*. Uppsats SLU. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Europaparlamentet nyheter, 2021. *Varför minskar bio och andra pollinere?* ([Länk](#), 2023-07-11).
- Institutet för språk och folkminnen, 2019. *Vanliga ortnamnelement*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Kofoed Olsson, L., 2022. *Vombskogen, Skåne - En litterär och praktisk studie i skogsskötsel för tillgängligt friluftsliv i Vombskogen* Kandidatuppsats Linneuniversitetet. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Länsstyrelsen Skåne. *Kulturlandskapet fram till skiftesreformerna*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Länsstyrelsen. *Jorden*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Länsstyrelsen Skåne. *Kulturmiljöprogram*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Länsstyrelsen Skåne. *Landskap och befolkning*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Sjöström, A. 2000. *Ringsjöbornas vardag för 8000 år sedan, Frosta härads Hembygdsförening*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Stenmyr, H., 2010. *Från nytta till nöje - Allemansrätten i den svenska skogen*. Kandidatuppsats SLU. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Widgren, M., 2014. *Hur drevs den vikingatida-medeltida storgården? några frågor från Lägerbovada, Ydre*. In: Karsvall, Olof & Jupiter, Kristofer (ed.), *Medeltida storgårdar: 15 uppsatser om ett tvärvetenskapligt forskningsproblem* (pp. 59-72). Uppsala: Gustav Adolfs akademien Acta Academiae Regiae Gustavi Adolphi. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Övedskloster, u.å. *Övedsklosters historia*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

9.2 Vilka är biosfärområdets huvudsakliga användare?

Kärnområden

Kärnområdena utgör främst en plats för friluftsliv och rekreation. Det är tillåtet att plocka bär och svamp såvida inte specifika föreskrifter för varje kärnområde anger något annat. Även jakt och fiske med fiskekort kan vara tillåtet. Det finns mindre byar i kärnområden och även sommarstugeområden. I sommarstugeområdena är det många som valt att bli året-runt-boende eftersom de uppskattar den omkringliggande naturen. Det militära övningsfältet Revingehed är både övningsområde för tunga fordon och stridsvagnar, betesmark för nötboskap och friluftsområde för allmänheten när det inte pågår övningar.

Buffertzoner

En hög andel av buffertzoner är jordbruk. Även buffertzonen används till friluftsliv och rekreation, svamp- och bärplockning samt jakt och fiske. Här finns också värdefulla kulturmiljöer. De byar och mindre tätorter som finns här bebos permanent. Boende i buffertzoner uppskattar att naturen upplevs som nära.

Utvecklingsområdet

En stor andel av utvecklingsområdet är jordbruksmark men här bor också huvuddelen av biosfärområdets invånare. De som lever i utvecklingsområdets västra delar bor i stadsplanerade områden där parker och

tätortsnära rekreationsområden är viktiga. Tätorter och byar som har goda bussförbindelser, särskilt de i närheten av Lund, är i stark tillväxt. Invånarna i tätorterna jobbar i en mängd sektorer, bland annat inom vård och omsorg och IT-branschen. Av invånarna utanför tätorterna i utvecklingsområdet är en stor andel jordbrukare, och har extrainkomster eller fritidsintressen som relaterar till djur och natur som hästar, hundar eller odling.

9.3 Vilka regler (även hävd eller sedvanerätt) gäller för markanvändning i och tillträde till var och en av biosfärområdets zoner?

Biosfärområdets zonindelning följer en nationellt anpassad modell använd av tidigare utnämnda biosfärområden i Sverige. Med Unescos vägledande dokument för biosfärområden som grund, tar den nationella modellen avstamp i svensk lagstiftning.

Zonindelningen i kärnområden, buffertområden och utvecklingsområden bygger på befintliga regelverk och skyddsstrukturer, vilket innebär att biosfärområdet inte medför några nya restriktioner gällande äganderätten, nyttjanderätten, brukanderätten och allemansrätten.

Nedan ges en beskrivning av svensk miljölagstiftning och andra övergripande regler för markanvändning, både allmänt och för varje zon.

9.3.1 Allmän lagstiftning

Plan- och bygglagen

Den svenska plan- och bygglagen (PBL) reglerar all planläggning av mark, vatten och byggande. Sveriges kommuner har planmonopol vilket innebär att de själva bestämmer över hur deras mark ska användas och byggas. Alla kommuner är enligt plan- och bygglagen skyldiga att ha en aktuell översiktsplan (ÖP) där kommunerna ska ange hur mark- och vattenområdena är avsedda att användas och hur bebyggelseutvecklingen bör ske i kommunen. I översiktsplanen ska även kommunen ange hur nationella riksintressen som finns i kommunen ska tillgodoses.

Miljöbalken

Den svenska miljölagstiftningen finns beskriven i Miljöbalken. Miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling så att framtida generationer kan leva i en god och hälsobringande miljö. Lagen omfattar olika bestämmelser som tillsammans hjälper till att upprätthålla olika naturkvaliteter. Bland annat innehåller Miljöbalken bestämmelser kring naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv samt skydd av naturen, exempelvis naturreservat och strandskyddsbestämmelser. Miljöbalken tillhandahåller även artskyddsförordningen som innehåller bestämmelser kring fridlysning av arter och reglering kring bland annat import och export av vilda arter. Genom artskyddsförordningen har en stor del av föreskrifterna i Europeiska unionens art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv verkställt i svensk miljölagstiftning. Reglering av vattenverksamheter och bestämmelser kring samrådspålit ingår även i Miljöbalken samt bestämmelser för miljöfarlig verksamhet, hälsoskydd samt avfall och producentansvar.

Flera lagar är kopplade till Miljöbalken, till exempel skogsvårdslagen och väglagen.

Allemansrätten

Allemansrätten tryggar allmänhetens tillgång till naturen och är unik för Sverige och ett fåtal andra länder. Sedan 1994 har allemansrätten stöd i grundlagen. Allmänhetens rätt bygger på en sedvana och lagstiftningen beskriver rättigheter och skyldigheter endast i övergripande ordalag. Grundregeln är att ”inte störa, inte förstöra” vilket innebär att visa respekt för flora, fauna och markägaren på den plats där man vistas. Med utgångspunkt från denna grundregel ger allemansrätten möjligheten till att vandra, cykla, paddla kanot, plocka bär och svamp så länge man inte skadar, stör boende i närheten eller tjänar pengar på användningen av annans mark. Känsliga områden som behöver extra skydd, som naturreservat, har särskilda regler som beskriver vad besökare får göra, eller inte göra, i varje enskild skyddad miljö.

Jaktlag och fiskelagen

I Sverige regleras jakten på vilt av Jaktlagen/Jaktförordningen. Jakt bedrivs på i stort sett all jord- och skogsbruksmark som inte är reserverad för fri utveckling. Delar av EU:s art- och habitatdirektiv samt EU:s fågeldirektiv har delvis införlivats i Jaktlagen/Jaktförordningen.

Fritidsfisket regleras i den svenska fiskelagen och förordningen om fisket, vattenbruket och fiskenäringen. Fiskelagen innehåller de grundläggande bestämmelserna om rätten att fiska. När det gäller var man får fiska skiljer man på allmänt vatten, enskilt vatten och så kallat enskilt frivatten.

Kulturmiljölagen

Att skydda och vårda kulturmiljön är en nationell angelägenhet och det övergripande syftet är att ge nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. I kulturmiljölagen finns bestämmelser om fornminnen, byggnadsminnen, kyrkliga kulturminnen, kulturföremål och ortnamn.

9.3.2 Specifik lagstiftning för kärnområden

Biosfärområdets kärnområden sammanfaller med befintliga och lagenligt skyddade områden: nationalpark, naturreservat, kulturresevat, Ramsar-område, art och habitatdirektivet Natura 2000-områden, fågeldirektivet Natura 2000-områden, och biotopskydd. En lista av samtliga kärnområden finns i avsnitt 19.3. Mer information kring rättlig status och förvaltningsbehörighet finns i avsnitt 17.1.

Nationalpark

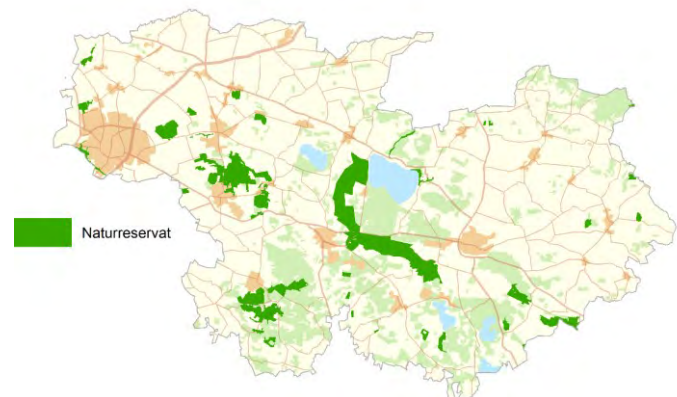
Nationalpark är det starkaste skydd ett område kan få. Det ges bara till de mest värdefulla områdena i det svenska landskapet. Genom att skydda värdefulla områden från att förstöras eller försvinna kan vårt gemensamma natur- och kulturarv bevaras. En nationalpark handlar också om att skapa möjligheter till naturupplevelser, att inspirera fler att lära mer och tycka om naturen. Skötseln av nationalparkerna syftar i första hand till att bevara deras naturliga tillstånd. Det innebär att naturen ofta får vara som den är. Dalby Söderskog är Storkrikets enda nationalpark och är Sveriges och Europas minsta nationalpark bildad 1918 för att bevara vad man då beskrev som en sydsvensk lövskog. Föreskrifterna för Dalby Söderskog reglerar vilka åtgärder som är tillåtna. Skötseln av Dalby Söderskog går främst ut på att låta skogen utvecklas fritt. Målet är en ädelövskog på den skånska sydvästslätten i sitt naturliga tillstånd.

Naturresevat

Naturresevat i Storkriket är naturområden som skyddats av Länsstyrelsen Skåne eller kommunerna för att långsiktigt bevara natur som av något skäl anses särskilt värdefull. Det kan vara ett område som är betydelsefullt för friluftslivet, florin, faunan eller är av intresse ur geologiska eller naturmiljömässiga perspektiv. Enligt miljöbalken finns det fem giltiga skäl för att bilda naturresevat:

- Bevara den biologiska mångfalden
- Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer
- Sörja för människans behov av friluftsliv
- Skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer
- Skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter

Naturresevaten utgör den största andelen kärnområden i Sverige. I Storkriket finns 53 naturresevat.

Varje naturresevat omfattas av unika föreskrifter som syftar till att skydda de naturvärden som är unika för området. Föreskrifterna kan rikta sig både till markägare och till allmänheten, men de får inte förbjuda mer än vad som krävs för att bevara och främja natur- och friluftsvärdena i området. Det är ofta förbjudet att avverka skog eller på annat sätt påverka marken, samt uppföra byggnader. Däremot kan vissa skötselregler tillåtas, till exempel anläggning av vandringsled och hävd av slåttermark.

Kulturresevat

Länsstyrelse eller kommun kan besluta att ett områdes hela natur- och kulturmiljövärden ska skyddas och vårdas. Förutom att inkludera byggnader, anläggningar, lämningar och marker kan även immateriella värden som verksamheter, kunskaper och traditioner ingå. I Storkriket finns ett kulturresevat, Kulturens Östarp, vilket är ett unikt friluftsmuseum beläget i ett böljande och naturskönt landskap. Här finns äldre gårdsmiljöer och ett småbrutet odlingslandskap med små åkrar, ängar, gårdsgårdar och betande kor som minner om äldre tiders brukande.

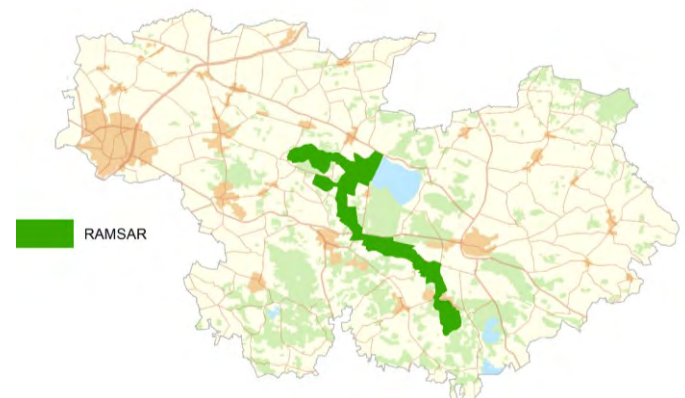

Ramsarområden

Ramsarkonventionen eller våtmarkskonventionen är en global naturvårdskonvention för att bevara våtmarker och vattenmiljöer. Målet är att bevara de speciella biologiska värden som finns i grunda vegetationsrika områden. Naturliga våtmarker och vattenmiljöer är mycket värdefulla. De har många funktioner, till exempel bidrar de till mat- och vattenförsörjning samt vattenrening och kolinlagring. Eftersom allt fler av dessa värdefulla miljöer förstörs eller skadas behövs internationella och nationella åtgärder för att skydda, bevara och förvalta våtmarker och vattenmiljöer på ett bra sätt.

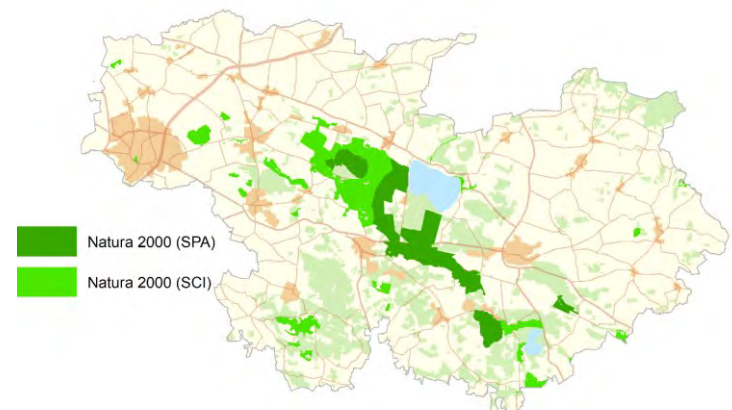
Länderna som skrivit under konventionen, till exempel Sverige, har förbundit sig att verka för att hänsyn tas till våtmarker och vattenmiljöer, främja forskning och utbildning samt samarbeta med andra länder i frågor som rör konventionen.

I Storkriket finns ett Ramsar-område, Klingavälsåns dalgång. Området är ett av Skånes viktigaste fuktängsområden i inlandet med värdefulla miljöer längs den meandrande Klingavälsån. Området hyser flera klassiska fågellokalerna som också har höga biotop- och artvärden. De naturtyper som förekommer i Klingavälsåns dalgång är av betydande markhistoriskt värde, främst på grund av lång kontinuitet i nyttjandet av ängs- och hagmarker för slätter och bete.

Natura 2000-områden

Natura 2000-områden ingår i Europeiska unionens nätverk av skyddade områden och utses med stöd av EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv. Områden vars natur är värdefull ur ett EU-perspektiv ska ingå i Natura 2000, vilket innebär att de klassas som områden med särskilda skydds- eller bevarandevärden. Dessa områden har bevarandeplaner som pekar ut naturvärdena och beskriver vad som krävs för att värdena långsiktigt ska kunna finnas kvar.

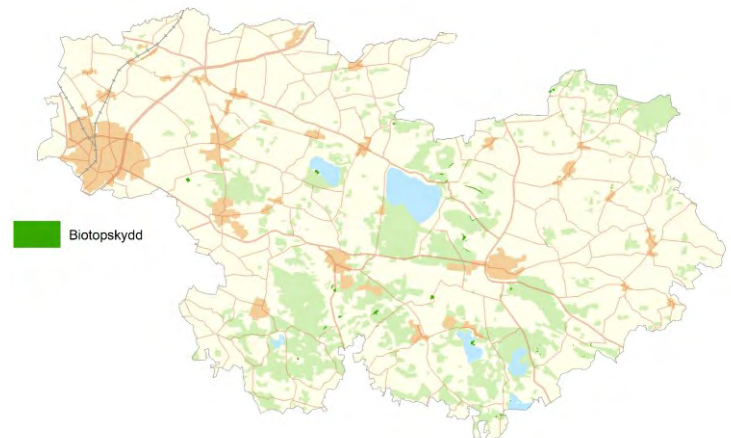

Länsstyrelserna ansvarar för varje enskilt Natura 2000-område. Markanvändning, till exempel jordbruk, kan tillåtas i ett Natura 2000-område men det får inte medföra en risk för betydande påverkan på de naturvärden som området avser skydda. I normalfallet innebär Natura 2000 inga inskränkningar i jakt och fiske. I Storkriket finns 32 områden enligt Art- och habitatdirektivet Natura 2000-områden och 4 områden enligt Fågeldirektivet Natura 2000-områden.

Biotopskydd

Biotopskyddsområden är en skyddsform som kan användas för små mark- och vattenområden med höga naturvärden. Områdena är på grund av sina särskilda egenskaper värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter. Genom att införa ett biotopskyddsområde kan värdefulla naturmiljöer skyddas och förutsättningarna att förbättra den biologiska mångfalden förbättras. Skyddet bidrar också till Sveriges del i FN:s överenskommelse om biologisk mångfald samt de svenska miljökvalitetsmålen.

Skillnaden mellan ett biotopskyddsområde och naturreservat är att det finns ett antal namngivna biotop typer som får skyddas som biotopskyddsområde. Det finns sju nationella biotop typer som är skyddade i landet, men även länsstyrelser och kommuner får besluta över skydd av biotoper i det enskilda området. I Storkriket finns 44 biotopskydd.

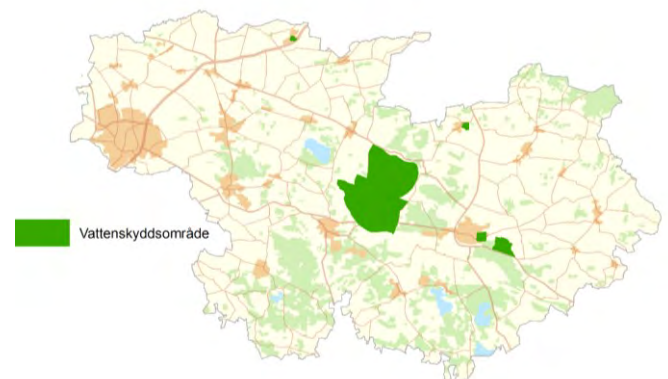

9.3.3 Specifik lagstiftning för buffertområden

Buffertzonerna sammanfaller med befintliga vattenskyddsområden, områden med strandskydd, riksintressen för kulturmiljövård, riksintressen för friluftsliv och naturvård, naturvårdsområden, landskapsbildskydd och naturminne. Mer information kring rättslig status och förvaltningsbehörighet finns i avsnitt 17.1.

Vattenskyddsområde

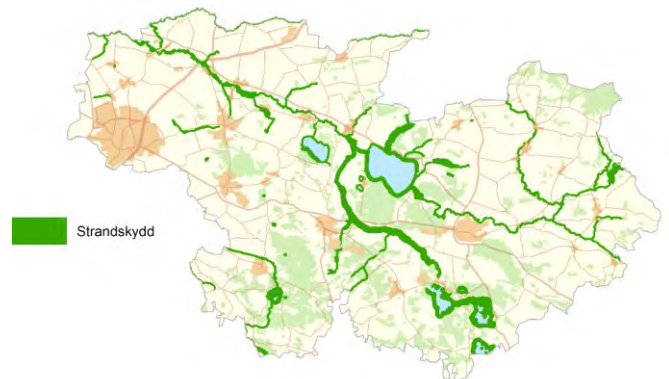
Vattenskyddsområden kan bildas för att skydda både grundvatten och ytvatten mot föroreningar. Både länsstyrelser och kommuner kan fatta beslut om att inrätta ett vattenskyddsområde. Mitt i Storkriket, där kommungränserna mellan Lund, Eslöv och Sjöbo möts, finns Vombsjön. Här finns ett vattenskyddsområde som omfattar hela Vombsjön och Vombfältet (infiltrationsområde för konstgjord grundvattenbildning). Detta vattenskyddsområde kommer att ses över och eventuellt revideras i vissa delar, en översyn som

inleddes under 2019. Ytterligare några mindre vattenskyddsområden finns i Sjöbo och Eslövs kommuner.

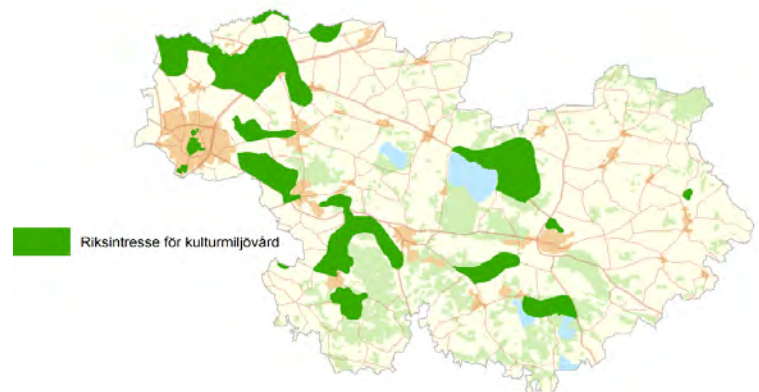
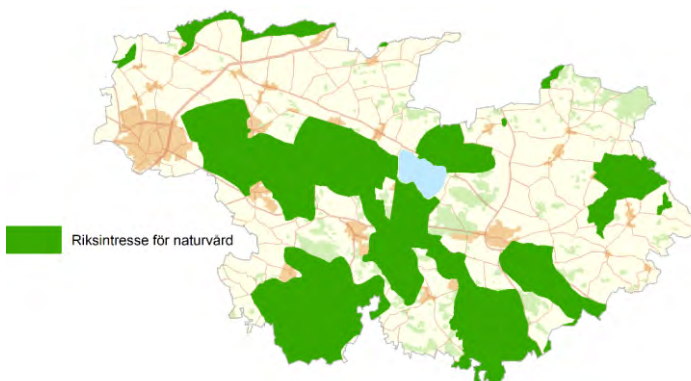
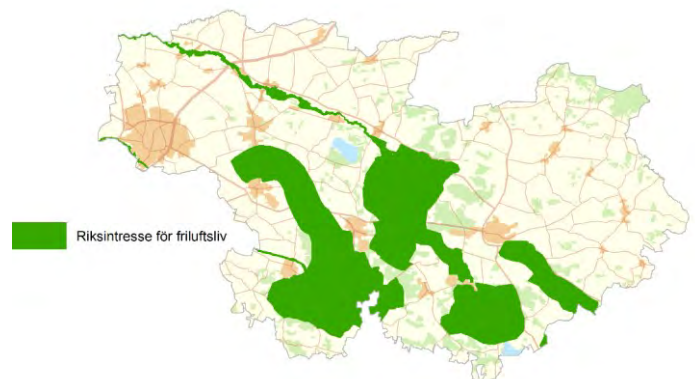
Strandskyddade områden

Strandskyddade områden syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Strandskyddet gör att vi alla kan njuta av fina strandområden och att djur och växter kan fortsätta leva i sin miljö. Strandskydd i Storkriket gäller 100 meter från strandkanten vid alla insjöar och vattendrag oavsett storlek. Inom strandskyddet är det förbjudet att uppföra nya byggnader, ändra byggnader eller sätta upp andra anläggningar eller anordningar som avhåller allmänheten från att röra sig där, gräva eller på annat sätt förbereda för sådana byggnationer, eller utföra andra åtgärder som kan skada växt- och djurliv. På några platser, till exempel i en del tätorter, är strandskyddet borttaget. Länsstyrelsen kan utvidga zonen till upp till 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa strandskyddets syften.

Riksintresse naturvård, friluftsliv och kulturmiljövård

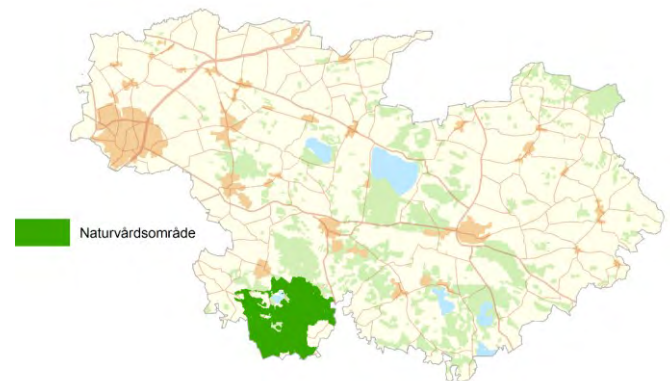
Att ett område är av riksintresse innebär att det anses ha så stora natur-, friluftsliv- eller kulturmiljövärden att det är av betydelse för hela landet som helhet. Enligt miljöbalken ska områden av riksintresse för naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön. Intressena ska ges företräde framför andra allmänna och enskilda intressen när frågor om markanvändning avgörs. Anspråk på ändrad mark- eller vattenanvändning får inte medföra påtaglig skada på natur- eller kulturmiljön. Ansvaret för riksintressena delas av berörda kommuner och länsstyrelser.

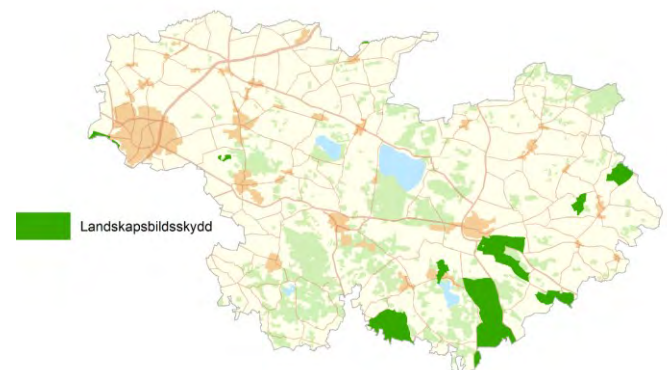
Naturvårdsområde

Skyddsformen naturvårdsområde, som infördes i naturvårdslagen 1974, upphörde i och med införandet av miljöbalken 1999. De områden som inrättats ska vid tillämpningen av miljöbalken anses som naturreservat, men det finns skillnader. Häckeberga naturvårdsområde i Storkriket är ett stort rekreationsområde som omfattar Häckeberga slott, Häckebergasjön och flera naturreservat. Här finns vidsträckta bokskogar och böljande betesmarker och åkrar. Trädens höga ålder har skapat habitat för många hotade arter. Här finns även gott om kronhjort, det skånska landskapsdjuret.

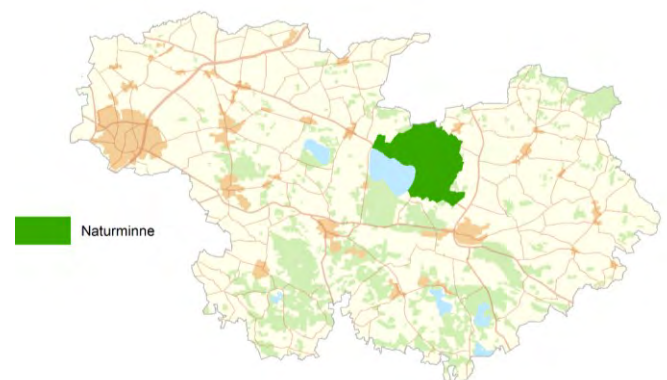
Landskapsbildsskyddsområde

Landskapsbildsskydd är en äldre skyddsform som inte finns i miljöbalken. Den håller successivt på att ersättas med andra skyddsformer. Landskapsbildsskydd finns till för att skydda värdet av framför allt den visuella upplevelsen av ett landskap. Skyddet reglerar till exempel bebyggelse och vägar. Det krävs tillstånd från Länsstyrelsen för att utföra åtgärder som kan ha negativ effekt på landskapsbilden i dessa områden.

Naturminne

Naturminne är en av de äldsta skyddsformerna för natur i Sverige. Särpräglade naturföremål såsom träd, flyttblock och liknande kan skyddas som naturminne. Naturminnen är antingen punktobjekt eller har en yta mindre än ett hektar. Ett större område i Storkriket norr om Vombsjön vid Övedskloster är utsett till naturminne på grund av Lundvivan (*Primula Elaitor*) som troligtvis kom till området med hjälp av munkarna under 1500-talet.

9.3.4 Lagstiftning för utvecklingsområdet

Kommuner och markägare styr planering och utveckling av större delarna av biosfärområdets utvecklingsområde enligt lagar och förordningar beskrivna under allmän lagstiftning ovan.

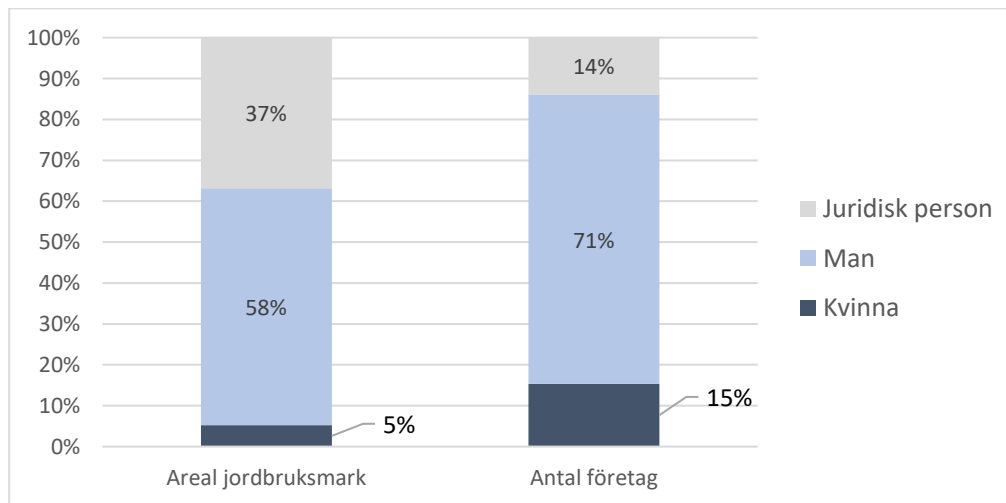
9.4 Beskriv skillnaderna mellan kvinnors och mäns tillgång till och kontroll över resurserna.

Skillnaden mellan kvinnors och mäns tillgång till och kontroll över olika typer av markanvändningsresurser kan beskrivas utifrån en rad olika parametrar. Inom yrkesbranscher i Sverige i stort kan skillnaden kort sammanfattas till att andelen män dominerar inom branscherna jordbruk, tillverkning, energi/miljö och bygg, medan andelen kvinnor är högre inom utbildning, vård och omsorg och offentlig förvaltning. Hotell- och besöksnäringen har en jämnare könsfördelning, liksom finansyrken.

Andelen kvinnor i chefsposition är 44 procent i Lund, 40 procent i Eslöv och 42 procent i Sjöbo (SCB, Förvärvsarbetande anställda 16–64 år, 2021). En rapport av Länsstyrelsen Skåne (2021) visar att fördelningen av chefskap *mellan olika branscher* i Skåne inte är jämställt, 65 procent av de kvinnliga cheferna arbetade år 2018 inom offentlig sektor, majoriteten av dem inom hälso- och sjukvård. Lönemässigt tjänar kvinnor i genomsnitt 90 procent av vad män tjänar i Sverige i stort (SCB, Medellöner i Sverige, 2021).

Tillgång till och kontroll över resurser från olika typer av markanvändning

Majoriteten av Storkrikets yta består av jordbruksmark. I biosfärområdet finns cirka 880 registrerade jordbruksföretag där cirka en tredjedel av företagen ägs av kvinnor och två tredjedelar av män, vilket är en högre andel kvinnor än i Sverige i stort. Antalet företag som äger mer än 100 hektar är dominerande. Fler skillnader mellan kvinnors och mäns tillgång och kontroll av Storkrikets specifika jordbruksareals resurser har inte studerats. Ser man till Sverige som helhet utgör småbrukare endast 5 procent men det är här vi hittar, relativt till andra jordbruksformer, en stor andel kvinnliga jordbrukare. I Skåne ägs 5 procent av ytan jordbruksmark av en kvinna och 15 procent av alla jordbruksföretag, se tabell nedan (Jordbruksverkets statistikdatabas, ägandeskap, 2022). Därutöver finns fler värden och andra sätt att mäta de resurser som jordbruksmarken ger men som inte här anges.

Ungefär en fjärdedel av Storkrikets yta är skog. Skillnaden mellan kvinnors och mäns tillgång och kontroll av denna specifika areals resurser har inte studerats, men i Skåne ägs lite mindre än 7 procent av Skånes totala yta av produktiv skogsmark enskilt av en kvinna. Vidare är ungefär 30 procent av de som är sysselsatta inom skogsbranschen kvinnor (Skogsstyrelsens statistikdatabas, sysselsättning, 2020; ägandeskap, 2022). Därutöver finns andra värden, såsom rekreation och friluftsliv, som inte här återges i siffror.

Referenser

- SCB, 2021. Förvärvsarbetande anställda 16–64 år, 2021. - Arbetsmarknad / Yrkesregistret med yrkesstatistik / Andel kvinnor och män i chefsposition per kommun (dagbef). ([Länk](#), hämtad 2023-07-03)
- SCB, 2022. *Kommunfullmäktige, 2022. - Jämställdhet i län och kommuner / Makt och inflytande Skåne län.* ([Länk](#), hämtad 2023-07-03)
- Länsstyrelsen Skåne, 2021. *Jämställdhetsstatistik i Skåne* ([Länk](#), hämtad 2023-07-03)
- SCB, 2021. *Medellöner i Sverige, 2021. - Snabba fakta / Utbildning, jobb och dina pengar / Medellöner i Sverige* ([Länk](#), hämtad 2023-07-03)
- Jordbrukverkets statistikdatabas, 2022. Företag och företagare - / Jordbruksföretag och jordbruksföretagare / Jordbruksföretag och areal efter län och företagarens kön och ålder. År 1996–2022. ([Länk](#), hämtad 2023-07-03)
- Skogsstyrelsens statistikdatabas, 2020. *Sysselsättning - / 01. Antal personer med inkomst per län, inkomstklass, näringsgren, kön. År 2008–2020* ([Länk](#), 2023-07-03)
- Skogsstyrelsens statistikdatabas, 2022. Ägandeskap. - Fastighets- och ägarstruktur / 10. Deklarerad areal produktiv skogsmark (fysiska personer) efter Region. År 1999–2022. ([Länk](#), 2023-07-03)

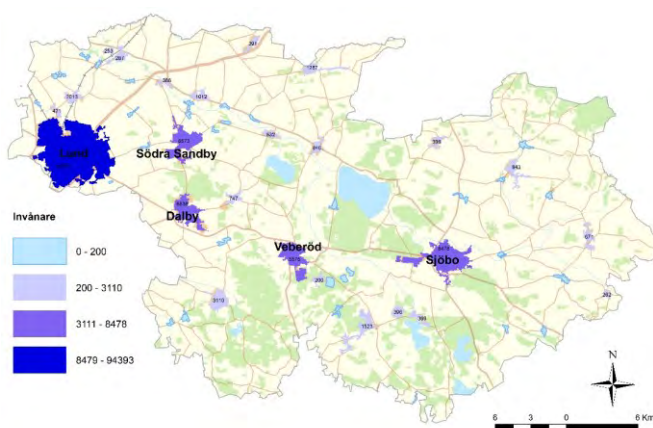
10 DET FÖRESLAGNA BIOSFÄROMRÅDETS BEFOLKNING

		Permanentboende	Säsongsboende*
10.1	Kärnområden	145	-
10.2	Buffertzoner	22 832	-
10.3	Utvecklingsområden	131 365	-
	Totalt:	154 342	- *

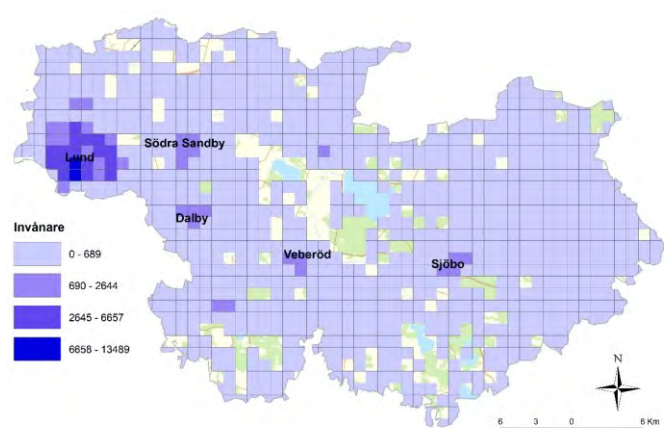
* Ingen statistik finns kring antalet säsongsboende i Storkriket men en uppskattning är att det finns runt 1700 fritidsbostäder i de tre biosfärkommunerna.

10.4 Kort beskrivning av befolkningen inom eller nära det föreslagna biosfärområdet

Runt om i världen pågår en kraftfull urbanisering och i Sverige finns ett par av Europas snabbast växande storstadsregioner, däribland Malmö/Lund-regionen vilken utgör de västra delarna av Storkriket. Totalt bor 154 342 personer i Storkriket. Av dessa bor ca 128 384 personer i Lunds kommun (83 procent), 19 458 personer i Sjöbo kommun (13 procent) och 6 500 personer i Eslövs kommun (4 procent). Urbaniseringen är en bidragande faktor till att det finns relativt stora skillnader i Storkrikets befolkning, befolkningstäthet, utbildningsnivå och ekonomiska aktiviteter mellan Lund stad i väster och Sjöbo i öster.

Karta: Tätorter.

Karta: Invånare-fördelning.

Rikssnittet på andelen högutbildade i en kommun är 30 procent, men i Lund finner vi en av Sveriges högsta noteringar: 55 procent. Eslövs andel är hälften av detta och Sjöbo ligger på 17 procent. Företagandet visar

en omvänd bild. Sjöbo har 10,6 procent företagare, Eslöv 6,6 procent och Lund 4,4 procent. Medelinkomsten går från 325 tusen kronor per år i Lund till 308 tusen kronor i Eslöv och 301 tusen kronor i Sjöbo. En annan skillnad är att Sjöbo har en låg andel utlandsfödda, 11 procent, medan det är dubbelt så många i Eslöv, 21 procent, och Lund, 24 procent.

Sjöbo har vidare en något äldre befolkning, där andelen över 65 år är 23 procent medan Lund och Eslöv ligger på cirka 17 procent. Andelen personer under 15 år är likvärdigt mellan kommunerna och ligger på omkring 18 procent.

En annan tydlig gradering gäller näringsgrenarna, där Lund domineras av tjänstesektorn som har 85 procent av antalet arbetsställen. Motsvarande andel är 65 procent i Eslöv och 53 procent i Sjöbo. Trots att åkerarealen upptar en större del av markerna i den västra delen av området, så har Lund endast 7 procent av arbetsställena i den areella sektorn. Sjöbo har hela 27 procent och i Eslöv ligger den på 19 procent. Den industriella andelen är också den högre i Sjöbo, på 20 procent, vilket kan jämföras med Eslöv 15 procent och Lund på 7,6 procent.

Referenser

- Ekonomifakta. *Din kommun i fakta*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Eslövs kommun, 2019. *Riktlinjer för minoritetspolitiskt arbete*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Lunds kommun, 2016. *Strategi för Lunds kommuns arbete med nationella minoriteters rättigheter*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

10.5 Namn på de viktigaste bebodda områdena inom och nära det föreslagna biosfärområdet, med hänvisningar till kartan i avsnitt 6.2:

Nedan listas de femton största tätorterna inom Storkrikets gränser i fallande ordning utifrån antal invånare (SCB, 2020).

1. Lund
2. Sjöbo
3. Dalby
4. Södra Sandby
5. Veberöd
6. Genarp
7. Stångby
8. Blentarp
9. Löberöd
10. Flyinge
11. Vollsjö
12. Harlösa
13. Torna Hällestad
14. Lövestad
15. Revingeby

Karta: Tätorter i Storkriket.

Vidare ligger flera stora städer av särskild betydelse utanför Storkrikets geografiska gräns. Danmarks huvudstad Köpenhamn ligger bara 40 km från raka vägen mätt. Malmö, Sveriges tredje största stad, ligger cirka 15 km sydväst om biosfärområdet. Malmö är en stad som påverkar och skapar möjligheter för Storkrikets utveckling. Malmö stad är bland annat direkt kopplad till Storkriket genom att Malmö universitet är representerad i biosfärområdets forskarråd, och genom att malmöbor får dricksvatten från biosfärområdets största sjö, Vombsjön. Andra kommuner som också får dricksvatten från Vombsjön är Burlöv, Staffanstorp, Vellinge, delar av Lund, Eslöv, Skurup och Svedala. Vidare genererar många av de omkringliggande orterna och större städerna ett stort antal personer som reser in i området, framför allt genom arbetspendling in till staden Lund, till exempel Helsingborg, Kristianstad och Landskrona.

Referens

- SCB, 2020, *Tätorter med fler än 500 invånare*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-04).

10.6 Kulturell betydelse

Biosfärområde Storkriket har en rik kulturhistoria och ett aktivt och nyskapande kulturliv. Läget nära kontinenten och Lunds tusenåriga historia som intellektuellt centrum har gett stora möjligheter till att utbyta kunskap och nya idéer med omvärlden.

I vår tid innefattar kultur en bred variation av uttryckssätt och det finns inom kultursektorn ett stort engagemang för att bidra till nytänkande och en hållbar utveckling. Genom att fortsätta utveckla kulturdimensionen för hållbarhet i en samverkan med kulturaktörer och med akademien har biosfärområde Storkriket potential att bidra till innovation i arbetet för en hållbar utveckling. Detta har också

Biosfärprogrammet Sverige uppmärksammat och uppmuntrar till att aktörer inom kultursektorn fortsätter ha en central roll i biosfärområdets utveckling.

10.6.1 En rik kulturhistoria

Den främsta anledningen till Storkrikets kulturhistoria är biosfärområdets rika odlingslandskap med ett extensivt jordbruk och stora markägare inom adel och kyrka. Goda tiders inkomster har omsatts till investeringar i slott, kyrkor och andra kulturmiljöer i sin tids modernaste uttryck. Även folkkonsten har spår av långväga influenser som formats till färgstarka uttryck. I påföljande avsnitt beskrivs skeenden från stenålder till nyare tid:

- Stenåldern: 12 000 f kr – 1 700 f kr
- Bronsåldern: 1 700 f kr – 500 f kr
- Järnåldern: 500 f kr – 1050
- Medeltiden: 1050 – 1523
- Nyare tid 1523 –

Stenåldern
12000-1700 fkr

Bronsåldern
1700-500fkr

Järnåldern
500fkr-1050

Medeltid
1050-1523

Nyare tid
1523 ->

Tidslinje: proportionell tidsaxel över tidsperioder

Biosfärområdets biologiska kulturarv

Det biologiska kulturarvet beskrivs av Riksantikvarieämbetet som vår växande historia. I biosfärområde Storkriket finns ett unikt miljöhistoriskt arkiv som gör att det går att följa vegetationens utveckling under 10 000 år i biosfärområdet, från istid till nutid. Genom paleoekologisk forskning vid Lunds universitet har man från pollenmaterialet ur en borrhärna från Vombsjön både kunnat rekonstruera hur klimatet förändrats och hur människor påverkat landskapet. Det miljöhistoriska arkivet är en värdefull tillgång som referensmaterial för såväl ekologi, jordbrukshistoria och kulturhistoria i Storkriket.

Två verksamheter i biosfärområdet arbetar för att synliggöra det biologiska kulturarvet och dess betydelse för den biologiska mångfalden (Hörjelgården och Kulturens Östarp). Verksamheterna vänder sig till allmänheten och visar hur odlingstekniker under tidigare århundraden formade landskapet runt gårdarna.

Hörjelgården är en natur- och lägerskola som ägs av Naturskyddsföreningen i Skåne. Här kan besökare få en känsla av hur det såg ut på landsbygden under 1700-talet med slätterängar, utmark och stubbskottsängar.

Kulturresevatet Kulturens Östarp drivs av Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige. Här kan man ta del av lantbruksmiljö från 1800-talets mitt, med byggnader, djur och trädgård i ett bevarat kulturlandskap. Åkermarkens örtrika trädor bevaras genom aktiv skötsel och musealt åkerbruk vilket skapar en rik biologisk mångfald med bland annat många arter av solitära bin.

Foto: Göingegetter på Kulturens Östarp. Fotograf: Viveca Ohlsson, Kulturen.

Kulturarvmiljöer av riksintresse

I Storkriket finns 15 kulturarvmiljöer av riksintresse beslutade av Riksantikvarieämbetet. Kulturarvmiljöer är platser eller områden som genom sitt innehåll beskriver kulturell, politisk, social, religiös eller teknisk utveckling. Här lyfter vi fram några av dessa utifrån ett biosfärperspektiv:

Flyinge – över 900 år med hästuppfödning: Egendomen är känd sedan 1100-talet och tillhörde under medeltiden ärkebiskoparna i Lund som där födde upp hästar till sitt kavalleri. År 1661 blev gården stuteri för svenska kronan och lades tillsammans med Dalby kungsgård under den svenska stallstaten. Behovet av hästar till krigsmakten var stort. En yta större än det blivande biosfärområdet användes för höskörden för stuteriets räkning. Flyinge har fortsatt sin verksamhet som stuteri fram till 1983 då den överläts till Flyingestiftelsen. Idag drivs verksamheten av Flyinge AB och är ett centrum för hästnäringen i regionen. På Flyinge bedriver man också utbildning med hippologisk profil på både gymnasie- och högskolenivå.

Övedskloster – ett helt slottslandskap: Övedskloster är en av Sveriges mest ansedda rokoko-anläggningar, byggd i rosa sandsten från godsets ägor. Hela slottsmiljön har formgivits av de främsta arkitekterna i Sverige under 1760–70-talet och inkluderar förutom själva slottet och dess interiör även park, kyrka, ekonomibyggnader, arbetarbebyggelse och monumentala lindalléer. Runt slottet finns ytterligare byggnader som ingår i kulturmiljön, som änkesäte från samma epok samt skola och fattighus från 1800-talets första decennier. Samma familj som byggde Övedsklostrets slottslandskap på 1700-talet äger det än idag. Affärsverksamheten består idag främst av jordbruk men till viss del även besöksnäring. Den tidigare engelska parken med stora ekar och intilliggande skog vid Vombsjöns strand blev naturreservat 2023.

Hallsbergs gård och stenar – en bondes skulpturträdgård: Detta kulturmiljövärde av riksintresse är något helt annorlunda än slottsmiljöerna. Här finns ett hembygds-museum och en intilliggande kvarngård. Namnet Hallsberg antyder att marken var stenbunden. En av gårdens ägare, Nils Nilsson, samlade i mitten av 1800-talet på annorlunda formade stenar som han tog hem och placerade i sin trädgård. Med utgångspunkt i stenarnas former har bonden skapat 13 stenar med huggna bilder och bibeltexter. Han har också gjort en minnestavla över sin familj i sorgen över att både hustru och sju av de nio barnen dog före honom. Även

trädgårdens växter valde mannen noga med inspiration från bibeln och växternas namn. Hallsbergs gård och stenar ägs av Färs Härads Hembygdsförening.

Människorna som levde och arbetade i jordbrukslandskapet

De allra flesta som bodde på landsbygden förr var *de obesuttna*, det vill säga de som inte ägde någon mark. Till denna grupp hörde torpare, backstugusittare, inhysehjon, pigor och drängar. I Sjöbo kommun fanns det vid 1600-talets slut cirka 700 bondgårdar varav fyra femtedelar ägdes av adeln. Adelns mark brukades till stor del av frälsebönder. Frälsebönder var bönder som bodde på godsens mark och brukade den, men hade samtidigt arbetsplikt gentemot godsherren. I gengäld slapp frälsebonden betala skatt till kronan (kungen).

Under 1800-talet nästan fördubblades landsbygdens befolkning. Godsen fick goda förtjänster från exporterade jordbruksvaror och för att effektivisera driften slog godsägarna samman gårdar till större enheter. Dessa kunde då drivas direkt av godset i stället för genom arrendatorer eller frälsebönder. I samband med denna förändring infördes statarsystemet med arbetarbostäder, så kallade statarlängor. Många av dessa längor står fortfarande kvar och vittnar om dåtidens samhällsstruktur med lantarbetare som fick en stor del av sin lön (stat) i kost och logi.

Jordbruk var otroligt arbetsintensivt före mekaniseringen. En betupptagning på ett fält som idag görs av en person på en traktor kunde i slutet av 1800-talet behöva upp till 100 arbetare, kvinnor och män. Därför vandrade många från de fattigare delarna av regionen till de större gårdarna ute på slätten för att ta arbete under sommarhalvåret. I mitten av 1900-talet var arbetet lättare men familjeägda lantbruk skördade fortfarande potatis och betor för hand. Till detta arbete anlätades oftast kvinnor från odlarnas närområde och barnen fick följa med för att hjälpa till. Hur viktigt skördearbetet var visas av att alla skolbarn i Sverige hade ett lagstadgat skollov, potatislovet, för att kunna hjälpa till med skörden ända fram till 1954.

I samband med skiftesreformerna runt 1800-talet och sedan vidare under 1900-talet kunde allt fler arrendatorer köpa egen mark. Industrialiseringen innebar i sin tur att de som tidigare var obesuttna flyttade till tätorter och städer för att ta anställning samtidigt som maskinerna tog över arbetet på jordbruken.

Foto: En av Hallsbergs stenar.
Fotograf: Kerstin Jakobsson.

Foto: Betupptagning. Madapaus med "surr" och "drickablanning". 1942, Malmö Museer.

Referenser

- Naturskyddsföreningen Skåne, *Hörjalgården*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Länsstyrelsen Skåne, *Kulturens Östarps kulturreservat*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Riksantikvarieämbetet, *kulturmiljövården av riksintresse*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Länsstyrelsen Skåne, *Flyinge kungsgård*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Länsstyrelsen Skåne, *kulturmiljöer, Övedskloster*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Färs Härads Hembygdsförening, *Hallsbergs gård och stenar*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Länsstyrelsen Skåne, *Kulturmiljöprogram, Jordbrukets landskap*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

10.6.2 Kulturen i biosfärområdets religiösa landskap

En stor del av det äldsta kulturhistoriska arvet i Storkriket består av religiösa byggnader och lämningar. Gravhögar från bronsåldern är riktmärken i landskapet och järnålderns gravfält ses såväl på slätten som i skogsbygd. Vikingarna som levde under senare delen av järnåldern hade husaltare hemma på gården men samlades vid helgade platser för offerriter. I samband med kristnandet runt år 1000 började stavkyrkor byggas intill de större gårdarna. Byar växte fram i stavkyrkornas närhet och i takt med att allt fler kristnades gav det en ökad drivkraft att bygga större kyrkor i sten med kringliggande kyrkogårdar under 1100–1200 talet.

Den äldsta stenkyrkan i Norden uppfördes i Dalby omkring 1060 en knapp mil från Lund. Samtidigt växte Lund till en kyrklig metropol för den katolska kyrkan och 1103 utnämndes Lund till ärkebiskopssäte för hela norra Europa. I slutet av 1000-talet påbörjades arbetet för att bygga en katedral i Lund i den tidens modernaste arkitektur, den romanska. Hundratals arkitekter, stenhuggare och murare från Tyskland, Frankrike, Italien och England kom till Lund för att bidra med sina kompetenser i katedralbygget. Kunskaper fördes vidare till lokala hantverkare och bidrog till att ett stort antal församlingskyrkor byggdes i området runt Lund från tidigt 1100-tal och framåt.

30 juni 1123 invigdes domkyrkans altare i kryptan. År 2023 har alltså domkyrkan i Lund varit en centralpunkt i det religiösa landskapet i södra Sverige under 900 år. Lunds domkyrkoförsamling arbetar regelbundet i samverkan med samtidskonstnärer för att lyfta existentiella frågor genom utställningar och publika aktiviteter. Tillsammans med domkyrkorådet arbetar de i ett stadsutvecklingsprojekt på Brunnsberg som har målet att skapa en stadsdel som ska kunna tillgodose människors behov tusen år framåt utifrån vår tids utmaningar, till exempel hur en stadsdel kan balansera både människors och naturens välbefinnande.

Storkriket är bland de kyrktätaste områdena i Sverige. Här finns 56 kyrkobyggnader med stora kulturhistoriska värden som genom sin arkitektur och konst berättar om 900 år av människors religiösa liv och om förändringar i samhället. Hela 38 kyrkor i Storkriket har sina äldsta delar från 1100–1200 talet. Av dessa har 15 kyrkor kvar kalkmålningar från senare delen av medeltiden. I samband med reformationen under mitten av 1500-talet övergick kyrkorna från att vara katolska till att bli evangelisk-lutherska. Även om kalkmålningar och helgonbilder då doldes eller togs bort fick kyrkorummen så småningom nya former av konst. Under 1550–1700-talen blev orgeln och predikstolen framträdande element i kyrkorummet och nya målade altartavlor installerades. I slutet av 1800-talet, när befolkningstillväxten gjort att de gamla medeltida kyrkorna blev för trånga byggdes nya och stora kyrkor med mycket ljusinsläpp. De flesta kyrkorna har idag vackra liturgiska konstverk i textil skapade av konstnärer under 1900-talet. Kyrkogårdarna har också ett historiskt värde som med sina träd, buxbomshäckar och grusgångar ingår i det biologiska kulturarvet.

Foto: Domkyrkan i Lund.
Fotograf: Karin Winblad, Lunds kommun.

1: Harlösa kyrka, Fotograf: Per Blomberg.

2: Vombs kyrka och 3: Kalkmålning i Torna Hällestads kyrka. Fotograf: Kerstin Jakobsson.

Referenser

- Länsstyrelsen Skåne, *Kulturmiljöprogram, Religiösa landskap*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Svenska kyrkan, *Lunds domkyrka*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Svenska kyrkan, *Grönt kulturarv*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

10.6.3 Arkitektur i Storkriket ur tre perspektiv

De adliga familjernas slott

Det blivande biosfärområdet tillhör de slottstätaste delarna av Sverige. Här finns fjorton slottsmiljöer som förutom själva slottsbyggnaderna även inkluderar parker, ekonomibyggnader och ibland även kyrkor eller byar. De flesta av slottsmiljöerna har en lång byggnationshistoria där de ursprungligen var borgar eller kloster under medeltiden, eller tillkom senare som sätesgårdar under 1500-talet. Genom om- eller nybyggnationer har exteriörerna fått de utseende de har idag vilka representerar stilepoker mellan renässans och romantik. Följande sex slott finns med i Riksantikvarieämbetets kulturmiljövärden av riksintresse:

Svenstorp finns nämnt 1090 och fick sin nuvarande exteriör 1596–99 i Christian IV-stil. *Hviderup* grundades på 1560-talet och fick sin nuvarande renässans-stil på 1750-talet. *Skarhult* är känt sedan 1350-talet och är ett av Sveriges bäst bevarade renässansslott. *Björnstorp* nämns som sätesgård på 1500-talet och rokokostilen slottet fick på 1750-talet har behållits sedan dess. *Häckeberga* är känt sedan 1300-talet men återuppfördes i fransk renässans-stil på 1870-talet. *Övedskloster* startade som kloster på 1150-talet. Under 1700-talets senare hälft uppfördes det nuvarande slottet som är ett av Sveriges främsta rokoko-anläggningar. *Sövdeborg* hette Sigaftha på 1180-talet. Den senaste ombyggnaden på 1840-talet gav slottet en medeltidsromantisk stil.

Karta över slott i Storkriket.

1: Örtofta, 2: Svenstorp, 3: Hviderup, 4: Skarhult, 5: Löberöd, 6: Hjularöd, 7: Bjarsjölagård, 8: Övedskloster, 9: Björnstorp, 10: Toppeladugård, 11: Häckeberga, 12: Sövdeborg, 13: Snogeholm.

Foto: Sövdeborg slott. Fotograf: Per Blomberg.

Foto: Björnstorps slott (Licens: CC BY-SA 3.0, Jorchr).

Foto: Örtofta slott (Licens: CC BY 3.0, Jorchr).

Allmogens gårdar

Under bronsålderns senare del var gårdsbebyggelsen trelängad. Denna gårdsform är vanlig även idag i Storkriket. Äldre tiders byggnadstekniker är en direkt följd av hur mycket virke som var tillgängligt. På den skoglösa och vindpinade slättbygden var gårdsbyggnader uppförda i korsvirkesteknik runt en gård. Korsvirkestekniken är även vanlig i Danmark, England och Tyskland. Husen i Storkriket byggdes smala eftersom det var ont om kraftigt och långt virke till bjälkar. Korsvirkets fack fylldes med lerklingen och till taken användes vass från närliggande sjöar. Utvändigt kunde husen putsas och målas med kalkfärg. I de mer skogrika trakterna blandades korsvirkeskonstruktion med skiftesverk och även korsvirkeshusen kunde förses med träpanel. När tegelbruken blev allt vanligare under 1800-talet blev det modernt att byta ut lerklining i korsvirkeshusen till murat tegel. Från början av 1900-talet byggdes de flesta hus, både gårdar och i byarna, helt i bränt tegel eller i en kombination av tegel och lertegel (soltorkat tegel). Exempel på arkitekturens utveckling på landsbygden, både korsvirkeshus och tegelhus, finns på kulturresevatet Kulturens Östarp. I närheten ligger byn Kumlatofta som har tätt samlade och välbevarade kringbyggda gårdar med korsvirkeshus. Kumlatofta bildar tillsammans byarna Everlöv och Ilstorp ett område av riksintresse för kulturmiljövården.

Teglet som signal för moderna tider

Skåne har sammanlagt haft runt 300 tegelbruk. Det äldsta tegelbruket i Storkriket är lämningar från medeltiden och ingår i Kungsmarkens-Fågelsångsdalens kulturmiljöområde av riksintresse. Järnvägsnätet och industrialiseringen utvecklades parallellt i biosfärområdet från omkring 1860 fram till första världskriget. För första gången i historien kunde både tungt gods och människor transporteras i inlandet på ett bekvämt sätt. Nya tätorter växte upp längs järnvägarna och i dem byggdes bostadstads hus, affärer och industrier. Bränt tegel var nu inte längre ett material förbehållet slott och kyrkor utan tillgängligt för en större allmänhet. Järnvägsbyggnaderna, som banvaktshus och stationshus, byggdes i enhetlig arkitektur och ofta med rött tegel och dessa byggnader blev stilbildande i de framväxande samhällena. I Lund innebar industrialiseringen att många mindre fabriker växte fram och vid 1800-talets slut var Lund landets tionde industristad. Fabriksbyggnadernas kombination av kraftfullt tegel och tidens moderna arkitektur signalerade stark framtidstro. Tegel var även det mest vanliga byggmaterialet för både bostadshus och för offentliga byggnader, ett exempel universitetsbiblioteket i Lund. Eslövs stationsbyggnad gav 1858 startpunkten för ett snabbt växande stationssamhälle vid Södra stambanan och tegel var det självklara valet vid stationshusets alla utbyggnader. Betydelsen som knutpunkt för fem järnvägslinjer och stadens handel med jordbruksprodukter visas i Eslövs stadsvapen från 1911 med bevingade hjul och en treklöver. I hela Storkriket finns det rikligt med tegelbyggnader från perioden 1870–1940, både i tätorter och på gårdarna ute på landsbygden. I dag finns inga tegelbruk kvar i Sverige som tillverkar fasadtegel och tegel har åter blivit ett exklusivt material.

Referenser

- Riksantikvarieämbetet, *kulturmiljövärden av riksintressen*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Slottsguiden.se. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Länsstyrelsen Skåne, *Kulturmiljöprogram, Jordbrukets landskap*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Byggnadsvård.se. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Länsstyrelsen Skåne, *Kulturmiljöprogram, Industrins landskap*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

10.6.4 Kraftfull folkkonst och folkmusik att dansa till

Färgstark textil

Det finns en stark och färgrik textil tradition i Skåne och praktfulla exempel från Storkriket. Formelement i textilier kan spåras tusentals år tillbaka, till Mesopotamien och Turkiet och från tidsepoker som vikingatiden, medeltiden och renässansen. Att skapa textilier, från materialberedning till färdiga verk krävde mycket tid och textilier värderades därför högt, både ekonomiskt och statusmässigt, i alla samhällsklasser. Skillnaden var att allmogem fram till 1800-talets mitt producerade allt material lokalt medan adeln föredrog exklusiva importerade material.

Det relativt höga välståndet på landsbygden i Storkriket jämfört med övriga Sverige innebar att många hem kunde investera tid i att skapa vackra textilier för festbruk. Särskilt tidskrävande var flamskväven, med ursprung i medeltida gobelinvävar. Från Storkriket finns många vackra exempel, bland annat brudtäckan som vävdes i Everlöv i slutet av 1700-talet. Yllebroderierna på dynor av olika slag har liksom flamskvävarna kraftfulla färgsättningar och rika mönstringar. Broderierna på mörkt ylletyg, har blommor och blad i kransar eller visar exotiska djur som papegojor och lejon. Återvinning av textila material var en självklarhet och ylletygerna som användes att brodera på kom ofta från de bästa delarna av utslitna kjolar. En vävteknik med rötter från vikingatiden är röllakan. Tvåskaftsvävningen har mönster med små rutor som byggs ihop till geometriska former såsom stjärnor, kors och romber.

Intressanta textila samlingar i biosfärområde Storkriket finns hos museet Kulturen i Lund och Färs härads museum i Lilla Rödde.

Foto: Flamskväv Åkdyna (sittdyna) från Everlöf, Sjöbo kommun.
Licens CC0, Kulturen. Läs mer om väven på kringla.nu

Trä – materialet med många användningsområden i bondesamhället

Kunskaperna om materialegenskaperna hos olika träslag var gedigen i bondesamhället och varje träslag användes till specifika ändamål. För ett så enkelt redskap som en räfsa för skördearbete användes tre olika träslag. Al användes till skaftet för att det är lätt och kändes svalt under varma sommardagar. Bågen, där pinnarna fästs, var av bokträ vilket är segt, starkt och hållbart. Till räfssepinnarna, som behövde vara lätta att byta ut, var sälg vanligt.

Pilträdd var en viktig resurs och planterades nära gårdarna för sin mångsidighet. Grenarna kapades (hamlades) på olika sätt. För träden gav hamlingen en karakteristisk form med kort tjock stam och tunna kvistar och grenar. Olika pilarter användes förutom till hantverk som korgar även till stängsel, brännved och som fodertillskott till djuren under vintern. Alléer med pilträdd är en symbol för Skåne och gamla pilträdd hamlas än idag som en del av vårdandet av det biologiska kulturarvet.

Möblemangen i bondgårdarna, som sängar, fasta bänkar och kraftfulla ekbord med stenskivor, beställdes oftast av en lokal snickare. Renässans- och barockepokerna fick ge inspirationen till möbler och färgställningar långt in på 1800-talet. Förvaringsmöbler, som t.ex. brudkistor och hörnskåp, målades och dekorerades gärna med blommor och blad, men i enklare former än textilierna. Även om möbler beställdes skulle varje pojke lära sig arbeta i trä till husbehov. Ett sätt att visa sin kunnighet var att slöjda friargåvor, dekorerade verktyg i trä för textilberedning, att ge till en käresta som invit till giftermål.

Foto: Interiör från en bondefamiljs bostadsrum under 1850-talet. Gamlegård Kulturens Östarp. Fotograf: Kerstin Jakobsson.

Folkmusik

Till skillnad mot övriga Sverige ansågs spelmän i Skåne vara yrkesmän med ett eget skrå och de vanligaste instrumenten var fiol och klarinett. Spelmännen var inte knutna till en specifik ort utan reste, precis som i vår tid, långt mellan olika platser och fester för att göra spelningar. Spelkunniga, både amatörer och spelmän, kunde liksom ungdomar samlas under sommarkvällar vid vägkorsningar eller i skogsbackar för att dansa. Från andra halvan av 1800-talet innebar den snabba utbyggnaden av järnvägsnätet med ökande influenser från kontinenten att folkmusiken snabbt fick stå tillbaka för nyare tongångar. De enkla mötesplatserna för dans utvecklades till festplatser med servering och musik av turnerande musikgrupper som trios. Det finns fortfarande festplatser kvar, så kallade tivolis, som byggdes i början av 1900-talet i skogsdungar på landsbygden. Men numera har de förlorat sin starka dragkraft som mötesplatser för musik och dans.

Referenser

- Kulturens årsbok 1970, Kapitel Damen med enhörningen av Ernst Fischer.
- Årsbok från Malmö museum 1971, *Skånska yllebродerier*.
- Utställningskatalog, Skånsk textil, textilskatter i Kristianstad läns museum 1991. ISBN 91-630-0882-3.
- Färs härads hembygdsförening, *Lilla Rödde Textilmuseum*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Alternativ.nu, *handbok*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Svenska låtar, *Skåne 1, samlade av Nils Andersson och Olof Andersson*, Gidlunds Förlag, ISBN 91-7021-220-1.

10.6.5 Ett samtida kulturliv med bredd och spets

Offentliga kulturverksamheter genom biosfärområdets kommuner, Lunds universitet och Region Skåne

Kulturverksamheter som drivs av kommunerna har stor betydelse för att erbjuda allmänheten ett brett, tillgängligt och ofta kostnadsfritt kulturliv. Här har de kommunala biblioteken en särställning i sitt uppdrag att värna demokrati och fri kunskapsförmedling. De är också viktiga genom att lokalbibliotek även finns på mindre orter. I biosfärområde Storkriket finns sammanlagt 21 bibliotek och biblioteksfilialer samt en biblioteksbuss. Kommunala konsthallar för samtidskonst finns i Lund och Sjöbo. Sjöbo kommun driver även Arbetslivsmuseet Elfstrands krukmakeri från sekelskiftet 1900 och en biograf.

I alla tre biosfärkommuner är barn- och ungdomskultur ett prioriterat område vilket tar sig uttryck i kommunala kulturskolor med varierande undervisning inom musik, dans, bild, teater och film. Kommunerna har även satsningar på kultur i förskola och skola samt lovaktiviteter för skolbarn, ofta i samarbete med ideella föreningar. Vidare kan ideella föreningar ansöka om kommunala arrangörs- eller projektbidrag för att skapa publika event och aktiviteter.

De tre biosfärkommunerna har stora skillnader i antalet medborgare i biosfärområdet vilket också ger olika förutsättningar för det samtida kulturlivet (se kapitel 10.4).

Lund beskriver sig som Ordets stad. Här ingår satsningar som Sveriges största litteraturfestival för barn kallat Litteralund och Fristadsprojektet för hotade kulturarbetare vilket är kopplat till International Cities Of Refuge Network (ICORN). Lunds kommun är stolt över att kunna kalla sig en av Europas mest kulturella och kreativa städer genom den höga rankingen i Europakommissionens rapport *The Cultural and Creative Cities Monitor*. Lunds kommun har också ansökt till Unesco om att bli medlem i *Unesco Creative Cities Network* (UCCN). Ett stort kulturevent i Lund är den årliga Kulturnatten.

I Eslövs kommun sätts FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter, att alla har rätt att delta i samhällets kulturella liv, överst i den kulturpolitiska strategin för 2017–2025. Periodens utvalda utvecklingsområden är: delaktighet och social hållbarhet, nyskapande, samhällsbyggande och identitetsskapande och livslångt lärande. Kommunen arbetar också med en kulturmiljöplan att värna kulturmiljövärden som stöd för stadsbyggnadsprocesser. Ett viktigt kulturevent i Eslövs kommun är *Sommar i Eslöv* med aktiviteter runt om i kommunen under sommarmånaderna.

Sjöbo kommun har en kulturplan för 2022–2031 med huvudsyftet att stärka kulturens roll i kommunens utvecklingsarbete och i samhället samt att bidra till att realisera Sjöbo kommuns vision 2034 – “En plats vi skapar tillsammans”. Kulturplanen utgår från Region Skånes tre bärande principer: kulturens egenvärde, kulturens demokratiska grund och kulturens kraft i samhällsbygget. Kulturplanen tar vidare upp WHO:s och Region Skånes beskrivningar av kulturens betydelse för livskvalitet och folkhälsa, särskilt för barn och unga. Sjöbo kommun har därför ett brett kulturprogram som riktar sig till förskola och skola.

Lunds universitets kultur- och museiverksamheter (LUKOM) erbjuder det omgivande samhället, liksom anställda och studenter, ett rikt kulturliv som förmedlar kulturarv och söker nya konstnärliga uttryck relevanta för vår samtid. De utgör en arena för utveckling av forskning och utbildning samt erbjuder

mötesplatser för universitetet och dess omvärld. Här finns välrenommerade verksamheter som Botaniska trädgården, Historiska museet, Skissernas Museum och det 250 år gamla Musikcentrum Odeum.

Foto: Skissernas Museum. Fotograf: Johan Persson (Skissernas).

Region Skåne ansvarar främst för hälso- och sjukvård i regionens 33 kommuner men har också ett samordningsansvar för det regionala utvecklingsarbetet i vilket kulturen ingår. Uppdraget för Region Skånes kulturnämnd är att göra konst och kultur tillgängligt för så många skåningar och besökande som möjligt med barn och unga som prioriterad målgrupp. Region Skånes kulturnämnd beslutar om fördelning av både regionala och statliga medel i Skåne till stöd för kulturverksamheter och projekt inom kommuner, föreningslivet och kulturella och kreativa branscher.

Ett starkt ideellt föreningsliv

I de tre kommunernas föreningsregister finns det sammanlagt registrerat 130 ideella kulturföreningar inom teater, konst, dans, film och litteratur. Av dessa har 115 sin verksamhet baserad i Lunds kommun, i den del av Eslövs kommun som ingår i biosfärområdet finns det 3 föreningar och i Sjöbo kommun 12 föreningar.

Av det stora antalet kulturföreningar kan nämnas som exempel att det i Lund finns två professionella teatergrupper med inriktning på barn och unga, *Månteatern* och *Teater Sagohuset*. *Folkets bio* driver två biografier i Lund, *Kulturmejeriet* i Lund har musikscener och musikskola. *Konstföreningen Aura* bedriver galleri och *Kulturcentrum Skåne* har aktiviteter för personer med intellektuell eller kognitiv funktionsnedsättning. Det finns också ett stort antal körer som har ideell förening som organisationsform. Andra exempel på föreningslivet i Storkriket är *ARNA* (Art and Nature) som syftar att bidra till nytänkande i arbetet för en hållbar utveckling. *Skulpturparksföreningen i Lövestad* som skapar konstutställningar i byn Lövestad och föreningen *Kultur i Sjöbobygden* som arrangerar konstrundor under påskhelgerna då medlemmarna visar och säljer konst och konsthantverk.

Museer och kulturmiljöer som drivs av ideella föreningar

Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige, *Kulturen i Lund*, förvaltar flera museer. Museet Kulturen i Lund innehåller kulturhistoriska hus från medeltid till 1930-talet, trädgårdsmiljöer och ett tjugotal utställningar. Den skånska folkkonsten är rikt representerad i samlingarna. Föreningen driver även museerna Livets museum, Tegnér-museet, Hökeriet samt Kulturreseptatet Kulturens Östarp. I Kulturen i Lunds verksamhet ingår även rådgivning inom kulturmiljöområdet och forskning. Ett flertal mindre ideella föreningar i Storkriket äger och förvaltar kulturmiljöer i form av museer. I verksamheterna ingår att

levandegöra både miljöer och det immateriella kulturarvet i form av kunskapsöverföring. *Färs härads hembygdsförening* driver tre museer varav Hallsbergs gård och stenar är klassat som kulturmiljövärde av riksintresse. Lilla Rödde Textilmuseum är en bondgård som bevarat textil folkkonst, utförd av flera generationers skickliga kvinnor. Brandstad Prästgård är den äldsta bevarade prästgårdsbostaden i Skåne. *Naturskyddsföreningen i Skåne* bevarar markerna runt *Hörjelgården* samt erbjuder guidningar och lägerskolor för ungdomar. Andra kulturhistoriska föreningar i Storkriket är *Kulturkvadranten i Dalby*, *Torna Härads Hembygdsförening*, *Vallkärra-Torns Hembygdsförening*, *Hammarlunda mölleförening*, *Harlösa donationshus*, *Piratenmuseet* i Vollsjö och *Kullamöllan* utanför Lövestad.

Idrottskulturen

Även inom idrottsrörelsen finns det ett stort och aktivt föreningsliv med både bredd och spets. I Lunds kommun finns registrerat 159 idrottsföreningar, i Sjöbo 37 och i hela Eslövs kommun 62. Barn- och ungdomsverksamheter är centrala i idrottsföreningar och under senare år har flick- och damlag tagit något större plats än tidigare. Fotboll och motion är de vanligaste inriktningarna för idrottsföreningarna men det finns också skillnader i de tre kommunerna med sportframgångar både nationellt och internationellt. I Lund har handbollen ett starkt fäste genom lagen LUGI Handboll och H43 Lund, i Eslöv har bordtennis och budosporter haft många framgångar och i Sjöbo finns ett stort intresse för hästsporter, skytte och flyg. Vidare finns även utbredda möjligheter för sporter inom basket, innebandy och golf.

Idrottskulturen har stor betydelse för den sociala hållbarheten, som mötesplats i det lokala perspektivet för en by eller stadsdel och för livskvalité och hälsa ur ett samhällsperspektiv. Naturen i biosfärområdet, med friluftsområden och naturreservat, har även ett stort värde för boende och besökare för dess hälsobringande effekter för både kropp och sinne. WHO beskriver i sin konstitution att målet är att människor ska uppnå högsta möjliga hälsa, där hälsa definieras som ett tillstånd av fullständigt fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande.

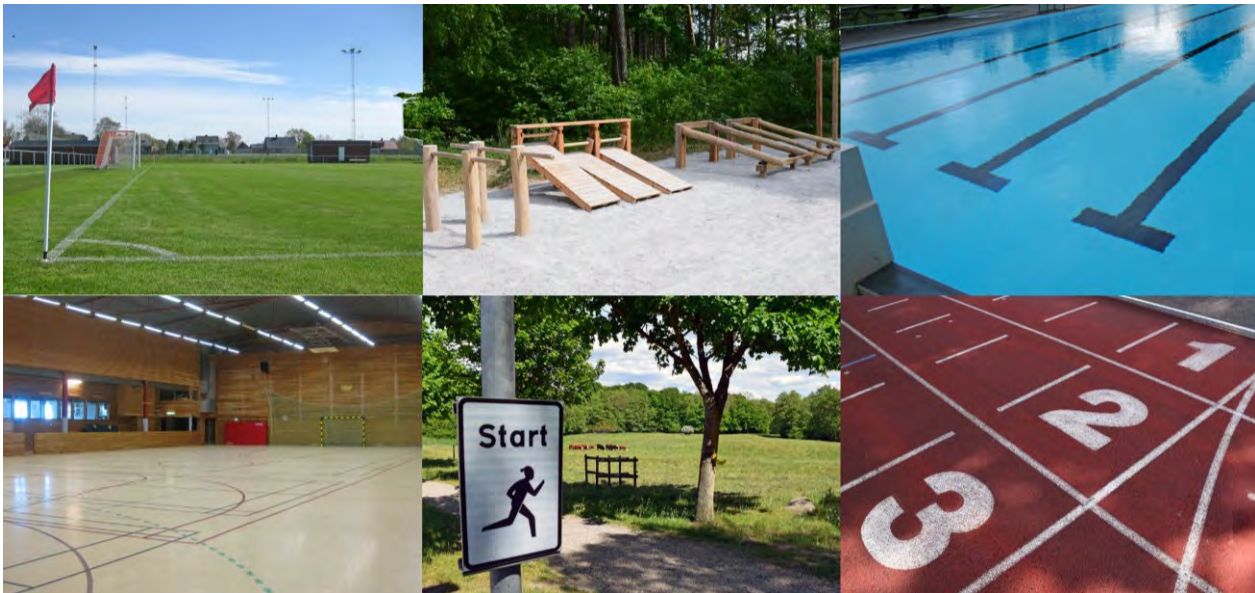

Foto: Miljöer för sport och motion. Fotografier: Oskar Torstensson och Karin Löfman (Lunds kommun).

Referenser

- Europeiska kommissionen. *Cultural and Creative Cities Monitor*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Lunds kommun. *Ordets stad*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Lunds kommun. *Kulturprogram 2024–2030 Remissversion*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Eslövs kommun. *Kulturpolitisk strategi*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Sjöbo kommun. *Kulturplan 2022–2031*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

- Lunds universitet. *Kultur- och museiverksamheter*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Region Skåne. *Kulturplan 2021–2024*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Kulturen. *Kulturen i Lund*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

10.6.6 Gestaltad livsmiljö och kulturellt näringsliv

Gestaltad livsmiljö

Gestaltad livsmiljö är ett nytt politikområde i Sverige sedan 2018 som förenar kultur, miljö- och bostadspolitik genom samverkan mellan arkitektur, form, design, konst och kulturarv. Politikområdet ligger i linje med Europeiska kommissionens initiativ The New European Bauhaus från 2020 som i sin tur ska bidra till European Green Deal från 2019.

Både The New European Bauhaus och Gestaltad livsmiljö beskriver konst och konstnärliga processer som verktyg i samhällsutvecklingen. Exempelvis kan konst vara ett verktyg för att lyfta fram levda erfarenheter på en plats och koppla dem till en planeringsprocess för att öka den demokratiska grunden i ett förändringsarbete eller vara en katalysator för ett hållbarhetsarbete.

Gestaltad livsmiljö rör ny och befintlig bebyggelse, både byggnader och ytorna mellan dessa, i såväl stadsmiljö som glesbygd. Med människans behov i centrum ska utveckling ske med hänsyn till historiska sammanhang och sociala värden, men utvecklas i takt med de behov som kännetecknar vår samtid. Den är starkt förankrad till hållbar stadsutveckling men skall alltså även gälla för landsbygden.

I det blivande biosfärområdet arbetade ARNA-projektet *Landskapet som gestaltad livsmiljö* i gränslandet mellan tätorter i tillväxt och landsbygden under 2021–2022. Projektets syfte var att genom konstnärliga processer skapa samtal tillsammans med medborgare om vad en god livsmiljö är i förhållande till naturen och landskapets historia i Storkriket. *Landskapet som gestaltad livsmiljö* utvecklades i samverkan med Hållbar Tillväxt och Tekniska förvaltningen i Lunds kommun, Kultur- och fritidsförvaltningen i Eslövs kommun, Strategienheten i Sjöbo kommun, Biologiska institutionen vid Lunds universitet samt Form och Design Center i Malmö, nationell nod för Gestaltad livsmiljö.

Projektets rapport beskriver hur gränsområdet mellan snabbväxande tätort och landsbygd bildar ett slags tomrum där naturen övergår från att vara livsmiljö till friluftsområde. Från biosfärområdenas uppdrag att bidra till ett förbättra relationen mellan människa och natur visar projektet på vikten av biosfärområde Storkrikets val av fokusområde Framgångsrikt samspel mellan stad och land. Kulturdimensionen kan i detta arbetsområde bidra med stödprocesser enligt de förslag som beskrivs inom Gestaltad livsmiljö, Det nya europeiska Bauhaus och EU:s gröna giv.

Kulturella och kreativa branscher

Med kulturella och kreativa branscher (KKB) avses företagande inom arkitektur, form och design, film, fotografi, konst, mode, litteratur, musik, scenkonst samt spel och media. Ett flertal av branscherna ingår därmed i arbetsområdet för politikområdet Gestaltad livsmiljö.

Företagen inom de kulturella och kreativa branscherna i det blivande biosfärområdet är utpräglat småskaliga. Av företagen i Storkriket som har inriktning på bildkonst, musik och konsthantverk har ett stort antal valt att bo och ha sin verksamhet på landsbygden där huspriserna är lägre. I Lund stad finns en koncentration av verksamheter som förlag, musikscener och fria teatrar.

Under 2018–2019 arbetade Kulturdimensionen AB:s projekt *KKB på landsbygden* med att kartlägga och bygga nätverk mellan kulturföretagare i Storkrikets kärnområde. Projektet ledde även fram till en idé för att skapa ett event i biosfärområdet. Denna idé togs upp av Coompanion Skånes projekt *Tillsammans för biosfärområde Vombsjönsänkan* som skapade den första Biosfärfestivalen i september 2021.

Foto: Nobelparken, Lund. Projekt: Landskapet som gestaltad livsmiljö, 2021. Fotograf: Nille Leander.

Referenser

- ARNA. *Projektet Landskapet som gestaltad livsmiljö, rapport*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Region Skåne. *Strategi för gestaltad livsmiljö*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Sveriges regering. *Faktapromemoria om Det nya europeiska Bauhaus*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- EU-kommissionen. *Strategier och policies för european green deal*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Region Skåne. *Kulturella och kreativa branscher*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

10.7 Ange hur många talade språk och skriftspråk (däribland etniska språk, minoritetsspråk och utrotningshotade språk) det finns i biosfärområdet

Totalt sett är det lite mer än tre fjärdedelar av befolkningen i biosfärområdet som har svenska som modersmål. I Sjöbo är andelen högre, närmare 90 procent. I biosfärområdet talar huvuddelen, förutom sitt modersmål, även engelska.

Ett tecken på den ökade internationaliseringen i biosfärområdet är antalet barn och ungdomar som får modersmålsundervisning i skolan vilket barn kan ha rätt till enligt svensk skolförordning sedan 2011. Under 2022 gav Lunds kommun modersmålsundervisning i 48 olika språk, i hela Eslövs kommun var det 25 och i Sjöbo kommun 11 olika språk.

De talade dialekterna i biosfärområdet ingår i de så kallade skånemålen och har både en stark historisk förankring och en utbredd användning i vardagligt språk.

11 BIOFYSISK BESKRIVNING

Nedan karta visar åtta områden med skilda landskapskaraktärer som går igenom Storkrikets landskap.

- Lund-Helsingborgsslätten
- Romelåsen
- Vombsjösänkan
- Stora mellanbygden
- Linderödsåsen
- Sydkånska backlandskapet
- Sydkånska skogsbeklädda backlandskapet
- Snogeholms – Krageholmsjön godslandskap

Karta: Landskapskaraktärer.

11.1 Beskrivning av områdets karaktär och topografi

Biosfärområdet domineras av ett flackt landskap, med stora öppna fält, framför allt i den västra delen. Centralt i området börjar förkastningsbranterna bli tydliga vilka har gett upphov till sänkan (Vombsänkan) Sänkan avgränsas av två horstar, i nordost Linderödsåsen och i sydost Romeleåsen. Uppe på båda dessa horstar finns magra urbergsmoräner som tidigare använts som betesmarker men som nu till stor del är skogsplanterade. Den naturliga slutbiotopen är ädellövskog och bok dominerar planteringarna, även om det också finns en del gran, tall och lärk.

Den lägsta punkten i Storkriket, söder om Lund vid Höje å, ligger 5 meter över havet. Trots att Lundaslätten ger det platta intryck som är typiskt för sydvästra Skåne, har staden Lund en av Sveriges högsta nivåskillnader inom sina gränser (90 meter).

Åkrarnas storlek på lundaslätten avtar när vi flyttar oss österut mot de sandiga slätterna i Vombsänkan kring Krankesjön och Vombsjön. Revingefältet, som ligger i det här området, har idag en unik markanvändning som bygger på ett samarbete mellan militären, betesarrendatorer och Lunds universitet. Området karakteriseras av en mosaik av biotoper men domineras av torra gräsmarker. Perioder av intensiva störningar av markerna skapar sandblottor som lockar till sig ovanliga arter av framför allt insekter.

Fortsätter vi mot öster är landskapet fortsatt påverkat av förkastningsgeologin och Vombsänkan smalnar av något i Fyledalen, som ligger sydöst om Sjöbo.

Biosfärområdets våtmarker ligger i dalsänkorna mellan horstarna och i deras tillrinnings- och avrinningsområden. Det handlar i första hand om tidvis översvämmade och näringsrika ängs- och våtmarksområden. Dessa har en hög artrikedom både när det gäller växter och djur. Krankesjön och Vombsängar är välbesökta fågellokaler. I Klingavälsåns omfattande meandermarker hittar vi också centrum för det lyckade storkprojektet, som har gett biosfärområdet dess namn.

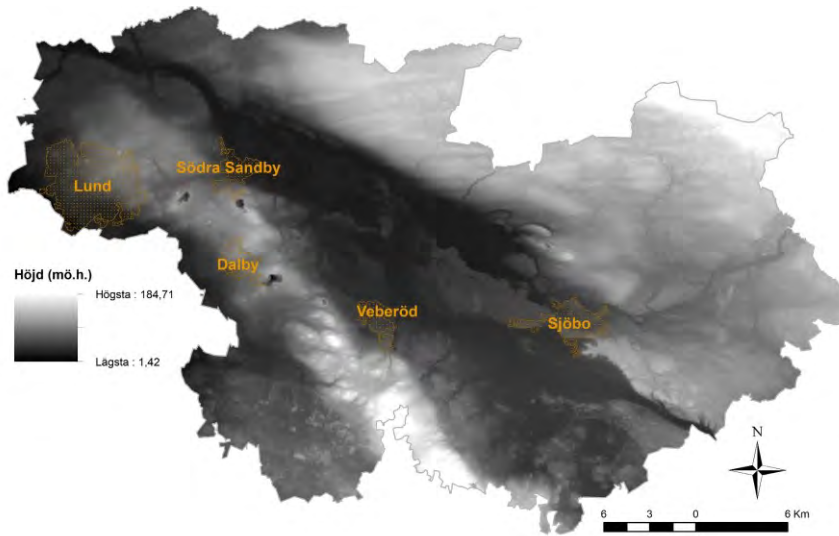

Referenser

- Espegren Lindeberg, J., 2019. *Att hävda Revingeheds värden – Att bevara natur i ett föränderligt landskap*. Uppsats SLU. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Länsstyrelsen, 2022. *Naturvärdesöversikt Sjöbo kommun*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

11.2 Höjdintervall

Karta: Höjdskillnader.

11.2.1 Högsta höjd över havet:

Biosfärområdets högsta höjd över havet är: 184,71 meter.

Koordinater: N 55° 46' 19.39" E 13° 47' 17.20"

11.2.2 Lägsta höjd över havet

Biosfärområdets lägsta höjd över havet är: 1,42 meter.

Koordinater: N 55° 39' 20.06" E 13° 23' 16.76"

11.3 Klimat

Biosfärområdet har ett varmt tempererat klimat, med relativt varma vintrar och nederbörd under alla årets månader (Cf enligt Köppens klimatsystem). Hösten och vintern präglas av det frontsystem som rör sig från väst till öst, över norra halvklottets tempererade områden. Detta system av *Rosbyvägor* ger upphov till omväxlande väder med riklig nederbörd. Under sensvåren ligger Rosbyvägorna oftast längre norrut, vilket ger ett mer stabilt väder. Sommarvädet har en mer nyckfull karaktär med sol och regnskurar. Antalet soltimmar är mellan 1600–1800 per år. I påföljande avsnitt presenteras medeltemperatur och årsmedel-nederbörd.

Storkriket i ett förändrat klimat

Enligt klimatscenarier är bedömningen att det kommer bli varmare och i olika perioder både torrare och blötare i Storkriket. Medeltemperaturen kommer öka vilket innebär framför allt varmare vintrar, längre och intensivare värmeböljor, perioder av torka, förlängd växtsäsong och förlängd brandsäsong.

Nedanstående tabell visar förväntade klimatförändringar utifrån utvalda klimatindex med fokus på biosfärområdet. Referensperioden är 1971–2000 och klimatindexen är baserade på RCP 8.5 (Representative Concentration Pathways) scenariot i Skåne. Tidsperspektivet är fram till år 2100, men förändringarna i klimatet kommer att fortgå även efter 2100 och för långsiktig planering är därför av vikt att ta ännu större höjd för klimatförändringarna.

Tabellen nedan visar hur klimatindex förändras för tre perioder under ett RCP 8.5 scenario. Referensperioden är 1971–2000.

Klimatindex	Referensperiod 1971 - 2000	RCP 8.5		
		2011 - 2040	2041 - 2070	2071 - 2100
Medeltemperatur (°C)	7,2	8 – 9	9 - 10	11 – 12
Antal högsommardagar (> 25°C) (dygn)	10,5	16 – 20	26 – 30	> 44
Växtsäsongens längd (dygn)	217	240 – 260	260 – 280	300 – 340
Medelnederbörd (mm)	62	50 - 70	60 - 70	60 - 80
Nederbörd vinter (DJF) (mm)	62	50 – 70	60 - 80	70 - 90

Referens

- SMHI. Fördjupad klimatscenariotjänst. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

11.3.1 Medeltemperatur för den varmaste månaden:

Medeltemperaturen för den varmaste månaden är:

Lund: 18,3 °C (Juli) (1961 - 2020).

11.3.2 Medeltemperatur för den kallaste månaden:

Medeltemperaturen för den kallaste månaden är:

Lund: 0,9 °C (Januari) (1961 - 2020).

11.3.3 Årsmedelnederbörd

- Lund: 676 mm, uppmätt på 26 meters höjd (mätserie januari 1961 – december 2020)
- Vomb: 685 mm, uppmätt på 25 meters höjd (mätserie januari 1961 – december 2020)
- Sjöbo: 698 mm, uppmätt på 35 meters höjd (mätserie mars 2007 – december 2020)
- Lövestad: 684 mm, uppmätt på 77 meters höjd (mätserie juni 1975 – december 2020)

11.3.4 Finns det någon meteorologisk station i eller nära biosfärområdet? Ange i så fall stationens namn, var den ligger och hur länge den varit i drift.

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) mäter meteorologiska observationer från olika typer av stationer. De olika stationerna i Storkriket mäter olika parametrar och har varit i drift olika länge. Se samtliga väderstationer som befinner sig eller har befunnit sig i biosfärområdet i följande tabell:

Stationens namn	Position (latitud; longitud)	Meter över havet	Stationsnummer	Användningsperiod		Meteorologiska observationer*		
						A	B	C
Lund	55,6932; 13,2251	26	53430	1780-01-01	Aktiv	x	x	x
Vomb	55,6629; 13,5288	27	53410	1945-01-01	Aktiv		x	x
Sjöbo	55,6407; 13,6797	35	53450	2007-03-01	Aktiv		x	x
Björnstorp	55,6254; 13,4122	45	53380	1960-11-01	2019-02-01		x	
Björka	55,7000; 13,6333	32	53650	1949-01-01	1970-06-01		x	
Fuglunda	55,5889; 13,8000	50	53590	1945-01-01	1946-01-02		x	
LU KEG	55,7100; 13,2000	73	53460	1941-04-01	1961-01-01		x	
LU LTH	55,7142; 13,2152	73	53440	1990-07-01	1999-03-09		x	
Lövestad	55,6429; 13,8916	77		1975-01-01	2023-01-01		x	
Örtofta	55,7833; 13,2500	20	53470	1961-01-01	1975-01-01		x	

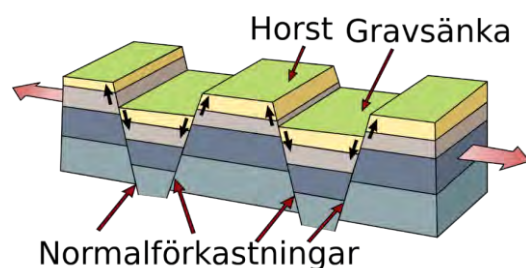
* Meteorologiska observationer:

A. Lufttemperatur, timvärde. B. Nederbördsmängd (smält form) varje kvart respektive varje dygn. C. Nederbördstyp, snödjup, dygnvärde för båda.

11.4 Geologi, geomorfologi och jordtyper

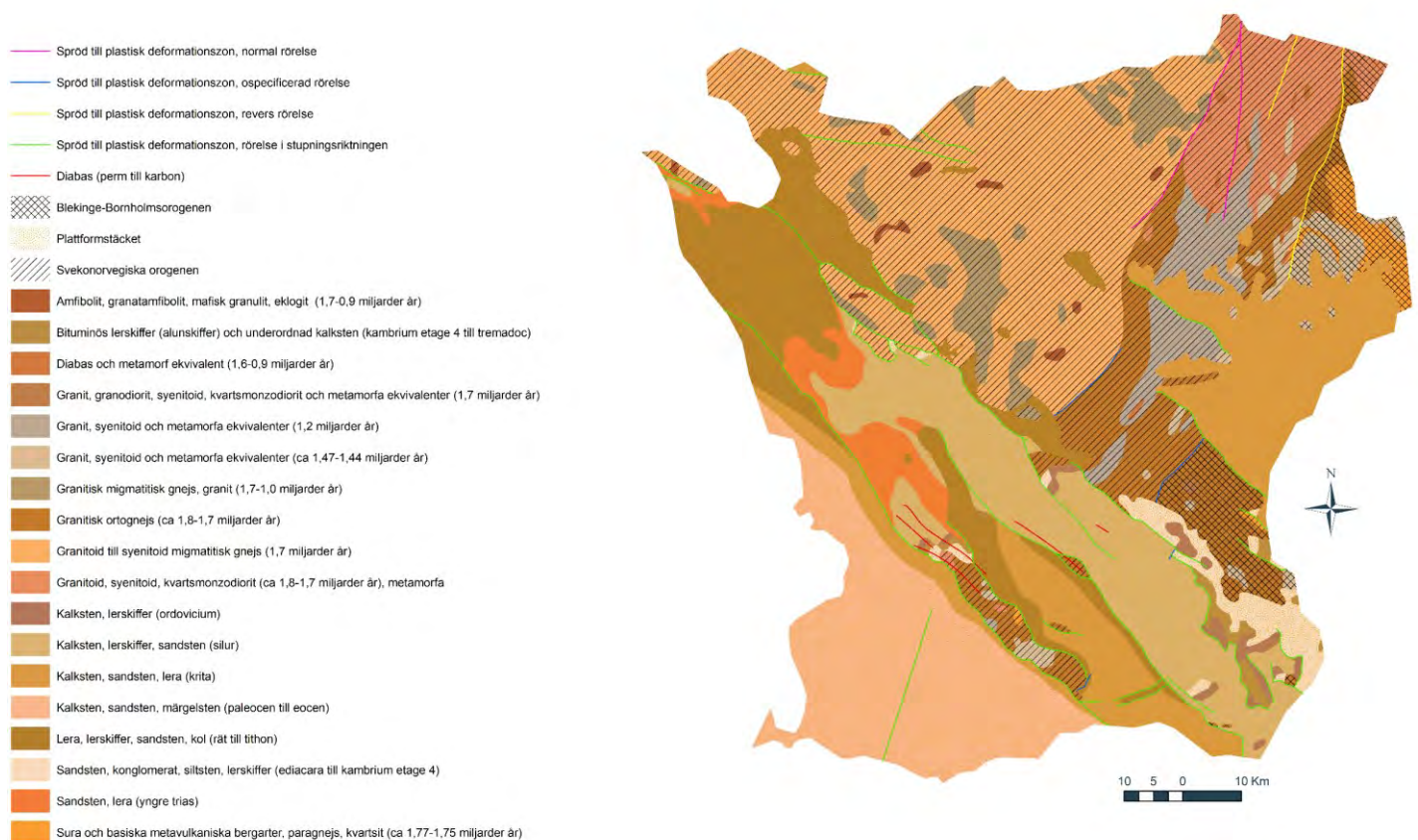
Den stora landskapsvariation som präglar Storkriket och dess storskaliga former har sitt ursprung 400 miljoner år tillbaka i tiden – en tid när mötet mellan tektoniska plattor ledde till vulkanutbrott, jordbävningar och omvälvande landskapsformationer. Sprickor i berggrunden uppstod diagonalt över Skåne, vilka utgör en del av de största deformationszonerna i norra Europa.

Deformationszonen sträcker sig från Skagerack i norr ner till Svarta havet i söder och kallas för Tornquistzonen. Rörelse i zonen har resulterat i att bergblock har skjutits upp och sjunkit ned och horstar och gravsänkor har bildats. Romeleåsen i de södra delarna av Storkriket och Linderödsåsen i de norra delarna är exempel på horstar som fortfarande tronar över den lägre liggande Vombsänkan. Medan vi idag inte associerar Sverige med

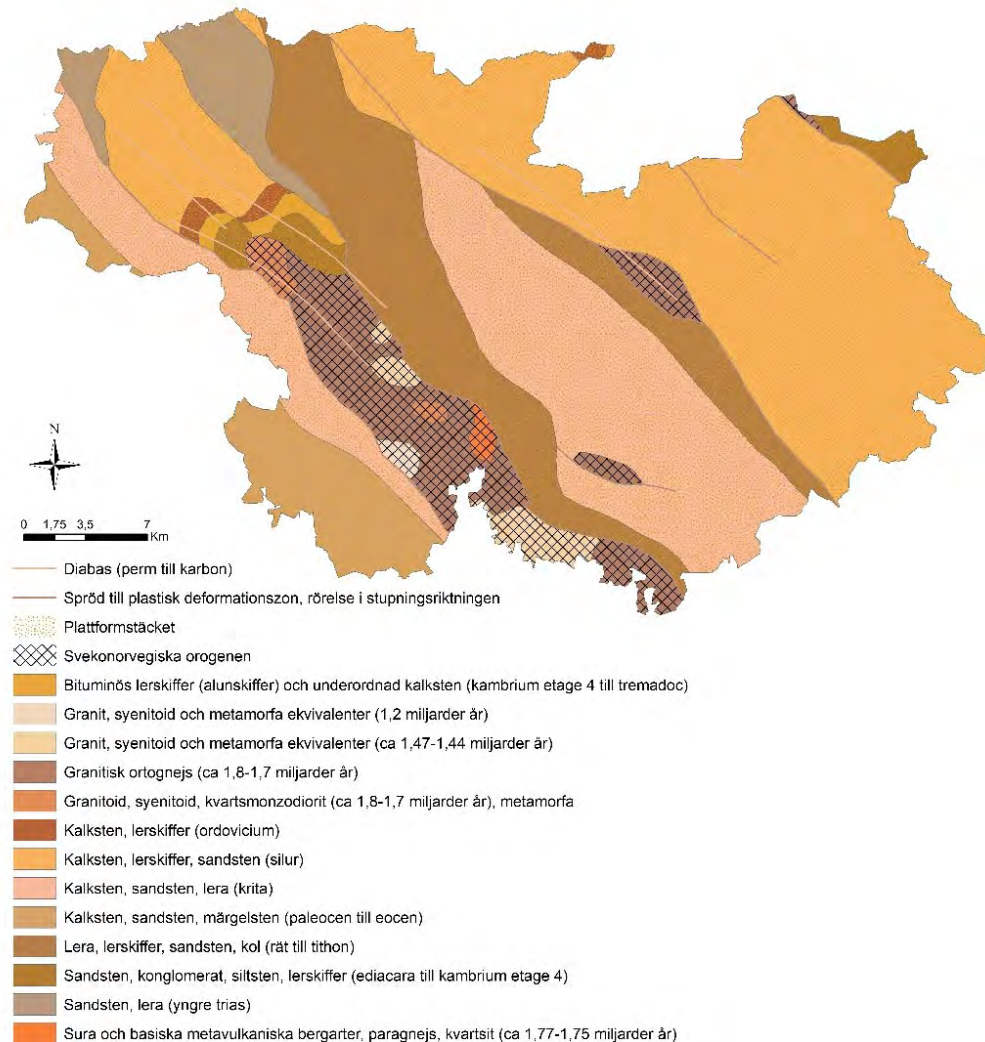

tektoniska katastrofer så är biosfärområdet fortfarande påverkat av sin placering i deformationszonen. Ett av de kraftigaste jordskalven (2008) under senare tid nådde 4,5–5 på richterskalen och hade sitt epicentrum i södra delen av biosfärområdet.

Medan de karga markerna som präglar urbergen i den Baltiska skölden är väl representerade i övriga Sverige (se berggrundskarta över Skåne med graniterna i norr), så har sydvästra Skåne och Storkriket mer gemensamt med de bördiga jordarna i Mellaneuropa. Anledningen är att denna del av landet ligger på Avalonia, en tektonisk platta med sedimentära bergarter (se berggrundskarta över Skåne med sandsten, lerskiffer, kalksten). Ett exempel på en sedimentär bergart i Storkriket är den kalksten som brutits i Bjärsjölagård, som ligger på Linderödsåsen i östra delen av Storkriket. Denna uppstod när Avalonia låg på varmare breddgrader och resterna av vattenlevande skaldjur deponerades på botten. Andra sedimentära bergarter som sandsten och lerskiffer kan påträffas i sprickzonerna kring Romeleåsen och i Övedområdet.

Karta: Berggrundskarta över Skåne.

Karta: Berggrundskarta över Storkrieket.

Erosionen av horstarna och omkringliggande områden har intensifierats under istiderna och moränleror har avsatts i en issjö vilket i dag utgör lundaslätten. Det här området präglas av de kalkhaltiga leror och moräner som gett upphov till de goda odlingsbetingelserna som återfinns i dag.

Längre österut centralt i Storkrieket når vi de marker som präglas av sanddeponier från senaste istiden. Vombsjösänkans placering mellan de båda horstarna gjorde den starkt påverkad av avisningens varierande vattendjup. Ibland forsade vattnet på sin väg mot det allt trängre sundet vid Fyledalen, ibland dämde kvarvarande isblock upp området. Sanden varierar därför i kornstorlek och sammansättning. De sandiga jordarna har lägre bördighet och de högt liggande områdena är torra och väl-dränerade. Sandflykt har varit ett problem för jordbruket i detta område ända sedan det började brukas och spår av mäktiga sanddyner kan hittas söder om Vombsjön.

På de båda horstarna har inlandsisarnas bearbetning av urberget gett upphov till tunna lager med näringsfattiga moräner där berggrunden går i dagen på flera ställen. Linderödsåsen längst i norr, har något näringsrikare morän än Romeleåsen, men båda områdena har präglats av ett mindre extensivt jordbruk än de andra delarna av biosfärområdet.

I den sydligaste delen av biosfärområdet hittar vi det särpräglade böljande backlandskap som skapas av dödisar. När en inlandsis kalvar kommer stora isblock avsättas på grundare vatten. Dessa kallas dödisblock. Mellan isblocken samlas sediment i form av sand, grus och leror som på det sättet skapar kullar och höjdsträckningar. Där isblocken legat bildas svackor med sjöar som så småningom växer igen. I de uppodlade markerna kan man ännu idag se mörka jordlager vid botten av dalarna, det visar på rester av torv från sjöarnas igenväxning.

Referenser

- SGU. Beskrivning till bergkvalitetskartan Romeleåsen. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Lunds universitet. *Förstenede utflyktsmål i Skåne – Lundageologernas bästa tips*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- SGU. *Beskrivning till jordartskartan 2D Tomelilla NV, skala 1:50 000*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Länsstyrelsen, 2022. *Naturvärdesöversikt Sjöbo kommun Sjöbo kommun*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Sveriges Geologiska Undersökning, 2008. *Jordskalv i Skåne* Jordskalv i Skåne. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

11.5 Bioklimatisk zon

Hela biosfärområdet ligger inom samma bioklimatiska region med nederbörd på cirka 600–800 mm per år och Unepindex på 0,51–0,65 som innebär att en hel del av nederbörden inte avdunstar utan rinner som ytvatten i vattendragen. Nederbörden är relativt väl fördelad över året och faller i form av snö under ett fåtal veckor per år. Det finns lokala skillnader inom området med större temperaturvariationer i de östra delarna med lägre medeltemperatur på vintern och högre på sommaren. Nederbörden varierar också inom området med högre nederbörd på Romeleåsen.

Bioklimatzon	Årsmedelnederbörd (mm)	Humiditetstal		Kärnområden	Buffertzoner	Utvecklingsområden
		Penman	(Unepindex)			
Hyper-arid	P < 100	< 0,05	< 0,05			
Arid	100–400	0,05–0,28	0,05–0,20			
Semi-arid	400–600	0,28–0,43	0,21–0,50			
Torr subhumid	600–800	0,43–0,60	0,51–0,65	x	x	x
Fuktig subhumid	800–1 200	0,60–0,90	> 0,65			
Per-humid	P > 1 200	> 0,90				

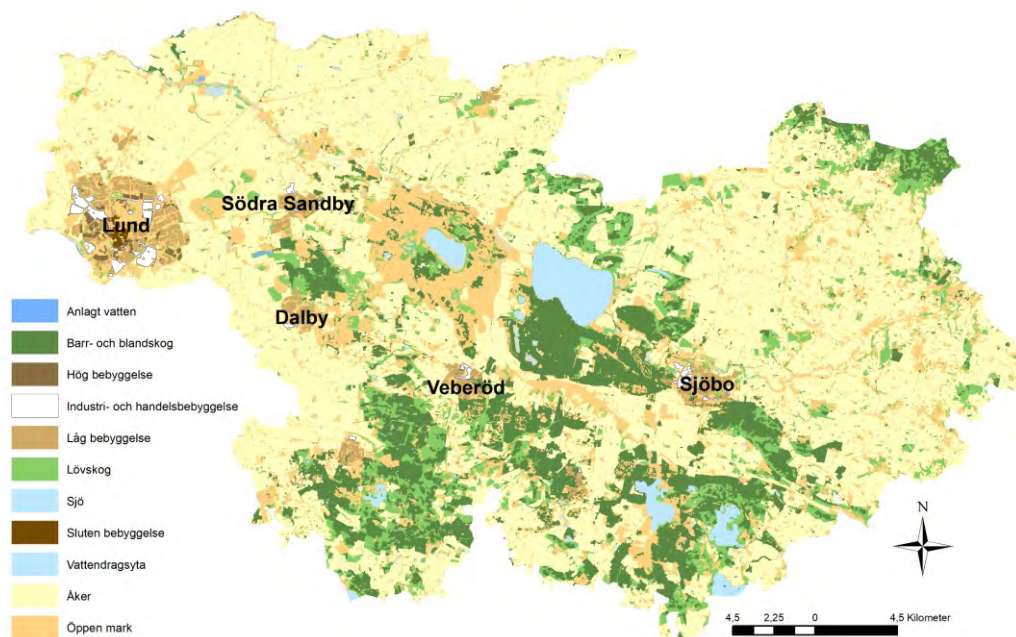
Tabell: Humiditetstal framräknade med hjälp av P/PET. Årsmedelnederbörd (P) / genomsnittlig årlig potentiell evapotranspiration (PET)

11.6 Biologisk beskrivning

Biosfärområde Storkriket karakteriseras av gradienten mellan intensivt brukade marker i väst till den mosaikartade markanvändningen i öst. Däremellan har vi horsten Romeleåsen som höjer sig över landskapet, torra sandområden samt våtmarker i anknnytning till sjöar och vattendrag. Området har en lång historia av mänsklig påverkan, men trots detta en artrikedom som ligger bland de högsta i Sverige. Här tar vi upp följande exempel på natur-och markanvändningstyper:

- Tättbebyggda områden/Stadsmiljö *regional*
- Jordbruksmarker och andra odlingsmarker *regional*
- Gräsmarker: betesmarker, ängsmarker (slätter), enefälader: *regionala*, revingehed: *lokal*
- Sjöar och vattendrag *regional*
- Våtmarker: rikkärr, restaurerade och nyskapade våtmarker och dammar, översilningsängar *lokala*
- Skogsmarker: ädellövsskog och planterad barrskog *regional*

Områdets viktigaste naturtyper är sandiga torra gräsmarker samt våtmarker, fuktängar och slättsjöar i Vombsänkan i den centrala delen, ädellövskog främst i backlandskapen i sydväst och sydöst samt näringsfattiga betesmarker som domineras av enbuskar på Romeleåsen. En mångtusenårig mänsklig påverkan har omvandlat naturlandskapet och fragmenterat de olika naturtyperna. Beslut om att utöka ett militärt övningsfält på den sandiga Vombsänkan på 1960-talet för att kunna köra stridsvagnar där har gjort att stora arealer gräsmarker har återskapats i området och säkerställt mycket höga värden för den biologiska mångfalden.

Karta: Markanvändning.

11.6.1 Tätbebyggda områden/stadsmiljö (regional)

Storkrikets tätbebyggda områden karakteriseras av en rad mindre tätorter med undantag för den större staden Lund, som ligger längst västerut i biosfärområdet. Överlag domineras dessa områden av bebyggelse och hårdgjorda ytor med låg biologisk potential. Samtidigt är de grönområden och trädgårdsanläggningar som finns i tätorterna ett värdefullt bidrag till den biologiska mångfalden och grönområdena skiljer sig från den omgivande odlingsbygden. Ett exempel är Stadsparken i Lund, som är ett Natura 2000-område. Parken anlades som ett utställningsområde i början av 1900-talet med alléer av träd. Liksom andra äldre parker och alléer i Storkriket utgör de gamla träden livsmiljöer för sällsynta och hotade arter som är typiska för äldre skogslänkande parker. Den typ av flora och fauna som kan observeras här återfinns vanligtvis i naturskogar och i trädbärande hagmarker med lång trädkontinuitet (EU:s habitatdirektiv: näringsrik bokskog och trädklädd betesmark).

En annan artrik biotop i de tätbebyggda områdena hittar man på sandig parkmark och ruderatmark. Vid en inventering av denna typ av mark fann man att Linjeparken och Kvarnparken i Veberöd, samt Park norr om Badet och Blüchers Park i Genarp är särskilt intressanta och artrika. Här identifierades bland annat 100 solitärarter av bin och sociala humlor. En speciell markkategori i tätbebyggda områden är så kallade ruderatmarker som exempelvis bangårdar, banvallar, tåkter och industriområden. I dessa uppstår ofta speciella växtsamhällen då ruderatmarkerna har en geofysisk miljö som liknar naturligt störda områden.

Karakteristiska arter

Tack vare det relativt varma klimatet finns det många importerade trädarter och kultivarer som är planterade i trädgårdar och parker. De vanligaste träden är dock inhemska, såsom:

- Bok (*Fagus sylvatica*)
- Lind (*Tilia cordata*)
- Lönn (*Acer platanoides*)
- Ask (*Fraxinus excelsior*)
- Hästkastanj – dock importerad till Sverige på 1600-talet (*Aesculus hippocastanum*)

Utanför parkområdena, på vägkanter och ruderatmarker, hittar vi en flora med bland annat:

- Cikoria, (*Cichorium intybus*)
- Renfana (*Tanacetum vulgare*)
- Hundkäk (*Anthriscus sylvestris*)
- Åkervädd (*Knautia arvensis*)
- Svartkämpar (*Plantago lanceolata*)

Bland däggdjuren är dessa vanliga i tätbebyggda områden:

- Igelkott (*Erinaceus europaeus*)
- Ekorre (*Sciurus vulgaris*)
- Råtta (*Rattus norvegicus*)
- Husmus (*Mus musculus*)

De vanligaste fåglarna är:

- Koltrast (*Turdus merula*)
- Råka (*Corvus frugilegus*)
- Rödstart (*Phoenicurus phoenicurus*)

- Pilfink (*Passer montanus*)
- Talgoxe (*Parus major*)
- Blåmes (*Cyanistes caeruleus*)
- Skata (*Pica pica*)
- Fiskmås (*Larus canus*)

Bland insekter i stadsmiljö kan nämnas:

- Blågrön mosaikslända (*Aeshna cyanea*)
- Påfågelöga (*Aglais io*)
- Nässeljäril (*Aglais urticae*)
- Sjuprickig nyckelpiga (*Coccinella septempunctata*)
- Mörk jordhumla (*Bombus terrestris*)
- Stenhumla (*Bombus lapidarius*)
- Hushumla (*Bombus hypnorum*)

Naturliga processer och mänsklig påverkan

Trädgårdar och parker är skötta områden och påverkas inte i lika hög grad av naturliga processer, även om givetvis klimatförändringar med torra, skyfall och milda vintrar stressar växter även i stadsmiljö. En utmaning som är kopplad till det naturliga åldrandet, är att sköta förnyring av gamla trädbestånd på ett sätt som bevarar artdiversiteten och samtidigt tar hänsyn till säkerhet och estetiska faktorer. Dessutom består huvuddelen av parker och grönytor av kortklippta gräsmattor där träd och buskar är relativt unga och det planteras få större trädarter på dagens grönytor.

Trots det utgör tätorter en viktig miljö för den biologiska mångfalden, särskilt i de delar av biosfärområdet som är intensivt odlade. Grönytor utgör en refug för arter som inte längre klarar sig i ett modernt jordbrukslandskap, både på grund av ogräsbekämpning och markberedning. Torra ruderatmarker påminner om sandiga störda gräsmarker där värmeälskande konkurrenssvaga arter kan etableras sig. Många av dessa är rikblommade växter med stor nektarproduktion som gynnar en rad insekter och insektsätande arter. Ruderatmarkerna omvandlas dock på sikt oftast till bebyggelse eller välskött parkmark.

11.6.2 Jordbruksmarker och andra odlingsmarker (regional)

Stora delar av Storkriket domineras idag av jordbruk, men av olika karaktär. I väster på den rika Lundasläkten breder stora åkrar ut sig medan odlingarna längre österut är mer varierade. Kring Lund och upp mot Eslöv är sikten milsvid med relativt få trädriddäer och vindarna härjar fritt över landskapet. Här har vi ett högproduktivt jordbruk och grönområdena hittas nästan bara i närheten av bebyggelse. Generellt sett är detta landskap relativt artfattigt.

I öster finns vissa områden med större, flacka fält, men majoriteten av åkrarna ligger omgivna av skogsområden, betesmarker, sjöar eller naturreservat. I de moränrika markerna norr om Vombsjön hittar vi stengårdsgårdar längs med åkrarna. Detta landskap är betydligt mer artrikt än de vida fälten i västra delen av Storkriket.

Karakteristiska arter

På åkrarna har vi en låg artdiversitet. På de allra flesta åkermarkerna tillåts endast enstaka växt- och djurarter, detta är planerat och uppnås främst i form av besprutning. På några platser i biosfärområde

Storkriket har äldre odlingsformer bevarats för att gynna den biologiska mångfalden. Vid Dalby Västermark finns ett åkerreservat med rik ogräsflora som visar på hur det kan ha sett ut på Lundaslätten innan jordbruket började använda bekämpningsmedel. Det är unikt att en så artrik ogräsflora finns bevarad på slätternas bördiga jordar. Anledningen är att tidigare brukare använt mycket lite kemiska bekämpningsmedel samtidigt som tillförseln av näringsämnen varit begränsad.

På platser med mer arttillåtande bruk av åkermark förekommer bland annat:

- Fliknäva (*Geranium dissectum*)
- Nattglim (*Silene noctiflora*)
- Renkavle (*Alopecurus myosuroides*)
- Rödarv (*Lysimachia arvensis*)
- Sminkrot (*Buglossoides arvensis*)
- Småtörel (*Euphorbia exigua*)
- Spjutsporre (*Kickxia elatine*)
- Åkermadd (*Sherardia arvensis*)
- Åkerranunkel (*Ranunculus arvensis*)
- Åkerrödtoppa (*Odontites vernus*)
- Åkersyska (*Stachys arvensis*)

Det finns ett större antal individer av däggdjur och fåglar i de östra delarna av området, men även i de intensivt brukade markerna hittar man:

- Fälthare (*Lepus europaeus*)
- Rådjur (*Capreolus capreolus*)
- Åkersork (*Microtus agrestis*)

Utmärkande fågelarter för jordbruksmarker är

- Fasan (*Phasianus colchicus*)
- Rapphöna (*Perdix perdix*)
- Sånglärka (*Alauda arvensis*)
- Röd glada (*Milvus milvus*)
- Kråka (*Corvus corone*)
- Grågås (*Anser anser*)
- Vitkindad gås (*Branta leucopsis*)

Vanliga fjärilsarter i Storkrikets jordbruksmarker är

- Slättergräsfjäril (*Maniola jurtina*)
- Rapsfjäril (*Pieris napi*)

Bland andra insekter kan nämnas

- Större kustflickslända (*Ischnura elegans*)
- Blå kejsartrollslända (*Anax imperator*)

Naturliga processer och mänsklig påverkan

Jordbruk har under mycket lång tid präglat biosfärområdet och här finns unika möjligheter att även fortsättningsvis skapa miljöer där biologisk mångfald och människans behov kan samverka.

Jordbruk i sig är givetvis en mänsklig aktivitet som överskuggar de naturliga processerna. Området hade växt igen och så småningom blivit ädellövskog om inte marken brukats. De naturliga processer som påverkar landskapet inkluderar jordflykt och jorderosion på grund av att jorden ligger bar under förhållandevis stora delar av året. Klimatförändringarna märks genom ett ökat behov av bevattning, men också hållregn utgör ett ekonomiskt avbräck när säden plattas till marken och inte kan skördas. Vidare finns det risker med djur- och växtsjukdomar som inte tidigare kunde överleva på dessa breddgrader.

I början av 1800-talet var slätterna i väster helt uppodlade, längre österut på Romeleåsens sluttningar saknades nästan helt odlingsmarker, medan Vombsänkan och mellanbygden i nordöst fortfarande hade omfattande gräsmarker, skogsmarker och våtmarker med mindre, insprängda odlingsmarker. Under 1800-talet skedde en omfattande uppodling, sjöar sänktes, våtmarker dikades ut och åar rätades vilket främst förändrade Storkrikets centrala och östra delar. I det sydvästkånska backlandskapet i biosfärområdets södra delar präglades utvecklingen också av godsens prioritering av skogsbruk.

Med det industriella jordbrukets intåg efter andra världskriget intensifierades driften kraftigt, brukningsenheterna blev större och hade en ökad användning av gödsel- och bekämpningsmedel. Många småbiotoper i form av gränsmiljöer längs stengården och ägo gränser försvann – miljöer som var viktiga för odlingsmarkernas biologiska mångfald. I det mer småskaliga odlingslandskapet med växlande topografi, ägarstruktur och markhistoria fanns det dock fortfarande möjlighet för en mer varierad biologisk mångfald att leva kvar. Det är alltså de centrala och östra delarna av Storkriket som har störst artdiversitet och även den största ytan av naturreservat.

11.6.3 Gräsmarker (regional och lokal)

Gräsmarker som betas relativt extensivt och inte konstgödslats har en stor biologisk mångfald. På grund av att mer dominanta arter betas ner, kan mindre konkurrenskraftiga arter överleva. Omfattande gräsmarker finns framför allt i Storkrikets centrala delar på Revingehed och längs Klingavälsåns dalgång. Spridda förekomster finns dessutom fortfarande på Romeleåsen, i backlandskapen samt i den nordöstra mellanbygden. Naturreservatet Kungsmarken strax öster om Lund är en unik rest av ett ålderdomligt ängs- och beteslandskap. I biosfärområdets sydvästra delar finns fler välbevarade naturliga gräsmarker i naturreservaten, nämligen Risen, Hækkeberga allmänning samt Dörröds och Humlarödhusens fälader.

Inom biosfärområdets gräsmarker finns många av de naturtyper som tas upp i EU:s art- och habitatdirektiv: trädklädd betesmark, hållmarksterräng, slätterängar i låglandet, högörtängar, fuktängar, silikatgräsmarker, kalkgräsmarker, enbuskmarker, torra hedar, grässandhedar och rissandhedar.

Foto: Gulärta vid Vombs ängar. Fotograf: Johannes Erlandsson.

Karakteristiska arter

På magrare marker dominerar gräs som

- Stagg (*Nardus stricta*)
- Rödven (*Agrostis capillaris*)
- Knägräs (*Danthonia decumbens*)
- Krustätel (*Avenella flexuosa*)

med inslag av örter som

- Vitsippa (*Anemone nemorosa*)
- Blåsuga (*Ajuga pyramidalis*),
- Ängsviol (*Viola canina*)
- Blodrot (*Potentilla erecta*)
- Gråfibbla (*Pilosella officinarum*)
- Slättergubbe (*Arnica montana*)
- Gulmåra (*Galium verum*)
- Gökärt (*Lythyrus linifolius*)

På kalk- och näringsrikare marker är gräsen mer högväxta med mer inslag av örter som

- Gullviva (*Primula veris*)
- Backsippa (*Pulsatilla vulgaris*)
- Prästkrage (*Leucanthemum vulgare*),
- Ängsvädd (*Succisa pratensis*)
- Ängsnycklar (*Dactylorhiza incarnata*)
- Nattviol (*Platanthera bifolia*)
- olika fibblor (*Hieracium sp.*)

Torra gräsmarker finns också vid Flyinge ängar, kring och i Genarps och Veberöds tätorter, i Ljungens naturreservat, kring Sövdesjön samt kring Sjöbo tätort.

Karaktärsarter för dessa torra gräsmarker är

- Knylhavre (*Arrhenatherum elatius*)
- Ängshavre (*Helictochloa pratensis*)
- Kruståtel (*Avenella flexuosa*)
- Hedblomster (*Helichrysum arenarium*)
- Sandvita (*Berteroa incana*)
- Väddklint (*Centaurea scabiosa*)
- Äkta johannesört (*Hypericum perforatum*)

På mycket kalkrika sandmarker kan det uppstå sandstäppsliknande miljöer med arter som

- Borstståtel (*Corynephorus canescens*)
- Sandnejlika (*Dianthus arenarius*)
- Grådådra (*Alyssum alyssoides*)
- Harmacynta (*Clinopodium acinos*)
- Gul fetknopp (*Sedum acre*)
- Grusbräcka (*Saxifraga tridactylites*)

Bland däggdjuren kan nämnas

- Vildkanin (*Oryctolagus cuniculus*)
- Rådjur (*Capreolus capreolus*)
- Mullvad (*Talpa europaea*)

Vanliga fågelarter för gräsmarkerna är

- Gulsparv (*Emberiza citrinella*)
- Gulärta (*Motacilla flava*)
- Sädesärta (*Motacilla alba*)
- Hämpling (*Linaria cannabina*)
- Stare (*Sturnus vulgaris*)

Vanliga fjärilsarter i Storkrikets gräsmarker är

- Kamgräsfjäril (*Coenonympha pamphilus*)
- Mindre guldvinge (*Lycaena phlaeas*).

Utmärkande insekter för de torra ängsmarkerna är

- Olika solitära bin

EU:s habitatdirektiv – *Slätteräng i låglandet* finns i reservatet och natur 2000-området Kungsmarken strax öster om Lund stad. Tack vare lång kontinuitet som slätter- och betesmark är Kungsmarken det enda större område i Sverige där den månghundraåriga slätterängen med sin artrika flora på kalkrik moränmark fortfarande finns bevarad.

Naturliga processer och mänsklig påverkan

Gräsmarker motsvarar ett tidigt successionsstadium och de naturliga processerna skulle leda till igenväxning och så småningom skogsmark. En del av denna naturliga process innebär att konkurrenskraftiga arter tar

över, initialt genom att helt enkelt växa och föröka sig snabbare än andra örter. Träd och buskar är långsammare i starten men kommer på sikt att skugga ut de snabbväxande örterna. Den biologiska mångfalden på gräsmarkerna är alltså beroende av en kontinuerlig störning för att inte växa igen.

I den sandiga Vombsänkan i biosfärområdets centrala delar bedrevs fram till 1600-talet ett odlingssystem där åkermarken låg i träda under långa perioder, tiotals år, för att samla näring för framtida odling. Här utvecklades torra gräsmarker med en unik värmeälskande flora och fauna. Även andra marker i Storkriket betades: fram till början av 1800-talet var mer än hälften av all mark i Storkriket permanenta betesmarker eller hävdade slätterängar. När jorden skiftades, odlades större delen upp eller planterades med skog. I de sandiga markerna ledde exploateringen till alltmer utarmade jordar och problem med sandflykt. Vombs fure, som till stora delar är ett viltreservat idag, planterades för att minska sandflykten. Idag finns rester av betesmarkerna kvar, flera av dem som reservat, men även som normalt brukad betesmark.

I slutet av 1800-talet inleddes verksamheten på det militära övningsområdet Revingehed och med tiden medförde slitaget från pansarfordon, tillsammans med beteshävden, en störningsregim där de torra gräsmarkerna kan bevaras utan att växa igen. Revingehed är ett Natura-2000 område, men Forsvarsmaktens behov har företräde framför naturvård, rekreation och forskning. Med anledning av att militärens behov nyligen har ökat har frågan om hur bevarandet av de biologiska värdena ska säkerställas blivit aktuell.

Foto: Militärfordon och betande boskap på Revingehed.

Naturliga gräsmarker är känsliga för gödning som förändrar artsammansättningen till förmån för snabbväxande, storbladiga gräs och örter. Vid svag beteshävd etablerar sig buskar och träd och gör att fältskiktet skuggas och utarmas. Även i välhävdade gräsmarker behövs återkommande röjningar av buskage och träd för att bibehålla artrikedomen. Alla djurslag betar inte på samma sätt och för att bevara den biologiska mångfalden är nötkreatur att föredra, ibland i kombination med hästar och får, framför allt på torrare marker. För att betet ska fortsätta behöver man också beakta lönsamheten för djurägarna, och vissa värdefulla gräsmarker betas inte idag, på grund av praktiska problem i kombination med dålig lönsamhet.

11.6.4 Sjöar och vattendrag (regional)

Sjöar och vattendrag sätter stor prägel på biosfärområdet och visar på ett levande kulturlandskap där människan under lång tid har omformat olika vattenmiljöer. Innan 1800-talet var biosfärområdet ett område med betydligt fler inslag av sjöar och vattendrag. Sedan inleddes en omfattande sjösänkning och utdikning i Skåne för att få tillgång till mer jordbruksmark. Merparten av biosfärområdets sjöar sänktes och många

våtmarker dikades och vattendrag rätades ut. Under senare delen av 1900-talet inleddes en omfattande restaurering och återskapande av tidigare vattenmiljöer. Sjöar och vattendrag skiljer sig från varandra på flera sätt och vi har valt att dela upp dem i den följande beskrivningen.

Sjöar

Inom Storkriket finns en rad näringsrika, mestadels grunda, slättsjöar, den största är Vombsjön i hjärtat av Storkriket, som också är den djupaste och används som vattentäkt. Strax väster om Vombsjön hittar vi också den internationellt betydelsefulla fågelsjön Krankesjön som utgör både Natura 2000-område och Ramsarområde. I biosfärområdets södra backlandskap finns en rad grunda slättsjöar som idag mestadels omges av skog (presenterade från väster till öster: Björkesåkrasjön, Häckebergasjön, Sövdesjön, Snogeholmsjön och Ellestadssjön). Bland Storkrikets sjöar och småvatten återfinns de här naturtyperna från EU:s art- och habitatdirektiv: myrsjöar, naturligt eutrofa sjöar, kransalgssjöar.

Foto: Krankesjön. Fotograf: Per Blomberg.

Karakteristiska arter

Flera av sjöarna omges av omfattande vassar (*Phragmites australis*)

Sjöarna har ett rikt fågelliv med bland annat

- Grågås (*Anser anser*)
- Skäggdopping (*Podiceps cristatus*)
- Knölsvan (*Cygnus olor*)
- Fisktärna (*Sterna hirundo*)
- Sävsångare (*Acrocephalus schienobaenus*)
- Rörsångare (*Acrocephalus scirpaceus*)

Flera av sjöarna är fiskrika och här förekommer bland annat

- Gädda (*Esox lucius*)
- Abborre (*Perca fluviatilis*)
- Gös (*Sander lucioperca*)

- Björkna (*Abramis bjoerkna*)
- Braxen (*Abramis brama*)
- Gers (*Gymnocephalus cernua*)
- Löja (*Alburnus alburnus*)
- Mört (*Rutilus rutilus*)
- Öring (*Salmo trutta*)
- Karp (*Cyprinus carpio*)
- Ruda (*Carassius carassius*)
- Sarv (*Scardinius erythrophthalmus*)
- Sutare (*Tinca tinca*)
- Nors (*Osmerus eperlanus*)

Bland insekter i sjökanten finns till exempel

- Sjöflickslända (*Enallagma cyathigerum*)
- Mörk lyrflickslända (*Coenagrion pulchellum*)
- Större sjötrollslända (*Orthetrum cancellatum*)
- Röd flickslända (*Pyrrhosoma nymphula*)
- Kilfläckslända (*Aeshna isoceles*)
- Bredkantad dykare (*Dytiscus latissimus*)
- Bred paljettdykare (*Graphoderus bilineatus*)
- Allmän sävslända (*Sialis lutaria*)

Ett däggdjur som lever vid sjöarna är

- Vattenfladdermus (*Myotis daubentonii*)

Naturliga processer och mänsklig påverkan

En av de naturliga processer som påverkar vattendrag är avsättning av sediment som leder till ett meandrande flöde, något som hindrades när vattendragen rätades ut under 1800-talet. En annan naturlig process är igenväxningen av flacka sjöar som beror på att sediment avsätts och vegetation gradvis växer in över vattenytan.

Storkrikets samtliga sjöar har på olika sätt påverkats av mänsklig verksamhet under tidernas gång. Många har sänkts för att skapa jordbruksmark medan Häckebergasjön i stället har skapats för att skydda slottet där. Kring Krankesjön var alla stränder hävdade i form av slätter eller bete, men idag är det bara partier i väster och söder som betas ner till det omfattande vassbältet. Positivt för vattenkvaliteten i Krankesjön är att näringstillförseln är lägre än till sjöar som omges av jordbruk. Detta beror på att sjön omges av ett militärt övningsområde och att marken därmed inte gödslas.

Vombsjön är den största och djupaste sjön i Storkriket och har inte en lika utpräglad slättsjökaraktär som områdets övriga sjöar. Vombsjön är dessutom reglerad då den är en viktig dricksvattentäkt. Till följd av regleringen varierar vattennivån betydligt och skapar relativt vegetationsfria stränder.

I Storkrikets sydvästra del ligger sjöarna Häckebergasjön och Björkesåkrasjön och i sydöst sjöarna Sövdesjön, Snogeholmssjön och Ellestadssjön. Dessa omges till största del av skogsmark och har därför inte lika hög näringstillförsel som andra sjöar i regionen. Ett ökande problem är dock urlakning av humus och järn från skogsmarken, framför allt från de sura granplanteringarna som upptar stora ytor av skogsmarken.

Foto: Sövdesjön. Fotograf: Per Blomberg.

Grunda slättsjöar utsetts för stor näringstillförsel från kringliggande jordbruksmarker. Detta i kombination av ett omfattande fiske av biosfärområdets sjöars rovfiskar såsom abborre, gös och gädda har lett till att artsammansättningen rubbats och mindre djurplanktonätande fiskar, rovfiskarnas byten, gynnats. Detta leder till att djurplanktonen minskar och växtplankton ökar. Det kan i sin tur ge upphov till algblomning, sjöarnas ekosystem förändras och den biologiska mångfalden minskar. För att förbättra vattenkvaliteten genomförs reduktionsfiske av de fiskarter som äter djurplankton i flera av sjöarna för att minska risken för algblomning och återställa en bra ekologisk balans mellan de olika nivåerna i näringskedjan.

Samtliga sjöar inom biosfärområdet har måttlig till dålig ekologisk status enligt EU:s vattendirektiv och uppnår inte heller god kemisk status. Ett intensivt arbete pågår för att förbättra vattenkvaliteten vilket bland annat finns beskrivet på de tre olika vattenrådets hemsidor.

Vattendrag

Biosfärområdets många vattendrag rinner till största delen västerut mot Öresund. Största delen av Storkriket tillhör Kävlingeåns avrinningsområde, men området avgränsas till viss del av Höje å som rinner ut söder om Lund. I det sydöstra hörnet dräneras Storkriket genom Nybroån, Kabusaån och Tygeåns avrinningsområde. Det finns flera viktiga biflöden till Kävlingeån, bland annat Klingavälsån, Björkaån och Bråån. Eftersom vattendragen är påverkade av näringstillförsel i en stor del av sin längd kan de inte klassas enligt EU:s habitatdirektiv.

Karakteristiska arter

Åarna i Storkriket är artrika på fisk, bara i Kävlingeån har 28 fiskarter identifierats. De vanligaste förekommande är:

- Abborre (*Perca fluviatilis*)
- Löja (*Alburnus alburnus*)
- Björkna (*Blicca bjoerkna*)
- Braxen (*Abramis brama*)
- Id (*Leuciscus idus*)

- Mört (*Rutilus rutilus*)
- Sarv (*Scardinius erythrophthalmus*)
- Ruda (*Carassius carassius*)
- Gers (*Gymnocephalus cernua*)
- Gädda (*Esox lucius*)
- Nejonöga (*Petromyzontiformes spss*)
- Elritsa (*Phoxinus phoxinus*)
- Öring (*Salmo trutta*)

I biosfärområdets bäckar och åar förekommer arter som exempelvis sötvattenmärlan (*Gammarus lacustris*), olika typer av dagsländor (*Ephemeroptera*) och bäckvattenbaggar (*Limnius sp.*) liksom olika snäckor (*Gastropoda*) och nattsländor (*Trichoptera*). Föroreningsindikerande arter som olika sötvattengråsuggor (*Asellidae*) och olika iglar (*Hirudinea*) är också vanliga.

Bland insekter vid rinnande bäckar i skogsmark kan nämnas blå jungfruslända (*Calopteryx virgo*) och vid åar i jordbrukslandskap blåbandad jungfruslända (*Calopteryx splendens*), sandflodtrollslända (*Gomphus vulgatissimus*) och flodflickslända (*Platycnemis pennipes*).

Vanliga växter längs med åarna är:

- Al (*Alnus glutinosa*)
- Pil (*Salix spss*)
- Alm (*Ulmus glabra*)
- Ask (*Fraxinus excelsior*)
- Nypon (*Rosa dumalis*)
- Fläder (*Sambucus nigra*)
- Brännässla (*Urtica dioica ssp. Dioica*)
- Hundäxing (*Dactylis glomerata ssp. Glomerata*)
- Kärrtistel (*Cirsium palustre*)
- Mjölke (*Epilobium angustifolium*)
- Tuvtätel (*Deschampsia cespitosa*)

Naturliga processer och mänsklig påverkan

Genom tiderna har mänsklig aktivitet påverkat vattendragens biologiska mångfald både positivt och negativt och kommer också att göra det i framtiden. På Lundaslättan och i Vombsjönsänkan flyter vattendragen långsamt och var från början meandrande. Deras flacka stränder med fuktiga marker var viktiga för ängsbruk och bete. Under 1800-talet började vattendragen rätas ut och våtmarkerna kring dessa dikas ut, något som påverkade olika livsmiljöer och vattenkvalitéer på ett påtagligt sätt och därigenom förändrade förutsättningarna för den biologiska mångfalden i och kring dessa vattendrag. Vattenkraft från vattendragen användes också till kvarnar och annan industriell verksamhet. Många vandringshinder finns kvar i vattendragen även om bara några få kvarnar är i drift idag.

Utifrån EU:s vattendirektiv har Sverige delats in i fem vattendistrikt med ansvar för vattenförvaltningen. I sexårscykler görs en bedömning av sjöar och vattendrag avseende ekologisk och kemisk status. Målet är att uppnå god ekologisk och kemisk status men inget ytvatten i Storkriket uppnår idag dessa mål. Den ekologiska statusen mäts i en femgradig skala (hög, god, måttlig, otillfredsställande eller dålig) och här uppnår Klingavälsån och Björkaån måttlig ekologisk status. Flera större bäckar på Romelåsens sluttningar har också en bättre miljö med rik limnisk flora och fauna.

I kapitel 14 *Bevara* och 15 *Utveckla* beskrivs det omfattande arbete som pågår för att återskapa och bevara den biologiska mångfalden i Storkrikets vattendrag. Vattnets roll i landskapet och statusklassning visar tydligt på möjligheterna för samspel mellan människa och natur där vi människor genom olika åtgärder kan förbättra sjöar och vattendrags ekologiska miljö.

11.6.5 Våtmarker (lokal)

En gång i tiden präglades Storkriket av stora våtmarker i anknytning till sjöar och vattendrag men under de senaste två hundra åren har stora delar av landskapet torrlagts då sjöar sänkts, åar rätats och själva våtmarkerna dikats ut.

I biosfärområdets sydvästra, centrala och sydöstra delar där markerna var mindre produktiva har en del äldre våtmarker bevarats. Beroende på jordarter och markförhållanden får våtmarkerna olika biologisk karaktär där vissa är näringsrika och andra är näringsfattiga.

I Storkrikets våtmarker finns följande naturtyper som tas upp i EU:s art- och habitatdirektiv: rikkärr, agkärr, öppna mossar och kärr.

Karakteristiska arter

Uppe på Romelåsens magra marker och i backlandskapen i sydväst och sydöst finns inslag av våtmarkstypen fattigkärr som utmärks av:

- Olika vitmossor (*Sphagnum sp.*)
- Missne (*Calla palustris*)
- Tuvull (*Eriophorum vaginatum*)
- Ängsull (*Eriophorum angustifolium*)
- Vattenklöver (*Menyanthes trifoliata*)
- Flaskstarr (*Carex rostrata*)
- Trådstarr (*Carex lasiocarpa*)
- Kärrviol (*Viola palustris*)

Dessa fattigkärr är vanliga längre norrut i Sverige inom den boreala regionen men sällsynta här i Storkriket i den nemoral regionen. Tillväxten är långsam och de är därför ofta lite påverkade av äldre tiders brukningsformer, men inom det moderna skogsbruket dikas de ofta ut för att öka arealen produktiv skogsmark varvid deras unika flora försvinner.

Den vanligaste formen av våtmarker i Storkriket är så kallade intermediära kärr, med mer näringsrika markförhållanden. Här trivs arter som:

- Kråklöver (*Comarum palustre*)
- Bäckbrämma (*Cardamine amara*)
- Olika vitmossor (*Sphagnum sp.*)
- Olika brunmossor (*Amblystegium sp.* och *Drepanocladus sp.*)
- Kärrfräken (*Equisetum palustre*)
- Sumpmåra (*Galium uliginosum*)
- Svärdsilja (*Iris pseudacorus*)
- Bunkestarr (*Carex elata*)
- Flaskstarr (*Carex rostrata*)

- Ängsull (*Eriophorum angustifolium*)

I områden med kalkrik morän på Lundaslätten i väster, över Romeleåsens sluttningar och vidare österut mot Vombsänkan finns mindre områden med rikkärr med en unik flora och fauna. Men eftersom markförhållandena här varit näringsrika har många av rikkärren dikats ut och odlats upp. Några skyddade områden finns kvar i biosfärområdets västra delar, från Stångby mosse längst i väster till Sularpskärret, Kungsmarken, Linnebjär, Dalby fälad, Måryd och Vitabäckshällorna lite längre österut. Mycket få rikkärr återstår utanför dessa skyddade områden och rikkärren hotas av igenväxning och att deras speciella hydrologiska förhållanden ändras.

Karakteristiska arter i rikkärren är bland annat:

- Olika brunmossor (*Amblystegium sp. och Drepanocladus sp.*)
- Trådstarr (*Carex lasiocarpa*)
- Hirsstarr (*Carex panicea*)
- Ängsstarr (*Carex hostiana*)
- Blåtåtel (*Molinia caerulea*)
- Pors (*Myrica gale*)
- Kråkklöver (*Comarum palustre*)
- Tätört (*Pinguicula vulgaris*)
- Majviva (*Primula farinosa*)
- Många olika orkidéer (*Orchidaceae sp.*)

Bland våtmarksfåglarna kan nämnas

- Storspov (*Numenius arquata*)
- Tofsvipa (*Vanellus vanellus*)
- Rödbena (*Tringa totanus*)
- Skärfläcka (*Recurvirostra avosetta*)
- Sävsparv (*Emberiza schoeniclus*)

Bland insekter kan nämnas

- Tandskräddare (*Gerris odontogaster*)
- Citronfläckad kärrtrollslända (*Leucorrhinia pectoralis*)
- Fyrfläckad trollslända (*Libellula quadrimaculata*)
- Brun mosaikslända (*Aeshna grandis*)
- Tegelröd ängstrollslända (*Sympetrum vulgatum*)
- Blodröd ängstrollslända (*Sympetrum sanguineum*)

Däggdjur

- Vattensork (*Arvicola amphibius*)

Groddjur

- Större vattensalamander (*Triturus cristatus*)
- Ätlig groda (*Pelophylax esculentus*)
- Vanlig groda (*Rana temporaria*)

*Foton: Storspov vid Vombs ängar. | Majviva i naturreservatet Vitabäckshällorna.
Fotograf: Per Blomberg.*

*Foton: Tätört i rikkärr i naturreservatet Vitabäckshällorna. | Citronfläckad kärrtrollslända, hane.
Fotograf: Per Nyström*

Naturliga processer och mänsklig påverkan

När våtmarkerna svämmar över på vintern och våren tillförs olika näringsämnen från vattendragen. Fram till 1800-talet hävdades därför ängsmarkerna längs med vattendragen genom slåtter och bete, men i och med jordbruksreformerna dikades många av dessa våtmarker ut för att få mer odlingsbar mark. I vissa delar av biosfärområdet nyttjades de återkommande översvämningarna under senare delen av 1800-talet i en reglerad form av våtmark som kallas för översilningsängar. Det näringsrika vattnet från bäckar och åar fördelades genom ett system av dammluckor och grävda små kanaler ut över ängsmarkerna och det gick sedan att styra hur ängarna skulle torrläggas inför slåtter och bete. Vattnets näring togs tillvara på ett effektivt sätt och växtsäsongen förlängdes också. Landets bäst bevarade översilningssystem finns vid Vombs ängar och Björkaån.

När torvrika jordar som exempelvis längs Klingavälsån dikades ut, bröts det organiska materialet snabbt ner när det utsattes för syre, marken sjönk ihop och markerna blev åter fuktiga. Människans markanvändning under tidens gång har på olika sätt påverkat biosfärområdets olika våtmarker genom sitt bruk av landskapet och har på så sätt också påverkat den biologiska mångfalden. Nu sker en pågående återskapning av olika våtmarker.

11.6.6 Skogsmarker (regional)

Ädellövskog hittas idag i första hand kring godsens. Störst areal finns vid Häckeberga, Toppelagård, Björnstorp, Sövdeborg och Övedskloster. Ett undantag i biosfärområdets västra del är den gamla ädellövskogen Dalby Söderskog som varit en del av Dalby kungsgård sedan tidig medeltid. Området skyddades som nationalpark redan 1918 och är med sina 36 hektar Europas minsta nationalpark. Nordväst om Dalby Söderskog på Romeleåsens norrsluttning ligger också naturreservatet Linnebjerg som varit kontinuerligt skogsklätt under långa tider.

En annorlunda bokskog hittar vi i naturreservatet Prästaskogen, som också går under namnet Trollskogen. Till skillnad från andra svenska trollskogar är de knotiga träden på den här platsen en sorts bok: vresbok. Prästaskogen har Europas största bestånd av vresbok. Med sitt vridna växtsätt har de svårt att konkurrera med den vanliga formen av bok, som med sina pelarlika jättestammar snart skuggar ut träd som växer på ett mer knotigt sätt.

Storkriket inkluderar också norra delen av Fyledalen som har skogsklädda branter med företrädesvis bok på båda sidor om en dalgång karakteriserad av bete och en meandrande å. Fyledalen är den mer dramatiska delen av gravsänkan som fortsätter upp till Vombsänkan.

Medan en stor del av Storkriket ursprungligen täcktes av ädellövskogar har människans aktiviteter under det senaste årtusendet avskogat stora delar. Idag har därför barrskogarna en större utbredning än de ursprungliga lövskogarna. På fuktigare marker är klibbal (*Alnus glutinosa*), vårtbjörk (*Betula pendula*) och ask (*Fraxinus excelsior*) skogsbildande.

I Storkrikets skogar finns en rad av naturtyper som tas upp i EU:s art och habitatdirektiv: svämädelövskog, svämlövskog, näringsfattig ekskog, ädellövskog i branter, näringsrik ekskog, näringsrik bokskog, näringsfattig bokskog och lövsumpskog.

Karakteristiska arter

I ädellövskog finns olika växtsamhällen beroende på markförhållanden. I skogar med medelhög närings-tillgång är vitsippa (*Anemone nemorosa*) en karaktärsart men här växer även

- Vårlök (*Gagea lutea*)
- Vårfryle (*Luzula pilosa*)
- Blåsippa (*Hepatica nobilis*)
- Skogsstjärna (*Lysimachia europaea*)
- Harsyra (*Oxalis acetosella*)

Foto: Vresbok i Prästaskogen.
Fotograf: Simon Norlin (Lunds kommun).

På mer näringsrika marker växer

- Skogsbingel (*Mercurialis perennis*)
- Gulsippa (*Anemone ranunculoides*)
- Lungört (*Pulmonaria officinalis*),
- Hålnunneört (*Corydalis cava*)
- Tibast (*Daphne laureola*).

I lövskogarna norr om Övedskloster växer den för Sverige unika lundvivan på ett antal växtplatser

- Lundviva (*Primula elatior*)

De riktigt kalk- och näringsrika skogarna har partier med

- Ramlök (*Allium ursinum*)
- Månviol (*Lunaria rediviva*)
- Vitskråp (*Petasites albus*)
- Tandrot (*Cardamine bulbifera*)

Fågelarter som är vanliga i skogarna är

- Större hackspett (*Dendrocopos major*)
- Gröngöling (*Picus viridis*)
- Svartvit flugsnappare (*Ficedula hypoleuca*)
- Skogsduva (*Columba oenas*)
- Nötskrika (*Garrulus glandarius*)

Bland däggdjuren finner vi bland annat

- Kronhjort (*Cervus elaphus elaphus*)
- Dovhjort (*Dama dama*)
- Rådjur (*Capreolus capreolus*)
- Skogsmård (*Martes martes*)
- Grävling (*Meles meles*)
- Rödräv (*Vulpes vulpes*)
- Vildsvin (*Sus scrofa*)
- Större brunfladdermus (*Nyctalus noctula*)

Vanliga fjärilsarter i Storkrikets skogmarker är

- Luktgräsfjäril (*Aphantopus hyperantus*)
- Ängssmygare (*Ochlodes sylvanus*)
- Kvickgräsfjäril (*Pararge aegeria*)

Här finns också sländor som

- Guldtröslända (*Cordulia aenea*)
- Ljus lyrflickslända (*Coenagrion puella*)
- Nordisk kärrtröslända (*Leucorrhinia rubicunda*)

Naturliga processer och mänsklig påverkan

För tusen år sedan täcktes stora delar av biosfärområdet av ädellövskogar även om de redan då påverkades av både människans tamboskap och betande vilda djur. Ädellövskogen är inte särskilt känslig för brand utan har en inre dynamik där enskilda träd faller på grund av ålder eller insekt- och svampangrepp. Stormar och översvämningar påverkar lokalt. Denna typ av skog är det naturliga slutstadiet av successionen i de här markerna, och utan människans påverkan hade området fortsatt att bestå främst av ädellövskog. Idag finns dock ingen skog med tusenårig kontinuitet i området.

En naturlig process som påverkar ekar är konkurrensen med andra storväxta träd, i första hand bok. Även gamla träd som omges av bok, kommer att dö på grund av brist på ljus. Ekar är också känsliga för bete, som vanligtvis används i naturvårdande sammanhang för att skydda eken från konkurrens. Ett naturligt skydd från bete kommer från taggiga snår, som till exempel björnbär, vilket skulle kunna vara orsaken att man idag hittar gamla ekar i hagmarker.

Bristen på ursprunglig ädellövskog är resultatet av människans verksamhet. Allteftersom jordbruket bredde ut sig avskogades markerna, med början i västra delen av Storkriket. På 1600-talet fanns dock fortfarande vidsträckt betade skogsområden på Romeleåsen, i backlandskapen samt i mellanbygderna i områdets nordöstra del. Genom att skogarna i byarnas utmarker mestadels användes för bete kom de att domineras av bok som klarade av ett hårt betetryck. Markerna närmare byarna, så kallade inmarker, bestod av trädrika stubbskottängar dominerade av blandädellövskog. Här satsade brukarna medvetet på en blandning av många olika träd och buskar då olika arter hade olika användningsområden och det skördades även löv som djurfoder. Spår av dessa gamla skogstyper kan fortfarande ses i landskapet men är kraftigt fragmenterat av det moderna skogsbruket.

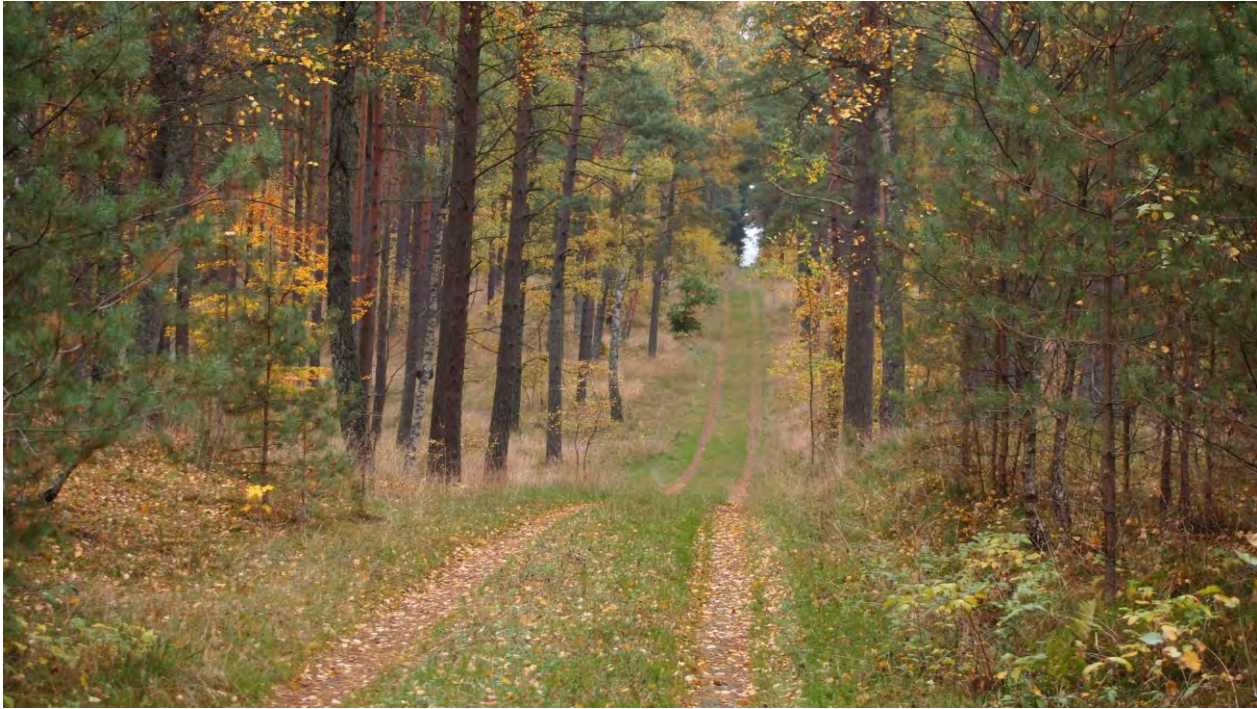
Trycket på skogen som källa för virke och bränsle ökade under 1700-talet, men fram till 1800-talet var nyttjande av ädla lövträd reglerat enligt lag. Ekarna, till exempel, tillhörde kronan sedan 1558 och ända fram till 1810 fick man upp till en månads fängelse på vatten och bröd om man fällde en ek (även på sin egen mark). Som en motreaktion på det stränga straffet valde många bönder att rycka upp småplantor vilket fick till följd att ekbeståndet var hotat i början av 1800-talet. Myndigheterna insåg att det enda sättet att behålla tillgången på ek var genom att släppa träden till bönderna, som för en ringa penning kunde köpa sina ekar fria från och med 1830.

I och med skiftena i början av 1800-talet accelererade avskogningen till förmån för uppodling. Sedan slutet av 1800-talet har barrskog planterats i stor omfattning inom biosfärområdet. I den sandiga Vombsänkan planterades tall för att motverka sandflykt som hade blivit ett problem när landskapet blivit alltmer trädlöst. Uppe på Romeleåsen planterades tidigare betesmarker igen med gran, och backlandskapens bokskogar ersattes också med gran efter kraftiga stormar på 1960-talet.

Längs vattendragen var alskogar vanliga fram till 1800-talet men höggs ner för att möjliggöra dikning, uppodling och översilningssystem. Genom minskad ängs- och beteshävd under 1900-talet har många av dessa alskogar åter vuxit upp på fuktiga marker.

Pågående klimatförändringar och ändrade produktionsmönster gör att skogarna i Storkriket kommer att fortsätta att förändras, här finns stora möjligheter att verka för en långsiktigt hållbar skogsskötsel.

Foto: Vombs fure. Fotograf: Kerstin Jakobsson.

Referenser

- Artdatabanken (2023). *Artfakta, databas för lagring av uppgifter om arter i Sverige*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Artdatabanken (2023). *Artfakta, databas för lagring av uppgifter om arter i Sverige*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Bergendorff, C; Carlsson, B; Emanuelsson, U; Lewan, N och Nordell, O (1985) *Det skånska kulturlandskapet*. Signum.
- BirdLife International (2021) *European Red List of Birds*. Luxembourg. Office for official Publications of the European Communities.
- Espegren Lindeberg, J., 2019. *Att hävda Revingeheds värden – Att bevara natur i ett föränderligt landskap*. Uppsats SLU. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Höjeå Vattenråd. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Kävlingsåns vattenråd. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Lund, Sjöbo och Eslövs kommuner (2019). *Biosfärområde Vombsjönsänkan – En förstudie*.
- Länsstyrelsen Skåne (2009–2022). *Bevarandeplaner för Natura 2000 områden*.
- Länsstyrelsen Skåne (2022). *Det skånska kronviltet*. Rapportserie.
- Länsstyrelsen Skåne. *Fyledalen*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Länsstyrelsen Skåne, 2017. *Bevarandeplan för Natura 2000-området Stadsparken i Lund SE0430156* ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Löddeåns och Kävlingsåns Fiskevårdsområde. *Fiskevårdsområde hemsida*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Naturvårdsverket (2023). *Skyddad natur i Sverige. Kartdatabas med olika skyddsformer*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Naturvårdsverket (2022). *Marktäckedata (NMD). Karttjänst och data med information om marktäcket*.
- Naturvårdsverket, 2019. *Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv*. ISBN 978-91-620-6914-8. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Naturvårdsverket. *Vägledning - Slätterängar i låglandet*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Naturvårdsverket. *Vägledning - Lövängar*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Naturvårdsverket. *Vägledning - Mindre vattendrag*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Kampen om ekarna, artikel (2002) *Populär Historia 5/2002* [23-06-30] ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Karlsson, A., 2010. *Växter som erosionsskydd i vattendrag*. Examensarbete SLU. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Storkprojektet (2023). *Hemsida med information om storken och projektet*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Vattenrådet för Nybroån, Kabusaån och Tygeån. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

12 EKOSYSTEMTJÄNSTER

12.1 Beskriv om möjligt de ekosystemtjänster som varje ekosystem i biosfärområdet erbjuder och vilka som använder sig av dessa tjänster

Ekosystemtjänster är de produkter och tjänster som fås från naturens olika ekosystem och som bidrar till vårt välbefinnande. I enlighet med Millennium Ecosystem Assessment Framework (MEA) och The Economics of Ecosystems and Biodiversity (TEEB) kan ekosystemtjänster delas in fyra kategorier, som till viss del överlappar varandra. De fyra kategorierna kan kortfattat beskrivas enligt följande:

- **Stödjande ekosystemtjänster:** är förutsättningen för att övriga tjänster ska fungera, exempelvis fotosyntes, jordmånsbildning och biogeokemiska kretslopp.
- **Reglerande ekosystemtjänster:** till exempel luft- och vattenrening, vattenreglering, kolbindning och pollinering.
- **Försörjande ekosystemtjänster:** ekosystemen tillhandahåller råvaror för produktion av exempelvis mat, dricksvatten, fiberråvara och bioenergi.
- **Kulturella ekosystemtjänster:** ekosystemen tillhandahåller naturmiljöer lämpliga för till exempel friluftsliv, rekreation, pedagogik och upplevelser av natur- och kulturarv.

I Storkriket används de flesta ekosystemtjänsterna inom de fyra kategorierna av de människor som vistas, bor och verkar i det föreslagna biosfärområdet. De viktigaste ekosystemtjänsterna för området presenteras i tabellen i avsnitt 12.2.

Det kan vara en utmaning att ekonomiskt värdesätta en specifik ekosystemtjänst, särskilt kulturella ekosystemtjänster där vinsterna är mer indirekta. Ett exempel på detta är den känsla av välbefinnande som en person kan få av att vistas i naturen och de hälsomässiga fördelar detta kan ge. Personen kan få bättre hälsa och orka producera mer på sitt arbete, vilket kan mätas ekonomiskt, men kopplingen till att det just är naturvistelsen som ger den effekten, är svårare att sätta ett ekonomiskt värde på. Ett sätt att mäta värdet är att fråga vad människor säger sig vara villiga att betala för en tjänst, men det är fortfarande inte säkert att det motsvarar dess faktiska värde. Ett enskilt träd värde kan diskuteras utifrån människans uppskattning av det, exempelvis priset det hade kostat att plantera ett likadant träd i samma ålder, vilka andra ekosystemtjänster och arter som är beroende av trädet. Trots de oprecisa värdena som bedömningen av ekosystemtjänster ofta resulterar i, är det viktigt att påminna om den samhällsnytta de bidrar med. Det finns omfattande forskning inom området, som på olika sätt belyser indirekta samband och hur det på bästa sätt går att använda ekosystemtjänstbegreppet när det fattas beslut (även ekonomiskt grundade).

Inom Storkriket finns allt från grundläggande stödjande ekosystemtjänster som fotosyntes och ekologiska samspel, reglerande som kolinlagring och luftrening, till försörjande som produktion av livsmedel till möjlighet till rekreation och kulturupplevelser. Tillsammans utgör dessa grunden till välbefinnande och en rad samhällsviktiga funktioner. Ekosystemtjänsterna i Storkriket utgör en viktig faktor för områdets stora attraktionsvärde och lockar många människor att vilja besöka, bo och verka i området. Att vistas i naturen bidrar till människors allmänna välbefinnande, både fysiskt och psykiskt. Storkrikets natur är därmed en viktig resurs för friluftslivet och folkhälsan, vilket skapar en mängd samverkansmöjligheter och utveckling inom besöksnäringen. Ur den här aspekten är de kulturella ekosystemtjänsterna av extra värde eftersom de är både unika och attraherar besökare från när och fjärran.

Som helhet ger därför Storkriket stora möjligheter att bevara, stödja och utveckla en mångfasetterad palett av olika ekosystemtjänster

Nedan följer beskrivningar av olika ekosystem och deras ekosystemtjänster uppdelade i sex delar:

- Tätbebyggda miljöer
- Jordbruksmarker
- Gräsmarker
- Sjöar och vattendrag
- Våtmarker
- Skogsmarker

12.1.1 Tätbebyggda områden/stadsmiljö

I Storkrikets intensiva jordbruksområden utgör tätorterna viktiga miljöer för ekosystemtjänster som bygger på värdet av en variation i miljöbetingelserna: utan tätorterna skulle landskapet bli mer monotont.

Storkriket ligger i närheten av den expansiva Öresundsregionen och inom området finns tätorter så som staden Lund med en tusenårig historia samt livaktiga större och mindre byar och samhällen. Dessa tätorters parker, grönområden och privata trädgårdar bidrar till ekosystemtjänster som naturbaserade lösningar för att komma till rätta med utmaningar när det gäller klimatanpassning. Tätorter behöver öka sin resiliens när det gäller att hantera den ökade förekomsten av exempelvis värmeböljor och skyfall. Ekosystemtjänsterna i de tätbebyggda områdena gynnar alla som bor och verkar i biosfärområdet.

Tätorternas gröna miljöer med lövträd och blomsterplanteringar utgör viktiga oaser för biologisk mångfald. Planteringarna är förutsättningar för ekosystemtjänster som pollinering och klimatreglering. Tätorternas grönska bidrar också till ekosystemtjänster som luft- och vattenrening och vattenreglering. I sammanhanget kan vara värt att notera att inhemska arter av exempelvis träd bidrar med betydligt fler ekosystemtjänster än sådana trädarter som härstammar från andra länder, vilket studier från Lunds universitet avseende insekter och fåglar nyligen visat.

Gamla gröonstrukturer som exempelvis Lunds stadspark har också viktiga kulturhistoriska värden och bidrar därför till olika kulturella ekosystemtjänster. Det samma gäller välbevarade miljöer kring många av de slott och herresäten som finns inom Storkriket.

Tätorternas betydelse för dessa ekosystemtjänster utgör en viktig pusselbit för att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling.

12.1.2 Jordbruksmarker och andra odlingsmarker

Stora delar av Storkriket utgörs av ett levande jordbrukslandskap med en flertusenårig historia – en av Sveriges kornbodar. Här hittar vi jordbrukslandskapets ekosystemtjänster.

Grunden till Storkrikets odlingsmarker är den senaste istidens omformning av landskapet som skapade bördiga jordar på den rika sedimentära berggrunden och magrare marker där isälvar avsatte mer näringsfattig sand och morän i till exempel Vombsjösjönsänkan. Under årtusendenas lopp har det gett underlag till en mosaik av olika jordar som brukats på olika sätt.

Bland odlingsmarkernas stödjande ekosystemtjänster kan nämnas jordmånsbildning och markens kretslopp av näringsämnen. Jordmånsbildningen är beroende av de specifika förutsättningarna i området och av organismer i jorden som exempelvis bakterier, svampar och dagmaskar. Stödjande ekosystemtjänster som jordmånsbildning och näringskretslopp är avgörande för att vi människor över huvud taget ska kunna bedriva jordbruk (försörjande ekosystemtjänster). Odlingsmarkerna ger också förutsättningar för andra försörjande ekosystemtjänster som produktion av foder, gödsel och energigrödor.

Bland de kulturella ekosystemtjänsterna för odlingsmarkerna kan det öppna landskapet nämnas. Detta uppfattas av många människor som estetiskt tilltalande och ger möjlighet till olika aktiviteter som ridning, vandring och jakt.

Odlingsmarkernas olika ekosystemtjänster är extra viktiga för de lantbrukare som odlar marken och håller djur inom Storkriket. Dagens intensiva odlingsmetoder kan dock ha en negativ effekt på en del ekosystemtjänster genom djupgående jordbearbetning, markpackning och odling i monokulturer. Metoderna minskar alltså ekosystemtjänsten på sikt så att markerna blir mindre bördiga.

Inom Storkrikets levande odlingslandskap finns spännande möjligheter att utveckla nya bruksmetoder som på olika sätt stöder befintliga ekosystemtjänster och skapar förutsättningar för nya.

12.1.3 Gräsmarker

Gräsmarker bidrar till ekosystemtjänster inom alla de fyra kategorierna.

I hjärtat av Storkriket breder den sandiga Vombsjösjönsänkan ut sig, resterna efter en stor issjö och isälv som avsattes efter den senaste istiden. Stora delar utgörs i dag av gräsmarker på Revingehed, ett militärt övningsfält där boskap också betar i ranchdrift.

Som betesmarker för en stor mängd kor, ger området en försörjande ekosystemtjänst i form av köttproduktion, som dessutom är ekologiskt certifierad. En annan viktig ekosystemtjänst som gräsmarkerna tillhandahåller är att de är viktiga kolsänkor. Perenna odlingar, som vallar och gräsmarker, bidrar till större produktion av biomassa i rötterna jämfört med ettåriga jordbruksgrödor. De leder också till högre mullhalt.

Det är viktigt att hålla dessa sandiga marker öppna då området innehåller en rad hotade insekter och växtarter. Särskilt viktiga är störda ytor med blottad sand. Den rika förekomsten av insekter som exempelvis solitära bin och fjärilar bidrar också till ekosystemtjänsten pollination som gynnar odlingar i området.

Blötare gräsmarker kring Klingavälsån bidrar med reglerande ekosystemtjänster som utjämning av vattenflödet och vattenrening genom att ta upp näring från åns vatten.

Det säregna öppna landskapet kring Revingefältet och hedlandskapet sydväst om Vombsjön med sina dungar av ekar kan ses som kulturella ekosystemtjänster. De är både historiskt intressanta och har estetiska värden, samtidigt som de ger möjlighet till olika aktiviteter som ridning, vandring och jakt.

Storkrikets olika typer av gräsmarker bidrar med ekosystemtjänster som gynnar både den biologiska mångfalden och de människor som bor, vistas och verkar i området.

12.1.4 Sjöar och vattendrag

Förekomsten av sjöar och vattendrag bidrar till en rik biologisk mångfald i Storkriket, vilket är en förutsättning för olika ekosystemtjänster som vi människor kan dra nytta av.

Sjöarna och vattendragen bidrar med stödjande ekosystemtjänster som algernas fotosyntes och vattendragens del av de naturliga kretsloppen. Bland de reglerande tjänsterna kan nämnas vattnets förmåga att filtrera och ta upp näring samt att reglera flöden och vattenstånd. Fritidsfisket och fiskekort utgör en försörjande ekosystemtjänst i både sjöar och vattendrag. En central försörjande ekosystemtjänst som Vombsjön bidrar med, är att den är en betydande vattentäkt som bland annat förser delar av Storkriket och Malmö stad med dricksvatten.

De glittrande sjöarna och de slingrande åarna bidrar också till en rad olika kulturella ekosystemtjänster knutna till rekreation och friluftsliv för boende och besökande. Man kan exempelvis vandra längs sjöarnas lummiga stränder, paddla kanot, fiska och titta på fåglar. Vid flera av sjöarna och åarna finns också en rik kulturhistoria i form av ståtliga slott, gamla kvarnar och gamla bevattningssystem som bidrar till områdets kulturella ekosystemtjänster.

Storkrikets många sjöar och vattendrag utgör pulsådor genom landskapet. De är grunden för en rad olika vattenanknutna ekosystemtjänster, både naturliga och sådana som tillkommer när exempelvis dammar och våtmarker anläggs. Detta ger unika möjligheter att skapa ett dynamiskt landskap för både människor och natur.

12.1.5 Våtmarker

Storkriket innehåller våtmarker och dammar som fyller viktiga ekosystemtjänstfunktioner som exempelvis kolsänkor, flödesreglering samt rening av vatten. Våtmarkerna har också stora rekreativvärden.

Fram till 1800-talets mitt var Storkriket, och resten av hela Skåne, ett mycket blött landskap med många våtmarker och sjöar. Sedan dess har stora arealer våtmarker dikats ut och marken har överförs till främst jordbruksmark. Utdikningen och sjösänkningen har gett en negativ påverkan på flera ekosystemtjänster men samtidigt bidrog det till en ökad produktion av olika grödor och på så sätt stödde det flera försörjande ekosystemtjänster.

Sedan senare delen av 1900-talet har ett omfattande arbete bedrivits inom Storkriket med restaurering av vattendrag och våtmarker, samt skapandet av nya våtmarker genom Höje å vattenråd och Kävlingeåns vattenråd. Detta arbete ger erfarenheter och kunskap till en fortsatt utveckling av områdets vattenmiljöer och utveckling av vattenanknutna ekosystemtjänster. Denitrifikation är en viktig process i våtmarker och bidrar till kväverening av vattendrag. Våtmarkernas vattenhållande förmåga ger också resiliens mot torra och skyddar samtidigt mot översvämningar vid de alltmer frekventa skyfallen som är resultatet av klimatförändringarna.

Storkrikets våtmarker har en rik biologisk mångfald och dessa områden är bland annat värdefulla miljöer för häckande och rastande fåglar och dessutom övervintringslokaler för framför allt olika sorters gäss. En

av Storkrikets karaktärsarter, nämligen den vita storken, söker ofta föda i grunda våtmarker som också är lekplatser för olika fiskarter, till exempel gädda.

Sedan 1974 omfattas 2148 hektar av Storkrikets kärnområde längs Klingavälsån fram till Krankesjön av Ramsarkonventionen. Inom ramen för detta har Klingavälsåns meandrande lopp återskapats och bidrar till viktiga ekosystemtjänster som flödesreglering och vattenrening. De våtmarker inom biosfärområde Storkriket som betecknas som rikkärr har höga botaniska värden med en sällsynt flora med olika hotade arter.

Våtmarkerna ger Storkriket kulturella ekosystemtjänster inom rekreation och friluftsliv. Området är vida känt som ypperliga fågellokal. Krankesjön och Vombs ängar har varit uppskattade av ornitologer sedan mitten av 1900-talet.

Genom åtgärder som restaurerar och nyskapar våtmarker kan vi människor gynna och skapa ett mer resilient landskap med en rad olika värdefulla ekosystemtjänster.

12.1.6 Skogsmarker

Efter att inlandsisen dragit sig tillbaka vandrade olika trädarter in och så småningom täcktes stora delar av Storkriket av rika ädellövskogar. När människan började odla marken blev området allt öppnare och tidvis återstod bara små rester av dessa skogar. Ädellövskogar innehåller en mycket rik biologisk mångfald och trots att de är mindre än de än gång var, så bidrar de med flera ekosystemtjänster.

Skogen är viktig för stödjande ekosystemtjänster som exempelvis jordmänsbildning, ekologiska samspel och naturliga kretslopp och för reglerande tjänster som rening av vatten och luft samt reglering av lokalt klimat. Stora mängder kol binds i trädens massa och i skogsmarkens myller av rötter och mykorrhiza. Försörjande ekosystemtjänster kommer också från skogen som timmer, biobränsle och vilda bär. Dessutom ger skogen en rad kulturella ekosystemtjänster inom rekreation, jakt, undervisning och forskning.

I Storkriket finns också trädbärande miljöer i de delar som domineras av ett mer öppet landskap. Dessa består av små skogsdungar, alléer eller andra trädrader, strandskogar och även solitära träd. I flera av lövträdsmiljöerna är inslaget av gamla träd påfallande stort. Trots att många av dessa miljöer ligger tämligen isolerat, har de visat sig innehålla en mycket rik fauna och flora med många rödlistade arter. En minskad andel gamla trädmiljöer skulle påverka den artrikedomen som finns i Storkriket idag. Det är därför viktigt att prioritera lövträd i området och att låta träden bli stora och mycket gamla, då blir de speciellt värdefulla för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Nätverket av trädridar fungerar också som rörelsestråk och spridningsstråk för olika växter och djur. Träden bidrar även till kulturella ekosystemtjänster, de många alléerna till gods och gårdar har en lång historia och visade på makt och rikedom. Ofta anlades de så att de leder ögat till entréer på slotten och till valv mot ståtliga borggårdar.

Vombs fure i centrum av Storkriket planterades med tall på 1800-talet för att förhindra sandflykten i Vomsänkans sandiga marker – en ekosystemtjänst som trädens rötter ger. Idag utgör tallskogen ett viktigt område för bland annat nominatrasen av kronhjort (*Cervus elaphus elaphus*). I Storkrikets södra delar finns större sammanhängande skogsområden kring sjöarna Häckebergasjön, Sövdesjön och Snogeholmssjön.

Många av skogarnas ekosystemtjänster gynnar både markägare och besökare. För att bevara de miljöer och arter som är knutna till de gamla ädellövträden är det viktigt att väva ihop den mänskliga aktiviteten i området med skydd av dessa rika miljöer.

12.2 Ange om indikatorer för ekosystemtjänster används för att utvärdera biosfärområdets tre funktioner bevara, utveckla och stödja. Om sådana indikatorer används, ange vilka de är och beskriv dem.

Inom Storkriket mäts indikatorer och nyckeltal kopplade till ekosystemtjänster som på olika sätt ger en bild av hur biosfärområdets tre funktioner bevara, utveckla och stödja uppfylls. Många av dessa indikatorer ingår i olika typer av miljöövervakning på lokal, regional, och statlig nivå. Dessutom bedrivs ett omfattande arbete inom flera sektorer av Lunds universitet som också bidrar till kunskap om biosfärområdets tre funktioner. Mer specifik information finns presenterad i tabellen nedan.

Bevara

Arbetet med att skydda olika unika naturområden inom Storkriket, som exempelvis naturreservat eller Natura 2000-områden, bidrar till att bevara områdets mångfald av naturtyper, ekosystem och arter.

Utveckla

Inom biosfärområde Storkriket pågår aktiviteter för att stärka och utveckla samspelet mellan stad och land. Viktiga ekosystemtjänster, som exempelvis livsmedelsproduktion och kolinlagring, spelar en avgörande roll för en långsiktigt hållbar utveckling.

Stödja

Genom den omfattande forskning och utbildning som sker inom biosfärområde Storkriket fås också viktig kunskap som stöttar den hållbara utvecklingen. Här spelar även Länsstyrelsen Skåne en viktig roll som kunskapsförsörjare.

I tabellen nedan beskrivs kopplingen mellan olika ekosystemtjänster, arter och indikatorer för att bedöma dem. Längst till höger markeras hur de förhåller sig till biosfärområdets tre funktioner bevara, stödja och utveckla. Observera att en del indikatorer kan användas vid uppföljning av mer än en ekosystemtjänst.

		Exempel på indikatorer	Biosfärområdes-funktion
	Biologisk mångfald är ingen ekosystemtjänst utan en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att leverera ekosystemtjänster. Inom fysisk planering och naturvård kan det vara en fördel att arbeta med och kartlägga biologisk mångfald tillsammans med de stödjande eftersom de har en stark koppling. Mångfald av arter, variation inom arter och ekosystem ger motståndskraft och anpassningsförmåga.	<ul style="list-style-type: none"> - Areal skyddad natur, naturreservat, Natura 2000 med mera - Rödlistade arter - Natura 2000 habitat-typer - Inventering av olika artgrupper 	Bevara Utveckla Stödja

Stödjande – förutsättningar för andra ekosystemtjänster

Ekosystemtjänst	Ekosystem, artgrupper och arter som ger tjänsten	Exempel på indikatorer	Biosfärområdes-funktion
Primärproduktion	Markvegetation av olika slag – örter, gräs, buskar, träd. Dessutom olika fotosyntetiserade organismer i vatten som vattenväxter och alger.	<ul style="list-style-type: none"> - Areal naturbetesäng - Krontäckning i tätorter 	Bevara

	Jordmånsbildning	Markfauna som exempelvis dagmaskar och hoppstjärter, mikroorganismer och svampar som bryter ner och frigör näringsämnen	- Åkerjordens mullhalt (mäts inte idag)	Bevara
	Naturliga kretslopp	Ekosystemet möjliggör kretslopp av vatten, kol och näringsämnen som kväve och fosfor	- Areal anlagd/återskapade våtmark - Längd renoverade vattendrag - Ekologisk status i sjöar och vattendrag	Bevara
	Olika habitat som ängar, våtmarker och skogar	Markvegetation, tama betesdjur, olika hjortdjur, ädellövträd	- Areal naturbetesäng - Krontäckning i tätorter	Bevara
	Ekologiska samspel	Samspel mellan olika arter som bidrar till ekosystemtjänster, exempelvis betesdjur på Revingefältet, håller sandiga marker öppna	- Förekomst av betesgynnade arter	Bevara
	Genetiska resurser hos vilda arter	Exempelvis förekomsten av nominatrasen av kronhjort	- Populationsstorlek hos utpekade arter	Bevara

Reglerande ekosystemtjänster

	Ekosystemtjänst	Ekosystem, artgrupper och arter som ger tjänsten	Exempel på indikatorer	Biosfärområdesfunktion
	Vattenrening och reglering	Våtmarker, grönområden och andra ekosystem fördröjer, filtrerar och renar från föroreningar och förebygger översvämningar och torka	- Areal anlagd/ återskapade våtmark - Längd renoverade vattendrag	Bevara Stödja
	Reglering av lokalt klimat	Träd och dammar ger skugga och svalka	- Krontäckning i tätorter	Stödja
	Kolinlagring	Bindning av kol i vegetation som exempelvis träd och i mark, rötter, mykorrhiza med mera	- Mått på olika marktypers förmåga att binda kol	Utveckla
	Luftrening	Träd och buskar tar upp olika typer av avgaser från exempelvis fossilbränslefordon	- Luftmätningar i de större tätorterna	Stödja
	Pollinering och fröspridning	Solitärbin, humlor, fjärilar, blomflugor och andra pollinerande insekter. Fröspridning genom bland annat fåglar, gnagare och insekter	- Pollinerande insekter	Bevara Stödja
	Erosionkontroll	Planterad tallskog mot sandflykt	- Förekomst av ras och skred i områdets bäckar och åar - Arealer med sandflykt	Bevara Stödja

Biologisk skadedjurskontroll

Exempelvis rovinsekter, parasitsteklar, fåglar

- Areal ekologisk odlad mark

Bevara
Stödja

Försörjande ekosystemtjänster

Ekosystemtjänst	Ekosystem, artgrupper och arter som ger tjänsten	Exempel på indikatorer	Biosfärområdesfunktion
 Dricksvatten	Markvegetation, vattendrag	- Uttag av dricksvatten från Vombsjön - Antal enskilda brunnar	Bevara Stödja
 Jordbruksprodukter	Sädesslag, rotfrukter, frukt, grönsaker, baljväxter och bär	- Produktion av olika grödor - Diversitet av grödor som odlas i området	Utveckla
 Köttprodukter från tamdjur och kött från jakt och fisk	Betesmarker för framförallt kor och får Arter som jagas – dovhjort, kronhjort, vildsvin, hare med mera	- Antal fällda bytesdjur som dovhjort, kronhjort och vildsvin - Antal jaktlicenser - Köttproduktion	Utveckla
 Naturgödsel	Gräsarter som betas av boskap, djurfodergrödor	- Mängd producerat ekologiskt djurfoder	Utveckla
 Timmer	Virke från ädellövträd och planterad gran	- Ton avverkat timmer per kategori	Utveckla
 Biobränsle	Odling av Salix och restprodukter från skogsbruket	- Areal energiskog - Uttag av GROT - Bioenergiskörd	Utveckla

Kulturella ekosystemtjänster

Ekosystemtjänst	Ekosystem, artgrupper och arter som ger tjänsten	Exempel på indikatorer	Biosfärområdesfunktion
 Rekreation, friluftsliv och turism	Ett mångformigt landskap med en rik biologisk mångfald och arter som kan locka till Storkriket som vit stork, kronhjort	- Antal besök i utvalda naturområden som exempelvis Skrylle - Antal rastplatser - Kilometer stigar och leder - Kilometer Skåneled - Tillgång till parkmark	Stödja

	Fågelskådning	Bland annat rovfåglar, vadare och gäss	- Antal observerade arter - rapporterade i artportalen	Bevara
	Jakt och sportfiske	Arter som jagas (dovhjort, kronhjort och vildsvin). Arter som fiskas (gädda, abborre, gös med mera)	- Antal fiskekort - Antal jaktlicenser	Utveckla Stödja
	Kulturarv	Ett mångformigt landskap med en rik biologisk mångfald med en rik kulturhistoria	- Areal restaurerade gamla skötselformer	Utveckla Stödja
	Kunskap och inspiration	En rik biologisk mångfald som ger möjlighet till naturstudier från grundskola till universitet	- Antal forskningsprojekt - Antal skolklassprojekt	Utveckla Stödja
	Vilda bär och svamp	Exempelvis björnbär och olika matsvampar	- antalet ordnade svampexkursioner för allmänheten	Utveckla

Tabell: Ekosystemtjänster i Storkriket och kopplingen mellan olika ekosystemtjänster, arter och indikatorer för att bedöma dem. Symbolerna längst till vänster är framtagna av Boverket för att symbolisera ekosystemtjänster, det finns dock inte symboler för alla ekosystemtjänster. Upphovsrättsinnehavare av symbolerna: The New Division/Boverket (Licens: [CC BY-ND 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/)) se boverket.se för mer information.

12.3 Beskriv den biologiska mångfald som ligger till grund för ekosystemtjänsterna i biosfärområdet (till exempel olika arter eller artgrupper).

Biologisk mångfald är ingen ekosystemtjänst utan en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att leverera ekosystemtjänster. Inom fysisk planering och naturvård kan det vara en fördel att arbeta med och kartlägga biologisk mångfald tillsammans med de stödjande eftersom de har en stark koppling. Det gör kopplingen mellan biologisk mångfald och ekosystemtjänster tydlig (Naturvårdsverket). I tabellen i avsnitt 12.2 beskrivs bland annat några av de artgrupper som är extra viktiga för några av de många ekosystemtjänster som förekommer i Storkriket.

12.4 Ange om någon bedömning av ekosystemtjänster har gjorts för det föreslagna biosfärområdet. Har en sådan bedömning i så fall använts vid framtagandet av förvaltningsplanen?

Ingen heltäckande bedömning av ekosystemtjänster har gjorts för det föreslagna biosfärområdet Storkriket men däremot har arbeten utförts i andra sammanhang avseende större och mindre delar av området. I samband med framtagandet av ny översiktsplan för Lunds kommun 2023 har det exempelvis tagit fram en undersökning av *Jordbrukslandskapet värden i ett ekosystemtjänstperspektiv*. Resultat från denna kan överföras på liknande områden inom biosfärområdets två övriga kommuner. Frågor kring ekosystemtjänster tas också upp inom motsvarande översiktsplanering i Sjöbos och Eslövs kommuner.

Inom vattenråden för Höje å och Kävlingeån genomförs ett kontinuerligt uppföljningsarbete där bland annat åarnas fiskbestånd, bottenfauna och näringsstatus övervakas. Sedan många år bedriver också Lunds universitet forskning kring en lång rad olika arters förekomst och ekologi inom området.

I samband med avsättning av nya naturreservat inom Storkriket som exempelvis naturreservat Höje ådal i Lunds kommun och Övedskloster i Sjöbo kommun görs bedömningar av vilka effekter inrättandet av naturreservaten har på olika ekosystemtjänster. Bildande av naturreservat gynnar ofta reglerande och upprätthållande ekosystemtjänster som skydd, lek- och spelplatser för olika djur och biologisk kontroll av skadegörare, men det kan också medföra en begränsning av försörjande ekosystemtjänster som exempelvis uttag av timmer och biobränsle.

Hot mot ekosystemtjänster i Storkriket

Storkrikets ekosystemtjänster påverkas av hot som kan vara svåra att påverka. Ett exempel är den pågående klimatförändringen som kan utgöra problem för exempelvis försörjande ekosystemtjänster som produktion av livsmedel när odlingsmöjligheterna påverkas.

Den förändrade militära hotbilden med anledning av Rysslands invasion av Ukraina medför att Försvarsmakten har behov av förändrad användning av det militära övningsområdet Revingehed i hjärtat av Storkriket. Hur detta ska balanseras med pågående ranchdrift med kor som möjliggör det öppna landskapet samt värden av de unika habitaterna i området är en aktuell diskussion. Livsmiljöerna för en lång rad arter i området kan komma att påverkas om obalans uppstår. Försvarsmaktens förändrade verksamhet kan också påverka möjligheter till rekreation och friluftsliv i området. Samtliga ekosystemtjänster kan därmed komma att påverkas av förändring i militärens behov av marken.

Referenser

- Naturvårdsverket. Ekosystemtjänster. (Länk, hämtad 2023-07-11).
- Boverket. Ekosystemtjänster i den byggda miljön. (Länk, hämtad 2023-07-11).
- Lunds kommun, 2023. Jordbrukslandskapet värden i ett ekosystemtjänstperspektiv 2023.
- Jensen, J. K., Jayousi, S., von Post, M., Isaksson, C., & Persson, A. S., 2022. Contrasting effects of tree origin and urbanization on invertebrate abundance and tree phenology. *Ecological Applications*, 32(2).
- J.K., Ekroos, J., Watson, H. et al. 2023. Urban tree composition is associated with breeding success of a passerine bird, but effects vary within and between years. *Oecologia* 201, 585–597.

13 BIOSFÄROMRÅDETS VIKTIGASTE MÅL

13.1 Redogör för det föreslagna biosfärområdets viktigaste mål utifrån de tre funktionerna (bevara, utveckla och stödja) som beskrivs nedan i avsnitt 14–16 samt biologisk och kulturell mångfald. Redogör även för indirekta påverkansfaktorer och/eller organisatoriska utmaningar.

Det föreslagna biosfärområdet Storkrikets övergripande målsättning är att området ska utgöra ett väl fungerande modellområde för hållbar utveckling. Storkriket ämnar bidra till Unescos färdplan för biosfärområden *A New roadmap for the Man and the Biosphere* och de tre huvudfunktionerna för samtliga biosfärområden genom att:

- **Bevara:** Biosfärområde Storkriket ska bidra till att bevara landskap, ekosystem, arter och genetisk mångfald.
(Se kapitel 14)
- **Utveckla:** Biosfärområde Storkriket ska främja ekonomisk utveckling och en lokal samhällsutveckling som är hållbar.
(Se kapitel 15)
- **Stödja:** Biosfärområde Storkriket ska underlätta och utveckla demonstrationsprojekt, forskning och kunskapsutveckling.
(Se kapitel 16)

Biologisk och kulturell mångfald

Storkriket består av en unik landskapsmosaik och kännetecknas av höga kulturhistoriska och biologiska värden som är lämpliga att införliva i arbetet med hållbar utveckling. Det är områdets geologi, inlandsisen, klimatet och människors närvaro genom historien som ligger till grund för att Storkriket idag är ett av de mest artrika områdena i Sverige. Här finns även bördig jord lämplig för livsmedelsproduktion såväl som vackra och anrika kultur- och naturmiljöer attraktiva för friluftsliv och turism.

I Storkriket finns en mångfald av biologiska och kulturella värden, som tillsammans utgör en palett och åskådliggör behovet av att samarbeta och samverka, och pådriva lokalt engagemang, för att lyckas med att gemensamt nå längre och uppnå en samhällsutveckling som är mer hållbar än idag.

Indirekta påverkansfaktorer och organisatoriska utmaningar

Indirekta, yttre påverkansfaktorer som kan inverka på Storkrikets måluppfyllnad inkluderar dels globala miljöutmaningar som till exempel klimatförändringarna, dels globala konfliktfrågor, krig, pandemier och teknikutveckling. Konjunktur- och politiska frågor är ytterligare indirekta påverkansfaktorer för biosfärverksamheten.

Det finns flera organisatoriska utmaningar som kan inverka på den föreslagna biosfärverksamheten, bland annat komplexiteten i variationen i demografi, intressekonflikter och ekonomiska resurser. Dessa listas nedan.

Områdets kulturella och demografiska skillnader:

Invånarantalet i Skåne och Storkriket fortsätter att öka enligt en befolkningsprognos för perioden 2019–2028 (Region Skåne, 2019). Prognosen visar på en ökad koncentration av unga till de stora städerna samt demografiska skillnader mellan stad och land, där Lund är den stad i Storkriket som förväntas få den största befolkningsökningen. Befolkningsunderlaget kan bland annat komma att påverka möjligheten att tillhandahålla service överallt och öka eventuella slitningar mellan olika områden i Storkriket.

Det finns också flera kulturella skillnader i Storkriket varav typ av sysselsättning och utbildningsnivå är två exempel (se avsnitt 10.4). De kulturella och demografiska skillnaderna kan skapa slitningar och oenigheter i styrning och ledning av biosfärverksamheten men det understödjer också värdet av samverkan. Genom Storkrikets fokusområde att knyta ihop städer, byar och landsbygd kan biosfärverksamheten komma att bidra till att minska polariseringen mellan stad och landsbygd.

Intressekonflikter i landskapet:

Storkrikets västra delar och Lund stad har den högsta exploateringstakten i det blivande biosfärområdet och trycket på omkringliggande landskap är högt. Storkrikets belägenhet i Nordens storstadsregion Öresundsregionen gör vidare att trycket på rekreationsområdena i Storkriket ökar allt mer. Det blivande biosfärområdets höga natur- och kulturvärden, dess unika livsmedelsproduktion och biologiska mångfald kommer att påverkas när människan bygger och breder ut sig i landskapet. Intressekonflikter mellan bevarandeåtgärder och utveckling kommer att aktualiseras allt mer. Biosfärverksamheten under kandidaturen utgör redan idag en arena för att hitta lösningar på intressekonflikter i landskapet och kommer att utifrån tilldelade resurser och engagemang kunna ha en betydande roll framöver.

Långsiktig finansiering och engagemang:

Området är stort, målsättningarna höga och biosfärorganisationen har relativt små personella resurser. Hög inflation, stigande räntor och kommande lågkonjunktur gör att kommunerna, som finansierar huvuddelen av biosfärverksamheten, har ekonomiska utmaningar under kommande år.

En del av lösningen är att fortsätta växla upp kommunernas grundfinansiering med externfinansiering för att få mer resurser till biosfärkontoret och till aktiviteter och åtgärder. En utmaning med projektfinansiering är dess kortsiktighet, brist på anställningstrygghet och att man hoppar från det ena fokusområdet till det andra beroende på var pengarna finns, inte beroende på vilka arbeten som borde prioriteras.

Ytterligare en utmaning kopplad till finansiering och biosfärområdets grundläggande syfte är att bibehålla samverkan och engagemang bland boende och verksamma i området. Samverkan och samskapande tar tid och mycket resurser i anspråk. Ett biosfärområde som drivs av en organisation med lite resurser skulle på sikt riskera att underminera förtroende för varumärket, biosfärområdets legitimitet och förmåga att bidra till hållbar samhällsutveckling.

Referenser

- Region Skåne, 2019. *Befolkningsprognos 2019–2028*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-05).

13.2 Beskriv biosfärområdets mål för hållbar utveckling

Storkrikets mål, stödprocesser i arbetet och fokusområden ska styra och vägleda arbetet de kommande åren och finns i sin helhet i en strategi för det blivande biosfärområdet (bilaga 3). Strategin tar avstamp i Unescos färdplan för biosfärområden *A New roadmap for the Man and the Biosphere* som gäller till 2025. Färdplanens övergripande målsättning, fyra strategiska mål och fyra av fem av insatsområden finns återgivna i Storkrikets strategi. Storkrikets fem fokusområden är framtagna under kandidaturen och identifierade utifrån lokala förutsättningar, värden och möjligheter. De utgör arbetsområden som bör prioriteras för att främja en lokal hållbar utveckling. Uppföljningen av strategin sker kontinuerligt och sammanfattas i biosfärverksamhetens årliga verksamhetsberättelse. I samband med nationella och internationella utvärderingar vart femte år, görs en mer djupgående och omfattande rapportering. Arbetet följs bland annat upp genom de för biosfärområdet relevanta mätvärden som återfinns i färdplanen. Andra aktörer som är avgörande för områdets utveckling kan bidra till att uppnå strategin genom sin ordinarie verksamhet.

Övergripande målsättning

Liksom för alla biosfärområden är det övergripande målet för Storkriket att:

- Storkriket ska vara ett väl fungerande modellområde för hållbar utveckling

Mål

Unescos färdplan för biosfärområden innehåller fyra strategiska målsättningar som Storkriket ställer sig bakom och ska bidra till att uppnå. De tre första är baserade på biosfärområdets uppdrag att bevara, utveckla och stödja en hållbar utveckling. Den sista fokuserar på klimatförändringarna som utsetts till en särskilt viktig utmaning.

- **Natur**
Bevara den biologiska mångfalden, återställ och förbättra ekosystemtjänster och främja en hållbar användning av naturresurser.
- **Samhälle**
Bidra till att bygga hållbara, hälsosamma och rättvisa samhällen, ekonomier och blomstrande mänskliga bosättningar i harmoni med biosfären.
- **Forskning och utveckling**
Främja vetenskap inom biologisk mångfald och hållbarhet, utbildning för hållbar utveckling och kapacitetsuppbyggnad.
- **Klimat**
Stöd begränsningen av och anpassningen till klimatförändringarna och andra aspekter av global miljöförändring.

Stödprocesser

För att kunna bevara, stödja och utveckla, nå uppsatta mål och komma framåt i arbetet med de olika fokusområdena har sex strategiskt viktiga stödprocesser identifierats:

- Samverkan och nätverkande
- Finansiering och projekt
- Kommunikation

- Kultur
- Lärande och utbildning
- Forskning och innovation

Fokusområden

De fem identifierade fokusområdena utgår ifrån Storkrikets lokala förutsättningar, värden och möjligheter. De utgör arbetsområden som bör prioriteras för att främja en lokal hållbar utveckling, identifierade som särskilt viktiga för Storkriket.

1. Välmående ekosystem och rik biologisk mångfald
2. Smart vattenhantering
3. Värdefullt odlingslandskap och lantbruk
4. Framgångsrikt samspel mellan stad och land
5. Fantastiska besöksmål och tillgängligt friluftsliv

Kopplingar globala, nationella, regionala och lokala mål

I strategin tydliggörs exempel på kopplingar till FN:s 17 globala mål i anslutning till Storkrikets fokusområden. Samtidigt är de globala målen relevanta även för andra delar av strategin, vilket kommer att tydliggöras i framtida uppföljningar. Strategin kopplar även an till konventionen om biologisk mångfald (CBD) och det nya ramverk som beslutades i december 2022 under FN:s konferens CBD COP15. Ramverket innehåller bland annat mål för att minska hoten mot biologisk mångfald och mål för att möta människors behov genom hållbar användning av naturresurser. Även EU-mål och lagar, såsom den Gröna given (European Green Deal) och Naturrestaureringslagen, Sveriges nationella miljökvalitetsmål, Sveriges folkhälsomål och flera andra nationella, regionala och lokala mål och riktlinjer är relevanta för Storkrikets strategi. Exempel på detta tydliggörs i strategin och i framtida uppföljningar.

13.3 Ange de viktigaste aktörerna som ska vara med och förvalta biosfärområdet.

Storkrikets organisationsstruktur föreslås vara en så kallad hybridorganisation, en gränsöverskridande organisation, som kännetecknas av att skilda organisationsformer rymms inom samma organisation (se kapitel 17.1). Flera aktörer kommer delta i förvaltande och utveckling av biosfärområdet, däribland:

Kommunerna

Det föreslagna biosfärområdet berör de tre kommunerna Lund, Sjöbo och Eslöv. I Sverige är kommuner huvudansvariga för den fysisk planering som handlar om att bestämma hur mark- och vattenområden ska användas. Kommunerna har vidare ansvar för olika typer av samhällsservice såsom skola, äldreomsorg och socialtjänst och jobbar bland annat med bostadsförsörjningsfrågor, folkhälsofrågor, infrastruktur, renhållning, näringsliv och friluftsliv. För att jobba med bevarandeinsatser i landskapet kan kommunerna bland annat inrätta kommunala naturreservat. Kommunernas breda ansvar innebär att deras engagemang och deltagande i biosfärarbetet är helt avgörande.

Länsstyrelsen Skåne och Region Skåne

Länsstyrelsens generella uppdrag är att vara regeringens företrädare i länet. Regering och riksdag ger Länsstyrelsen Skåne förtroendet att i bred bemärkelse skapa samhällsnytta i Skåne. Deras arbete ska resultera i att natur- och kulturvärden bevaras, att miljön skyddas, att landsbygden utvecklas och att samhället byggs på goda grunder och ur ett jämställt perspektiv. Länsstyrelsen Skåne arbetar bland annat med bildande och förvaltning av ett stort antal skyddade områden i det blivande biosfärområdet och är en viktig samarbetsaktör för Storkriket.

Region Skåne ansvarar för vård och hälsa, kollektivtrafik, utveckling av näringsliv, kultur, infrastruktur, samhällsplanering och miljö- och klimatfrågor i Skåne, många av de områden som påverkar och berör Storkriket.

Universitet och forskningsinstitut

Representanter från närliggande universitet, vilka är Lunds universitet, Malmö universitet och Sveriges Lantbruksuniversitet, ger kunskap och drivkraft till biosfärområdets utveckling. Forskningsnätverket är en grundpelare för det blivande biosfärområdet och bidrar till innovation och nytänkande.

Fler aktörer

Flera andra aktörer, föreningar och intresseorganisation har blivit utsedda som viktiga för deltagande i Storkrikets biosfärförening. Däribland intresseorganisationer inom naturvård/miljö, kultur, jordbruk och besöksnäring/turism.

13.4 Vilken typ av samrådsförfarande användes när biosfärområdet arbetades fram?

Resan mot ett biosfärområde började för mer än tio år sedan. Flera projekt och initiativ har stegvis lett till att Storkriket som biosfärområdesförslag tagit form. Längs vägen har samråd och dialog med olika parter, allmänhet och intressenter förts och på så vis influerat utvecklingen. Här nedan följer olika avsnitt för de fyra mest utmärkande delarna av resan: tidiga samarbeten, förstudie, projektet *Tillsammans för Vombsjösjönsänkans* och kandidaturen för Biosfärområde Storkriket. Beskrivningarna innehåller lokalbefolkningens representation, deltagande och samråd och svarar därmed även på frågor i avsnitt 17.3.

13.4.1 Tidiga samarbeten, 2008–2017

Resan inleddes med en projektansökan för *Interreg Östersjöprogram - Wise Use of Wetlands*, 2008. Den blev inte beviljad men viljan att samarbeta i frågor rörande Vombsjösjönsänkans naturvärden konkretiserades mellan Lunds kommun och Sjöbo kommun. Detta ledde till att en ny ansökan och ett beviljat projekt mellan parterna inom ramen för *Interreg Östersjöprogram – LIFEescape 2011–2013*. När detta projekt avslutats hade tankarna på ett biosfärområde tydligt tagit form. Vid denna tid startade även byalagen i Harlösa, Revinge och Vomb projektet *Fågelriket i Lundaland 2010–2011* och föreningen Art and Nature (ARNA) påbörjade sitt arbete för deltagarkultur och platsutveckling med koppling till bildandet av biosfärområdet. År 2014 involverades Eslövs kommunorganisation i utvecklingen genom det Leaderfinansierade projektet *Ekovision*. Projektet var ett samarbete mellan föreningen ARNA och Miljö- och samhällsbyggnadskontoret

i Eslövs kommun. Inom ramarna för projektet utvecklade de en gemensam biosfärvision över kommungränserna i Vombsjösänkan. Nästkommande år involverades ännu fler parter i utvecklingen av biosfärområdet, då inom ramen för projektet *Eko... vision & turism* finansierat av Leader Lundaland. Inom projektet undersökte föreningarna Flyingebygden Tillsammans och ARNA hur utvecklandet av en hållbar besöksnäring skulle kunna stödja ett blivande biosfärområde.

Sammantaget ledde detta arbete till att kommunerna Lund, Eslöv och Sjöbo beslutade att genomföra en förstudie för att ansöka om att bilda ett biosfärområde. Samrådsförfaranden under den tidsperioden listas i nästkommande avsnitt.

13.4.2 Förstudie Biosfärområde Vombsjösänkan, 2017–2019

Förstudien finansierades av de medverkande kommunerna Lund, Eslöv och Sjöbo samt Region Skåne genom medel från Miljövårdsfonden. Arbetet ledde fram till att förstudien färdigställdes och kommunerna ansökte om kandidatur. Här följer en förteckning över förstudiens representerade grupper och organisationer och därmed exempel på aktörers och lokalbefolkningens representation och deltagande.

Format		Organisation eller grupp som representerades
Styrgrupp <i>Totalt 13 personer representerade 3 enheter</i>		Sjöbo kommun Eslövs kommun Lunds kommun
Arbetsgrupp <i>Totalt 6 personer representerade 3 enheter</i>		Sjöbo kommun Eslövs kommun Lunds kommun
Referensgrupp <i>Totalt 32 personer representerade 27 enheter</i>	Boenden Föreningen Art and Nature Centrum för miljö-och klimatvetenskap, LU Viltvård i Vombs fure Naturcentrum Länsstyrelsen i Skåne Brandstad gård AB och Torpsbäcken vattendialog Vombfiske AB Sydvatten AB Kävlingeåns vattenråd Sydvatten AB Flyinge utveckling Leader Lundaland Solbuss Österlen, 1st	Torna Hällestad Lanthandel Meterolog och Borstbäcken vattendialog Meterolog och Öveds jakt & fältrittsklubb LRF Sjöbo och Tegen gård AB Skarrie gård Natur-och Miljöprojekt Naturskyddsföreningen Försvarsmakten LRF Skåne Statens historiska museum, Arkeologerna Coop Skåne lokalmat Friluftsförbundet Skryllegården Sjöbo kommun näringsliv
Ytterligare representerade organisationer i aktiviteter arrangerade av referensgruppen <i>Totalt 14 personer representerade 12 enheter</i>		Övedskloster Sjöbo kommun, förskola Sjöbo kommun, rehabilitering LRF Sjöbo Sjöbo kommun, måltider Tolånga 18 gård och restaurang Hörrsbygård ARNA Tolånga försköningsförening Markägare, Björka översilningsmark Hammarlunda gård Svenska biosfärprogrammet

Nedan aktivitetslista ger en bild över de aktiviteter och deltagande parter som deltog under förstudien, och därmed ytterligare exempel på aktörers och lokalbefolkningens representation och deltagande.

Aktivitet	Beskrivning
Referensgruppsmöten	<ul style="list-style-type: none"> - Fyra referensgruppsmöten, se lista ovanför för representerade grupper och organisationer. Syfte: att samla representanter från boende, verksamma och besökande som vill påverka utvecklingen av biosfärområdet. Medarrangörer: Biosfärprogrammet Sverige och Skåne Innovation Week.
Studieresor och vandringar	<ul style="list-style-type: none"> - Studieresa till arkeologiska områden i Vombsjösänkan. Medarrangörer: Riksantikvarieämbetet och Arkeologerna, Statens Historiska Muséer och ARNA. - Guidad vandring för att berätta mer om geologins betydelse för biosfärområdets värden. - Studieresa med tema livsmedelsproduktion, besök hos olika lantbruk och matförsäljningsföretag.
Deltagande i andra organisationers sammanträden och aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> - Sjöbo kommuns landsbygdsråds sammanträde - Lunds kommuns tekniska nämnds arbetsutskotts sammanträde - Sjöbo kommuns byavandringar i Bjärsjölagård, Eriksdal och Öved - LRF Skånes sammanträde - Lunds universitets doktorandkurs "Biodiversity and ecosystem services in agriculture, forestry and urban environments" - LRF Sjöbo kommungrupps sammanträde - Sjöbo kommuns företagsfrukost - Förstudie GeoPark Skåne dialog och vandring - Brandstads byalag soppkväll - Sjöbo kommunfullmäktige - SLU Alnarp och Science Village masterskurs "Communicating Landscape Heritage" - Kävlingeåns vattenråd styrelsemöte - Eslövs kommuns samhällsbyggnadsnämnds sammanträde

Förstudien utgjorde startpunkten för projektet *Tillsammans för Vombsjösänkan*. Det projektet bidrog till utvecklandet av biosfärområdet i väntan på kandidaturutnämmandet och under kandidaturens uppstartsfas. Projektets bidrag beskrivs närmare i påföljande avsnitt.

13.4.3 Projekt: Tillsammans för Biosfärområde Vombsjösänkan, 2019–2022

När förstudien färdigställdes tog projektet *Tillsammans för Biosfärområde Vombsjösänkan* vid. Projektet pågick 2019–2022 och syftade till att stödja processen att bilda biosfärområdet. Projektet leddes av Coompanion Skåne och finansierades av Leader Lundaland och Leader Sydöstra Skåne. Fokus låg på att engagera medborgare, föreningsliv och småföretagare i biosfärutvecklingen och innehöll tre delar: kartläggning, mobilisering och utveckling. I kartläggningen lyftes de resurser och tillgångar som finns i området inom kultur, service och infrastruktur. I mobiliseringen anordnades walk-n-talks, workshops och studiebesök. I utvecklingsfasen lyftes idéer, nätverk och möjligheter och matchades med resurser för fortsatta satsningar.

Kulturdimensionen för hållbarhet var ett av arbetets perspektiv. Projektet sammanställde tidigt ett fakta- och inspirationsmaterial, *Kulturdimensionen för hållbarhet*, som användes i workshops och utvecklingsarbete. Workshopdeltagare var företagare inom kulturella och kreativa branscher (KKB), föreningslivet, hobbykreatörer och andra intresserade av kulturfrågor i det blivande biosfärområdet. Detta arbete ledde i sin tur fram till att den första Biosfärfestivalen arrangerades i september 2021. Syftet för Biosfärfestivalen är att vara en arena för organisationer, ideella föreningar, akademi och företag. Varje arrangör deltar utifrån sina egna förutsättningar för att bidra till att synliggöra Storkriket, sprida kunskap som stärker en hållbar utveckling och väcka engagemang för biosfärutvecklingen.

Nedan följer en aktivitetslista som ger en bild över utförandet av projektet i relation till andra aktörers och lokalbefolkningens möjlighet till deltagande och samråd.

Aktivitet	Beskrivning
Referensgruppsmöten	Referensgruppsmöten med syfte att diskutera utmaningar och vägar framåt. Referensgruppen bestod av tjänstepersoner från de tre kommunerna, naturskyddsföreningen, Lunds universitet, Leader, Region Skåne och studieförbund.
Studieresor & -besök	Studieresor, både öppna och för specifika grupper (till exempel kandidaturens arbetsgrupp). Studieresorna hade teman såsom biosfärområdets utvecklingsmöjlighet, miljö- och kulturhistoria och hållbart företagande inom trädgård.
Samråd, föreläsningar och workshops	Flera seminarier och föreläsningar gjordes under projektperioden. Bland annat en mobiliseringsturné på alla bibliotek i området för att samla idéer och kontakter. Andra tillfällen bestod av öppen inspirationskväll, workshop om "Bygder för de Globala Målen" och ett flertal walk'n'talks i teman såsom områdets järnvägsspår. Exempel på medverkande aktörer i ovanstående exempel är teamet bakom projektet Vision Vollsjö, Flyingebygden Tillsammans, Ateljé Natur, Kulturen i Lund, Harlösa byalag, Fokus Grönt och biosfärområdet Blekinge Arkipelag. Projektet anordnade även studiecirkel i Hållbar Trädgård, riktade till privatpersoner och Hållbart Grönt företagande samt rådgivning och stöttning till kulturaktörer.
Biosfärfestival	Biosfärfestivalen arrangeras för första gången med 40 arrangemang av 34 arrangörer och ett uppskattat antal besökare på cirka 1500. Vissa event inom ramen för festivalen arrangerades av projektet eller biosfärkandidaturen själva och var därav plattformar för samråd.
Konferens	Projektet avslutades med en större öppen avslutningskonferens för att diskutera projektets resultatets användning.
Hållbar platsutveckling	Genom "Vision Vollsjö", där man bland annat tog fram en lokalekonomisk analys och diskuterade Vollsjöns behov och potentialer. Detta ledde bland annat till ett visionsarbete kring Vollsjöns Torg samt en beviljad ansökan om en ny vandrings- och ridled "Säkra Slingan".

Projektet överlämnade sitt material till samarbetet för kandidaturen, till exempel i form av nätverk, nyhetsbrev och aktiviteter. Kandidaturens arbete och olika tillfällen för samråd beskrivs i påföljande avsnitt.

13.4.4 Kandidatur Biosfärområde Storkriket, 2020 och framåt

Kandidaturen för Biosfärområde Storkriket har pågått sedan slutet av 2020. Kandidaturen leds av en styrgrupp med två politiska representanter från respektive kommun för Lund, Eslöv och Sjöbo. I styrgruppen sitter även adjungerande tjänstepersoner från de tre kommunerna och Länsstyrelsen Skåne. Två kommunala tjänstepersoner arbetar på uppdrag av beslut från styrgruppen. Arbetet sker genom samråd med en arbetsgrupp och en kommunikationsgrupp med tjänstepersoner från de tre kommunerna. Därtill tillkommer mer resurser genom samarbeten, projekt och timanställningar. I den löpande verksamheten sker samrådsförfaranden konsekvent, bland annat genom möten med olika lokala aktörer och intressegrupper. Många större aktiviteter med syfte att öka kännedomen om bildandet av biosfärområdet och dess värden inkluderar även möjligheter till att yttra synpunkter och komma med idéer till utvecklingen av biosfärområdet.

De tillfällen till samråd som sker utöver det uppstrukturerade arbetet med styrgrupp och kommunala samarbetsgrupper beskrivs nedan i fyra delar: remiss, projekt, samarbeten och aktivitetslista.

Remiss

Aktuell ansökan till att bilda Storkriket har varit ute på remiss. 140 aktörer var identifierade som officiella remissinstanser fördelat på:

- Myndigheter och nationella aktörer
- Kommuner (gränskommuner och Malmö p.g.a. markägandeskap)

- Kommunala bolag och samarbeten
- Större markägare, verksamheter och förvaltare
- Föreningar och nätverk
- Byalag i de tre kommunerna

En komplett lista över remissinstanser finns i bilaga 12, ”Officiella remissinstanser”.

Information om remissen skickades även ut via Storkrikets nyhetsbrev (drygt 900 mottagare), Instagram (drygt 450 följare) och Facebook (drygt 900 följare). Utöver detta har remissen även kommunicerats ut via de tre kommunernas (Sjöbo, Eslöv och Lund) olika kanaler.

För att lämna in ett yttrande fanns olika alternativ baserat på önskemål och möjlighet. En digital e-tjänst fanns uppsatt vilken kompletterades med möjligheten att mejla in sitt yttrande eller använda sig av ett formulär. Det gick även att vara anonym. Av de 140 officiella remissinstanserna var det 31 som svarade med yttranden och 7 som avböjde eller återkopplade att de inte har några synpunkter på förslaget till ansökan. Utöver de officiella remissinstanserna är det 13 aktörer som har svarat på eget initiativ. Dessa står inte namngivna i listan men räknas med i statistiken för inkomna svar.

TOTALT INKOMNA SVAR	51
VIA E-MAIL	40
VIA E-TJÄNST	11
VIA BREV	0
VIA FORMULÄR	0

Under remissperioden har två digitala öppna möten genomförts för att möjliggöra muntliga frågor och kommentarer. Ett stort antal samrådsmöten med olika instanser har genomförts under bearbetningen av synpunkterna och en samrådsredogörelse (se bilaga 13) har tagits fram där olika instansers yttranden har redovisats och förslag till hantering har lagts fram.

Projekt om platsutveckling

Projektet *Vår plats i biosfären* pågår 2022–2024 och syftar att tillsammans med lokala aktörer lägga grunden till en hållbar plats- och destinationsutveckling i biosfärområdet. I bred samverkan analyseras nuläge, och möjligheter till utveckling konkretiseras. Deltagare i projektet består av representanter från företag, föreningar och organisationer i civil- och lokalsamhället, samt relevanta aktörer från offentlig sektor. Arbetet utgår från *Handboken för hållbar destinationsutveckling*, framtagen 2021 av Riksantikvarieämbetet, Tillväxtverket och Region Dalarna. Handboken grundar sig i Unescos metod *World Heritage Sustainable Tourism Toolkit* – en metod för att utveckla hållbara besöksmål i takt med att kultur- och naturturismen växer i världen. Projektet finansieras i olika perioder av Tillväxtverket, Leader Lundaland och Leader Sydöstra Skåne. Hittills har projektet samordnat flera tillfällen för samråd i form av workshops, möten med lokala aktörer och enkäter i syfte att utveckla området. Arbetet har även bidragit med underlag till aktuell ansökan och Storkrikets strategi.

Samarbeten kring kultur

Utvecklingen av kulturdimensionen för hållbar utveckling är en viktig del i biosfärområdet. Två samarbetspartners som bidrar till arbetet är föreningen Art and Nature (ARNA) och Lunds universitet.

Sedan 2011 har föreningen ARNA använt kulturprojekt som en metod för att utforska platser, deras historia och visioner för en hållbar framtid. Under kandidaturen startade föreningen fyra projekt med syftet att bidra till biosfärområdets utveckling:

- Landskapet som gestaltad livsmiljö: konst att skapa samtal om en hållbar utveckling i stadsnära landskap.
- Ung SciShop: Medborgarplattform för barns och ungas frågor kring hållbar utveckling i samarbete med forskare vid Lunds universitet (LUCSUS).
- Dinner for Future: Som deltagare i *European Culture Foundations* program *The European Pavilion* utforskas framtidens mat i Vombsjösjön 2037.
- Växande historia: Där konstnärer synliggjorde Storkrikets biologiska kulturarv i samarbete med Kulturresevatet Kulturens Östarp.

Under kandidaturen har partnerskapet med Lunds universitet stärkts. Samarbetet fokuserar på hur kultur och vetenskap kan stärka innovationskraften i samhället. 2022–2025 är Storkriket partner i Lunds universitets fakultetsöverskridande samverkansinitiativ *Exisentiell Resilience* (ERICI). I juni 2023 medverkade Storkriket även som workshopledare i Lunds universitets konferens *UNEXPECTED - Arts and Science Innovation Forum*.

Foto: Samtal om framtidens mat. Projekt: Dinner for Future, 2021. Fotograf: Nille Leander.

Exempel på aktiviteter

Under kandidaturen har Storkrikets verksamhet arrangerat flera event öppna för olika målgrupper eller allmänheten. Deltagande i andras sammanträden har också varit en viktig del. Sammantaget har detta skapat möjligheter till samtal och för andra aktörer att yttra sina synpunkter och komma med idéer. Nedan följer en aktivitetslista som ger en bild över utförandet av aktiviteter under kandidaturen.

Aktivitet	Beskrivning
Biosfärfestivaler	- 2022 arrangerades Biosfärfestivalen för andra gången, programmet innehöll 54 olika typer av aktiviteter av 32 arrangörer. Vissa event arrangerades av biosfärverksamheten. Det totala antalet besökare estimeras till cirka 1500 personer. - Biosfärfestivalen planeras arrangeras för tredje året i rad hösten 2023.

Guidad busstur	- Två guidade busstur med fyra stopp (Bligehöj, Krankesjön, Hörjelgården och Hemmestorps Mölla), öppen för allmänheten att anmäla sig, 50 deltagare.
Lantbruksträff	Lantbruksträff i Bjärsjölagård för att informera och samtala om lantbrukets roll i biosfärområdets utveckling
Nationella och internationella tillfällen	- Forskningskonferens: deltagit i utvecklingen av en nationell konferens för att undersöka forskningsbehov och möjliga samarbeten mellan lärosäten och biosfärområden. Studiebesök till Storkriket ingick. - Studiebesök: Biosphere Reserve Southern Ayrshire, Skottland.
Deltagande i andra aktörers aktiviteter och program	- LRF:s lokalgrupps årsmöte (veberöd-genarp-södrasandby-dalby-hällestad). Föredrag. - Lunds universitets institution för miljö- och klimatvetenskap (CEC), föredrag och frågestund. - Lunds universitets konferens "The Buzz of Europe - a Day in the Spirit of Art, Culture, Science and Innovation". - Lunds stadsbiblioteks föreläsningsserie om miljö- och klimatfrågor, föredrag och frågestund öppen för alla. - Skånes miljö- och hälsoskyddsförbunds sammanträde. Föredrag. - Hållbar Utveckling Skånes (HUT) nätverksträff för skog, jordbruk och vatten. Föredrag. - Harlösa biblioteks seniorgrupp mötes-/föreläsningsserie. Föredrag. - Länsstyrelsen Skånes invigning av Övedsklosters naturreservat. - Romelåsens sjölandskapet i södra Skånes (RÅSK) sammanträde. Föredrag. - Kommunfullmäktige i Sjöbo kommuns sammanträde, föredraget sändes live och går att se i efterhand. Föredrag. - Lunds universitets konferens UNEXPECTED/samverkansinitiativ kring existentiell hållbar utveckling, workshopledare för diskussioner kring Storkrikets utveckling. - Campus Helsingborg, Lunds universitet, Storkriket var värd för studiebesök för internationella studenter. - Lunds kommuns miljöinspirationsdag för miljösamordnare och miljöombud, föredrag.
Projekt och samarbeten	- Läs längre upp i detta avsnitt om projektet och samarbeten bundna till kandidaturen - som bidragit till inspel till biosfärområdets utveckling.
Remiss	- Under 2023 har förslaget till ansökan gått ut på remiss, tillgängliggjorts för alla att tycka till om. Digitala öppna remissmöten har genomförts med möjlighet till diskussion och frågor.

Foto 1: Föreläsning (Miljöinspirationsdagen, Lunds kommun).

Foto 2: Studiebesök inom ramen för forskningskonferens (Bligehöj, Eslövs kommun).

Foto 3: Besöksstopp under guidad busstur (Hörjelgården, Sjöbo kommun).

Foto 4: Workshop projekt Vår plats i biosfären (Kulturens Östarp, Sjöbo kommun).

13.5 Hur ska aktörernas delaktighet i genomförandet och förvaltningen av biosfärområdet främjas?

Det föreslagna biosfärområdet ämnar fungera som en plattform för samverkan på alla samhällsnivåer, från global till lokal nivå.

För att främja delaktighet i genomförande och förvaltning krävs en organisationsstruktur som ger aktörer förutsättningar till att delta. Förslaget på biosfärorganisationens uppbyggnad stödjer både horisontell (samverkan mellan aktörer på samma nivå, till exempel mellan kommunerna) och vertikal samverkan (samverkan mellan aktörer på olika nivåer av beslutsfattande) och främjar ökad delaktighet och innovation.

Storkrikets organisationsstruktur föreslås utgöras av en så kallad hybridorganisation, en gränsöverskridande organisation som bland annat kännetecknas av att skilda organisationsformer ryms inom samma organisation (se avsnitt 17.1 för mer information om organisationen). Hybridorganisationen för Storkriket innebär att människor kan delta och påverka förvaltandet på olika sätt. Vissa kan delta aktivt och sitta i styrelsen för Storkrikets biosfärförening medan andra kan delta mer tillfälligt, genom att engagera sig som biosfärambassadörer eller sitta med i olika tematiska arbetsgrupper och samarbetsprojekt. På detta sätt främjas olika typer av delaktighet beroende på enskilda individer och aktörers intresse och möjlighet. En mångfald av möjliga sätt till deltagande bäddar för ett brett deltagande.

13.6 Varifrån förväntas de resurser (finansiella, materiella och mänskliga) huvudsakligen komma som ska göra att de mål som satts upp för biosfärområdet och de olika projekt som planerats ska kunna genomföras?

Finansiering under kandidaturen 2021–2024

Under kandidaturen har grundfinansieringen av biosfärkontoret skett genom offentliga medel. Kommunernas respektive bidrag till biosfärbudet grundar sig i en beräkningsmetod baserad på andel biosfärområdesyta samt antalet medborgare i kommunerna.

Under 2023 har budgeten uppgått till 1 765 000 kr:

Grundbudget 2023	
Naturvårdsverket	450 000
Sjöbo kommun (38%)	499 000
Lunds kommun (49%)	645 000
Eslövs kommun (13%)	171 000
Totalt	1 765 000

Förutom grundbudgeten så har biosfärkontoret växlat upp de offentliga medlen genom att söka externfinansiering. Biosfärkontoret har under kandidaturen hittills fått finansiering till fyra projekt:

- Projektet *Vår plats i biosfären* steg 1 (plats- och destinationsutveckling av Storkriket): 1 906 948 kr från Tillväxtverket.

- Projektet *Vår plats i biosfären* steg 2 (plats- och destinationsutveckling av Storkriket): 2 550 946 kr från Jordbruksverket - lokalt ledd utveckling genom Leader Sydöstra och Leader Lundaland.
- Projektet *Storkrundan*. 680 555 kr från Tillväxtverket.
- Projekt *Policylabb för naturbaserade lösningar i tvärkommunal klimatanpassning*: 1 082 000 kr (Formas, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande).

Externfinansiering som tillfaller Storkrikets verksamhet uppgår totalt till 6 220 449 kr, observera att detta inte är på årsbasis utan gäller för flera år:

Externfinansiering 2022–2024	
Tillväxtverket (VPIB 1)	1 906 948
Jordbruksverket, Leader (VPIB 2)	2 550 946
Storkrundan	680 555
Policylabb klimatanpassning	1 082 000
Totalt	6 220 449

Utöver detta så har biosfärverksamhetens olika samverkanspartners (till exempel Coompanion Skåne och ARNA (Art and Nature)) använt Storkriket som en innovationsarena och fått projektmedel till sina respektive organisationer som uppgår till cirka 9,5 miljoner kronor.

Finansiering 2025 och framåt

Budgetförslaget gällande från och med 2025 är en ambitionshöjning för biosfärkontoret och presenteras nedan. Budgeten är en grundbudget för att täcka de huvudsakliga ansvarsområdena och funktionerna för att upprätthålla verksamheten och biosfärkontoret när biosfärområdet blivit beviljat. Administrativa kostnader för biosfärkontoret innefattar personalkostnader, IT-system, datorer, med mera. Representation är ett samlingsnamn för förtäring i samband med möten som organisationen genomför. Budgetposten för kommunikation, information och marknadsföring innefattar insatser som behöver genomföras för att skapa kännedom, engagemang och deltagande i biosfärarbetet. En budgetpost för verksamhetsstöd till biosfärföreningen finns också angiven. Verksamhetsstödet syftar främst till att lägga en grund till att medfinansiera externfinansierade projekt.

Fördelningen mellan kommunernas bidrag grundar sig på andel biosfärområdesyta samt antalet medborgare i kommunen. Utifrån det föreslagna utökade utbredningsområdet som kommunerna beslutade om 2022 ser fördelningen ut enligt följande: Lund 55 procent, Sjöbo 32 procent och Eslöv 13 procent.

Biosfärkontorets medarbetare är gemensamma för de tre ingående kommunerna. De är neutrala i relation till enskilda organisationer och får sitt uppdrag från den kommunala beredningen/utskottet och biosfärföreningen. Arbetet på biosfärkontoret leds av en verksamhetsledare/chef och biosfärkoordinator. Biosfärkontorets övriga medarbetare föreslås täcka följande funktioner: kommunikation, utbildning, nätverkssamordning, administration och projektutveckling/fundraising.

Under påföljande år, efter 2025, finns möjlighet att utöka budgeten ytterligare beroende på kommunernas ekonomiska läge. Projekt och externfinansiering förväntas utvecklas ytterligare för att växla upp grundbudgeten och för att säkerställa biosfärområdets måluppfyllnad. En utmaning med projektfinansiering

är dess kortsiktighet, brist på anställningstrygghet och att arbetet inte på samma sätt kan prioriteras utifrån grundläggande behov, utan i stället styrs av vad det finns för projektmedel att söka.

Utgifter	Budget fr.o.m. 2025 (tkr)
Anställda på biosfärkontoret (3st) - Koordinator och verksamhetsledare/chef - Två ytterligare medarbetare, se vilka funktioner som initialt behöver täckas i ovanstående text.	2500
Administrativa kostnader biosfärkontor	200
Representation	30
Kommunikation, webb och marknadsföring (inkl. event och aktiviteter med mera)	400
Verksamhetsstöd biosfärföreningen (medfinansiering projekt med mera)	400
Resor	30
Övrigt	140
Totalt	3700
Fördelning av kostnader	
Naturvårdsverket	450
Sjöbo kommun (32%)	1040
Lunds kommun (55%)	1787,5
Eslövs kommun (13%)	422,5
Totalt	3700

14 BEVARA

Biosfärområden har tre huvudfunktioner: bevara, utveckla och stödja. Detta kapitel täcker bevarandedelen som åsyftar biosfärområdets möjlighet till att bidra till bevarandet av landskap, ekosystem, arter och genetisk variation. Kapitlet är uppdelat i följande tre delar:

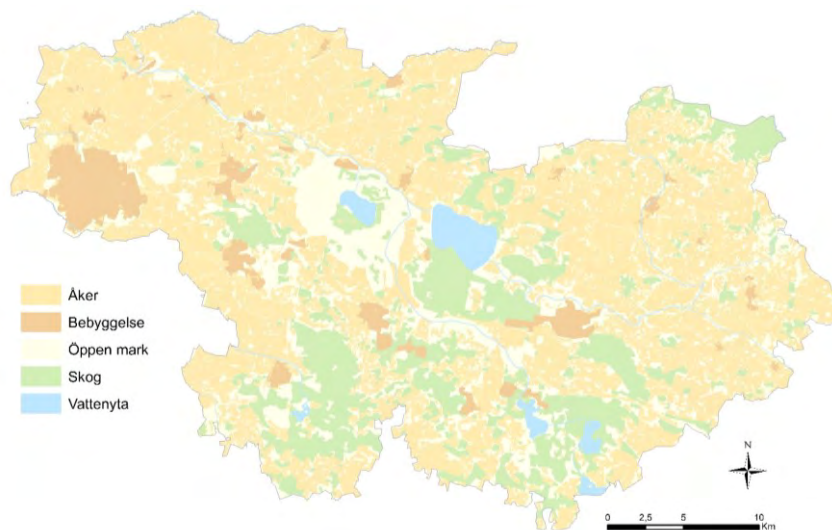
- Bevarandet av naturtyper och ekosystem
- Bevarandet av artmångfald
- Bevarandet av genetisk mångfald

14.1 Bevara naturtyper och ekosystem (inklusive jordtyp, vatten och klimat):

14.1.1 Beskriv biosfärområdets olika ekosystem och/eller markanvändningstyper. Ange geografiskt läge för dem.

Under avsnitt 11.6 beskrivs de viktigaste naturtyperna och hur de påverkas av mänskliga aktiviteter. Följande lista anger vilken markanvändningstyp som är utmarkerad på kartan nedan – och vilken marktyp som ska kopplas ihop med vilket avsnitt.

- Åker = Jordbruksmarker och andra odlingsmarker (avsnitt 11.6.2)
- Bebyggelse = Tätbebyggda områden (avsnitt 11.6.1)
- Öppen mark = Gräsmarker (avsnitt 11.6.3)
- Skog = Skogsmarker (avsnitt 11.6.6)
- Vattenyta = Sjöar och vattendrag (avsnitt 11.6.4)
- *Våtmarker* = *Ej utmärkt på kartan (avsnitt 11.6.5)*

Karta: Markanvändning.

14.1.2 Beskriv de nuvarande förhållandena samt utvecklingstendenserna i de ekosystem och/eller markanvändningstyper som beskrivits ovan, samt de naturliga respektive mänskliga pådrivande faktorerna för denna utveckling.

Tätbebyggda områden/stadsmiljö, se också 11.6.1.

Storkrikets naturlandskap har blivit alltmer fragmentiserat och arealerna med biologiskt rika miljöer har minskat, därför blir tätorternas gröna miljöer och parker allt viktigare. Tätorternas parkmarker är generellt biologiskt fattiga med kortklippta gräsmattor och enstaka unga träd. En samverkan mellan plan- och skötselansvariga och personer som är kunniga när det gäller ekologiska förutsättningar för biologisk mångfald, ger goda chanser att öka det biologiska värdet hos parker och grönområden.

Exempel på åtgärder som redan äger rum är till exempel i Lund där högstubbar och liggande döda träd lämnas kvar för att skapa så kallade faunadeponier som gynnar vedlevande arter. I tätorter på mer sandiga marker, till exempel Veberöd, Harlösa, Sjöbo och Genarp, har åtgärder genomförts för att gynna sandlevande arter i orternas parker.

En unik marktyp i tätbebyggda områden är så kallade ruderatmarker, till exempel övergivna industritomter och banvallar. Ruderatmarkerna har ofta en torr geofysisk miljö som liknar naturligt störda områden. Här uppstår ofta speciella växtsamhällen av arter med låg konkurrenskraft, utmärkande arter för dessa är exempelvis svartkämpar (*Plantago lanceolata*), gul sötväppling (*Melilotus officinalis*) och stånds (*Jacobaea vulgaris*).

Odlingsmark, se också 11.6.2

Det bedrivs ett intensivt jordbruk i stora delar av Storkriket med en omfattande användning av konstgödsel och bekämpningsmedel. Detta kan missgynna den biologiska mångfalden men det pågår försök att vända denna trend. På flera platser i Storkriket agerar lantbrukare för att öka trädinslagen, skapa blomsterrensor för pollinatörer och anlägga så kallade lärkrutor på åkrar där fåglar kan häcka. Andra åtgärder är att öka inslaget av vatten genom exempelvis bevattningsdammar och viltvatten.

I området spelar hästuppfödning en stor roll då de sandiga markerna lämpar sig för hästar. En samverkan med hästnäringen har potentialen att medvetandegöra och finna lösningar som kan skapa en mer hållbar hästnäring som gynnar både människor och miljö. När det kommer till livsmedelsproduktion har vi i Storkriket ovärderlig jordbruksmark, bland den bästa i Sverige. I intressekonflikten mellan växande städer och livsmedelsproduktion är det viktigt att vi tar hänsyn till Storkrikets unika jordbruksmark. Odlingsmarken är ett av de största bevarandevärdena som området har sett utifrån framtida generationers behov av livsmedelsförsörjning.

Gräsmark, se också 11.6.3

Under de senaste två hundra åren har gräsmarker med lång hävdkontinuitet minskat och i stället ersatts av andra brukningsformer där gräsmarken gödslats vilket har missgynnat den biologiska mångfalden. För att bromsa utvecklingen och behålla de betesmarker som fortfarande finns kvar, har det sedan senare delen av 1900-talet satts in olika typer av stöd till brukarna. Tyvärr minskar arealerna naturlig betesmark trots detta, då många markägare bedömer dem som olönsamma. Gödsling av mark som används som bete fortsätter och därtill gödslas betesmarkerna ofrivilligt genom luftburet kvävenedfall.

På de torra sandiga gräsmarkerna på det militära övningsfältet på Revingehed i biosfärområdets centrala delar sker betesdrift i storskalig ranchform vilket håller markerna öppna. Åtgärder har också genomförts med hjälp av finansiella EU-bidrag inom ramen för LIFE-programmet för att störa markskiktet och skapa

blottor på ett sätt som gynnar sandlevande arter. Möjligheterna att fortsätta med betesdriften är nu år 2023 osäkert, då den militära övningsverksamheten har ökat och skapat diskussion om hur kor och militär verksamhet ska kunna samsas på ett sätt som är gynnsamt för den biologiska mångfalden. Om betesdriften upphör på Revingefältet kommer fältskiktet förändras och landskapet på sikt riskera att växa igen.

Många mindre betesmarker som hävdats under lång tid är idag skyddade som naturreservat. Det går dock inte alltid att upprätthålla betet i dessa reservat och i flera fall växer områdena igen. Har igenväxningen pågått under lång tid är det svårt att sedan restaurera betesmarken. Det samma gäller gamla hävdade slåttermarker. På vissa ytor har slåttern återupptagits vilket bromsar den negativa utvecklingen. Det rör sig dock om små arealer och isolerade förekomster av slåttergynnade arter.

Här kan Storkriket spela en viktig roll som neutral plattform och som projektsökande samarbetspart för att visa på möjligheter för samspel mellan mänsklig verksamhet och gräsmarkernas biologiska mångfald.

Vattendrag och sjöar, se också 11.6.4

Under 1800-talet skedde en omfattande förändring av Storkrikets sjöar och vattendrag genom sjösänkning och utdikning för att skapa mer jordbruksmark för en växande befolkning. Fram till senare delen av 1900-talet sågs också sjöar och vattendrag främst som avstjälningsplatser, vilket tillsammans med den ökande användningen av konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel ledde till en allt sämre vattenkvalitet. Sedan slutet av 1900-talet har det inletts omfattande restaureringsåtgärder för att förbättra den biologiska statusen i våra vatten. Inom Storkriket är tre olika vattenråd verksamma: Kävlingeåns vattenråd, Höjeå vattenråd och vattenrådet för Nybroån, Kabusaåns och Tygeån. Kävlingeåns vattenråd (tidigare Kävlingeåprojektet) har arbetat sedan 1995 och bedrivit omfattande vattenvårdande åtgärder av de berörda kommunerna i och omkring Kävlingeån. Totalt har över 360 dammar och våtmarker anlagts för att höja den ekologiska statusen, rena vattnet och öka den biologiska mångfalden. Dessutom har det gett invånarna i området större tillgång till allemansrättslig mark. Rådet har också genomfört åtgärder i form av skyddszoner längs vattendrag, återskapat meandring längs rätade vattenfåror och skapat passager för fisk förbi vandringshinder. Kävlingeån har en artrik bottenfauna men artsammansättningen visar på betydande påverkan från fortsatt närings-tillförsel. Liknande åtgärder har genomförts i Höje å vattenråds regi, då de har skapat dammar, våtmarker och skyddszoner. De tre vattenråden genomför också en omfattande recipientkontroll i vattendragen där man bland annat inventerat bottenfaunan under många år.

I Klingavälsån, mitt i Storkriket, har det meandrande flödet till stora delar restaurerats. Idag omges ån av stora fuktängar med ett rikt fågelliv. Vid Klingavälsån finns också ett omfattande översilningssystem bevarat från början av 1900-talet, där åns vatten leds ut på ängsmarkerna i små kanaler för att öka produktionen och förlänga växtsäsongen. Översilningen har varit positiv för fågellivet och utgör ett viktigt kulturhistoriskt inslag i landskapet.

Återkommande algbloomingar är ett problem i Storkrikets sjöar då näringskedjorna i deras ekosystem har påverkats av bland annat näringstillförsel. Andelen så kallad vitfisk/skräpfisk har ökat i sjöarna då rovfiskarna minskat i antal. Detta leder till att de djurplankton som vitfisken äter har minskat. Detta, i sin tur, har gett ökade möjligheter för växtplankton att växa till sig och orsaka algblooming. Detta försöker bland annat vattenråden åtgärda genom att fiska ut vitfisken och skapa en omvänd kedja med mer djurplankton, mindre växtplankton, bättre siktdjup och en bättre ekologisk balans. Detta gynnar också fågellivet.

Arbetet med EU:s vattendirektiv förbättrar den ekologiska statusen för sjöar och vattendrag. Här kan Storkriket bidra genom att stötta ett ännu starkare samarbete mellan olika aktörer som är engagerade i vattenfrågorna och lyfta ämnet för ökad kännedom.

Våtmarker, se också 11.6.5

Precis som sjöar och vattendrag, påverkades Storkrikets våtmarker av den omfattande sjösänkningen och utdikningen under 1800-talet. Det beräknas att upp till 90 procent av våtmarkerna i Skåne har försvunnit de senaste tvåhundra åren. Sedan slutet av 1990-talet ökar dock våtmarkerna i landskapet igen, både genom restaureringar och nyskapande.

Flera artrika våtmarkstyper är helt beroende av att de sköts och hävdas för att behålla sin biologiska mångfald. Kalkkärren har idag en otillfredsställande bevarandestatus och det krävs ytterligare åtgärder för att de inte ska försvinna. De huvudsakliga hoten mot dessa och andra rikkärrensmiljöer är dränering av ytvatten, underhåll av tidigare dikningar och igenväxning. Det krävs mycket arbete och engagemang från en rad olika aktörer om det ska gå att bevara dessa unika naturtyper.

Skogsmark, se också 11.6.6.

Mycket av Storkrikets tidigare ädellövskogar hade nästan helt försvunnit vid 1900-talets mitt. I samband med att trakthyggesbruket blev allt vanligare under 1900-talet skedde också omfattande plantering av gran på marker som tidigare varit bevuxna med ädellövskog. Detta pågick fram till att ädellövskogslagen infördes på 1980-talet. En rad naturreservat med rester av den gamla ädellövskogen har inrättats under senare årtionden, som exempelvis Linnebjerg, Häckeberga, Husarahagen, Prästaskogen, Dalby Norreskog, Övedskloster, Fyledalen och Lövestads åsar. Samtidigt sker fortfarande slutavverkning av äldre ädellövskogar i områden utan skydd. Detta är inte sällan områden som troligen aldrig tidigare har kalavverkats och som har haft en kontinuitet som trädrika betesmarker. Möjligheterna för en rad ädelträdberoende arter att överleva försämras därigenom. Det tar flera hundra år att återskapa artsammansättningen i gamla ädellövskogar, bland annat eftersom olika arter är beroende av träd med olika åldrar. Det finns till exempel arter som är beroende av de specifika mikrohabitat man hittar hos ekar som är mer än 150 år. I ett fragmenterat landskap kan avstånden mellan gamla bestånd vara för långt för att återkolonisering ska ske när trädplanteringar uppnår den ålder som är lämplig för arten. Dessutom kommer förutsättningarna att förändras på grund av klimatförändringarna.

Totalt har dock skogsarealerna i Storkriket ökat under senare år då mindre produktiv jordbruksmark och gräsmark planteras med skog. På fuktiga gräsmarker, stränder samt våtmarker sker också en del spontan etablering av sumpskogar.

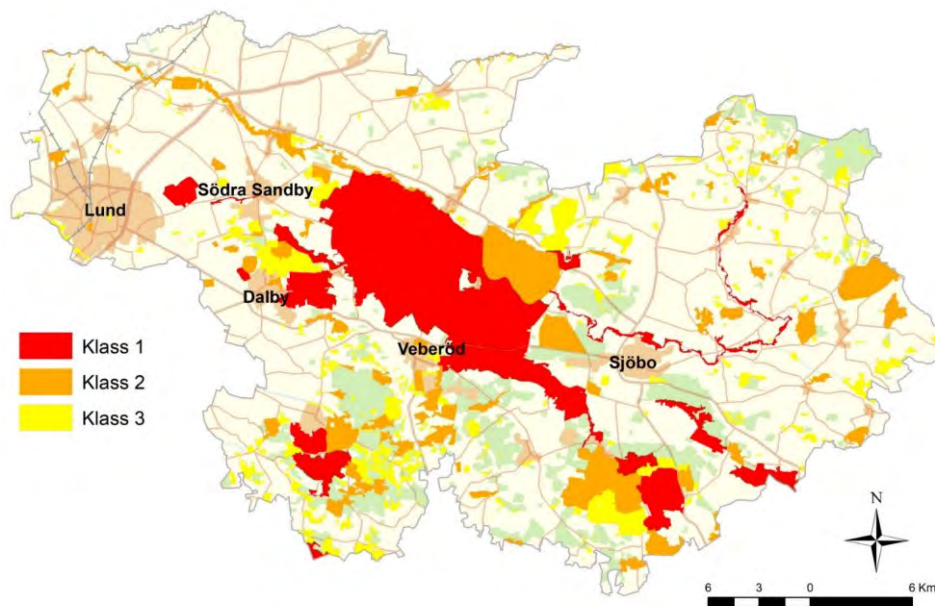
För att gynna den biologiska mångfalden i skogsmark behöver ytterligare ytor bevaras och trädmiljöerna i landskapet knyts samman och hänga ihop.

14.1.3 Vad finns det för skyddssystem (även sådana som gäller hävd och sedvanerätt) för kärnområdet/-områdena och buffertzonen/-zonerna?**Skyddad natur**

I Storklandskapet är ungefär 9 200 hektar skyddade enligt miljöbalken och EU:s habitat- och fågeldirektiv. Dessa områden omfattar cirka 8 procent av Storkriket. De består av 5 500 hektar naturreservat och 5 500 hektar Natura 2000-områden (som till viss del överlappar varandra). De skyddade områdena ligger både på statligt eller kommunalt ägd mark och på privatägd mark. Det största naturreservatet är Klingsvälsåns dalgång som omfattar hela 2 100 hektar och främst består av beteshävdade fuktängar kring Klingavälsån. En del av naturreservaten är även Natura 2000-områden. Det största Natura 2000-området, som inte är naturreservat, är Revingefältet på över 3 500 hektar.

För att skydda mindre områden finns möjligheten att göra dessa till biotopskyddsområden eller naturminne eller att ingå ett naturvårdsavtal med markägarna. Ett antal biotoper har per automatik ett generellt biotopskydd, till exempel alléer, småvatten och trädridåer i jordbrukslandskapet. En skyddsform som främst syftar till att bevara nuvarande markanvändning är så kallade naturvårdsområden. I Storkriket finns endast ett naturvårdsområde, som ligger vid Häckeberga gods. Skyddsformen naturvårdsområde togs bort när den nya miljöbalken kom 1999 och inga nya naturvårdsområden har avsatts sedan dess.

Vid sidan om de skyddade områdena är över 35 procent av arealen i Storkriket utpekad som riksintresse för naturvård (42 000 hektar) med restriktioner för förändringar i markanvändningen. Riksintresset för naturvård påverkar främst Storkrikets buffertzoner samt till en del dess utvecklingszoner. I Länsstyrelsen Skånes naturvärdesöversikt (2022) har särskilt värdefulla naturmiljöer utifrån biologiska värden pekats ut och motsvarar cirka 20 procent av Storkrikets areal.

Karta: Naturvärdesöversikt.

Referenser

- Länsstyrelsen Skåne. 2022. Naturvärdesöversikt. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

14.1.4 Vilken typ av indikatorer eller data används för att bedöma effektiviteten hos åtgärderna/strategin?

Indikatorer för bevarandestatus

Den samlade bilden av bevarandestatusen för den biologiska mångfalden i Storkriket fås av en rad olika indikatorer. I arbetet med uppföljning av EU:s habitat-och artdirektiv och arter sker en genomgång av bevarandestatus för de utpekade områdena och arterna. De nationella åtgärdsprogrammen för hotade arter som berör arter i Storkriket innebär uppföljning och utvärdering av bevarandestatus. Den statligt finansierade miljöövervakningen som Länsstyrelsen Skåne ansvarar för består av 27 delprogram och spänner brett över vatten, landmiljö, luft och hälsa. Viktiga indikatorer är bland annat provtagning i sjöar

och vattendrag, övervakning av stormusselbestånd, kiselalger i vattendrag, samt satellitbaserad övervakning av våtmarker. Därtill övervakning av groddjur, sammanställningar från riksskogstaxeringen och övervakning av lavar och mossor i äldre bokskog. Det sker också övervakning av strandängsfåglar längs Klingavälsån, övervakning av hotade kärlväxter genom svensk botanisk förening i floraväxteri samt övervakning av dagflygande storfjärilar. Mycket av detta sker i ideell regi.

14.2 Bevara artmångfalden:

14.2.1 Ange de viktigaste artgrupperna eller de arter som är särskilt intressanta med hänsyn till bevarandemålen, i synnerhet arter som är endemiska för biosfärområdet, och beskriv kortfattat de växt- eller djursamhällen där de lever.

I Storkriket är cirka 15 600 arter registrerade i Artfakta (SLU) och av dem är det totala antalet naturligt förekommande arter i biosfärområdet troligen betydligt större. I Sverige som helhet anses 60 000 arter vara naturligt förekommande, varav minst en fjärdedel finns i Storkriket. Ett urval av arterna blir bedömda utifrån risken för utdöende och resultatet presenteras i Artdatabanken (*Rödlistade arter*). Listan uppdateras vart femte år och 2020 blev 4 746 arter rödlistade (*NT, VU, EN, CR, RE* eller *DD*) av totalt 21 740 bedömda. Den högre graden av rödlistning, *hotad (VU, EN eller CR)*, gäller för ungefär hälften av dessa rödlistade arter.

Storkriket utgör ett av Sveriges viktigaste kärnområden för nationellt hotade och sällsynta arter med drygt tusen registrerade rödlistade arter, se nedan tabell. Detta är 22 procent av landets alla rödlistade arter, vilket är anmärkningsvärt eftersom Storkriket endast utgör 0,25 procent av landets totala landyta. Av dessa klassas nästan hälften som akut hotade (*CR*), starkt hotade (*EN*) eller sårbara (*VU*).

Artkategori	Akut hotade (CR)	Starkt hotade (EN)	Sårbara (VU)	Nära hotade (NT)	Totalt
Ryggradslösa djur	4	46	124	326	500
Kärlväxter	12	47	59	86	204
Svampar	1	11	64	98	174
Fåglar*	5	18	29	48	100
Lavar	4	8	14	13	39
Däggdjur		2	2	9	13
Mossor		3	4	4	11
Groddjur			3	2	5
Alger			3	1	4
Fiskar	1		1	1	3
Ödlor			1		1
Summa arter	27	135	304	588	1054

Tabell: Antal rödlistade arter i Storkriket åren 1997–2023. Observera att av dessa är vissa fågelarter som rör sig över stora områden och där kan observationerna innehålla arter som bara sporadiskt vistats i område som exempelvis fågelarterna fjälluggla och tallbit – arter som vanligtvis förekommer i helt andra delar av landet

Bland de akut hotade arterna (CR) i Storkriket kan svarttåg (*Juncus anceps*) och fjällig vägglav (*Xanthomendoza fallax*) nämnas. Exempel på starkt hotade arter (EN) är växten kärnäva (*Geranium palustre*) och svampen skivsopp (*Phylloporus pelletiere*). Bland de sårbara arterna (VU) finns luktvädd (*Scabiosa canescens*), lökgroda (*Pelobates fuscus*), skånsk sprötmossa (*Oxyrrhynchium schleicheri*), mindre parkblomfluga (*Myiolepta dubia*) och batavsandbi (*Andrena batava*).

Storkriket utgör också kärnområde för nominatrasen av skandinavisk kronhjort (*Cervus elaphus elaphus*) som bedöms som nära hotad (NT) och här finns också både uppfödning och vilt häckande vit stork som är starkt hotad (EN) i ett svenskt perspektiv.

I Storkriket finns minst 55 arter som är upptagna i EU:s artdirektiv. Bland dessa finns bland annat 18 olika arter av fladdermöss av de sammantaget 19 som finns upptagna för Sveriges del i direktivet. En del av arterna som är upptagna i artdirektivet är inte hotade utan bedöms ha livskraftiga populationer enligt Artdatabankens bedömning.

För att bevara levande ekosystem är det minst lika viktigt att bevara vanliga nyckelarter som har en särskild betydelse för samspelet i naturen och inte bara fokusera på sällsynta arter. Hit kan räknas arter som ädellövträden bok (*Fagus sylvatica*) och ek (*Quercus robur* och *Quercus petraea*) som är värdar för ett mycket stort antal arter av insekter, lavar, mossor, svampar och fågelarter om träden tillåts bli gamla. Många av de vanligaste träden, buskarna, gräsen och örterna utgör basen för alla växtätande organismer och en hög biologisk produktion. Andra viktiga nyckelarter är olika vanliga mykorrhizasvampar som dels samspelar med träden och dels bidrar till att bryta ner organiskt material och göra näringsämnen tillgängliga för andra organismer i ekosystemen. En rad insekter och andra ryggradslösa djur (evertebrater) bidrar också till detta arbete samtidigt som många vanliga insekter utgör basen för näringsvävarna i ekosystemen och ger föda för

rovlevande arter. För toppkonsumenter som fladdermöss är tillgången på insekter avgörande för populationernas storlek. Även växter rika på nektar är nyckelarter genom att tillhandahålla föda till ett stort antal pollinatörer. Pollinatörerna i sin tur är centrala både för fruktsättning i jordbruket och för många andra växters fortlevnad. I beskrivningarna nedan har vi i första hand exempel från de högsta graderna av rödlistning (EN: starkt hotad och CR: akut hotad) och de arter som har mer än tio observationer. Detta betyder inte att de andra rödlistade arterna – eller de allra mest ovanliga – är oviktiga.

Tätbebyggda områden/stadsmiljö (se också 11.6.1)

I tätbebyggda områden finner vi den nära hotade igelkotten (*Erinaceus europaeus*). Igelkotten har minskat i antal, främst på grund av trafikskador och brist på platser lämpliga för hibernation. Tornseglare (*Apus apus*) är starkt hotade och hittas vanligen i tätbebyggda områden där det finns lämpliga boplatser. Artens nedgång är troligtvis en brist på lämpliga boplatser när äldre tegeltak byts ut till tak där det är svårt för fåglarna att hitta plats.

På ruderatmarker i tätbebyggda områden finns växtarter som är anpassade till torra marker och inte sällan har en historia som ogräs. Starkt hotade är banbjörnbär (*Rubus bifrons*), gatmålla (*Chenopodium murale*) och vitnoppa (*Pseudognaphalium luteoalbum*). Dessa arter är ofta konkurrenssvaga och har behov av att vegetationsfria ytor uppstår i närheten av ståndorten.

I Stadsparken i Lund finns bland annat hålträdsklokrypare (*Anthrenochernes stellae*), som är en prioriterad art i EU:s habitatdirektiv, men även den nära hotade sydfladdermusen (*Eptesicus serotinus*). Detta är skogsarter som är beroende av äldre träd, och här ett exempel på att tätorter kan innehålla miljöer med höga biologiska värden.

Odlingsmark (se också 11.6.2)

I jordbruksmarkerna hittar vi den strakt hotade grönfinken (*Chloris chloris*) som har minskat i antal främst på grund av en sjukdom som kom till Sverige 2007. Arten påverkas negativt av moderna jordbruksmetoder, framför allt av pesticider och borttagning av miljöer som anses som hinder för odling.

Storkriket omfattar Skånes första reservat av ren åkermark, Dalby västermark. Här har jorden brukats med liten användning av kemiska bekämpningsmetoder och det finns en ovanlig samling av rödlistade åkerogräs: Åkermadd (*Sherardia arvensis*), åkerranunkel (*Ranunculus arvensis*), åkerrödtoppa (*Odontites vernus*), åkersyska (*Stachys arvensis*), sminkrot (*Buglossiodes arvensis*), spjutsporre (*Kickxia elatine*) och småtörel (*Euphobia exigua*).

Gräsmark (se också 11.6.3)

Den akut hotade fågeln ortolansparven (*Emberiza hortulana*) finns i biosfärområdets olika gräsmarker och är en art som förr var vanlig i jordbrukslandskapet. Den gynnas av ett mosaikartat landskap där det finns tillgång till öppna ytor med låg vegetationstäckning. Trädor med kort och gles vegetation som lämnas obrukade i juni hjälper fågeln, eftersom boet ofta läggs i kanterna.

Bland insekterna som gynnas av torra gräsmarker hittar vi till exempel de starkt hotade mjölflyt (*Eublema hortulana*), gul frölöpare (*Harpalus flavescens*), väpplingsandbi (*Andrena gelriae*), sandjägerstekel (*Methocha articulata*) och arvfältmal (*Scythris knochella*). Detta är bara en liten del av de rödlistade insekterna som gynnas av sandblottor och andra sandiga marker i naturreservaten i Storkriket.

Vi hittar också en rik och ovanlig flora och ett axplock från denna lista är humlesuga (*Betonica officinalis*), praktnejlika (*Dianthus superbus*), klintsnyltrot (*Orobancha major*) och dvärgjohannesört (*Hypericum humifusum*) (den sistnämnda finns i magra betesmarker). Sällsynta karaktärsarter för grässandhedar är till

exempel klubbfibbla (*Arnoseris minima*), åkerfibbla (*Hypochaeris glabra*), dvärgserradella (*Ornithopus perpusillus*) och luddvicker (*Vicia villosa*).

För flera av arterna ovan är Revingehed, som området har skötts hittills, ett viktigt habitat. I dagsläget pågår diskussioner om hur militärens ökade användning och betesdriften i området ska kunna samsas. Utan betesdriften kan den miljö som många av dessa arter är beroende av försvinna.

I andra gräsmarker (högörtängar på fuktig mark) hittar man den starkt hotade tistelsnyltrotten (*Orobancha reticulata*), som också den hotas av igenväxning i form av höga växter, buskar och träd.

Foto: Mjölfly på hedblomster. Fotograf: Per Nyström.

Vattendrag och sjöar (se också 11.6.4)

Efter flera decenniers frånvaro har den rödlistade uttern (*Lutra lutra*) återkommit till vattendrag belägna i Storkriket. I områdets östra delar i Björkaån och övre Bråån finns den tjockskaliga målarmusslan (*Unio crassus*) och den har också återintroducerats i Klingavälsån. I Bråån finns också den skyddsvärda flodpärlmusslan (*Margaritifera margaritifera*). I Björkaån har en flera ovanliga insektsarter påträffats som exempelvis skalbaggen *Riolus cupreus* och dagsländan *Baetis liebenau*.

Starkt hotade sjölevande fågelarter som hittas i Storkriket är bergand (*Aythya marila*), ängshök (*Circus pygargus*), rödspov (*Limosa limosa*), storspov (*Numenius arquata*), svarthalsad dopping (*Podiceps nigricollis*) och årta (*Spatula querquedula*). Pungmes (*Remiz pendulinus*) som är akut hotad, häckar vid sjöar med bestånd av vass och kaveldun och som har sly nära strandkanten. En av lokalerna där den häckat regelbundet har varit vid Krankesjön, men antalet har minskat kraftigt.

I sjöarna och vattendragen i biosfärområdet finns sporadisk förekomst av de sällsynta rödlistade fiskarterna ål (*Anguilla anguilla*), lake (*Lota lota*) och vimma (*Vimba vimba*).

Ett par hotade växtarter som är beroende av fuktiga biotoper som skyddas från igenväxning är dvärgag (*Cyperus fuscus* – akut hotad) och pipstäkra (*Oenanthe fistulosa* – starkt hotad).

Foto: Dvärgag vid Vombsjöns stränder. Fotograf: Per Nyström.

Våtmarker (se också 11.6.5)

I Storkriket finns det flera skyddade och i vissa fall restaurerade våtmarker med en rik flora och fauna. Av särskilt intresse för bevarandemålet kan nämnas den akut hotade svartågen (*Juncus anceps*). Den hotas både av utdikning och lågt betestryck. Den starkt hotade klockgentianan (*Gentiana pneumonanthe*) växer i fuktängar och är beroende av ett fortsatt betestryck för sin överlevnad. I den speciella miljön man hittar i kalkkärren finns stor ögontröst (*Euphrasia officinalis subsp. pratensis* – starkt hotad). Även den gynnas av bete.

Skogsmark (se också 11.6.6)

Sommargyllingen (*Oriolus oriolus*), som är starkt hotad, lever i skogsområden nära våtmarker och behöver tillgång till undervegetation. I de här kantzoner mellan skog och fuktig öppen mark hittar man också den akut hotade växten äkta stormhatt (*Aconitum napellus*). Detta är en växt som tagits in som trädgårdsväxt under 1700-talet och den odlas i trädgårdar än idag. De vilda bestånden är dock få. Några starkt hotade växter som lever i lövskog är buskvicker (*Vicia dumetorum*) och lundäxing (*Dactylis polygama*). De här arterna försvinner vid kalavverkning och finns inte alls i granskog.

I lövskogarna norr om Övedskloster finns för Sverige unika vildväxande populationer av lundvivan (*Primula elatior*) på ett antal växtplatser. Arten finns inom ett naturvårdsområde och det finns en överenskommelse med markägaren om hur skogen ska skötas för att arten ska bevaras.

Död ved är en viktig biotop för både insekter, lavar och svampar. Till exempel de starkt hotade tvärbandvingad skridfluga (*Rainieria calceata*) bok och blåsvart brunbagge (*Melandrya caraboides*) lever främst i död bokved, även om vissa andra lövträd också kan vara värdar. Av den stora grupp insekter som man kan hitta på äldre ek kan man nämna läderbaggen (*Osmoderma eremita*), som har svårt att sprida sig över större sträckor. Den är därför beroende av att de befintliga lokalerna inte förändras i alltför hög utsträckning.

På död bok hittar man hartsticka (*Ganoderma pfeifferi* – starkt hotad) och igelkottstaggsvamp (*Hericium erinaceus* – starkt hotad). Dessa arter hotas också av kalhyggen och ersättning med jämnåldriga trädbestånd.

En starkt hotad svamp som växer på döda almar är prakttagging (*Steccherinum robustius*). Ask (*Fraxinus excelsior*), som i sig är en art hotad av askskottssjuka, är värd till en flera hotade arter. Den akut hotade laven cinnoberfläck (*Coniocarpon cinnabarinum*) och den strakt hotade askvårtlaven (*Pyrenula nitidella*) är exempel på dessa. Det är svårt att se hur man kan förbättra utvecklingen för dessa arter eftersom asken är hårt drabbad och man inte har hittat några resistenta träd. Eventuellt är den ökande andelen inhemska träd som faller offer för olika sjukdomar en följd av stress förorsakad av klimatförändringarna, där i synnerhet långa torkperioder är svåra. Ett varmare klimat innebär ibland dessutom att sjukdomsalstrande organismer har bättre överlevnad.

Referenser

- Lunds Botaniska Förening, i enlighet med inkommet remiss-svar inom ramen för samråd av UNESCO-ansökan för Storkriket 2023-10-28.
- Sörensson, M. 2010. Urban parkmarks betydelse för insektsfaunan: Inventering av solitära bin och andra insekter på sandig parkmark i Veberöd och Genarp. Tekniska förvaltningen, Lunds kommun. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- SLU Artdatabanken. *Artfakta*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

14.2.2 Vilken form av tryck utsätts nyckelarterna för?

På landskapsnivå bidrar utarmningen av olika naturmiljöer i Storkriket till ett fragmenterat landskap. Livsmiljöerna blir för små för arternas behov och ligger samtidigt för långt från varandra för att arterna ska kunna sprida sig.

Det moderna jordbruket missgynnar oftast den biologiska mångfalden genom användningen av olika bekämpningsmedel och konstgödsel. Jordbruket domineras av intensivt odlade ettåriga grödor där alla andra arter bekämpas. Dessutom bidrar näringsläckage från åkrarna till övergödning av vattendrag och sjöar.

Skogsbruket domineras av trakthyggesbruk som avverkar hela bestånd av en art vid samma ålder. Det innebär att skogarna saknar den naturliga variationen i ålder och trädammansättning. Förekomsten av död ved i form av lågor och högstubbar minskar också.

En stor del av betesmarkerna i Storkriket består troligtvis av betesvallar som gödglas för att producera mer foder, vilket missgynnar den biologiska mångfalden. Även gamla naturbetesmarker gödglas för att öka produktionen. När det gäller de naturbetesmarker som ligger i skyddade områden har förvaltarna svårt att få tillräckligt med betesdjur till områdena. Det är också ett problem att få rätt sorts betesdjur, då olika arter betar på olika sätt, vilket ger olika resultat.

Många våtmarker i Storkriket har dikats ut för att öka avkastningen på jord- och skogsmark. Medan det krävs dispens från länsstyrelsen att anlägga nya diken får man underhålla dem som redan har tillstånd. Flera av tillstånden är historiska och bygger på en samverkan mellan markägare kallad dikningsföretag. Det är inte ovanligt att en markägare inte vet att de är del av ett sådant företag. Därtill kan historisk dikning ha utförts i väntan på tillstånd, som sedan inte givits. På många ställen påverkar dessa dikningsföretag fortfarande landskapet och kommer att göra så även i framtiden.

Även tätorternas och infrastrukturens expansion utgör ett påtagligt hot mot den biologiska mångfalden. Livsmiljön förändras drastiskt när ytor tas i anspråk och hårdgörs för bebyggelse och transport. Både bil- och tågvägar fungerar dessutom som barriärer för olika organismer i landskapet.

De pågående klimatförändringarna är ett allvarligt hot mot den biologiska mångfalden då många arter har svårt att snabbt anpassa sig till ett förändrat klimat. Kopplat till detta är också problematiken med olika invasiva arter då många av dessa gynnas av ett varmare klimat. Detta gäller också trädgårdsväxter som tidigare har hållit sig inom trädgårdens hägn, till exempel syren (*Syringa vulgaris*) som tidigare bara

förökade sig med rotskott men som nu kan fröa av sig. Vidare blir många träd påverkade av de återkommande torrperioderna och stormarna. Det gör att deras motståndskraft mot sjukdomar minskar, parallellt med sjukdomsalstrande organismers högre överlevnad i det varmare klimatet.

De viktigaste pådrivande faktorerna är företagsekonomiska, samt kommun- och myndighetsbaserade beslut, där de långsiktiga samhällsekonomiska och ekologiska konsekvenserna inte är inräknade.

14.2.3 Vilken typ av åtgärder och indikatorer används eller kommer att användas för att bedöma såväl artgrupperna i sig som det tryck de utsätts för? Vem är det som utför detta arbete, alternativt kommer att göra det i framtiden?

Sedan 2020 har SLU Artdatabanken regeringsuppdraget *Svenska artprojektet* där målet är att kartlägga, beskriva och tillgängliggöra kunskap om Sveriges alla flercelliga växter, svampar och djur. SLU Artdatabanken tillhandahåller tjänsterna Artfakta (samlad artinformation) och Artportalen (rapporteringsystem för artobservationer). I dessa system finns omfattande information om den biologiska mångfalden i Storkriket. Inrapporteringen till Artportalen sker av allt från forskare till ideella krafter och inom Artfakta tillförs information från en rad andra projekt. Inom kommunerna sker också en kommunal miljöövervakning med bland annat inventering kopplad till olika kommunala bevarandeprojekt, där fokus läggs på olika organismgrupper som är speciellt intressanta. Länsstyrelsen har också uppföljning av sina olika åtgärdsprogram för hotade arter. När det gäller arter och habitat som förekommer i EU:s art- och habitatdirektiv sker en återkommande uppföljning av länsstyrelsen. Inom det föreslagna biosfärområde Storkriket finns möjligheter att ytterligare utveckla uppföljning av olika för området specifika indikatorer i samarbete med forskningsinstitutioner och lokala ideella krafter, samt att bedriva olika åtgärder som gynnar den biologiska mångfalden.

14.2.4 Vilka åtgärder vidtas i nuläget för att minska detta tryck?

Medlemmarna i Kävlingeåns vattenråd, Höje ås vattenråd samt vattenrådet för Nybroån, Kabusaån och Tygeån satsar stora resurser tillsammans varje år för att på olika sätt stärka vattenmiljöerna. Här finns också riktade insatser med statliga stöd för att öka andelen våtmarker samt restaurera vattendrag och sjöar. Ett stort antal dammar har skapats med syfte att bland annat minska näringshalten i åarna, öka den biologiska mångfalden och skapa möjlighet för rekreation.

Miljöstöd är viktigt för att vidmakthålla gräsmarkernas unika miljöer. Tyvärr ser många markägare i dagsläget ingen lönsamhet i djurhållning och det blir därför allt svårare att hitta arrendatorer för skötsel av värdefulla skyddade betesmarker.

I Storkrikets skogsmarker, men även flera öppna marker, är det främst naturreservat, naturvårdsavtal samt biotopskyddsavtal som är aktuella redskap för att bevara värdefulla miljöer. Länsstyrelsen Skåne och kommunerna har inrättat ett större antal naturreservat och pekat ut Natura 2000-områden som möjliggör för många av de värdefulla naturtyperna, hotade arterna och nyckelarterna att finnas kvar i landskapet. Därtill görs en rad riktade åtgärder för att gynna den biologiska mångfalden, bland annat genom åtgärdsprogram för hotade arter, LIFE-projekt, LONA-finansierade projekt och ideella insatser.

Under perioden 2010–2020 skyddades i genomsnitt 0,09 procent av Skånes landyta per år. Det innebär att det i den takten tar 11 år för att skydda 1 procent. Den nya regering som tillträdde 2022–2026 har aviserat sänkta anslag till naturskydd vilket riskerar att innebära en långsammare takt för inrättande av skydd av

natur. Här blir enskilda markägares initiativ till frivilliga avsättningar allt viktigare, avseende skog innebar till exempel certifieringsmodellen FSC att minst 5 procent av den produktiva skogsarealen ska avsättas.

Den ekonomiska konjunkturen påverkar till viss del tätorternas och trafikinfrastrukturens expansion. De berörda kommunerna arbetar aktivt med att öka den biologiska mångfalden i tätbebyggda områden och Trafikverket planerar åtgärder för att minska trafikinfrastrukturens barriäreffekter.

14.2.5 Vilka åtgärder planeras att vidtas för att minska detta tryck?

Biosfärkontorets bidrag till att bevara artmångfalden i området sker främst genom den samverkansplattform som biosfärområdet utgör för att identifiera möjligheter och lösningar för en mer hållbar mark- och vattenförvaltning. Externfinansierade gemensamma projekt är en viktig pusselbit i uppbyggnaden av biosfärområdet och kan bli aktuellt inom detta tema. Vidare kan intresset bland markägare och andra intressenter stimuleras för att själva ta initiativ till anläggande av våtmarker, bildande av naturreservat och upprättande av naturvårdsavtal. Genom kunskapsuppbyggnad och informationsspridning stimuleras skötsel, bekämpning av invasiva arter, skapandet av gröna stråk och generell hänsyn i de areella näringarna. Kunskap behöver byggas och spridas om hur mänsklig aktivitet, till exempel lantbruk, militärverksamhet och friluftsliv bidrar till att bevara den biologiska artmångfalden och hur det förhåller sig till klimatförändringarnas effekter på landskapet. Här kan vetenskaplig grund och samarbete med lärosäten spela en nyckelroll.

För att bevara och utveckla artmångfalden i Storkriket behövs ytterligare skydd av områdets värdefulla kultur- och naturmiljöer, vilket kan ske både i kommunal och statlig regi. Därutöver sker framför allt bevarandeåtgärder inom ramen för kommunernas, länsstyrelsen Skåne och andra aktörer, till exempel vattenrådets ordinarie arbete. Samtliga aktörer har sina egna styrdokument med mål och åtgärder. I Storkrikets strategi finns exempel på möjliga åtgärdsområden samt koppling till befintliga styrdokument (se bilaga 3).

14.3 Bevara den genetiska mångfalden:

14.3.1 Ange arter eller varieteter som är viktiga ur till exempel bevarandesynpunkt eller för medicinsk användning, livsmedelsproduktion, biologisk mångfald inom jordbruket, kulturella sedvänjor, etcetera.

Storkriket utgör ett av Sveriges kärnområden för nationellt hotade och sällsynta arter med drygt tusen registrerade rödlistade arter, se tabell i avsnitt 14.2.1. I avsnittet ges många exempel på arter som är viktiga utifrån bevarandet av biologisk mångfald.

Nedan beskrivs tre exempel på arter som är intressanta utifrån kulturella sedvänjor och biologisk mångfald.

Skandinavisk nominatunderart av kronhjort

I Storkriket finns den skandinaviska nominatunderarten av kronhjort (*Cervus elaphus elaphus*), klassad som nära hotad (NT). Troligen härstammar dessa kronhjortar från de djur som först vandrade in i Sverige efter

istiden. Denna population har inte blandats upp med utifrån kommande kronhjortar och är sannolikt de enda som undgått påtaglig hybridisering med djur av främmande ursprung och kan klassas som genetiskt intakt.

Rasen namngavs av Carl von Linné år 1758 och var då relativt spridd i Götaland, för att sedan minska kraftigt. I slutet av 1800-talet fanns rasen endast kvar i ett fåtal individer på gods i och strax utanför det som idag utgör Storkriket. Populationen har sedan dess åter ökat och den uppskattade populationen är idag cirka 3 000 djur före jakt. Det är det antal som anses eftersträvansvärt i området, utifrån att uppnå en livskraftig stam som samtidigt är hanterbar för att inte riskera hybridisering och för att inte skapa för stora skador på skog eller produktionsförluster i jordbruket.

Jakt på kronhjort (och annat vilt) är en viktig kulturell sedvana, och bidrar till livsmedelsproduktion och besöks- och restaurangbranschen. Att se och fotografera kronhjortar utgör också en friluftsupplevelse.

Referens

- Länsstyrelsen Skåne, 2023. *Regional förvaltningsplan för kronhjort (kronvilt), nominatunderarten 2022–2025*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-05)

Storkrikets vita storkar

Storkrikets symbol, den vita storken (*Ciconia ciconia*), var fram till 1930-talet en vanlig syn i områdets byar där de ofta häckade på gårdarnas tak. Med bland annat utdikningen och införandet av moderna jordbruksmetoder minskade antalet storkar kraftigt och den sista svenska häckningen skedde 1954 i mitten av Storkriket. Sedan 1989 pågår ett omfattande projekt med att återintroducera storken i Skåne med uppfödning bland annat i Hemmestorps Mölla i hjärtat av Storkriket. Det finns idag ett 50-tal frihäckande storkpar i Skåne och lika många i storkprojektets två storkhägn. Från Hemmestorps Mölla släpps varje år ut omkring 100 ungstorkar i slutet av juli. Genetiskt består storkarna i projektet främst av polska individer med ett visst inslag av spontant influgna individer. Den vita storken har historiskt gett upphov till en rad sägner och kulturella sedvänjor.

Referenser

- Storkprojektet. *Hemsida*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

Sällsynta åkerogräs

Ett antal åkerogräs som idag är ytterst sällsynta men som förr var vanliga i jordbrukslandskapet finns i två skyddade områden i Storkriket, Dalby västermark och Kulturens Östarp. Dessutom förekommer de på de sandiga markerna i Vombsänkan, vilket kan bero både på störningar från militära fordon samt på det faktum att de utgör rester av en ogräsflora som fanns i trädesåkrar på sandig mark ända in på 1900-talet.

Referenser

- SLU Artdatabanken. Artfakta. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Lunds Botaniska Förening, i enlighet med inkommet remiss-svar inom ramen för samråd av UNESCO-ansökan för Storkriket 2023-10-28.
- Lunds kommun. Naturresevat Dalby Västermark. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

14.3.2 Vad finns det för ekologiska, ekonomiska eller sociala påfrestningar som eller förändringar som kan utgöra ett hot mot dessa arter eller varieteter?

Kronhjorten utgör ett problem för jord- och skogsbruk genom skador på olika jordbruksgrödor och barkfläkning, främst på gran. Detta kan medföra en risk för alltför hög avskjutning. Genom stängsling av områden med för kronhjorten attraktiva grödor och stödutfodring kan skadorna minska. En annan risk som kronhjorten löper är störningar under känsliga tider, som vid brunsten. Bland annat har naturfotografer och andra besökare tagit sig för nära.

Dödlighet under flyttning och övervintring är avgörande faktorer för storkpopulationen i Skåne. En annan utmaning är att många av de skånska storkarna stannar i lämpliga miljöer på kontinenten i stället för att komma tillbaka till Skåne för att häcka.

De gamla åkerogräsen har inte någon möjlighet att överleva i det moderna odlingslandskapet med bekämpningsmedel och stora odlingsytor utan de behöver särskilda skyddade områden för att klara sig.

14.3.3 Vilka indikatorer på artnivå används eller kommer att användas för att bedöma tillståndet för populationen och för de traditioner som är kopplade till dem?

Framförallt jagas det kronhjort på de skånska godsens. Antalet fällda djur är en indikator på tillståndet för populationen och alla skjutna djur ska rapporteras till Länsstyrelsen enligt jaktförordningen. Länsstyrelsen genomför återkommande inventeringar som ger underlag för antalet avskjutningslicenser.

Inom storkprojektet görs årliga räkningar och ringmärkningar av ungarna som ger bra underlag för bedömning av populationen. Antalet flygga ungar av den vita storken är en viktig indikator på artens tillstånd. Storkprojektet försöker också få in information om var de vuxna individerna befinner sig och tar här hjälp av att vädja till intresserade att rapportera in storkobservationer. Det har även genomförts projekt där man utrustat storkar med sändare för att kunna följa deras migration. Alla storkar i projektet är märkta, dels med traditionella aluminiumringar och dels med färgringar.

I naturreservatet Dalby västermark sker regelbunden uppföljning av åkerogräsens status i länsstyrelsens och Lunds botaniska förenings regi.

14.3.4 Vilka åtgärder kommer att vidtas för att bevara den genetiska mångfalden och de traditioner som hänger samman med en bevarad genetisk mångfald?

För bevarande av nominatunderarten av kronhjort (*Cervus elaphus elaphus*) sker samarbete med länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, jägare och markägare i syfte att skapa en långsiktigt hållbar förvaltning.

Biosfärområde Storkriket har valt den vita storken som symbol och kommer att samverka med storkprojektet för att öka möjligheten för arten att få en livskraftig population i biosfärområdet.

Samarbete med kulturreseptatet Kulturens Östarp ökar kunskapen om de traditioner som hänger samman med en bevarad genetisk mångfald i kulturlandskapet. Bland annat odlas äldre sorter av grödor där det förekommer inslag av åkerogräs som är hotade.

Projektet *Hotade skånska arter* är ett samarbete mellan Länsstyrelsen Skåne, Lunds botaniska förening, Fredriksdal Muséer och Trädgårdar i Helsingborg samt Botaniska trädgården vid Lunds universitet. Projektet syftar till att rädda kvar lokala provenienser av de mest hotade arterna i odling, så kallat ex situ-

bevarande. Vid behov kan sedan bestånd i naturen stärkas och nya bestånd etableras (<https://www.botan.lu.se/hotade-skanska-arter>). I projektet ingår växtmaterial från Storkriket.

15 UTVECKLA

Biosfärområden har tre huvudfunktioner: bevara, utveckla och stödja. Detta kapitel täcker delen om att utveckla, biosfärområden ska främja en sociokulturellt och ekologiskt hållbar ekonomisk utveckling och samhällsutveckling.

Kapitlet är uppdelat i följande delar:

- Potential till att utveckla
- Turismutveckling
- Jordbruksverksamheter
- Andra verksamheter
- Fördelar för lokalbefolkningen
- Kulturella värden

15.1 Potentialen när det gäller att främja en ekonomisk utveckling och en samhällsutveckling som är sociokulturellt och ekologiskt hållbar.

15.1.1 Beskriv på vilket sätt området har potential att fungera som modell för hur en hållbar utveckling kan främjas.

En rad olika aktörer, såsom kommuner, andra myndigheter, företag och olika ideella organisationer, spelar en avgörande roll för att utveckla Storkriket och främja hållbar utveckling. Redan idag bidrar många olika aktörer i området med arbete, engagemang, inspiration och innovation som kan utvecklas ytterligare och spridas till andra områden runt om i världen. Genom att vara ett internationellt föredöme har vi chansen att visa vägen framåt. Nedan presenteras några av alla de aktörer som bidrar till områdets utveckling samt även biosfärorganisationens nuvarande och framtida utvecklingsarbete.

Biosfärorganisationens arbete under kandidaturen och framåt

Genom samverkan över gränser har biosfärområdet möjlighet att lösa utmaningar och komma ännu längre i hållbarhetsarbetet. Biosfärorganisationens kanske främsta roll är att bidra till en utvecklad samordning och samverkan i olika frågor, både horisontellt och vertikalt. I biosfärområdets föreslagna strategi finns för området aktuella mål, fokusområden och möjliga arbetsinsatser.

Under kandidaturfasen har biosfärverksamheten påbörjat samordning av olika frågor och utveckling av gemensamma projekt som ska ligga till grund för områdets potential att bidra som modellområde för hållbar utveckling. Ett exempel på samarbete som har påbörjats är arbetet kring hållbar plats- och destinationsutveckling av Storkriket. Förutom de tre kommunerna så har lokala destinationsbolag, företag och föreningar deltagit. Ett annat projekt som har utvecklats och där Lunds universitet i samverkan med biosfärorganisationen har sökt och fått finansiering av Formas (Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande), är ett kommunövergripande policylab för klimatanpassning på landskapsnivå.

Genom samarbete med olika lokala aktörer så har biosfärorganisationen vidare arbetat med utveckling av olika vandrings- och ridleder, utforskat begreppet existentiell hållbarhet i samverkan med Lunds universitet,

deltagit i olika projekt kring kulturens roll i hållbar utveckling och utvecklat flera biosfärfestivaler och arrangemang i samverkan med många lokala aktörer.

Ett framtida biosfärcentrum

Arbetet med att undersöka förutsättningarna och lokalisering av ett biosfärcentrum samt portar och noder i området har påbörjats. Biosfärcentrumet ska vara ett centrum för biosfärverksamheten inom området och fungera som bollplank, initiativtagare och stöd för lokala idéer och initiativ. Centrumet ska vara en tillgänglig plattform för frågor som rör brukande och bevarande av naturresurserna i landskapet. Det ska också vara ett forum för frågor om hållbar utveckling och en gränsöverskridande mötesplats för olika discipliner och tvärvetenskapliga frågor. Under kandidaturen har Hasslemölla gård tagits fram som ett gemensamt förslag på framtida biosfärcentrum.

Hasslemölla gård ligger strax utanför Veberöd, mitt i biosfärområdet, och är en 61 hektar stor fastighet som stäcker sig upp mot Romeleåsen längs Skogsmöllebäckens dalgång och angränsar mot Ljungen och Klingavälsåns naturreservat. Lunds kommun förvärvade fastigheten år 2020.

Foto: Hasslemölla Gård, strax öster om tätorten Veberöd.

Gården består av ett bostadshus, två ekonomibyggnader och en gammal vattenkvarn (mölla). Bostadshuset och den ena längan är från slutet av 1800-talet medan den äldsta längan är från början av samma århundrade. Gårdsmiljö, landskap och bebyggelsen med möllan, bostadshuset och korsvirkeslogen har mycket höga kulturhistoriska värden och är att betrakta som omistliga.

Under sommaren 2021 genomfördes det omfattande naturinventeringar och inom Hasslemölla finns stora ytor med sandhed, ädellövskog, sumpskog och fuktängar. Inventeringarna resulterade i ett stort antal fynd, totalt cirka 1 200 olika arter. Bland dessa finns flera ovanliga arter, bland annat 85 rödlistade arter som

förekommer spritt inom området. Den sandiga jordbruksmarken, hedarna, och ädellövskogen har särskilt höga naturvärden.

Hasslemölla gård ligger i ett område med goda möjligheter till naturupplevelser. Vombsjön, norra delarna av Vombs fure, Övedområdet, Körbärsdalen och Romeleåsen är stora områden som kan rymma många besökare. Det saknas idag en naturlig sammanhållande målpunkt för besökare som anländer till området. Utan en bra målpunkt med informationsplats samt toaletter och gärna café är det svårt att attrahera och kanalisera besökare. Vidare blir det allt viktigare att kunna erbjuda personer som inte har tillgång till bil en möjlighet att kunna besöka fina naturområden genom att nyttja allmänna transportmedel.

Fastigheten har stora behov av upprustning och renovering och interna diskussioner pågår kring Lunds kommuns ekonomiska möjligheter. Förutsättningarna för kollektivtrafik till Hasslemölla är goda från alla närliggande tätorter vilket styrker platsens möjlighet som biosfärcentrum.

Under 2024 kommer biosfärorganisationen, med finansiering från svenska Tillväxtverket, utveckla en vandringsled med utgångspunkt från Hasslemölla gård till Hemmestorps Mölla där storkhägnen och uppfödning av vit stork genomförs. Vandringsleden kommer möjliggöra för besökare till området att se storkar i Storkriket samt även andra för området viktiga arter, såsom kronhjort och rovfåglar.

Foto: Storksläpp vid Hemmestorps Möllas hägn. Fotograf: Sven Persson.

Storkrikets strategi för utveckling

För att utveckla arbetet i Storkriket och vägleda gentemot målsättningen ”att vara ett välfungerande modellområde för hållbar utveckling” så har biosfärorganisationen tagit fram en strategi. Strategin innehåller mål, stödprocesser och fokusområden och är vägledande för områdets utveckling fram till 2025. Dokumentet kommer därefter behöva aktualiseras utifrån uppdaterade internationella riktlinjer och Storkrikets då aktuella förutsättningar och behov (se kapitel 13.1 samt bilaga 3).

De fem fokusområdena är framtagna under kandidaturen och identifierade utifrån lokala förutsättningar, värden, utmaningar och möjligheter.

Följande fem fokusområden ska vägleda arbetet och visar på områden där Storkriket särskilt kan fungera som modellområde.

1. Välmående ekosystem och rik biologisk mångfald.
2. Smart vattenhantering.
3. Värdefullt odlingslandskap och lantbruk.
4. Framgångsrikt samspel mellan stad och land.
5. Fantastiska besöksmål och tillgängligt friluftsliv.

Förutom fokusområden innehåller strategin ett antal stödprocesser och metoder som genomsyrar alla fokusområden, dessa är exempelvis forskning, innovation, kommunikation och kultur.

Att lyfta fram kultur som en stödprocess/metod i Storkrikets strategi ska förhoppningsvis leda till konkreta exempel på hur kulturen kan verka som en drivkraft i omställningsarbetet.

Människor inom och engagemanget för kulturella och kreativa upplevelser och branscher i biosfärområdet har potential till att utveckla Storkrikets identitet och leda till nyskapande processer och innovationer. Kulturen i bemärkelsen stödprocess bidrar till kunskapsutveckling, förståelse för historia och framtid, kreativitet och innovativa lösningar samt mångfald och gemenskap. Det är också ett sätt att nå ut till nya grupper i samhället, engagera fler och skapa situationer där olika perspektiv kan mötas. Företagen inom de kulturella och kreativa branscherna (KKB) i biosfärområdet är främst småskaliga, och de finns både på landsbygd och i tätorter. En större aktör som driver utvecklingen av sektorns potential att bidra till hållbar utveckling är Lunds universitet som 2018 antog en ny strategi för KKB-sektorn. Strategin ligger till grund för en rad satsningar där Storkriket redan är en samarbetspart. Arbetet ska härifrån utvecklas vidare och erfarenheter från Storkriket kan bidra som modell och inspiration kring nya sätt att främja hållbar utveckling och agera modell.

Länsstyrelsen Skåne och Region Skåne

Länsstyrelsen Skåne och Region Skåne är två betydelsefulla aktörer som båda verkar för regional hållbar utveckling. Deras insatser i landskapet och strategiska styrdokument har stor betydelse för Storkriket och stöder det nuvarande och kommande arbetet. Båda aktörerna har varit delaktiga i utvecklingen av Storkriket, exempelvis finansierade Region Skåne förstudien och Länsstyrelsen Skåne deltar aktivt i den pågående utvecklingen. Det finns en rad regionala styrdokument som exempelvis *Strategi för framtidens friluftsliv i Skåne 2030*, *Tillsammans för ett hållbart Skåne 2022–2025*, *Regional Handlingsplan för grön infrastruktur i Skåne* och *Klimat- och energistrategi för Skåne* – dokument som på olika sätt kan vara vägledande för arbetet i Storkriket och som kan visa på hur en hållbar utveckling i området kan främjas.

Kommunerna

Sveriges kommuner är lokala demokratiskt politiskt styrda organisationer som har ett stort förvaltningsansvar inom respektive kommun. Det förslagna biosfärområdet Storkriket omfattar hela Sjöbo kommun, hela Lunds kommun och ungefär en tredjedel av Eslövs kommun. Dessa kommuners strategiska och operativa hållbarhetsarbete lägger grunden för det föreslagna biosfärområdets potential att främja en hållbar utveckling av samhället.

Samtliga tre kommuner har ambitionen att vara hållbara kommuner och verkar för att FN:s globala hållbarhetsmål ska vara integrerade i kommunala styrdokument och verksamheter. Sjöbo kommun har beslutat om lokala miljömål i sitt program *Hållbara Sjöbo 2034* som också beskriver den omställning som måste

ske för att kommunen ska uppnå en ekologisk hållbar utveckling. Den övergripande styrningen för ett systematiskt arbete inom hållbarhetsområdet i Lunds kommun utgörs av *Lunds program för ekologisk hållbar utveckling – LundaEko 2021–2030* och *Lunds program för social hållbarhet 2020–2030*. De två kommunövergripande styrdokumenterna omfattar både den kommunala organisationen och det geografiska området och innehåller ambitiösa mål för arbetet med hållbar utveckling. Eslövs kommun håller på att ta fram en miljöstrategi för Eslöv vars syfte är att driva, samla, visa och följa upp den kommunala organisationens arbete med olika miljöfrågor.

Varje svensk kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Den ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och beslutas av kommunfullmäktige. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Frågor kring olika hållbarhetsaspekter som exempelvis klimatanpassning, markanvändning och hur kommunerna ska utvecklas i hållbar takt med omvärlden är centrala delar i översiktsplanerna.

De tre kommunernas olika styrdokument kopplar alla till de globala målen i Agenda 2030. Detta arbete ger en stabil grund för att också utveckla arbetet med Storkriket som ett modellområde för hållbar utveckling.

Exempel på pågående kommunalt samarbete

Storkrikets tre kommuner deltar i olika samarbeten med andra kommuner och organisationer på lokal, nationell och internationell nivå där olika hållbarhetsområden hanteras. Kommunerna arbetar också med olika aktiviteter som vänder sig till medborgare i de tre kommunerna. Det handlar bland annat om att uppmärksamma olika hållbarhetsfrågor genom olika priser kopplade till miljö och hållbarhet, arrangera aktiviteter som klädbytdagar och föreläsningar och föra olika dialogmöten kring viktiga hållbarhetsfrågor. Några exempel följer nedan.

Vattenråden och Sydvatten

I Storkriket rinner ett antal åar genom landskapet. De tre kommunerna har länge varit aktiva inom de vattenråd som hanterar frågor kring dessa vattendrag. Vattenråd är forum där kommuner, företag, intresseorganisationer, markägare och myndigheter möts för att diskutera hur gemensamma vattenfrågor kan hanteras.

När det gäller Kävlingeåns vattenråd omfattar det alla de tre kommunerna medan Lunds kommun och Sjöbo kommun också arbetat med Höje å vattenråd och Sjöbo med vattenrådet för Nybroån, Kabusaån och Tygeån längst i öster. Inom vattenråden har ett aktivt åtgärdsarbete med att bland annat anlägga hundratals hektar dammar i anslutning till åarna bidragit till ökad biologisk mångfald, bättre vattenkvalitet och minskad övergödning.

Sydvatten är ett kommunägt aktiebolag mellan 17 kommuner i västra Skåne, däribland Lunds och Eslövs kommun, som producerar dricksvatten till nästan 1 miljon invånare, detta tack vare Storkrikets unika förutsättningar för dricksvattenproduktion genom förekomsten av en stor ytvattenresurs (Vombsjön), kombinerat med möjlighet till effektiv infiltration i de naturliga sandavlagringarna söder om Vombsjön.

RÅSK, Romelås- och Sjölandskapskommittén

Lund och Sjöbo kommuner i samverkan med kommunerna för Malmö, Ystad, Svedala, Skurup och Trelleborg samt Region Skåne har utvecklat ett samarbete inom ramen för Romeleåsens och Sjölandskapskommittén. Sjö- och åslandskapet vid Romeleåsen i Storkriket är ett av de områden som enligt fjärde kapitlet i miljöbalken i sin helhet är av riksintresse med hänsyn till de natur- och kulturmiljövärden som finns i området. I dessa områden ska turismens och friluftslivets intressen särskilt beaktas vid

bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Ändamålet med kommittén är att medlemmarna ska värna och utveckla natur- och kulturmiljövärdena inom Sjö- och åslandskapet.

Fossilfria kommuner

Eslövs kommun och Lunds kommun har tillsammans med fem andra skånska kommuner deltagit i projektet *Fossilbränslefri kommun* under sju års tid. Båda kommunerna har nått långt i sitt arbete med att göra de kommunala organisationerna fossilbränslefria och hade 2020 uppnått 99 procents fossilbränslefrihet. Fokus i arbetet har legat på tyngre fordon, arbetsmaskiner, tjänsteresor och inköp av produkter och tjänster. Utifrån dessa erfarenheter kan arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser i hela Storkriket utvecklas och kunskaper och metoder kan också spridas till andra områden.

Eslöv en av Sveriges Ekokommuner

Eslövs kommun är en av Sveriges drygt hundra ekokommuner. Sveriges ekokommuner är ett nätverk av kommuner som samverkar för att främja utvecklingen för ett hållbart samhälle utifrån en ekologisk grundsyn med en tydlig koppling till det ekonomiska och sociala perspektivet.

Klimatneutrala Lund 2030

Lunds kommun har en lång tradition av hållbarhetsarbete. Kommunen har vunnit otaliga nationella och internationella priser för sitt arbete, däribland miljöbästa kommun i Sverige, bästa friluftslivkommun och bästa kommun på ekologiska livsmedel. Lund har utsetts till att bli en av EU:s hundra första klimatneutrala städer till år 2030. År 2022 utsågs Lund även av WWF till Årets globala klimatstad, det betyder att av 280 deltagande städer i världen så hamnar Lunds klimatarbete i topp tillsammans med Colombias huvudstad Bogotá.

Referens

- Lunds kommun. *Klimatneutrala Lund*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-06)

Föreningsliv och ideell sektor

I Storkriket finns ett rikt föreningsliv med allt från stora lokala kretsar av rikstäckande föreningar till mindre grupper för smalare intressen. Föreningarna är en tillgång för den sociala hållbarheten, för att främja lokalt engagemang och för att i praktiken driva förändring. Det finns goda möjligheter att starta samarbeten mellan olika aktörer tack vare den stora intressebredden som finns representerad bland föreningarna.

Vi hittar 130 ideella kulturföreningar inom områden som teater, konst, dans, film och litteratur. 250 ideella sportföreningar är aktiva inom området och utöver dem finns de som drivs som en verksamhet, som exempelvis många av ridskolorna. Byalag finns i de flesta mindre tätorterna och området har 37 pensionsföreningar. Exempel på föreningar som mer specifikt jobbar med både social och ekologisk hållbarhet – med en betoning på det sistnämnda – är:

Naturskyddsföreningen i Skåne (Svenska Naturskyddsföreningen, SNF) har tre lokalkretsar i Storkriket. Via projekt, information, undervisning och forskning verkar Naturskyddsföreningen för en hållbar utveckling i samhället och att skapa respekt och förståelse för naturens värden både hos myndigheter och medborgare. Naturskyddsföreningen i Skåne driver Hörjelgården där man kan uppleva kulturlandskapet som det kan ha sett ut på 1700-talet.

Skånes Ornitologiska Förening (BirdLife Sverige) verkar för större kännedom och bättre levnadsbetingelser för den skånska fågelfaunan och för att sprida intresse bland allmänheten för ornitologi och naturvård.

De båda föreningarna ovan driver tillsammans Storkprojektet vars målsättning är en vild storkstam i Skåne.

Friluftsförbundet arbetar för ett naturnära friluftsliv för alla och har fem lokalföreningar i Storkriket. Friluftsförbundet driver även förskolor och skolor för en hållbar livsstil där undervisningen huvudsakligen sker utomhus. En av förskolorna finns i Storkriket.

Scouterna ger barn och unga från alla delar av samhället chansen att få uppleva äventyr tillsammans och samtidigt växa som individer. Genom att arbeta tillsammans och vara utomhus så mycket som möjligt lär sig scouter om naturen. I Storkriket finns 16 scoutkårer/loklföreningar inom Scouterna.

Företagande

Det bedrivs ett omfattande hållbarhetsarbete i samarbete med företagen inom Storkriket. Ett exempel är Klimatalliansen i Lund som består av ett 25-tal företagsmedlemmar från olika branscher. Många driver redan ett aktivt arbete för att minska sin negativa klimatpåverkan. Andra har sett klimatfrågan som en del av affärsutvecklingen för att skapa nya produkter och att stärka sitt varumärke.

Region Skåne har initierat sju kluster som för samman företag, myndigheter och akademi. Klustren skapar nätverk och har både events och andra kontaktskapande aktiviteter. Flera av klustren har en uttalad ambition att stötta hållbar utveckling, som till exempel Sustainable Business Hub, Packbridge och IUC syd (Industriella utvecklingscentra), som tillsammans organiserar flera hundra medlemmar, varav större delen företag.

Stiftelsen TEM (Teknik, Ekonomi och Miljö), grundades av Lunds universitet, Malmö stad och Sjöbo kommun och har numera sitt säte i Malmö. TEM är en oberoende, intäktsfinansierad organisation som utvecklar hållbarhetsarbetet i såväl privata företag och organisationer som offentliga verksamheter.

Ekonomihögskolan, Lunds Tekniska Högskola och Sparbanken Skåne etablerade i september 2022 ett gemensamt centrum för hållbar näringslivsutveckling, Sparbanken Skånes centrum för hållbar näringslivsutveckling (SSCEN). Centrumet finansieras inledningsvis genom en donation från Sparbanken Skåne, som ägs av stiftelsen Sparbanken Finn.

Enskilda företag driver hållbarhetsfrågor inom Storkriket och gör stor skillnad i det praktiska arbetet. De är för många för att beskriva i detalj, men ett par exempel visar på potentialen. Ett större företag är Alfa Laval i Lund som jobbar specifikt för att bidra till 2030-målen, samtidigt som de eftersträvar ekonomisk hållbarhet. De säger att 15 av de 17 målen påverkas positivt av deras arbete, där bland annat teknologin bidrar till ett mer hänsynsfullt utnyttjande av världens resurser. Ett annat exempel är Kraftringen som har ett projekt för att minska energianvändningen på Nordic Sugar med 25 procent tack vara fossilfri ånga från Örtoftaverket. Ett mellanstort företag är Soeco i Dalby som bidrar till ett hållbart samhälle genom att renovera begagnade möbler till kontor och verksamheter. De har även ett program för social hållbarhet. Det finns gott om fåmansföretag, framför allt i Sjöbo, där de står för 55 procent av alla arbetstillfällen i kommunen, vilket också visar på potentialen att bidra till en hållbar utveckling även i en mindre skala. Ett exempel är salong BARR som erbjuder hårvård med giftfria produkter, miljöanpassade städprodukter och källsortering av sopor. Salongen inryms i en återbrukad arbetsbod inredd med möbler från secondhand. Stöd och uppmuntran till mindre företag när det gäller hållbarhetsarbete, kan vara extra viktigt eftersom företagen i fåmansföretag inte har samma resurser för att driva hållbarhetsutveckling av verksamheten.

Länkar till företagande:

- Soeco. Återanvänd möbler och bidra till en bättre hållbarhet. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Alfa Laval. Kort om Alfa Laval – vilka vi är och vad vi gör. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Företagarna, 2022. Företagarfakta Sjöbo kommun. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Stiftelsen TEM. Teknik, Ekonomi och Miljö. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Kraftringen AB. Hållbarhet och miljö. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

Forskning och innovation

Det finns ett aktivt intresse från de lokala universiteterna att bidra till en hållbar utveckling (se avsnitt 16.1). De tre universiteterna (Lund, Malmö och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)) samt starka forskningsanläggningar (MAX IV-laboratoriet och European Spallation Source (ESS)) har stort fokus på forskning och utbildning inom hållbarhet. De två ovan nämnda forskningsanläggningarna kommer bilda ett nav i den europeiska forskningsinfrastrukturen och bidra till forskning inom bland annat miljövetenskap, material, energi, medicin och transport. Andra exempel på viktiga institut, centrum och samarbeten kopplade till Lunds universitet, som kan bidra till att stödja utvecklingen i biosfärområdet, är Hållbarhetsforum på Lunds universitet, Centrum för klimat och miljövetenskap på Lunds universitet (CEC), Institutet för mänskliga rättigheter, Birgit Rausing Centrum för Medicinsk Humaniora (BRCMH), Science Village, Internationella miljöinstitutet IIIIEE, Centre For Sustainability Science LUCSUS och Pufendorfinstitutet. Hållbart företagande studeras och initieras även på Ekonomihögskolan i Lund vid Sparbanken Skånes centrum för hållbar näringslivsutveckling (SSCEN).

På SLU Alnarp finns till exempel institutionen för biosystem och teknologi som utforskar samspelet mellan mark, växter, djur, miljö, klimat och människor i system för hållbar produktion av mat och förnyelsebara råvaror. Här finns också institutionerna för växtförädling och växtskyddsbiologi som utvecklar framtidens grödor och hur dessa ska klimatsäkras och skyddas på ett hållbart sätt. Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning kan tillsammans med institutionen för människa och samhälle genom samhällsvetenskapligt inriktad forskning ytterligare bidra till systemperspektiv och tvärvetenskaplig kunskap.

Flera av angivna institut och centra stödjer redan idag Storkrikets utveckling genom samarbeten och projekt och det finns stor potential att utveckla detta och skapa nya samarbeten med andra institutioner.

15.1.2 Hur ska förändring och framgång bedömas (vilka är målen och vilka indikatorer ska användas)?

Biosfärområdets mål, fokusområden och stödprocesser beskrivs i kapitel 13 samt i strategin (se bilaga 3). Strategin är uppdelad i en övergripande målsättning, fyra mål, fem fokusområden och sex stödprocesser.

Uppföljning av biosfärorganisationens arbete samt strategin sker kontinuerligt och sammanfattas kortfattat i biosfärkontorets årsredovisning. I samband med nationella och internationella utvärderingar vart femte år görs en mer djupgående och omfattande rapportering som också mer detaljerat inkluderar andra aktörers bidrag till strategin. Kommuner, länsstyrelse, region, universitet och lokala företag och organisationer har alla sina egna indikatorer och års- och hållbarhetsredovisningar, vilka kan utgöra en grund för uppföljning och utvärdering.

Mätvärden för att följa upp strategin ämnar kombineras med inspiration från Unescos färdplan för biosfärområden *A New roadmap for the Man and the Biosphere* som gäller fram till 2025. Exempel på mätvärdeskopplingar mellan Storkrikets strategi och färdplanens mätvärden finns listade i strategin.

15.2 Om det finns en välutvecklad turism:

Det föreslagna biosfärområdet Storkriket har stora natur- och kulturhistoriska värden, men fram till och med biosfärkandidaturen har det inte gjorts något övergripande arbete för att skapa en identitet för området. Under kandidaturen inleddes, genom finansiering från Tillväxtverket och Leader, ett sådant arbete. Syftet med projektet är att tillsammans med lokala aktörer lägga grunden för hållbar plats- och destinationsutveckling av Storkriket. I bred samverkan använder projektet Tillväxtverket och Riksantikvarieämbetets *Handbok för hållbar turismutveckling i världsarv och kulturmiljö* (utvecklad ur Unescos metod *World Heritage Sustainable Tourism Toolkit*). Målet är en långsiktig och hållbar besöksnäring med syfte att gagna både områdets biologiska mångfald och dess invånare.

Storkrikets höga natur- och kulturvärden, som en grön lunga för återhämtning belägen i Nordens största metropolregion, har stor potential att utveckla en hållbar besöksnäring. I Storkriket finns över 50 naturreservat, en nationalpark, ett internationellt erkänt Ramsar-område och ett flertal sjöar. Den medeltida staden Lund ligger lättillgängligt i väster och vår tids bristvara, tysta områden, finns framför allt i områdets centrala och östra delar. I Storkriket finns ett stort utbud med potentialen att styra besöksflöden mellan stad och land, inom upplevelser rörande natur- och friluftsliv, kulturhistoria och samtida kulturliv, event och tävlingar, samt gastronomi.

Foto: Ramslök i Lövestad. Fotograf: Sara Ericsson.

15.2.1 Redogör för de olika typer av turism och de turistanläggningar som finns. Gör en sammanställning över de viktigaste turistattraktionerna i det föreslagna biosfärområdet och var de finns.

Naturnära upplevelser och besöksnäringar

Vandring och friluftsområden

Skåneleden är ett nätverk av 140 mil vandringsleder i Skåne med hög kvalitet vad gäller naturupplevelser, märkning av leder, övernattningsmöjligheter i vindskydd och anslutningar till tåg och busslinjer. Nätverket är uppdelat i sex delleder, där två berör Storkriket. Genom Storkriket går även fyra pilgrimsvägar. Härifrån finns det möjlighet att vandra söderut ända till Santiago de Compostela i Spanien, eller norrut ända till Trondheim i Norge.

Skrylleområdet utanför Lund är ett av södra Sveriges mest välbesökta motions- och friluftsområden med cirka 800 000 besökare per år. Området består av ett tiotal sammanlänkade naturreservat samt nationalparken Dalby Söderskog. Förutom spår och vandringsleder finns här ett naturum där man får veta mer om de djur, växter, geologi och kulturhistoria som format området. Det finns även ett viltgömsle där man kan spana på framför allt vildsvin men även rådjur, dovhjort, räv, grävling och skogsfåglar. På Skrylle kan man också ta del av kulturaktiviteter med naturtema för familjer.

I de södra delarna av Storkriket finns Romeleåsen- och Sjölandskapet. Inom detta område finns ett omfattande friluftsliv som inkluderar bland annat Häckebergaområdet och Strövområde Snogeholm. Snogeholmsområdet är ett populärt besöksmål som drivs av Stiftelsen Skånska Landskap. Förutom ett tiotal vandringsstigar och -leder i området finns här även möjligheter till fiske, hyra kanot, rida och ta del av konstverk i naturen. Här finns även husbilsparkering, tältplats och stugor att hyra.

Foto: Utflykt. Markering för Skåneleden i bakgrunden. Projekt: Landskapet som gestaltad livsmiljö. Fotograf: Nille Leander

Cykling

Sommaren 2023 invigdes Cykelleden Skåne med totalt 57 mil cykelleder. Även denna är uppdelad i dellerder där två av de tre berör Storkriket. Cykelleden positionerar Skåne som en av de bättre cykelregionerna i norra Europa. För de som föredrar mountainbike finns sex kostnadsfria spår i Storkriket med olika svårighetsgrader.

Ridning

Det finns både större och mindre ridanläggningar i området som arrangerar tävlingar och event året runt. Den mest välkända är Flyinge kungsgård som arrangerar ett tiotal event varje år. Flyinge är också en kulturmiljö av riksintresse med en 900 år lång historia av hästavel. Ridleder finns i Vollsjö, Björka, Skrylle, Snogeholm och i Flyingebygden.

Fågellivet

Krankesjön och det närliggande Vombs ängar beskrivs av fågelskådare som Sveriges bästa fågelområde i inlandet. Krankesjön och Vombs ängar gränsar till Klingavälsåns dalgång som är ett av Skånes största naturreservat. I området finns många attraktiva häckningsplatser för våtmarksfåglar och vid de viktigaste platserna finns det fågeltorn eller gömslen så att besökare kan se utan att störa fågellivet. Vid Hemmestorps Mölla får allmänheten se årets storkungar i Storkprojektet pröva sina vingar för första gången. Eventet hålls i slutet av juli och lockar över 1000 besökare. Hemmestorps Mölla är en besöksplats som kommer få ökad betydelse i biosfärområde Storkriket.

Foto: Krankesjön, utsiktsgömsle. Fotograf: Per Blomberg.

Sportfiske

Sjöarna och åarna i biosfärområdet hyser mycket fisk och särskilt Vombsjöns stora abborrar har fått stor uppmärksamhet och är uppskattade. Försäljning av fiskekort, både till anlagda fiskedammar och sjöar, är del i besöksnäringen. Alltmer av fisket sker i formen av *fånga och släppa*. Sjöarna, och framför allt Vombsjön, är också välbesökta av badande familjer under sommaren.

Jakt

Jakt som besöksnäring i Storkriket är framför allt knuten till godsens och pågår främst under hösten och fram till slutet av januari.

Hjortar

Vombs fure och Vombs ängar är ett av de viktigaste områdena i Skåne för Skånes landskapsdjur, kronhjorten. Ett djurskyddsområde är upprättat i Vombs fure för att ge kronhjortarna en lugnare plats att röra sig i. Det finns i Storkriket även dovhjort och särskilt uppmärksammade är de vita dovhjortarna som introducerades av Övedskloster på 1700-talet.

Foto: Dovhjortar i Klingavälsån naturreservat. Fotograf: Yves Poussart.

Kultur och kulturarv som besöksledning

Staden Lund, med rötterna i medeltiden, är biosfärområde Storkrikets mest besökta besöksmål. Enbart Domkyrkan i Lund har över 700 000 besökare varje år. Det kulturhistoriska museet Kulturen i Lund hade 117 000 besökare 2019. Lunds långa historia och närvaron av universitetet är ett tema som återkommer. Lunds universitet välkomnar barn och vuxna att experimentera på Vattenhallen. Universitetet driver även Botaniska trädgården och flera museer där Skissernas museum är världsunikt genom att fokusera på den kreativa processen. Konsthallen, även den i centrum av Lund, visar samtida konst och är en av Lunds kommuns kulturverksamheter.

Universitet har 42 000 studenter så kulturlivet i Lund är ungdomligt och med ett stort utbud av restauranger och caféer i stadskärnan. Som besöksmål är Lund både lättillgänglig att resa till genom täta tågförbindelser med framförallt övriga Skåne och Köpenhamn. Den är också lättillgänglig genom att besöksmålen ligger på gångavstånd i staden.

Det främsta kulturhistoriska besöksmålet är som nämnts domkyrkan i Lund. Från samma tid är Dalby kyrka som attraherar danska besökare som Nordens och Danmarks äldsta stenkyrka. Strax utanför biosfärområdet ligger även Uppåkra, en fornlämning som är så stor att det liknas vid Nordens Pompeji.

Kulturresevatet Kulturens Östarp är ett friluftsmuseum om lantbruk och odling under mitten av 1800-talet som välkomnar besökare året om. Under sommarmånaderna har Kulturens Östarp aktiviteter som levandegör kulturmiljön för besökare.

I Storkriket finns 13 slottsmiljöer, flera av dessa räknas till de främsta i Sverige från sin epok. De flesta av slotten är privatbostäder och inte öppna för allmänheten men kulturmiljöerna runt slotten, med parker, kyrkor och byar, gör dem intressanta att besöka. Övedskloster är det främsta besöksmålet bland slotten, både för sin rokokko-arkitektur samt för deras event, däribland julmarknad och hästtävlingar. Övedskloster erbjuder också bed & box för hästägare samt uthyrning av lokaler till konferenser, bröllop och filminspelningar. Den tidigare engelska parken med omgivande skog mellan slottet och badplatsen vid Vombsjön blev 2023 ett naturreservat.

Foto: Övedsklosters slott. Fotograf Per Blomberg.

Foto: Naturmiljöer runt Övedskloster. Fotograf Kerstin Jakobsson.

En stor marknad och många små event i byarna

Sjöbo har en lång tradition som marknadsplats med marknader i slutet av juli och i oktober. Sommarknaden är en av Sveriges största marknader med runt 150 000 besökare.

I de flesta tätorterna och byarna i Storkriket arrangerar föreningslivet loppmarknader, skördefester och kulturevent som välkomnar besökare. Ett exempel är Harlösa som får upp till 8 000 besökare när byn firar nationaldagen den 6 juni med marknad, artister och en parad bestående av 200 veterantraktorer från 1930–1970-talet.

På liknande sätt arrangerar idrottsföreningar tävlingar och event som attraherar besökare och därmed bidrar både till social och ekonomisk utveckling. Ett exempel på ett idrottseven är Lundaspelen i handboll för ungdomar som arrangeras av LUGI mellan jul och nyår varje år. 2022 deltog 701 lag från ett 15-tal länder.

Mat och dryck

Utbudet av mat och dryck är stort i området med caféer, restauranger och traditionsrika gästgiverier. Förutom Lunds livliga utbud av restauranger lyfter vi här fram tre besöksmål på landsbygden som har lokalproducerade råvaror i fokus: Torna Hällestad lanthandel blandar i sin verksamhet café, restaurang och livsmedelsaffär med kvällseven. Eriksgården är i grunden en bärödling med självplockning som utvidgat sitt utbud genom ett café med bärbuffé, spettkaksbageri och presentbutik. Mossagården, i utkanten av Veberöd, ligger inbäddad mellan pampiga ekar och lummiga beteshagar och här har man odlat ekologiskt

sedan 1985. Ägarna startade Sveriges första prenumerationstjänst på grönsaker och driver bland annat en gårdsbutik.

Antalet dryckestillverkare växer i Storkriket och även utbudet på produkter. Några exempel är mikrobryggerier som *Pax Brygghus* och *Flyinge Vingård* i Flyinge och *Lundabryggerier* i Torna hällestad, vodkatillverkaren *Purity* vid Ellinge och gintillverkaren *Skånska Spritfabriken* vid Södra Sandby.

Sövde musteri har producerat äppelmust i nästan 100 år och numera har man utökat verksamheten med Sveriges enda äppledestilleri. Hit kan man under hösten lämna frukt från den egna trädgården och få tillbaka must, besöka butiken för att köpa hantverksproducerad cider eller få en rundvandring med avsmakning och närodlade delikatesser.

En av inriktningarna för biosfärkandidaturprojektet *Vår plats i biosfären* är att utveckla ett nätverk med producenter av mat, dryck och smakupplevelser i Storkriket för att lyfta fram aktörer som arbetar med lokala råvaror och med ett fokus på hållbarhet.

Foton från Sövde musteri.

15.2.2 Hur många personer besöker det föreslagna biosfärområdet per år?

Det har under en längre period, med undantag från året 2020, skett en stadig ökning i antalet gästnätter i området vilket inkluderar staden Lund. Sammanlagt beräknas antalet gästnätter under 2022 till cirka 540 000.

Enligt Statistikmyndigheten fanns det 2019 cirka 1 700 fritidsbostäder i de tre biosfärkommunerna, 1 270 av dessa fanns i Sjöbo kommun. Privat uthyrning av fritidsbostäder till semesterfirare, via stuguthyrning eller Airbnb, har ökat kraftigt under de senaste 10 åren. Under högsäsongen på sommaren är det svårt att hitta lediga stugor att hyra i Storkriket.

Det finns i dagsläget inga övergripande undersökningar i området för antalet endagsbesök. Biosfärområdets läge i inlandet av Skåne med ett stort antal vägar som korsar området gör möjligheterna i princip obefintliga att mäta antalet personer som stannar till i Storkriket på väg till annat besöksmål.

15.2.3 Hur är turistverksamheterna organiserade i nuläget?

Verksamheter inom besöksnäringen i det blivande biosfärområdet består nästan uteslutande av företag inom det privata näringslivet. I staden Lund är företagen större, verksamma inom hotell, restaurang och event och kan ha ett flertal anställda. I biosfärområdets centrala, östliga och södra delar drivs företagen huvudsakligen av småföretagare, med få eller inga anställda utöver ägaren själv. Här är verksamheterna oftast i form av

Bed & Breakfast eller Airbnb och inom mat och dryck i form av sommarcaféer eller deltidsoppna gårdsbutiker.

Det finns också större aktörer inom besöksnäringen som har sin bas i offentlig verksamhet i tätorterna. Här finns som exempel Lunds universitetets museer, konsthallar, kommunala scener för gästande arrangemang och Sjöbo marknad. Visit Lund AB är Lund kommuns egna turism- och arrangemangsbolag för att attrahera besökare till Lund. I området verkar även regionala aktörer, till exempel det regionala destinationsbolaget Visit Skåne.

Den ideella sektorn finns också representerad inom besöksnäringen. Den största aktören är Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige som driver museet Kulturen i Lund och Kulturens Östarp i Sjöbo kommun.

Det har fram till biosfärkandidaturen inte funnits någon samverkan eller nätverk med syftet att knyta samman turismutvecklingen och besöksnäringen i hela det planerade biosfärområdet. Biosfärkandidaturens projekt *Vår plats i biosfären* som arbetar med stöd från Tillväxtverket och Leader Lundaland och Leader Sydöstra under åren 2022–2024 är därför ett viktigt första steg att arbeta med hållbar plats- och destinationsutveckling. Fokus ligger på kartläggning av besöksmål, på att samla aktörer i Storkriket och att ta fram de första platserna för besöksnoder i biosfärområdet.

Foton till vänster: workshop inom ramen för projektet *Vår plats i biosfären*. Fotograf: Ylva Nilsson och Sara Ericsson.
Foto från promenad längs Skåneleden. Fotograf: Mojra Blomberg.

15.2.4 Ange potentiella positiva och/eller negativa effekter på turismen i nuläget respektive i framtiden och hur dessa effekter kommer att bedömas (koppling till avsnitt 14).

Positiva effekter i nutid

Besöksnäringen medför flera positiva effekter för området, framför allt genom att bidra till ökade ekonomiska intäkter och arbetstillfällen. En stark besöksnäring baserad på områdets naturområden och historiska kulturarv kan skapa stolthet bland bygdens invånare och ett ökat intresse för att bevara och utveckla områdets unika värden och identitet.

Positiva effekter i framtiden

Besöksnäringen beskrivs som en av Sveriges nya basnäringar och de kommande åren förväntas antal besökare och sysselsatta inom näringen öka.

Besöksnäringen ger möjligheter till fler småföretagare att arbeta med sin hemmiljö som bas för företaget, exempelvis genom bed & breakfast, odling eller gårdsbutik. Detta stödjer särskilt den ekonomiska utvecklingen på landsbygden.

Kulturarvets attraktionskraft ökar inom besöksnäringen. Var tredje turist som reser till Sverige anger kulturarvet som reseanledning. Regeringen har därför gett i uppdrag till statliga organisationer som exempelvis Riksantikvarieämbetet, Tillväxtverket och Jordbruksverket att stödja utvecklingen av kulturarvet som besöksmål. Detta kan gynna Storkrikets förenings- och företagsliv.

Storkrikets värdefulla natur- och kulturmiljöer, hästnäringen och måltider är centrala för biosfärområdet och dess attraktionskraft. En ökad besöksnäring kan även ge jordbruksnäringen fler ben att stå på.

Negativa effekter i nutid

Exempel på negativa effekter från besökare i Storkriket är ökad bilism, nedskräpning, markslitage, trängsel och störning av växt- och djurliv samt störande påverkan på lokalbefolkningen.

Negativa effekter i framtiden

När biosfärområdets attraktivitet ökar medför det även att befintliga och potentiella motsättningar ökar mellan markägare, boende och besökare eftersom naturen i området berör många intressegrupper. Exempel på intressegrupper är hundägare, vandring- och friluftsliv, hästägare, militär verksamhet, mountainbike, naturvård, färskvattenproduktion, viltvård och jakt. Att värna områdets natur- och kulturmiljöer har därför stor betydelse både för att ge besökare i närtid en givande upplevelse och för att ge möjligheten till även framtida generationer att ta del av Storkrikets höga natur- och kulturvärden. En ökad besöksnäring kan även innebära mer biltrafik på småvägar, brist på parkeringsplatser och ökade bullernivåer från biltrafiken. Det behöver även säkerställas att det finns fungerande sophantering, så att sopor inte hamnar i naturen eller på privata fastigheter.

15.2.5 Hur ska dessa effekter hanteras och av vem?

Betydande negativa effekter hanteras i enlighet med gällande lagstiftning och bestämmelser av länsstyrelsen och av kommunerna.

Risken för att ett ökande antal besökare nöter ner känsliga platser eller stör växt- eller djurliv på ett negativt sätt behöver motverkas i samverkan med markägarna. Åtgärder kan bli att styra besöksflödet till annan plats eller att en vandringsled får en delvis annan sträckning. I ett sådant arbete kan biosfärverksamheten vara en samlande part som kan bidra med förslag som är mer skonsamma för miljön, eller löser olika intressekonflikter i landskapet. Ett exempel på en sådan förändring som biosfärverksamheten har initierat under

2023 är förslaget om att utveckla en ny sträckning av Skåneleden, för att på så vis undvika intressekonflikter mellan vandrare och en utökad militär verksamhet på Revingehed.

Effekterna kring exempelvis nedskräpning kan hanteras genom informationsinsatser, där syftet är att öka människors kännedom om vad som gäller vid vistelse i naturen. Här kan framtida biosfärambassadörer få en roll att öka människors medvetenhet kring olika hållbarhetsfrågor och för att förändra negativa beteendemönster vid vistelse i naturen.

För att hindra negativa effekter bör biosfärområdet också testa eller skapa nya innovativa metoder. Som ett exempel diskuteras inom det pågående projektet *Vår plats i biosfären* möjligheterna att på olika sätt ta betalt av besökare, som frivillig betalning eller vid parkeringsplatser, som blir till medel för återinvestering i besöksmålet.

Referenser

- Swedish Institute. *Sveriges officiella hemsida för fakta om Sverige*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Visit Sweden. *Sveriges officiella hemsida för turism*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Tillväxtverket. *Statistik om turism*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Region Skåne. *Strategisk färdplan mot 2030*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

15.3 Jordbruksverksamheter (inklusive bete) och andra verksamheter (inklusive sådana som bygger på traditioner och sedvänjor):

15.3.1 Beskriv de olika typer av jordbruksverksamhet (inklusive bete) och annan verksamhet samt vilka områden som berörs och vilka människor som är involverade (ange även om det är kvinnor eller män).

Det föreslagna biosfärområdet Storkriket omfattar ett utpräglat jordbruksområde. I Storkrikets västra område på Lundaslätten finns Sveriges bästa åkerjord (klass 10) sett utifrån ekonomi och produktionsperspektiv. I de centrala delarna av Storkriket går bördigheten ner till 4–5 medan den nordöstra delen i Sjöbo kommun har isälvsavlagringar som klassas som 6–7.

90 procent av den totala arealen jordbruksmark i Storkriket brukas som åker. Ungefär hälften av denna används till att odla spannmål, främst höstvetete och vårkorn. Övriga spannmål som odlas är råg, havre höstrågvete och höstkorn. Den andra hälften av åkermarken används främst till sockerbetor och höstraps. Odling av potatis, majs, ärtor, bönor med mera förekommer men inte i en stor skala. Endast en liten del av åkermarken brukas som vall och slätter.

I området finns cirka 5 000 kor registrerade för mjölkproduktion varav den stora majoriteten av verksamheterna ligger inom Sjöbo kommun.

Nästan en femtedel, 17 procent, av jordbruksmarken är omställd eller under omställning till ekologisk odlad mark.

Cirka 10 procent av jordbruksmarken är betesareal. Det handlar i första hand om nötboskap och hästar. Det finns runt 40 000 kor i området och 8 000 får. Antalet hästar i Storkriket är stort men i dagsläget är det exakta antalet inte nedbrutet på kommunnivå (i Skåne finns 58 000 hästar registrerade). Extensiv betning

håller landskapet öppet och har goda effekter på den biologiska mångfalden, olika djur har emellertid olika betande effekt. Hästnäringen genererar ett stort antal jobb tillfällen och är med sitt foderinköp en av lantbrukets större kunder. I biosfärområdet finns även djurhållning inomhus, med 8 000 grisar och runt 200 000 fjäderfän (kycklingar och kalkoner).

I biosfärområdet finns cirka 880 registrerade jordbruksföretag där runt en tredjedel av företagen ägs av kvinnor och två tredjedelar av män. Antal företag som äger mer än 100 hektar dominerar. Överlag är åldern hög, en tredjedel av alla jordbrukarna är över 65 år och 70 procent över 50 år.

Referenser

- Jordbruksverket, 2022. *Statistik över jordbruksföretag och företagare*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Jordbruksverket, 2020. *Antal djur efter kommun, Djurslag och År*. ([Länk](#), hämtad 2023-01-03)

15.3.2 Ange de positiva och/eller negativa effekter som dessa verksamheter kan ha när det gäller målen för biosfärområdet (avsnitt 14).

Positiva effekter

Jordbruket inom Storkriket ger inte bara livsmedel till Sverige och världens befolkning utan håller också landskapet öppet och bjuder på en variation av vyer och upplevelser. Odlingslandskapet, med sina vida vidder och böljande fält, är en del av det som gör området till en attraktiv miljö. De stora betesyrtorna kring Revingehed saknar stängsel och kring Vombsjön finns beteshagar med dungar av gamla ekar utspridda som öar i en skärgård. Dessa exempel kommer från de mer flacka delarna av området. I söder hittar vi ett kulligt landskap där åkrar och beteshagar byter av varandra och man vet inte vad som kan dyka upp efter nästa krök. Jordbruket är alltså en central del av själva essensen av området och nödvändigt för en hållbar utveckling.

Jordbruket bidrar såklart också med arbetstillfällen och ekonomiska intäkter till området. Verksamheterna ger tillgång till lokalt producerade livsmedel och spannmålsproduktionen är en viktig del i den nationella livsmedelsförsörjningen.

En annan positiv effekt är gödsel från animalieproduktionen. Gödsel ökar mullhalten och förser mikroorganismerna med näring och ger ökad bördighet. Idag används cirka 10 procent av all gödsel från djurhållning till att gödsla åkermark. Eftersom ekologisk odling inte tillåter konstgödning kan man anta att en del av gödsel från djurhållning används av dessa jordbruk.

Betesmarker utgör viktiga livsmiljöer för mängder av växter, insekter, svampar och maskar. Betesdjur bidrar till att bevara det öppna kulturlandskapet och gynnar den biologiska mångfalden. Odling av vall kan ha goda effekter på näringstillgången i marken, speciellt om man sår baljväxter i vallen. Vallen ger också mikroorganismerna en möjlighet att föröka sig, vilket i sin tur ökar omsättningen av näringsämnen i marken. Fröbanken av ettåriga åkerogräs minskar efter vall, vilket kan möjliggöra minskad användning av bekämpningsmedel. Slätterängar bidrar till jordbrukslandskapets biologiska mångfald men utgör idag en mycket liten del av områdets areal och endast som ett inslag i skötseln av skyddade områden. Utveckling av betesmark och slätteräng är en indikator i Sveriges miljömål *Ett rikt odlingslandskap* och är en eftersträvarsvärd faktor i Storkrikets hållbara utveckling.

Teknikutvecklingen inom jordbrukssektorn har bidragit till en minskad negativ miljö- och klimatpåverkan. Exempel på detta är precisionsgödning, biologiska bekämpningsmedel, bättre drivmedel och effektivare

odlingsmetoder. Men det finns fortfarande utmaningar med ett intensivt jordbruk både vad gäller effekter på klimat och biologisk mångfald.

Negativa effekter

Ett intensivt jordbruk har vissa negativa effekter på både klimatutsläpp och biologisk mångfald. Användandet av konstgödsel och bekämpningsmedel kan förorena grundvatten och andra vattenkällor. I ett framtida klimat där hösten och vintern blir mer nederbördsrik och risken för intensiva skyfall under sommaren ökar, kan näringsläckaget från jordbruket intensifieras. Den ökande torkan som följer med klimatförändringarna i Storkriket innebär inte bara en ökad belastning på vattenförsörjningen utan också att jordbruket behöver öka konstbevattningen. Ett intensivt jordbruk använder vidare metoder som utarmar makro- och mikrofaunan i jorden, vilket för med sig att näringsomsättningen minskar, jorden behöver luckras mer och att näringsläckaget ökar. Användningen av olika bekämpningsmedel har negativa effekter på den biologisk mångfalden både när det gäller flora och fauna. Ett annat problem är att de tidvis nakna jordarna utsätts för jordflykt i starka vindar, något som är vanligt i Skåne och som förväntas öka med klimatförändringarna.

Uppfödningen av fjäderfä kan innebära utsläpp av ammoniak vilket påverkar näringstillgången i närliggande marker och ökar avrinningen med kväve till vatten av olika slag. Även djurhållning av kor, gris, lamm och häst påverkar luft och vatten. Den största påverkan har gödsel, både som konstgödsel till fodervallar och djurens egen gödsel. Ammoniumkväve i såväl stallgödsel som handelsgödsel kan avgå som ammoniak. Det kan leda till försurning och övergödning av både mark och vatten. Djurens gödsel och urin kan även innehålla restsubstanser av läkemedel, tungmetaller och mikroorganismer, som kan orsaka ohälsa och sjukdom hos både djur och människor. Lukt från stallar och gödselanläggningar kan också lokalt orsaka störningar. Generellt sett är problemen större på gårdar med hög djurtäthet.

Sammantaget har jordbruket en potential att bidra till en mer hållbar utveckling, som säkerställer jordmånens och vattnets kvalitet för framtida generationer. För en sådan förändring krävs samlade initiativ och innovation som ser till hela produktionskedjan och den ekonomiska nyttan för den enskilde jordbrukaren. Ett jordbruk som tar större hänsyn till biologisk mångfald och tillvaratagande av naturresurser på lång sikt, skulle också ha positiva effekter på områdets attraktivitet som besöksmål och boendemiljö.

Referenser

- Jordbruksverket. 2013. *Hästgödsel - en naturlig resurs. Jordbruksinformation 5*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Lundström, J; Albiñ, A; Gustafson, G; Bertilsson, J; Rydhmer, L; Magnusson, U., 2009. *Lantbrukets djur i en föränderlig miljö – utmaningar och kunskapsbehov*. Fakulteten för Veterinärmedicin och husdjursvetenskap i samarbete med Statens veterinärmedicinska anstalt. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

15.3.3 Vilka indikatorer används eller kommer att användas för att bedöma läget och utvecklingstendenserna?

Biosfärområdets mål, fokusområden och stödprocesser beskrivs i kapitel 13 samt i Storkrikets strategi (se bilaga 3). Strategin är uppdelad i en övergripande målsättning, fyra mål, fem fokusområden och sex stödprocesser. Fokusområde nummer 4 är *Värdefullt odlingslandskap och lantbruk*. I strategin finns angivna exempel på måtvärden som är menade att vara behjälpliga i kommande uppföljning.

För fler och mer detaljerade indikatorer kring utvecklingen inom jordbrukssektorn finns till exempel andelen ekologisk produktion, betesmarkarealer, areal åkermark, utveckling av antal företag och ägande av mark, växtproduktion och animalieproduktion från nationell statistik, nedbruten på kommunnivå, att tillgå via

Jordbruksverkets databas. Länsstyrelsen Skåne och kommunen ansvarar för övervakning och tillsyn samt bedömning enligt regional och lokal miljöövervakning.

Uppföljning av biosfärorganisationens arbete samt strategin sker kontinuerligt och sammanfattas kortfattat i biosfärkontorets årsredovisning. I samband med nationella och internationella utvärderingar vart femte år görs en mer djupgående och omfattande rapportering som också mer detaljerat inkluderar andra aktörers bidrag till strategin. Kommuner, länsstyrelse, region, universitet och lokala företag och organisationer har alla sina egna indikatorer och års- och hållbarhetsredovisningar vilka kan utgöra en grund för uppföljning och utvärdering.

15.3.4 Vilka åtgärder vidtas redan nu, och vilka åtgärder kommer att vidtas för att stärka de positiva effekterna alternativt mildra de negativa effekterna för biosfärområdets mål?

Produktionen av mat är livsviktig, men den sliter också på vår planet och omställningstakten till ett hållbart jordbruk behöver accelereras. Omställningen pågår i Sverige och inom biosfärområdet arbetar många olika aktörer, till exempel enskilda lantbrukare, universitet, Hushållningssällskapet och Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) med olika insatser och innovativa lösningar. Några exempel på åtgärder som genomförts är odling av perenna grödor, införande av lärkrutor och blommande zoner, anläggande av bevattningsdammar, installation av solceller och andra tekniska innovationer. Vattenråden för Kävlingeån och Höjeå har genom sitt arbete att skapa dammar och återställa ett stort antal våtmarker bidragit till att reducera mängden kväve och fosfor.

En hållbar produktion och konsumtion av mat omfattar många olika områden, till exempel energianvändning, vatten, växtnäring, växtskyddsmedel, djurskydd, djurhälsa, utsläpp av växthusgaser, den biologiska mångfalden, och en rimlig ersättning till lantbrukaren som producerar maten. Klimatförändringarnas påverkan på möjligheten att odla är en stor orosfaktor för framtiden. Anläggandet av bevattningsdammar för att säkerställa vattentillgång under sommaren är dyrt och utförandetakten är för låg. En av de största utmaningarna för sektorn är lönsamheten. Den ekonomiska krisen aktuell 2022–2023 har slagit hårt och inneburit att insatsvaror såsom gödsel, utsäde och el blivit betydligt dyrare. Samtidigt har intresset för det svenska lantbrukets produkter minskat (även ekologiska produkter) och importen av livsmedel ökat.

För att möta alla utmaningar inom lantbruket krävs en transformation. Nya grödor, hantering av både låga och höga vattenmängder, anpassad växtförädling och växtskydd är framgångsfaktorer för att möta ett förändrat klimat. För att lantbrukarna ska ha råd att klimatanpassa sin verksamhet krävs en acceptans i samhället att betala mer för maten.

Det är viktigt att biosfärverksamheten hittar sin roll i hur man kan arbeta för att mildra de negativa effekterna med bland annat nedåtgående trend i antal lantbrukare, utmaningarna med lönsamhet, möjligheter till att klimatanpassa för att stödja en hållbar utveckling av lantbruket genom olika åtgärder. Ett projekt som biosfärverksamheten i samverkan med Lunds universitet och de tre kommunerna har tilldelats finansiering för är att utveckla ett policylabb för klimatanpassning på landskapsnivå. Arbetet handlar bland annat om livsmedelssäkerhet i ett förändrat klimat och kommer involvera många aktörer i området. Ett annat förslag på åtgärd som kan genomföras tillsammans med andra aktörer är exempelvis att etablera ett nätverk med lokala lantbrukare för att dela kunskap om hållbart och klimatsmart jordbruk. Efterhand kan nätverket ordnas i kluster beroende på intresse och behov. Utifrån intresse och behov kan biosfärområdet även på sikt hjälpa till med att söka finansiering för olika projekt.

För att öka kunskapen kring lokalproducerad mat och konsumtionsbaserade utsläpp kan en åtgärd för biosfärverksamheten vara att arbeta med storytelling för att synliggöra lokalt producerad mat. I samverkan med krögare, butiker, lokala producenter och hotell kan man initiera konsumentkampanjer för att medvetandegöra hållbar livsmedelskonsumtion, minskat matsvinn och stärka lokal livsmedelsproduktion.

15.4 Finns det andra typer av verksamheter som ger ett positivt eller negativt bidrag till en hållbar lokal utveckling, även utanför biosfärområdets gränser?

Urbanisering och infrastruktur

Den största staden i Storkriket är Lund, med drygt 90 000 invånare. Förutom Lund finns ett antal större tätorter i området, till exempel Sjöbo (cirka 8500 invånare), Dalby (cirka 6800 invånare), Södra Sandby (cirka 6500 invånare) och Veberöd (cirka 5500 invånare). För mer information om områdets orter och befolkning, se avsnitt 10. Exempel på större vägar i området är E22, riksväg 11 och 13, samt väg 102 och 104.

Det finns ett ömsesidigt beroende mellan städer och deras omkringliggande landsbygd. Städer och tätorter har en positiv påverkan på sin omgivning på så sätt att de förser landsbygdens invånare med arbetstillfällen, utbud av handel och kultur- och nöjesliv, samt möjligheter till sociala möten. Å andra sidan försörjer den omgivande landsbygden stadens invånare med livsmedel, dricksvatten och rekreation, ofta på bekostnad av en negativ miljöpåfrestning i form av bland annat ökade trafikflöden.

Förutom trafikflöden och materiella flöden finns det andra faktorer i städer och tätorter som innebär en påverkan på omgivningen, Till exempel riskerar all bebyggd miljö, i form av bostäder, verksamheter, reningsverk, parkeringsplatser, infrastruktur och andra anläggningar, att påverka underliggande grundvattenförekomster och ytvattenförekomster nedströms, på grund av föroreningar från kemikalier och dagvatten, förurning från trafik med mera. Natur- och kulturvärden och värden för livsmedelsproduktion i anslutning till stadslandskapet riskerar också att påverkas negativt av stadslivet och pågående stadsutveckling, exempelvis på grund av ljus- och ljudstörningar, föroreningar, nedskräpning och ökad exploatering av kultur- och jordbrukslandskap.

Referenser

- Länsstyrelsen i Skåne län, 2012. *Regional vattenförsörjningsplan för Skåne län*. ([Länk](#), hämtad 2023-12-28).

Hästnäring

Skåne är, med sina drygt 58 000 hästar, det län i Sveriges som har flest hästar och hästnäringen omsätter drygt 5,1 miljarder. I Storkriket ligger Flyinge Kungsgård, ett internationellt välkänt hästsportcentrum för avel, forskning och utbildning. Flyinge är ett av världens äldsta stuterier med anor från 1100-talet, och blev 1661 ett stuteri för Svenska Kronan. Idag är Flyinge Kungsgård epicentrum för ett område med många avelsgårdar och tävlingsstall utspritt i det föreslagna biosfärområdet. Hippologprogrammet på Kungsgården är Sveriges enda universitetsutbildning inom hästområdet och har Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) som huvudaktör. Det finns också flera yrkes- och gymnasieutbildningar som är knutna till Flyinge Kungsgård.

Hästnäringen bidrar till hållbar utveckling både genom att vara en inkomstkälla för boende på landsbygden samt genom att vara en hälsofrämjande fritidssysselsättning. Dessutom är det en av orsakerna till att folk vill bo i och besöka området. Hanteringen och användningen av hästgödsel kan vara något att undersöka

närmare, ett kretsloppstänkande kan innehålla både uppvärmning och möjligheter till odling. Ett annat område där biosfärverksamheten kan bidra, både för att minska intressekonflikter i landskapet och för att bidra till en hållbar hästhållning, är genom att utveckla ridleder i området. Biosfärverksamheten har under kandidaturen varit delaktiga i utvecklingen av vandrings- och ridleden *Säkra slingan* i byn Vollsjö. Erfarenheter från detta projekt kan utvecklas vidare i andra delar av biosfärområdet.

Referenser

- Eslövs kommun. Flyinge Kungsgård, Eslövs kommuns historia. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Hästnäringen i Sverige, 2019. *Hästnäringen i siffror*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Hansson, Å. *Information Flyinge, hemsida*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Biosfärkandidatur Storkriket, Säkra Slingan i Vollsjö ([Länk](#), hämtad 2023-12-26).

Militär verksamhet på Revingehed

Revingeheds övningsfält är beläget i den västra delen av Vombsjösänkan, ca 20 km öster om Lund. Fältet, mäter ca 7,5 km från nord till syd och ungefär lika långt i öst-västlig riktning. Det omfattar cirka 4 500 ha, varav ca 300 hektar produktiv skogsmark och ca 250 ha öppet vatten (Krankesjön).

Revingehed ägs av staten och nyttjas främst för utbildning av motoriserade och mekaniserade förband, hemvärnsförband i Skåne och skyddsvaktsenheter från Södra skånska regementet - P7. Samövningar med inslag av flyg- och helikopterförband ur Försvarsmakten förekommer. Södra skånska regementet kommer inom de närmaste åren utöka sin verksamhet inom området.

Förutom att vara ett militärt övningsområde är större delen av Revingefältet utpekad som ett s.k. Natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet. Naturen på Revingefältet är sammanfattningsvis känd för att vara mycket varierad och rik på sällsynta och rödlistade arter. I stora drag är de biologiska värdena på fältet koncentrerade till fyra olika typer av miljöer: torrmarker, Krankesjön, våtmarker (dammar, kärr och fuktängar) samt skog (och enskilda gamla träd). Att artrikedomen i området fortfarande är förhållandevis hög beror främst på att man i området inte använder kemiska bekämpningsmedel eller tillför näring samt att marken utsätts för frekvent störning. Markstörningen från den övningsrelaterade verksamheten medför att partier med bar jord skapas vilket gynnar många av de sällsynta organismer som finns på fältet. Centralt på Revingefältet ligger en av landets förnämligaste fågelsjöar, Krankesjön, med många häckande fågelarter, samt övervintrande och rastande flyttfåglar.

Ett fortsatt bete är en nödvändighet på delar av fältet men avvägning mellan bete och blomförekomst är viktigt. Betet får varken vara för hårt, för svagt eller för selektivt på örter.

De torra, sandiga markerna är några av de artrikaste miljöerna i södra Sverige och innehåller också en hög andel hotade arter. Ett av de stora hoten mot sandmarkernas flora och fauna är de planteringar med träd och buskar som skett under olika perioder. En fortsatt samverkan mellan Försvarsmakten, länsstyrelsen Skåne, kommunerna, beteshållare och Lunds universitet behöver fortgå för att bibehålla de höga värden som finns på Revingehed.

Referenser

- Försvarsmakten och fortifikationsverket 2017, [Revingeheds övningsfält Övnings- och miljöanpassad skötselplan ÖMAS](#).

Skogsbruk

Runt 20 procent av biosfärområdets yta utgörs av skog vilket motsvarar cirka 25 000 hektar. Cirka 15 000 hektar är barr- och blandskog och resten lövskog. Cirka 5 000 hektar ligger inom skyddat område. Skogsbruk bedrivs i buffertzoner och utvecklingsområdet, av privata skogsägare och av skogsbolag.

Skogsbruket är en viktig näring på landsbygden och bidrar även till rekreation och andra näringar såsom jakt. Frågan är hur skogsbruket ska kunna vara både långsiktigt ekologiskt och ekonomiskt hållbart. Avverkning av skog leder till stor förändring i livsmiljön för växter och djur i skogslandskapet. Skogliga värden och biotoper som utvecklats sin artrikedom under en längre tid påverkas, varav vissa är omöjliga att återskapa. Forskning bedrivs också på hur skog bäst kan brukas för att agera som kolsänka.

En samverkan mellan i första hand SLU och olika aktörer inom skogsnäring, friluftsliv, jakt och naturvård skulle kunna ge goda effekter.

Jakt och fiske

Det bedrivs jakt på i stort sett alla jord- och skogsbruksmarker som inte är undantagna från jakt av specifika skäl. Jakträtten är knuten till markägarna och utarrendering av jakträtter helårsvis eller för delaktighet i jakt dagar utgör en inkomstkälla. Jakten har vidare positiva effekter genom att begränsa populationer som förorsakar skador på mark och skog. Vissa typer av jakt skulle kunna öka den biologiska mångfalden genom att begränsa arter som är dominanta. Viltkött är ett alternativ till djuruppfödning. Jakten har dock också negativa effekter och kommer till exempel i konflikt med friluftslivet om tillgängligheten till mark.

Sportfiskare kan köpa fiskekort till de flesta av Storkrikes vattendrag. Sportfisket har blivit alltmer omfattande och fiskevårdsområden i Kävlingeån och Höje å har ökat tillgängligheten. I Lunds kommun finns också några så kallade "put & take", vatten med inplanterad fisk, varav Rögle sportfiske ägs av kommunen. Förbättrade förhållanden för havsvandrande öring har gjort åarna till attraktiva sportfiskevatten i Skåne. Även sjöarna har ett gott utbud av fisk och allt sportfiske är begränsat vad gäller antal per art och storlek. Till stor del bedrivs sportfisket i Vombsjön numera som *catch and release*, det vill säga en stor del av fångsten återutsätts.

Referenser

- Eklöv, A., 2003. *Fiskar och fiske i Lunds kommun*. Tekniska förvaltningen Lunds kommun. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Ekologigruppen AB, 2022. *Yrkesfiskets fångststatistik i Vombsjön*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Naturvårdsverket, hemsida. *Jakt och vilt*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Sjöboortens sportfiskeklubb. *Hemsida. Fiska i Sövdessjön*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Vombfiske. *Sportfiske i Vombsjön och Björkaån*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

Solkraft och vindkraft

I Skåne som helhet står vindkraften för cirka 11 procent av elkonsumtionen (2021) och det finns kraftverk i alla tre kommunerna som ingår i det föreslagna biosfärområdet Storkriket. Flest har Eslövs kommun (49) mot 19 i Lund och 6 i Sjöbo. I Sjöbo kommun finns en av landets större solcellsparkar. Båda typerna av kraftverk bidrar till den hållbara utvecklingen i och med att de utgör förnybara energikällor. Samtidigt riskerar de att ta mark i anspråk som annars kunde användas till odling, vilket är en utmaning i ett område med jordbruksmarker av väldigt hög kvalitet. De ska också ses utifrån ett livscykelperspektiv, det vill säga analyseras utifrån produktionens, driftens och avvecklingens miljöpåverkan. Därtill kan till exempel vindkraften påverka människor och djur genom bland annat ljud.

Referenser

- Newsworthy artikel, 2022. *Kraftig utbyggnad av vindkraft i landet, men inga nya verk i Lund*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Solenerginyheter, 2023. *Solcellspark i Skåne byggs ut och blir störst igen*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- SVT 2022. *Länsstyrelsen säger nej till Sveriges största solcellspark i Helsingborg*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Vindbrukskollen. *Hemsida med karttjänst över vindkraftverk*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

Täktverksamhet

Inom Storkriket finns några större bergtäkter och några mindre. NCC (Nordic Construction Company) har en större täkt i Södra Sandby och AB Sydsten har en större täkt i Dalby. Sydsten bedriver även täktverksamhet i Öved, strax väster om Sjöbo tätort. Swerock AB är ett annat större företag som bedriver täktverksamhet i Veberöd och i Ågerup (Blentarp).

I Sjöbo kommun är kvartssandtäkten vid Eriksdal utpekad som riksintresse för mineral. Den geologiskt riksintressanta högre na fyndigheten av kvartssand är påvisad på en cirka fyra kilometer lång sträcka i Fyledalen. Täckten öppnades 1938 och sanden användes som råvara för glasframställning och vid järnbruk. Fram till 2018 bedrev Fyleverken IMB AB verksamhet på området, men i dagsläget bedrivs ingen täktverksamhet där.

Flera av brotten ligger i närheten av naturreservat och/eller i närheten av områden med höga bevarandevärden vad gäller naturvård och kulturmiljö. Täktförekomsterna är en viktig resurs för samhällets funktioner och utveckling och de båda intressena måste vägas mot varandra i tät dialog med berörda aktörer, invånare, tillsynsmyndigheter och andra intressenter.

Brytningen kan genom att vara lokal spara in på transport av byggmateriel och kan därmed vara mer hållbar än att införskaffa stenmaterial från mer långväga stenbrott. Mot detta ställs lokal påverkan som buller och damm, samt påverkan på grundvattnet i området. Täckten i Södra Sandby har lett till omfattande torrläggning av skyddade rikkärr och våtmarker. Sydsten fick därför avslag från Mark- och miljödomstolen på sin ansökan att fortsätta, samt utöka, stenbrytningen (december 2022). Avslaget kommer att överklagas och man kommer att hävda riksintresse eftersom täkten i Södra Sandby är en av Sveriges fyra största och därmed viktig för byggbranschen.

Referenser

- SVT, 2022. *Nej till utökat stenbrott i Södra Sandby*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

Vattentäkt

Vombsjön är vattentäkt för mer än 400 000 personer i sydvästra Skåne. Sydsvatten, som är ett kommunägt bolag, hanterar täkten, och deras insatser är beskrivna i avsnitt 3.4. Rent vatten är en förutsättning för hållbar utveckling, men frågan är komplex och regleringen av Vombsjön har sannolikt en negativ effekt på vissa naturvärden. Dammarna som används vid reningen tar därtill mark i anspråk och här finns därmed potentiella markanvändningskonflikter. Samtidigt är tillgång till vatten en helt avgörande grundförutsättning för hållbar utveckling på både regional och lokal nivå.

15.4.1 Beskriv de olika typerna av verksamheter, vilka områden som berörs och vilka människor som är involverade (ange även om det är kvinnor eller män).

Urbanisering och infrastruktur

Urbanisering och infrastruktur är inte en begränsad verksamhet som involverar en eller flera specifika målgrupper, utan de berör alla invånare på ett eller annat sätt.

Hästnäringen

Medan Flyinge Kungsgård som ingår i Flyingebygden spelar en unik roll för hästnäringen, så är hästintresset stort inom Storkriket som helhet. Majoriteten som är engagerade i hästsport är kvinnor (85 procent), medan travhästnäringen domineras av män. När det gäller hästsport på elitnivå är det en mer jämn könsfördelning än inom sporten som helhet. Detta avspeglas i ägandet av hästar där hästägarna utgörs av 64 procent kvinnor och 36 procent män. För de allra flesta kvinnor är hästägandet ett fritidsintresse, medan nästan hälften av männen äger en eller flera hästar inom ramen för ett företag.

Referenser

- Tillberg Mattson, K., 2004. *Hästar lockar kvinnor till landsbygden – en studie av hästägare och hästgårdar i Leksands kommun*. Institutet för bostads- och urbanforskning, Uppsala universitet. Arbetsrapport No. 45 ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

Militär verksamhet på Revingehed

Södra skånska regementet - P7 har 600 anställda men en utveckling pågår med både ett utökande av anställda och värnpliktiga. Verksamheten är alltså en väsentlig arbetsgivare i området. Inom Försvarsmaktens verksamhet är cirka 23 procent kvinnor och 77 procent män. Av de värnpliktiga är cirka 18 procent kvinnor. Boende i området kan påverkas av den militära verksamheten på Revingehed genom att området under vissa perioder är avstängt för friluftsliv och att verksamheten bidrar med buller till omkringliggande byar.

Skogsbruk

Skogsbruket är en viktig inkomstkälla för markägare i Storkriket. De privata ägarna är i huvudsak män. Frågan om ett hållbart skogsbruk är komplex eftersom skogen som miljö påverkar en mängd personer utöver ägarna. Den är central för besöksnäringen, friluftsliv, rekreation och jaktintresserade. Skogarna är också viktiga för den biologiska mångfalden, påverkar lokalklimat som vind och kyla/värme och kan utgöra en kolsänka för att mildra klimatförändringarna.

Jakt och fiske

Jakträttigheterna är kopplade till markägande så det är framför allt stora markägare som är ekonomiskt knutna till jakten. Fiskerättigheterna är däremot ofta, men inte alltid, ägda av kommunerna. Majoriteten av de som jagar och fiskar är män. Konflikter med jaktutövandet sker i första hand med friluftslivet, som består av en stor och varierad andel av befolkningen i området.

Solkraft och vindkraft

De positiva effekterna av kraftverken kommer alla boende till del och kan också påverka elförsörjningen utanför Storkriket. De enskilda företagen som ligger bakom uppförandet och driften av kraftverken har oftast sina kontor utanför området och kan inte ses som avgörande för försörjningen ur en social synvinkel. De lokala miljömässiga effekterna däremot påverkar dem som bor i närheten. I ett större perspektiv kan anläggningarna ta god jordbruksmark i anspråk, vilket kan ha effekter långt utanför Storkriket, bland annat eftersom Skåne bidrar till Sveriges grundförsörjning av livsmedel. Just nu ligger det ansökningar hos länsstyrelsen för ett fyrtiotal anläggningar i Skåne som totalt motsvarar en yta dubbelt så stor som Ven.

Täktverksamhet

Brytning av sten till byggindustrin är en komplex hållbarhetsfråga och de positiva effekterna ligger på makronivå, medan de direkt negativa ligger främst inom närområdet. Vinsterna av brytningen hamnar mestadels utanför Storkriket, samtidigt som brytningen bidrar med många arbetstillfällen. Majoriteten som

arbetar med stenbrytning är män. De som drabbas är den närliggande befolkningen, samt, ur ett biologiskt perspektiv, hela samhället, när hotade biotoper påverkas.

Vattentäkt

Rent vatten är något som är viktigt både för de som bor i Storkriket och för närliggande tätorter och kommuner som får sitt vatten från Vombsjön. De potentiellt negativa effekterna av vattenregleringen har i första hand en effekt på fosfatrening och biologiska värden. Samtidigt är tillgång till vatten en helt avgörande grundförutsättning för hållbar utveckling på både regional och lokal nivå.

15.4.2 Ange de positiva och/eller negativa effekter som dessa verksamheter kan ha när det gäller målen för biosfärområdet (avsnitt 14). Har några resultat redan kunnat påvisas?

Denna fråga är besvarad direkt under 15.4. Några resultat har ännu inte uppnåtts.

15.4.3 Vilka indikatorer används eller kommer att användas för att bedöma läget och utvecklingstendenserna?

Biosfärområdets mål, fokusområden och stödprocesser beskrivs i kapitel 13 samt i Storkrikets strategi (se bilaga 3). I strategin finns angivna exempel på mätvärden som är menade att vara behjälpliga i kommande uppföljning i kombination med lokalt identifierade indikatorer.

De verksamheter som beskrivits i avsnitten ovanför regleras i Miljöbalken och av övriga lagar som beskrivits i avsnitt 9.3. Uppföljning av utvecklingstendenser sker framför allt inom den nationella, regionala och lokala miljöövervakningen.

För fler och mer detaljerade indikatorer kring utvecklingen inom hästnäringen finns vissa nyckeltal att tillgå hos föreningen Hästen i Skåne men även i Jordbruksverkets statistikdatabas. Nyanläggning eller utvidgning av befintlig sol- eller vindkraftsverksamhet, täktverksamhet och vattenverksamhet är tillståndspliktigt och ska prövas enligt Miljöbalken. Tillståndsansökan ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som bland annat beskriver verksamhetens effekter på natur, miljö och friluftssintressen.

Uppföljning av biosfärorganisationens arbete samt strategin sker kontinuerligt och sammanfattas kortfattat i biosfärkontorets årsredovisning. I samband med nationella och internationella utvärderingar vart femte år görs en mer djupgående och omfattande rapportering som också mer detaljerat inkluderar andra aktörers bidrag till strategin. Kommuner, länsstyrelse, region, universitet och lokala företag och organisationer har alla sina egna indikatorer och års- och hållbarhetsredovisningar vilka kan utgöra en grund för uppföljning och utvärdering.

15.4.4 Vilka åtgärder vidtas redan nu, och vilka åtgärder kommer att vidtas för att stärka de positiva effekterna alternativt mildra de negativa effekterna för biosfärområdets mål?

Urbanisering och infrastruktur

De tre ingående kommunerna inom biosfärverksamheten arbetar aktivt med frågor som rör urbanisering och infrastruktur i området. Ett samarbete mellan de tre kommunerna gällande kollektivtrafik och vandringsleder har påbörjats inom ramen för biosfärverksamheten.

Militär verksamhet på Revingehed

Biosfärverksamheten har under kandidaturen drivit projektet *Vår plats i biosfären*, ett plats- och destinationsutvecklingsprojekt där intressekonflikten mellan friluftsliv/turism och militär verksamhet har identifierats och ett förslag till alternativ rutt för Skåneleden har tagits fram för de perioder då det militära övningsfältet stängs för besökare. Ett aktivt samarbete sker också inom samarbetsorganet Revingerådet för att komma fram till gemensamma lösningar och ställningstaganden kring fältets användning.

Hästnäringen

Biosfärverksamheten har under kandidaturen varit delaktiga i utvecklingen av en ridled i byn Vollsjö i Sjöbo kommun. Erfarenheter från detta projekt kan utvecklas vidare i andra delar av biosfärområdet.

Skogsbruk

Inga pågående åtgärder genomförs inom biosfärverksamheten i dagsläget. I strategin för Storkriket (se bilaga 3) finns däremot förslag på arbetsområden med anknytning till exempelvis utvecklandet av kunskap och samverkan om landskapets klimatpåverkan och resiliens.

Jakt och fiske

Biosfärverksamheten har under kandidaturen bedrivit ett projekt som handlar om hållbar plats- och destinationsutveckling i Storkriket i samverkan med boende och verksamma i området. Projektet har bland annat resulterat i att ett antal intressekonflikter i landskapet har lyfts fram, bland annat mellan jakt och friluftsliv. Jakten regleras framför allt genom Jaktförordningen/Jaktlagen.

Solkraft och vindkraft

Inga pågående åtgärder genomförs inom biosfärverksamheten i dagsläget. Sol- och vindkraft utgör tillståndspliktiga verksamheter och ska prövas enligt Miljöbalken. Just nu ligger det ansökningar hos länsstyrelsen för ett fyrtiotal anläggningar i Skåne, däribland flera i Storkriket.

Täktverksamhet

Inga pågående åtgärder genomförs inom biosfärverksamheten i dagsläget. Täktverksamheten utgör tillståndspliktiga verksamheter och ska prövas enligt Miljöbalken.

Vattentäkt

Inga pågående åtgärder genomförs inom biosfärverksamheten i dagsläget. Vattentäktverksamhet utgör tillståndspliktiga verksamheter och ska prövas enligt miljöbalken.

15.5 Fördelarna för lokalbefolkningen:

15.5.1 När det gäller de verksamheter som beskrivits ovan: Kommer det föreslagna biosfärområdet att generera direkta inkomster eller andra fördelar för lokalbefolkningen (för kvinnor respektive män) och i så fall hur?

Hållbar utveckling innebär att vi ska tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillfredsställa sina. Som biosfärområde och modellområde för hållbar utveckling betyder det att utvecklingen av området kan innebära kortsiktiga monetära vinster men också vinster som kanske inte ses direkt utan är långsiktiga.

Inom biosfärverksamheten kommer man arbeta med projektutveckling i samverkan med privata och offentliga aktörer. Inte minst i samverkan med de tre närliggande universiteten. Att jobba med projektutveckling och externfinansiering innebär att skattebetalarnas pengar växlas upp och att mer resurser frigörs till utveckling av området. Redan under kandidaturen så har biosfärverksamheten fått externfinansiering för olika projekt vilket har potential att utvecklas ytterligare.

Ett exempel på en möjlighet är utvecklingen av destination- och besöksnäringen som något som kan generera arbetstillfällen och inkomster. Unesco-varumärket skapar nyfikenhet och tillit och kan utgöra en anledning till att fler människor vill besöka området. Natur- och kulturturism kommer framför allt att gynna Storkrikets landsbygd. Besöksnäringen på landsbygden kan också innebära fördelar för storstäder som Lund, som utgör ett attraktivt besöksmål och som kan fungera som en viktig port in mot Storkriket. Besöksnäringen kan ge ringar på vattnet och om fler besöker ett område ger det ofta också fördelar för företag som inte är direkt kopplade till besöksnäringens bransch, som till exempel ägare till livsmedelsbutiker. Vid populära besöksmål utvecklas ofta restauranger, boenden samt bättre kollektivtrafik vilket kan vara till glädje även för lokalbefolkningen.

En annan utveckling som redan har påbörjats är utvecklingen av vandring-, cykel- och ridleder och att områdets rörliga friluftsliv knyts ihop. Detta gynnar alla de människor som bor i och besöker området. Aktivitet utomhus får ofta många positiva följd effekter för människors välbefinnande både fysiskt och psykiskt. Att knyta ihop områdets rörliga friluftsliv och öka samverkan mellan kommunernas respektive interna arbete kan gynna kommunernas ekonomi samt dess möjlighet till utveckling. Detta gäller ett flertal områden, däribland friluftsliv, turism, översiktsplanering och kollektivtrafikfrågor. Ett gemensamt krafttag kring kollektivtrafikfrågor skulle till exempel kunna gynna området i stort både för boende och för att möjliggöra en hållbar destinationsutveckling av Storkriket. Att utveckla cykelinfrastrukturen i anslutning och som komplement till kollektivtrafiken är även det ett viktigt steg för att knyta samman området och öka dess attraktivitet.

Biosfärområdet kommer också genom sitt fokus på hållbar utveckling och sina fokusområden gynna den långsiktiga ekonomin och de monetära vinsterna. Naturresurser, såsom vår otroligt produktiva jordmån, våra berg och grusfyndigheter, vårt yt- och grundvatten, energin från vind och sol, och våra resurser från skogen, behöver förvaltas och hanteras varsamt. Framtida generationer behöver ha en jordmån som kan leverera livsmedel även till dem. Rent vatten är livsviktigt för alla och även i framtiden behövs material för att bygga och utveckla samhället. Genom ett smart förvaltande av dessa resurser finns möjlighet till ekonomiskt välstånd även för framtida generationer.

Genom arbete inom de olika fokusområdena (se strategi, bilaga 3), i samverkan med många olika aktörer, har Storkriket potential att visa vägen framåt gentemot en hållbar utveckling och ekonomiska vinster både kortsiktigt och långsiktigt.

15.5.2 Vilka indikatorer används för att mäta sådana inkomster eller andra fördelar?

Biosfärområdets mål, fokusområden och stödprocesser beskrivs i kapitel 13 samt i Storkrikets strategi (se bilaga 3). I strategin finns angivna exempel på mätvärden som är menade att vara behjälpliga i kommande uppföljning i kombination med lokalt identifierade indikatorer.

Allmän statistik om olika näringars tillstånd (antal företag per näring, antal anställda per företag) finns att hämta från Statistiska Centralbyrån, SCB. De har även besöksnäringstatistik över antal övernattningar, antal anläggningar, antal bäddar etc.

Andra instanser för näringsspecifik statistik är olika branschorganisationer och tillsynsmyndigheter (länsstyrelse och kommun). Till exempel har Jordbruksverket statistik från jordbruket (brukad areal, produktion av olika varor, antalet djur). Skogsstyrelsen är ansvarig myndighet för statistik inom områdena produktion, sysselsättning samt miljö och sociala frågor i skogsbruket.

Uppföljning av biosfärorganisationens arbete samt strategin sker kontinuerligt och sammanfattas kortfattat i biosfärkontorets årsredovisning. I samband med nationella och internationella utvärderingar vart femte år görs en mer djupgående och omfattande rapportering som också mer detaljerat inkluderar andra aktörers bidrag till strategin. Kommuner, länsstyrelse, region, universitet och lokala företag och organisationer har alla sina egna indikatorer och års- och hållbarhetsredovisningar vilka kan utgöra en grund för uppföljning och utvärdering. Utöver dessa tillhandahåller SCB statistik kring hushållsekonomi genom en så kallad Lokalekonomisk analys.

Referenser

- SCB, *Lokalekonomisk analys (LEA)*, ([LÄNK](#), hämtad 2023-12-26).

15.6 Andliga och kulturella värden, traditioner och sedvänjor:

Kultur och traditioner har starka kopplingar till identitet, social hållbarhet och samhällsutveckling.

Traditioner och sedvänjor är inte statiska utan omformas och nyskapas genom tiden. Därför ger kulturella och andliga värden, traditioner och även det talade skånemålet olika sätt att beskriva människors historia i biosfärområdet. Det kan också utgöra en plattform för att diskutera och skapa alternativa vägar till en hållbar framtid.

En öppenhet för de nya mötestillfällena som boende från andra kulturer kan tillföra biosfärområdet ger spännande möjligheter för framtiden. Möten med andra kulturer har varit en grundläggande del i hur biosfärområdet Storkriket utvecklats genom historien, ända sedan de första bofasta jordbrukarna slog sig ned utanför Lund för 6000 år sedan och sådde de frön de tagit med sig hit.

15.6.1 Beskriv kulturella och andliga värden, traditioner och sedvänjor, till exempel språk, sedvänjor och traditionella försörjningsmönster. Är några av dessa hotade eller på tillbakagång?

Andliga värden

Internationellt beskrivs svenskarna som sekulariserade, men drygt 40 procent av befolkningen säger sig ha någon form av tro. Andlighet berör många existentiella frågor och beskrivs i nutiden som en känsla av samhörighet med allt levande. Det finns ett växande intresse för existentiella frågor i förhållande till klimatförändringar vilket även aktuella forskningsprojekt på universiteten i Lund och Malmö ger exempel på. Andliga upplevelser söks numera oftare i naturen eller i kulturen än genom gudstjänster. Däremot har kyrkorummen som lokala mötesplatser fortfarande en stor betydelse, särskilt för musik och körer. I Sverige beräknas 100 000 personer regelbundet sjunga i kör och huvuddelen av dessa är knutna till olika slags församlingar. I det blivande biosfärområdet värdesätter många medborgare de medeltida kyrkorna som historiska ankarpunkter i landskapet som de vill ska bevaras.

2023 tillhör de flesta församlingarna i biosfärområdet Svenska kyrkan. En moské finns hos Islamiska Kulturcentret i Lund. Det finns även en katolsk församling i Lund och ett katolskt nunnekloster i Röggle. Bland frikyrkorna finns Baptistförsamlingen i Lund, Lunds Pingstkyrka, Västerkyrkan i Lund och Centrumkyrkan i Sjöbo.

Traditionella festligheter som mötesplatser

I Storkriket, liksom på många andra platser i södra Sverige, finns det både traditioner som har sina rötter mer än 1000 år tillbaka och nya traditioner som har vuxit sig starka på bara några decennier. Det gemensamma för dem som tas upp här är att de firas både i byar och stadsdelar och att de skapar möten mellan människor. Att presentera en festlig tradition, som exempelvis dans runt midsommarstången, används ofta för att introducera svenska seder för besökare eller nyanlända från andra länder. Traditionella festligheter har därför stor betydelse för den sociala hållbarheten genom att levandegöra och förnya det immateriella kulturarvet.

Valborg den 30:e april firar vårens ankomst med tal och sång vid stora eldar runt om i området, till exempel i Öveds eke. I Lund firas Valborg vid universitetet med studentkör, och 35 000 ungdomar firar den ankännande sommaren med fest i Stadsparken.

Midsommarafton var från början en förkristen rit vid sommarsolståndet. I vår tid firas midsommarafton på flera platser i Storkriket med ringdanser runt en lövad stång där spelmansmusik och dansare klädda i traditionella folkdräkter ofta ingår. Maten är en viktig del i midsommarfirandet och brukar bestå av nypotatis, matjessill, öl och snaps med färska jordgubbar som dessert.

Under medeltiden införde den katolska kyrkan Allhelgonadagen i början av november till åminnelse av martyrer och helgon. Efter andra världskriget utvecklades en tradition i Sverige att tända ljus på döda släktingars gravar inför Allhelgonahelgen. Intresset för denna nya tradition har vuxit stort sedan dess och kyrkogårdarna i Storkriket är numera fyllda med glimmande ljus i novembermörkret.

Mårtensafteon den 10 november är en matfest med gåsen i centrum. I vår tid har den traditionellt ugnstekta gåsen med tillbehör som äpple, brysselkål och potatis fått en minskad betydelse.

Foto: Valborgsmässoafton i Harlösa. Fotograf: Kerstin Jakobsson.

Matkultur

Traditionellt förknippas Skåne, och därmed även Storkriket, med fet mat som stekt gås, äggkaka med stekt fläsk, den sockerrika spettekakan eller bakverk med mycket smör. Många av dessa maträtter kan anses som hotade eftersom framför allt yngre generationer gärna väljer vegetariska alternativ. Spettekakan är registrerad som immateriellt kulturarv i den nationella förteckningen Levande kulturarv.

Odling för husbehov

Fram till 1950-talet fanns matbristen under första världskriget ännu i färskt minne hos allmänheten och odling av basvaror för husbehov som potatis, morötter och lök var fortfarande en viktig del i hushållningen. Med den ökande ekonomiska standarden efter andra världskriget kom frysboxen, och frysta grönsaker från butik fick ersätta mycket av den egna odlingen. Trädgårdarna fick i stället en större betydelse för rekreation med uteplatser och lättskötta gräsmattor.

Det talade språkets betydelse för identitet

Skånemålet är det sydligaste av Sveriges sex dialektdrag. Skånskan har, trots vad de flesta tror, inte sin starkaste koppling till danska språket utan till fornnordiska, franska och tyska. När Skåne blev svenskt på 1600-talet byttes officiellt skriftspråket från danska till svenska men vanligt folk fortsatte prata skånemålet som de alltid hade gjort. Under 1900-talet har gränserna mellan dialekter suddats ut och många uttryck försvunnit. Skånemålet är dock inte akut hotat utan under senare år ser istället det statliga Institutet för språk och folkminnen (ISOF) ett ökande intresse för de skånska dialekterna och deras historia.

15.6.2 Ange vilka insatser som görs för att kartlägga, bevara, stärka och/eller revitalisera sådana värden och sedvänjor.

Traditionella fester som mötesplatser

Sociala mötestillfällen genom traditionella festligheter är starkt knutet till lokalsamhällena och genomförs huvudsakligen av föreningslivet, till exempel av byalag, stadsdelsföreningar, församlingar och hembygdsföreningar. Ideella föreningar kan vända sig till sin hemkommun för att ansöka om ekonomiskt stöd för kulturella inslag vid genomförande av traditionella fester. Biosfärfestivalen är en ny och årligt återkommande tradition i Storkriket som skett på initiativ av aktörer i Storkriket i samverkan med biosfärområdesorganisationen.

Hemmaodling och matkultur

Det finns ett växande intresse för trädgård och husbehovsodling i det blivande biosfärområdet. Detta blev tydligt när projektet *Tillsammans för biosfärområde Vombsjönsänkan* höll ett onlineföredrag som lockade över 300 deltagare, samt en efterföljande studiecirkel på temat hållbar trädgård.

För framtidens matkultur i det livsmedelsproducerande Storkriket är vegetariska och mindre feta alternativ till traditionella rätter en spännande framtid. Både bland lantbrukare och kockar finns det ett intresse för en revitalisering av gamla grödor och deras användning i nya rätter. Här finns också exempel på hur småskalig produktion av kött, mjölkprodukter, vin och öl kombineras på nya sätt med produkter från det storskaliga jordbruket i Storkriket. Exempel på projektarbeten för utveckling av nätverk och nya produkter i Storkriket är projektet *EAT Lundaland* och *Vår plats i biosfären*, där det senare initierats av biosfärverksamheten.

Bevarandet av hantverkstekniker

Kunskap om material och tekniker var förr en viktig del i självhushållningen. Idag ingår hantverkstekniker i det immateriella kulturarvet. Men gamla tiders kunskaper ger också alternativ till dagens miljövänliga tekniker. Hemslöjden i Skåne bedriver kursverksamhet och rådgivning om traditionella slöjdtekniker. Skånes hembygdsförbund förmedlar kunskap till medlemsföreningarna om hur kulturarvet, både det materiella och immateriella, kan bevaras och hur berättandetekniker i mötet med allmänheten kan utvecklas.

Referenser

- Hemslöjden i Skåne. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Skånes hembygdsförbund. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

15.6.3 Hur kan kulturella värden integreras i utvecklingsprocessen; faktorer som identitet, traditionell kunskap, mönster för social organisation, etcetera.

Unesco beskriver kultur som det som formar vår identitet. Det handlar om hur människor beskriver sin historia, uppfattar sin samtid och föreställer sig en framtid. I alla dessa delar ger kultur, i hela sitt spektrum av uttrycksmöjligheter, verktyg för att skapa sammanhang. Sammanhangen kan i sin tur bestå av trygg tradition eller fantasirika visioner. Någonstans däremellan väljer de flesta av oss människor, som individer och som grupper, sin plats, sin identitet. Kultur ger oss sammanhang vi identifierar oss med. Eller som Unesco påtalar, ingen utveckling kan vara hållbar utan kultur.

I det föreslagna biosfärområdet Storkriket finns redan många års erfarenheter från olika former av arbeten genom kulturdimensionen för hållbarhet. Med dessa goda erfarenheter som grund har Storkriket valt kultur som ett av sex processtöd för biosfärbetet. I projekt och aktiviteter kan processtödet handla om att använda kulturens verktyg för att lyfta fram människors berättelser och erfarenheter, tillgängliggöra kunskap och nutida forskning eller stimulera till nytänkande. I grunden handlar kulturens roll om att stärka en demokratisk, involverande och hållbar utveckling.

Biosfärfestivalen som mötesplats

Traditioner är inte exakt desamma genom tiden utan förändras och nyskapas. Det vore därför en spännande utveckling om Biosfärfestivalen blir en ny tradition i Storkriket som levandegör och stärker människans relation till naturen enligt uppdraget för biosfärområden, särskilt om den involverar en mångfald av erfarenheter och unga människors nytänkande.

Foto: Biosfärfestivalen 2021. Fotograf: Eva Hallberg.

Biosfärområdets seniorer

I Storkriket har en stor andel av seniorerna erfarenheter från livet och arbetet på små eller stora jordbruk i området. Även bland de som är utövande lantbrukare är medelåldern hög, var tredje är 65 år eller äldre. Biosfärområdets seniorer utgör därför en levande länk till både odlingstekniker förr och till kulturarvets immateriella berättelser i Storkriket. Fram till idag har de immateriella delarna av kulturarvet generellt fått relativt lite uppmärksamhet. Vad gäller den agrara historieskrivningen i Storkriket liksom i andra viktiga jordbruksbygder i Sverige har den fokuserat på ägandeskap och vägen till ökad produktivitet. För biosfärutvecklingen, med fokus på människans samlevnad med naturen, är dock alla erfarenheter från arbete med jorden betydelsefulla.

Odling för husbehov

I Storkriket finns redan idag informella utbyten av kunskap, plantor och fröer eller att överskott bortsänkes genom forum på sociala medier. Drivkraften för det odlingsintresset ligger främst i att säkra giffri mat till den egna familjen men även en ökad instabilitet i omvärlden bidrar. För biosfärområdet ligger trädgårdsintresset helt i linje med arbetet för en hållbar utveckling med ökad kunskap hos allmänheten om odling och ökad jordhälsa. Arrangemang som Öppen trädgård, skördefesten och promenadföredrag om biologisk mångfald under Biosfärfestivalen är exempel på initiativ som tagits under kandidaturen för att sprida kunskap och stärka nätverk i det blivande biosfärområdet.

Foto: Biosfärfestivalen 2021, Fotograf: Sara Ericsson.

Talspråket

Dialekter är starkt förknippade med identitet och en stolthet över den egna bygden. Ett ökat intresse hos allmänheten för skånemålets dialekter i Storkriket är en tillgång vid en kartläggning av områdets immateriella kulturhistoria genom sin förankring i lokal historia och olika epokers utmaningar.

Foto: Gamla foton av kvinnor som arbetade i jordbruket, projekt Kulturlager, ARNA. Fotograf: Nille Leander

15.6.4 Ange om indikatorer används för att utvärdera dessa insatser. Om indikatorer används, ange vilka de är och beskriv dem.

Biosfärområdets mål, fokusområden och stödprocesser beskrivs i kapitel 13 samt i Storkrikets strategi (se bilaga 3). I strategin finns angivna exempel på mätvärden som är menade att vara behjälpliga i kommande uppföljning.

I Unescos färdplan för biosfärområden anges det att forskning, lärande och praktisk kunskapsutveckling stärker biosfärområdets verksamhet och insatser för hållbar utveckling. Bland dessa finner vi kulturen. Det finns dock i nuläget inga indikatorer i det blivande biosfärområdet för att utvärdera ovannämnda insatser. Mätbarhet för abstrakta värden som kultur och det immateriella kulturarvet är överhuvudtaget en utmaning. Därför började Unesco 2016 samla in data och erfarenheter på nationell basis för hur kultur bidrar till en ekonomisk utveckling globalt.

Det blivande biosfärområdet vill bidra till Unescos målsättning att synliggöra kulturens värden i arbetet för en hållbar utveckling. Den enklaste metoden för mätbarhet är att räkna arbetsinsatser i stället för resultat: antalet projekt, aktiviteter och deltagare. Det kan sedan jämföras med utvecklingen mellan olika år. Ett sådant arbete har påbörjats i Storkriket. För en forskningsrelaterad metod med fördjupande intervjuer finns projektet *Grief & Hope in Transition* vid Malmö universitet.

Uppföljning av biosfärorganisationens arbete samt strategin sker kontinuerligt och sammanfattas kortfattat i biosfärkontorets årsredovisning. I samband med nationella och internationella utvärderingar vart femte år görs en mer djupgående och omfattande rapportering som också mer detaljerat inkluderar andra aktörers bidrag till strategin. Kommuner, länsstyrelse, region, universitet och lokala företag och organisationer har alla sina egna indikatorer och års- och hållbarhetsredovisningar, vilka kan utgöra en grund för uppföljning och utvärdering.

16 STÖDJA

Biosfärområden har tre huvudfunktioner: bevara, utveckla och stödja. Detta kapitel täcker delen om att stödja. Biosfärområden har i uppdrag att stödja demonstrationsprojekt, miljöutbildning, forskning och övervakning som rör bevarande och hållbar utveckling på lokal, regional, nationell och global nivå.

Kapitlet är uppdelat i fyra delar:

- Forskning och övervakning
- Utbildningsinsatser
- Bidraget till världsnätverket
- Kommunikationskanaler

16.1 Forskning och övervakning:

16.1.1 Beskriv de viktigaste befintliga och planerade forskningsprogrammen, forskningsprojekten och övervakningsinsatserna som bedrivs (inklusive inom vilka zoner/områden) och som specifikt rör förvaltningen av biosfärområdet och genomförandet av handlingsprogrammet (hänvisa till variablerna i bilaga I).

När det gäller forskning riktar biosfärområdet Storkriket sitt stöd och samverkan i första hand till de tre stora lärosätena Lunds universitet, Malmö universitet och Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU Alnarp). De två sistnämnda är belägna i Storkrikets närområde.

Lunds universitet

Lunds universitet är beläget i Storkrikets kandidaturområde. Universitetet rankas återkommande som ett av de hundra främsta i världen och med sina omkring 45 000 studenter och 8 000 anställda är det i det närmaste ogörligt att sammanfatta den forskning som berör och har berört området som skall utgöra biosfärområdet. Inom universitetet finns en omfattande forskning kring urban hållbarhet, men här nedan prioriteras fokus på forskning som berör den ytmässigt dominerande delen av biosfärområdet, nämligen odlingsbygderna med dess lövskogar, gräsmarker och bymiljöer.

Lunds universitet bedriver tvärvetenskaplig forskning om markanvändning. Denna forskning har en stark koppling till biosfärområdet som modell för hållbar utveckling. Exempel på relevanta projekt är *ForestPath* om hållbart skogsbruk, *Biopath* om den gröna sektorns redovisning av påverkan på biologisk mångfald och ett stort antal projekt om jordbruksfrågor (policy, biologisk mångfald, miljö, hållbarhet) – forskning som är relevant för biosfärområdet även om den inte (enbart) utförs inom biosfärområdets gränser.

Ett stort antal enheter inom Lunds universitet har starka forskningsintressen och pågående forskning inom det blivande biosfärområdet. Här kan nämnas de tvärvetenskapliga centrumbildningarna Centrum för miljö- och klimatvetenskap (CEC, med de strategiska forskningsområdena [BECC](#), *Biodiversity and Ecosystem services in a Changing Climate* och [MERGE](#), *Modelling the Regional and Global Earth system*, och det nybildade profilområdet om [naturbaserade framtidslösningar](#)) och Lund University Centre for Sustainability Studies (LUCSUS). Liknande intressen finns inom ett stort antal av universitetets institutioner, inom ämnen som ekologi, geologi, kulturgeografi, ekonomi, juridik och hälsa. Vidare pågår samverkan kring existentiell hållbarhet där biosfärområdet redan en partner.

Inrättandet av biosfärområde Storkriket ger Lunds universitet nya möjligheter att utveckla hållbarhetsrelaterad forskning. Ett exempel på detta är en nyligen beviljad ansökan om att inrätta ett policylabb med Storkriket som case för att stärka kopplingen mellan forskning och tillämpning. Genom biosfärområdet får Lunds universitet tillgång till ett nätverk av aktörer av hög relevans för forskning, forskningsutveckling och omsättningen av forskningsresultaten i praxis/policy. Ett framtida biosfärscentrum kan utgöra ett nav i denna utveckling.

Nedan presenteras några konkreta exempel på hur forskningen vid Lunds universitet knyter an till biosfärområdet, främst som lämpligt studieområde för frågor kring hållbarhet i ett stad/land-perspektiv.

Det tematiska samverkansinitiativet [LU Land](#), markanvändning för en hållbar framtid, syftar till att stärka tvärvetenskaplig forskning kring framtida markanvändning. Forskningen berör särskilt variabeln ”jordbruk/andra produktionssystem” i bilaga 1. Plattformen katalyserar samverkan över sektors- och ämnesgränser för att bidra till kunskap för en markanvändning som förvaltar den begränsade resursen mark

på ett innovativt och hållbart sätt. En långsiktigt hållbar markanvändning som hanterar kopplingarna mellan en trygg mat- och energiproduktion, hantering av klimatförändringen och bevarandet av den biologiska mångfalden står i centrum. Som ett av FN:s blivande modellområden för hållbar utveckling, och med sitt tydliga tvärsektoriella fokus i gränslandet mellan skogslandskap, odlingsbygd och samhället, utgör biosfärområdet en utomordentlig arena för forskning relaterad till hållbar markanvändning och bevarande av biologisk mångfald.

[Hållbarhetsforum](#) är Lunds universitets gemensamma paraplyorganisation för strategiskt stöd och samordning av hållbarhetsfrågor. En av målsättningarna med forumet är att stimulera och främja utveckling av utmaningsdriven forskning om hållbarhet, vilket inkluderar tvärvetenskaplig forskning som fokuserar på att lösa utmaningar inom hållbarhetsområdet. Genom en mångfacetterad verksamhet, inklusive Hållbarhetsveckan i Lund (ett samarbete mellan Hållbarhetsforum och Lunds kommun), stimulerar Hållbarhetsforum samverkan mellan forskare och avnämare, inte minst inom området hållbar markanvändning.

Vidare har ett stort antal specifika projekt direkta kopplingar till Storkriket. Några exempel som berör hållbarhet och biologisk mångfald är: *Kollektivtrafik på landsbygden*, *Climaginaires* (olika tekniker för att föreställa sig fossilfria framtider jämförs och utforskas i samverkan med en rad olika samhälleliga aktörer) och *European Creativity Policy Platform, Ekip*, med syftet att främja innovation inom de kulturella och kreativa näringarna för en grön omställning. Därtill pågår ett stort antal projekt inom ekologi, limnologi och naturvård på Revingefältet och Stensoffa Fältstation. Till denna ekologiska forskning hör även en omfattande miljöövervakning inom hela biosfärområdet vad gäller vattenmiljöer, fågelpopulationer och dagfjärilar och andra pollinatörer. Lunds universitet koordinerar även viktiga delar av den miljöövervakning som bedrivs i hela Sverige, såsom Svensk Fågeltaxering, Svensk Dagfjärilsövervakning samt ett pilotprojekt kring pollinatörsövervakning. Dessa program är några av de viktigaste i Sverige.

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU Alnarp)

Sveriges lantbruksuniversitet är fördelat på flera orter varav campusområdet Alnarp ligger nära Storkriket. Här finns runt 1 300 studenter och 400 anställda lärare och forskare. Verksamheten i Alnarp inriktad mot landskapsarkitektur, trädgårds-, växtproduktion- och skogsvetenskap. SLU är också huvudman för ridinriktningen åk 1 vid universitetsprogrammet hippolog-programmet som ges på Flyinge. Det är en verksamhet med stort avtryck i det omgivande landskapet som ett hästinriktat rekreationslandskap.

Eftersom Storkriket domineras av odlingslandskap blir SLU en viktig partner rent ämnesmässigt. Forskningen rör främst variabelerna ”jordbruk/andra produktionssystem” och ”skogsjordbruk” i bilaga 1.

Verksamheten i Alnarp har ofta en praktisk och praktisknära relevans. SLU har därför ett stort kontaktnät som sträcker sig ut i näringslivet genom flera olika samarbetsprojekt med allt ifrån lantbruksföretag till kommuner och myndigheter. För att stödja samverkan med näringsliv, branschorganisationer och offentlig sektor har SLU flera samverkanplattformar som t. ex. SLU Partnerskap Alnarp, SLU Tankesmedjan Movium och framtidsplattformarna Future Food, Future Forests, One Health och Urban Futures som är gemensamma för hela SLU. En stor del av både forskning och undervisning inom till exempel landskap och skog förutsätter exkursioner, studiebesök och praktiska fallstudier som genomförs inom bland annat Storkrikets gränser. Detta gäller inte minst två nya internationella studieprogram, nämligen kandidatprogrammet *Forest and Landscape* och mastersprogrammet *Food and landscape*. Vid dessa studieprogram, liksom för examensarbeten på olika nivåer, är exkursioner och projektarbeten i samarbete med avnämare/intressenter viktiga. SLU Alnarp har också en lång historia av forsknings-, utvecklings- och undervisningssamarbeten med park- och miljöförvaltningar för övervakning och skötsel inom det tilltänkta biosfärområdet. Modellområden och så kallade *living labs* är också viktiga för verksamheten på SLU. En

framtida samverkan kommer dessutom att ge tillgång till ett utvecklat nätverk av besöksmål/samarbetspartners i Storkriket.

SLU arbetar i olika forskningsprogram och projekt med att öka kunskapen om hållbara system för produktion av livsmedel och biomassa för olika ändamål. En inriktning som omfattar val av grödor, odlingssystem, användning av biomassa och cirkulära lösningar för ökad hållbarhet. Det finns ett stort kunskapsbehov om hur markanvändningen kan utvecklas för att tillgodose efterfrågan på olika ekosystemtjänster i landskapet. Multifunktionella landskap och former för brukande av landskapets biologiska naturresurser är ett annat exempel på utvecklingsområde.

SLU och Lunds kommun

Lunds kommun har en långvarig historia av samarbeten orienterade mot hållbarhet, där SLU har varit en partner. Ett exempel är *Rest till Bäst* som handlar om att skapa ett klimatsmart, hållbart och cirkulärt samhälle för att minimera miljö- och klimatpåverkan från samhällets organiska restprodukter samtidigt som efterfrågade nytttoprodukter skapas och kolinlagring sker. Ett annat projekt som handlar om att ta till vara organiskt restmaterial är *PowerBio*. Förutom dessa finns flera, mer informella, samarbeten och kommunen har ett brett kontaktnät tillsammans med SLU som kan vara en grund för framtida samverkansprojekt med Storkriket.

Ett tidigare samverkansprojekt mellan Lunds Kommun och SLU är *Den varma och rena staden* där man utvecklade ny teknik, kombinerade samt applicerade olika metoder för att förbättra avloppsvattenreningen. Samtidigt framställdes produkter som rent vatten, biogas, algprodukter och användbara näringsämnen. Användandet av spillvärme från industrier, nya typer av membraner och odling av alger möjliggör förbättrade metoder än brukligt vid konventionell avloppsrening. Två koncept för avloppsvattensrening har tagits fram i initieringsprojektet vilka kommer att testas och utvärderas. I projektet *Karaktärisering av park- och trädgårdsavfall* studerades hur man kan använda de organiska restprodukterna för att producera biogas. Studien indikerar att källsortering och hantering av materialet spelar mycket stor roll för bränslevärdet såväl som för biogaspotentialen.

Malmö universitet

Malmö universitet är det näst största i närområdet med sina 25 000 studenter och 1700 anställda. Malmö ligger nära Storkriket – en busstur till mitten av Storkriket tar ca 35 minuter. Universitetet skapades som högskola 1988 och utnämndes till universitet 20 år senare och är därmed ett av de yngre universiteten i Sverige. Detta är en av orsakerna till att det bedrivs mer gränsöverskridande och relativt annorlunda forskning än vid äldre lärosäten. Malmö universitet är, bland annat därför, en intressant partner för Storkriket som kan tillföra andra perspektiv. Pågående forskning kan beskrivas enligt några breda teman:

- 1) Politik och rättvisefrågor
- 2) Miljöeffekter och ny teknik
- 3) Boende, transport och urbana miljöer
- 4) Barn, skola och idrott
- 5) Framtidsbilder och omställningen till ett hållbart samhälle

Politik och rättvisefrågor inkluderar forskning kring hur man hanterar konflikter mellan olika aktörer när det gäller biologisk mångfald. Även om de flesta projekten studerar aktörer i stadsmiljö så är resultaten relevanta för samverkan och konflikter på en mer generell nivå, och något som är specifikt intressant för biosfärområdets arbete.

Miljöeffekter och ny teknik handlar om forskningsprojekt som studerar specifika tekniska lösningar som kan ha positiva miljöeffekter. Dessa projekt kan på sikt vara relevanta för Storkriket.

Boende, transport och urbana miljöer har projekt som är relevanta för Storkrikets möjlighet till att bidra till hållbar utveckling. Till exempel studeras framtidens integrerade och adaptiva kollektivtrafik. Förflyttningen mot mer anpassningsbara och efterfrågestyrd tjänster underlättas av den snabba utvecklingen och spridningen av modern informationsteknologi, såsom artificiell intelligens och smartphones. Framför allt kan det finnas fördelar med sådana anpassningsbara tjänster i vissa typer av geografiska områden och vid vissa tider på dygnet, exempelvis då den ordinarie kollektivtrafiken inte är i drift. För landsbygden kan denna typ av kollektivtrafik utgöra en livlina, om kommande generationer ska välja att flytta dit eller stanna kvar.

En annan studie handlar om vikten att planera för kollektivtrafik redan i planeringsstadiet. Syftet med projektet är att identifiera innovativa sätt att främja Transit Oriented Development (TOD) i tidiga skeden i den fysiska planeringen. Det är särskilt viktigt att samordna kollektivtrafikens och den fysiska planeringen tidigt eftersom försök att anpassa bebyggelsen efter kollektivtrafiken i efterhand riskerar att medföra dåliga lösningar för kollektivtrafiken. Den här forskningen är relevant för kommunernas fortsatta samarbete i Storkriket.

Barn, skola och idrott innefattar ett forskningsprojekt som syftar till att stötta hållbar utveckling inom idrott och friluftsliv. Projektet är omfattande och inkluderar aspekterna *Kunskap och omvandling, Hållbara transportlösningar, Hållbar användning av mark och vatten, Material och hållbar utrustning, Hållbara evenemang och Beteenden, styrmedel och utveckling*. Projektet utgår från möjligheterna med samverkan mellan forskning, organisationer, myndigheter och företag, och ligger därmed nära biosfärområdets arbetssätt. Storkriket skulle kunna utgöra ett case där man testat det som projektet har kommit fram till, till exempel på hästnäringen som har en unik roll i Storkriket.

Framtidsbilder och omställningen till ett hållbart samhälle handlar om hur man engagerar folk och skapar fungerande samverkan på olika nivåer. De flesta projekten har en annan geografisk orientering än Storkriket (flera av projekten är internationella), men adresserar frågor som är relevanta för biosfärområdets arbete. Till exempel i projektet *Bauhaus of the Seas Sails* söker man främja en hållbar och inkluderande omställning genom att samarbeta med lokalsamhällen genom kulturella och inkluderande aktiviteter. Ett annat projekt handlar om kunskap kring fossilfria bränslen, särskilt hur en rättvis övergång till flytande biodrivmedel kan uppnås. Mer specifikt intressant för Storkriket är projektet *Sorg och Hopp i omställning* som har involverat landsbygden i Skåne och samarbetar med Sjöbo kommun. Syftet med projektet är att involvera offentligheten i att föreställa sig och framföra fossilfria framtider som innehåller både hopp och förlust, och att utveckla former och metoder för att diskutera och debattera dessa framtider mellan heterogena offentligheter. Resultatet redovisas under sommaren 2023 på Sjöbo konsthall.

Som ett led i Malmö universitets strävan att synliggöra kunskap som kan bidra till en hållbar värld har lärosätet etablerat ett klimatforskningsnätverk. Klimat- och miljöfrågor har ofta nära koppling till andra forskningsfrågor och kan handla om forskning om till exempel migration och klimat, socialt arbete och miljö- eller klimatfrågor, klass, kön och klimat, hållbar urbanisering i utvecklingsländer eller processer för offentlig styrning i samband med hållbar stadsutveckling ([Länk till klimatnätverkets plattform](#), hämtad 2023-07-06).

16.1.2 Sammanfatta tidigare forsknings- och övervakningsinsatserna som rör förvaltningen av biosfärområdet (använd variablerna i bilaga I).

Övervakningsinsatser

Sverige har ett väl utbyggt system för att övervaka landets miljö tillstånd. Det är många aktörer som utför arbetet inom miljöövervakningen. Naturvårdsverket samordnar tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten svensk miljöövervakning som består av tio programområden (fjäll, hälsorelaterad miljöövervakning, jordbruksmark, kust och hav, landskap, luft, miljögiftssamordning, skog, sötvatten och våtmarker). Länsstyrelsen Skåne har i uppgift att samordna regional och kommunal miljöövervakning. Arbetet berör främst variablerna ”övervakning/metodik” och ”miljöförändringar” i bilaga 1.

Sakmyndigheter, till exempel SMHI, Lantmäteriverket och Artdatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet, har i uppdrag att följa miljö tillståndet inom sina sakområden. Även forskningsinstitutioner och andra intresseorganisationer som driver fältförsök under längre tid producerar resultat av intresse för övervakningen av Storkriket (se nedan). Enskilda personer, ofta verksamma i ideella föreningar, bidrar också med värdefull information.

De svenska mätseriernas längd är i många fall unika i världen. Arbetet bygger på återkommande, systematiskt upplagda undersökningar, som visar miljö tillståndet genom att registrera eventuella förändringar i naturmiljön. Resultaten från miljöövervakningen är grundläggande för miljöarbete i stort i Sverige. Arbetet med att utforma och prioritera miljöpolitiken baseras på miljöövervakningens resultat.

På internationell nivå är resultaten från miljöövervakningen basen för internationell rapportering och officiell statistik om miljö tillstånd. Mer information kring övervakningsinsatser beskrivs under avsnitten 12.2, 14.1.3 och 14.1.4.

Lunds universitet

Lunds universitet är ansvarig för den nationella miljöövervakningen av fåglar, dagfjärilar och på ett pilotstadium olika grupper av pollinatörer. Inom dessa program genomförs en omfattande miljöövervakning inom biosfärområdet som bidrar till att förstå kopplingen mellan markanvändning – biologisk mångfald.

Stensoffa fältstation: Lunds universitets forskningsstation Stensoffa fältstation är basstation för biologiskt fältarbete vid eller i dess omgivning på det militära övningsfältet Revingehed. Vid Stensoffa har det gjorts banbrytande forskning kring hur relationen mellan bytesdjur och predatorer påverkar djurs populationsstorlekar, kunskap om djurs beteende och sociala organisation, hur sexuell selektion påverkar evolutionen av könsskäraktörer, fåglars häckningsbiologi och populationsreglering och även betydande studier av däggdjur, vattenmiljöer och insekter. Många av studierna har betydelse för förståelsen av relationen mellan biologisk mångfald och markanvändning, genom att de bidrar med förståelse om hur organismer nyttjar landskapen och påverkas av intensiteten i markanvändning.

Miljöhistoriskt arkiv: Lunds universitet har genomfört undersökningar av sedimenten i Vombsjön, genom att borra och ta upp borrhärdar. Sedimenten i borrhärdarna har analyserats på fossila pollen och utifrån resultaten har landskapet och dess markanvändning rekonstruerats.

Limniska studier i Krankesjön: Krankesjön är en unik sjö eftersom den är ett system som går igenom skiften mellan alternativa stabila jämviktslägen (grumlig/klar, algblomningar/undervattensväxter) vilket har studerats ända sen 1980-talet. Denna dokumentation är central för att förstå hur sjöar påverkas av markanvändning och restaureringsåtgärder.

SLU Alnarp

Institutionen för Biosystem och teknologi (BT) vid SLU Alnarp utforskar samspelet mellan mark, växter, djur, miljö, klimat och människor i system för hållbar produktion av mat och förnyelsebara råvaror. Forskare vid institutionen har genomfört studier av djurvälstånd och beteendets påverkan av väder hos den stora mängd frigående nötkreatur för köttproduktion, som öppethåller Revingeheds militära övningsområde genom bete. Ett exempel är projektet *Studier av frigående nötkreatur om termisk närmiljö för köttdjur på Revingehed*.

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning (LAPF) vid SLU Alnarp är en internationellt ledande akademisk miljö för utbildning, forskning, samverkan och miljöanalys i frågor som rör förändring och utveckling av landskapet. Institutionen har ett särskilt fokus på mångfunktionella och dynamiska landskap, som kan bidra till att lösa samhällsutmaningar och skapa livskvalitet. Forskning och undervisning vid institutionen kännetecknas av multi- och tvärvetenskapligt arbete som sträcker sig över konst och design, samhällsvetenskap, humaniora, naturvetenskap, teknik och kombinationer av dessa. Detta bidrar till kunskap med ett helhetsperspektiv, i syfte att forma hållbara och tilltalande landskap. Arbetet är inriktat mot planering, utformning och förvaltning av alla typer av landskap och skalor, till exempel gröna tak, barns lekmiljöer, storskaliga infrastrukturprojekt, samt skötsel av grönytor. Kunskap om landskapets tidsdjup och kulturarv, liksom bevarande och främjande av odlade kulturväxter är viktiga delar. Historiskt sett har arbete inom det tänkta biosfärområdet bedrivits mycket brett. Till exempel genom fältarbete för ekologiska forskarstudier, metodstudier kring historiska källor eller metoder för studier av landskapsrepresentation. Även en stor mängd arbeten med koppling till integrerad landskapsförvaltning, rent generellt governance processer och den Europeiska landskapskonventionen, som innefattar medborgardeltagande, har genomförts.

Sammanfattningsvis är en omfattande del av SLU:s inriktning helt i linje med biosfärområdets syften att bidra till hållbar samhällsutveckling, genom att kunna arbeta med lokala modellområden i samverkan med deras användare. SLU ser här att biosfärområde Storkriket erbjuder stora möjligheter till fortsatt samverkan. Ett helhetsmässigt angreppssätt till landskapet som den här forskningen kan bidra med, och som involverar de som lever och bor i landskapet, kommer att bli allt viktigare för att möta samhällsutmaningar med allt större konkurrens om landskapets resurser och värden.

- Institutionen för människa och samhälle har med ämnesområdena Företagsledning och Miljöpsykologi forskning och utbildning som bl.a. kan bidra till att stärka perspektiven ekonomisk och social hållbarhet. RådNu är en resurs för implementering av kunskap.
- Institutionen för växtskyddsbiologi kan bl.a. tillföra kunskap för att säkerställa friska grödor. Institutionen för växtförädling kan tillföra kunskap om nya grödor och de skördade produkternas kvalitet.
- Institutionen för sydsvensk skogsvetenskap kan tillföra kunskap inom ämnena skogspolitik, skoglig planering, naturvård, skogshistoria.

Publikationer

Det går inte att enkelt sammanfatta den omfattande publicering som skett kopplat till biologisk mångfald, naturmiljöer och hållbarhet i områden som ligger inom biosfärområdet. Se exempel i *Bilaga 4: Vetenskapliga publikationer*. Några snabba sökningar i Web of Science ger ett 100-tal vetenskapliga publikationer med koppling till Lunds universitet och specifika miljöer inom biosfärområdet. En sökning i *Google scholar* ger snabbt uppemot ett tusen träffar på publikationer kopplade till området. Det skall dock tilläggas att ofta nämns inte lokala namn i vetenskapliga publikationer och dessa resultat visar därför enbart en del av den publicering som skett genom åren med anknytning till biosfärområdet.

Det kan nämnas att den biologiska forskningen kopplat till Revingefältet och Stensoffa ekologiska forskningsstation har genererat runt 50 doktorsavhandlingar, i bilaga 4 listas även tio exempel på publikationer från SLU:s forskning relevanta för en hållbar utveckling av biosfärområdet.

16.1.3 Ange vilken typ av infrastruktur som finns i det föreslagna biosfärområdet och vilken roll biosfärområdet kommer att ha när det gäller att stödja sådan infrastruktur.

Lunds universitet

Eftersom Lunds universitet ligger inom biosfärområdet är det i sig den mest omfattande forskningsinfrastrukturen i området. De stora forskningsinfrastrukturerna ESS (drivet av ett internationellt konsortium) och MAX IV (del av Lunds universitet) ligger även de i området. Forskningen vid dessa infrastrukturer berör främst materialvetenskap, men även olika former av livsvetenskap, där markens och organismers struktur studeras. Denna forskning kopplar an till förståelse och bevarande av jordbruksmark och hållbar odling. Miljön runt infrastrukturerna är utformade för att stärka miljöer som finns och är hotade inom biosfärområdet, framför allt artrika ängsmiljöer där underlag hämtats från naturmiljöer inom biosfärområdet. ESS och MAX IV är mötesplatser för forskare från hela världen.

Mer specifika forskningsinfrastrukturer finns i biosfärområdets naturmiljöer. Här är två exempel:

Stensoffa ekologiska forskningsstation på Revingefältet drivs av Biologiska institutionen vid Lunds universitet. Med forskningsstationen som centrum bedrivs ekologisk forskning inom en mängd olika projekt, bland annat med fokus på fåglars häckningsbiologi och flyttning, insekters beteende och evolution, fästingburna sjukdomar samt sandmarkers naturvård och skötsel.

iPonds är en experimentell infrastruktur som etablerats i samarbete med Sydvatten, lokaliserad till deras dammar vid Vombverket. Dammarna är utrustade med telemetriutrustning som gör att individuella fiskars rörelsemönster kan studeras. Anläggningen har rönt internationellt intresse och flera forskargrupper är intresserade att komma och arbeta vid anläggningen.

SLU (Alnarp)

Inom det föreslagna biosfärområdet återfinns Snogeholms landskapslaboratorium samt en försökspark för pil- och poppelplanteringar som infrastruktur för fullskaleförsök och demonstration. Ytan som landskapslaboratoriet tagit i anspråk ligger inom fastighet Ellestad 5:4, mellan Ellestadssjön, Snogeholmssjön och Sövdesjön. Marken ägs av O D Krooks Donation Malmöhus Län, en stiftelse som förvaltas av Stiftelsen Skånska landskap, och ingår i Snogeholms strövområde. Det specifika området utgörs av ett 30 kvadrathektar stort åkerfält i södra utkanten av skogsområdet i Snogeholm. Projektet är ett samarbete mellan institutionen för sydsvensk skogsvetenskap, institutionen för landskapsplanering, Skogssällskapet och Region Skåne. Initiativet grundar sig i att nyplantering av skog ökar landskapets rekreativvärden samtidigt som en mängd andra behov tillfredsställs. Inom landskapslaboratoriet kan ses trädslag i olika blandningar med syfte att undersöka hur de kan skötas och upplevas. Undersökningarna kan ställas emot skogar med monokulturer av gran som ger enformiga miljöer med låga flora- och faunavärden. Snogeholms landskapslaboratorium syftar att tillgodose flera olika aspekter samtidigt: produktion, rekreation och biologisk mångfald. Området fungerar som ett viktigt åskådningsexempel för alla de intresserade som kommer dit varje år för att ta till sig kunskap inom skog och landskap (Läs mer på slu.se/snogeholm, länk hämtad 2023-07-08).

Sedan 1980-talet finns strax öster om Vombsjön en mindre försökspark, Vombsjösjöns pil- och poppelpark, som etablerats av institutionen för växtproduktionsekologi, SLU Ultuna. Syftet var att testa nyframkorsade pil- och poppelkloners fenologi och produktionspotential med avseende på vedbiomassa för energiändamål, pappersmassa- och textiltillverkning samt som råvara för korslimmade byggnadsprodukter. Även planeringsmetoder för pil- och poppelplanteringar har utarbetats, inklusive metoder för skydd mot gnagare och hjortdjur. Parken är öppen för exkursioner.

Biosfärområdets roll för att stötta infrastrukturen

Storkrikets roll när det gäller stöttande av forskningen är främst som testbädd och möjlig partner i forskningsprojekt. Biosfärområdet kan också bidra med ett nätverk av aktörer samt samverka inom olika områden. En ytterligare uppgift är att sprida vetenskaplig information, både sådan som kommer fram i gemensamma projekt och sådan som handlar om hållbarhet på en mer övergripande nivå.

16.2 Utbildningsinsatser för hållbar utveckling och ökad medvetenhet hos allmänheten:

16.2.1 Beskriv befintliga och planerade insatser och ange därvid målgrupp(er), antalet personer som är involverade (i egenskap av "lärare" och "elever") samt vilka områden som berörs.

Utöver kommunernas egna verksamheter verkar många olika parter för lärandet för hållbar utveckling. Till exempel Lunds universitet, olika studieförbund, ideella föreningar och intresseorganisationer. Aktörerna har skilda uppdrag, medlemmar och branschriktningar. Därmed sker insatser riktade till många olika målgrupper och åldrar. Nedan ges några exempel på de kommunala och andra utbildningsinsatser som sker inom Storkrikets föreslagna gränsdragning. Därtill anges biosfärorganisationens möjligheter till att verka för lärande och ökad medvetenhet.

Förskola, grundskola, gymnasium och vuxenutbildning

Miljöundervisning och lärande för hållbar utveckling är inskrivet i läroplanen för Sveriges skolor. Hållbarhetsperspektiven ska enligt läroplanen inkluderas i de historiska, internationella och etiska perspektiven som ska genomsyra all undervisning oberoende kurs eller ämne. I det föreslagna biosfärområdet går runt 30 000 elever i grundskolan årskurs 1–9 och gymnasium (SCB, läsår 22/23: Eslöv: 3808+740, Lund 14 565+10 112, Sjöbo 1774+230). Notera att talet exkluderar antal elever på förskola och vuxenutbildning som också följer läroplanen, samt att antalet för Eslöv är för hela Eslövs kommun.

Till stöd för det hållbara lärandet i Lunds kommun finns resurs- och utvecklingsteamet Naturskolan i Lund, deras uppdrag är att stödja och stimulera skolutvecklingen inom bland annat lärandet för hållbar utveckling ([Naturskolan \(lund.se\)](http://Naturskolan.lund.se)). De träffar runt 300 lärare och 600 elever per år genom sitt arbete med fortbildning och handledning av personal på skolor och förskolor. De erbjuder även andra kommuner och intressenter stöd, bland annat i form av specialbeställda utbildningar för skolpersonal. I Sjöbo kommun har klimatkunskap hos elever inom skolverksamheten pekats ut som ett särskilt viktigt mål att prioritera fram

till 2025. Detta sker inom ramen för deras lokala miljömålsprogram Hållbart Sjöbo 2034, som tydligt knyter an till FN:s globala mål och Agenda 2030.

Utmärkelsen *Grön Flagg* drivs av den nationella stiftelsen Håll Sverige Rent och utmärkelsen *Skola för hållbar utveckling* drivs genom den svenska myndigheten Skolverket. Båda utmärkelserna ämnar främja arbetet med miljöfrågor i svenska skolor och barns delaktighet i lärandet för hållbar utveckling. I Storkriket arbetar totalt runt 70 kommunala förskolor, grundskolor och gymnasier för Grön Flagg och minst sex skolor för Skola för hållbar utveckling.

Platser för lärande

Inom det föreslagna biosfärområdets gränser finns flera platser som har ett särskilt fokus på lärandet om natur och kultur samt kunskapsutveckling rörande olika hållbarhetsfrågor. Exempel på sådana platser är Kulturens Östarp, Hörjelgården och Naturum Skrylle.

Verksamheterna Kulturens Östarp och Hörjelgården synliggör det biologiska kulturarvet och dess betydelse för den biologiska mångfalden samt hur odlingstekniker från slutet av 1700-talet fram till början av 1900-talet har format landskapet. Kulturresevatet Kulturens Östarp drivs av Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige och är en plats där man kan del av lantbruksmiljö med byggnader, djur och trädgård i ett bevarat kulturlandskap från 1800-talets mitt. Hörjelgården drivs av Stiftelsen Hörjelgården, ägd av Naturskyddsföreningen i Skåne. Där bedrivs bland annat pedagogisk verksamhet med fokus på historisk markvård och biologisk forskning. Genom att bilda inom kultur- och odlingslandskapets utveckling och historia kan verksamheterna bidra med värdefull kunskap till framtiden.

I biosfärområdet finns även naturum Skrylle beläget, ett av 32 naturum i Sverige. Naturum beviljas av Naturvårdsverket och ska agera som vägledning till och informationsplats om naturen i anslutning till skyddad natur. Naturum Skrylle drivs av Lunds kommun men ligger i ett område där flera andra aktörer är aktiva, till exempel föreningen Friluftsförbundet i Lund. Genom naturum Skrylles utställningslokal och naturums och andra aktörers aktivitetsprogram får besökare möjlighet att veta mer om de djur, växter, geologi och kulturhistoria som format området. Ett område som består av flera naturreservat och en nationalpark bestående av ett varierande skogs- och kulturlandskap. Det utgör sammantaget ett av södra Sveriges mest välbesökta friluftsområden med cirka 800 000 besök per år.

Mot bakgrund av verksamheterna Kulturens Östarp, Hörjelgården, naturum Skrylles och andra platser erfarenhetsbas finns potential till samarbete med verksamheten utifrån Storkrikets prioriterade arbetsområden och geografiska gränsdragning. Detta gäller även för alla de anslutna verksamheter som arbetar med utbildningsinsatser för hållbar utveckling i området.

Foto: Vinter hos naturum Skrylle, Lunds kommun.

Fler exempel från kommunernas verksamheter

Utöver kommunernas uppdrag att tillhandha skolgång enligt svensk läroplan finns exempel på fler satsningar från kommunernas verksamheter som både riktar sig internt och externt. I Lunds kommun finns ett miljöledningssystem som via miljöombud och miljösamordnare ute i verksamheten verkar för kunskapsförmedling inom olika hållbarhetsfrågor. Därtill finns en digital utbildningsportal tillgänglig för samtliga anställda där det bland annat finns kurser om kommunens arbete med social och ekologisk hållbar utveckling. Vidare arbetar kommunerna med att öka kunskapen och medvetenheten om olika hållbarhetsfrågor genom att arrangera aktiviteter (t.ex. föreläsningar och utställningar), interna och externa kommunikationskanaler (t.ex. intranät, sociala medier och nyhetsbrev), årliga utmärkelser och tävlingar (t.ex. miljöpriser och cykeltävling) samt olika projekt. Målgrupperna varierar och kan rikta sig till allmänheten eller till mer riktade målgrupper inom näringslivssektorn och samarbetspartners. Samtliga kommuner erbjuder även klimat- och energirådgivning (EKR). EKR stöds av Energimyndigheten och är en kostnadsfri och oberoende service för privatpersoner och i vissa fall även mindre företag.

Regionala och nationella aktörer

Utöver de kommunala verksamheterna verkar också flera regionala och nationella organ i området. Till exempel Länsstyrelsen Skåne, samarbetsorganet Greppa Näringsen och den ideella föreningen Hållbar Utveckling Skåne. Även privata aktörer erbjuder utbildning och kurser för hållbar utveckling. Satsningar riktar sig till både allmänheten, olika intressegrupper och företag. Utbildningsaktörerna besitter erfarenhet, resurser, engagemang och nätverk och är organisationer som Storkriket med fördel kan samarbeta med. Dels för att hjälpa att nå ut och engagera fler, dels för att lära av varandra. Samarbete syftar i stort till att uppnå målet om att biosfärområdet ska fungera som ett modellområde för hållbar utveckling.

Utbildningsdelen av universiteten, lärosäten och de studieförbund som verkar i området är givetvis också av intresse. Här kan nämnas de tvärvetenskapliga centrumbildningarna Centrum för miljö- och klimatvetenskap (CEC) och Lund University Centre for Sustainability Studies (LUCSUS). Men det finns ett brett intresse för hållbarhetsfrågor inom flera mer riktade discipliner och forskningsområden, som ekologi, geologi, kulturgeografi, ekonomi och hälsa.

Flera av Sveriges studieförbund har valt att satsa på inriktningar inom hållbara utvecklingsfrågor, natur, kultur och landsbygdsfrågor. De samordnar bland annat studiecirkelar, kurser, föreläsningar och kulturarrangemang. Några exempel på studieförbund aktiva i området är Studieförbundet, ABF, Vuxenskolan och Folkuniversitetet.

Storkrikets biosfärverksamhet

I ovanstående exempel har Storkrikets potential till att involveras och stödja verksamheterna förtydligats, men det finns även goda möjligheter för Storkriket att ta initiativ till egna utbildningssatsningar och öka medvetenheten hos allmänheten rörande olika hållbarhetsfrågor. Detta avsnitt går igenom såväl potentiella arbetsområden som det arbete som redan inletts inom detta tema.

Ett exempel på hur Storkriket kan arbeta med lärande för hållbar utveckling och ökad kännedom hos allmänheten är genom biosfärambassadörer. Genom utbildning och vidareutbildning av biosfärambassadörer skapas förebilder, förespråkare och katalysatorer för positiv förändring som hjälper till att bygga upp ett brett stöd för biosfärområdets verksamhet och syfte. Biosfärambassadörer kan utbildas via fri anmälan och/eller strategiskt styrda satsningar med anpassat utbildningsmaterial, till exempel utifrån åldersgrupper såsom barn och ungdomar, så kallade mini- eller ungdomsambassadörer. Ett annat exempel är att allmänheten eller olika målgrupper kan erbjudas delta i att skapa ny kunskap, genom medborgarforskning eller andra sätt för kunskapsbildande i samverkan med befintliga lokala föreningar och utbildningsorganisationer. Därtill kan ett upplevelsebaserat lärande utvecklas inom ramen för plats- och destinationsutvecklingen av Storkriket eller olika projekt, till för att främja arbetet inom de föreslagna fokusområdena. Biosfärverksamheten kan också initiera och ta nytta av digitala plattformar samt skapa och använda pedagogiskt material strategiskt för att nå och engagera fler. Allt detta arbete ligger i biosfärverksamhetens framtid att prioritera och konkret inleda.

Satsningar som redan påbörjats under kandidaturen har fokuserat på föredrag, event och samverkansprojekt. Exempel på dessa är föredrag för olika grupper, till exempel föreningar som visat intresse för biosfärområdesbildningen. Detta har gjorts i syfte av förankring, i utbildande syfte och för att bredda biosfärverksamhetens nätverk och samarbetsförmåga. Vidare har vissa föreläsningar och event varit öppna för allmänheten och/eller sänts digitalt. Genom detta arbete har Storkriket nått målgrupper såsom allmänhet, lantbrukare, seniorer, politiker och föreningsaktiva. Vidare har olika samverkansprojekt som biosfärverksamheten antingen själv driver, eller ingår i som part, möjliggjort gemensamt lärande kring hållbarhetsfrågor relevanta för Storkriket. Bland annat inom ett projekt kring hållbar plats- och destinationsutveckling och ett om existentiell hållbarhet. Utöver detta har biosfärverksamheten även varit värd för studiebesök, praktikperioder och examensarbeten för högskole- och universitetsstudenter.

Storkriket har även arrangerat Biosfärfestivalen som år 2023 hålls för tredje året i rad. Det är över en vecka fylld med event som arrangeras av natur- och kulturengagerade privatpersoner och organisationer i biosfärområdet, samt biosfärverksamheten själva. Detta har gjorts i syfte att stärka samarbeten med lokalt engagerade personer och organisationer, för att öka kännedomen om bildandet av biosfärområdet samt i utbildande syfte kring olika lokalt aktuella hållbarhetsutmaningar. Genom Biosfärfestivalen har till exempel det löpande samarbetet med Länsstyrelsen Skåne, föreningar såsom ARNA (Art and Nature), besöksplatser såsom Kulturens Östarp samt flera olika lärosäten visat sig i form av öppna event gentemot allmänheten som lyfter lokalt och globalt aktuella hållbarhetsfrågor. Årligen har Biosfärfestivalen haft över 30 olika arrangörer och 40 olika aktiviteter, med ett besöksantal på runt 1500 personer.

Foto: Vattenstudier. Projekt: Ung SciShop. Fotograf: Jasmine Cederqvist.

16.2.2 Vad för anläggningar och finansiella resurser finns eller kommer att finnas tillgängliga för dessa insatser?

De anläggningar och finansiella resurser som redan finns inom området klargörs i anslutning till beskrivna insatser i avsnitt 16.2.1.

Se avsnitt 17.4.11 för Storkrikets grundfinansiering för de finansiella resurser som finns för att driva egna utbildningsinsatser och insatser för att öka allmänhetens kännedom om frågor som rör hållbar utveckling.

Ytterligare finansiering sker genom av biosfärorganisationen tillförsäkrade projektmedel samt upprättade samarbeten med offentliga, ideella och privata aktörer. Nyttjande av andras anläggningar sker i samarbete med berörd part, egna anläggningar planeras inom ramen för Storkrikets plats- och destinationsutveckling samt på övergripande nivå.

16.3 Bidraget till världsnätverket för biosfärområden:

16.3.1 På vilket sätt kommer det föreslagna biosfärområdet att kunna bidra till världsnätverket för biosfärområden och till de regionala och tematiska nätverken?

När det gäller hållbar utveckling exemplifierar Storkriket utmaningar som har både nationell och internationell relevans, som till exempel ett arbete för framtidssäkra ekosystemtjänster och samspelet mellan stad och landsbygd. I Storkriket står mötet mellan områdets rika men känsliga ekosystem och människans behov av dessa i centrum. Ett hållbart förvaltande av de ekosystemtjänster som området omfattar är av väsentlig betydelse för många människor i och runt om området. Samtidigt är naturen i Storkriket känslig. På 0,25 procent av Sveriges yta finner vi här över 20 procent av Sveriges rödlistade arter. Den mänskliga

närvaron är både en förutsättning för att det ska fortsätta vara så, samtidigt som den är belastande. Behovet av exploatering av mark och övergödningsproblematik är två exempel på utmaningar som kommer vara aktuella även framöver. Den växande betydelsen av ett hållbart samspel mellan natur och människa tillsammans med goda förutsättningar till bred samverkan, lokalt engagemang och vetenskap gör Storkriket till ett lämpligt modellområde för att studera essensen av en komplex hållbar utveckling. Genom ett tvärsnittsperspektiv på biologisk mångfald, kulturens betydelse, vatten, jordbruk och näringsliv kan Storkriket bidra till de nationella och internationella nätverken med erfarenhet och ny kunskap applicerbar för andra platser. De fem identifierade fokusområden i strategin för Storkriket (se bilaga 3) ska vägleda arbetet och visar på områden där Storkriket särskilt kan fungera som modellområde både internationellt, nationellt, och regionalt. Även inom Strategins föreslagna stödprocessers funktioner går det att utvärdera mer eller mindre gångbara metoder som andra med fördel kan lära av, till exempel inom kultur, lärande och utbildning.

Vidare har biosfärverksamheten redan engagerat sig i de nationella och internationella nätverken genom att delta på flera nationella sammanträden och internationella studiebesök (Biosphere Reserve Galloway and Southern Ayrshire i Skottland, 2023 och Møn Biosphere Reserve, 2018).

För att tydliggöra Storkrikets möjlighet till att växla upp sitt bidrag till nätverken exemplifieras arbetet nedan för två områden av särskild betydelse: jordbruk och kultur.

Jordbruk

Storkriket har ett utbrett odlingslandskap och en av de främsta jordbruksmarkerna i Sverige och världen. Odlingsmarken är därmed ett av de största bevarandevärdena som området har utifrån framtida generationers behov av livsmedelsförsörjning. Av Storkrikets totala yta utgörs majoriteten av jordbruksmark. Jordbruksmarken används framför allt till åkermark och ungefär hälften av den används till att odla spannmål. I området finns cirka 880 registrerade jordbruksföretag. Genom Storkrikets strategi, fokusområden och arbetainsatser rörande vatten, hållbart jordbruk, biologisk mångfald, klimatanpassning med mera kommer Storkriket kunna bidra med exempel på lösningar för hur de höga landskapsvärdena ska kunna samexistera, bevaras och utvecklas.

Kultur

Unescos globala program för biosfärområden uppmuntrar involveringen av kultur i utvecklingsarbetet. I Storkriket finns redan många års erfarenheter av att studera och arbeta med en kulturell dimension av hållbar utveckling. Detta framhöll den svenska programkommittén för biosfärprogrammet år 2020 som en styrka inför kandidaturen.

År 2022 antog Unesco den nya kulturplanen *Mondiacult* som betonar att kulturens utvecklingspotential ännu inte utnyttjats tillräckligt för övergången till nya hållbara modeller och i kampen mot klimatförändringar. Europaparlamentet har redan knutit den nya EU-agendan för kultur till kulturplanen. Liksom Unesco beskriver EU kultur som en övergripande dimension för hållbar utveckling och lyfter även fram kulturens betydelse för att främja innovation. Detta synliggörs till exempel genom att EU:s ramprogram för forskning och innovation, *Horisont Europa*, satsar på forskningsklustret *Kultur, kreativitet och inkluderande samhällen*. Här har Lunds universitet fått rollen att leda utvecklingen av de policydokument som ska främja innovation inom de kulturella och kreativa näringarna för en grön omställning.

Storkriket kan bidra till andra biosfärområden, i Sverige och internationellt, med sina erfarenheter från att använda kultur som stödprocess i arbetet för en hållbar utveckling. Dessa erfarenheter uppnås genom att fortsätta involvera kultur som brobyggare och stigfinnare i utvecklingsarbeten och fördjupa kunskapsbasen

i samverkan med akademien. Här finns även potentialen till att Storkriket kan bidra med projektexempel till Unescos arbete för att stärka kulturens plats i nästa FN-agenda efter 2030.

Referenser

- Mondiacult, 2022. *UNESCO World Conference on Cultural Policies and Sustainable Development – MONDIACULT 2022*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-03).
- EU-agendan, 2022. Genomförande av den nya europeiska agendan för kultur och EU-strategin för internationella kulturella förbindelser. ([Länk](#), hämtad 2023-07-03).
- Europeiska kommissionen, 2022. *Rapport från kommissionen till Europaparlamentet*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-03)
- Europeiska kommissionen, 2022. *Rapport kulturen som en drivkraft för att nå målen för Agenda 2030*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-05)

16.3.2 Vilka är de förväntade fördelarna med ett internationellt samarbete för biosfärområdet?

Genom att ingå i biosfärområdets nationella och internationella nätverk kan biosfärverksamheten ingå i utbyten av erfarenheter från praktiskt arbete och ta del av nytänkande och innovation. Ett av Storkrikets föreslagna fokusområden fokuserar på en hållbar utveckling av besöksnäring och friluftsliv. Här finns det många biosfärområden som kommit långt och som kan inspirera och lyfta risker med olika strategier. Vidare kan en biosfärutmärkelse tänkas leda till internationella samarbeten och gemensamma ansökningar till projekt.

16.4 Interna och externa kommunikationskanaler och kommunikationsmedier för biosfärområdet

Storkrikets biosfärverksamhet ämnar bedriva en modern, öppen och transparent kommunikation där information och data är tillgänglig och sprids. Kommunikation och transparens underlättar för intressenter och allmänhet att se och påverka vad som sker. Kommunikationen bidrar även till måluppfyllelse och arbetet i fokusområden. Dels genom samarbete inom och mellan samarbetspartners i verksamheten. Dels genom utåtriktad kommunikation gentemot målgrupper och allmänhet. Därtill är goda exempel och kunskapsförmedling viktiga delar för att kunna bidra till stärkt och utökat engagemang inom olika frågor.

Arbetet behöver grundas i strategiska val och prioriteringar som skapar ett målinriktat och effektivt operativt arbete. En kommunikationsstrategi och varumärkesplattform är därför under framtagande. Vidare är säkerställandet av den digitala tillgängligheten till dokument, data och annat material av vikt, som hör ihop med språk, val av plattformar och teknisk uppsättning.

16.4.1 Finns det eller kommer det att finnas en webbsida för biosfärområdet? Om webbsida redan finns, ange webbadress (URL) för sidan.

Biosfärområde Storkriket har en aktiv webbsida med följande adress: <https://storkriket.se/>

16.4.2 Finns det eller kommer det att finnas ett elektroniskt nyhetsbrev? Hur ofta kommer detta i så fall att ges ut?

Ett nyhetsbrev med ändamål att stödja och informera om biosfärområdets utveckling etablerades 2021 och skickas ut minst fyra gånger per år. Nyhetsbrevet har i skrivande stund (våren 2023) 900 prenumeranter. Nyhetsbrevet går att hitta på biosfärområdets hemsida: <https://storkriket.se/nyhetsbrev/>

16.4.3 Har eller kommer biosfärområdet att ha något konto på sociala medier (Facebook, Twitter etc.)?

Biosfärområde Storkriket finns på sociala medieplattformarna Facebook, Instagram och Youtube och använder sig främst av taggarna @storkriket, #storkriket och #biosfärområdestorkriket.

- Facebook: <https://www.facebook.com/storkriket/>
- Instagram: <https://www.instagram.com/storkriket/>
- YouTube: <https://www.youtube.com/@storkriket>

17 STYRNING, FÖRVALTNING OCH SAMORDNING AV BIOSFÄROMRÅDET

17.1 Förvaltnings- och samordningsstrukturer:

17.1.1 Vilken rättslig status har biosfärområdet?

Storkriket lyder under allmän svensk lagstiftning och omfattas därmed inte utav några nationella lagar och bestämmelser specifika för biosfärområdet. Delar av biosfärområdet omfattas däremot av speciella skyddsbestämmelser (se avsnitt 9.3).

17.1.2 Vilken rättslig status har kärnområdet/-områdena och buffertzonen/-zonerna?

Områdets kärnområden sammanfaller med befintliga och lagenligt skyddade områden: kulturresevat, ramsarområden, nationalparker, naturreservat, natura 2000-områden och biotopskydd (se avsnitt 9.3 för information om rättslig status) som ligger i eller angränsar till ett buffertområde.

Områden som är buffertzoner i Storkriket är vattenskyddsområden, strandskydd, riksintressen för kultur- miljövärd, riksintressen för friluftsliv och naturvård, naturvårdsområden, landskapsbildskydd och natur- minne (se avsnitt 9.3 för information om rättslig status).

17.1.3 Vilka myndigheter har förvaltningsbehörighet för de olika zonerna i biosfärområdet (kärnområdena, buffertzonerna och utvecklingsområdena)?

Kärnområden

Se allmän lagstiftning rörande samtliga zoner i avsnitt 9.3.1 och för kärnområden specifikt i avsnitt 9.3.2.

Buffertzoner

Se allmän lagstiftning rörande samtliga zoner i avsnitt 9.3.1 och för kärnområden specifikt i avsnitt 9.3.3.

Strandskyddade områden

Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strand- områden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Det är kommunerna och Länsstyrelsen Skåne som kontrollerar att reglerna om strandskydd följs. Oftast är det kommunerna som har ansvar för tillsynen inom strandskydd. Omfattas strandskyddsområdet också av ett annat statligt skydd, till exempel ett statligt naturreservat, är det i stället Länsstyrelsen som ansvarar för tillsynen.

Riksintressen för friluftsliv och naturvård

Hanteringen av riksintressen i Sverige är en angelägenhet för både stat, länsstyrelse och kommun. Staten har ett ansvar för att precisera vilka områden som bedöms vara av riksintresse samt vilka värden och egenskaper det är som gör dem värdefulla. Det finns tolv olika myndigheter som var och en inom sina sakområden ansvarar för att lämna uppgifter till länsstyrelserna om sådana områden som myndigheterna anser är av riksintresse enligt tredje kapitlet i Miljöbalken. Naturvårdsverket är den nationella myndigheten som ansvarar för riksintressen för naturvård och friluftsliv och Riksantikvarieämbetet är den nationella myndighet som ansvarar för riksintressen för kulturmiljövärd. I dialogen mellan stat och kommun är det Länsstyrelsen Skåne som företräder statens samlade intressen. Länsstyrelserna ska verka för att riks- intressena tillgodoses i samband med miljökonsekvensbeskrivningar och i planerings- och beslutsprocesser i kommunerna. I kommunernas respektive översiktsplaner ska de (Lund, Sjöbo och Eslöv) aktivt förhålla sig till de utpekade värdena och ange hur kommunen avser att tillgodose riksintressena.

Landskapsbildskydd

Landskapsbildskydd finns till för att skydda värdet av framför allt den visuella upplevelsen av ett landskap. Skyddet reglerar till exempel bebyggelse och vägar. Det krävs tillstånd från länsstyrelsen för att utföra åtgärder som kan ha negativ effekt på landskapsbilden i dessa områden.

Vattenskyddsområden

Vattenskyddsområden har föreskrifter till skydd för vattnet. Det kan innebära begränsningar av hur marken får användas och regler kring hur till exempel kemiska produkter och avfall får hanteras. Länsstyrelsen eller kommunen kan förklara ett mark- eller vattenområde som vattenskyddsområde för att skydda en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller antas komma att utnyttjas som vattentäkt. I Storkriket har Länsstyrelsen Skåne tillsynsansvaret över majoriteten av områdets vattenskyddsområden.

Naturminne

Ett naturminne är ett särpräglad naturföremål som behöver skyddas eller vårdas särskilt. Kommuner och länsstyrelser kan besluta om naturminnen.

Utvecklingsområdet

Kommuner och markägare styr planering och utveckling av större delarna av biosfärområdets utvecklingsområde enligt lagar och förordningar beskrivna i (se avsnitt 9.3 för information).

17.1.4 Redogör för vilka behörigheter dessa myndigheter har. Specificera per zon om så behövs och ange vilka decentraliserade (lokala/regionala) myndigheter som eventuellt är inblandade.

Kärnområden

Naturvårdsverket har det huvudansvaret för skyddet av naturområden och samordnar arbetet med flera olika typer av skydd av natur på nationell nivå. Den mark som Länsstyrelsen Skåne skyddar i biosfärområdet köper Naturvårdsverket in för naturvårdsändamål alternativt ersätter markägare för de begränsningar i markanvändning som skyddsbeslutet innebär. Länsstyrelsen Skåne ansvarar för det operativa arbetet med att bilda och förvalta majoriteten av kärnområdets skyddade områden. Kommuner kan också besluta om vissa typer av områdesskydd till exempel naturreservat. Lunds kommun är den kommun i Storkriket som har inrättat naturreservat och biotopskyddsområden och har därmed också tillsynen över de områdesskydd de har beslutat om. De ansvarar även för finansiering av såväl ersättningar till markägare som skötsel vad gäller kommunala områdesskydd.

Buffertzoner

Se beskrivning av respektive myndighets ansvar för buffertzonerna under avsnitt 9.3 och 17.1.3.

17.1.5 Ange viktigaste markägarstrukturen för var och en av zonerna.

Jordbruks- och skogsmarker utgör runt 80 procent av arealen i Storkriket. Markägarstrukturen i både jordbruksmark och skogsmark domineras av privata ägare, vilket därmed är den vanligaste markägarstrukturen i alla zoner.

Kärnområden

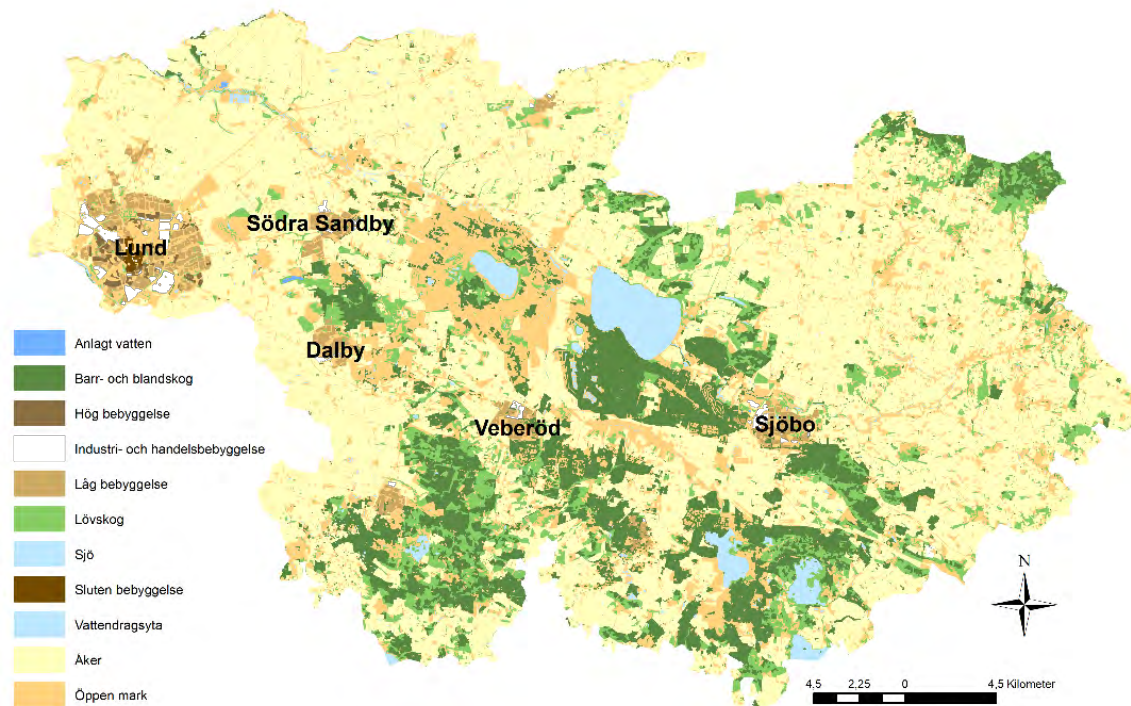
De vanligaste marktyperna i kärnområdena är skog och öppenmark som är skyddat i olika skyddsformer. Privat ägandeskap, samt inom vissa skyddade områden statligt ägande domineras i zonen.

Buffertområden

Även i buffertområdena ser vi att de vanligaste marktyperna är skogs- och jordbruksmark. De står för runt 80 procent av marken i zonen. Zonen domineras av privat ägandeskap.

Utvecklingsområden

I utvecklingsområdena finns de större tätorterna i Storkriket. Detta innebär att andelen mark med privat ägande minskar något, men den stora mängden åkermark och skogsmark finns i zonen (runt 78 procent) och gör att privat ägande dominerar även här.

Karta: Markanvändning.

Referenser

- Naturvårdsverket. *Allemansrätten vid odlad mark och hagar*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).
- Länsstyrelsen Skåne. *Kulturmiljöprogram: Skogens landskap*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-11).

17.1.6 Förvaltas/samordnas biosfärområdet av en person, eller är det flera personer som handhar förvaltningen? Om det är en enda förvaltare/koordinator, vem är det som utnämner och anställer denna person (nationella myndigheter, miljöförvaltningsorgan, lokala myndigheter etcetera)?

Biosfärorganisationen är ingen formell förvaltare av området men representanter från förvaltning är representerade i organisationens styrelse (Länsstyrelsen Skåne och kommunerna). Biosfärorganisationen ansvarar för övergripande samordning och en plattform för samverkan för att uppnå Unesco-uppdraget. Arbetet leds av ett biosfärkontor bestående av inledningsvis tre tjänster, varav en verksamhetsansvarig koordinator. Biosfärkontoret finns på Lunds kommun som ansvarar för att anställa den personal som bemannar biosfärkontoret.

17.1.7 Finns det några rådgivande eller beslutsfattande organ (till exempel vetenskapligt råd eller medborgarråd bestående av invånarna i biosfärområdet) för var och en av zonerna eller för biosfärområdet som helhet?

Se beskrivning av organisationen i sin helhet inklusive Storkrikets biosfärförening, forskargrupp och medborgarengagemang under avsnitt 17.1.8.

17.1.8 Har något samordningsorgan inrättats särskilt för biosfärområdet?

Storkrikets verksamhet är organiserad som en hybridorganisation. Hybridorganisationen bidrar till ökade kontaktytor, ökad innovationskraft, bättre förankring, bredare representation, och inte minst möjlighet till ett större kunskaps- och erfarenhetsutbyte och fler finansieringsmöjligheter. Till exempel projektmedel till offentliga organisationer, projektmedel för ideella organisationer samt investeringar från sociala investerare vilket kan ge en stabilare ekonomisk grund.

Den ena sidan av biosfärområdets organisation skapar goda förutsättningar till långsiktig trygghet och ett kommunalt stabilt ägandeskap och samarbete mellan kommunerna och utgörs av en gemensam politisk beredning/eller utskott. Den andra sidan av organisationen, Storkrikets biosfärförening, är mer agil och möjliggör inkludering, brett deltagande, ökade kontaktytor och är en förändringsbenägen funktion. Inflytande och engagemang kommer därmed från olika håll och bidrar till biosfärområdets Strategi och utveckling.

Ansvarsfördelning, eventuella samarbetsavtal och reglering av roller kommer att fortsätta utvecklas och specificeras för att säkerställa att det finns en tydlighet i hur samarbetsorganet är organiserat.

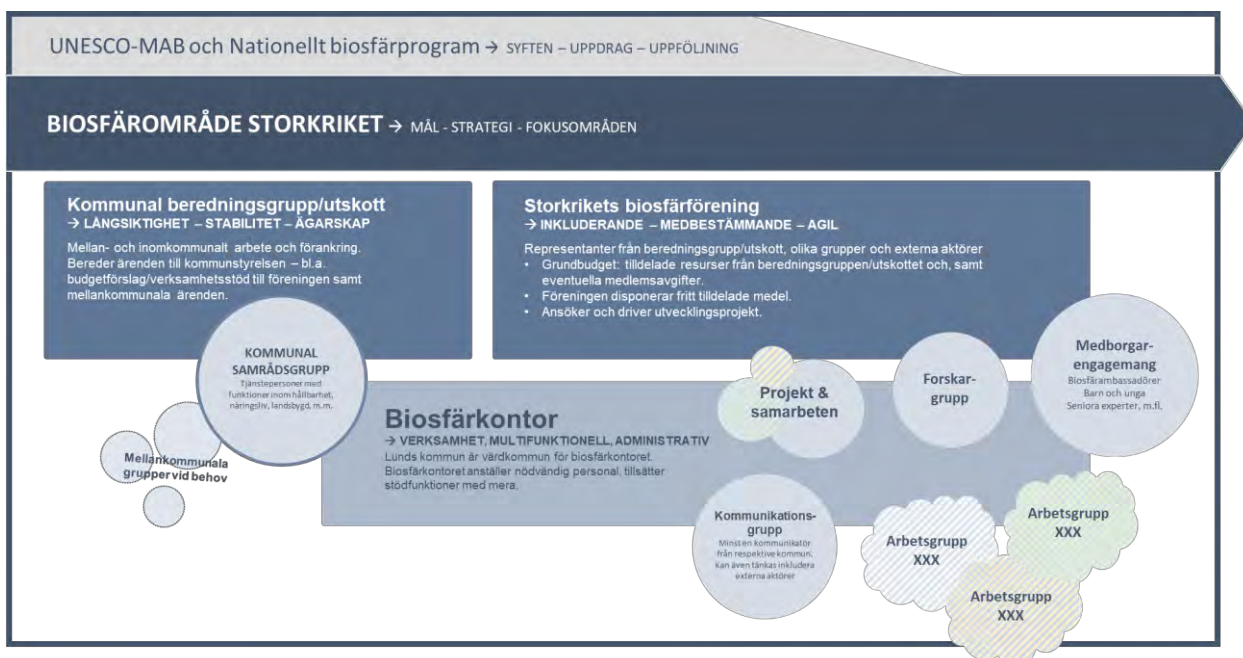

Illustration: Översiktlig visualisering av organisationsstrukturen för biosfärområdet Storkriket.

Politiskt gemensam biosfärberedning / eller utskott

Den politiska biosfärberedningen/utskottet är den gemensamma politiska nivån för kommunala samverkansfrågor inom biosfärbudet och grundar sig i ett gemensamt avtal mellan de tre kommunerna. Den politiska biosfärberedningen har till uppgift att bereda ärenden till respektive kommunstyrelse rörande budget (kommunernas bidrag), förslag på representanter till biosfärföreningens styrelse, förslag på verksamhetsstöd till föreningen samt samverkansfrågor mellan kommunerna som kräver politiska beslut eller politisk vägledning för verksamheterna i respektive kommun. Beredningen/utskottet bevakar biosfärfrågan internt i respektive kommun och ansvarar för uppföljning, utvärdering och utveckling av biosfärbudet utifrån den interna kommunorganisationen.

Storkrikets biosfärförening

Storkrikets biosfärförening är en ideell förening med flera ingående aktörer. Medlemmar är kommunerna (representanter från den kommunala beredningen) och andra aktiva aktörer i området. Som aktör (civilsamhället) i biosfärområdet kan du bli medlem i Storkrikets biosfärförening. Biosfärföreningen utgör grunden för samverkan mellan olika aktörer, kommunerna och civilsamhället.

Biosfärföreningens styrelse består av runt 10–15 ordinarie ledarmöten, politiker från Lund, Sjöbo och Eslöv, representanter från Länsstyrelsen Skåne, universitet (LU, SLU, Malmö universitet) och andra utbildningsorgan, ideell naturvård, ideell kulturorganisation, jordbrukssektorn/areell näring, besöksnäring/turism, med flera. Föreningen arrangerar ett årligt möte öppet för allmänheten som ger lokalbefolkningen möjlighet att framföra synpunkter och idéer kring verksamhetens alla delar.

Tjänstekommunal samrådsgrupp

Den tjänstekommunala samrådsgruppen består av två till tre tjänstepersoner från vardera kommunen med uppdrag inom till exempel näringsliv-, hållbarhet-, eller landsbygdsfrågor. De kommunala tjänstepersonerna ansvarar för att driva och organisera biosfärbudet internt i sin respektive kommun, och är beredande inför biosfärberedningens/utskottets möten. Samrådsgruppen är vid behov ansvariga att lyfta biosfärenden i kommunala politiska instanser.

Kommunikationsgrupp

Kommunikationsgruppen består av minst en tjänsteperson med ett uppdrag inom kommunikation från vardera kommun. Gruppens ansvar är att skapa en likriktning av den interna och externa kommunikationen kring biosfärområdets löpande arbete och kommunikationsbehov. Gruppen kan utvecklas med tiden och inkludera fler parter.

Biosfärkontor – utförande verksamhet

Lunds kommun föreslås vara värdkommun för det gemensamma biosfärkontoret – vilket är den operativa organisation som har det övergripande ansvaret att verksamheten i området bedrivs enligt riktlinjerna från Unesco och utifrån de lokala förutsättningarna och arbetsuppgifterna. Värskapet regleras i ett avtal mellan kommunerna. Lunds kommun har arbetsgivaransvaret för biosfärkontorets anställda och verksamheten är placerad på kommunkontoret i Lunds kommun. Arbetet på biosfärkontorets leds av en verksamhetsansvarig biosfärkoordinator.

Biosfärkontoret får sitt uppdrag genom den kommunala beredningen/utskottet, utifrån den årliga beslutade verksamhetsbudgeten samt genom Storkrikets biosfärförening utifrån föreningens tilldelade verksamhetsstöd och eventuell egen tillförsänsad budget (externfinansierade projekt, bidrag och medlemsavgifter).

Fler nyckelgrupper för samverkan, delaktighet och utveckling

Forskargrupp/vetenskapligt råd: En samrådsgrupp med representanter från närliggande universitet ger kunskap och drivkraft till forskningens roll för biosfärområdets utveckling.

Mellankommunala grupper: Olika mellankommunala samrådsgrupper startas efter behov och politiska förslag, till exempel skulle kommunala grupper kring plats- och destinationsutveckling av Storkriket, översiktsplanering, och friluftsliv kunna utgöra grupperingar där kommunernas kunde utveckla samarbeten i framtiden. Detta samarbete växer och utvecklas organiskt efter politisk vilja, behov och resurser.

Projekt och samarbeten: I samband med olika samverkansprojekt (externfinansierade) kan resurser frigöras för att jobba med ämnen som ligger i linje med de olika fokusområdena.

Medborgarengagemang: För de medborgare/civilsamhälle som vill bidra eller stödja på annat sätt än genom deltagande i den formella föreningen så kan denne till exempel bli biosfärambassadör, eller delta i grupper för till exempel seniora experter eller barn och ungdomar. Dessa grupper växer fram organiskt efter behov och tilldelade resurser.

17.1.9 Hur har förvaltningen/samordningen anpassats till den lokala situationen?

Storkrikets organisation har anpassats till den lokala situationen och bidrar genom sin struktur som en hybridorganisation till ökade kontaktytor, ökad innovationskraft, bättre förankring, bredare representation, och inte minst möjlighet till ett större kunskaps- och erfarenhetsutbyte och fler finansieringsmöjligheter.

Utvecklingen av Storkriket har skett succesivt och tankarna om att bilda ett biosfärområde konkretiserades redan någon gång runt 2010. Utvecklingsarbetet därefter har drivits av och engagerat olika instanser såsom föreningar, byalag, kommun, universitet och Länsstyrelsen Skåne. Storkrikets organisation har därmed byggts upp utifrån en bredd av lokalt engagemang och ger även framöver stora möjligheter att delta i utveckling av området.

Det politiska utskott/beredning i organisationen fångar det politiska engagemanget och utveckling av det interna arbetet gentemot Storkrikets strategi. Kommunerna har mycket att vinna på samverkan, vad gäller till exempel infrastruktur och översiktsplaneringsfrågor. Det gemensamma politiska utskottet/beredningen lägger en viktig grund för en utvecklad mellankommunal samverkan samt ökad inomkommunal förankring.

Storkrikets belägenhet i närheten av tre större universitet (Lunds universitet, Malmö universitet och Sveriges Lantbruksuniversitet SLU) samt framstående forskningsanläggningar i området gör att ett forskarråd inrättades tidigt under kandidaturarbetet. Universitetens intresse är stort och samverkan med forskare kommer att försätta utvecklas över tid.

17.1.10 Finns det något förfarande för att övervaka och utvärdera förvaltningens effektivitet?

Den officiella förvaltningen av biosfärområdet, som i huvudsak sker genom kommunernas (Lund, Sjöbo och Eslöv) och Länsstyrelsen Skånes arbete styrs av förvaltningsrättsliga principer. Myndigheternas effektivitet granskas och utvärderas i sin tur av Riksrevisionen.

Det arbete som sker inom biosfärområdets organisation inklusive arbetet som genomförs inom kommun och länsstyrelse (se avsnitt 17.1.8) sammanställs och redovisas i en årlig verksamhetsredovisning. I samband med nationella (vart femte år) och internationella (var tionde år) utvärderingar av biosfärområden görs en mer djupgående och omfattande rapportering.

17.2 Konflikter inom biosfärområdet:

17.2.1 Redogör för eventuella större konflikter om tillträdet till eller användningen av naturresurserna inom det berörda området (ange exakt tidsperiod). Om biosfärområdet har bidragit till att förhindra eller lösa vissa av dessa konflikter, förklara vad det är som har lösts eller förhindrats och hur man lyckats med detta för varje zon.

Biosfärområdets belägenhet i en expansiv storstadsregion med över 4 miljoner människor samt områdets unika jordbruksmark, natur- och kulturvärden och därtill ett stort militärt övningsområde (Revingehed) innebär att de föreligger flera större intressekonflikter i området. Några av de större nämns nedan.

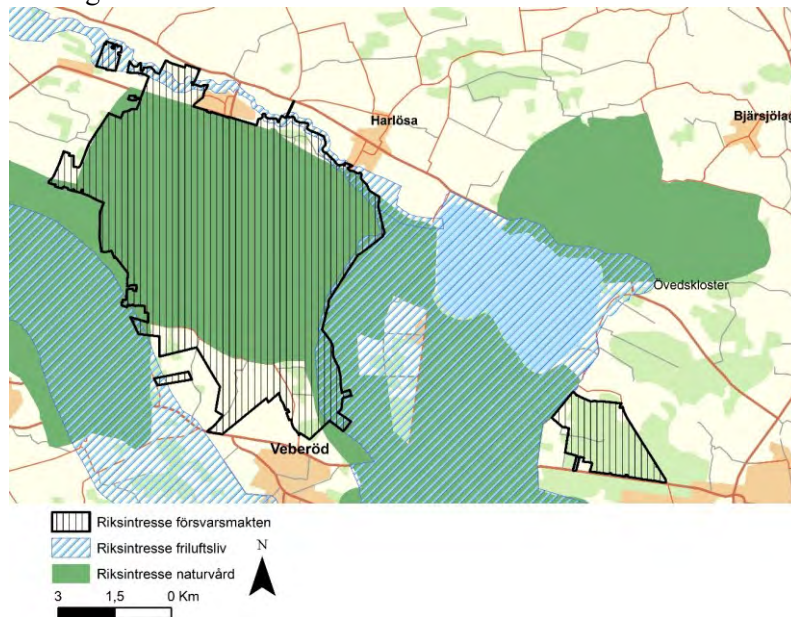
Expansion av bebyggelse

Runt om i världen pågår en kraftfull urbanisering och i Sverige finns ett par av Europas snabbast växande storstadsregioner där ibland Malmö/Lund-regionen. Som ett expansivt område står kommunerna i Storkriket inför en omfattande utveckling av nya verksamheter och ny bebyggelse. Stora delar av biosfärområdet består idag av markförhållanden med mycket hög bördighet och en livsmedelsproduktion som är viktig utifrån ett lokalt, nationellt och internationellt perspektiv. Den växande befolkningen innebär ett ökat exploateringstryck och att alltmer jordbruksmark riskeras tas i anspråk för bebyggelse, vägar eller utbyggnad av verksamheter eller energiproduktion. Jordbruksmark är en långsiktig resurs som inte går att ersätta. För att motverka att jordbruksmark tas i anspråk jobbar kommunerna i Storkriket med förtätning av städer och byar. Förtätningen kan dock i sin tur leda till andra intressekonflikter så som minskad grön yta i staden vilket leder till att allt fler ska samsas om de gröna miljöerna och att ytan minskas för den biologiska mångfalden. Förtätning kan också leda till risk för ökat buller samt minskad förmåga till att anpassa städer till klimatförändringen. Framför allt är träden i tätorterna viktiga, men även andra vegetationstyper.

Ökat friluftsliv och turism i området

Den växande befolkningen bidrar till att allt fler människor besöker biosfärområdet för friluftssändamål eller som turister. Friluftsliv och turism ger många fördelar så som förbättrad folkhälsa och ekonomisk tillväxt i form av en utvecklad besöksnäring men det skapar också intressekonflikter. Exempel på intressekonflikter är mellan friluftslivsutövare och privata markägare samt mellan det ökade antalet besökare till områden med höga natur- och kulturvärden.

Ett tydligt exempel på rådande intressekonflikt finns i de centrala delarna av biosfärområdet, Revingehed och Vombs fure. Revingehed är klassat som riksintresse för Försvarsmakten samtidigt som samma område och närliggande områden också är klassat som riksintresse för friluftsliv och riksintresse för naturvård (se karta nedan). De höga naturvärdena i området har på många sätt gynnats och utvecklats genom försvarets verksamhet. Det rådande världspolitiska läget gör att den militära övningsverksamheten i området kommer utökas markant och därmed minska områdets möjlighet att användas för friluftsliv och naturturism. En lösning som arbetats med under kandidaturen, i relation till detta, är att ta fram förslag på en alternativ rutt för Skåneleden (regional vandringsled) som kan användas i samband med de militära övningarna på pansarövningsfältet Revingehed.

Karta: Riksintressen på Revingehed

Under kandidaturen har arbetet inletts med att utveckla Storkriket till en hållbar destination. Områdets utmaningar och möjligheter har kartlagts, och succesivt inleds nu arbetet med att på olika sätt hantera intressekonflikterna och kanalisera människor. Ytterligare ett exempel på utmaningar som lyfts under kandidaturen är bristen på ridleder i området. Detta har bland annat bidragit till en ny ridled i byn Vollsjö, som en pilot med möjlighet att expandera till andra delar av biosfärområdet.

Intensiv livsmedelsproduktion

Biosfärområdets jordar och livsmedelsproduktion är en unik tillgång och en viktig naturresurs, men den medför också flera utmaningar. En intensiv produktion innebär bland annat användning av kemiska bekämpningsmedel, konstgödsel och jorderosion vilket tillsammans med ökad exploatering innebär ett hot mot matjordarna.

En viss del av använda bekämpningsmedel och näringsämnen läcker ut i biosfärområdets vattendrag och sjöar. Tillverkningen av konstgödsel har också en klimatpåverkan. Spridning av bekämpningsmedel har också potential att skada områdets växt och djurliv, däribland de marklevande organismerna.

Arbetet för att mildra och förhindra intressekonflikter mellan en intensiv livsmedelsproduktion och långsiktigt bevarande av mark och vatten pågår på olika sätt av många olika aktörer i biosfärområdet. Kommunerna arbetar till exempel genom inköp av ekologiska och/eller svenskproducerade livsmedel samt genom tillsyn och information till områdets lantbrukare. Forskare på Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Lunds universitet, med flera, forskar kring utveckling av hållbarhet i lantbruket. Många lantbrukare i området bidrar genom användning av ny teknisk innovation, plantering av blommande remsor, lärkrutor, reducerad jordbearbetning, energieffektivitet eller biologiska växtskyddsmedel.

För att minska läckage av näringsämnen till biosfärområdets sjöar och vattendrag pågår ett intensivt arbete med till exempel utveckling av nya våtmarksområden och återmeandering av vattendrag som bidrar till landskapets vattenhållande och renande förmågor. Detta arbete genomförs av många olika aktörer i området däribland kommuner, länsstyrelsen, vattenråden och markägare.

Sol- och vindkraftsutbyggnad

Det föreligger flera planerade solcellsanläggningar i biosfärområdet vilket vissa grupper anser negativt för landskapsbild, natur och kulturvärden samt för biologisk mångfald. Vissa har önskemål om att anlägga solcellsparkar på jordbruksmark vilket i så fall kan utgöra en intressekonflikt mellan livsmedelsproduktion och energiproduktion. Det samma gäller installation av vindkraftsverk.

Berg- och sandtäkter

Det finns flera större berg- grus- och sandtäkter i Storkriket däribland i Södra Sandby, Veberöd, Blentarp, Övedskloster och Eriksdal. Det föreligger flera intressekonflikter kring dessa naturresurser bland annat i Södra Sandby där täkten innehåller brytvärd bergmaterial av riksintresse, samtidigt som det finns ett tiotal naturreservat och en nationalpark i anslutning.

17.2.2 Redogör för eventuella behörighetskonflikter som finns mellan olika myndigheter när det gäller förvaltningen av biosfärområdet.

Områdets officiella förvaltning sker utifrån en fungerande samverkan mellan de ingående kommunerna och Länsstyrelsen Skåne. Ett inrättande av ett biosfärområde kommer bidra till ökad samverkan och samordning mellan aktörer som ansvarar för förvaltande av området.

17.3 Lokalbefolkningens representation, deltagande och samråd:

17.3.1 Under vilka faser av biosfärområdets tillkomst har lokalbefolkningen involverats; till exempel vid avgränsningen av området, vid utarbetandet av förvaltnings-/samarbetsplanen, vid genomförandet av planen eller i det dagliga förvaltningsarbetet? Ge några konkreta exempel.

Se utförlig redogörelse för biosfärområdets samrådsförfaranden i avsnitt 13.4.

17.3.2 Beskriv hur lokalbefolkningen (däribland kvinnor och urfolksgrupper) har varit eller är representerade vid planeringen och förvaltningen av biosfärområdet (t.ex. representativa råd, samrådsgrupper etc.).

Hur lokalbefolkningen är representerad och har varit representerade vid planeringen och förvaltningen av biosfärområdet beskrivs närmare i avsnitt 13.4 och 17.1.8. Ett sätt är hur organisationsformen har och föreslås se ut. Styrgruppen under kandidaturperioden samt styrgruppsammansättningen framöver består av lokala och folkvalda kommunpolitiker som representerar kommuninvånarnas intressen. Därtill kommer organisationsformen utvecklas till att också bestå av en förening, där intressen som lokalbefolkning samordnat sig kring får utökat mandat. Föreningen kommer att ha ett årligt möte öppet för allmänheten som ger lokalbefolkningen möjlighet att framföra synpunkter och idéer kring verksamhetens alla delar. Struktur för representation av särskilda målgrupper av lokalbefolkning och aktörer finns bara delvis på plats (forskarråd) medan andra är under utformning (ungdomar, ambassadörer). Dessa kan komma att utvecklas över tid beroende på engagemang, resurser och intresse. En jämställd representation mellan kvinnor och män eftersträvas i organisationen. Urbefolkningsgrupper finns inte inom det föreslagna biosfärområdet.

17.3.3 Beskriv särskilt hur situationen ser ut för ungdomarna inom det föreslagna biosfärområdet

Inom kommunerna Lund, Eslöv och Sjöbo bor närmare 30 000 ungdomar mellan 15–24 år, vilket utgör 16 procent av den totala befolkningmängden i de tre kommunerna (SCB, 2022, observera att hela Eslövs kommun räknas in). Mot bakgrund av att flera gymnasier, lärosäten för unga vuxna och till exempel idrottsföreningar är belägna i området pendlar många ungdomar också in från omkringliggande kommuner. Utbudet av utbildning och fritidsaktiviteter koncentrerar sig till tätorterna, främst staden Lund. Detta gäller även arbetstillfällena. Under pandemin ökade arbetslösheten i Sverige och gruppen unga blev särskilt drabbade, samtidigt har arbetslösheten minskat och sysselsättningsgraden ökat snabbast inom denna grupp efter pandemins restriktioner släppt. Pandemin snabbade därtill på den pågående digitala utvecklingen i samhället. Det berör ungdomar genom att de idag har större möjlighet till internetbaserat arbete och utbildning. Angående tillgången till aktivt föreningsliv så finns det ett hundratals ideella föreningar registrerade i Storkriket. Många är riktade till barn och unga – bland annat inom idrott, ridsport, teater, litteratur, miljöengagemang och friluftsliv. Enligt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF, 2021) är rikssnittet för unga att vara medlem i en förening 56 procent. Rörande idrottsföreningar anger 25 procent att de idrottar minst en gång i veckan i en förening, samtidigt anger 64 procent att de idrottar utan att vara aktiva i en förening. Hur jämlikt, tillgängligt för olika socioekonomiska grupper samt geografiskt tillgängligt föreningsutbudet är för Storkrikets alla ungdomar har inte utvärderats. En sådan utvärdering är något som bör beaktas i det fortsatta arbetet med biosfärområdets utveckling och involvering av ungdomar.

Delaktighet i lokala beslut och i biosfärområdets utveckling

Runt 42 procent av Sveriges ungdomar anger att de vill vara med och påverka i frågor som rör deras kommun, samtidigt rapporterar endast 16 procent att de har den möjligheten (MUCF, 2021). Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) lyfter även i en rapport från 2018 att knappt hälften av ungdomarna kände sig inkluderade i samhället, där andelen var något lägre i landsbygder än i övriga områden (svar från cirka 500 ungdomar från landsbygd).

Arbete för att möjliggöra ungdomars representation, deltagande och samråd i biosfärområdets utveckling har inletts, även om mycket kvarstår. Yngre barn har inkluderats genom föreningen ARNAs (Art and Nature) projekt UngScishop. Projektet sätter barn och ungas frågor kring hållbar utveckling i fokus och skapar ett utbyte mellan grundskoleelever inom området och forskare vid Lunds universitet. Projektet pågår under kandidatperioden och målet är att utveckla en medborgarplattform för unga i ett biosfärområde. Under 2022–2023 var även samma biosfärengraderade förening samarbetspartner i Erasmusprojektet miniMAFF som skapade utbyten mellan ungdomar i Estland, Lettland och Storkriket om natur- och klimatfrågor med film och foto som arbetsverktyg. Att titta närmare på kreativa och kulturella uttryck för vidareutveckling och engagemang för utvecklingsfrågor bland ungdomar kan vara av intresse för framtiden. Mer än 30 procent av Sveriges ungdomar utövar kultur någon gång varje vecka enligt MUCF (2021).

I avsnitt 16.2.1 om lärande för hållbar utveckling går det att läsa mer om tänkt arbete med biosfär-ambassadörer, där barn och unga kan bli en utsedd målgrupp för arbetet. I samma avsnitt går det att läsa om lärande för hållbar utveckling som en del av svenska skolors läroplaner. Stöttning och samarbete för utveckling av skolornas arbete skulle kunna utgöra en språngbräda för ungas möjlighet till engagemang i biosfärområdets utveckling.

Vidare inkluderas ungdomar i biosfärområdets övergripande arbete med att bilda ett hållbart och attraktivt samhälle för alla. Ungdomar representerade som enskilda individer eller som grupp får möjlighet att skicka in sina synpunkter på aktuell remiss.

Det behövs emellertid olika sätt för ungdomar att delta och engagera sig lokalt. En rapport från MUCF (2023) belyser sociala mediers roll för ungdomars möjlighet till engagemang i civilsamhället. Sociala medier kan sänka trösklarna för medborgerligt engagemang och göra det lättare för människor att engagera sig. Å andra sidan finns risker för manipulation av fakta och studier som indikerar att det snarare kan bli svårare för vissa grupper att engagera sig då de som redan har resurser får större möjligheter att utnyttja dem i det digitala rummet. Detta är en anledning till att det är av vikt att det måste finnas en variation av sätt att engagera sig för ungdomar.

Storkriket ämnar därför möjliggörande deltagande på olika sätt. På vilka sätt och var ungdomsrepresentanter kan inkluderas i organisationsformens struktur, såväl i statiska som tillfälliga arbetsgrupper, behöver diskuteras.

Referenser

- MUCF, 2018. *Fokus 18 - Vilka ska med?* ([Länk](#), hämtad 2023-07-01)
- MUCF, 2021. *Ung idag.* ([Länk](#) hämtad 2023-07-1).
- MUCF, 2023. *Nya sätt att organisera sig i civilsamhället.* ([Länk](#) hämtad 2023-07-1)

3.1.0. I vilken form sker representationen?

Lokalbefolkningen representeras och kan delta i biosfärområdets utveckling på ett flertal olika sätt. Genom föreningar, fristående grupper och som enskilda individer. Exempel på olika former för representation hittills se avsnitt 13.4. För framtida möjligheter se förslaget på organisationsform i avsnitt 17.1.8.

3.1.1. På vilket sätt involveras lokalbefolkningens representantorgan

Exempel på organisationers och föreningars möjlighet till att representeras och delta i biosfärområdets utveckling hittills beskrivs i avsnitt 3.4. För framtida möjligheter se förslag på ny organisationsform i avsnitt 17.1.8. Sammanfattat föreslås lokalbefolkningen framöver representeras genom kommunala politiker i biosfärområdets politiska utskott och som medlemmar genom intresseorganisationer i Storkrikets ideella biosfärförening. Kommunerna bidrar ekonomiskt till biosfärföreningen och det operativa biosfärkontorets verksamhet, se budgetförslag avsnitt 13.6. Vidare involveras organ som representerar lokalbefolkningen i det löpande arbetet genom samverkansprojekt och eventuella arbetsgrupper för fokusområdena. I avsnitt 17.3.2 och 17.3.3 och 14.3 beskrivs också exempel på hur lokalbefolkningen, ungdomar och olika lokala intressegrupper har och kommer att fortsätta involveras i arbetet.

17.3.4 Hur ser tidsramarna för samrådsmekanismerna ut? Redogör utförligt för detta samrådsarbete. Hur ser berörda aktörers roller ut i förhållande till biosfärområdets roll?

En utförlig redogörelse för biosfärområdets samrådsförfaranden hittills, inklusive tidsramar, finns återgivet i avsnitt 13.4. Arbetet sammanfattas nedan genom en övergripande tidsangiven lista över de viktigaste faserna - tillsammans med det förslag på kommande samrådsförfarande som beskrivs i avsnitt 17.1.8.

Tidsperiod	Steg	Beskrivning
2008–2017	Tidiga samarbeten	Det inledande forandet av idén att bilda ett biosfärområde karaktäriserades av tillfälliga samråd genom projekt och samarbeten. I detta skede hade kommunerna, företag och föreningar som enskilda organ betydande roll. Vid denna tidpunkt fanns det ännu inte någon formaliserad samarbetsform för utvecklandet av biosfärområdet.
2017–2019	Förstudie	Förstudien byggde på en formaliserad samarbetsform för utvecklandet av biosfärområdet där samråd med lokalbefolkningen och andra aktörer skedde löpande genom olika aktiviteter. I arbetet deltog en referensgrupp som bestod av 32 olika och mestadels lokala organisationer och grupper. I referensgruppen ingick bland annat boenden som grupp med fyra representanter.
2019–2022	Projekt Tillsammans för Biosfärområde Vombsjösänkan	Projektet Tillsammans för Biosfärområde Vombsjösänkan fokuserade på att engagera medborgare, föreningsliv och småföretagare i biosfärutvecklingen. Arbetet innehöll walk-n-talks, workshops, seminarier, studiecirkel och studiebesök.
2020–2025	Kandidatur Biosfärområde Storkriket	Kandidaturen leds av en politisk styrgrupp med två representanter från respektive ingående kommun. I styrgruppen sitter även adjungerande tjänstepersoner från Länsstyrelsen Skåne och de tre kommunerna. Tjänstepersoner är anställda och arbetar utifrån uppdrag från styrgruppen. Arbetet sker samråd med en mellankommunal arbetsgrupp och en kommunikationsgrupp. Vidare sker arbetet genom ägandeskap och delaktighet i projekt och samarbeten som utvecklar biosfärområdet. Kandidaturen arbetar fram förslaget till ansökan för att bilda ett biosfärområde, remissen skickas ut till berörda instanser och blir tillgänglig för allmänheten.

2025 och framåt	Biosfärområde Storkriket	Den nya organisationen föreslås bestå av en lokalt politiskt beredningsgrupp/-utskott samt en ideell förening med representanter från lokala och regionala aktörer. Ett årligt öppet möte möjliggör även för fler invånare och intressenter att ge sina synpunkter. Vidare involveras lokalbefolkningen genom projekt och samarbeten med individer eller organisationer som representerar vissa grupper av lokalbefolkningen.
-----------------	-----------------------------	---

17.3.5 Vilka samrådsmekanismer har använts och vilka har deltagit i dem? Har de skapats för särskild fråga eller är de mer långsiktiga? Vilken inverkan har de haft på beslutsprocesserna (beslutsfattande, rådgivande eller endast för att informera allmänheten)?

De samrådsmekanismer som använts och vilka som deltagit i dem redogörs i avsnitt 13.4. Samråden har både utförts för att komma vidare inom en särskild fråga såväl som för biosfärområdets utveckling i bred bemärkelse. Majoriteten av samråden har varit av långsiktig karaktär. Flera tillfällen till samråd har utgjorts av information till allmänheten med möjlighet till efterföljande samtal. Den sammantagna inverkan på beslutsprocesserna har främst skett genom att samråden blivit rådgivande och kunskapshöjande inför beslutfattande.

17.3.6 Deltar kvinnor i samhällsorganisationer och i beslutsprocesserna? Tas samma hänsyn till deras intressen och behov? Vilka incitament eller program finns för att uppmuntra kvinnors representation och deltagande?

I Sverige och i de instanser som berör Storkriket deltar både kvinnor och män i samhällsorganisationer och i de kommunala och politiska beslutsprocesserna. I den politiska representationen i kommunfullmäktige utgör kvinnor 49 procent i Lund, 41 procent i Eslöv och 46 procent i Sjöbo (SCB, kommunfullmäktige, 2022). Samtliga tre kommuner arbetar med jämställdhetsfrågor genom deras övergripande hållbarhetsarbete samt deras uppdrag som arbetsgivare, där bland annat könsuppdelad statistik ingår i uppföljningen.

I framtagandet av en fördjupad översiktsplan för Sjöbo tätort har Sjöbo kommun arrangerat flera dialogmöten för kvinnor. Detta med anledning av att det oftast är män som lämnar in sina synpunkter. Kommunerna Lund och Eslöv har skrivit under den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet på lokal och regional CEMR (Council of European Municipalities and Regions). DeklARATIONEN är ett verktyg för kommuner och regioner att integrera jämställdhetsperspektivet i all verksamhet. Årliga priser och stipendier delas också ut i temat, till exempel Eslövs kommuns jämställdhetspris som går till en förening som under det gångna året gjort insatser för att jämna ut könsfördelningen i sin verksamhet, bryta stereotypa könsmonster eller öka kunskapen om jämställdhetsfrågor.

När det kommer till både den privata och offentliga sektorn är andelen kvinnor i chefsposition 44 procent i Lund, 40 procent i Eslöv och 42 procent i Sjöbo (SCB, Förvärvsarbetande anställda 16–64 år, 2021). En rapport av Länsstyrelsen Skåne (2021) visar att fördelningen av chefskap *mellan olika branscher* i Skåne inte heller är jämställt, 65 procent av de kvinnliga cheferna arbetade år 2018 inom offentlig sektor, majoriteten inom hälso- och sjukvård. Lönemässigt tjänar kvinnor i genomsnitt 90 procent av vad män tjänar i Sverige i stort (SCB, Medellöner i Sverige, 2021).

Referenser

- SCB, 2021. *Förvärvsarbetande anställda 16–64 år: Arbetsmarknad / Yrkesregistret med yrkesstatistik / Andel kvinnor och män i chefsposition per kommun (dagbef)*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-03)
- SCB, 2022. *Kommunfullmäktige: Jämställdhet i län och kommuner / Makt och inflytande Skåne län*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-03)
- SCB, 2021. *Medellöner i Sverige: Snabba fakta / Utbildning, jobb och dina pengar / Medellöner i Sverige* ([Länk](#), hämtad 2023-07-03)
- Länsstyrelsen Skåne, 2021. *Jämställdhetsstatistik i Skåne*. ([Länk](#), hämtad 2023-07-03)

17.4 Plan eller strategi för förvaltning/samarbete:

17.4.1 Finns det någon plan eller strategi för förvaltningen av och samarbetet kring biosfärområdet som helhet?

Under kandidaturen till biosfärområdet har framtagandet av en strategi för Storkriket tagits fram. Strategin utgår ifrån förstudiens förslag vilken har vidareutvecklats ytterligare utifrån biosfärområdets utvidgade geografiska område. Den föreslagna strategin i sin helhet finns bifogad till denna ansökan (se bilaga 3 - Strategi för Biosfärområde Storkriket 2023–2025). Förslag till mål, stödprocesser och fokusområden presenteras också i avsnitt 13.1.

17.4.2 Vilka aktörer medverkar i arbetet för att ta fram förvaltnings-/samarbetsplanen? På vilket sätt medverkar de?

Under förstudien arbetades förslag på fokusområden fram i samverkan med många av de aktörer som då medverkade i processen. Under kandidaturen har strategin vidareutvecklats i samarbete med styrgruppens representanter (politiker från de tre kommunerna och representation från Länsstyrelsen Skåne) och den kommunala tjänstemannagruppen. Därtill har ett antal lokala aktörer, och två mastersstudenter från Lunds universitet bidragit till den föreslagna strategin. Olika aktörerna har deltagit genom olika workshops, dialogtillfällen och skrivande. Strategin har varit ute på remiss i samband med denna ansökan och lokala aktörer har då getts ytterligare möjlighet att påverka förslaget. Dessa synpunkter finns att läsa i bilaga 13. *Samrådsredogörelse*.

17.4.3 Är det de lokala myndigheterna som formellt antar förvaltnings-/samarbetsplanen? Hänvisar de lokala myndigheterna till denna plan i andra strategier och/eller planer? Om så är fallet, ge en närmare beskrivning.

Det är biosfärområdets organisation och styrelse som är ytterst ansvariga för framtagande och uppföljning av strategin. Flera olika aktörer och organisationer kan bidra till genomförandet av strategin. Biosfärkontorets eget arbete och prioriteringar genomförs genom en årlig verksamhetsplanering som beslutas av styrgruppen för biosfärområdet. Andra aktörer som är avgörande för områdets utveckling kan bidra till att uppnå strategin genom sin ordinarie verksamhet, till exempel Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne, kommunerna och universiteten. Kommunerna ställer sig bakom strategin i samband med att kommunfullmäktige i de tre kommunerna fattar ett formellt beslut att skicka in ansökan till Unesco.

17.4.4 Hur länge gäller förvaltnings-/samarbetsplanen? Hur ofta revideras eller omförhandlas den?

Strategin gäller under perioden 2023–2025 och revideras i samband med att Unesco uppdaterar färdplanen för biosfärområden *A New roadmap for the Man and the Biosphere* som gäller fram till 2025.

17.4.5 Redogör för innehållet i förvaltnings-/samarbetsplanen. Innehåller den specifika åtgärder eller specifika riktlinjer? Ge exempel på åtgärder eller riktlinjer som förordas i planen. (Bifoga en kopia.)

Strategin innehåller Storkrikets mål, stödprocesser, fokusområden och förslag på arbetsområden se bilaga 3.

Exempel på identifierade arbetsområden inom fokusområdet *Välmående ekosystem och rik biologisk mångfald* är:

- Information och kunskapsbyggande insatser gentemot olika målgrupper gällande biosfärområdets unika naturmiljöer, höga biologisk mångfald och kulturarv.
- Utveckla kunskap om hur mänsklig aktivitet, till exempel lantbruk, militärverksamhet, friluftsliv med mera bidrar och påverkar ekosystem och biologisk mångfald.
- Bidra till utvecklingen av den gröna infrastrukturen, och underlätta spridningsmöjligheterna för växter och djur samt människors rörelsemöjligheter i hela Storkrikets landskap.
- Bevara, utveckla, och bidra till kunskap om de värdefulla gräs- och sandmarkerna i biosfärområdet.
- Bevara, utveckla, och bidra till kunskap om ädellövskogar och ädellövträd i biosfärområdet.
- Identifiera ekosystemtjänster och främja deras långsiktiga funktionalitet, inklusive de som bidrar till hälsa och välbefinnande.
- Stöd och initiera projekt och aktiviteter som syftar till att bekämpa invasiva arter.
- Arbeta för att stärka ekosystem och ekosystemtjänster i relation till klimatförändringarna.

17.4.6 Beskriv hur det föreslagna biosfärområdets mål (som de beskrivs i avsnitt 13.1) integrerats i förvaltnings-/samarbetsplanen.

Målen beskrivna i avsnitt 13.1 är en integrerad del i Storkrikets strategi, se bilaga 3.

17.4.7 Är planen bindande? Är den konsensusbaserad?

Förslag på Storkrikets strategi beslutas av styrgruppen för biosfärområdet och i samband med att kommunfullmäktige i de tre kommunerna beslutar om denna ansökan ställer de sig bakom biosfärområdets strategi. Därmed har de antagit att verka i riktning för strategins genomförande.

17.4.8 Vilka myndigheter ansvarar för att planen genomförs, framför allt när det gäller buffertzoner och utvecklingsområden? Presentera belägg för dessa myndigheters roll.

Många aktörer har en roll i arbetet med biosfärområdets strategi och måluppfyllnad. Det är Storkrikets organisation och ytterst dess politiska beredning/utskott och Storkrikets biosfärförening som ansvarar för samordning av arbetet. Biosfärkontoret är den operativa organisation som har det övergripande ansvaret kring samordnandet. Bland de viktigaste aktörerna i området är de tre kommunerna och Länsstyrelsen Skåne som genom förvaltning och tillsyn ansvarar för Storkrikets kärnområden och buffertzonerna (se avsnitt 17.1.3). Det är kommunerna och privata markägare som styr planering och utveckling av större delarna av biosfärområdets utvecklingsområde enligt lagar och förordningar beskrivna i avsnitt 9.3.

17.4.9 Vad finns det för faktorer som hämmar respektive underlättar genomförandet av planen (till exempel ointresse från lokalbefolkningens sida, konflikter mellan olika beslutsnivåer etc.)

Reella faktorer (på plats i dagsläget) som underlättar genomförandet av strategin är:

- Engagemang och ägarskap bland politiker i de tre kommunerna.
- Kännedom och ägarskap på tjänstemannanivå i de tre kommunerna samt Länsstyrelsen Skåne.
- Stort intresse och engagemang bland universiteten.
- Stabil och långsiktig finansiering.
- Stora statliga och europeiska anslag (projektfinansiering) för natur, klimat och hållbar utveckling.
- Intresse och engagemang bland boende och verksamma i området.

Faktorer som behöver fortsätta utvecklas och som kommer underlättar genomförandet av strategin är:

- Ökad kännedom om biosfärområdet bland boende och verksamma.
- Ökat intresse och engagemang bland boende och övriga verksamma i området.
- Ökad samverkan med verksamma i området

Hypotetiska faktorer som kan komma att hämma genomförandet är:

- Litet engagemang bland politiker och tjänstemän i de tre kommunerna och Länsstyrelsen Skåne.
- Dålig kännedom och litet engagemang bland boende och verksamma i området.
- Låg grundfinansiering och minskade statliga och europeiska anslag (projektfinansiering).
- Globala och nationella förändringar i konjunkturen.
- Globala utmaningar så som krig, pandemi, och klimatförändring.

17.4.10 Har biosfärområdet integrerats i regionala eller nationella strategier? Och omvänt: hur har lokala/kommunala planer integrerats i planeringen av biosfärområdet?

Storkrikets strategi är vid framtagandet av ansökan ännu inte beslutad (det tas beslut om strategin i samband med beslut om ansökan) och är därmed inte integrerad i lokala, regionala eller nationella strategier även om bildandet av biosfärområdet nämns i vissas verksamhetsplaner.

Omvänt så har man i processen att ta fram biosfärområdets strategi utgått från kommunernas, Länsstyrelsen Skånes och Region Skånes olika styrdokument. Flera nämns i strategin till exempel, Länsstyrelsen Skånes regionala handlingsplan för landsbygdsprogrammet, Region Skånes livsmedelsstrategi, Länsstyrelsen Skånes handlingsplan för grön infrastruktur, Lunds kommuns Friluftstrategi, Sjöbo kommuns Grönstruktur- och naturvårdsprogram och Eslövs kommun utvecklingsstrategier i Översiktsplanen 2035.

17.4.11 Ange den viktigaste finansieringskällan och beräknad årsbudget.

Nedanstående budget är en grundbudget för att täcka de huvudsakliga ansvarsområdena och funktionerna för att upprätthålla verksamheten och biosfärkontoret (se ytterligare information i avsnitt 13.6).

Fördelningen mellan kommunernas bidrag grundar sig på andel biosfärområdesyta samt antalet medborgare i kommunen och ser ut enligt följande: Lund 55 procent, Sjöbo 32 procent och Eslöv 13 procent.

Under påföljande år, efter 2025, finns i dagsläget möjligheten i de tre kommunerna om att utöka budgeten ytterligare beroende på kommunernas ekonomiska läge.

Utgifter	Budget fr.o.m. 2025 (tkr)
Anställda på biosfärkontoret (3st) - Koordinator och verksamhetsledare/chef - Två ytterligare medarbetare, se vilka funktioner som initialt behöver täckas i ovanstående text.	2500
Administrativa kostnader biosfärkontor	200
Representation	30
Kommunikation, webb och marknadsföring (inkl. event och aktiviteter med mera)	400
Verksamhetsstöd biosfärföreningen (medfinansiering projekt med mera)	400
Resor	30
Övrigt	140
Totalt	3700
Fördelning av kostnader	
Naturvårdsverket	450
Sjöbo kommun (32%)	1040
Lunds kommun (55%)	1787,5
Eslövs kommun (13%)	422,5
Totalt	3700

Projekt och externfinansiering förväntas utvecklas ytterligare för att växla upp grundbudgeten och för att säkerställa biosfärområdet måluppfyllnad.

17.5 Slutsatser:

17.5.1 Hur kan man säkerställa att biosfärområdets funktioner uppfylls och att de strukturer som finns verkligen är tillräckliga?

Biosfärorganisationen med sin struktur och breda möjlighet till deltagande, i kombination med ett starkt kommunalt ägarskap, lägger en viktig grund till att säkerställa arbetet gentemot Storkrikets strategi och biosfärområdets tre funktioner. Att biosfärkontorets anställda är knutna till en kommun som juridisk person säkerställer anställnings/arbetsstabilitet, goda arbetsrättsliga förhållanden och att organisationen därmed blir mindre sårbar.

Det långa (sedan 2008) och breda engagemanget för utvecklingen av biosfärområdet med aktörer från olika sektorer (kommun, Länsstyrelsen Skåne, lokalbefolkning, föreningar och verksamma) lägger också en viktig grund för det fortsatta arbetet. Redan idag finns ett engagemang för hållbarhetsfrågor bland boende och verksamma och forskning från de tre universiteterna och forskningsinstituten ligger i framkant.

Vad gäller biosfärområdets funktion att *bevara* är områdets tre kommuner och Länsstyrelsen Skånes arbete med översiktsplanering och upprättande av skyddade områden avgörande. Detta arbete behöver fortsätta utvecklas liksom andra bevarandeinsatser vad gäller biologisk mångfald och ekosystem. Den svenska regeringen har under senare år kraftigt sänkt anslag till naturskydd vilket kommer att innebära en långsammare takt för inrättande av skydd av natur. Här blir enskilda markägares initiativ till frivilliga avsättningar och bevarandeinsatser allt viktigare. Externfinansierade projekt är andra sätt att arbeta för att säkerställa bevarande av områdets ekosystem och den biologiska mångfalden, gärna i samverkan med olika aktörer i området. En utökad samverkan kommer biosfärorganisationens plattform stå värd för, vilket kan bidra till att hitta lösningar i tider med ekonomisk neddragning. Att bevara Storkrikets värdefulla livsmedelsproduktion (både mat och vatten) i ett förändrat klimat, samtidigt som man minskar närings- och bekämpningsmedelsläckage till sjöar och vattendrag i Storkriket är andra bevarandeåtgärder som behöver prioriteras. De tre vattenråden och deras organisationer, i samverkan med jordbrukare och Sydsvatten, är exempel på ett strukturerat arbetssätt inom Storkriket som lägger en viktig grund till att komma vidare i detta arbete.

Biosfärområdets utveckling handlar om att hitta nya innovativa lösningar på områdets olika hållbarhetsutmaningar. Tillsammans, i biosfärorganisationen, blir ingående aktörer starkare och vågar testa nya metoder och lösningar. Forskning och utbildning spelar en avgörande roll för att flytta fram kunskapsfronten kring hållbarhetsfrågor och stödja utvecklingen i biosfärområdet. Både tvärvetenskaplig, utmaningsdriven och nyfikenhetsdriven forskning behövs för att bygga upp den nödvändiga kunskapsmassan. De tre universiteterna (Lund, Malmö och Sveriges lantbruksuniversitet) samt starka forskningsanläggningarna (MAX IV-laboratoriet och European Spallation Source (ESS)) har stort fokus på forskning och utbildning inom hållbarhet. De nämnda forskningsanläggningarna kommer bilda ett nav i den europeiska forskningsinfrastrukturen och bidra till forskning inom bland annat miljövetenskap, material, energi,

medicin och transport. Andra exempel på viktiga institut, centrum och samarbeten kopplade till Lunds universitet, som kan bidra till att stödja utvecklingen i biosfärområdet, är Hållbarhetsforum på Lunds universitet, Centrum för klimat och miljövetenskap på Lunds universitet (CEC), Institutet för mänskliga rättigheter, Birgit Rausing Centrum för Medicinsk Humaniora (BRCMH), Science Village, Internationella miljöinstitutet IIIIEE, Centre For Sustainability Science LUCSUS och Pufendorfinstitutet. Flera av angivna institut och centra stödjer redan idag Storkrikets utveckling genom samarbeten och projekt.

18 OLIKA TYPER AV SKYDDSSTATUS

X = Ja	Skyddsstatus	Namn
-	Världsarvsområde enligt Unesco	Ej aktuellt.
X	Våtmarksområde enligt Ramsar-konventionen	Klingavälsån
X	Skyddsstatus enligt andra internationella/regionala konventioner/direktiv (specificera)	Fågeldirektivet kopplat till Natura 2000: Fågeldirektivet EG-Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar Habitatdirektivet kopplat till Natura 2000: EG-Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter. Vattendirektivet
	Område för långsiktig miljöövervakning (specificera)	<div style="border: 1px solid black; background-color: #fff9c4; padding: 5px;"> <p>Anteckning: Efterfrågade listor för skyddsstatus och specifikationer bifogas med den slutgiltiga ansökan efter beslut.</p> </div>
	Område för långsiktig ekologisk forskning (LTER-område)	
	Annan skyddsstatus (specificera)	

19 STÖDDOKUMENT (BIFOGAS ANSÖKAN)

19.1 Plats- och zoneringskarta med koordinater

Anteckning:

Efterfrågat kartmaterial bifogas med den slutgiltiga ansökan. För standardkoordinater gå till avsnitt 6.1. För zonindelning gå till avsnitt 4.4.

Kartor kommer även finnas tillgängliga på webbadressen <https://storkriket.se/karta/>

19.2 Vegetations- eller markanvändningskarta

Anteckning:

Efterfrågat kartmaterial bifogas med den slutgiltiga ansökan. För att se den gå till avsnitt 11.6.

Kartor kommer även finnas tillgängliga på webbadressen <https://storkriket.se/karta/>

19.3 Förteckning över rättsliga handlingar (om möjligt med en sammanfattning av innehållet på engelska, franska eller spanska och en översättning av de viktigaste delarna till något av dessa språk)

Anteckning:

Efterfrågad förteckning av rättsliga handlingar (lista över kärnområden) bifogas med den slutgiltiga ansökan.

19.4 Förteckning över markanvändnings- och förvaltnings-/samarbetsplaner

Eslöv kommun, 2018-05-28, *Översiktsplan Eslöv 2035*, <https://eslov.se/bygga-bo-miljo/oversiktsplan-och-detaljplaner/oversiktsplan/?translate=true#translate> (hämtad 2023-01-11).

Lunds kommun, 2018-10-11, *Lunds kommuns översiktsplan*, <https://lund.se/stadsutveckling-och-trafik/detaljplaner-och-oversiktlig-planering/oversiktsplan-2018> (hämtad 2023-01-11).

Sjöbo kommun, 2022-06-22, *Översiktsplan för Sjöbo kommun 2040*, <https://www.sjobo.se/bygga-bo-och-miljo/oversiktsplan-och-detaljplaner/oversiktsplanering.html> (hämtad 2023-01-11).

Region Skåne, 2022-06-14, *Regionplan för Skåne 2022-2024*, <https://utveckling.skane.se/publikationer/regional-utveckling/regionplan-for-skane-2022-2040/> (hämtad 2023-01-11).

19.5 Artlista (som bilaga)

Se bilaga 5. Rödlisterade arter i Storkriket.

19.6 Förteckning över de viktigaste litteraturreferenserna (som bilaga)

Se bilaga 4. Vetenskapliga publikationer.

19.7 Skriftliga godkännanden (i original) utöver de påskrifter som redovisas i avsnitt 5.

Anteckning:

Efterfrågade skriftliga godkännande utöver de påskrifter som ska redovisas i anslutning till kapitel 5 (så kallade rekommendationsbrev) bifogas med den slutgiltiga ansökan efter beslut.

19.8 Andra stöddokument

Se inledningen av kapitel *Bilagor* för en förteckning över samtliga bilagor – där det står angivet om de är obligatoriska eller är kompletterande.

20 ADRESSER

Anteckning för remissversion av ansökan:

Efterfrågade adresser redovisas i den slutgiltiga ansökan.

DEL III: BILAGOR**BILAGOR:**

Nr	Bilaga	Efterfrågade /kompletterande	Status
1.	MAB-NETS katalog över biosfärområden	Efterfrågas i bilaga I	Finns bifogad
2.	Marknadsförings- och informationsmaterial	Efterfrågas i bilaga II	Skickas med slutlig ansökan
3.	Strategi för Biosfärområde Storkriket 2023–2025	Kompletterande	Finns bifogad
4.	Vetenskapliga publikationer	Efterfrågas i avsnitt 19.6	Finns bifogad
5.	Rödlistade arter i Storkriket	Efterfrågas i avsnitt 19.5	Finns bifogad
6.	Påskrifter för godkännande av ansökan	Efterfrågas i kapitel 5	Skickas med slutgiltig ansökan
7.	Andra skriftliga godkännanden (rekommendationsbrev)	Efterfrågas i avsnitt 19.7	Skickas med slutgiltig ansökan
8.	Kartmaterial – plats- och zoneringskarta	Efterfrågas i avsnitt 19.1	Skickas med slutgiltig ansökan
9.	Kartmaterial – markanvändning- och vegetationskarta	Efterfrågas i avsnitt 19.2	Skickas med slutgiltig ansökan
10.	Kopior av över rättsliga handlingar	Efterfrågas i avsnitt 19.3	Skickas med slutgiltig ansökan
11.	Kopior av markanvändningsplaner & förvaltnings-/samarbetsplaner	Efterfrågas i avsnitt 19.4.	Skickas med slutgiltig ansökan
12.	Officiella remiss-instanser	Efterfrågas i avsnitt 13.4.4	Finns bifogad
13.	Samrådsredogörelse		Finns bifogad

1. BILAGA: MAB-NETS KATALOG ÖVER BIOSFÄROMRÅDEN: BESKRIVNING AV BIOSFÄROMRÅDET

Officiell bilaga nr 1 till "Ansökningsformuläret för biosfärområde, januari 2013".

Administrativa uppgifter

- Land: Sverige
- Biosfärområdets namn: Biosfärområde Storkriket
- Utnämningår: *(fylls i av MAB-sekretariatet)*
- Administrativa myndigheter: *(17.1.3)*
- Kontaktperson: *(20.1)*
- Kontaktadress: *(20.1)*
- Externa länkar: <https://storkriket.se/>
- Sociala nätverk: *(16.4.3)*

Beskrivning

Allmän beskrivning: (för allmän beskrivning se avsnitt 11.1; för befolkningsuppgifter se avsnitt 10)

Biosfärområde Storkriket är ett 110 840 ha stort område inom Lund, Sjöbo och södra delarna av Eslövs kommuner. Området är beläget i Nordens största metropolregion Öresundsregionen med 4,4 miljoner innevånare och exploateringsgraden i området är hög. I själva biosfärområdet bor ca 150 000 människor där Lund, i den västra kanten av biosfärområdet, utgör den största staden.

Storkriket består av en unik lanskapsmosaik och kännetecknas av höga kulturhistoriska och biologiska värden. Områdets geologi, inlandsisen, klimatet och människors närvaro genom historien ligger till grund för att Storkriket idag är ett av de mest artrika områdena i Sverige. Samtidigt som Storkriket utgör mindre än 1 procent av Sveriges yta, finner vi här en fjärdedel av Sveriges cirka 60 000 listade naturligt förekommande arter och en femtedel av Sveriges över 4 700 rödlistade arter. I Storkriket finns över 50 naturreservat, en nationalpark, ett internationellt erkänt Ramsar-område och ett flertal sjöar. I Storkriket finns förutom fantastisk natur och möjlighet till friluftsliv också otroliga kulturella besöksmål. Som exempel kan nämnas de 13 slottsmiljöerna varav flera räknas till de främsta i Sverige från sin epok samt Kulturreseptatet Kulturens Östarp med sitt friluftsmuseum om lantbruk och odling under mitten av 1800-talet.

I Storkriket finns även en av Sveriges främsta jordbruksmarker och odlingsmarken är därmed ett av de största bevarandevärdena som området har, utifrån framtida generationers behov av livsmedelsförsörjning.

Naturen är onekligen av högt värde samtidigt som trycket från mänsklig aktivitet förväntas fortsätta öka. Detta gör Storkriket till en perfekt plats för ett biosfärområde – ett område som fokuserar på människans relation till och behov av naturen.

Det långa och breda engagemanget för utvecklingen av biosfärområdet med aktörer från olika sektorer (kommun, Länsstyrelsen Skåne, lokalbefolkning, föreningar och verksamma) lägger en viktig grund för det fortsatta arbetet. Redan idag finns ett engagemang för hållbarhetsfrågor bland boende och verksamma och forskning från de tre universiteterna och forskningsinstituterna ligger i framkant. Genom att vara ett internationellt biosfärområde och föredöme har vi chansen visa vägen framåt.

- Viktigast ekosystemtyp: (14.1)
Odlingsmarker, gräsmarker, sjöar, vattendrag, våtmarker och skogar.
- Viktigaste naturtyper och markanvändningstyper: (11.6)
Odlingsmarker, gräsmarker, sjöar, vattendrag, våtmarker, skogar samt tätbebyggda områden
- Bioklimatisk zon: (11.5) Torr subhumid
- Geografiskt läge: (6.1) latitud & longitud: N 55° 40' 12.60" E 13° 33' 11.35"
- Storlek totalt (ha): (7) 110 840 hektar
- Storlek kärnområden: (7) 10 518 hektar
- Storlek buffertzoner: (7) 44 200 hektar
- Storlek utvecklingsområden: (7) 56 122 hektar
- Annan befintlig zonindelning: (7.4) Ej tillämpligt
- Höjdintervall: (11.2) 1,42–184,71 m.ö.h
- Zoneringskarta/-kartor: (6.2) Se avsnitt 4.4 och www.storkriket.se/karta/

Biosfärområdets viktigaste mål

Kortfattad beskrivning (13.1)

Biosfärområde Storkrikets övergripande mål:

- Storkriket ska vara ett väl fungerande modellområde för hållbar utveckling.

För ytterligare mål, fokusområden och stödprocesser se bilaga 3, Storkrikets strategi.

Forskning

Kortfattad beskrivning (16.1.1)

Inom biosfärområdet ligger Lunds universitet som rankas bland de 100 främsta och i världen. Lunds universitet har pågående forskning i området som berör hållbarhet, relaterat till ämnen som ekologi, geologi, kulturgeografi, ekonomi, juridik och hälsa. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU Alnarp) bedriver forskning med fokus på samspel mellan människa, djur och ekosystem samt ett hållbart brukande av naturresurser. SLU har aktiv forskning i biosfärområdet.

Övervakning

Kortfattad beskrivning (16.1.1)

Utöver den övervakning som sker via Länsstyrelsen Skåne och kommunernas arbete, är Lunds universitet ansvarig för den nationella miljöövervakningen av fåglar, dagfjärilar och på ett pilotstadium, olika grupper av pollinatörer. Inom detta program genomförs en omfattande miljöövervakning inom biosfärområdet som bidrar till att förstå kopplingen markanvändning – biologisk mångfald. När det gäller vattenkvalitet sker övervakning i flera samverkansprojekt mellan kommuner och andra aktörer.

Specifika variabler (bocka för relevanta parametrar i tabellen nedan)

Abiotiska variabler		Variabler för biologisk mångfald	
Abiotic factors (abiotiska faktorer)	x	Afforestation/Reforestation (ny- /återplantering av skog)	x
Acidic deposition/Atmospheric factors (surt nedfall/atmosfäriska faktorer)	x	Algae (alger)	x
Air quality (luftkvalitet)	x	Alien and/or invasive species (främmande och/eller invasiva arter)	x
Air temperature (lufttemperatur)	x	Amphibians (amfibier)	x
Climate, climatology (klimat, klimatologi)	x	Arid and semi-arid systems (arida och semi-arida system)	
Contaminants (föroreningar)	x	Autoecology (autekologi)	x
Drought (torka)	x	Beach/soft bottom systems (strand/mjukbottensystem)	x
Erosion (erosion)	x	Benthos (bentos)	x
Geology (geologi)	x	Biodiversity aspects (aspekter rörande biologisk mångfald)	x
Geomorphology (geomorfologi)	x	Biogeography (biogeografi)	x
Geophysics (geofysik)	x	Biology (biologi)	x
Glaciology (glaciologi)	x	Biotechnology (bioteknik)	x
Global change (globala förändringar)	x	Birds (fåglar)	x
Groundwater (grundvatten)	x	Boreal forest systems (boreala skogssystem)	x
Habitat issues (habitatfrågor)	x	Breeding (förädling)	x
Heavy metals (tungmetaller)	x	Coastal/marine systems (kust-/marina system)	
Hydrology (hydrologi)	x	Community studies (studier av växt- och djursamhällen)	x
Indicators (indikatorer)	x	Conservation (naturvård/-skydd)	x
Meteorology (meteorologi)	x	Coral reefs (koralrev)	0
Modeling (modellering)	x	Degraded areas (skadad mark)	x
Monitoring/methodologies (övervakning/metodik)	x	Desertification (ökenspridning)	
Nutrients (näringsämnen)	x	Dune systems (sanddynssystem)	x
Physical oceanography (fysisk oceanografi)		Ecology (ekologi)	x
Pollution, pollutants (miljöförstöring, miljöfarliga ämnen)	x	Ecosystem assessment (ekosystembedömning)	x
Siltation/sedimentation (slamavsättning/sedimentering)	x	Ecosystem functioning/structure (ekosystemfunktion/-struktur)	x
Soil (jordmån)	x	Ecosystem services (ekosystemtjänster)	x
Speleology (speleologi)		Ecotones (ekotoner)	x
Topography (topografi)	x	Endemic species (endemiska arter)	
Toxicology (toxikologi)	x	Ethology (etologi)	x
UV radiation (UV-strålning)		Evapotranspiration (evapotranspiration)	x
		Evolutionary studies/Palaeoecology (evolutionära studier/paleoekologi)	x
		Fauna (fauna)	x
		Fires/fire ecology (bränder/brandekologi)	
		Fishes (fiskar)	x
		Flora (flora)	x

	Forest systems (skogssystem)	x
	Freshwater systems (sötvattensystem)	x
	Fungi (svampar)	x
	Genetic resources (genetiska resurser)	x
	Genetically modified organisms (genetiskt modifierade organismer)	
	Home gardens (hemträdgårdar)	x
	Indicators (indikatorer)	x
	Invertebrates (evertebrater)	x
	Island systems/studies (ösystem/östudier)	
	Lagoon systems (lagunsystem)	
	Mammals (däggdjur)	x
	Mangrove systems (mangrovesystem)	
	Mediterranean type systems (system av medelhavstyp)	
	Microorganisms (mikroorganismer)	x
	Migrating populations (migrerande populationer)	x
	Modeling (modellering)	x
	Monitoring/methodologies (övervakning/metodik)	x
	Mountain and highland systems (bergs- och högländssystem)	
	Natural and other resources (naturresurser och andra resurser)	x
	Natural medicinal products (naturmedicinprodukter)	
	Perturbations and resilience (störningar och återhämtningsförmåga)	x
	Pests/Diseases (skadedjur/sjukdomar)	x
	Phenology (fenologi)	x
	Phytosociology/Succession (fytosociologi/succession)	x
	Plankton (plankton)	x
	Plants (växter)	x
	Polar systems (polarsystem)	
	Pollination (pollinering)	x
	Population genetics/dynamics (populationsgenetik/-dynamik)	x
	Productivity (produktivitet)	x
	Rare/Endangered species (sällsynta/utrotningshotade arter)	x
	Reptiles (reptiler)	x
	Restoration/Rehabilitation (återställning/rehabilitering)	x
	Species (re) introduction ((åter)införande av arter)	x
	Species inventorying (artinventering)	x
	Sub-tropical and temperate rainforest systems (subtropiska och tempererade regnskogssystem)	
	Taxonomy (taxonomi)	x

		Temperate forest systems (skogar i tempererat klimat)	x
		Temperate grassland systems (gräsmarksområden i tempererat klimat)	x
		Tropical dry forest systems (torrskogar i tropiskt klimat)	
		Tropical grassland and savannah systems (gräsmarksområden och savanner i tropiskt klimat)	
		Tropical humid forest systems (fuktskogar i tropiskt klimat)	
		Tundra systems (tundrasystem)	
		Vegetation studies (vegetationsstudier)	x
		Volcanic/Geothermal systems (vulkaniska/geotermiska system)	
		Wetland systems (våtmarkssystem)	x
		Wildlife (vilda djur och växter)	x
Socioekonomiska variabler		Variabler för integrerad övervakning	
Agriculture/Other production systems (jordbruk/andra produktionssystem)	x	Biogeochemical studies (biogeokemiska studier)	
Agroforestry (skogsjordbruk)	x	Carrying capacity (bärförmåga)	
Anthropological studies (antropologiska studier)		Climate change (klimatförändringar)	x
Aquaculture (vattenbruk)		Conflict analysis/resolution (konfliktanalys/-lösning)	
Archaeology (arkeologi)	x	Ecosystem approach (ekosystembaserad strategi)	x
Bioprospecting (bioprospektering)		Education and public awareness (utbildning och information till allmänheten)	x
Capacity building (kapacitetsuppbyggnad)		Environmental changes (miljöförändringar)	x
Cottage (home-based) industry (hantverks-/hemslöjdsproduktion)	x	Geographic Information System, GIS (geografiska informationssystem, GIS)	x
Cultural aspects (kulturella aspekter)	x	Impact and risk studies (konsekvens- och riskbedömningar)	x
Demography (befolkningsfrågor)	x	Indicators (indikatorer)	x
Economic studies (ekonomiska studier)	x	Indicators of environmental quality (miljökvalitetsindikatorer)	x
Economically important species (ekonomiskt viktiga arter)	x	Infrastructure development (infrastrukturutveckling)	x
Energy production systems (energiproduktionssystem)	x	Institutional and legal aspects (institutionella och rättsliga aspekter)	x
Ethnology/traditional practices/knowledge (etnologi/sedvänjor/traditionell kunskap)	x	Integrated studies (integrerade studier)	x
Firewood cutting (vedavverkning)	x	Interdisciplinary studies (tvärvetenskapliga studier)	x
Fishery (fiske)	x	Land tenure (besittningsrätt till mark)	x
Forestry (skogsbruk/skogsskötsel)	x	Land use/Land cover (markanvändning/marktäcke)	x
Human health (människors hälsa)	x	Landscape inventorying/monitoring (naturtypsinventering/-övervakning)	x
Human migration (befolkningsrörelser/migration)	x	Management issues (förvaltnings/skötselåfrågor)	x

Hunting (jakt)	x	Mapping (kartering)	x
Indicators (indikatorer)	x	Modelling (modellering)	x
Indicators of sustainability (hållbarhetsindikatorer)	x	Monitoring/methodologies (övervakning/metodik)	x
Indigenous people's issues (frågor som rör urfolksgrupper)		Planning and zoning measures (planerings- och zoneringsåtgärder)	x
Industry (industri)	x	Policy issues (policy-/strategifrågor)	x
Livelihood measures (försörjningsmöjligheter)	x	Remote sensing (fjärranalys)	x
Livestock and related impacts (boskapsskötsel och effekter av detta)	x	Rural systems (landsbygdssystem)	x
Local participation (lokalt deltagande)	x	Sustainable development/use (hållbar utveckling/hållbar användning)	x
Micro-credits (mikrokrediter)		Transboundary issues/measures (gränsöverskridande frågor/åtgärder)	x
Mining (gruvdrift)	x	Urban systems (urbana system)	x
Modelling (modellering)	x	Watershed studies/monitoring (avrinningsområdesstudier/-övervakning)	x
Monitoring/methodologies (övervakning/metodik)	x		
Natural hazards (naturliga risker/hot)	x		
Non-timber forest products (skogsprodukter förutom timmer)	x		
Pastoralism (nomadiserande boskapsskötsel)			
People-Nature relations (förhållanden människa/natur)	x		
Poverty (fattigdom)	x		
Quality economies/marketing (kvalitetsstyrd ekonomi/marknadsföring)	x		
Recreation (rekreation)	x		
Resource use (resursanvändning)	x		
Role of women (kvinnors roll)	x		
Sacred sites (heliga platser)	x		
Small business initiatives (småföretagsinitiativ)	x		
Social/Socio-economic aspects (sociala/socioekonomiska aspekter)	x		
Stakeholders' interests (berörda aktörers intressen)	x		
Tourism (turism)	x		
Transports (transporter)	x		

21 BILAGA: MARKNADSFÖRINGS- OCH INFORMATIONSMATERIAL FÖR DET FÖRESLAGNA BIOSFÄROMRÅDET

Officiell bilaga nr 2 till "Ansökningsformuläret för biosfärområde, januari 2013".

Anteckning för remissversion av ansökan: Efterfrågat marknadsföringsmaterial (foton och filmklipp från området) till Unescos medieavdelning bifogas med den slutgiltiga ansökan.

Storkrikets strategi 2023–2025

- med mål, stödprocesser och fokusområden

Kandidatur: Biosfärområde Storkriket

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

STRATEGI 2023–2025	3
BIOSFÄROMRÅDENS UPPDRAG	5
VÄRDEN OCH UTMANINGAR.....	6
MÅL OCH FOKUSOMRÅDEN	7
STORKRIKETS FEM FOKUSOMRÅDEN	8
STÖDPROCESSER.....	19
GENOMFÖRANDE OCH UPPFÖLJNING.....	21
KOPPLINGAR MELLAN FÄRDPLANEN OCH STRATEGIN	22

STRATEGI 2023–2025

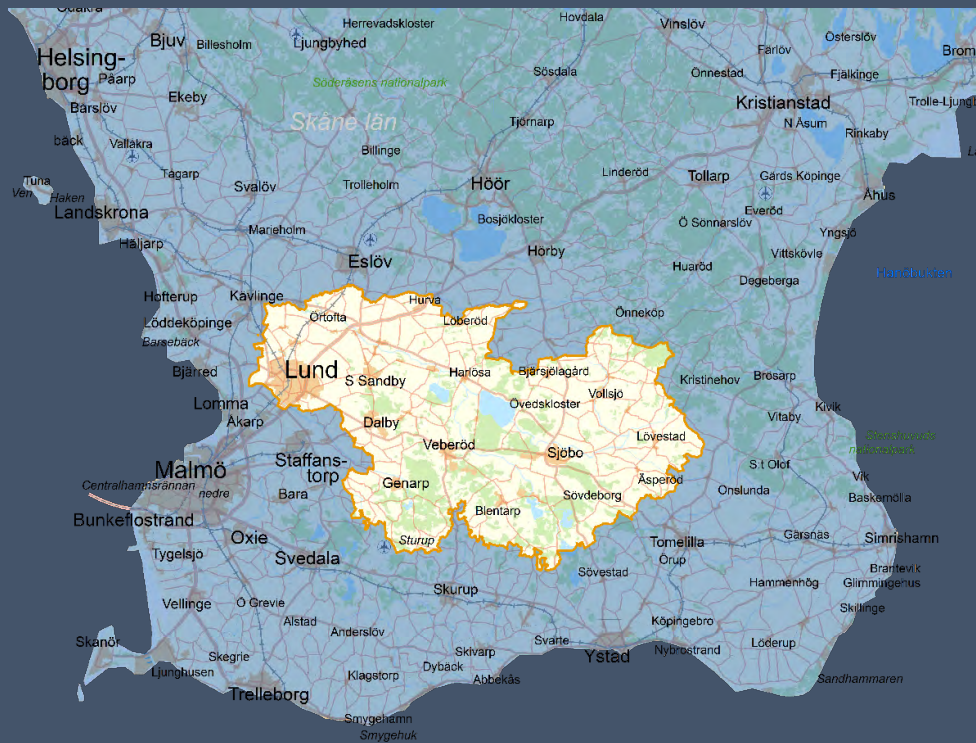
Det här dokumentet innehåller Storkrikets mål, stödprocesser och fokusområden och är vägledande för områdets utveckling fram till 2025. Dokumentet kommer därefter behöva aktualiseras utifrån uppdaterade internationella riktlinjer och Storkrikets då aktuella förutsättningar och behov.

FRÅN KANDIDATUR TILL BEVILJAT BIOSFÄROMRÅDE

I över 50 år har Unesco, FN:s organ för kultur, vetenskap och utbildning, utsett biosfärområden världen över till modellområden för hållbar utveckling. Genom samverkan och lokalt engagemang testas och demonstreras biosfärområden nya strategier, idéer och åtgärder. Biosfärområden genererar på så sätt kunskap, erfarenhet och innovationer för en mer hållbar framtid. Idag finns det över 700 biosfärområden i världen varav sju ligger i Sverige.

Storkriket siktar på att bli utnämnt till Sveriges åttonde biosfärområde år 2025.

Läs mer om resan på storkriket.se

Karta: Storkriket omfattar hela Lunds kommun, hela Sjöbo kommun och södra delarna av Eslövs kommun (söder om Bråån). Området är cirka 110 000 hektar stort och omfattar runt 150 000 invånare.

STORKRIKET - ETT VÄRDEFULLT OMRÅDE

Storkriket består av en unik landskapsmosaik och kännetecknas av höga kulturhistoriska och biologiska värden.

Områdets geologi, inlandsisen, klimatet och människors närvaro genom historien ligger till grund för att Storkriket idag är ett av de mest artrika områdena i Sverige. Här finns även bördig jord lämplig för livsmedelsproduktion och vackra miljöer attraktiva för friluftsliv och turism.

Naturen är onekligen av högt värde, samtidigt som trycket från mänsklig aktivitet förväntas fortsätta öka. Detta gör Storkriket till en perfekt plats för ett biosfärområde – ett område som fokuserar på människans relation till och behov av naturen.

STORKEN – EN BÄRARE AV BUDSKAP

Storken var en vanlig syn i det gamla skånska odlingslandskapet. Sedan hände något. Människan började bruka jorden på nya sätt och storken försvann. År 1954 häckade det sista storkparet i Sverige, i Skåne, på en gård utmed Klingavälsån, mitt i dagens biosfärområde. För att få tillbaka storken i Skåne inleddes Storkprojektet under slutet av 1980-talet. Flera år av uppfödning, kunskapshöjande insatser och ideella krafter krävdes för att få vilda storkar tillbaka till landskapet – och år 2014 häckade det första vildfödda paret åter igen i Skåne.

Det är en berättelse om människans relation till naturen. Hur vi behöver och hur vi påverkar den, och om hur relationen inte på något vis är statisk. Storken symboliserar också lycka, nyfödelse, nya perspektiv, innovation och förverkligandet av en idé, alla viktiga aspekter i biosfärbetet.

Läs mer på storkriket.se

BIOSFÄROMRÅDENS UPPDRAG

Biosfärområden ska bidra till att förbättra relationen mellan människa och natur och skapa modellområden för hållbar utveckling i världen. Biosfärområden kan ses som arenor för vetenskap, praktik och samhällsutveckling som ska visa hur vi kan nå längre tillsammans genom lokalt engagemang och samverkan. Arbetet vägleds av Unescos färdplan för biosfärområden *A New roadmap for the Man and the Biosphere* som gäller fram till 2025 innehållande en strategi och en handlingsplan.

I färdplanen specificeras biosfärområdets tre funktioner:

BEVARA – Bidra till att bevara landskap, ekosystem, arter och genetisk mångfald.

UTVECKLA – Främja ekonomisk utveckling och en samhällsutveckling som är hållbar.

STÖDJA – Stödja demonstrationsprojekt, forskning och kunskapsutveckling.

Läs mer på unesco.org

Biosfärområdet kan arbeta för att bevara, utveckla och stödja genom att bland annat:

- Vara en arena för samverkan, koppla ihop aktörer på olika nivåer och med olika intressen.
- Engagera och inspirera samt öka det lokala inflytandet.
- Initiera, driva, stötta och koppla ihop projekt.
- Testa och tillämpa tvärvetenskapliga metoder.
- Främja samverkan mellan akademisk och lokal kunskap samt lärande om hållbar utveckling.

Biosfärområdets uppdrag tydliggörs ytterligare i den globala färdplanen genom bland annat strategiska målsättningar. Dessa återges i kommande avsnitt om Storkrikets mål, stödprocesser och fokusområden.

FN:S GLOBALA MÅL OCH AGENDA 2030

Som modellområden för hållbar utveckling ska biosfärområden bidra till FN:s globala hållbarhetsmål och genomförandet av Agenda 2030.

Figur 1: Visualisering av FN:s globala mål för hållbar utveckling och deras relation till varandra.

VÄRDEN OCH UTMANINGAR

VÄRDEN

Storkrikets unika värden kan sammanfattas på följande sätt:

Unik och mångfacetterad geologi

Området uppvisar många intressanta former och särdrag. De kringliggande åsarna har uppstått genom berggrundsrorelser för miljontals år sedan, medan jordarter och landskapsformer i området bildades när inlandsisen smälte bort.

Hög biologisk mångfald

Biologisk mångfalden är bland de högsta i landet: runt 1000 rödlistade arter har noterats här, unika inlandssanddynor med insekter, kärnområde för nominatrasen av skandinavisk kronhjort och storken.

Viktigt livsmedelsproduktion och vattenförsörjning

Områdets livsmedelsproduktion och vattenförsörjning är mycket viktig, även utöver Storkrikets gränser.

Grön lunga i sydvästra Skåne

Högt exploateringsstryck/tätbebyggt område. Storkriket är viktigt för många människor för rekreation, friluftsliv (folkhälsa) och har stor potential för besök och turism.

Samspel mellan tätorter och landsbygd

Storstadsnära – exploateringsstrycket är högt, samspel mellan stad och landsbygd viktigt för att lösa många hållbarhetsutmaningar.

Höga kulturvärden

Kulturlandskap, kulturhistoria, identitet, samhällskultur, kreativitet, förståelse för vår nutid och framtid. Vi har möjligheten att arbeta utifrån ett kulturperspektiv, kultur som verktyg för hållbar utveckling.

Unik forskning och innovationsmiljö

Närheten och intresset från omkringliggande forskningscentra möjliggör tätt samarbete med forskning – för ny kunskap och innovationer som tar oss in i framtiden.

UTMANINGAR

Många av dessa värden medför också utmaningar och intressekonflikter, vilka behöver hanteras i valet av mål och fokusområden för att kunna uppnå en hållbar utveckling i området, både socialt, ekologiskt och ekonomiskt. Exempel på sådana utmaningar är:

1. Potentiell segregation och intressekonflikter mellan stad och land.
2. Relativt högt bebyggelse- och besöksstryck i relation till värdefulla naturtillgångar, i form av dricksvatten, jordbruksmark och höga natur och kulturvärden.
3. Intressekonflikter mellan biologisk mångfald, rent vatten och livsmedelsproduktion.

MÅL OCH FOKUSOMRÅDEN

Storkrikets mål och fokusområden består av en övergripande målsättning, fyra mål och fem fokusområden.

Dessa utgår från Unescos färdplan för biosfärområden *"A New roadmap for the Man and the Biosphere"* gällande till år 2025. Färdplanen har en övergripande målsättning och fyra strategiska mål som är övergripande för alla biosfärområden, så också för Storkriket. Se bilaga 1 för en detaljerad förteckning över färdplanens innehåll och hur den används i Storkriket strategi och målformulering.

De fem fokusområdena som presenteras i denna Strategi är framtagna under biosfärkandidaturen och identifierade utifrån lokala förutsättningar, värden och möjligheter. De utgör arbetsområden som bör prioriteras för att främja en lokal hållbar utveckling i Storkriket. I anslutning till fokusområdena tydliggörs även exempel på kopplingar till FN:s Globala mål.

Nedan presenteras övergripande målsättning, mål och fem fokusområden. En närmare beskrivning över fokusområden och möjliga arbetsområden finns i nästa kapitel.

ÖVERGRIPANDE MÅLSÄTTNING
Storkriket ska vara ett väl fungerande modellområde för hållbar utveckling
MÅL
Natur Bevara den biologiska mångfalden, återställa och förbättra ekosystemtjänster och främja en hållbar användning av naturresurser.
Samhälle Bidra till att bygga hållbara, hälsosamma och rättvisa samhällen, ekonomier och blomstrande mänskliga bosättningar i harmoni med biosfären.
Forskning och utveckling Främja vetenskap inom biologisk mångfald och hållbarhet, utbildning för hållbar utveckling och kapacitetsuppbyggnad.
Klimat Stöd begränsningen av och anpassningen till klimatförändringarna och andra aspekter av global miljöförändring.
FOKUSOMRÅDEN
1. Välmående ekosystem och rik biologisk mångfald
2. Smart vattenhantering
3. Värdefullt odlingslandskap och lantbruk
4. Framgångsrikt samspel mellan stad och land
5. Fantastiska besöksmål och tillgängligt friluftsliv

STORKRIKETS FEM FOKUSOMRÅDEN

Följande fokusområden är framtagna utifrån Storkrikets lokala förutsättningar, värden och möjligheter. De kan ses som särskilt viktiga arbetsområden för att uppnå målet om att bli ett väl fungerande modellområde för hållbar utveckling. Arbetet ska ses i skenet av strategins samtliga mål och stödprocesser. Samverkan är särskilt avgörande för biosfärkontoret och biosfärverksamhetens anslutna organisationer.

1. VÄLMÅENDE EKOSYSTEM OCH RIK BIOLOGISK MÅNGFALD

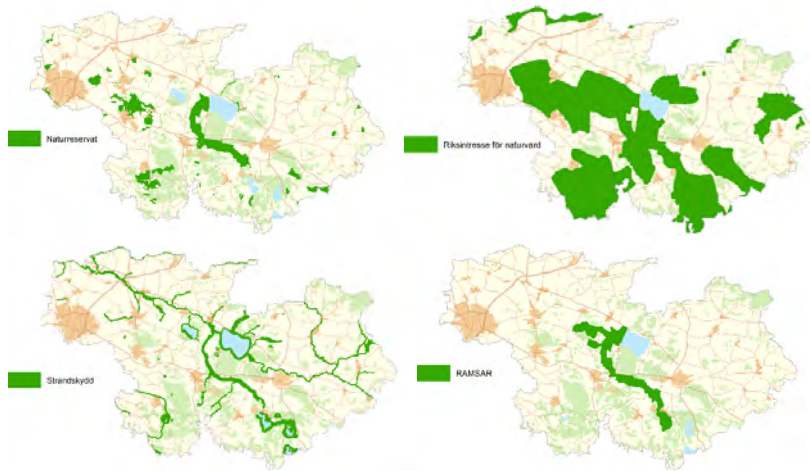

Storkrikets naturmiljöer består av allt från vidsträckta landskap till fuktiga ängs- och gräsmarker, grunda sjöar, slingrande åar, sandiga betesmarker och slänter, kärr, trädplanteringar och skogbeklädda åsar. Variationen grundar sig i unika geologiska förutsättningar och markförhållanden som skapats under istiden, men även människans närvaro och det kulturlandskap som skapats genom historien. Dessa natur- och kulturmiljöer genererar en hög biodiversitet och flera ekosystem med många olika arter av insekter, svampar, blomväxter, mossor, fiskar, fåglar och annan flora och fauna. Samtidigt som Storkriket utgör mindre än 1 procent av Sveriges yta, finner vi här en fjärdedel av Sveriges cirka 60 000 listade naturligt förekommande arter, och en femtedel av Sveriges över 4700 rödlistade arter.

I kombination med att Storkriket omfattar runt 150 000 invånare och är placerad i öresundsregionen med över 4 miljoner invånare innebär det att området lämpar sig bra för att testa metoder för hållbar utveckling. Här kan vi studera, visa och informera om människans roll, beroende och nytta av välmående ekosystem och rik biologisk mångfald. Det finns flera utmaningar att engagera sig i. Klimatförändringarna och dess koppling till biologisk mångfald är en av dem. Exploatering av mark och effekter av intensiv mark- och vattenanvändning är en annan. En tredje är mänsklig aktivitet och närvaro i extra känsliga miljöer och tider på året. En fjärde utgörs av invasiva främmande arter som när de etablerar sig riskerar att utrota inhemska och förändra hela ekosystem. Vidare finns det i förvaltningen av områdets vilda djur och växter alltid avvägningar som behöver göras och även om någorlunda konsensus råder om att vissa naturmiljöer är värda att bevara, blir frågor om mandat och samhällelig resursfördelning aktuella.

Samarbeten och värdefulla naturmiljöer

För att hantera utmaningarna krävs samarbete och målinriktad samverkan. Det finns redan flera pågående sådana mellan privatpersoner, företag, intresseorganisationer, forskningssäten, föreningar, kommuner och myndigheter som värnar om och utvecklar de natur- och kulturvärden som finns i Storkriket. Samtidigt kvarstår många utmaningar och behovet av ständig kunskapsutveckling. Ett sätt att identifiera samverkansområden, utdela ansvar eller för att möjliggöra prioritering av insatser är att förstå var extra känsliga naturmiljöer eller naturmiljöer med utmärkande höga värden finns. Det görs genom till exempel olika naturskydd och utmärkelser. Nedan syns fyra exempel i form av naturreservat, riksintresse för naturvård, strandskydd och skydd av våtmarker (RAMSAR).

Exempel på möjliga arbetsområden

För att bevara och utveckla områdets ekosystem och biologiska mångfald kan biosfärkontoret och andra aktörer inom området bland annat arbeta med:

- Att verka för att utveckla sammanhängande grönstruktur för såväl rekreativa som ekologiska värden och behov.
- Information och kunskapsbyggande insatser gentemot olika målgrupper gällande biosfärområdets unika naturmiljöer, höga biologisk mångfald och kulturarv.
- Att utveckla kunskap om hur mänsklig aktivitet, till exempel lantbruk, militärverksamhet, friluftsliv med mera bidrar och påverkar ekosystem och biologisk mångfald.
- Att bidra till utvecklingen av den gröna infrastrukturen, och underlätta spridningsmöjligheterna för växter och djur samt människors rörelsemöjligheter i hela Storkrikets landskap.
- Att bevara, utveckla, och bidra till kunskap om de värdefulla gräs- och sandmarkerna i biosfärområdet.
- Att bevara, utveckla, och bidra till kunskap om ädellövskogar och ädellövträd i biosfärområdet.
- Att identifiera ekosystemtjänster och främja deras långsiktiga funktionalitet, inklusive de som bidrar till hälsa och välbefinnande.
- Att stödja och initiera projekt och aktiviteter som syftar till att bekämpa invasiva arter.
- Att arbeta för att stärka ekosystem och ekosystemtjänster i relation till klimatförändringarna.

För vidare arbete med ekosystem, ekosystemtjänster och biologisk mångfald i relation till särskilda teman, se berörda fokusområden.

Exempel på kopplingar till befintliga styrdokument

Det finns flera internationella, nationella och regionala styrdokument relevanta för området. Till exempel olika direktiv rörande skyddade områden, EU:s Naturrestaureringslag, Regionplan för Skåne 2022–2040, Länsstyrelsen Skånes handlingsplan för grön infrastruktur, kommunala naturvårdsprogram, med mera.

Exempel på kopplingar till FN:s globala hållbarhetsmål

2. SMART VATTENHANTERING

Vattnet är en förutsättning för både ekologisk, social och ekonomisk utveckling i Storkriket. I området finns flera större och mindre sjöar, till exempel Vombsjön, Krankesjön, Sövdesjön, Snogeholmsjön och Häckebergasjön. Stora och små vattendrag slingrar sig genom landskapet i form av till exempel Kävlingeån, Klingavälsån, Björka/Åsumsån, Bortsbäcken och Torpsbäcken. I sjöarna och vattendragen finns en hög biodiversitet med många olika arter av fisk, insekter och växter. På stränderna och ängsmarkerna runt sjöarna och vattendragen trivs växtarter och ett rikt fågelliv. Vattnet här utgör också en dricksvattenkälla för människor i och runt om Storkriket då över 450 000 människor förses med dricksvatten från områdets största sjö, Vombsjön.

Karta 6: karta över sjöar och vattendrag i Storkriket, 2023.

En historisk tillbakablick

Före 1800-talet fanns det fler sjöar, vattendrag och våtmarker än vi ser i Storkriket idag. Med åren har sjösänkning och utdikning lett till mindre vatten i landskapet - som skapat många av dagens vattenrelaterade utmaningar men som också lett till ökad tillgång till jordbruksmark.

Jordbrukets användning av vattnet har också en särskilt historisk plats i området i form av hur man förr använde sig av så kallade översilningsängar för att öka produktionen av hö. Under vårens höga vattenstånd lät man markerna svämmas över, och genom att marken berikades med det näringsrika och syrerika vattnet kunde skörden av hö mångfaldigas. I slutet av 1800-talet skapade Övedskloster Sveriges största översilningsområde vid Björka - som breddade ut sig över ett 230 hektar stort område. Där byggdes dämme, akvedukt och kanalsystem. Björka översilningsängar användes fram till 1950 då det lades ned, och nya metoder började användas för ökad avkastning, bland annat konstgödsel.

Utmaningar och aktivt arbete

Det finns flera vattenrelaterade utmaningar att hantera i Storkriket, bland annat de negativa följderna som övergödning, översvämning, torka och bekämpningsmedel har varit för sig och i kombination. Dessa utmaningar och en ökad kunskap har lyft vikten av att låta vattnet rinna sakta genom landskapet. Ett landskap som fördröjer vattnet minskar risken för översvämning nedströms och mildrar effekterna av torka. Det är ett landskap som blir mer artrikt än det som är uppdelat i vått och torrt, och näringsläckaget som bidrar till övergödning och försämrade vattenkvalitet minskar.

I Storkriket finns tre verksamma vattenråd som arbetar aktivt med dessa frågor: Kävlingeåns vattenråd, Höjeå vattenråd och vattenrådet för Nybroån, Kabusaån och Tygeån. Vattenråden bedriver i dialog med markägare och andra aktörer bevarande och vattenvårdande insatser för att höja den ekologiska statusen, rena vattnet, öka den biologiska mångfalden samt förbättra möjligheten till reglering vid kraftig nederbörd. Några exempel på insatser är slingrande vattenvägar, tvåstegsdiken och dammar längs med Kävlingeån, Klingavälsån, Björkaån, Torpsbäcken och Borstbäcken. Vattenråden bedriver även miljöövervakning, bland annat genom att inventera bottenfauna.

Vattnet behöver fortsätta stå i fokus i Storkriket, inte minst i ett förändrat klimat, och aktörer såsom Sydvatten och vattenråden är exempel på verksamheter inom Storkriket som kan bidra som goda exempel och engagera andra biosfärområden världen över.

Exempel på möjliga arbetsområden

För att stärka vattenförvaltningens betydelse och möjligheter kan biosfärkontoret och andra aktörer inom området bland annat arbeta med:

- Kunskapsbyggande insatser gentemot olika målgrupper gällande yt- och grundvattnets och våtmarkernas värde i Storkriket, inklusive aktiviteter kring hållbar vattenförbrukning riktat mot alla som förbrukar dricksvatten (privatpersoner, företagare, lantbrukare med flera).
- Att samverka och stötta initiativ och innovation för att förbättra ekologisk och kemisk status i Storkrikets ytvatten och stödja kunskapsutvecklingen kring grundvattenförhållanden.
- Att återställa landskapets vattenhushållande, vattenrenande och kolbindande förmåga samt fortsatt återställa våtmarksarealer i Storkriket
- Att identifiera och samverka för att finna gemensamma lösningar och avvägningar mellan olika intressen kopplade till vattenmiljöer samt stärka synergier mellan vattnets egna ekosystemtjänster och andra ekosystemtjänster, till exempel dricksvattenförsörjning, fiske, rekreation och livsmedelsproduktion.

Exempel på kopplingar till befintliga styrdokument

Det finns flera internationella, nationella och regionala styrdokument relevanta för fokusområdet. Bland annat EU:s ramdirektiv för vatten, Förvaltningsplan för Södra Östersjöns vattendistrikt, kommunala program för hållbar utveckling och lokala vattenråds planer och strategier

Exempel på kopplingar till FN:s globala hållbarhetsmål

3. VÄRDEFULLT ODLINGSLANDSKAP OCH LANTBRUK

Storkrikets yta består till stor del av ett mosaikartat kulturlandskap med stora områden värdefull jordbruksmark. Odlingslandskapet har stor betydelse för nutida och framtida generationers behov av livsmedelsförsörjning, bevarande av kulturvärden, förebyggande och anpassning till klimatförändringarna och bevarande av den biologiska mångfalden. Med ett högintensivt lantbruk kommer emellertid utmaningar i form av näringsläckage, spridning av bekämpningsmedel som bidrar till övergödning, försämrad vattenkvalitet och missgynnad biologisk mångfald. Insatser görs för att motverka dessa negativa effekter, bland annat genom teknisk innovation, strategisk trädplantering, växtföljdsplanering och lärkrutor. Flera utmaningar kvarstår. Genom ökad kunskap kring lantbrukets ekosystemtjänster samt vilka möjliga kompromisser och synergier som finns mellan olika tjänster kan lantbruket sättas i helhetsperspektiv och nya lösningar identifieras. Till exempel kan vissa brukningsformer, med slutna kretslopp i samverkan, identifieras och främjas. På så sätt kan odlingslandskapet och lantbruket bidra till att bevara och öka den biologiska mångfalden, bidra till förbättrad vattenrening, öka bindningen av koldioxid i marken samt skapa attraktiva landskap för rekreation och turism.

Runt 60 procent av Storkrikets yta består idag av jordbruksmark. Majoriteten av ytan används främst till att odla spannmål, sockerbetor och höstraps men här förekommer också potatis, majs, ärtor, bönor, vall, slätter, med mera. Lite mindre än en femtedel av marken är ekologiskt odlad. Vidare används en mindre andel av ytan till bete, cirka 10 procent, främst för nötboskap och hästar. Betesdjuren har en avgörande roll för upprätthållandet av den biologiska mångfalden i betesmarkerna. I biosfärområdet finns även djurhållning inomhus, främst grisar och fjäderfä. Sammanlagt finns runt 880 registrerade jordbruksföretag inom biosfärområdets gränser, en minskning från runt 1700 jordbruksföretag uppmätt år 1981.

Historisk tillbakablick

Genom att förstå odlingslandskapets utveckling och historia bär vi med oss värdefull kunskap till framtiden. Verksamheterna Kulturens Östarp och Hörjelgården är belägna i biosfärområdet och är exempel på platser som synliggör det biologiska kulturarvet och dess betydelse för den biologiska mångfalden samt hur odlingstekniker från slutet av 1700-talet fram till början av 1900-talet format landskapet. Kulturreseptat Kulturens Östarp drivs av Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige och är en plats där man kan ta del av lantbruksmiljö med byggnader, djur och trädgård i ett bevarat kulturlandskap från 1800-talets mitt. Hörjelgården drivs av Stiftelsen Hörjelgården som ägs av Naturskyddsföreningen i Skåne. Där bedrivs bland annat pedagogisk verksamhet med fokus på historisk markvård och biologisk forskning. Odling- och kulturlandskapets historia ligger även till grund för biosfärområdets namn Storkriket. Storken symboliserar den oskiljaktiga och föränderliga relationen som finns mellan natur och människa och i just storkens historia är jordbrukets utveckling starkt närvarande. Läs mer om storkens historia i strategins inledande avsnitt. Vidare finns det ett historiskt arv från bruk av översilningsängar i Storkriket, lite mer om det går att läsa i fokusområdet om vattnet.

Klimatförändringar

I ett förändrat klimat kommer förutsättningarna för ekosystemens tjänster att ändras vilket också leder till nya utmaningar för livsmedelsproduktionen och en ökad sårbarhet i hela livsmedelskedjan. Att finna nya lösningar på de utmaningar som såväl konventionell som ekologisk odling och lantbruk står inför är viktigt för att framtidssäkra dess höga värden. Några teman som är särskilt intressanta att titta närmare på i relation till klimatet är odlingslandskapets och lantbrukets klimatnyttor, landskapets resiliens, resurseffektivitet i livsmedelsproduktion och förädling, innovationer och affärsidéer samt kultur och kunskapsutveckling.

Exempel på möjliga arbetsområden

För att stödja och utveckla de höga värden odlingslandskapet och lantbruket besitter kan biosfärkontoret och andra aktörer inom området bland annat arbeta med:

- Information och kunskapsuppbyggande insatser gentemot olika målgrupper gällande jordbrukets värden och utmaningar i Storkriket.
- Att utveckla kunskap och samverkan kring jordbrukets klimatrelaterade utmaningar och möjligheter. Till exempel kolinlagring, samhällelig resiliens, biodiversitet och vattenhantering.
- Att stödja utvecklingen av innovation och cirkuläritet i lantbruket.
- Att visa på landskapets historiska betydelse – från forntid till framtid.
- Att utveckla arbetet med att minska näringsläckage från jordbruket och andra verksamheter i området.
- Att utveckla innovativa samarbeten och pilotsatsningar mellan olika parter inom livsmedelskedjan och inköpare eller slutkonsument, till exempel lokala producenter och kommuner.
- Att utveckla området som en testbädd för olika odlingsmetoder, grödor, med mera, samt att de utvärderas utifrån ett holistiskt hållbarhetsperspektiv.
- Att skapa en plattform för kunskapsutbyte mellan konventionella och ekologiska producenter samt koppla forskare och representanter från tillsynsmyndigheter och certifieringsorgan till denna process.
- Att arbeta för att odlingslandskapets ekosystemtjänster kartläggs och värderas.

Exempel på kopplingar till befintliga styrdokument

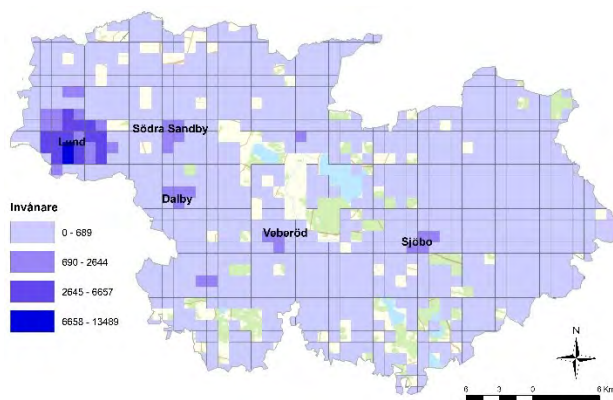
Det finns flera internationella, nationella och regionala styrdokument relevanta för fokusområdet. Länsstyrelsen Skånes regionala handlingsplan för landsbygdsprogrammet samt Region Skånes livsmedelsstrategi är exempel på regionala sådana. Kommunala program för hållbar utveckling och översiktsplaner är exempel på lokala.

Exempel på kopplingar till FN:s globala hållbarhetsmål

4. FRAMGÅNGSRIKT SAMSPEL MELLAN STAD OCH LAND

Storkriket omfattar flera tätorter och landsbygdsområden – mellan vilka det finns ett samspel som kan utvecklas för att främja och påskynda en hållbar samhällsutveckling. Ett utvecklat samspel och utbyte mellan stad och land ger goda förutsättningar till en mer hållbar förvaltning och användning av områdets resurser. Vidare kan en ökad förståelse för det ömsesidiga beroendet mellan stad och land generera ökat engagemang för olika utvecklingsfrågor. I Storkriket bor runt 150 000 invånare, och i den omkringliggande öresundsregionen bor över 4 miljoner människor. I takt med att antalet människor som bosätter sig i eller omkring Storkriket ökar - så ökar också trycket på både tätorter och landsbygd. Bland annat genom utbyggnad av infrastruktur och byggnader, ökat behov av trygg vatten- och livsmedelsförsörjning, ökat behov av service, arbetstillfällen samt tillgänglighet till rekreationsområden och natur. Tätort och landsbygd är i dessa sammanhang fullt beroende av varandra. För alla är tillgången till natur- och kulturupplevelser, service, arbete och utbildning en förutsättning för en attraktiv livsmiljö och möjligheten till en hållbar livsstil. Samma förutsättningar gäller även om tätort och landsbygd skiljer sig åt, bland annat har tätorterna idag en högre grad av samlat utbud av offentlig och privat service samt utbildning och kulturevent. Landsbygden har i stället ofta högre värden i form av livsmedelproduktion, kultur- och naturvärden.

De femton största tätorterna i Storkriket är i fallande ordning: Lund, Sjöbo, Dalby, Södra Sandby, Veberöd, Genarp, Stångby, Blentarp, Löberöd, Flyinge, Vollsjo, Harlösa, Torna Hällestad, Lövestad och Revingeby. (SCB, 2020, Tätorter med fler än 500 invånare)

Arbetstillfällen

Antalet arbetstillfällen koncentrerar sig till tätorterna, samtidigt som vissa särskilda arbetsområden och sammansättningar av företagare bara finns på landsbygden. I Storkrikets landsbygdsområden finner vi företag inom bland annat lantbruk, hästnäring, besöksnäring, hantverk och byggbranschen, vilka alla har tydliga kopplingar till tätorterna och deras behov. Flera företag är enmansföretag vilket innebär att nära samarbeten och klusterbildningar kan vara viktiga för att skapa hävstång i den lokala ekonomin. I tätorterna finner vi fler större arbetsgivare i form av IT, tillverkning, utbildning och samhällsservice. Digitaliseringen innebär för företag såväl i tätort som landsbygd att närheten mellan aktörer och till kund i vissa fall har blivit av mindre betydelse, och företagare kan på nya sätt verka både lokalt och internationellt. Hur detta kan främjas kan vara en fråga som gynnas genom att förstå samspelet mellan landsbygd och tätorter. Vidare går det i spåren av covid-19 att se ett skifte kring arbetstagares möjligheter till distansarbete. Inom Storkriket finns ett relativt väl utbyggt fibernät och en hög andel av anställda som arbetar i sektorer där det är möjligt att jobba på distans. Storkriket har därmed unika förutsättningar för att testa hur man kan samverka för att skapa nya sorters arbetsmöjligheter i samspelet mellan stad och land.

Kommuners arbete

Alla kommuner i Sverige har ansvar att verka för invånarnas likvärdiga förutsättningar till social omsorg, grundskola, bibliotek, med mera. Storkrikets tre kommuner arbetar därtill specifikt med stads- och landsbygdsutveckling genom bland annat näringslivskontakter och översiktsplanering. I arbetet förs dialog och samverkan med många parter och i översiktsplanerna visas intentioner för utveckling av samhället. I det arbetet kan biosfärverksamheten engagera sig för att hänsyn ska tas till Storkrikets värden och utveckling.

Hållbar mobilitet

Pendeltrafiken i området koncentreras framför allt till stora gruppers arbets- och skoltider. För en hållbar utveckling och en levande landsbygd behöver de som inte har möjlighet till att gå eller cykla kunna ta sig till och från platser även utanför dessa tider - såväl in till som ut från tätorterna. En målgrupp som är viktig att beakta är barn- och ungdomar i byar och på landsbygden som inte har möjlighet att köra bil men som ofta har stora behov av städernas utbud till utbildning, service och kultur. Detsamma gäller för de stadsbor och turister som är intresserade av landsbygdens och byarnas utbud till natur, friluftsliv och besöksnäring. Storkriket har stor potential att utvecklas till en hållbar destination men det förutsätter en utvecklad kollektivtrafik och infrastruktur för cykling. Förståelsen för den potential som finns i samspelet mellan landsbygd och tätorter bör ligga till grund för nya satsningar för hållbar mobilitet i Storkriket.

Levande landsbygd

För att säkerställa en levande landsbygd är det viktigt att det finns tillgång till exempelvis arbetsplatser, skolor, inköp, kulturutbud och sjukvård. Utan detta minskar landsbygden i attraktivitet. Vi behöver en levande landsbygd som både kan erbjuda rekreation/naturupplevelser och vara en attraktiv plats för människor att bo och verka.

Kultur och föreningsliv

Kulturens roll i samhällsutvecklingen har betydelse för såväl ekonomi, sociala värden och arbetet med hållbar utveckling. Kultur kan bland annat i utvecklandet av offentlig gestaltning och social sammanhållning bidra till en plats attraktivitet som påverkar både social och ekonomisk utveckling. Kulturen kan även bidra till ett ökat engagemang hos invånarna för särskilda frågor, samt ge plattformar till kritik eller utvecklingsidéer. Vidare finns aspekter inom kulturhistoria, utvecklingen av kulturella och kreativa branscher och det aktiva föreningslivet som kan bidra till att förstå och stärka samspelet mellan stad och land.

Exempel på möjliga arbetsområden

För att stärka samspelet mellan tätorter och landsbygd kan biosfärkontoret och andra aktörer inom området bland annat arbeta med:

- Information och kunskapsuppbyggande insatser gentemot olika målgrupper för att öka förståelse och kunskap om människors viljor och förutsättningar i stad och land samt resursflödena dem emellan.
- Att stödja och utveckla digitaliseringens användningsområden och främja utökat utbud av service, affärsidéer och arbetstillfällen på landsbygden och gynandet av cirkulärt utbyte av företagsverksamhet och resurser mellan stad och land.
- Att utveckla en hållbar mobilitet i Storkriket.
- Att främja människors psykiska och fysiska hälsa genom att undersöka hur boende och verksamma i tätorter respektive landsbygd kan ta vara på det gemensamma natur- och kulturutbudet.

- Att skapa engagemang hos och möten mellan människor för att stärka samspelet mellan stad och land samt intresset för landsbygdsfrågor. Bidra till integration, social sammanhållning och förståelse för samhällsutvecklingen.
- Att stödja initiativ, projekt och organisationer som arbetar för att skapa sammanhang mellan natur, kultur och framtidens samhällen och landskap.

Exempel på kopplingar till befintliga styrdokument

Det finns flera internationella, nationella och regionala styrdokument relevanta för området. Regionalt finner vi bland annat Region Skånes Regionplan 2022–2040. I kommunerna är till exempel kommunala program för hållbar utveckling och översiktsplaner relevanta.

Exempel på kopplingar till FN:s globala hållbarhetsmål

5. FANTASTISKA BESÖKSMÅL OCH TILLGÄNGLIGT FRILUFTSLIV

Storkriket ligger i en befolkningstät och växande region som väntas generera ett ökat besöksstryck i området. Det utgör både en utmaning att hantera och en resurs att ta vara på. Genom att tillgängliggöra området för fler människor kan hälsa och välmående främjas, lokala verksamheter och näringar stärkas och kunskapen om naturens värden och hållbar utveckling öka. Området behöver emellertid tillgängliggöras på ett medvetet sätt så att unika värden och känsliga miljöer skyddas och bevaras. Ett grundläggande perspektiv för arbetet är att utveckla platser med såväl besökare, verksamma, boende, föreningar, meningsskapande processer och natur- och kulturområden i åtanke. Nuvarande och framtida besöksflödets och aktiviteters påverkan på närmiljön behöver därmed identifieras och hanteras, och även beaktas utifrån ett jämlikhetsperspektiv.

I Storkriket finns många befintliga och möjliga besöksmål för upplevelser kring natur och kultur. Bland annat rörande fågel- och djurliv, fiske, hästsport, mat och dryck, cykling, vandring, paddling, kulturarv och kulturmiljöer. Platser och upplevelser kan utgöra grund för både friluftsliv, besöksnäring och förståelse för historia, samtid och framtid och tillsammans gynna både ekologisk, social och ekonomisk samhällsutveckling. För att utveckla Storkrikets besöksmål, besöksnäring och friluftsliv på ett hållbart sätt krävs samverkan, kommunikationsinsatser och strategisk planering av infrastruktur, service och utveckling av besöksplatser.

Friluftsliv

På nationell nivå finns ett övergripande mål om att så många som möjligt ska ha nära till naturen, och att allemansrätten är en viktig grund som stödjer möjligheterna och tydliggör skyldigheterna för människors vistelse i naturen. I Storkriket finns det goda förutsättningar för utökat friluftslivsarbete. För att skapa attraktiva och hållbara friluftsområden krävs dialog, engagemang och samverkan.

Kulturarv

I Storkriket finns en mångfald av kultur- och naturvärden. Grönområden sammanfaller ofta med objekt och ytor som är kulturhistoriskt intressanta. Även områden som inte är utsedda till kulturminnen är ofta resultatet av tidigare historia: skogarna kring godsens har skötts för att ge god tillgång på jaktmarker, tallskogar som planterats för att hindra sandflykt, eklandskapet som uppstått genom hagmarker och översilningsängar som anlagts för att öka höproduktionen. För den kulturorienterade finns även spår från järnåldern, medeltida kyrkor och byar samt en mångfald av gods.

Besöksnäring

De som idag arbetar med besöksnäring i Storkriket är främst företag och föreningar. De utgörs av både stora arbetsgivare och enmansföretag och har verksamhet kring boende, mat- och dryck, aktiviteter, upplevelser, varor och event. Besöksnäringen bidrar till arbetstillfällen, samhällsutveckling, kunskapsutveckling och andra mervärden. Därtill finns lokala och regionala offentligt ägda destinationsbolag som är aktiva inom biosfärområdets gränser. För att främja en besöksnäring som utvecklas på ett hållbart sätt krävs bland annat samverkansplattformar och goda förutsättningar för hållbarhetsåtgärder.

Strategiskt styrda flöden

Friluftslivets och besöksnäringens utveckling kan främjas samtidigt som känsliga miljöer skyddas. Ett sätt är att styra besöksflöden genom strategisk utplacering av portar, noder och leder. Det kräver en analys av det nätverk av platser som finns och deras utmaningar och möjligheter. Vissa platser kan utvecklas för att komplettera eller avlasta redan välbesökta platser. Andra platser kan utvecklas utifrån befintliga platser. Till exempel friluftsområden, forskningscentrum, lanthandel och kulturhistoriska

besöksmål. Utformning och utvecklingspotential för olika platser behöver diskuteras med berörda aktörer och kommer vara ett arbete som fortgår över längre tid.

Exempel på möjliga arbetsområden

För att hållbart utveckla Storkriket som plats att besöka och uppleva kan biosfärkontoret och andra aktörer inom området bland annat arbeta med:

- Att synliggöra och tillgängliggöra Storkrikets unika natur- och kulturvärden och besöksplatser och förmedla och utveckla dess betydelse för boende i närområdet, besökare och andra relevanta målgrupper.
- Att bidra till ökad kännedom om de möjligheter och skyldigheter som den svenska allemansrätten innebär.
- Att utveckla det rörliga friluftslivet och knyt ihop hela Storkriket och jobba proaktivt med att kanalisera besökare utifrån intressekonflikter i landskapet samt befintliga och framtida besöksflöden.
- Att samverka för att ta hänsyn till konflikter mellan friluftslivsaktiviteter, näringsidkare, boende, vatten- och viltförvaltning, natur och djurliv samt kulturvärden.
- Att undersöka restaurering av historiska järvängssträckningar för komplettering till befintliga cykel-, rid och vandringsleder samt natur- och kulturbesöksplatser.
- Att analysera och använda biosfärområdets zoner, besöksplatser och infrastruktur som verktyg i planering för hållbar rekreation och besöksnäring.
- Att undersöka olika alternativ till att utveckla friluftslivet utifrån säkerhet, tillgänglighet, påverkan och mervärden. Främja hållbar aktivitetsutövning av till exempel paddling, olika former av cykling, ridning, med mera.
- Att arrangera och samverka med andra aktörer för ökat engagemang för natur- och kulturprojekt, evenemang, konst- och hantverksaktiviteter.
- Att uppmuntra en resurseffektiv, innovativ och cirkulär besöksnäring och främja besöksnäringens kapacitet till att skapa engagemang och förmedla kunskap.

Exempel på kopplingar till befintliga styrdokument

Det finns flera internationella, nationella, regionala och lokala styrdokument relevanta för området. Lunds kommuns Friluftsstrategi, Sjöbo kommuns grönstruktur- och naturvårdsprogram, RÅSK:s strategi för utveckling av Romeleås- och sjölandskapet – vision 2030 och Eslövs kommun utvecklingsstrategier i Översiktsplanen 2035 är exempel på lokala sådana. Visit Skånes färdplan Tourism matters! Strategisk färdplan för Skåne mot 2030 är ett exempel på en regional.

Exempel på kopplingar till FN:s globala hållbarhetsmål

STÖDPROCESSER

För att kunna bevara, stödja och utveckla, nå uppsatta mål och komma framåt i arbetet med de olika fokusområdena har sex strategiskt viktiga stödprocesser identifierats för biosfärkontorets verksamhet:

- Samverkan och nätverkande.
- Finansiering och projekt.
- Kommunikation.
- Kultur.
- Lärande och utbildning.
- Forskning och innovation.

SAMVERKAN OCH NÄTVERKANDE

För att arbeta utifrån biosfärområdets uppdrag, gentemot uppsatta mål samt för att främja organisatorisk effektivitet och förankring fordras dialog och samverkan på olika nivåer och med många olika intressenter. Biosfärkontoret som en övergripande aktör behöver driva och delta i inkluderande, dynamiska och resultatorienterade samarbeten och nätverk. Sammansättningarna kan vara lokala, regionala, tvärssektoriella, tvärvetenskapliga såväl som tematiska.

För att biosfärverksamheten ska kunna ta del av andra biosfärområdets kunskap samt för att bidra och dela med sig av egna idéer och innovation ingår Storkriket i flera nationella och internationella biosfärkluster. Bland annat EuroMAB och NordMAB. Vidare rekommenderas Storkriket att framöver ingå i samarbeten med andra biosfärområden, s.k. twinning.

FINANSIERING OCH PROJEKT

Storkrikets biosfärverksamhet ska ha en säkerställd långsiktig finansiering och därutöver arbeta för att samarbeten, partnerskap och projekt leder till nya resultatmöjligheter. Biosfärområdet mobiliserar ytterligare resurser genom att ingå i samarbeten med externa aktörer som har kapacitet att bidra till biosfärområdets mål. För att möjliggöra detta behöver biosfärkontoret ses som en bidragande samverkanspartner av aktörer inom flera berörda sektorer, bland annat privat sektor. Vidare förespråkas projekt och aktiviteter som finansieras av regionala, nationella och internationella finansieringsorganisationer, såsom Leader, Vinnova, med mera.

KOMMUNIKATION

Storkrikets biosfärverksamhet ska driva en omfattande, modern, öppen och transparent kommunikation där information och data är tillgänglig och sprids. Kommunikationen bidrar till måluppfyllelse och arbetet i fokusområdena dels genom samarbete inom och mellan de samarbetspartners som finns organisationsstrukturen. Dels genom utåtriktad kommunikation gentemot målgrupper och allmänhet. Arbetet behöver grundas i strategiska val och prioriteringar som skapar ett målinriktat och effektivt operativt arbete. För att verka för stärkt och utökat engagemang inom olika frågor är varumärkesarbete, goda exempel och kunskapsförmedling viktiga delar. Vidare är säkerställandet av den digitala tillgängligheten till dokument, data och annat material grundläggande. Tillgänglighet har flera aspekter, bland annat lättbegripligt språk, val av plattformar och teknisk uppsättning.

KULTUR

Storkrikets biosfärverksamhet ska utforska kultur som stödprocess för hållbar utveckling. Detta kan komma att bidra till konkreta exempel på hur kulturen kan verka som en drivkraft i omställningsarbetet vilket eftersöks i Unescos deklaration för kultur inför kommande agenda efter 2030 ([Unesco Mondiacult 2022](#)). Människor inom och engagemanget för kulturella och kreativa upplevelser och branscher i biosfärområdet har potential till att utveckla Storkrikets identitet och leda till nyskapande processer och innovationer. Kulturen i bemärkelsen stödprocess bidrar till kunskapsutveckling, förståelse för historia och framtid, kreativitet och innovativa lösningar samt mångfald och gemenskap. Det är också ett sätt att nå ut till nya grupper i samhället, engagera fler, och för att skapa situationer där olika perspektiv kan mötas.

LÄRANDE OCH UTBILDNING

Storkrikets biosfärverksamhet ska arbeta med lärande och utbildning för måluppfyllelse och arbetsframgång inom de olika fokusområdena. Lärandet behöver bygga på intresse, engagemang, delaktighet och det kan ge fler människor inspiration och verktyg för att engagera sig för olika hållbarhetsfrågor. Stödprocessen hänger tätt ihop med flera andra stödprocesser (kommunikation, kultur, samverkan och forskning) men fokuserar här på de satsningar som initieras utifrån ett utbildnings- och lärandeperspektiv.

Satsningar kan röra dels medborgarforskning och nya sätt till kunskapsbildande. Dels utbildningsinsatser gentemot olika målgrupper och åldrar i samverkan med befintliga lokala föreningar och utbildningsorganisationer. Vidare kan utbildning av biosfärambassadörer skapa förebilder och förespråkare för biosfärområdet. Biosfärambassadörer kan också själva vara med och bidra till själva utvecklingen av området. Ett annat lärande är det upplevelsebaserade lärandet, något som kan utvecklas inom flera fokusområden. Därtill kan digitala plattformar, pedagogiskt material, med mera skapas, spridas och användas strategiskt för att nå och engagera fler.

FORSKNING OCH INNOVATION

Storkrikets biosfärverksamhet ska arbeta aktivt för att stödja forskning, utbildning, innovation och demonstrationsprojekt för en lokal hållbar samhällsutveckling. Unescos biosfärprogram lutar på att natur- och samhällsvetenskap ska förenas för att på vetenskaplig grund verka för en förbättrad relation mellan människa och natur. Storkriket ska därmed generera, använda och sprida ny kunskap från den forskning som bedrivs.

Forskning, lärande och praktisk kunskapsutveckling stärker biosfärområdets verksamhet och insatser för hållbar utveckling.

GENOMFÖRANDE OCH UPPFÖLJNING

Många aktörer har en roll i biosfärområdets måluppfyllnad i att bilda ett modellområde för hållbar utveckling. Det innebär att flera olika aktörer och organisationer kan bidra till genomförandet av denna strategi. Biosfärverksamhetens eget arbete och prioriteringar genomförs genom årlig verksamhetsplanering. Andra aktörer som är avgörande för områdets utveckling kan bidra till att uppnå strategin genom sin ordinarie verksamhet, till exempel Länsstyrelsen Skåne och kommunerna.

Biosfärområdets operativa verksamhet drivs och samordnas av ett biosfärkontor som har det övergripande ansvaret att arbetet sker enligt Unescos riktlinjer och utifrån lokalt utsedda arbetsuppgifter. Uppföljning av biosfärkontorets arbete samt denna strategi sker kontinuerligt och sammanfattas kortfattat i biosfärkontorets årsredovisning. I samband med nationella och internationella utvärderingar vart femte år görs en mer djupgående och omfattande rapportering som också mer detaljerat inkluderar andra aktörers bidrag till strategin. Arbetet följs bland annat upp genom de för biosfärområdet relevanta mätvärden som återfinns i färdplanen, se exempel i tabellen *Kopplingar mellan färdplanen och strategin* längst ner.

KOPPLINGAR MELLAN FÄRDPLANEN OCH STRATEGIN

Här följer en förteckning med utdrag från de delar av färdplanen som helt eller delvist använts som grund för Storkrikets strategi.

ÅTKOMST TILL FÄRDPLANEN

A New roadmap for the Man and the Biosphere (MAB) Programme and its World Network of Biosphere Reserves

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247418>

ISBN: 978-92-3-100206-9

Global färdplan för biosfärområden	Storkrikets strategi	Exempel på mätvärden från färdplanen
Page 17 – strategic objective nr 1 Conserve biodiversity, restore and enhance ecosystem services, and foster the sustainable use of natural resources	Mål: Natur Bevara den biologiska mångfalden, återställ och förbättra ekosystemtjänster och främja en hållbar användning av naturresurser.	A1.1, A1.2, A1.3, A1.4, A4.3, A4.5
Page 18 – strategic objective nr 2 Contribute to building sustainable, healthy and equitable societies, economies and thriving human settlements in harmony with the biosphere	Mål: Samhälle Bidra till att bygga hållbara, hälsosamma och rättvisa samhällen, ekonomier och blomstrande mänskliga bosättningar i harmoni med biosfären.	A1.5, A7.1
Page 19 – strategic objective nr 3 Facilitate biodiversity and sustainability science, education for sustainable development (ESD) and capacity building	Mål: Forskning och utveckling Främja biologisk mångfald- och hållbarhetsvetenskap, utbildning för hållbar utveckling och kapacitetsuppbyggnad. Stödprocess: Forskning och innovation Stödprocess: Lärande och utbildning	A4.1, A4.2, A4.3, A4.5, B7.2
Page 20 – strategic objective nr 4 Support mitigation and adaptation to climate change and other aspects of global environmental change	Mål: Klimat Stöd begränsningen av och anpassningen till klimatförändringarna och andra aspekter av global miljöförändring.	A1.4, A7.1
Page 35 – Strategic Action Area A The World Network of Biosphere Reserves comprised of effectively functioning models for sustainable development	Övergripande målsättning Storkriket ska vara ett väl fungerande modellområde för hållbar utveckling	A1.1, A1.2, A1.4
Page 41-42 – Strategic Action Area B Inclusive, dynamic and results-oriented collaboration and networking within the MAB Programme and the World Network of Biosphere Reserves	Stödprocess: Samverkan och nätverkande	B1.1, B1.2, B2.1, B5.1, B6.1, B7.2
Page 41-45 – Strategic Action Area C Effective external partnerships and sufficient and sustainable funding for the MAB Programme and the World Network of Biosphere Reserves	Stödprocess: Finansiering och projekt	C3.1, C3.2, C4.2, C5.1, C6.1, C6.2, C8.1
Page 45-46 – Strategic Action Area D Comprehensive, modern, open, and transparent communication, information, and data sharing	Stödprocess: Kommunikation	B5.1, C7.2, D1.1, D2.2, D3.1,
Page 22 – Strategic Action Area A.1 Procedures and processes for selecting, designating, planning and implementing biosphere reserves are open and participatory, taking into account local practices and traditions and cultures, and involving all relevant stakeholders.	Stödprocess: Kultur	

Officiella remissinstanser

Myndigheter och nationella aktörer	Skickat in yttrande?
Sv. Biosfärprogrammets biosfärråd	E-mail
Sv. Biosfärprogrammets programkomité	E-mail
Naturvårdsverket	E-mail
Boverket	E-mail
Energimyndigheten	Avstår/ Inga synpunkter
Havs- och vattenmyndigheten	E-mail
Länsstyrelsen Skåne	E-mail
Region Skåne	E-mail
SLU Alnarp	Avstår/ Inga synpunkter
Malmö universitet	E-mail
Lunds universitet (CEC)	E-mail
Riksantikvarieämbetet	
Lantmäteriet	E-mail
Skogsstyrelsen Skåne	E-mail
Trafikverket	E-mail
Sveriges Geologiska Undersökning, SGU	E-mail
Jordbruksverket	
Vetenskapsrådet	Avstår/ Inga synpunkter
SMHI	E-mail
Tillväxtverket	
Naturhistoriska Riksmuseet	Avstår/ Inga synpunkter
Statens Geotekniska Institut, SIG	
Formas	Avstår/ Inga synpunkter
Svenska turistföreningen	
Svenska kyrkan	
Skanetrafiiken	
Kommuner (gränskommuner & Malmö pga markägandeskap)	
Sjöbo kommun	E-mail
Lunds kommun	E-mail
Eslövs kommun	E-mail
Malmö stad	E-mail
Svedala kommun	
Staffanstorp kommun	
Ystad kommun	
Skurup kommun	
Lomma kommun	
Tomelilla kommun	
Hörby kommun	
Hörs kommun	Avstår/ Inga synpunkter

Kävlinge kommun	
Kommunala bolag och samarbeten	
Kävlingeåns vattenråd	E-mail
Nybroån, kabusa m fl	
Höje ås vattenråd	
Sydvatten	E-mail
Skånes kommuner	
Leader Sydöstra Skåne	
Leader Mittskåne	
RÅSK	E-mail
HUT Skåne	
Större markägare, verksamheter och förvaltare	
Fortifikationsverket	E-mail
Södra Skånska Regementet P7 (försvarsmakten)	E-mail
Öveds kloster	
Björntorp	
Häckeberga säteri	
Sövdeborgs godsförvaltning (Sövdeborg slott)	
Hjularöd gods	
Skarhults gods	
Elsagården	
Hviderup	
Ågerup	
Sydsten AB	
NCC (Nordic Construction Company)	
Flyinge kungsgård (flyingestiftelsen)	
Swerock AB	
Nordic Sugar AB - Örtofta sockerbruk	E-tjänst
Föreningar och nätverk	
Naturskyddsföreningen skåne	Avstår/ Inga synpunkter
Naturskyddsföreningen Lund	
Naturskyddsföreningen Eslöv	
Naturskyddsföreningen Färs	
LRF skåne	E-mail
LRF Eslöv	
LRF Lund	
LRF Sjöbo	
ARNA (Art and Nature)	
Kulturen - Kulturhistoriska föreningen	
Kimatalliansen Lund	
Blentarp-Sövde Frilufsfrämjandet	
Frilufsfrämjandet Skåne	
Frilufsfrämjandet lund	
Frilufsfrämjandet genarp	

Friluftsförbundet Sjöbo	
Friluftsförbundet Eslöv	
Scouterna Skåne	
Scouterna Lund	
Scouterna Eslöv	
Scouterna Genarp	
Scouterna Harlösa	
Scouterna Örtofta	
Scouterna Flyinge	
Fältbiologerna Lund	E-tjänst
Fontänhuset Lund	
Stiftelsen Skånska landskap	E-mail
Skånes ornitologiska förening + lokalgrupper	
Lundabygdens Fågelklubb (LFK)	
Rapphönan Skåne (Gladorna) (kvinnligt nätverk)	
Ringsjöbygdens Fågelskådare (GJUSE)	
Coccothraustes (CO) Fåglar i sydost (borde vara Sjöbo)	
Lunds Botaniska Förening (LBF)	E-mail
Entomologiska Sällskapet i Lund (hemsidan är från 2020)	
Pugghatten - Skånes Mykologiska Förening	
Företagarna i Sjöbo	
Företagarna i Lund	
Företagarna i Eslöv	
Byalag i Lunds kommun	
Byalaget Stångbymiljö	
Vallkärra byalag	
Vallkärra byalag	
Torna Hällestad byalag	
Genarps byalag	E-mail
Veberöds byaråd	
Vombs byalag	
Dalby byalag	E-tjänst
Byföreningen Revingeby	
Byalag i Eslövs kommun	
Billingeby	
Borlunda	
Flytinge	
Hurva by	
Harlösa	
Kungshult	
Marieholm	
Mollerike	
Stehag	
Örtofta	

Östra -strö	
Byalag i Sjöbo kommun	
Bjärsjölagårds försköningsförening och byalag	
Blentarps	
Brandstadbygdens byalag	
Eggelstads byalag	
Eriksdals byalag	
Klasaröds byalag	
Knickarps byalag	
Lövestad byalag	
Rödninge byalag	
Rönås	
Sövde byalag	
Tolånga försköningsförening	
Vanstad byalag	
Wollsjö byalag	
Åsperöds byalag	
Öveds byaförening	E-mail
Björka byalag	

Utöver de officiella remissinstanserna har 13 privatpersoner/organisationer skickat in remissyttranden.

Kandidatur: Biosfärområde Storkriket

Samrådsredogörelse

Ansökan till Unesco om att bilda biosfärområde Storkriket

Innehåll

1. Inledning och bakgrund	2
1.1 Vad gäller remissen – vad är Storkriket?.....	2
1.2 Vilka är officiella remiss-instanser	2
2. Synpunkter, bedömning och förslag	3
2.1 Organisation, samverkan och lokalt inflytande.....	3
2.2 Inskränkande på verksamhet samt friluftsliv, besöksnäring och turism	10
2.3 Strategi	16
2.4 Finansiering	19
2.5 Biosfärområdets namn	21
2.6 Universitet och forskning.....	23
2.7 Zonering.....	24
2.8 Övriga synpunkter och redaktionellt.....	26

1. Inledning och bakgrund

Under första halvan av 2023 pågick arbetet med att ta fram ett förslag till ansökan till Unesco om att bilda biosfärområde Storkriket. Remissperioden varade mellan 1 september och 31 oktober. Under perioden uppmuntrades och uppmanades invånare, företag och organisationer i området att lämna in yttranden.

1.1 Vad gäller remissen – vad är Storkriket?

Ordet biosfär syftar till det tunna skikt av vatten, luft och levande organismer som omger vår planet. Människan ingår i och är helt beroende av biosfären. När vi inte nyttjar dess system och resurser på ett hållbart sätt uppstår problem.

Biosfärområden utses världen över för att kunna visa på platser där ekologiska resurser kan brukas utan att förbrukas – och för att skapa platser där metoder för hållbar utveckling för både människa och miljö kan utvecklas och testas. Biosfärområdena är menade att leda arbetet för en långsiktig hållbar samhällsutveckling. Varje biosfärområde är unikt och har sina fokusområden.

Unesco, som är FN:s organ för kultur, vetenskap och utbildning, väljer ut biosfärområden i världen som uppvisar goda exempel på hur nyttjande och bevarande kan gå hand i hand. Grunden för urvalet – en långsiktig hållbar samhällsutveckling – bygger på lokalt engagemang och förankring.

Att bilda ett biosfärområde sker enligt en formaliserad process som tar flera år. Storkriket är just nu inne i en så kallad kandidaturfas. Det innebär att Sveriges nationella biosfärkommitté har beviljat Storkriket som kandidat till att bilda ett nytt biosfärområde – och Storkriket förväntas under en tidsperiod på några år inleda sitt biosfärarbete och skicka in sin slutgiltiga ansökan till Unesco. Med sikten på att skicka in den slutgiltiga ansökan till Unesco under våren 2024, blev ett förslag på ansökan färdigt under sommaren 2023. Mellan 1 september och 31 oktober 2023 kunde alla som ville tycka till om Storkrikets förslag till Unescoansökan om att bilda ett biosfärområde.

1.2 Vilka är officiella remiss-instanser

Information om remissperioden skickades ut till ett antal officiella remiss-instanser;

- Myndigheter och nationella aktörer
- Kommuner (gränskommuner och Malmö p.g.a. markägandeskap)
- Kommunala bolag och samarbeten
- Större markägare, verksamheter och förvaltare
- Föreningar och nätverk
- Byalag i de tre kommunerna

Se bilaga 12 "officiella remiss-instanser" för en komplett lista över remiss-instanser samt yttranden.

Information skickades även ut via Storkrikets nyhetsbrev (drygt 900 mottagare), Instagram (drygt 450 följare) och Facebook (drygt 900 följare). Utöver detta har det även kommunicerats ut via de tre kommunernas (Sjöbo, Eslöv och Lund) kanaler.

För att lämna in ett yttrande kunde man använda sig av en e-tjänst, maila in sitt yttrande eller använda sig av ett formulär där det även gick att vara anonym. I bilagan "officiella remiss-instanser" går det att utläsa vilka som har svarat och i bilagan "Remissvar – ansökan om att bilda Unesco biosfärområde Storkriket" finns alla inkomna synpunkter. Av de 140 officiella remissinstanserna är det 31 som har svarat med yttranden och 7 som har avböjt eller återkopplat att de inte har några synpunkter på förslaget till ansökan. Utöver de officiella remissinstanserna är det 13 aktörer som har svarat på eget initiativ. Dessa står inte namngivna i listan men räknas med i statistiken för inkomna svar. Se tabell 1 för statistik över hur svaren skickats in.

TOTALT INKOMNA SVAR	51
VIA E-MAIL	40
VIA E-TJÄNST	11
VIA BREV	0
VIA FORMULÄR	0

Tabell 1 – Remissvar

2. Synpunkter, bedömning och förslag

I följande avsnitt sammanfattas synpunkterna från inkomna yttranden, vilket efterföljs av en bedömning och förslag till beslut. Yttrandena är tematiserade efter större huvudsakliga områden.

2.1 Organisation, samverkan och lokalt inflytande

Inkomna synpunkter

Följande aktörer har lämnat synpunkter kopplat till föreslagen organisation, samverkan och inflytande: Programkommittén Biosfärprogrammet Sverige, Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne, Naturvårdsverket, Eslöv kommun, Kävlinge åns vattenråd, LRF (Lantbrukarnas Riksförbund), Boverket, HaV (Havs och vattenmyndigheten), SMHI (Swedish Meteorological and Hydrological

Institute), Lunds fältbiologer, Future by Lund, Öveds byaförening, Mossagården, Genarps byalag, Dalby byaråd, Stiftelsen skånska landskap, RÅSK (Romeleås- och Sjölandskapskommittén).

Programkommittén Biosfärprogrammet Sverige

Biosfärrådet vill särskilt uppmärksamma att Storkriket på ett föredömligt sätt tillgängliggjort remissversionen genom hemsida, webinarium och genom att ta fram en guide till dokumentet och föreslår att detta tillvägagångssätt kan användas som modell för kommande ansökningar och utvärderingar. Det föreslagna biosfärområdets organisation och färdplan framåt är väl beskrivna och väl genomarbetade. Kommittén noterar med tillfredsställelse den breda förankringsprocessen och är nyfikna på hur dialogen har gett inspel till arbetet och vad de lokala aktörerna har för förväntningar framöver. Hybridorganisationen är ett intressant grepp. Det behöver vara tydligt hur ansvarsfördelningen och inflytande i organisationen regleras, liksom finansieringen. Finns grundläggande avtal eller avsiktsförklaringar mellan kommuner och eventuella andra ingående parter?

Region Skåne

Region Skåne vill inledningsvis lyfta att det är mycket positivt att Lunds kommun, Sjöbo kommun och Eslövs kommun samverkar både med tillgängligheten till olika hållplatser i området. Det pågår vidare ett utvecklingsarbete där Region Skåne söker nya, mer attraktiva lösningar för anropsstyrd trafik.

Ansökan beskriver en ansats till ett gemensamt krafttag kring kollektivtrafikfrågor för att gynna området i stort. Detta bör även inkludera cykelinfrastruktur eftersom cykeln kan vara ett viktigt komplement till kollektivtrafiken då lokala anslutningsresor kan genomföras på cykel. När cykeln och kollektivtrafiken ska underlätta för varandra är det viktigt att det finns goda cykelparkeringsmöjligheter i anslutningspunkterna. Region Skåne ser fram emot fortsatt samverkan med biosfärområde Storkriket inom Region Skånes ansvarsområden.

Länsstyrelsen Skåne

Länsstyrelsen Skåne ser många fördelar med ett biosfärområde som omfattar Lunds, Sjöbos och delar av Eslövs kommuner. Vi ser att det kan stärka, motivera och öka samordning av satsningar av betydelse för bland annat bevarande av biologisk mångfald, landsbygdsutveckling, klimatanpassningsåtgärder och öka robustheten för kommande klimatförändringar. Ambitionerna med biosfärområdet stärker även livsmedelskedjan och ökar den civila beredskapen, vilket är två av länsstyrelsens prioriterade områden för perioden 2024-2027. Länsstyrelsen Skåne har även skickat in stödbrev för arbetet med biosfärkandidaturen och bistått genom att ingå i styrgruppen för arbetet med ansökan. Länsstyrelsen bistår gärna fortsatt utifrån tillgängliga resurser med insatser. Vi ser även möjligheter att utveckla projekt i samverkan med kommunerna inom det tilltänkta biosfärområdet. Detta såväl under tiden för ansökan som framöver.

Naturvårdsverket

Grundläggande för biosfärområden är att biologisk och kulturell mångfald ska bevaras samtidigt som social och ekonomisk utveckling gynnas. Dokumentationen i ansökan är omfattande och ger en bild av ett område rikt på natur- och kulturmiljövärden, en bred kunskapsbas samt ett stort och brett lokalt engagemang som lett fram till beslutet om att vilja bli biosfärområde. Naturvårdsverket anser att den föreslagna hybridorganisationen är ett intressant grepp men gör det viktigt att reglera ansvarsförhållanden och inflytande i densamma. Det är viktigt att, som föreslås, avtal med ingående kommuner tecknas om långsiktigt deltagande och finansiering. Den breda representationen i förstudien och den långvariga förankringsprocessen är en stor fördel för det kommande arbetet och ger en plattform för fortsatt och utökad samverkan.

Eslövs kommun

Eslövs kommun ser positivt på förslaget till organisation. Organisationen är nytänkande och ger goda förutsättningar för att skapa delaktighet bortom de kommunala organisationerna. Att biosfärkontoret lokaliseras till Lund är en rimlig lösning. Det kommer dock att krävas att biosfärkontoret utvecklar arbetssätt och metoder för att ha en god närvaro i samtliga tre kommuner.

Kävlingeåns vattenråd

Kävlingeåns vattenråd ställer sig positiva till det presenterade förslaget på organisation. Kävlingsåns vattenråd bidrar gärna i eventuella arbetsgrupper med kunskap om vattenresurserna inom Kävlingsåns avrinningsområde. Vattenrådet har god kunskap om nutida och historisk hantering av sötvattnet och har många goda idéer och visioner om vattenvårdande åtgärder och att optimera vattenhanteringen.

LRF

LRF anser att det är väldigt positivt att ansökan framhåller hur pass viktig jord- och skogsbruket är i området. LRF ser positivt på grunden med ett biosfärområde, d.v.s. den tänkta plattformen för att få stad och land att mötas. Det LRF känner en besvikelse och kritik över är att LRF som organisation eller alternativt andra representanter från de gröna näringarna inte har fått vara mer delaktiga i projektet under hela arbetets gång för att ta fram ansökan.

Om det är så att biosfärområdet kommer att bildas efter ansökan vill LRF trycka på vikten av att de gröna näringarna finns med i både styrgrupp och arbetsgrupp. Förändringarna som LRF föreslår bör ske redan nu under ansökningstiden.

Lunds kommun

Bedömningen är att då Lunds kommun har deltagit i framtagandet av förslaget till ny organisation och organisationsformen så är förslaget väl förankrat. Det kan dock finnas anledning att förtydliga ansvarsförhållandena mellan den politiska beredningen/utskottet och Storkrikets biosfärsförening. Vidare är bedömningen att det finns en risk att Storkrikets anställda får en ansträngd arbetssituation då de får uppdrag från både beredning/utskott och biosfärsförening samtidigt som arbetsmiljöansvaret åvilar närmaste chef.

Boverket

Boverket ställer sig positiva till Lunds kommun, Sjöbo kommun och Eslövs kommuns samrådsunderlag för förslag till ansökan. Boverket gör bedömningen att ansökningsprocessen och ett framtida biosfärområde ger förutsättningar till stärkt samarbete mellan de deltagande kommunerna gällande hållbar samhällsutveckling. Det föreslagna området har en komplex struktur med både rurala och urbana miljöer. Boverket vill understryka betydelsen av ett tvärsektorielt samarbete kring utveckling av de värden som finns inom området. Gällande förslag på organisation vill Boverket poängtera att det vore en fördel om det ingår en eller flera personer med kompetens inom fysisk planering i den tjänstekommunala samrådsgruppen.

HaV

Ansökan är välskriven och genomarbetad och vi bedömer att den väl fyller kriterierna för bildande av ett biosfärområde. Ansökan innehåller adekvata beskrivningar av områdets värden, förutsättningar och utvecklingsmöjligheter samt sätter mål för hållbar utveckling och hur området ska bidra till att bevara, utveckla och stödja befintliga värden. Ansökan redogör även för hur området ska förvaltas och vilken samordning man avser skapa i området. Samordning av fokusområdena behövs så att den integrerade och avrinningsområdesbaserade förvaltningen av vattenmiljöerna

inkluderar naturvärden och biologisk mångfald samt de åtgärder som krävs för att bibehålla och höja områdets naturvärden.

SMHI

SMHI bedriver vattenmätningar i vattendrag i Storkriket. Om aktiviteter planeras i vattendragen där mätningar görs inom ett avstånd á 5 km från statione behöver SMHI underrättas för att se om åtgärden kan påverka stationen.

Future by Lund

Vi saknar genomgripande beskrivningar av metoder och processer för förändringsarbete när det gäller komplexa samhällsutmaningar med många olika aktörer. Här vill vi föreslå att Storkriket begrundar OECD:s modeller för offentlig innovation, till exempel Observatory of Public Sector Innovation OPSI, samt Future by Lunds och Lunds universitets zonmodell för vad som krävs för att stödja innovation och utveckling i samverkan mellan grupper/organisationer/intressenter i olika faser. Vi bistår gärna med denna kunskap.

RÅSK

I förslaget till Storkrikets strategi 2023–2025 finns "Fantastiska besöksmål och tillgängligt friluftsliv" som ett av fem fokusområden. Frågan om tillgänglig natur kan inte bara lösas inom respektive kommun. Det är nödvändigt att utgå från ett medborgarperspektiv och underlätta förutsättningar och möjligheter till friluftsliv. Förbättrad nåbarhet och tillgänglighet kräver bland annat dialog samt överenskommelser med myndigheter och markägare. Därför behövs regional medverkan och lösningar. För att uppnå friluftsmålet "Tillgänglig natur för alla" krävs betydligt bättre samlad information om natur- och friluftsområden i Skåne och hur man når dessa, förbättrad kollektivtrafik och skyltning av lämpliga vägar för cykling från städer/tätorter till natur- och friluftsområden. Kommittén uppmuntrar till att fortsätta arbeta med att göra områden tillgängliga för friluftslivet genom att bevara och skydda viktiga friluftsområden, binda ihop kollektivtrafik, leder och områden med tätorter och göra dessa nåbara både för boende och för besökare. Romeleås- och Sjölandskapskommittén, RÅSK, medverkar gärna i diskussioner och dialogmöten framöver kring hur förutsättningar och möjligheter till friluftsliv, rekreation och naturupplevelser kan utvecklas inom Storkriket.

Öveds byaförening

Vi i Öveds byaförening är positiva till ansökan om att bilda ett biosfärområde. Vi vill gärna att Byaföreningen även i fortsättningen hålls informerade och bjuds in till byaråd och andra möten som handlar om biosfärområdet. Vi ser en risk i att Lund kommer att dominera biosfärsprojektet, och att vi som bor på landet blir förbisedda.

Mossagården

Mossagården bedömer förslaget på organisation som vettigt.

Privatperson

Min uppfattning är att biosfärområdet skulle uppnå en högre trovärdighet som en självständig organisation, till exempel en ideell förening. Det finns viktiga signalvärden och en frikoppling från kommunen (en av tre) gör uppdraget tydligare för medborgarna, samarbetspartners och också politiker. Det kan också ge en större utvecklingskraft och rörlighet. Närheten till kommunerna kommer att finnas där ändå genom samarbetsavtal/finansiering o.s.v.

Privatperson

För att säkerställa att Storkriket blir ett riktigt framgångsrikt biosfärområde bör kommunerna överväga följande punkter:

- Aktivt engagemang från invånare: Det är viktigt att inkludera och engagera invånarna i beslutsprocessen och hållbarhetsinitiativen. Lokalt stöd och engagemang är avgörande för att biosfärområdet ska blomstra.
- Hållbar turismhantering: Med ökad attraktion kan turismen öka. Kommunerna bör ha en plan för hållbar turismhantering för att säkerställa minimal påverkan på miljön och den lokala kulturen. Med rätt strategi och samarbete kan Storkriket verkligen bli ett föredöme för hållbar utveckling och naturbevarande i Sverige och internationellt.

Lunds Fältbiologer

Bra att organiseringen är utspridd bland olika utskott och föreningar. Saknar ett omnämmande av högst beslutande organ – direktdemokratiska årsmöten eller representanter från olika utskott? Mycket vikt verkar läggas på de politiska besluten, vilket vi givetvis förstår då ni kommer att agera inom många kommuner, hade dock önskat att åtgärder hade vidtagits inom organiseringen för att förhindra att politiken styr vad som föreligger vara ett projekt ämnat att stärka Skånes regionala ekosystem. Förslagsvis kan det undvikas med ett högsta beslutande organ bestående av representanter från de olika utskotten, grupperna och samarbetsföreningarna. Önskvärt hade också varit att tillgodose Skånes befolkning med ett enkelt sätt att framföra åsikter, exempelvis genom er hemsida, utan behov av fortsatt engagemang. Ett värdefullt sätt att uppmärksamma eventuella problem på lokal nivå. Lunds Fältbiologer önskar gärna delta i biosfärområdet genom att anordna utflykter till området för våra medlemmar i syfte att utbilda, och framhålla värdet av UNESCO-parker.

Stiftelsen Skånska landskap

Vi ser fram emot att detta för friluftsliv, jord- och skogsbruk så viktiga och intressanta område blir ett biosfärområde. Vi har mycket kontakter med Biosfärområdet Vattenriket och ser stora möjligheter till samarbeten och utvecklingsområden för oss inom flera olika fält såsom viktiga framtidsfrågor inom områdena biologisk mångfald, alternativa brukningsformer för skog i ett förändrande klimat samt frågor kring friluftsliv och folkhälsa. Stiftelsen Skånska Landskap ser mycket positivt på ansökan om att bilda biosfärområde Storkriket. Vi ser fram emot fortsatt samverkan med Biosfärområde Storkriket inom alla våra verksamheter och är öppna för dialog och samarbete nu och i framtiden.

Genarps byalag

Med fokus på vad Genarps byalag arbetar med är kollektivtrafiken ett viktigt fokusområde för Genarp. Att det under fokusområde 4 "Framgångsrikt samspel mellan stad och land" framgår att Storkriket har potential att utvecklas till en hållbar destination men att det förutsätter en utvecklad kollektivtrafik ser byalaget mycket positivt på. Kollektivtrafik till och från Genarp har under en lång tid varit bristfällig och för att öka hållbart resande behöver kollektivtrafiken förbättras. Här kan Genarps byalag och Storkriket arbeta tillsammans.

Dalby byaråd

Vi tycker att lokala företag och föreningar bör få en tydligare roll i organisationen. Vi ser en risk i att organisationen kommer att bli toppstyrd av universitet och myndigheter. Det bör vara tydligare hur medborgarengagemanget ska stärkas. För att medborgare, lokala företag och föreningar enkelt ska kunna söka medel till projekt bör det finnas information och hjälp tillgänglig i byarna. Vi i Dalby Byaråd kan bistå med hjälp och information kring hur man söker medel till projekt kopplade till Storkriket. Vi kan även bidra genom att skapa forum för diskussioner mellan medborgare och makthavare.

Bedömning och förslag

Bedömning

Det finns ett intresse från många aktörer kring att delta i biosfärbetet. Önskemål om deltagande kan se ut på olika sätt. Vissa aktörer vill ingå i styrning, driva gemensamma intresseområden och vissa personer vill involveras privat under sin fritid. Människors och organisationers vilja av att delta är en god grund och något som Storkriket måste värna. Lokal samverkan är, precis som flera remissinstanser uttrycker det, grunden för att biosfärområden ska utgöra arenor för vetenskap, praktik, innovation och samhällsutveckling. Att driva gemensamma intressen som till exempel infrastrukturfrågor (kollektivtrafik, cykelinfrastruktur) eller friluftslivsfrågor är något som biosfärverksamheten delvis redan har påbörjat och ser fram emot att fortsätta utveckla tillsammans med till exempel Region Skåne, Romeleås- och Sjölandskapskommittén, byaråd/byalag och Stiftelsen skånska landskap. Under fokusområde nr 4 "Framgångsrikt samspel mellan stad och land", i strategin, finns möjlighet att komplettera texten om hållbar mobilitet med cykelinfrastruktur.

Liksom Storkrikets föreslagna organisation i ansökan, är samtliga biosfärområden i Sverige hybridorganisationer eller gränsorganisationer vilket bland annat kännetecknas av att skilda organisationsformer ryms inom samma organisation. Utformningen av hybridorganisationerna handlar om biosfärområdenas mångfacetterade behov och funktion och delaktighet i arbetet att lösa komplexa samhällsutmaningar. Den ena sidan av den föreslagna organisationen för Storkriket skapar goda förutsättningar till långsiktig trygghet och ett kommunalt stabilt ägandeskap och samarbete mellan kommunerna (gemensam politisk beredning/eller utskott). Den andra sidan av organisationen (Storkrikets biosfärförening) är mer agil, möjliggör inkludering, brett deltagande, ökade kontaktytor och är en förändringsbenägen funktion. Inflytande och engagemang kommer därmed från olika håll och bidrar till utveckling.

Fördelen med att organisera verksamheten över olika sektorer och institutionella logiker är flera. Det kan bidra till ökade kontaktytor, ökad innovationskraft, bättre förankring, bredare representation, och inte minst möjlighet till ett större kunskaps- och erfarenhetsutbyte och fler finansieringsmöjligheter (projektmedel till offentliga organisationer, projektmedel för ideella organisationer samt investeringar från sociala investerare, vilket kan ge en stabilare ekonomisk grund). En välfungerande hybridorganisation kan således ge många fördelar visavi en mer traditionellt renodlad organisationsform och föreningsformen uppfyller flera av de behov som remissinstanserna uttrycker ett önskemål kring, till exempel Dalby byaråd, Lunds fältbiologer och även en privatperson. Future by Lund, en av remissinstanserna, föreslår att titta på OECD:s modell

för offentlig innovation, och Lunds universitets zonmodell för innovation och utveckling i samverkan. Detta är ett bra förslag som bör undersökas vidare.

För att möta eventuella utmaningar med föreslagen organisation är det av stor vikt att samarbetet mellan olika aktörer regleras i formella avtal och avsiktsförklaringar. Det svenska biosfärprogrammet, Naturvårdsverket och Lunds Fältbiologer har uttryckt funderingar kring vem det är som egentligen bär huvudansvaret för organisationen, tillsätter biosfärkoordinator/verksamhetsansvarig etc. Är det föreningen eller den politiska beredningsgruppen? Formella avtal, organisationens olika roller, föreningens stadgar och verksamhetsledarens ansvar behöver utvecklas under 2024, där detta tydligt klargörs. För att minska risken för att Storkrikets anställda får en ansträngd arbetssituation, enligt Lund kommuns yttrande, så behöver arbetsfördelningen i relation till organisationens olika delar (beredning/utskott och biosfärförening) vara klargjord.

Att levandegöra arbetet i de tre kommunerna, och få alla de tre organisationerna att känna ett ägandeskap är av stor vikt vilket Eslöv uttrycker i sitt remissvar. Mellankommunala samarbetsarenor behöver succesivt startas upp. I dagsläget finns samarbetsarenor mellan kulturförvaltningarna, inom plats- och destinationsutveckling, och kommunikation. Öveds byaförening har uttryckt en rädsla kring att Lunds kommun ska dominera arbetet. Då Lunds kommun är den största aktören så finns det en risk, vilken i dagsläget inte har utgjort något problem, men som ständigt behöver bevakas och hanteras i det dagliga arbetet.

Flera remissinstanser, däribland LRF, har uttryckt en önskan om att delta mer aktivt i arbetet. Under kandidaturen har ett stort antal dialogmöten och presentationer genomförts, varav flera med den gröna sektorn. Detta behöver fortsätta utvecklas och önskemål om mer aktivt deltagande är mycket positivt och behöver utvecklas vidare. En begränsande faktor är biosfärkontorets ganska små personalresurser utifrån det mycket stora önskemålet om dialog och medverkan. Externfinansierade projekt är viktiga för att växla upp kommunernas basfinansiering och för att frigöra resurser till samverkan inom olika fokusområden vilket biosfärverksamheten jobbar aktivt för att utveckla.

Förslag

Förslaget att utveckla en hybridorganisation föreslås kvarstå och under 2024 tar biosfärverksamheten fram underlag vad gäller formella avtal, organisationens olika roller, föreningens stadgar och verksamhetsledarens ansvar för att kunna påbörja implementering under 2025.

Samverkansarenor inom Storkrikets fokusområden föreslås startas upp kontinuerligt beroende på aktörers behov, intresse och utifrån biosfärverksamhetens interna resurser.

Under kommande år föreslås att extra fokus läggs på att involvera lantbrukare, markägare och hästnäringen genom att bland annat bjuda in de kommunala LRF-grupperna (Lund, Eslöv och Sjöbo) till workshops. Det nya projektet kring klimatanpassning i samverkan med Lunds universitet CEC (centrum för miljö och klimatvetenskap) kommer genomföras under 2024–2025 och föreslås användas och bidra till samverkan och dialog. I projektet kommer nyckelintressenter bjudas in (bland annat LRF, Hushållningssällskapet, Region Skåne, och Sydvatten).

För att belysa cykelinfrastrukturens roll föreslås kapitel 4 i Storkrikets strategi kompletteras (under rubriken Hållbar mobilitet).

För att möjliggöra lokalt inflytande föreslås att biosfärverksamheten under sista året som kandidatur fortsätter att löpande föra dialog med olika aktörer och verksamheter både internt inom de tre kommunerna och externt gentemot boende och verksamma i området. Biosfärfestivalen föreslås att även under 2024 användas som en viktig arena för samverkan och för att lyfta alla de aktörer som bidrar till att göra Storkriket till en unik plats.

2.2 Inskränkande på verksamhet samt friluftsliv, besöksnäring och turism

Inkomna synpunkter

Följande aktörer har lämnat synpunkter i relation till deras pågående verksamhet inom området samt kopplat till friluftsliv, besöksnäring och turism: Region Skåne, LRF, Forsvarsmakten Sverige, Fortifikationsverket, Nordic Sugar AB, Malmö Stad, Sydvatten, Romeleås- och Sjölandskapskommittén, Lunds fältbiologer, Stiftelsen skånska landskap, Öveds byaförening och en privatperson.

Region Skåne

Ansökan kan med fördel ta upp vikten av att verka för att utveckla sammanhängande grönstruktur för såväl rekreativa som ekologiska värden och behov i enlighet med Regionplan för Skåne 2022–2040 och planeringsprincip "Verka för att utveckla ett sammanhängande och finmaskigt nät av grönstråk".

LRF

LRF ser i grunden positivt på biosfärområdet och att jord- och skogsbrukets höga värde lyfts i ansökan. De företag som befinner sig inom biosfärområdet måste kunna känna en säkerhet för att kunna växa och utvecklas och inte hämmas. LRF är rädd för att biosfärområdet kan komma att innebära mer tvingande skydd.

Forsvarsmakten Sverige

Både Revingehed och Björka är utpekade riksintressen för totalförsvarets militära del och Forsvarsmakten måste utan inskränkning kunna fortsätta att verka här. Skyddet av totalförsvarets intressen måste beaktas för att Forsvarsmakten ska kunna tillväxa i enlighet med försvarsbeslutet.

Påtaglig skada på skjutfält som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i vilken verksamhet som kan genomföras på skjutfältet. I det här fallet:

- Planer och bestämmelse som uppmuntrar friluftsliv och rekreation inom det område som utgör påverkansområde för buller eller annan risk.

Att implementera ett biosfärområde i närheten av Revingehed och Björka bedöms kunna förskjuta allmänhetens uppfattning av vad området främst är (från övningsfält till rekreationsområde) samt öka besöksstrycket. Det är rimligt att förvänta sig fler och även mer långväga besökare än idag vilket går emot Försvarets behov av att minska besöksstrycket i närområdena till Revingehed och Björka. Ett ökat besöksstryck befaras medföra fler konflikter till exempel i form av ohörsamhet vid avlysning och riskerar i förlängningen att leda till större skaderisk för tredje man.

En förutsättning för att biosfärområdet och Försvarets verksamhet ska kunna samexistera är genom att inte märka ut Revingehed och Björka som lämpliga rekreationsområden. Detta genom att helst utesluta berörda övningsfält ur ansökan.

För att vidare säkerställa att det utpekade biosfärområdet inte får en inskränkande verkan på Försvarets verksamhet är det en förutsättning att ett tillägg i underlaget görs som möjliggör Försvarets fortsatta verksamhet i området utan inskränkningar. Försvarets verksamhet ska därför undantas från den presenterade ansökan för att Försvaret ska kunna tillstyrka förslaget.

Fortifikationsverket

Fortifikationsverket äger och förvaltar fastigheter för nyttjande av, bland annat, Försvaret. Dessa är vitala för allmänna intressen som försvaret av Sverige. I förevarande fall utgörs dessa av Revingehed och Björka övningsfält. Dessa är några av södra Sveriges främsta övningsfält för pansar- och mekaniserade förband, samt även för motoriserade diton. Aktiviteten på fälten kommer att öka väsentligt under kommande år då ytterligare en brigad ska sättas upp på P7. Innebörden av detta är att övningsverksamheten också kommer att intensifieras, vilket kommer att göra att verksamhet kommer att bedrivas i mycket högre utsträckning. Redan idag finns stundtals problematik med utomstående som hindrar eller stör övningar och därmed finns en risk med att det tillkommer ytterligare turism genom klassificeringen som biosfärområde. I händelse av att tillflödet till fältet ökar, kan det ge negativ påverkan på riksintresset som Försvarets verksamhet utgör och som omfattar hela fastigheten. Det kan också innebära att fastighetens lämplighet som övningsfält förfelas och försämras.

Det är därför av yttersta vikt att alla åtgärder vidtas för att inte öka besöksfrekvensen. Exempelvis ser Fortifikationsverket att om möjlighet finns att helt exkludera våra fastigheter ur ansökan vore det mest önskvärt. I annat fall måste fastigheterna exkluderas i alla kartor i kommunikation om biosfärområdet eller tydligt markeras som militärt övningsområde. Verket ser fram emot att vara delaktigt i det arbetet framgent.

Innan konkreta förslag i linje med ovan är presenterade kan inte Fortifikationsverket tillstyrka förslaget.

Sydvatten

Sydvatten äger södra delarna av Vombsjön samt stora markområden kring Sydvattens infiltrationsområde i Vombs furu. Omgivande markanvändning och aktivitet kring Vombs furu och Vombsjön är avgörande för dricksvattenförsörjningens kvalitet och leveranssäkerhet. Infiltrationsområdet tål endast ett mycket begränsat tryck från allmänheten. Sydvatten ser gärna framöver ett samarbete kring alla frågor som främjar en hållbar dricksvattenförsörjning och vill på tidigt stadium få information om och diskutera aktiviteter som kan komma att påverka Sydvattens intressen. På grund av det försämrade säkerhetsläget i världen kommer det på sikt krävas fler åtgärder för att öka säkerheten för

dricksvattenproduktionen i Vomb, till exempel genom att begränsa tillgängligheten i området. Framtaget förslag till ansökan väcker vissa funderingar kring Biosfärområdets inställning och framtida intentioner gentemot dricksvattenproduktionen i området. Dricksvattenproduktionen är beroende av en fortsatt reglering av Vombsjön och en ostörd miljö kring Vombfältet.

Sydvatten önskar att Storkrikets inställning till pågående vattenverksamhet och nödvändig utveckling av denna förtydligas innan Sydvatten kan meddela slutlig inställning till inrättande av Biosfärområdet. Tas tillräcklig hänsyn till den regionala dricksvattenförsörjningen i området avseende allmänhetens tillgänglighet m.m. har Sydvatten inga synpunkter på inrättandet.

Malmö stad

Malmö stad är sammantaget försiktigt positiva till införande av det föreslagna biosfärområdet förutsatt att ansökan tydligare tar ställning till vattentäkten som en mycket viktig samhällsfunktion och Sydvattens möjlighet att långsiktigt reglera vattennivåerna i Vombsjön och begränsa allmänhetens tillgänglighet till området. Malmö stad förutsätter också att biosfärområdet inte kommer medföra någon negativ inverkan på vattenskyddsområdet vad gäller möjligheten att utveckla vattentäkten eller reglera vattennivån i Vombsjön långsiktigt. I ansökan beskrivs målkonflikten mellan dricksvattenförsörjningen och regleringen av sjön och dess negativa påverkan på naturvärden. Malmö stad saknar en ingående beskrivning av konflikten och ett tydligt ställningstagande från kandidaturens sida i målkonflikten. I förslagen ansökan är det inte tydligt att kandidaturen ställer sig bakom Sydvattens möjlighet att långsiktigt reglera vattennivåerna i Vombsjön eller begränsa allmänhetens tillgänglighet till området. Malmö stad förutsätter att införande av Biosfärområde Storkriket inte kommer att få några negativa ekonomiska konsekvenser för Malmö stad.

Nordic Sugar AB

Nordic Sugar AB har inget att erinra så länge förslaget inte förhindrar Nordic Sugar AB:s utrymme att verka och fortsätta utveckla sin verksamhet. Nordic Sugar AB stödjer förslaget och ser fram emot att finna synergier och samarbetsområden där människor, verksamheter och samhällen kan existera tillsammans.

RÅSK

Romeleåsen och Sjölandskapet är särskilt utpekade i Miljöbalken 4:e kap, § 2. Området är unikt ur nationell synpunkt, med omväxlande områden av bokskogar, jordbruksmark, sjöar och slott och rymmer också de närmast större skogs- och naturområdena för mer än hälften av Skånes befolkning. Det är här behovet av tillgänglig natur är som störst.

RÅSK anser att det krävs ett aktivt och målmedvetet arbete om friluftsmålen ska nås. De 10 nationella målen för friluftslivet beslutades 2012. Det första målet är Tillgänglig natur för alla. I planering och genomförande är det angeläget att utgå från medborgarperspektivet. Därför anser RÅSK att det är viktigt att i det fortsatta arbetet analysera vilka insatser och åtgärder som krävs för att nå de nationella friluftslivsmålen, samt vem som ansvarar för genomförandet. I slutet av 2023 kommer Naturvårdsverket att överlämna nästa uppföljning av Sveriges tio friluftsmål till regeringen. Det tror vi blir ett värdefullt resultat även för Storkriket och friluftslivet i området, se länken: Sveriges friluftslivsmål (naturvardsverket.se).

Kommittén uppmanar till att fortsätta arbeta med att göra områden tillgängliga för friluftslivet genom att på ett bättre sätt binda ihop kollektivtrafik, leder och områden med tätorter och göra dessa nåbara både för boende och för besökare.

Förbättrad nåbarhet och tillgänglighet kräver bland annat dialog samt överenskommelser med myndigheter och markägare. Därför behövs regional medverkan och lösningar. Det är viktigt med en helhetssyn när det gäller att

säkerställa natur- och kulturmiljövärdena långsiktigt inom Romeleåsen och Sjölandskapet, vilket också är delar av det föreslagna biosfärområdet Storkriket.

Lunds fältbiologer

Vi hade varit intresserade av att se mer av konkreta förslag gällande miljömässig återställning av området. Vi hade dessutom önskat att ni tar ställning till riskerna förenade med:

Ökad turism – finns det några preventiva åtgärder planerade för att förhindra bl.a. ökad nedskräpning och störningar av djurlivet. Förslagsvis hade ett samarbete med kommunerna kunnat upprättas för att få arbetskraft åt skräpplockning.

Öveds byaförening

Vi ser fler negativa effekter i nutid av en ökad besöksnäring än de som nämns på s. 156. Ökad bilism, mer biltrafik på småvägar och otillräckligt antal parkeringsplatser för bilar. Buller både från bilar och annat ökar. Sophanteringen behöver fungera, så att skräpet inte hamnar i naturen eller fyller privatpersoners soptunnor. Även människorna blir störda, inte bara växter och djur som nämns i texten.

Stiftelsen Skånska landskap

Vikten av det rörliga friluftslivet och besöksnäringar knutna till det är en viktig faktor för att utveckla landsbygden och skapa försörjning på många sätt. Inom det föreslagna biosfärområdet finns två av Skånes mest välbesökta friluftsområden, Skrylle och Snogeholm. I övrigt finns även andra skogar och öppna områden som inbjuder såväl lokala som utländska besökare. Vi bidrar till det genom den infrastruktur som finns uppbyggd i våra strövområden samt samarbete med lokala entreprenörer som hyr ut av oss ägda hus inom området. Att få ut barn och unga ut i naturen är ett prioriterat område för stiftelsen för att öka förståelsen för naturen och dess betydelse för biologisk mångfald, ekonomi, klimat och rekreation/folkhälsa. Där borde även biosfärområdet kunna vara en drivande part i likhet med den roll som Biosfärområdet Vattenriket har. Vi jobbar aktivt med ekonomiskt bidrag från såväl Region Skåne som kommunen, privata företag och sparbanksstiftelser med att få ut barn och unga i naturen. Men det finns plats för fler!

Privatperson

Lokalt stöd och engagemang är avgörande för att biosfärområdet ska blomstra. Hållbar turismhantering: Med ökad attraktion kan turismen öka. Kommunerna bör ha en plan för hållbar turismhantering för att säkerställa minimal påverkan på miljön och den lokala kulturen. Med rätt strategi och samarbete kan Storkriket verkligen bli ett föredöme för hållbar utveckling och naturbevarande i Sverige och internationellt.

Bedömning och förslag – inskränkning på verksamheter i området

Bedömning

Varken ett inrättande av biosfärområde eller zoneringskartan i ansökan kan komma att innebära några inskränkningar på jord- eller skogsbruksföretag i området, på Försvarsmakten Sverige, Fortifikationsverket, Sydsvatten AB, Malmö stad eller Nordic Sugar AB eller förhindra dess framtida utveckling. Ett inrättande av ett biosfärområde medför inte några ytterligare förändringar eller restriktioner vad gäller äganderätten, nyttjanderätten, brukanderätten eller allemansrätten. Storkriket lyder under allmän svensk lagstiftning och omfattas därmed inte utav några ytterligare nationella lagar och bestämmelser specifika för biosfärområden. Biosfärverksamheten ansvarar

inte heller för inrättande av skyddade områden, eller tillsyn och tar inga beslut gällande mark- och vattenanvändning eller bebyggelsestruktur inom området. Biosfärverksamheten kan alltså inte, utifrån Lunds fältbiologers förfrågan, ställa krav på skogsägare, jordbruk eller besöksnäring.

Sydvatten och Malmö stad har synpunkter och vill att biosfärområdet och ansökan ska ta ställning till målkonflikten mellan dricksvattenförsörjningen och regleringen av Vombsjön och dess påverkan på naturvärden. Biosfärområdets syfte är inte att ta ställning till rådande intressekonflikter i området utan primärt att agera som en neutral arena och plattform för att bidra till att hitta lösningar på intressekonflikter.

Yttranden gällande biosfärområdets zonindelning hanteras under kapitlet zonerings 2.7

Förslag

Utifrån ovan bedömning föreslås inga förändringar av utbredningsområdet i ansökan då inrättande av ett biosfärområde inte kan komma att innebära några inskränkningar på verksamheter i området.

Ansökan tar ingen ställning till rådande intressekonflikter i området enligt önskemål från Sydvatten, Malmö stad, Försvarmakten eller Fortifikationsverket. Ansvaret att hantera och avväga olika målkonflikter och viljeinriktningar, inom mark- och vattenanvändning samt bebyggelsestruktur ligger inom ramen för kommunernas ordinarie översiktsplanering. Biosfärområdet kan vid behov agera som en neutral arena och plattform för att bidra till att hitta lösningar på intressekonflikter.

Bedömning och förslag – friluftsliv, turism och besöksnäring

Bedömning

Storkriket är beläget i Nordens största metropolregion Öresundsregionen med 4,4 miljoner invånare och exploateringsstakten och tillväxten i området är hög. Friluftsliv och natur är viktigt för boende och verksamma i området och kan berika människors liv på olika sätt. Dess betydelse sträcker sig över fysisk hälsa, mental hälsa, sociala relationer och miljömedvetenhet.

Enligt turismforskare finns indikationer på att turismen till Nordeuropa kommer att öka bland annat på grund av klimatförändringen med kraftiga värmeböljor, extremtorka och bränder i Sydeuropa. Utifrån Försvarmakten, och Fortifikationsverkets synpunkter är det svårt att förutspå hur mycket ett utnämmande av ett biosfärområde kan komma att påverka den allt jämt ökade befolkningstätheten eller de pågående besöksströmmarna till Nordeuropa.

En ökande befolkningstäthet i regionen med behov av fritidsaktiviteter (vandring, cykling, ridning, fågelskådning, bad etc) samt en eventuellt ökad turism bidrar till både utmaningar och

möjligheter för området. Utmaningar kan ses i området redan idag, så som nedskräpning på vissa platser; påverkan på mark och skog, ökad biltrafik, ökad belastning på vissa natur- och skyddsvärda områden (såsom Revingehed och Vombs fure) och störning för lokalbefolkningen. Men det finns också flera möjligheter kopplat till friluftsliv, besöksnäring och turism för biosfärområdets boende och verksamma. Besöksnäringen bidrar till ekonomisk tillväxt, vilket i sin tur möjliggör för människor att kunna bo och verka i landsbygdsområden. Genom att attrahera besökare kan lokala företag, restauranger, hantverkare och guider skapa arbetstillfällen och generera intäkter. Landsbygdsturism kan vidare stödja lokalt jordbruk genom att skapa efterfrågan på lokala produkter och matvaror. Genom att främja turism på ett hållbart sätt kan man också öka medvetenheten om vikten av att bevara naturområden och verksamhetsområden och skydda dem från skadliga påverkningar.

Utmaningarna och möjligheterna kopplat till en ökad befolkningsmängd och fler besökare i Storkrikets landskap föranleder och motiverar ett utökat strategiskt och proaktivt arbete över kommungränserna. Detta arbete har i biosfärverksamhetens regi påbörjats under kandidaturen genom projektet "Vår plats i biosfären".

Projektet "Vår plats i biosfären" är ett samarbete mellan de tre kommunerna och lokala aktörer och följer en steg-för-steg-guide för hållbar turism, framtagen för Unesco världsarv. En hållbar turism i Storkriket innebär en balansgång mellan att å ena sidan tillgängliggöra olika miljöer där möjligheter för besökare finns samtidigt som andra områden behöver skyddas och människor aktivt ledas bort (identifierade områden är bland annat Revingehed, se Försvarsmakten och Fortifikationsverkets synpunkter ovan), och delar av Vombs fure (se Sydvattens synpunkter ovan).

Ett förslag kopplat till att tillgängliggöra området som har utvecklats under biosfärkandidaturen är utvecklingen av ett biosfärcentrum på Hasslemölla gård, utanför Veberöd. Lunds kommun har köpt in gården och arbetar för att utveckla det rörliga friluftslivet runt gården. Bland annat kommer en vandringsled utvecklas mellan Veberöd och Hemmestorp mölla där naturvärdena på många sätt motsvarar de på Revingehed. Det finns många fler områden i Storkriket där utvecklingsmöjligheter finns och som kommunerna arbetar för att tillgängliggöra för besökare (till exempel Romeleåsen, genom RÅSK-samarbetet Snogeholm, och Skrylle etc).

Tillsammans genom plattformen Storkriket kan kommunerna och dess olika aktörer, till exempel Försvarsmakten, Sydvatten, RÅSK, Stiftelsen skånska landskap och besöksnäringens aktörer, arbeta förebyggande och proaktivt för en hållbar turism, innan problem uppstår eller förvärras. Enligt en privatpersons remissyttrande ovan skulle en gemensam plan/strategi för hållbar turismhantering göra att Storkriket blir ett föredöme i Sverige och internationellt. Både Region Skåne och Romeleås- och Sjölandskapskommittén uppmuntrar till att fortsätta samarbeta med att

göra områden tillgängliga för friluftslivet genom att på ett bättre sätt binda ihop kollektivtrafik, leder och områden med tätorter och göra dessa nåbara både för boende och för besökare. Lunds fältbiologer föreslår gemensamma krafttag för skräpplockning vilket också är en möjlighet.

Förslag

Det uppstartade samarbetet mellan kommunerna och lokala aktörer (Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Sydvatten, besöksnäringens aktörer etc), kopplat till hållbar plats- och destinationsutveckling utgör ett strategiskt och proaktivt arbete som föreslås fortgå och utvecklas vidare.

För att synliggöra det militära riksintresset och för att förtydliga de intressekonflikter som föreligger föreslås ansökan kompletteras med information under kapitel 3.2.2 (Områdets potential att främja en hållbar utveckling), kapitel 15.4 och i kapitel 17.2 (intressekonflikter inom biosfärområdet).

Ansvaret att hantera och avväga olika målkonflikter och avvägningar, till exempel mellan friluftslivsintressen, militära intressen eller naturvårdsintressen, ligger inom ramen för kommunernas ordinarie översiktsplanering. Biosfärområdet kan vid behov utgöra en neutral arena för dialog och för att hitta möjliga lösningar.

2.3 Strategi

Inkomna synpunkter

Följande aktörer har lämnat synpunkter på Storkrikets strategi: Eslövs kommun, Genarps byalag, Kävlingeåns vattenråd, Lunds kommun, Länsstyrelsen Skåne, Mossagården, Naturvårdsverket, två privatpersoner, Programkommittén Biosfärprogrammet Sverige, Romeleås- och Sjölandskapskommittén (RÅSK) och SLU-Partnerskap Alnarp.

Eslöv kommun

Eslöv kommun anser i yttrandet att målstrukturen i strategin upplevs som invecklad och behöver förtydligas, framför allt i själva ansökan. Det gäller särskilt relationen mellan huvudfunktioner och mål. Kommunen anser också att målen blir mycket omfattande, vaga och bitvis svårbegripliga, samt att de bör omformuleras så att de blir snävare och tydligare. Det gäller särskilt mål 3 som lyder "Främja biologisk mångfald- och hållbarhetsvetenskap, utbildning för hållbar utveckling och kapacitetsuppbyggnad". Vad som åsyftas med biologisk mångfald- och hållbarhetsvetenskap är otydligt. Det finns idag flera universitet i Sverige som erbjuder kurser och program i hållbarhetsvetenskap. Eslövs kommun förutsätter att det inte endast är dessa som åsyftas. Målet bör omformuleras så att det tydligt framgår att syftet är att främja vetenskap som berör områdena biologisk mångfald och hållbar utveckling oavsett institution.

Eslöv kommun anser att valet av fokusområden är relevanta och lagom många i antal. För att motivera valet av fokusområden ytterligare hade det varit en styrka för ansökan om det i strategin tydligare framkom vilka de huvudsakliga utmaningarna är, samt hur fokusområdena svarar upp mot dem. Eftersom målen är väldigt omfattande

klaras inte fokusområdena av att täcka in hela målbilden. Det uppstår därför ett glapp mellan mål och fokusområden, framför allt vad gäller kopplingen till att skapa rättvisa och hälsosamma samhällen och ekonomier samt att bidra till att begränsa klimatförändringarna. För att minska glappet mellan mål och fokusområden kan dels målen bli snävare och tydligare och dels fokusområdena skarpere.

Eslöv kommun ser positivt på att fokusområdena beskriver den lokala kontexten på ett utförligt sätt. Fokusområdena är dock ganska vaga avseende vad man avser göra framöver. Ifall det är för tidigt i processen att tydligare beskriva vad man avser göra så skulle fokusområdena istället kunna förtydligas avseende vad man vill uppnå. Det kan exempelvis handla om samverkan kring utveckling av vandringsleder, kollektivtrafik och skydd av värdefull natur.

Genarps byalag

Byalaget ser mycket positivt på ansökan och det arbete som föreslås inom Storkrikets fem fokusområden.

Kävlingeåns vattenråd

Kävlingeåns vattenråd nämner i sitt yttrande att fokusområde 2, "Smart förvaltande av vårt vatten", kan ändras till "Smart vattenhantering". Orsaken är att ordet "förvaltande" låter statiskt, det vill säga att något befintligt ska tas om hand, när det också handlar om att utveckla/optimera/restaurera vattenresurserna för framtida vattenbehov. Vattnet är inte vårt, därav föreslås i yttrandet att även ordet "vårt" tas bort.

Lunds kommun

Lunds kommun ställer sig positiv till förslaget på mål och fokusområden och anser att det går väl i linje med kommunens eget arbete för en hållbar utveckling.

Länsstyrelsen Skåne

Utifrån de behov som kommer med den kommande Naturrestaureringslagen och bland annat det beskrivna behovet av att återställa landskapets vattenhushållande, vattenrenande och kolbindande förmåga samt återställa våtmarksarealer i Storkriket (s. 14 i Strategi, bilaga 3) vore det bra att inkludera även lydelsen "restaurera" i målen för biosfärområdet. Det skulle kunna formuleras i mål 1. "Natur: Bevara och restaurera den biologiska mångfalden", återställ och förbättra ekosystemtjänster och främja en hållbar användning av naturresurser.

Mossagården

Mossagården anser att de fem fokusområdena passar engagemangen inom Mossagårdens natur- och hampastiftelse – med tillhörande bolag Mossagården Eko AB och ideella förening ekobonden.se – ypperligt.

Naturvårdsverket

Målen är övergripande och därmed vaga. Det är angeläget med en målnivå som är möjlig att följa upp, såsom vad ska göras, av vem och till när, och som konkreta projekt och samarbeten kan kopplas till. Det finns en viss vaghet i vad som kan eller skulle kunna göras i framtiden. Strategin listar många exempel på möjliga arbetsområden. Finns det mer av utfästelser från inblandade skulle det stärka ansökan.

Privatpersoner

En privatperson har skickat in en synpunkt om att lägga till aktiviteter under fokusområde 2 kring hållbar vattenförbrukning riktat mot alla som förbrukar dricksvatten, både privatpersoner, lantbrukare (som använder dricksvatten till bevattning) och företag.

En annan privatperson skriver att "populärt utåt, och i strategin, är det bra att övergripande framhäva det unika/specifika och inte enbart lista en detaljerad lista och konstatera att det finns höga värden. Det blir lite som att beskriva en person utifrån typ av skor, hur nagelbanden ser ut och färgen på håret – man får inte riktigt en känsla för vem personen är. Jag tycker att det kontrastrika är spännande i området. Stad och land, glest och tätt, slätt och skog, mängden av arter men några rödlistade..."

Programkommittén Biosfärprogrammet Sverige

Det föreslagna biosfärområdets organisation och färdplan framåt är väl beskrivna och väl genomarbetade. Det föreslagna biosfärområdet lyfter kulturdimensionen som en stödprocess och en mekanism för att lösa hållbarhetsutmaningar. Detta är ett pionjärt angreppssätt där Storkriket kan vara modell för andra biosfärområden i världen.

RÅSK

RÅSK anser att det är positivt att "Fantastiska besöksmål och tillgängligt friluftsliv" finns med som ett av fem fokusområden.

SLU-Partnerskap Alnarp

SLU:s verksamhet och forskning och utbildning understödjer samtliga fokusområden som också ligger väl i linje med SLU:s särskilda sektorsuppdrag.

HaV

Områdets vattenmiljöer uppmärksammas som viktiga kärnmiljöer och av avgörande betydelse för den ekologiska, sociala och ekonomiska utvecklingen. Vi ser särskilt positivt på de två fokusområdena "Välmående ekosystem och rik biologisk mångfald" samt "Smart förvaltande av vårt viktiga vatten". Samordning av fokusområdena behövs så att den integrerade och avrinningsområdesbaserade förvaltningen av vattenmiljöerna inkluderar naturvärden och biologisk mångfald samt de åtgärder som krävs för att bibehålla och höja områdets naturvärden.

Bedömning och förslag

Bedömning

Strategin utgår från Unescos färdplan för biosfärområden *A New roadmap for the Man and the Biosphere* som gäller till år 2025. De mål som finns i strategin är direkt översatta från målen i Unescos färdplan och bör därför inte ändras innan färdplanen gör det.

Naturvårdsverket påtalar att det skulle stärka ansökan om det fanns mer av utfästelser om framtida arbete från fler inblandade aktörer än kommunerna. Strategin är dock inte bindande, vilket innebär att det är upp till var och en att jobba gentemot strategin och implementera det i sina planer och program. Det är därför svårt att vara mer konkret än de möjliga arbetsområden som listas i strategin.

Förslag

Eftersom Storkrikets strategi ändå kommer att behöva revideras i samband med att färdplanen ses över, föreslås att det huvudsakliga arbetet med att tydliggöra mål och fokusområden görs i samband med det. Enklare ändringar kan dock göras i formuleringarna av fokusområdena eftersom de är specifika för Storkriket. Av den anledningen har formuleringen av fokusområde 2 ändrats till "Smart vattenhantering" i enlighet med yttrandet från Kävlingeåns vattenråd. Övergripande upplägg och struktur för dokumentet med strategin har också reviderats efter samrådet för att tydliggöra relationen mellan mål och fokusområden. Likaså har huvudsakliga utmaningar kopplade till områdets unika värden formulerats i strategin, för att stärka den röda tråden mellan den och ansökan. Översättningen av mål 3 har också reviderats för att komma ifrån begreppet "biologisk mångfald- och hållbarhetsvetenskap", vilket Eslövs kommun påtalade som problematiskt. Aktiviteter kring hållbar vattenförbrukning riktat mot alla som förbrukar dricksvatten (privatpersoner, företagare, lantbrukare med flera) har lagts till inom ett möjligt arbetsområde under Fokusområde 2.

2.4 Finansiering

Inkomna synpunkter

Följande aktörer har lämnat synpunkter på Storkrikets förslag till finansiering: Dalby byaråd, Eslöv kommun, Lunds kommun, Malmö stad, Mossagården, Programkommittén Biosfärprogrammet Sverige och Naturvårdsverket.

Dalby byaråd

Att endast ca 10 % (400 tkr av 3700 tkr) kommer att användas till verksamhetsstöd är problematiskt. En större andel av medlen borde gå till externa aktörer.

Eslöv kommun

Eslövs kommun understryker vikten av att biosfärområdet söker externa medel för att kunna växla upp den kommunala och nationella finansieringen. För att det ska vara möjligt krävs att Storkriket har en tillräcklig grundfinansiering. Eslövs kommun bedömer att förslaget till grundfinansiering är rimligt men att det är viktigt att föra en dialog för att säkerställa att det finns en tillräcklig finansiering över tid.

Lunds kommun

Lunds kommun framhåller att, i det fall Storkriket söker eller avsätter medel för att anlägga fysiska åtgärder, så måste även medel för underhåll och drift beräknas och ingå i ansökningar/budgeteringar. Bedömningen är att den bas som de kommunala bidragen ger innebär en nödvändig stabilitet för arbetet med biosfärsområde Storkriket. Det finns dock en risk att budgeten inte medger personalresurser i den omfattning som krävs för att genomföra det mångfacetterade uppdrag som arbetet innebär.

Malmö stad

Malmö stad påtalar i sitt yttrande att biosfärområdet och dess tillhörande organisation kommer att fungera som en arena för samverkan med fokus på att testa ny kunskap och praktisk tillämpning för att hitta ett hållbart samspel mellan människan och lokala naturvärden. Förutom medel för att finansiera projekt-kontoret förväntas biosfärområdets organisation söka projekt- och externfinansiering. I detta avseende bedöms biosfärområdet kunna gynna en fortsatt utveckling av Malmö stads mark i redan pågående riktning. Finansiella medel till forskning, projekt och samverkan kan bidra positivt till fortsatt hållbar utveckling. Malmö stad förutsätter att införandet av Biosfärområde Storkriket inte kommer att få några negativa ekonomiska konsekvenser för Malmö stad.

Mossagården

Mossagården önskar att det fanns en finansieringsmodell som inkluderar stöd för att gynna en tillväxtresa för hållbara organisationer inom Storkriket, det skulle till exempel finnas en gemensam ansökningsinstans för att söka medel för hållbara samhällsutvecklingar inom satsningen.

Programkommittén Biosfärprogrammet Sverige

Det anses mycket positivt att organisationens budget- och personella resurser är av en dimension som troligen ger goda förutsättningar för att nå de ambitioner som deklarerats. Hybridorganisationen är ett intressant grepp. Det behöver vara tydligt hur ansvarsfördelning och inflytande i organisationen regleras, liksom finansieringen. Finns grundläggande avtal eller avsiktsförklaring mellan kommuner och eventuella andra ingående parter?

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket nämner i sin ansökan att det är oklart om kommunernas bidrag och deltagande framöver är säkrade genom avtal. Tydligare förslag och exempel på hur de utmaningar vad gäller höga målsättningar, relativt små resurser samt svårigheter att få långsiktiga engagemang (sammanfattas på sida 113 i ansökan) ska hanteras, exempelvis fler utfästelser från fler aktörer, skulle stärka ansökan.

Naturvårdsverket anser vidare att det är en förutsättning att det finns avtal om kommunernas del i grundfinansieringen. Detta för att ge arbetet långsiktighet samt möjlighet att aktivt arbeta med att ta in projektmedel som växlar upp grundfinansieringen. Med tanke på att det är ett särskilt fokus på kultur som stödprocess kan kanske fler finansiärer vara tänkbara.

Bedömning och förslag

Bedömning

Vad gäller Naturvårdsverkets yttrande om kommunernas deltagande finns det i dag ett avtal som löper under kandidaturen. Däremot är inget avtal säkrat från det att Storkriket blir ett biosfärområde. Förslag på budget f.r.om 2025 och organisation finns i ansökan.

400 tkr ska gå till föreningen, det är inte de totala resurserna som kommer föreningen till del, utan resurserna som går till anställda på biosfärverksamheten kommer delvis också gå till föreningen. Detaljer kring detta behöver formuleras i samband med att man arbetar vidare med stadgar, avtal, roller o.s.v. i organisationen. De 400 tkr kommer förhoppningsvis att kompletteras av externa medel/olika källor. Hybridorganisationen möjliggör finansiering från olika källor. De resurser som

läggs på biosfärkansliet är en basnivå för att kunna hålla ihop den breda organisation som utgör biosfärområdet.

Lunds kommun påtalar i sitt yttrande att budgeten riskerar att inte medge personalresurser i den omfattning som krävs för att genomföra det mångfacetterade uppdrag som arbetet innebär. Det stämmer att biosfärområdets breda uppdrag och mångfacetterade organisation innebär behov av personella resurser. Budgetfrågan kan därför behöva komma att justeras över tid, enligt kommunernas gemensamma önskan, i syfte att säkerställa en stabil grund och ett långsiktigt hållbart arbete inom Storkrikets organisation.

Vad gäller önskemål om en gemensam ansökningsinstans för att söka medel för hållbara samhällsutvecklingar är bedömningen att det blir upp till biosfärområdets förening att bestämma hur medlen ska delas ut.

Biosfärområde Storkriket kommer inte att få några negativa ekonomiska konsekvenser för Malmö stad.

Förslag

Inga åtgärder föreslås.

2.5 Biosfärområdets namn

Inkomna synpunkter

Följande aktörer har lämnat synpunkter beträffande avsnittet Namn: Lantmäteriet och Öveds byaförening.

Lantmäteriet

Lantmäteriet menar att det är lämpligt att projektet/aktiviteten får ett namn som kan användas som, och därmed blir, ett ortnamn. Som ortnamn anser Lantmäteriet att Storkriket inte är en lämplig namnkandidat. Storkriket kan framstå som ett kommersiellt namn, något som Lantmäteriet och Isof (Institutet för språk och folkminnen) avråder från. Lantmäteriet påpekar även att kombinationen stork och riket inte förekommer tidigare i hävdvunna namn eller som lexikaliserad sammansättning i allmänspråket. Storkriket saknar även en lokalisering faktor som gör det svårt att tyda vart området är beläget.

Öveds byaförening

Öveds byaförening föreslår att området istället heter Vombsjösänkan, Vombsjöområdet eller använder sig av kronhjorten eller fladdermöss som bas för namnet. Öveds byaförening är inte odelat positiva till Storkprojektet och anser det därför olyckligt om projektet blandas ihop med biosfärområdet.

Bedömning och förslag

Bedömning

Tidigare kallades biosfärområdet Vombsjösänkan, men när områdets gränser ritades om, och kom att inkludera hela Lund, Sjöbo och delar av Eslöv, ansågs Vombsjösänkan inte längre vara ett passande namn för biosfärområdet. Man fick även som rekommendation av den nationella biosfärkommittén att arbeta med relationen mellan stad och land, något som även det motiverade ett namnbyte. Vombsjösänkan (som redan är ett geografiskt område) är till stor del skyddad natur och namnet förmedlar därmed inte relationen mellan stad och land. Valet av storken som symbol för biosfärområdet baseras på den namntävling som utlystes, men även den historia som storken berättar om området.

Fram till 1800-talet var storken ett vanligt inslag i det skånska landskapet, men som ett resultat av ett förändrat landskap med bland annat utdikade våtmarker häckade det sista storkparet 1954 i just Storkriket, innan storken försvann från både det skånska och svenska landskapet. I slutet på 1980-talet började Naturskyddsföreningen och Skånes ornitologiska förening ett projekt för att få tillbaka Storken i det skånska landskapet och 2014 såg vi för första gången sedan 1954 hur ett vilt storkpar häckade i Storkriket. Sedan dess har antalet vilda storkar ökat och är idag en vanlig syn i området. Storkriket och dess namn är alltså i grund och botten en historia om relationen mellan människa och natur, och hur vi som människor påverkar naturen och kan utrota en art, men faktiskt också kan lyckas få tillbaka arten igen.

Vad gäller lexikaliseringen av namnet är det svårt att hävda annat än vad Lantmäteriet skriver, det stämmer att Storkriket inte är ett lexikaliserat ord. Däremot är det vanligt i området att använda sig av ett ord som innehåller stork som både bebyggelsenamn och naturnamn. Nedan finns exempel hämtade ur Skånsk ortsnamnsdatabas.

Bebyggelsenamn från området:

Storkahuset, Storkaplan, Storkabacken, Storkareden

Naturnamn från området:

Storkaflo, Storkåkern, Storkajorden, Storkkärret, Storkens jord, Storkäkran, Storkarännorna, Storkalyckan, Storkaäng, Storkalyckan, Storkamossen, Storkarna, Storkboet, Storkahult, Storkaplanen, Storkabäcken.

Förslag

Efter utvärdering och dialog med involverade aktörer föreslås att inte genomföra någon ändring vad gäller det föreslagna namnet på biosfärområdet. Namnet är väl lokalt förankrat genom äldre

bebyggelsenamn och ortsnamn från området samt genom storkens synlighet i landskapet. Storken utgör också ett positivt symbolvärde för området då aktörer har lyckats få Storken tillbaka till landskapet.

Arbetet med att ta fram en logga för biosfärområdet pågår då den nuvarande endast är temporär. Loggan skulle om önskan finns kunna visa på en geografisk anknytning till de tre kommunerna (Lund, Eslöv och Sjöbo) för att på så vis förtydliga var biosfärområdet ligger.

2.6 Universitet och forskning

Inkomna synpunkter

Följande aktörer har lämnat synpunkter vad gäller ansökans beskrivning av relevant forskning: Lunds universitets centrum för miljö- och klimatvetenskap (CEC), SLU- Partnerskap Alnarp och Nationella biosfärprogrammet.

Lunds universitets centrum för miljö- och klimatvetenskap CEC

Centrum för miljö- och klimatvetenskap ser mycket positivt på ansökan och bildandet av biosfärområdet Storkriket och fokuserar i sitt remiss-svar på beskrivningen av forskning vid och samverkan med Lunds universitet. Vi anser att beskrivningen av relevant forskning generellt begränsas till sådant som bedrivs inom Storkrikets gränser och därmed lämnar ute mycket av den tvär- och transvetenskapliga forskningen – till exempel om hållbar markanvändning. Det begränsade sättet att beskriva relevant forskning innebär även att värdet av forskningsområden BECC och MERGE, liksom dess nybildade profilområden om naturbaserade lösningar, inte framstår som den stora tillgång för samverkan som de faktiskt är. Vi skulle även vilja lyfta samverkansplattformen LU Land – Markanvändning för en hållbar framtid, som är unik när det gäller att angripa temat hållbar markanvändning på ett sektors- och ämnesövergripande sätt. Genom att arbeta över disciplins-, aktörs- och sektorsgränser angrips utmaningarna utifrån olika vinklar och perspektiv och innefattar både ekologiska, ekonomiska och samhällsvetenskapliga frågeställningar.

Ansökan hade även vunnit på att integrera en del av de landvinningar som gjorts sedan Millenium Ecosystem Assessment och TEEB när det gäller förståelse och beskrivning av ekosystemtjänster. Vidare beskrivs ekosystemtjänster i ansökan separat för olika sektorer vilket gör att man inte fullt ut tydliggör värdet av en landskapsansats inom Biosfärområdet. Ansökan skulle också ha vunnit på att ta hänsyn till den utveckling som skett inom IPBES, den internationella mångfaldspanelen, när det gäller att fånga de komplexa värdena av biologisk mångfald och ekosystemtjänster/naturnyttor. Beskrivningen av indikatorer för ekosystemtjänster som används för att utvärdera biosfärområdets tre funktioner bevara, utveckla, stödja (avsnitt 12.2, s 107–110, tabell) borde kopplas till ett resonemang om svårigheten med att använda indikatorer, men är annars rimlig med tanke på vilka data som finns.

SLU – Partnerskap Alnarp

Huvudbudskapet i remissvaret är att SLU:s forskning, utbildning och miljöanalys har hög relevans för att tillvarata möjligheterna genom bildandet av biosfärområdet Storkriket. I ansökan ges dock inte en heltäckande bild av relevant verksamhet.

Programkommittén Biosfärprogrammet Sverige

Biosfärrådet identifierar den tydliga anknytningen till närliggande forskningscentrum och universitet som en av områdets styrkor och noterar med glädje att ett forskarråd etablerats och att gemensamma projekt redan är igång och under utveckling. I kapitel 16.1.3 som handlar om hur biosfärområdet kan stödja forskningsinfrastruktur, kan biosfärområdets roll att mäkla kunskapsbehov med forskningsintresse tydligare beskrivas.

Bedömning och förslag

Bedömning

Storkriket har en fantastisk bredd av forskning, både i området och i närhet till området. Ansökans avgränsning till forskning inom Storkrikets gränser och avgränsning kring beskrivning av universitetens verksamhet är enbart till för att sätta någon typ av begränsning för denna ansökan. I det dagliga arbetet kommer dock inte detta begränsa eller hämma arbetet utan forskning långt utanför Storkrikets gränser kan hjälpa till att hitta lösningar här. Vad gäller forskningsområdena BEEC, MERGE så finns de kort nämnda/beskrivna i kapitel 3.3, 4.7 och 16. Däremot finns inte någon information om det nybildade profilområden om naturbaserade lösningar i ansökan.

Sättet som ekosystemtjänster beskrivs i ansökan utgår från hur Unescos ansökningsformulär är utformat, vilket gör det svårt att förändra beskrivningen utifrån läsbarhet. Tyvärr är ansökan gedigen, och på vissa ställen upprepande, men den utgår helt från de frågorna som ställs av Unesco. Vad gäller landvinningarna samt svårigheter gällande indikatorer så är det bra synpunkter men ingenting som efterfrågas av Unesco och har därför inte redovisats i ansökan.

Förslag

Lägg till information om Lunds universitets nya profilområdet om naturbaserade lösningar under kapitel 16 samt ange länkar i ansökan till de officiella hemsidorna för forskarområdena BECC (Biodiversity and Ecosystem services in a Changing Climate) och MERGE (Modelling the Regional and Global Earth system).

Ingen förändring föreslås att göras vad gäller kapitlet om ekosystemtjänster.

2.7 Zonering

Inkomna synpunkter

Följande aktörer har lämnat synpunkter vad gäller zoneringen av området: LRF, Programkommittén Biosfärprogrammet Sverige

LRF

LRF ställer sig kritisk till zonindelningen och ansökans syn på hur den ska hanteras. De anser att det är viktigt att de olika områdena inte hindrar framtida utveckling utan att det finns möjlighet för företag inom området att kunna växa och utvecklas utan att hämmas. Att rita in nya kartskikt skapar mer oro och osäkerhet än nytta samt skapar frågor kring vad dessa områden kommer att innebära. LRF anser att kärn- och buffertområden inte behöver grupperas då det redan

finns bestämmelser i området och vill förutom det poängtera att det är endast den svenska lagstiftningen som gäller i dessa områden. Det är viktigt att biosfärområdet inte tillför ytterligare regler eller krav. Utvecklingsområdet motsätter sig däremot LRF. Genom att rita in ett utvecklingsområde på en så stor del privatägd mark skapas en stor osäkerhet på vad som kan komma att gälla. LRF anser därför att man bör plocka bort utvecklingsområdet från ansökan, då det finns en rädsla bland medlemmarna att deras brukande kommer att påverkas negativt om det skapas ett biosfärområde. Det finns en rädsla att trots att biosfärområdet ej kan stifta nya skydd så kan myndigheter använda biosfärområdet som argument för ytterligare tvingande skydd.

Programkommittén Biosfärprogrammet Sverige

Det nationella biosfärrådet och Biosfärkommittén poängterar att det är en del kärnområden som gränsar direkt till områdets yttre gräns. Dessutom har vi en del kärnområden som ej är omgärdade av buffertzoner. Det nationella biosfärrådet och Biosfärkommittén rekommenderar därför att ansökan motiverar varför zoneringsplaneringen avviker från Unescos generella zoneringsprincip eller att en justering sker av zoneringsplaneringen.

Sydvatten

Enligt yttrande ligger delar av Sydvattnets verksamhet utanför biosfärområdets föreslagna kärnområde. På grund av den regionalt viktiga dricksvattenproduktionen i området anser Sydvatten att även resterande delar av Sydvattnets markinnehav bör ligga utanför det utpekade kärnområdet.

Bedömning och förslag

Bedömning

För att bli utnämnda till biosfärområde av Unesco finns det ett krav på att lämna in en karta som redovisar zoneringsplaneringen av området. I ett tidigt stadium av processen, då det tilltänkta biosfärområdet var begränsat till Vombsjösänkan, gavs rekommendationen om att utöka området. Detta delvis för att Vombsjösänkan till stor del består av skyddad natur. Syftet med biosfärområden är att arbeta med hur vi människor kan leva och bruka marken, utan att förbruka de resurser vi har, och därmed behöver området innefatta annat än skyddade områden. Lantbruket är en viktig del av området och i att främja hållbarhet i området, både ekologisk, ekonomisk och social. Precis som LRF påpekar i sitt yttrande innebär zoneringsplaneringen inga nya juridiska krav eller skyldigheter, och kan inte heller göra det i framtiden, inte för någon verksamhet. Det är helt enkelt endast en kartanalys/klassificering som görs för att visa Unesco att vi i området både har skyddad natur och andra marker/områden med människor och verksamheter. Naturvårdsverket skriver så här "Beslut om biosfärområden ger i sig inte ett skydd i juridisk mening. Det ger inte heller några inskränkningar av eller utökade krav på befintliga skyddade områden"¹.

Zonindelningen i kärnområden, buffertområden och utvecklingsområden bygger på befintligt svenskt regelverk och skyddsstrukturer och är en metod som svenska biosfärområden använder

---

¹ Naturskyddsverket [Biosfärområden \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (hämtad 2023-12-11)

sig av. Områdets kärnområden sammanfaller med idag befintliga och lagenligt skyddade områden: kulturresevat, ramsarområden, nationalparker, naturreservat, natura 2000-områden och biotopskydd.

Eftersom alla kärnområden enligt Unescos riktlinje ska omringas eller gränsa till buffertzoner, vilket de svenska biosfärprogrammets påvisar i sitt yttrande, och det inte är fallet i remissförslaget så har ett förslag till revidering av zoneringskartan gjorts. Att några kärnområden (skyddade områden) i ansökan och i Storkriket inte omringas eller gränsas till buffertzoner beror på Storkrikets mosaikartade och befolkningstäta jordbrukslandskap med öar av lagligt skyddad natur i ett högproduktivt brukat landskap. Områden som är buffertzoner i Storkriket är vattenskyddsområden, strandskydd, riksintressen för kulturmiljövård, riksintressen för friluftsliv och naturvård, naturvårdsområden, landskapsbildskydd och naturminne.

Det svenska biosfärprogrammet har också synpunkter kring att vissa kärnområden ligger vid biosfärområdets yttre gräns. Detta beror på att Storkriket valt att sätta sin yttre gräns vid Lund och Sjöbo kommuns administrativa gränser och inte vid de skyddade områdenas gränser.

Resterande yta, som inte ingår i kärnområden eller buffertzoner, utgörs av utvecklingsområden. De flesta tätorter, både stora som små, ingår i utvecklingsområdet liksom stora arealer jordbruksområden. Markägare styr planering och utveckling av biosfärområdets utvecklingsområde enligt svenska lagstiftning (miljöbalken, plan- och bygglagen m.fl.).

Förslag

De kärnområden som inte omringas eller angränsas till buffertzoner föreslås att tas bort.

För att svara på det svenska biosfärprogrammets kommentar kring att kärnområden ligger i utkanten av Storkrikets utbredningsområde föreslås att en motivering till detta presenteras i ansökan. För att tydliggöra, föreslås vidare illustrera detta genom en karta där det är synligt att kärn- och buffertområdena "går in" i närliggande kommuner.

I övrigt görs inga ändringar vad gäller zoneringsplaneringen eller utbredningsområdets storlek (se även kapitel 2.2).

2.8 Övriga synpunkter och redaktionellt

Inkomna synpunkter

Följande aktörer har lämnat synpunkter som inte har passat enligt ovan tematisering och därmed klassats som övriga synpunkter: Programkommittén Biosfärprogrammet Sverige, Mossagården, privatperson, Öveds byaförening, LRF, Naturskolan i Lund, SLU-Partnerskap Alnarp och Dalby byråd.

Ett stort antal aktörer har därtill lämnat redaktionella synpunkter som ej redovisas här.

Programkommittén Biosfärprogrammet Sverige

Programkommittén för Biosfärprogrammet Sverige anser att remissversionen av Storkrikets Unescoansökan är gedigen, välskriven och väl genomarbetad. Den samlade bedömningen är att området har goda förutsättningar för att bli ett biosfärområde. Det är mycket bra att redan nu planera för ett Biosfärcentrum eller informationsnoder eftersom det är viktigt att biosfärområdenas verksamheter förankras till platser.

Det föreslagna biosfärområdet är ett intressant område som lyfter dynamiken mellan storstad och land, odlingsmark och hållbar livsmedelsförsörjning, mellan känsliga naturområden och ökad tillgänglighet till friluftsliv och mycket mer. Biosfärrådet anser att Storkriket har god potential att bli ett fint komplement till andra biosfärområden i Sverige.

Det föreslagna biosfärområdet lyfter kulturdimensionen som en stödprocess och en mekanism för att lösa hållbarhetsutmaningar. Detta är ett pionjärt angreppssätt där Storkriket kan vara modell för andra biosfärområden i världen. Kommittén instämmer med Biosfärrådet att fokus på kulturdimensionen är innovativt och fördömligt liksom fokus på existentiell resiliens. Beröringspunkter till andra Unescokoncept i Sverige kan förtydligas för att ytterligare stärka ansökan (kreativa städer, Södra Ölands odlingslandskap, immateriella kulturarv och Unescoprofessurer).

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket gör den samlade bedömningen att Storkriket har goda förutsättningar att bli ett biosfärområde. Grundläggande för biosfärområden är att biologisk och kulturell mångfald ska bevaras samtidigt som social och ekonomisk utveckling gynnas. Dokumentationen i ansökan är omfattande och ger en bild av ett område rikt på natur- och kulturmiljövärden, en bred kunskapsbas samt ett stort och brett lokalt engagemang som lett fram till beslutet om att vilja bli biosfärområde. Biosfär Storkriket kan genom utvecklade arbetssätt, metoder och erfarenheter fungera som modell och inspiration för andras hållbarhetsarbete. Ansökan är omfattande, väl genomarbetad och tyder på ett gediget förarbete. Samspelet mellan stad och land samt kultur som stödprocess utmärker Storkriket jämfört med andra svenska biosfärområden och kan därmed bli ett värdefullt tillskott i biosfärprogrammet.

Mossagården

Det är roligt med Storkrikets satsning inom området. Jag har tidigare lämnat synpunkter som biosfärorganisationen har lyssnat på och tagit till sig, upplägget har ändrats p.g.a. mina synpunkter vilket jag är tacksam för. Ändå så skulle man önska sig större engagemang inom Storkriket, något får mig att känna och tycka att om vi kan dela visioner på riktigt skulle satsningen kunna falla mer väl ut, med kortare ledtid.

Öveds byaförening

Det krävs givetvis mat och dricksvatten till invånarna och där ser vi en styrka i vårt framtida biosfärområde med sin stora livsmedels- och dricksvattenproduktion. Kanske kan vi i området bli självförsörjande på fler livsmedel och vara ett "välfungerande modellområde för hållbar utveckling" med minskade livsmedelstransporter. En positiv åtgärd för biosfärområdets vattenkvalitet, som vi landsbygdsbor bidrar med är förbättringen av de enskilda avloppen. Många minireningsverk har installerats under senare år. I ansökan saknas information om områdets mjölkproduktion. Tambin och honungsproduktion har vi inte heller hittat i texten, fast det borde vara bra för området.

Privatperson

Genomgående ställs jordbruk mot hållbar utveckling, och beskrivs som klimatskadligt. Samtidigt frikopplas hästnäring från jordbruket och framställs som enbart nyttigt. Hästnäring har en stor klimatbelastning, framför allt avseende

transport, foder och gödsel. Svenskt jordbruk, även när det bedrivs intensivt, drivs med stor hänsyn till klimat samt alltmer preciserat.

LRF

LRF funderar på vad den direkta vinsten för jordbruket är med ett biosfärområde. Detta framgår inte i ansökan. Det står tydligt att biosfärområdet är positivt för turism, rekreation och friluftsliv. Men om satsningen ska bli attraktiv för alla är det inte endast turism och friluftsliv som ska gynnas. LRF hade velat ha konkreta exempel på hur biosfärområdet kommer ge nytta och vara attraktivt för lantbruksföretagen i området. Vad vinner man som lantbruksföretagare på att ens mark hamnar inom ett biosfärområde?

Den stora förvåningen som LRF möts av i ansökan är just stadens krav på landsbygdens utveckling, men otroligt få tankar kring städernas och tätorternas utveckling och möjliga potential för att nå målen. Inte heller några tankegångar kring vad staden behöver bidra med för att landsbygden ska utvecklas. Det finns ingen kritisk granskning av vilka möjliga hot som stadens delar kan orsaka i biosfärområdet. Exploatering nämns kortfattat, men LRF ser mycket större och fler hot än så. Bland annat så står städer och tätorter för läckage av olika typer av föroreningar, bland annat genom reningsverk. Dessa hot finns inte med i texten. Det finns inte heller någon större analys kring vad ökad turism och friluftsliv kan medföra på naturen. I och med detta så ger inte ansökan en likställd bild av området, vilket är mycket olyckligt. Samtidigt blir vikten av gemensam plattform och förståelse än mer tydlig då det är ett väldigt tydligt stadsperspektiv som framhålls i ansökan.

I bevarandet läggs fokus på arter, naturtyper och mångfald. Det som saknas är bevarandet av just jordbruksmark. Det är ett hot idag, att allt mer jordbruksmark försvinner, vilket också leder till minskad biologisk mångfald. Jordbruksmarken ersätts av bland annat bostadsområden och annan infrastruktur. LRF hade även velat se detta fokus när det kommer till bevarande. Begreppen Utveckla och Stödja låter allt mer framåtsyftande och känns rätt kopplat med tanke på biosfärområdets syfte. Tyvärr känns däremot kopplingen för utveckling och stödandet mest vara riktat till friluftsliv och insatser i naturen samt forskning.

Det LRF kan sakna i remissen är förtydligandet av skogarnas värden i området. Detta hade kunnat bli tydligare, samt vad skogsbruket vinner på och vilken nytta blir av ett biosfärområde.

SLU – Partnerskap Alnarp

Under rubriken Odlingsmark och kulturlandskap beskrivs jordbrukets användning av odlingsmarken i stor utsträckning utifrån den negativa miljöpåverkan som produktion av mat, biobaserade material och bränslen kan leda till. Utveckling av kunskap, nya metoder och teknik lägger grunden till en hållbar utveckling avseende alla tre hållbarhetskriterierna. Ökad produktion av livsmedel är i linje med Sveriges livsmedelsstrategi och också en nödvändighet ur ett beredskapsperspektiv som på senare tid av förklarliga skäl blivit alltmer uppmärksammat.

Naturskolan Lund

Jag har tittat på Remiss: Biosfärområde Storkrikets ansökan till Unesco. Det är spännande läsning i ansökan om att bli ett Biosfärområde. Det var intressant att läsa om projektet Ung SciShop. Jag tycker att ni ska lyfta fram vad som kom fram hos unga i projektet mer i ansökan på sidan 197. Det är viktigt att lyfta fram vad unga i Biosfärområdet tänker kring vad de gillar idag och hur de ser på sin framtid och vad de saknar i området. Kanske kan enkätsvar från unga i Lunds kommun användas från Lunds kommuns där över 1100 svar kom in till arbetet med Översiktsplanen användas? <https://lund.se/download/18.28cce54618a26403ef0f700/1693573336802/Rapport%20dialog%20med%20barn%20och%20unga%202022-2023.%20230901.pdf>

Dalby byaråd

Den lokala demokratin behöver stärkas i samhället i stort och även inom det föreslagna biosfärområdet. Vi föreslår att lokala föreningar lyfts fram som en grundläggande del av lokalsamhället och som bärare av demokratiska värderingar. Som en liten anmärkning fann vi att ordet demokrati bara nämns 7 gånger i ansökan. Demokrati är en nödvändig aspekt i hållbar utveckling som förtjänar större utrymme. Vi i Dalby Byaråd kan bistå med hjälp och information kring hur man söker medel till projekt kopplade till Storkriket. Vi kan även bidra genom att skapa forum för diskussioner mellan medborgare och makthavare.

Bedömning och förslag

Bedömning

Biosfärprogrammet anger att beröringspunkter till andra Unescokoncept i Sverige kan förtydligas för att ytterligare stärka ansökan. Det stämmer att det redan idag finns flera beröringspunkter till andra Unescokoncept kopplat till Storkriket och det är något som kan utvecklas i ansökan.

Flera aktörer (LRF, SLU- Partnerskap Alnarp, privatperson) har synpunkter kring att jordbruk och livsmedelsproduktion i ansökan ställs emot hållbar utveckling, och att det beskrivs som miljöskadligt. En aktör anger att hästnäringen frikopplas och framställs som enbart nyttigt. Livsmedelsförsörjningen är nödvändig för vår överlevnad och jordbruken bidrar mycket till både ekonomisk tillväxt och social hållbarhet. Vad gäller den ekologiska hållbarheten så bidrar också jordbruken och hästnäringen bland annat genom att hålla landskapet öppet och gynna biologisk mångfald. Men både hästnäringen och jordbrukssektorn bidrar också till miljöföroreningar i form av till exempel näringsämnesläckage och utsläpp av koldioxid. Mycket arbete har genomförts och teknikutvecklingen har spelat en viktig roll för att minska utsläppen men mycket kvarstår också att göra. Detta är inget unikt för den gröna näringen utan är genomgående i hela vårt samhälle. Det är viktigt att både de positiva och negativa aspekterna lyfts i ansökan och att de är i balans. Biosfärområdets syfte är inte att ta ställning till målkonflikter utan att vid behov vara en arena för att hitta lösningar.

Både LRF och Öved byaråd lyfter att det finns en skevhet i ansökan och att det finns väldigt lite kring vad staden ska bidra med för att utveckla landsbygden. De menar att ansökan främst har fokus på stadens krav på landsbygdens utveckling. Det är sant att ansökan främst handlar om landsbygden och om de unika landskapsvärden som Storkriket besitter, såsom fantastisk jordbruksmark, vattenproduktion, biologisk mångfald och kulturlandskap etc. Det är också kring dessa unika värden som möjligheter och utmaningar beskrivs, främst kopplat till verksamheters positiva och negativa effekter på landskapet (turism/besöksnäring (15.2) och jordbruk (15.3), hästnäring, skogsbruk, solkraft och vindkraft, täktverksamhet och vattenverksamhet (15.4)). Unesco har tagit fram rubriksättningarna i ansökan med fokus på turism och jordbrukssektorn,

d.v.s. det finns endast en begränsad möjlighet att lägga fokus på stadens påverkan på landsbygden, främst under kapitel 3.2.2, 15.4.

Vad gäller LRF:s synpunkt kring odlingsmarkernas stora bevarandevärde lyfts det bland annat inledande i kapitel 3.1.1: *“Storkriket har ett utbredd kulturlandskap och en av de främsta jordbruksmarkerna i Sverige, och odlingsmarken är därmed ett av de största bevarandevärdena som området har, utifrån framtida generationers behov av livsmedelsförsörjning”*. I ansökans kapitel nr 14.1 så ses en möjlighet att komplettera texten som handlar om odlingsmark. Kapitel 14 i sin helhet har dock mycket fokus på arter, naturtyper och mångfald vilket beror på frågeställningarna i ansökan, utformad av Unesco. Detsamma gäller för kapitel 16 ”stödja”, där rubriksättningarna i ansökan främst avgör vad som presenteras (forskning och övervakning, utbildningsinsatser, bidrag till världsnätverket, interna och externa kommunikationskanaler). Under rubriken ”bidra till världsnätverket”, 16.3, finns jordbruket med som ett möjligt exempel där Storkriket kan bidra med exempel på lösningar till det globala nätverket.

LRF frågar sig vidare vad den direkta vinsten är för den gröna näringen med ett biosfärområde samt önskar ett förtydligande av skogens värde i området. Det finns inget utrymme att ge svara på den första frågan i ansökan och görs därför här. Det finns många frågor och utmaningar i dagens samhälle som är komplexa och går över kommun-, verksamhets- och sektorsgränser. Utmaningarna går helt enkelt inte att lösa på annat än på systemnivå eller genom samverkan mellan många olika sektorer. Biosfärområdet som innovationsarena mellan tre kommuner, och många aktörer både på lokal och nationell nivå, med koppling till forskning och utbildning, har potential att hitta lösningar och driva innovationen framåt. I de svenska biosfärområdena finns många exempel på hur man har hittat lösningar och samverkansmöjligheter inom den gröna näringen. I Biosfärområde Vänerskärgrården och Kinnekulle har man till exempel samarbetet kring hållbart fiske. Biosfärområde Östra vätternbranterna har arbetat med projektet ”Tackakött” som handlar om att stimulera till mer lokalt producerat kött och i Voxnadalens biosfärområde har samarbetet inom skogsnäringen resulterat i Voxkedjan. Detta är några exempel på samarbeten och resultat inom de gröna näringarna i svenska biosfärområden. Beroende på vilka typer av frågor som LRF:s medlemmar i Storkriket vill engagera sig i finns flera potentiella vinster för sektorn, såväl ekonomiska, sociala eller ekologiska. Vad gäller LRF:s fråga om skogens värde så lyfts skogen på ett stort antal platser i ansökan, men främst under kapitel 3.1.3, 11.6.6, 12.1.6, och 14.1.

Vad gäller frågan från Öveds byaförening kring Storkrikets mjölkproduktion och honungsproduktion så är det två viktiga näringar i Storkriket. Antalet honungsproducenter finns det bristfällig statistik över men antalet mjölkkor i området finns att hitta via Jordbruksverkets statistikdatabas. I Storkrikets tre kommuner är Sjöbo den kommunen med flest mjölkkor (4 267

år 2020) följt av Eslöv (1 801 st år 2020 (i hela kommunen)) samt Lunds kommun som hade 0 mjölkkor rapporterade år 2020.

Naturskolan i Lunds önskar lyfta fram resultat ur projektet UngSci Shop tydligare. Vi håller med om att ungdomar är en viktig och prioriterad målgrupp. Projektet UngSci Shop pågår för fullt och ännu finns inga sammanfattande resultat. När detta finns tillgängligt kommer mer presenteras på Storkrikets hemsida. Enkät svar från unga i Lunds kommun, vilken Naturskolan refererar, till är användbara för det framtida arbetet inom Storkriket.

Dalby byråd anger i sitt remissvar att den lokala demokratin i samhället behöver stärkas. När det gäller demokrati spelar biosfärområden en viktig roll på flera olika sätt (se nedan) och även om ordet demokrati inte finns angivet på många ställen i ansökan så speglar ansökan och förslaget i sin helhet demokratiska värden.

Biosfärområden främjar principen om lokalt deltagande och invånarna i området ska ges möjlighet att delta i utvecklingsarbetet på olika sätt. Ett grundläggande inslag i biosfärområdets förvaltning är deltagandet av olika intressenter, inklusive lokalsamhällen, myndigheter, forskare och näringsliv (se förslag på Storkrikets organisation 17.1.8). Biosfärområden ska också fungera som utbildningscentra och främjar kunskapsdelning. På så sätt gynnas demokratin, genom att öka medvetenheten och kunskapen hos invånarna om hållbar utveckling. Biosfärområden strävar ofta efter att utveckla lokalt baserade och hållbara ekonomier. Detta kan inkludera främjande av småskaligt jordbruk, ekoturism och andra lokala näringsverksamheter (ett exempel på detta i Storkriket är det pågående projektet "vår plats i biosfären" som finns beskrivet under kapitel 3.2.1). Genom att stödja lokalt näringsliv bidrar biosfärområden till ekonomisk demokrati på lokal nivå.

Förslag

För att förtydliga Storkrikets koppling med andra Unescokoncept, i enlighet med biosfärprogrammets yttrande, föreslås läggas till ett textavsnitt under kapitel 3.2.

För att få in mer information om den positiva utveckling som har skett inom jordbrukssektorn föreslås att information om teknikutvecklingen inom jordbrukssektorn läggs till under kapitel 3.2 och 15.3.1

För att bemöta remissynpunkterna kring att stadens påverkan på landsbygden inte är tydlig i ansökan föreslås att en rubrik med beskrivning av verksamheter som påverkar landsbygden läggs till under kapitel 15.4 i ansökan (Bebyggelse/urbanisering och infrastruktur).

För att trycka på jordbruksmarkens bevarandevärde i ansökan föreslås texten utvecklas under kapitlet 14.1 (bevara). Under kapitel 16.1 (stödja) föreslås inga ändringar utifrån ovan

kommentarer. Ingen förändring föreslås heller genomföras relaterat till en efterfrågan om utökad beskrivning av skogens värde.

Enligt Öveds byaförenings synpunkt kompletteras ansökan med statistik kring antal mjölkkor i området under rubrik 15.3.0.

Inga förändringar föreslås genomföras under kapitlet 17.3.3 kring resultat inom projektet UngSci Shop då dessa inte ännu finns tillgängliga.

Inga förändringar föreslås göras i förhållande till Dalby byråds kommentarer kring att demokratiska värden i samhället behöver stärkas. Biosfärområdets utveckling kommer gynna den lokala demokratin på flera olika sätt.

Kommunstyrelsen

§ 155

KS.2014.0546

Avsiktsförklaring om inrättande av ett biosfärområde i Vombsjösänkan

Ärendebeskrivning

Sjöbo kommun har § 125, 2013 beslutat att verka för att Vombsjösänkan ska bli ett så kallat biosfärområde genom politisk dialog och förankring med berörda kommuner och markägare samt att Sjöbo kommun ska vara initiativtagare och drivande i processen.

Aktuella kommuner är förutom Sjöbo också Eslöv och Lund.

Sjöbo kommuns beslut har översänts till Eslöv för förankring och Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har § 94, 2014 svarat att Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden ställer sig positiv till bildandet av biosfärområdet. Senare har det bedömts att ytterligare förankring är önskvärd och Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har § 132, 2014 översänt ärendet för beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens i Sjöbo beslut § 125, 2013.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden beslut § 94, 2014 med tjänsteskrivelse.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden beslut § 132, 2014 med tjänsteskrivelse.

Kommunledningskontorets förslag till beslut daterat 31 oktober 2014.

Beredning

Kommunledningskontoret föreslår att Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att delta i en förstudie om ett biosfärområde i Vombsjösänkan inom befintlig ram.

Yrkande

Henrik Wöhlecke (M) och Janet Andersson (S) yrkar bifall till förslaget till beslut.

Beslut

- Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att delta i en förstudie om ett biosfärområde i Vombsjösänkan inom befintlig ram.

Justerares signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

155/PS
§ 156, forts.

Expediering

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Sjöbo kommun

Justerares signatur <i>off 2</i>	Utdragsbestyrkande
-------------------------------------	--------------------

Kommunstyrelsen

§ 137

KS.2013.0546

Utveckling av Vombsjösänkan som ett Biosfärområde

Ärendebeskrivning

Sjöbo kommun beslöt 2013 att verka för att Vombsjösänkan ska bli ett så kallat biosfärområde. Detta ska ske genom politisk dialog och förankring med berörda kommuner och markägare, samt genom att Sjöbo kommun ska vara initiativtagare och drivande i processen. Berörda kommuner är förutom Sjöbo också Eslöv och Lund. Eslövs kommun fick 2014 frågan om deltagande. Som svar gav kommunstyrelsen § 155, 2014, Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att inom befintlig ram tillsammans med Sjöbo delta i ett förarbete om ett biosfärområde.

Detta uppdrag redovisas nu av Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden. Kostnader och fördelningsnyckel för förverkligande av projektet redovisas i tre steg. Ett första steg 2016-2019 omfattar en förstudie, ett andra steg 2019-2022 består av en kandidaturperiod för bildandet av området och det tredje steget är tiden efter att biosfärområdet är bildat. Föreslagen fördelningsnyckel innebär att Eslövs kommun skulle ta 13 procent av kommunernas kostnader i projektet och resten fördelas mellan Sjöbo och Lund. Detta skulle för Eslövs del i den nu föreslagna fyraåriga förstudien vara 193 000 kronor. Bildandet skulle därefter kosta 514 000 kronor och den årliga driftskostnaden skulle fortsättningsvis vara 489 000 kronor.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens beslut § 155, 2014.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens beslut § 65, 2015, med bilagor.

Kommunledningskontorets förslag till beslut daterat 17 september 2017.

Beredning

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden beslöt § 65, 2015, att ställa sig positiv till att medverka i en förstudie under förutsättning att alla kommuner medverkar. När förstudien är klar tas beslut om vidare arbete med bildandet av ett biosfärområde i Vombsjösänkan.

Kommunledningskontoret ställer sig positiv till att inleda en förstudie enligt Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens förslag.

Justerares signatur

Utdragsbestyrkande

FO

Kommunstyrelsen

§ 137, forts.

Arbetet med att skapa ett biosfärområde där nya tankegångar kring natur, kultur, boende och rekreation prövas, har starkt stöd i de ställningstaganden om Kävlingeådal som gjorts i den fördjupade översiktsplanen för Flyinge Gårdstånga. I översiktsplanen betonas också behovet av, och nytta med, gränsöverskridande samarbeten i just detta område.

Kommunledningskontoret noterar att frågan inte är belyst i budget varför frågan tills vidare får drivas inom befintlig ram. Enligt förslaget ligger kostnaderna för den nu aktuella förstudien 2016-2019 på 193 000 kronor fördelade på de fyra åren det vill säga knappt 50 000 kronor per år. Detta bör inledningsvis kunna rymmas inom Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens befintliga ram men bör för de mera långsiktiga åtgärderna tas höjd för i det kommande budgetarbetet.

Yrkande

Johan Sandqvist (SD) yrkar med instämmande av Annette Linander (C), Henrik Wöhlecke (M) och Janet Andersson (S) bifall till förslaget till beslut under förutsättning att alla tre kommunerna medverkar i förstudien.

Beslut

- Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden ges klartecken att inom befintlig ram tillsammans med Sjöbos och Lunds kommuner medverka i en förstudie i syfte att bredda beslutsunderlaget inför vidare beslut i frågan.
- Beslutet gäller under förutsättning att samtliga tre kommuner medverkar i förstudien.

Expediering,

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Justerares signatur FO 	Utdragsbestyrkande
---	--------------------

Kommunstyrelsen

---

§ 56

KS.2020.0120

Förslag att godkänna förstudie och anta avsiktsförklaring avseende biosfärområde Vombsjösänkan**Ärendebeskrivning**

2013 beslutade kommunerna Eslöv, Lund och Sjöbo att ta fram en förstudie för att belysa vilka förutsättningar som Vombsjösänkan har för att bli ett biosfärsområde. Förstudien finansierades av Region Skåne och godkändes av projektets styrgrupp den 4 februari 2020. Nästa steg är att respektive kommun godkänner förstudien och beslutar om den ska skickas till nationella programkommittén för godkännande. För att komma vidare i processen behöver även en gemensam avsiktsförklaring antas i samband med godkännande av förstudien.

Avsiktsförklaringen är enligt följande:

Att Sjöbo, Lund och Eslövs kommuner har för avsikt att, efter respektive kommuns och nationella programkommitténs godkännande av förstudien, ansöka om att inleda en kandidatur till UNESCO år 2020/2021.

I förstudien presenteras olika förslag på biosfärsområdets möjliga avgränsning. Det alternativ som föreslås beräknas kosta 1,7 mnkr årligen under kandidaturens tre år. Kostnaden fördelas geografiskt efter respektive kommuns andel i det tänkta området och för Eslövs innebär det 13 procent av totalkostnaden, ungefär 171 tkr per år. Beslut om delfinansiering av projektet har tagits av kommunfullmäktige 2019 och har formulerats enligt följande i Eslövs kommuns budget för 2020 ”Kommunen kommer att delfinansiera åtgärder i projektet Vombsänkan med 0,1 mnkr under förutsättning av övriga kommuners motsvarande beslut om finansiering”.

Beslutsunderlag

- Förstudie och avsiktsförklaring avseende biosfärsområde Vombsjösänkan
- Protokoll styrgruppsmöte biosfärområde Vombsjösänkan, 4 februari 2020 (justerat)
- Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens beslut § 24, 2020 Beslut om förstudie och avsiktsförklaring avseende biosfärområde Vombsjösänkan
- Kommunstyrelsens beslut § 137, 2015 Beslut om deltagande i förstudie för biosfärområde Vombsjösänkan
- Protokoll, styrgruppsmöte biosfärområde Vombsjösänkan, 7 juni 2018
- Utdrag ur Eslövs kommuns budget 2020, Beslut om förstudie och avsiktsförklaring avseende biosfärområde Vombsjösänkan

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

- Förstudie; Biosfärområde Vombsjösänkan

Beredning

Att göra Vombsjösänkan till ett biosfärsområde skulle innebära nya möjligheter för de tre ingående kommunerna att utveckla och förädla området med hållbar utveckling i fokus. Frågor som rör området skulle ha en naturlig arena och inte riskera att falla mellan aktörer. En bättre möjlighet till samarbete med närliggande näringsliv, boende, föreningar och andra ideella aktörer skulle skapas. Därför ställer sig Kommunledningskontoret positivt till att fortsätta arbetet.

I den fortsatta processen bör det beaktas att den här typen av samverkan kräver tydliga ansvarsfördelningar och beslutsgångar för att bli det kraftfulla forum det har möjlighet att bli. Det bör tydligt framgå hur prioriteringar av projekt, urval av fokusområden och insatser görs mellan de ingående kommunerna. Enligt förstudien är Eslöv representerat i såväl styrgrupp som arbetsgrupp. Då kommunen ingår med en betydligt mindre andel än de två andra, behöver dock den formella beslutsgången förtydligas så att inte kommunens del blir allt för liten. Väntade etableringar och utvecklingsprojekt ska också komma Eslöv till del och projektgruppens arbete kan också bli mer effektivt när beslutsgången är tydlig mellan de tre kommunerna.

Att fortsätta arbetet med förstudiens ledstjärna ”goda exempel” är därtill ett utmärkt sätt att dra nytta av de erfarenheter som har gjorts i närliggande, befintliga, biosfärsområden. Kristianstads vattenrike och Blekinge Arkipelag drivs idag på olika sätt. I Blekinge har en ideell förening bildats för att driva områdets utveckling och i Kristianstad är projektkontoret istället väl integrerat i kommunens verksamhet. Genom att noga ta del av erfarenheter från befintliga projekt skapas de bästa förutsättningarna för Vombsjösänkan att hitta sin modell

Den fortsatta fasen bör också ha fokus på effekter och resultat där tydliga krav ställs mot den kommande projektgruppen kring vad de förväntas åstadkomma, vilka verksamheter man riktar sig mot och vilka delar som behöver utvecklas. Det är också avgörande att den projektgrupp som ska tillsättas har personella möjligheter att växla upp den ingående finansieringen då Vombsjösänkan blir ett betydligt mindre biosfärsområde än Sveriges övriga.

Yrkanden

Bengt Andersson (M), Tony Hansson (S), Catharina Malmborg (M) och Mikael Wehtje (M) yrkar bifall till Kommunledningskontorets förslag till beslut.

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

Beslut

- Kommunstyrelsen godkänner ”Förstudie biosfärområde Vombsjösänkan”.
- Kommunstyrelsen antar avsiktsförklaringen, under förutsättning att den antas av Lund och Sjöbos kommuner.
- Förstudien skickas till nationella programkommittén för godkännande, under förutsättning att detta även godkänns av Lund och Sjöbos kommuner.

Beslutet skickas till

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Lunds kommun, Park och naturavdelningen, Tekniska förvaltningen, Box 41, 221 00
Lund.

Sjöbo kommun, Strategienheten, Stadsbyggnadsförvaltningen, 275 80, Sjöbo

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Kommunstyrelsen

---

§ 161

KS.2022.0104

Biosfärområdet Vombsjösänkans utbredningsområde, namn, samarbetsavtal med Lund och Sjöbo och framtida organisation inför ansökan till UNESCO**Ärendebeskrivning**

Vombsjösänkans kandidatur till att bli biosfärområde avslutas med att en ansökan skickas till UNESCO. Inför sammanställandet av denna ansökan måste beslut fattas om områdets utbredning, namn och organisation för att dessa ska kunna beskrivas i ansökan. Beslut om detta ska ske senast 9 september 2022 i samtliga tre kommuner, Eslöv, Lund och Sjöbo, enligt protokoll från sammanträdet 10 juni 2022 vid vilket ordföranden i de tre kommunernas kommunstyrelser närvarade.

Då projektet ligger hos Miljö och Samhällsbyggnad behandlas ärendet hos miljö- och samhällsbyggnadsnämnden den 31 augusti 2022 och paragrafen kommer att justeras omedelbart så att ärendet kan beslutas vid kommunstyrelsens sammanträde den 6 september 2022.

Den 5 juli 2022 beslutade Samhällsbyggnadsnämnden i Sjöbo kommun i enlighet med föreliggande förslag till beslut (Ärendenr STRA.2017.541, § 72). Ärendet tas upp i Sjöbo kommuns kommunstyrelse den 31 augusti 2022. I Lund ska ärendet upp i kommunstyrelsens arbetsutskott den 22 augusti 2022 och i kommunstyrelsen den 31 augusti 2022.

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut; Biosfärområdet Vombsjösänkans utbredningsområde, namn, samarbetsavtal med Lund och Sjöbo och framtida organisation inför ansökan till UNESCO
- Protokoll från Biosfärområdsmöte 10 juni 2022
- Bilaga A till protokoll från 10 juni 2022, Karta
- Bilaga B till protokoll 10 juni 2022, Förslag till samarbetsavtal
- Informationsunderlag 10 maj 2022
- Kommunstyrelsens beslut § 56, 2020 Förslag att godkänna förstudie och anta avsiktsförklaring avseende biosfärområde Vombsjösänkan
- Kommunstyrelsens beslut § 155, 2014 Avsiktsförklaring om inrättande av ett biosfärområde i Vo,ombsjösänkan
- Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens beslut § 116 Beslut om biosfärområdet Vombsjösänkans utbredningsområde, namn, samarbetsavtal och framtida organisation

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Kommunstyrelsen

Beredning

Under kandidatperioden har förstudiens förslag till biosfärområde vidareutvecklats utifrån de medskick som Nationella programkommittén och UNESCO framförde. Ett reviderat förslag till biosfärområde, namnförslag och organisation har diskuterats på ett gemensamt möte mellan kommunledningarna i Eslövs, Lunds och Sjöbos kommuner. På mötet bestämdes det att det är viktigt att kommunstyrelserna i alla tre kommuner (Eslöv, Lund och Sjöbo) fattar samma beslut avseende geografisk utbredning, namn och organisationsstruktur vid sina respektive sammanträden. Det beslutades även att ärendet ska upp i respektive kommunstyrelse senast den 9 september 2022.

Vid det gemensamma mötet mellan kommunledningarna fattades beslut om fyra beslutsmeningar som samtliga tre kommunstyrelser ska ställa sig bakom senast den 9 september 2022. De är:

1. att ställa sig bakom styrgruppens förslag till utökat område enligt programkommitténs rekommendation, enligt bifogad karta i bilaga A
2. att ställa sig bakom styrgruppens namnförslag enligt alternativ 1 ”Storkriket”
3. att ställa sig bakom styrgruppens förslag till samarbetsavtal enligt bilaga B
4. att beslut om långsiktig organisation ska tas i samband med att kommunfullmäktige i de tre kommunerna fattar beslut om ansökan till UNESCO.

Kommunledningskontoret tillsammans med handläggarna i Sjöbo och Lunds kommuner föreslår dock att punkten 4 utgår då den blir aktuell först i samband med att beslut tas om ansökan till UNESCO.

Yrkanden

Madeleine Atlas (C), Catharina Malmborg (M), Janet Andersson (S) och Sven-Olov Wallin (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Beslut

- Kommunstyrelsen antar styrgruppen för biosfärområdet Vombsjösänkans förslag till beslut, under förutsättning att samma beslut fattas av Lund och Sjöbos kommuner;

1. Utöka området enligt programkommitténs rekommendation, enligt bifogad karta i bilaga A.
2. Namnförslag enligt alternativ 1 ”Storkriket”.
3. Samarbetsavtal enligt bilaga B.

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

Beslutet skickas till

Koordinator för biosfärområdet, Anna-Karin Poussart

Sjöbo kommun

Lunds kommun

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Miljö och Samhällsbyggnad, Annika Söderman

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Protokoll

Gemensamt kommundialogmöte

Gällande Kandidatur Biosfärområde Storkriket

Datum och tid: 2023-06-09, kl. 13.00-14.30

Plats: Bruksgatan 22, 222 37 Lund. Möteslokal: Vintergatan.

Närvarande

SJÖBO KOMMUN

Andre Af Geijerstam (SD)

Cecilia Olsson Carlsson (S)

Kent-Ivan Andersson (M)

Adjungerande:

Eva Nielsen Osterman, hållbarhetsstrateg

LUNDS KOMMUN

Anders Almgren (S)

Mattias Horrdin (C)

Mikael Thunberg (S)

Philip Sandberg (L)

Rasmus Törnblom (M)

Adjungerande:

Björn Abelson (S), 2:e vice ordf. i byggnadsnämnden

Therese Fällman, avdelningschef Hållbar tillväxt

Jon Andersson, enhetschef Miljöstrategiska enheten

Kristina Fontell, miljöstrateg

ESLÖVS KOMMUN

Alexandra Nikoleris (V)

Bengt Andersson (M)

Johan Andersson (S)

Adjungerande:

Annika Söderman, kommunekolog

BIOSFÄROMRÅDE STORKRIKETS KANSLI

Adjungerande:

Anna-Karin Poussart, koordinator och verksamhetsledare

Ylva Nilsson, projektsamordnare och kommunikatör

Ej närvarande

SJÖBO KOMMUN

Jörgen Ny (C)

Magnus Weberg (M)

Adjungerande:

Marie Rosdahl, enhetschef strategienheten

Emelie Willsäter, samhällsplanerare

Karina Hansson, kommundirektör

LUNDS KOMMUN

Adjungerande:

Christoffer Nilsson, kommundirektör

ESLÖVS KOMMUN

Catharina Malmborg (M)

Fredrik Ottesen (SD)

Adjungerande:

Eva Hallberg, kommundirektör

Dave Borg, förvaltningschef Miljö- och samhällsbyggnad

1. Mötet öppnas

2. Val av mötesordförande, -justerare, -sekreterare

BESLUT:

- Mikael Thunberg väljs till mötesordförande.
- Philip Sandberg, Cecilia Olsson Carlsson och Johan Andersson väljs till justerare.
- Ylva Nilsson väljs till sekreterare.

3. Godkännande av dagordning

BESLUT:

Dagordningen godkändes.

4. Förslag på organisation

*Föredragare: Anna-Karin Poussart, verksamhetsledare och koordinator
Kandidatur Biosfärområde Storkriket.*

Presentation av Unescos program för biosfärområden och gällande global strategi. Vidare beskrivning av biosfärområdets organisationsmöjligheter och funktionsbehov. Förslag för Biosfärområde Storkriket presenteras i form av en hybridorganisation bestående av två delar, ett kommungemensamt politiskt samarbete och en förening. Det operativa arbetet sker genom ett biosfärkontor med beständiga och tillfälliga samverkansgrupper.

BESLUT:

Närvarande ställer sig bakom styrgruppen för Kandidatur Biosfärområde Storkrikets förordade förslag till organisationsform som en del av remissen för biosfärområdesansökan till Unesco.

5. Förslag på budget

*Föredragare: Anna-Karin Poussart, verksamhetsledare och koordinator
Kandidatur Biosfärområde Storkriket.*

Presentation av förslag till framtida inledande budget för Biosfärområde Storkriket, gällande från och med 2025 mot bakgrund av att en budget behöver presenteras i ansökan till Unesco om bildandet av biosfärområdet. Budgeten ska täcka den framtida biosfärorganisationens grundbehov. Förslaget ligger på sammanlagt 4500tkr (Naturvårdsverket: 450tkr, Sjöbo kommun: 1296tkr, Lunds kommun: 2227,5tkr, Eslövs kommun: 526,5tkr). Beräkningen för kommunernas respektive budgetpost grundar sig i antal invånare i kommunen och kommunens geografiska yta. Förslaget innehåller bland annat budgetpost för fyra heltidstjänster.

BESLUT:

Närvarande ställer sig bakom styrgruppen för Kandidatur Biosfärområde Storkrikets förordade förslag till budget som en del av remissen för biosfärområdesansökan till Unesco förutsatt att antal tjänster minskas till tre tjänster (motsvarar en budgetminskning på 800tkr från totalbudgeten) samt att den externa finansieringens roll tydliggörs.

6. Förslag på biosfärcentrum

*Föredragare: Anna-Karin Poussart, verksamhetsledare och koordinator
Kandidatur Biosfärområde Storkriket.*

Presentation av nyttan med och behovet av ett biosfärcentrum inklusive internationella rekommendationer kring centrums funktioner: tillgänglighet, information och

utbildning. Portar och noder kompletterar. Förslag till biosfärcentrum är inget krav men kan inkluderas i ansökan till Unesco för att bilda ett biosfärområde. Frågan är främst aktuell för att kunna fortsätta planera för ett eventuellt framtida biosfärcentrum för Biosfärområde Storkriket.

BESLUT*:

Närvarande har mottagit informationen om att styrgruppen för Kandidatur Biosfärområde Storkriket förordar att gå vidare med Hasslemölla Gård som huvudsakligt alternativ till lokalisering av ett biosfärcentrum och att det kan komma att nämnas i remissen för biosfärområdesansökan till Unesco. Informationen läggs till handlingarna.

* Rasmus Törnblom och Anders Almgren avviker från mötesrummet innan beslutet tas.

7. Övrigt

8. Mötet avslutas

Mikael Thunberg, mötesordförande
Digital signering, se nästkommande sida.

Ylva Nilsson, sekreterare

Philip Sandberg, justerare
Digital signering, se nästkommande sida.

Johan Andersson, justerare
Digital signering, se nästkommande sida.

Cecilia Olsson Carlsson, justerare
Digital signering, se nästkommande sida.

Följande handlingar har undertecknats den 12 augusti 2023

**Protokoll - Gemensamt kommundialogmöte,
Kandidaturen för Biosfärområde Storkriket,
9 juni 2023.pdf**

(299720 byte)
SHA-512: ed8dad96e2b35f96ea58310789c70d79726e8
125e5e1c15200c1fd49a1a6c43a2def6311f1eaa85e5f0
3fde2f3d62516d3bd0c465c3afae9b298c250c7c4ec44

Underskrifter

2023-08-10 15:37:37 (CET)

Mikael Thunberg

mikael.thunberg@lund.se
Undertecknat med e-legitimation (BankID)

2023-08-10 22:59:48 (CET)

Cecilia Olsson Carlsson

cecilia.olsson.carlsson@sjobo.se
Undertecknat med e-legitimation (BankID)

2023-08-12 12:22:19 (CET)

Philip Sandberg

philip.sandberg@lund.se
Undertecknat med e-legitimation (BankID)

2023-08-12 14:28:38 (CET)

Johan Andersson

johan.andersson@eslov.se
Undertecknat med e-legitimation (BankID)

Undertecknandet intygas av Assently

Protokoll - Gemensamt kommundialogmöte, Kandidaturen för Biosfärområde Storkriket, 9 juni 2023

Verifiera äktheten och integriteten av detta undertecknade dokument genom att skanna QR-koden till vänster.

Du kan också göra det genom att besöka <https://app.assently.com/case/verify>

SHA-512:

de3411e5bee96e801b55b8f308ebb99caaaa152a4929e7357ed7272af084d2b24c0bd68f0644c37bcd665dbf4ed5bd8b1d2a05816f11b91d0c24c1402776

de

Om detta kvitto

Dokumentet är elektroniskt undertecknat genom e-signeringsplattformen Assently i enlighet med eIDAS, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014. En elektronisk underskrift får inte förvägras rättslig verkan eller giltighet som bevis vid rättsliga förfaranden enbart på grund av att underskriften har elektronisk form eller inte uppfyller kraven för kvalificerade elektroniska underskrifter. En kvalificerad elektronisk underskrift ska ha motsvarande rättsliga verkan som en handskrivna underskrift. Assently tillhandahålls av Assently AB, org. nr. 556828-8442, Holiändargatan 20, 111 60 Stockholm, Sverige.

Protokoll

Styrgruppsmöte - Biosfärområde Storkriket

Datum: 12e januari 2024

Kl. 10.00 - 12.00

Plats: Stadshuset, Gröna torg 2, Eslöv.

Deltagande

* *Beslutande*

Sjöbo kommun

Kent-Ivan Andersson (M)*

Jörgen Ny (C)*

Eva Nielsen Osterman, hållbarhetsstrateg

Lunds kommun

Mikael Thunberg (S)*

Mattias Horrdin (C)*

Kristina Fontell, miljöstrateg

Eslövs kommun

Bengt Andersson (M)*

Annika Söderman, kommunekolog

Länsstyrelsen Skåne

Jörgen Nilsson, naturvårdsförvaltare

Biosfärområde Storkrikets kansli

Anna-Karin Poussart, biosfärkoordinator och verksamhetsledare

Matilda Sjöberg, projektmedarbetare

Ej närvarande

Sjöbo kommun

Marie Rosdahl, enhetschef strategienheten

Emelie Willsäter, samhällsplanerare

Eslövs kommun

Alexandra Nikoleris (V)*

Dave Borg, förvaltningschef miljö- och samhällsbyggnad

Lunds kommun

Jon Andersson, enhetschef miljöstrategiska enheten

1. Mötet öppnas

2. Val av mötesordförande, -justerare och –sekreterare

BESLUT:

Bengt Andersson väljs till mötesordförande.
Mattias Horrdin väljs till justerare.
Matilda Sjöberg väljs till sekreterare.

3. Godkännande av dagordning

1. Mötet öppnas
2. Val av mötesordförande, -justerare, -sekreterare
3. Godkännande av dagordning
4. Föregående protokoll
5. Förslag på samrådsredogörelse
6. Förslag på Unesco ansökan
7. Förslag på Storkrikets strategi 2023-2025
8. Övrigt
9. Nästa sammanträde
10. Mötet avslutas

BESLUT:

Styrgruppen beslutar att godkänna dagordningen.

4. Föregående protokoll

Föregående protokoll från 15 december 2023 är justerat och utskickat i tid.

BESLUT:

Styrgruppen beslutar att lägga föregående protokoll från den 15 december 2023 till handlingarna.

5. Förslag på samrådsredogörelse

*Föredragare: Anna-Karin Poussart, verksamhetsledare och koordinator
Kandidatur Biosfärområde Storkriket*

Anna-karin Poussart presenterar samrådsredogörelse och förslag på hantering av synpunkter.

Det har inkommit 51 svar under remissperioden, varav 44 har innehållit synpunkter och resterande 7 avböjt att yttra sig. I samrådsredogörelsen är synpunkterna tematiserade och presenteras tillsammans med en bedömning och förslag på om det ska göras ändringar

Styrgruppen diskuterar förslaget.

BESLUT:

Styrgruppen beslutar att ge tillåtelse till mindre redaktionella ändringarna med hänsyn tagen till presenterade punkter.

Styrgruppen beslutar att godkänna *Samrådsredogörelsen*.

Styrgruppen beslutar att *Samrådsredogörelsen* läggs till som beslutsunderlag till kommunernas förslag till beslut om att godkänna *Ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket*.

6. Förslag på Unesco ansökan

*Föredragare: Anna-Karin Poussart, verksamhetsledare och koordinator
Kandidatur Biosfärområde Storkriket*

Anna-Karin Poussart presenterar den reviderade ansökan.

Styrgruppen diskuterar förslaget.

BESLUT:

Styrgruppen beslutar att godkänna *Ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket*.

Styrgruppen beslutar att mindre, redaktionella ändringar får genomföras.

Styrgruppen beslutar att *Ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket* skickas vidare till respektive kommun.

Styrgruppen beslutar att efter godkännande i samtliga kommuner ge biosfärkontoret i uppdrag att skicka in *Ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket* till regeringen.

7. Förslag på Storkrikets Strategi 2023-2025

*Föredragare: Anna-Karin Poussart, verksamhetsledare och koordinatör
Kandidatur Biosfärområde Storkriket*

Anna-Karin Poussart presenterar Storkrikets reviderade Strategi 2023-2025.

BESLUT:

Styrgruppen beslutar att godkänna *Storkrikets Strategi 2023-2025*.

Styrgruppen beslutar att *Storkrikets strategi 2023–2025* läggs till som bilaga till *Ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket*.

8. Övrigt

*Föredragare: Anna-Karin Poussart, verksamhetsledare och koordinatör
Kandidatur Biosfärområde Storkriket*

Tre punkter lyfts under Övrigt.

Verksamhetsberättelse 2023 och verksamhetsplan 2024

Anna-Karin Poussart informerar att bokslut för Lunds kommun kommer den 17 januari och att slutgiltiga ekonomiska siffror för verksamhetsberättelsen 2023 och verksamhetsplan 2024 finns tillgängliga först då.

Tidsplan för ansökningsprocessen

Anna-Karin Poussart presenterar en tidsplan för beslutsprocessen. Beslut i de tre kommunernas kommunstyrelser planeras att fattas i februari och kommunfullmäktige i februari/mars. Förutsatt att ansökan godkänns planeras det att genomföras en pressträff för att signera ansökan. Detta kommer i så fall ske någon gång i april för att sedan kunna skicka in ansökan till regeringen. Regeringen har sedan till september på sig att ge besked kring nominering av Storkriket till Unesco. Efter detta är det först i september 2025 som Unesco kan slutgiltigt bevilja ansökan.

Gemensam beslutsmening för kommunernas tjänsteskrivelser

Anna-Karin Poussart presenterar ett förslag på gemensam beslutsmening för kommunerna. "*Att godkänna ansökan till Unesco om att inrätta biosfärområde Storkriket*".

BESLUT:

Styrgruppen beslutar att hänskjuta verksamhetsplan och berättelse till nästa sammanträde.

Styrgruppen beslutar att lägga information om tidsplanen till handlingarna.

Styrgruppen beslutar att lägga information om beslutsmening till handlingarna.

9. Nästa sammanträde

Nästa sammanträde för styrgruppen är fredagen den 1e mars 2024, kl 10:00-12:00 i Lund.
Adress och lokal meddelas senare.

BESLUT:

Styrgruppen beslutar att lägga informationen till handlingarna.

10. Mötet avslutas

Protokollet signeras med Bank-ID via tjänsten Assently, se signering nästkommande sida.

Bengt Andersson, mötesordförande

Matilda Sjöberg, sekreterare

Mattias Horrdin, justerare

Följande handlingar har undertecknats den 15 januari 2024

Protokoll Styrgruppsmöte 2024-01-12.pdf
(390573 byte)
SHA-512: 24a2be93cd0516add8ad9be4b356117c7fed
f49b4f3ba851438d4e81551c5d90a94a6ccd866bef83d1
e1e456bb50d73382c74a48aae8f89118655a1c107eccd

Underskrifter

2024-01-15 08:15:53 (CET)

Bengt Göran Andersson

bengt.andersson@hushallningsallskapet.se
Undertecknat med e-legitimation (BankID)

2024-01-14 12:43:50 (CET)

Mattias Horrdin

mattias.horrdin@lund.se
Undertecknat med e-legitimation (BankID)

2024-01-15 08:27:53 (CET)

Matilda Alma My Sjöberg

matilda.sjoberg@lund.se
Undertecknat med e-legitimation (BankID)

Undertecknandet intygas av Assently

Protokoll Styrgruppsmöte 2024 01 12

Verifiera äktheten och integriteten av detta undertecknade dokument genom att skanna QR-koden till vänster.

Du kan också göra det genom att besöka <https://app.assently.com/case/verify>

SHA-512:

0f4b0cf308cc6ce80570cb586c06655114bed508057d50c83ce158ab1bb6468ae5ea95477ce3b8c9b5cb139075b2763be5158eeb012914b855b02771dad1b35d

Om detta kvitto

Dokumentet är elektroniskt undertecknat genom e-signeringsplattformen Assently i enlighet med eIDAS, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014. En elektronisk underskrift får inte förvägras rättslig verkan eller giltighet som bevis vid rättsliga förfaranden enbart på grund av att underskriften har elektronisk form eller inte uppfyller kraven för kvalificerade elektroniska underskrifter. En kvalificerad elektronisk underskrift ska ha motsvarande rättsliga verkan som en handskrivna underskrift. Assently tillhandahålls av Assently AB, org. nr. 556828-8442, Holiändargatan 20, 111 60 Stockholm, Sverige.

Kandidatur: Biosfärområde Storkriket

Remissvar

Kandidatur: Biosfärområde Storkriket

Innehållsförteckning

Myndigheter och nationella aktörer	1	Kommunala bolag och samarbeten	62
Boverket	2	Sydvatten	63
Försvarsmakten	4	Kävlinges vattenråd	69
Havs- och vattenmyndigheten	9	Romeleåsen och Sjölandskapet	70
Lantmäteriet	12	Större markägare, verksamheter och förvaltare	73
Unesco biosfärråd & biosfärprogrammet	15	Fortifikationsverket	74
Länsstyrelsen Skåne	17	Nordic sugar	75
Lunds universitet, CEC	20	Mossagården	76
Skogsstyrelsen	25	Föreningar och nätverk	78
SLU Partnerskap Alnarp	26	Lunds fältbiologer	79
Energimyndigheten	32	Storkprojektet	81
SMHI	33	Lunds botaniska förening	83
Naturhistoriska riksmuseet	35	Lantbrukarnas riksförbund	85
Vetenskapsrådet	36	Stiftelsen skånska landskap	92
Formas	37	Future by lund	95
Sveriges lantbruksuniversitet	38	Byalag och byaföreningar	96
Region Skåne	39	Öveds byaförening	97
Trafikverket	42	Dalby byaråd	98
Naturvårdsverket	43	Genarps byalag	99
Malmö Universitet	46	Privatpersoner	100
Kommuner	47	Bengt Stefan Larsson	101
Eslövs kommun	48	Tord Sune Verner Persson	102
Höörs kommun	56	Åsa Christin Jönsson	103
Sjöbo kommun	57	Carl Von Friesendorff	104
Lunds kommun	58	Johanna Grundström	105
Malmö stad	60	Kent Lundgren	107
		Kerstin Inger Margret Dahlgren	109

Kandidatur: Biosfärområde Storkriket

Myndigheter och nationella aktörer

Yttrande

Datum

2023-10-30

Processnummer

3.1.2

Diarienummer

5054/2023

Lunds kommun

info@storkriket.se

Yttrande över förslag till "Ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket"

Boverkets ställningstagande

Boverket avgränsar sitt yttrande till myndighetens ansvarsområden; samhällsplanering, byggande och boende.

Boverket ställer sig positiv till Lunds kommuns, Sjöbo kommuns och Eslövs kommuns samrådsunderlag med förslag till "Ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket" samt bilagor.

Boverkets synpunkter

Boverket lämnar följande synpunkter med anledning av förslaget till ansökan.

Generella synpunkter

Boverket gör bedömningen att ansökningsprocessen och ett framtida biosfärområde ger förutsättningar för stärkt samarbete mellan de deltagande kommunerna gällande hållbar samhällsutveckling. Det föreslagna biosfärområdet har en komplex struktur och innehåller både rurala och urbana miljöer. Boverket vill understryka betydelsen av ett tvärasektoriellt samarbete kring utvecklingen av de värden som finns inom området. Boverket vill särskilt lyfta vikten att ta vara på möjligheten, att utifrån de värden som finns i området, arbeta med åtgärder för att förebygga och minska klimatpåverkan. Vidare ges även en plattform att arbeta med frågor som rör mobilitet och samplanering av intressen ur ett kommunövergripande perspektiv.

Organisation

Gällande förslaget på organisation kopplat till biosfärområdet vill Boverket poängtera att det vore en fördel om det ingår en eller flera personer med kompetens inom fysisk planering i den tjänstekommunala samrådsgruppen. Detta eftersom det i ansökan bland annat görs ett flertal kopplingar mellan fokusområden och angivna styrdokument så som regionplan och översiktsplan.

I detta ärende har enhetschef Sonia Andersson beslutat och signerat beslutet elektroniskt. Föredragande har varit jurist Amelie Fasth. I den slutliga handläggningen har också bebyggelseantikvarie Anette Johansson deltagit.

Sonia Andersson
enhetschef

Amelie Fasth
jurist

Sändlista

Ert tjänsteställe, handläggare Biosfärkontoret, Storkriket Anna-Karin Poussart & Ylva Nilsson	Ert datum 2023-08-31	Er beteckning Saknas
Vårt tjänsteställe, handläggare FST STÖD INFRA FYSPLAN Oliwer Fontaeus, fysplan@mil.se , 08 - 788 88 00	Vårt föregående datum	Vår föregående beteckning

Yttrande avseende remiss gällande ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområdet Storkriket, Lund, Sjöbo och Eslövs kommun, Skåne län

Försvarsmakten medför synpunkter avseende ansökan.

Bakgrund

Lund, Sjöbo och Eslövs kommun har i samverkan tagit fram ett förslag till ansökan till Unesco för att bilda Biosfärsområdet Storkriket.

Riksintressen för totalförsvarets militära del

Av 3 kap. 9 § miljöbalken följer att mark- och vattenområden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Riksintressen för totalförsvarets militära del kan i vissa fall redovisas öppet och i andra fall inte. Huruvida ett riksintresse kan redovisas öppet eller inte baseras på en bedömning om en sådan redovisning skulle avslöja uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Exempel på områden av riksintresse för totalförsvarets militära del som redovisas öppet är övnings- och skjutområden på land och till havs, flottiljflygplatser och garnisoner. Riksintressen som inte redovisas öppet är sådana där öppet redovisad information om området och dess beskaffenhet riskerar att avslöja uppgifter vars

(EBÖ)

röjande kan medföra betydande men för totalförsvaret eller i annat fall för rikets säkerhet. Sådana områden kan exempelvis ha koppling till anläggningar för spanings-, kommunikations- och underrättelseändamål.

För en utförligare beskrivning av riksintressen för totalförsvarets militära del inklusive en företeckning av alla öppet redovisade riksintressen hänvisar Försvarsmakten till myndighetens riksintressekataloger. Katalogerna återfinns på Försvarsmaktens hemsida: www.forsvarsmakten.se/riksintressen.

Revingeheds övningsfält med skjutbana och Björka övningsfält

Revingehed övningsfält är beläget två mil öster om Lund. Södra Skånska infanteriregementet kom år 1823 till Tvedöra och år 1887 flyttade de till Revingehed där kasernerna återuppfördes. Övningsfältet har i efterhand utökats för att kunna tillgodose behovet av sammanhängande övningsytor med de fordon som ingår i moderna förband och utgör idag ca 4 500 hektar.

Björka övningsfält som är en f.d. flygbas anskaffades år 1939 och är ett komplement till Revingehed övningsfält. Björkafältet i sin tur omfattar ca 300 ha och är beläget i både Lund och Sjöbo kommuner cirka fyra kilometer väster om Sjöbo.

Verksamheten vid övningsfälten omfattar övningar med band- och hjulfordon samt skjutning med finkalibrig ammunition på skjutbanor och i närliggande terräng. Garnisonsområdet utgör navet i den samlade verksamhet som bedrivs vid fälten.

Övnings- och skjutfält utgör omistliga produktionsresurser för Försvarsmaktens övningar med förekommande utrustning och vapensystem och är därför områden av riksintresse. Revingehed och Björka övningsfält är båda sådana områden, som nyttjas av olika förband inom Försvarsmakten. Revingehed och Björka övningsfält har stor betydelse för Försvarsmaktens övningar för att upprätthålla förmåga till väpnad strid, framför allt för mekaniserade förband.

Inom fältet kan alla förekommande övningsmoment genomföras med lös ammunition. All skarpskjutning sker på skjutbanor och fälten har också kapacitet att genomföra samövningar med flygförband. Sådana övningar kan enbart genomföras på särskilt anordnad mark som fritt kan disponeras av Försvarsmakten. Det är väsentligt att dessa funktioner kan skyddas och bibehållas.

Riksintresseområdena utgörs av respektive övningsfält samt Revinge garnison. Den verksamhet som konstituerar riksintressena innebär påverkan på

omgivningen genom skottbullen som kan uppfattas som störande. I vissa fall kan verksamheten även innebära annan påverkan.

Försvarsmakten kan konstatera att viss typ av verksamhet och övriga intressen riskerar medföra direkt eller indirekt skada på riksintressen för totalförsvarets militära del. Samtidigt kan konstateras att det finns lägen då en samlokalisering med övriga intressen kan ske utan att skada på riksintresset sker. För att underlätta en bedömning om i vilka fall det föreligger en risk för skada på riksintresset redovisas nedan exempel på sådana åtgärder som generellt bedöms medföra påtaglig skada samt sådana åtgärder som Försvarsmakten bedömer i vissa fall kan samexistera med de militära intressena.

Påtaglig skada på skjutfält som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i vilken verksamhet som kan genomföras på skjutfältet. I det här fallet:

- Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv och rekreation inom det område som utgör *påverkansområde för buller eller annan risk*.

Risker vid avlysning

Att implementera ett biosfärsområde i närheten av Revingehed och Björka bedöms kunna förskjuta allmänhetens uppfattning av vad området främst är (från övningsfält till rekreationsområden) samt ett öka besöksstrycket. Ett biosfärsområde lockar både nationella och internationella besökare. Att utse ett område som biosfärsområde är en effektiv marknadsföring som sprids långt utanför närområdet. Det är därför rimligt att förvänta sig fler och även mer långväga besökare än idag, vilket går emot Försvarsmaktens behov av att minska besöksstrycket i närområdet till Revingehed och Björka. Ett ökat besöksstryck befaras medföra fler konflikter, t.ex. i form av ohörsamhet vid avlysning och riskerar i förlängningen att leda till större skaderisk för tredje man.

Både Revingehed och Björka övningsfält kan avlysas helt eller delvis när som helst på året. När ett övnings- eller skjutfält är avlyst råder tillträdesförbud enligt skyddslagen och vid avlysning är det straffbart att beträda de delar som är avlysta.

I dagsläget är skyltar m.m. som upplyser om detta endast författade på svenska, vilket riskerar att bli otillräckligt om biosfärsområdet kommer att attrahera fler internationella besökare än vad som är fallet idag. Uppgift om Försvarsmaktens möjlighet att avlysa fältet och därmed omöjliggöra tillträde saknas i underlaget. Generellt är Försvarsmaktens verksamhet endast beskriven på ett översiktligt sätt i underlaget och det är inte tillräckligt tydligt att Revingehed och Björka i första hand är militära övningsfält, där särskilda förhållningsregler råder och där förutsättningarna för tillträde snabbt kan förändras. Det är inte heller tydligt att eventuella besökare är skyldiga att ta del av anslagen information och följa anvisningar.

Förutsättningar för samexistens

En förutsättning för att biosfärområdet och Försvarsmaktens verksamhet ska kunna samexistera är genom att inte märka ut Revingehed och Björka som lämpliga rekreatiomsområden. Detta genom att helst utesluta berörda övningsfält ur ansökan.

Revingehed och Björka hänger ihop med de övriga områdena i biosfärområdet rent biologiskt, även om de inte blir en del av det utpekade biosfärområdet. Värdena finns och är skyddade genom bl.a. Natura 2000- bestämmelserna, oavsett om de är tillgängliga för besök eller inte. Likaså är samspelet mellan mänsklig aktivitet i form av Försvarsmaktens verksamhet och miljön detsamma utan att riskera att skada värden som utgör Riksintresse för totalförsvarets militära del.

Försvarsmaktens bedömning

Både Revingehed och Björka är utpekade riksintressen för totalförsvarets militära del och Försvarsmakten måste utan inskränkningar kunna fortsätta att verka här. Skyddet av totalförsvarets intressen måste beaktas för att Försvarsmakten ska kunna tillväxa i enlighet med försvarsbesluten.

För att vidare säkerställa att det utpekade biosfärsområdet inte får en inskränkande verkan på Försvarsmaktens verksamhet är det en förutsättning att ett tillägg i underlaget görs som möjliggör Försvarsmaktens fortsatta verksamhet i området utan inskränkningar. Försvarsmaktens verksamhet ska därför undantas från den presenterade ansökan för att Försvarsmaktens ska kunna tillstyrka förslagen.

Vid frågor i ärendet, kontakta handläggaren enligt ovan.

Beslut i ärendet har fattats av Gill Hermansson Wolff, tjänsteförrättande chef för sektionen för fysisk planering vid Försvarsstabens infrastrukturavdelning.

Hermansson Wolff, Gill

Tj.f. C FST STÖD INFRA FYSPLAN

Handlingen är fastställd i Försvarsmaktens elektroniska dokument- och ärendehanteringssystem.

Sändlista

Biosfärskontoret

info@storkriket.se

För kännedom

Fortifikationsverket

fortv@fortv.se

Yttrande**Handläggare**

Erik Törnblom, Ph D
Enheten för biologisk mångfald
erik.tornblom@havochvatten.se

Datum 2023-10-30**Dnr** 02813-2023

info@storkriket.se
Lunds kommun,
Biosfärområde Storkriket,
Box 41, 221 00 Lund

Yttrande över förslag till ansökan till Unesco om att bilda Biosfärsområde Storkrike

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten har beretts tillfälle att yttra sig över ett förslag till ansökan till Unesco om att bilda Biosfärsområde Storkrike. Myndigheten lämnar här följande yttrande.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker förslaget till ansökan till Unesco. Två av fokusområdena i den bilagda strategin för 2023-2025, Välmående ekosystem och rik biologisk mångfald samt Smart förvaltande av vårt vatten, är av särskilt intresse för HaVs- och myndigheten. Vi ser biologisk mångfald och naturvård som en naturlig del i arbetet med en integrerad vattenförvaltning och det är därför viktigt med samordning mellan fokusområdena.

Beskrivning av ärendet

Havs- och vattenmyndigheten har på remiss från Biosfärskandidat Storkriket fått ett förslag till ansökan till Unesco om att bilda ett biosfärsområde. Förslaget omfattar ett förslag till ansökan och en strategi för 2023-2025.

Motivering

Ansökan är välskriven och genomarbetad och vi bedömer att den väl fyller kriterierna för bildande av ett biosfärsområde. Ansökan innehåller adekvata beskrivningar av områdets värden, förutsättningar och utvecklingsmöjligheter samt sätter mål för hållbar utveckling och hur området ska bidra till att bevara, utveckla och stödja befintliga värden. Ansökan redogör även för hur området ska förvaltas och vilken samordning man avser skapa i området.

Områdets vattenmiljöer uppmärksammas som viktiga kärnmiljöer för biosfärsområdet och av avgörande betydelse för den ekologiska, sociala och ekonomiska utvecklingen i området. Vi ser

särskilt positivt på de två fokusområdena Välmående ekosystem och rik biologisk mångfald samt Smart förvaltande av våra vatten i det strategiska dokumentet för 2023-2025. Samordning av fokusområdena behövs så att den integrerade och avrinningsområdesbaserade förvaltningen av vattenmiljöerna inkluderar naturvärden och biologisk mångfald samt de åtgärder i som krävs för att bibehålla och höja områdets naturvärden.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Johan Kling efter föredragning av utredaren Erik Törnblom. I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetschefen Rebecka Schantz medverkat.

Johan Kling

Erik Törnblom

Anna-Karin Poussart, Lunds kommun
Ylva Nilson, Lunds kommun
Lunds kommun
Eslövs kommun
Sjöbo kommun

För kännedom till Institutet för språk
och folkminnen

2023-10-16
LM2023/052563

Lantmäteriets synpunkter på det tänkta namnet *Storkriket* för ett nytt biosfärområde, ärende LM2023/052563

Lunds kommun, Eslövs kommun och Sjöbo kommun har genom Anna-Karin Poussart och Ylva Nilsson till Lantmäteriet inkommit med en förfrågan om synpunkter på ett förslag om ett nytt biosfärområde med namnet *Storkriket*. Nedan följer Lantmäteriets yttrande om det föreslagna namnet på biosfärområdet.

Ansvar för namnsättningen

Lantmäteriet har enligt sin myndighetsinstruktion och kulturmiljölagen ett övergripande ansvar för landets ortnamnsskick. Alla myndigheter, statliga som kommunala, har att följa god ortnamnssed enligt 1. kap. 4§ kulturmiljölagen (1988:951, ändrad 2013: 548). Där framgår att det också att Lantmäteriets namnformer är normerande och alltså ska följas av andra myndigheter, inklusive kommuner. I hanteringen av vissa kategorier av ortnamn har det vuxit fram en praxis att andra än Lantmäteriet fastställer nya namn. Detta gäller exempelvis namn på gator och kvarter, som beslutas av kommunerna, men också namn på olika typer av naturvårdsområden, vars namn beslutas av de myndigheter som ansvarar för dem, vanligen länsstyrelserna. Lantmäteriet uppfattar det tänkta biosfärområdet som ett område som närmast kan jämföras med ett naturvårdsområde. Det är då rimligt att tänka sig att de kommuner som ansvarar för området också fastställer namnet.

Mot den bakgrunden är i det här fallet Lantmäteriets uppgift att ge råd och stöd i namnfrågan. Vi ansvarar också för den geografiska data som vi själva producerar eller distribuerar, vilket bland annat innebär att vi kan välja att inte kartredovisa namn som vi menar strider mot god ortnamnssed. Lantmäteriet har också rådgjort med den andra statliga myndighet som har ett uttalat uppdrag inom ortnamnsvården, Institutet för språk och folkminnen (Isof).

Är *Storkriket* ett ortnamn?

Lantmäteriet tillämpar den definition av begreppet ortnamn som definierades i SOU 1982:45 Ortnamns värde och vård. Den utgår från hur begreppet används i administrativa och vetenskapliga sammanhang, och överensstämmer också med ordets allmänspråkliga betydelser. Definitionen lyder: [Ett ortnamn är] en under en viss tid och i en viss krets av människor entydig benämning på en viss geografisk lokalitet.

Storkriket kan med andra ord för närvarande inte betraktas som ett ortnamn. Snarare kan det jämföras med ett projekt-, aktivitets- eller organisationsnamn. Men eftersom namnet inte bara avser en viss typ av aktiviteter och åtaganden i förbindelse med viss miljö, utan också syftar på en bestämd geografisk yta som människor kommer att tala och skriva om, och som kommer att redovisas kartografiskt i olika sammanhang, är det lämpligt att det tänkta projektet/aktiviteten får ett namn som kan uppfattas och användas som – och därmed bli – ett ortnamn. Då är frågan: är *Storkriket* en lämplig namnkandidat?

Bedömning av namnförslaget

I kulturmiljölagens fjärde paragraf heter det bland annat att ”påverkan på hävdvunna namn beaktas vid nybildning av ortnamn”. Något gammalt namn som det nya skulle tränga ut finns inte i det här fallet. Däremot påverkar det föreslagna namnet hävdvunna namn i en mer allmän mening, såtillvida att det kontrasterar språkligt mot hävdvunna namn och grumlar bilden av hur de hävdvunna namnen är konstruerade. Ordet *rike* används här i ett sammanhang som helt skiljer sig från de hävdvunna namn som innehåller *rike*. Ordet *stork* förekommer inte i förbindelse med *rike* i hävdvunna namn, eller i en lexikaliserad sammansättning, *storkrike*, i allmänspråket. Mot bakgrund av kulturmiljölagens intentioner om språklig vård av ortnamn som ett värnande av kulturmiljön är det föreslagna namnet svårt att förena inte bara med kulturmiljölagens krav utan också med språklagens (2009:600) skrivningar om att ”språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt” samt att ”det allmänna har ett särskilt ansvar för att svenskan används och utvecklas”.

Det föreslagna namnet är inget hävdvunnet ortnamn och skiljer sig också från sådana i hur det är sammansatt. Däremot framstår det som ett typiskt så kallat kommersiellt namn, menat att fungera som uppseendeväckande och säljande varumärke för en produkt av något slag. Lantmäteriet, liksom Isof, avråder generellt från att skapa och använda ortnamnsliknande namn som varumärken eller säljande etiketter. En sådan namnanvändning ligger inte i linje med kulturmiljölagens syn på ortnamn. Vi vill också påminna om FN-resolutionen Discouraging the commercialization of geographical names

2012:X/4 i vilken det skarpt avråds från att skapa ortnamn i kommersiellt syfte. Ytterst handlar både vår och FN:s namnkommittés avrådan från kommersiella namn om att värna det offentliga rummets kulturella integritet. Motsvarande tankegångar och bevekelsegrunder förekommer också hos FN-organet Unesco.

Mot bakgrund av ovanstående resonemang vill vi, och även Institutet för språk och folkminnen, avråda från att fastställa namnet *Storkriket* för biosfärområdet. Ett namn ska vara entydigt, lokalisering och lätt att uppfatta. *Storkriket* ger ingen information om var området är beläget. I kommersiella sammanhang återfinns namnbildningstypen ibland, exempelvis *Glasriket* och *Tygriket*. Vi avråder likväl från användningen av sådana namn i en ickekommersiell kontext.

En avslutande reflektion: Det är lätt att förstå tanken med att skapa en namnmässig pendang till *Kristianstads vattenrike*. *Kristianstads vattenrike* är också ett namn som skiljer sig från gängse ortnamnsbruk och är mindre lyckat utifrån ett namnvårdsperspektiv. Men det innehåller ett lokalisering led, och en ordsammansättning som är lexikaliserad, både som adjektiv, *vattenrik*, och som substantiv, *vattenrike(t)*. Dessutom kan Kristianstads vattenrikes konkreta koppling till en vattenrik naturtyp inte undgå någon, och för den mer historiskt och språkhistoriskt kunnige finns även en association till det urgamla bygdenamnet *Villand* ('vattenområdet'). Inget av detta finns hos det tänkta namnet *Storkriket*. Risken är därför stor att det inte bara uppfattas som marknadsföring, utan också som ganska ihålig sådan. Den typen av associationer kan i värsta fall spilla över på vad såväl allmänheten som bedömningspersoner hos Unesco förväntar sig av seriositeten och substansen i hela projektet.

Med vänlig hälsning

LANTMÄTERIET

Ola Svensson

Utredare vid Ortnamnsfunktionen

LANTMÄTERIET

E-POST ola.svensson@lm.se

TELEFON 026-63 32 25

ADRESS www.lantmateriet.se/hittakontor

WEBBPLATS www.lantmateriet.se

OM PERSONUPPGIFTER

Läs hur Lantmäteriet hanterar dina personuppgifter på vår webbplats www.lantmateriet.se/personuppgifter, eller genom att kontakta kundcenter på 0771-63 63 63 eller kundcenter@lm.se.

Yttrande om Storkrikets remiss av ansökan till Unesco

Biosfärrådet vill här uppmärksamma den stora kunskap som finns om området samt det fina arbete som lagts ner på att sammanställa denna i dokumentet. Biosfärrådet anser att remissversionen av ansökan är mycket väl genomarbetad och förberedd på bästa sätt. Biosfärrådet vill särskilt uppmärksamma att Storkriket på ett föredömligt sätt tillgängliggjort remissversionen genom hemsida, webinarium och genom att ta fram en guide till dokumentet och föreslår att detta tillvägagångssätt kan användas som modell för kommande ansökningar och utvärderingar.

Det föreslagna biosfärområdet är ett intressant område som lyfter dynamiken mellan storstad och land, odlingsmark och hållbar livsmedelsförsörjning, mellan känsliga naturområden och ökad tillgänglighet till friluftsliv och mycket mer. Biosfärrådet anser att Storkriket har god potential att bli ett fint komplement till andra biosfärområden i Sverige.

Det föreslagna biosfärområdets organisation och färdplan framåt är väl beskrivna och väl genomarbetade. Det anses mycket positivt att organisationens budget och personella resurser är av en dimension som troligen ger goda förutsättningar för att nå de ambitioner som deklarerats.

Biosfärrådet identifierar den tydliga anknytningen till närliggande forskningscentrum och universitet som en av områdets styrkor och noterar med glädje att ett forskarråd etablerats och att gemensamma projekt redan är igång och under utveckling. I kapitel 16.1.3 som handlar om hur biosfärområdet kan stödja forskningsinfrastruktur, kan biosfärområdets roll att mäkla kunskapsbehov med forskningsintresse tydligare beskrivas.

Det föreslagna biosfärområdet lyfter kulturdimensionen som en stödprocess och en mekanism för att lösa hållbarhetsutmaningar. Detta är ett pionjärt angreppssätt där Storkriket kan vara modell för andra biosfärområden i världen.

I kapitel 15.1.1 beskrivs potentialen för hur området kan fungera som en modell för att främja hållbar utveckling. Här beskrivs inledningsvis många andra organisationers roll och biosfärorganisationens roll hamnar i skymundan. Lyft gärna upp biosfärorganisationens roll högre i stycket och komplettera med konkreta exempel från den framtagna strategin för biosfärområdet.

I det föreslagna biosfärområdets zonerings, angränsar en del kärnområden direkt till områdets yttre gräns. Vidare verkar några kärnområden inte vara omgärdade av buffertzoner. Motivera varför zoneringsprincipen avviker från Unescos generella zoneringsprincip alternativt överväg att justera zoneringsprincipen.

Förtydliga gärna i kapitel 17.4.9 om de faktorer som nämns är hypotetiska eller reella.

Programkommittén för Biosfärprogrammet Sverige anser att remissversionen av Storkrikets Unescoansökan är gedigen, välskriven och väl genomarbetad. Den samlade bedömningen är att området har goda förutsättningar för att bli ett biosfärområde. Det är en styrka att redan nu ha universitet knutna till sig och det är bra att vatten och smart förvaltande lyfts fram som viktigt värde i ansökan och i det utvecklade strategidokumentet. Det är mycket bra att redan nu planera för ett Biosfärcentrum eller informationsnoder eftersom det är viktigt att biosfärområdenas verksamheter förankras till platser. Kommittén noterar med tillfredsställelse den breda förankringsprocessen och är nyfikna på hur dialogen har gett inspel till arbetet och vad de lokala aktörerna har för förväntningar framöver.

Hybridorganisationen är ett intressant grepp. Det behöver vara tydligt hur ansvarsfördelning och inflytande i organisationen regleras, liksom finansieringen. Finns grundläggande avtal eller avsiktsförklaring mellan kommuner och eventuella andra ingående parter?

Kommittén instämmer med Biosfärrådet att fokus på kulturdimensionen är innovativt och fördömligt liksom fokus på existentiell resiliens. Beröringspunkter till andra Unescokoncept i Sverige kan förtydligas för att ytterligare stärka ansökan (kreativa städer, Södra Ölands odlingslandskap, immateriella kulturarv och Unescoprofessurer).

Kommittén tillstyrker Biosfärrådets förslag till yttrande med ovan kompletteringar.

Mia Olausson

Ordförande Programkommittén
Biosfärprogrammet Sverige

Johanna MacTaggart

Ordförande Biosfärrådet

info@storkriket.se

Yttrande över förslag till: Ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket

Länsstyrelsen Skåne stödjer förslaget till ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket.

Länsstyrelsen Skåne ser många fördelar med ett biosfärområde som omfattar Lunds, Sjöbos och delar av Eslövs kommuner. Vi ser att det kan stärka, motivera och öka samordning av satsningar av betydelse för bland annat bevarande av biologisk mångfald, landsbygdsutveckling, klimatanpassningsåtgärder och öka robustheten för kommande klimatförändringar. Ambitionerna med biosfärområdet stärker även livsmedelskedjan och ökar den civila beredskapen, vilket är två av länsstyrelsens prioriterade områden för perioden 2024-2027.

Länsstyrelsen Skåne har även skickat in stödbrev för arbetet med biosfärkandidaturen (se bilaga 1) och bistått genom att ingå i styrgruppen för arbetet med ansökan. Länsstyrelsen bistår gärna fortsatt utifrån tillgängliga resurser med insatser. Vi ser även möjligheter att utveckla projekt i samverkan med kommunerna inom det tilltänkta biosfärområdet. Detta såväl under tiden för ansökan som framöver.

Länsstyrelsen Skåne vill även ge följande kommentarer och medskick till ansökans slutliga utformning och innehåll:

1. Under rubrik 13.2 och underrubriken Kopplingar till globala, nationella, regionala och lokala mål kan även nämnas EUs arbete och fastställda ambitioner som Gröna given/Green deal. Inom den finns strategin för biologisk mångfald och den kommande Naturrestaureringslagen som pådrivande och stödjande för biosfärområdets ambitioner.

2. Utifrån de behov som kommer med den kommande Naturrestaureringslagen och bland annat det beskrivna behovet av att återställa landskapets vattenhushållande, vattenrenande och kolbindande förmåga samt återställa våtmarksarealer i Storkriket (sid 14 i Strategin, bilaga 3) vore det bra att inkludera även lydelsen restaurera i målen för biosfärområdet. Det skulle kunna

formuleras i mål 1. Natur: Bevara *och restaurera* den biologiska mångfalden, återställ och förbättra ekosystemtjänster och främja en hållbar användning av naturresurser. Tilläggsförslaget kursiverat.

Kontaktuppgifter

Om det är några frågor går det bra att kontakta mig, Johan Niss, på telefon 010-2241526 eller via e-post Johan.Niss@lansstyrelsen.se.

Det går även bra att ringa till Länsstyrelsens växel. Telefonnummer finns längst ner på första sidan.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av avdelningschef Olof Liungman med Johan Niss som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Cecilia Backe enhetschef medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

Stödbrev från Länsstyrelsen Skåne (2020-06-22, tyvärr dålig kvalitet – originalhandlingen kan fås på begäran).

**Länsstyrelsen
Skåne**

STÖDBREV

2020-06-22

1900-515-7797-3018

Kontaktperson:
Naturvårdsenheten
Ingrid Lundqvist
040 2241700
ingrid.lundqvist@lansstyrelsen.se

Marja Sjögren
Parks- och naturavdelningen, Tekniska förvaltningen
Box 41
221 00 Lund

Biosfärområde vombsjösänkan

Länsstyrelsen Skånes uppdrag är att skapa samhällsnytta – det gör vi genom att ta ansvar för samhällsbyggen, skydda miljön och investera i landsbygden. Målet är att göra det bästa för Skåne och Trelle till goda livsvillkor och en hållbar utveckling, så att natur- och kulturvården bevaras, miljön skyddas, landsbygden utvecklas och samhället byggs på goda grunder med ett jämställt perspektiv.

Vombsjösänkan innehåller stora naturvärden och är ett av de områden i Skåne där det finns flest röd listade (hotade) arter. Stora områden är skyddade som naturreservat och djmskyddsområden och även internationellt utpekade som Natura 2000-områden och Ramsarområden. Vombsjösänkan med sina skyddade områden är också av stor betydelse för friluftslivet.

Länsstyrelsen kan bidra till arbetet i ett biosfärområde framförallt genom det arbete som görs inom de skyddade områdena för att bibehålla och utveckla den biologiska mångfalden och friluftslivet. Men även med kunskap och stöd inom andra verksamhetsområden.

Ett biosfärområde i Vombsjösänkan blir ett kraftfullt verktyg för att stärka områdets värden och bidra till en levande landsbygd. Länsstyrelsen Skåne stödjer fortsatt arbetet och ansöker till Nationella programkommittén, att Vombsjösänkan godkänns som biosfärområde.

För Länsstyrelsen Skåne

Petrus Gävrala, # Länsöverstelektor

Titel och Adress	Telefon	Faksimil	Arbets- tid	E-postadress	Stämplat
005 11 Västra 20186 Västra Sval	040 224 17 00	040 224 11 00	08-2047	www.lansstyrelsen.se www.lansstyrelsen.se/it	Informationssystem water@lansstyrelsen.se

YTTRANDE

V 2023/1068

Datum 2023-10-30

Yttrande gällande *Ansökan till UNESCO om att bilda Biosfärområdet Storriket*

Centrum för miljö- och klimatvetenskap ser mycket positivt på ansökan att bilda Biosfärsområdet Storriket, inte minst för att detta kan fungera som en plattform för universitetets ambition att utveckla samverkan kring forskning som har nära koppling till det blivande Biosfärsområdet. I den här remissen fokuserar vi på beskrivningen av forskningen vid och samverkan med Lunds universitet.

Generellt anser vi att beskrivningen av relevant forskning i de flesta avsnitt för mycket begränsas till sådan som bedrivs inom Storkrikets gränser (ett undantag är ett kort men välskrivet stycke under avsnitt 16.1.1.). Även om vi förstår att det är svårt att i detalj beskriva all relevant forskning vid LU den tvärvetenskapliga centumbildningen Centrum för miljö- och klimatforskning (CEC) och att avgränsningar behövs, tycker vi att det är olyckligt eftersom det leder till att en stor del av den tvär- och transvetenskapliga forskningen – till exempel om hållbar markanvändning – faller bort trots dess stora relevans för Biosfärsområdet. Sådan forskning berör utmaningar som med tanke på de fem fokusområden som har identifierats, är av yttersta relevans för det blivande biosfärområdet. Detta gäller inte minst frågan om hur man kan trygga en hållbar livsmedels-, energi- och vattenförsörjning i ett förändrat klimat, samspelet mellan stad och land, samt hur man kan bevara, stärka och nyttja de unika biologiska värdena i området. Det begränsade sättet att beskriva relevant forskning, gör också att värdet av de stora strategiska forskningsområdena BECC och MERGE, liksom dess nybildade profilområde om naturbaserade lösningar, inte framstår som den stora tillgång för samverkan som de faktiskt är.

Vi skulle också speciellt vilja lyfta samverkansplattformen LU Land – Markanvändning för en hållbar framtid, som är unik när det gäller att angripa temat hållbar markanvändning på ett sektors- och ämnesövergripande sätt. LU Land fokuserar just på utmaningarna vi står inför när det gäller att få den begränsade resursen mark att räcka till för en tryggad livsmedels-, energi- och vattenförsörjning, och samtidigt värna de höga biologiska värdena i området. LU Lands syfte är att stärka samverkan mellan forskning och samhälle kring utmaningar som handlar om hållbar markanvändning i vid bemärkelse. Det handlar inte enbart om jordbruksrelaterade frågor, utan berör lika mycket skogs- och urbana miljöer. LU Land arbetar över disciplins-, aktörs- och sektorsgränser, vilket innebär att utmaningarna angrips utifrån olika vinklar och perspektiv och innefattar både ekologiska, ekonomiska och samhällsvetenskapliga frågeställningar. LU Land har också varit engagerat i arbetet med att skapa ett Biosfärsområde.

Kapitel 12 berör ekosystemtjänster, som är av särskilt intresse för Lunds universitet som värd för det Strategiska Forskningsområdet ”Biodiversity and Ecosystem Services in a Changing Climate”. Ansökan hade vunnit på att integrera en del av de landvinningar som gjorts sedan Millennium Ecosystem Assessment och TEEB när det gäller förståelse och beskrivning av ekosystemtjänster. Vidare, beskrivs ekosystemtjänster i ansökan separat för olika sektorer, vilket gör att man inte fullt ut tydliggör värdet av en landskapsansats inom Biosfärsområdet. Ansökan skulle också ha vunnit på att ta hänsyn till den utveckling som skett inom IPBES, den internationella mångfaldspanelen, när det gäller att fånga de komplexa värdena av biologisk mångfald och ekosystemtjänster/naturnyttor. Beskrivningen av indikatorer för ekosystemtjänster som används för att utvärdera biosfärsområdets tre funktioner bevara, utveckla, stödja avsnitt 12.2, s 107-110 (tabell), borde kopplas till ett resonemang om svårigheten med att använda indikatorer, men är annars rimlig med tanke på vilka data som finns.

Några mer konkreta synpunkter

- På s 16 och s 36 (samt s 173) nämns de strategiska forskningsområdena BECC och MERGE, dock utan beskrivning eller ens fullständigt namn (OBS: det officiella namnet är strategiska forskningsområden, SFO – nu står det ”strategiska forskningsmiljöer”). För att hålla

ansökan ajour med den senaste utvecklingen, föreslår vi att även det nyligen inrättade profilområdet Naturbaserade framtidslösningar ([LU Profile Area: Nature-based future solutions — Lund University](#)) nämns, samt samverkansplattformen LU Land – Markanvändning för en hållbar framtid (båda koordineras från CEC).

- På s 19 (samt s 174) nämns projektet ”Policylab för naturbaserade lösningar i tvärkommunal klimatanpassning”. Projektet är ett innovationsprojekt (inte ett forskningsprojekt), så ändra gärna till att Lunds universitet är **projektledare**. Vi skulle också vilja lyfta här att detta projekt är ett resultat av samverkan mellan Storkriket och samverkansplattformen LU Land. Det bör naturligtvis också uppdateras att projektet nyligen har beviljats. Man kan också fundera på om man vill uttryckligen nämna att policy-labbet handlar om att använda naturbaserade lösningar för klimatanpassning (ett väldigt aktuellt ”koncept”) inom Storkriket för att ytterligare understryka möjligheten till innovation i detta.
- På s 36 används beteckningen ” Centrum för miljö- och klimatforskning”, vilket skall vara ” Centrum för miljö- och klimatvetenskap”.
- På s 36/37, under rubriken Forskning och utbildning, beskrivs tankar kring forskning och utbildning inom Storkriket. I nuvarande form varvas avsnitten om forskning och utbildning, vilket för att det saknas en röd tråd. Vi föreslår att avsnitten ordnas så att ordningen i rubriken följs, dvs först beskrivs forskning, sedan utbildning. Med tanke på att Unesco efterfrågar en plan, så bör det understrykas att åtminstone Lunds universitet är mycket intresserad av att utveckla sitt samarbete med Storkriket framöver. I relation till detta funderar vi också på om forskarrådets roll i att strategiskt utveckla samspelet mellan forskning och biosfärområdet kunde konkretiseras här. Kanske skulle man rentav kunna ge forskarrådet i uppdrag att ta fram en plan så som Unesco efterfrågar?
- På s 37 samt s 177ff beskrivs Miljöövervakningen. Vid Lunds universitet koordineras viktiga delar av den miljöövervakningen som bedrivs i Sverige, tex. Svensk

Fågeltaxering, Svensk Dagfjärilsövervakning samt pilotprojektet kring Pollinatörsövervakning. Detta nämns nu endast väldigt kort som en inledande mening i beskrivningen av Lunds universitet. Vi tycker detta bör lyftas tydligare (och nämnas också i de mer övergripande avsnitten). De två (tre) övervakningsprogrammen som koordineras vid LU är bland de viktigaste som görs i Sverige. Kopplat till arbetet med miljöövervakningen i sig bedrivs också mycket forskning kring fåglars och dagfjärilars tillstånd i olika miljöer och observerade populationsförändringar bl.a. i relation till klimatförändringar. Man har också arbetat mycket med att ta fram olika typer av indikatorer som idag bland annat används för att utvärdera nationella och internationella policyer (t.ex. EU:s jordbrukspolitik).

- På s 144 beskrivs Forskning och innovation i relation till utveckling – även här skulle samverkansplattformen LU Land nämnas, som arbetar för att i samverkan mellan ett flertal discipliner och fakultet vid LU och relevanta samhällsaktörer från en rad olika sektorer för innovativa lösningar kopplade till hållbar markanvändning.
- På s 173 återfinns en kort men väldigt fin beskrivning av den mer övergripande markanvändningsforskningen som bedrivs!
- På s 174 beskrivs bl.a. LU Land. Avsnittet är generellt bra skrivet, men lyfter i nuläget inte den bredd av ämnen som LU land angriper. Vi skulle vilja förtydliga att LU Land inte enbart fokuserar på jordbruksfrågor (eller produktionssystem), utan arbetar brett med temat markanvändning (se den beskrivningen under generella synpunkter ovan). Ett konkret exempel där LU Land och Lunds kommun/Biosfärområdet har samarbetat är Biosfärkonferensen Mötesplats Biosfär, där LU Land var en av tre huvudarrangörer.
- På samma sida beskrivs Hållbarhetsforum. Vill man, skulle man kunna nämna att Hållbarhetsveckan är ett samarbete mellan Lunds kommun och HF.

Stort lycka till i ert fortsatta arbete med Storkriket!

Remissvaret har författats av Centrum för miljö- och klimatvetenskap, Lunds universitet

Skogsstyrelsen
Swantje Oostra
Box 63, 28 121 Hässleholm

swantje.oostra@skogsstyrelsen.se
Tfn 0431-294 87
Växel 036-35 93 00

Lunds kommun
Biosfärområde Storkriket
info@storkriket.se

Yttrande avseende förslag till ansökan till Unesco (FN:s organ för kultur, vetenskap och utbildning) om att bilda Biosfärområde Storkriket, Lund, Sjöbo och Eslövs kommuner, Skåne län

Skogsstyrelsen har beretts möjlighet att yttra sig i rubricerat ärende.

Skogsstyrelsen ser positivt på att bilda ett biosfärområde och stöder ansökan som ger ett mycket genomarbetat, välskrivet och ambitiöst intryck.

Världsarvsklassningen kommer sannolikt innebära en ökning av biologisk mångfald i området vilket skulle vara positivt.

Vi har i nuläget inga ytterligare synpunkter på presenterat underlag och inte heller någon information att tillföra som har bäring på detta.

Vi ansvarar för frågor om skogsbruket och har till uppgift att verka för att landets skogar sköts på ett sådant sätt att de skogspolitiska målen nås. Vi är tillsynsmyndighet, enligt skogsvårdslagen och delar av miljöbalken gällande skogliga åtgärder på skogsmark (mark som lyder under SVL.). Vidare ingår bland våra uppgifter att medverka i frågor om samhällsplanering för en hållbar utveckling och hushållning med naturresurser.

I detta ärende har skogskonsulent Swantje Oostra beslutat.

Swantje Oostra

Remissvar Ansökan till Unesco om att bilda biosfärområde Storkriket.

Detta remissvar är sammanställt av Håkan Schroeder och Johanna Grundström SLU Partnerskap Alnarp, som är en samverkansplattform vid SLU i Alnarp.

SLU Partnerskap Alnarp har uppdraget att utveckla samverkan mellan SLU:s forskning och utbildning för ömsesidig nytta hos akademi och aktörer i näringsliv, branschorganisationer och offentliga aktörer med intressen inom jordbruk, trädgård och skog.

Huvudbudskapet i remissvaret är att SLU:s forskning, utbildning och miljöanalys har hög relevans för att tillvarata möjligheterna genom bildandet av biosfärområdet Storkriket. I ansökan ges dock inte en heltäckande bild av relevant verksamhet. I det följande remissvaret finns komplettering med verksamheter vid SLU som bedöms som relevanta, men det har inte varit möjligt att göra en djupare genomgång eller beskrivning av de olika kompetensområdena inför remissvaret.

SLU Partnerskap Alnarp är en av flera möjliga ingångar till samverkan med SLU inom ramen för utveckling av aktiviteter knutna till biosfärområde Storkriket.

Kommentarer och tillägg per avsnitt och sida följer nedan:

3.1.1. Odlingsmark och kulturlandskap, s. 9

Under rubriken Odlingsmark och kulturlandskap beskrivs jordbrukets användning av odlingsmarken i stor utsträckning utifrån den negativa miljöpåverkan som produktion av mat, biobaserade material och bränslen kan leda till. Att bruka marken för att producera nyttigheter som vi människor behöver innebär en påverkan på miljön. Utveckling av kunskap, nya metoder och teknik lägger grunden till en hållbar utveckling avseende alla tre hållbarhetskategorierna. Genom att bejaka såväl produktions- som miljömål inom ramen för biosfärområdet Storkriket kan platsen och dess aktörer göra betydelsefulla avtryck i samhällets hållbara omställning. En omställning som ställer krav på ökat utbyte av livsmedel, biobaserade material och bränslen från Sveriges odlingsmark. Ökad produktion av livsmedel är i linje med Sveriges livsmedelsstrategi och också en nödvändighet ur ett beredskapsperspektiv som på senare tid av förklarliga skäl blivit alltmer uppmärksammat.

3.2.2. Områdets potential att främja hållbar utveckling, s. 17

På SLU Alnarp finns till exempel avdelningen för Biosystem och teknologi som utforskar samspelet mellan mark, växter, djur, miljö, klimat och människor i system för hållbar produktion av mat och förnyelsebara råvaror.

Förslag på ny skrivning: På SLU Alnarp finns fakulteten för landskapsplanering, trädgård och växtproduktionsvetenskap samt institutionen för sydsvensk skogsvetenskap. Fokus ligger på samspel mellan människa, djur och ekosystem och ett ansvarsfullt brukande av naturresurser för att bidra till hållbar samhällsutveckling och goda livsvillkor.

3.3.1. Forskning och demonstrationsprojekt

Storkrikets roll gällande stöttning av forskning och demonstrationsprojekt är främst som testbädd och möjlig partner i forskningsprojekt. Biosfärområdet kan också bidra med ett nätverk av aktörer samt samverka inom olika områden. En ytterligare uppgift är att sprida vetenskaplig information, både sådan som kommer fram i gemensamma projekt och sådan som handlar om hållbarhet på en mer övergripande nivå.

Bra beskrivning av biosfärområdets roll för att stötta forskning.

Medborgarforskning lyfts allt oftare och kan vara ett bra begrepp att ha med i sammanhanget.

4.7 Genomförandemekanismer, Forskning och utbildning, s. 36-37

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) är fördelat på flera orter varav campusområdet Alnarp ligger nära Storkriket. Här finns 1300 studenter och runt 400 anställda lärare och forskare. Verksamheten i Alnarp är koncentrerad kring ämnen som landskapsarkitektur (inklusive förvaltning och planering), trädgård, växtproduktion, sydsvenskt jord- och skogsbruk, miljöpsykologi, företagande och entreprenörskap. SLU är också huvudman för ridinriktningen årskurs 1 vid universitetsprogrammet hippolog-programmet som ges på Flyinge. Det är en verksamhet med stort avtryck i det omgivande landskapet som ett hästinriktat rekreationslandskap. Eftersom Storkriket domineras av odlingslandskap är SLU en viktig partner rent ämnesmässigt.

Förslag på ny skrivning: Verksamheten i Alnarp är inriktad mot landskapsarkitektur, trädgårds-, växtproduktion- och skogsvetenskap. Exempel på ämnen är odling, växtförädling, växtskydd, animalieproduktion, skogsskötsel, naturvård, företagsledning, landskapsplanering och förvaltning. SLU har förutom forskning och utbildning ett särskilt uppdrag inom miljöövervakning och miljöanalys.

15.1.1 Beskriv på vilket sätt området har potential att fungera som modell för hur en hållbar utveckling kan främjas.

Forskning och innovation, s. 144

På SLU Alnarp finns till exempel avdelningen för Biosystem och teknologi som utforskar samspelet mellan mark, växter, djur, miljö, klimat och människor i system för hållbar produktion av mat och förnyelsebara råvaror.

Förslag på ny skrivning: På SLU Alnarp finns till exempel institutionen för biosystem och teknologi som utforskar samspelet mellan mark, växter, djur, miljö, klimat och människor i system för hållbar produktion av mat och förnyelsebara råvaror. Här finns också institutionerna för växtförädling och växtskyddsbiologi som utvecklar framtidens grödor och hur dessa ska klimatsäkras och skyddas på ett hållbart sätt. Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning kan tillsammans med institutionen för människa och samhälle genom samhällsvetenskapligt inriktad forskning ytterligare bidra till systemperspektiv och tvärvetenskaplig kunskap.

Storkrikets strategi för utveckling, s. 146-146

Följande fem fokusområden ska vägleda arbetet och visar på områden där Storkriket särskilt kan fungera som modellområde:

1. Välmående ekosystem och rik biologisk mångfald
2. Smart förvaltande av vårt vatten
3. Värdefullt odlingslandskap och lantbruk
4. Framgångsrikt samspel mellan stad och land
5. Fantastiska besöksmål och tillgängligt friluftsliv

SLU:s verksamhet och forskning och utbildning understödjer samtliga fokusområden som också ligger väl i linje med SLUs särskilda sektorsuppdrag.

16.1.1. Beskriv de viktigaste befintliga och planerade forskningsprogrammen, forskningsprojekten och övervakningsinsatserna som bedrivs (inklusive inom vilka zoner/områden) och som specifikt rör förvaltningen av biosfärområdet och genomförandet av handlingsprogrammet (hänvisa till variablerna i bilaga I).

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU Alnarp) s 174

Förslag på tillägg i rött:

Sveriges lantbruksuniversitet är fördelat på flera orter varav campusområdet Alnarp ligger nära Storkriket. Här finns runt 1 300 studenter och 400 anställda lärare och forskare. Verksamheten i Alnarp **inriktad mot landskapsarkitektur, trädgårds-, växtproduktion- och skogsvetenskap**. SLU är också huvudman för ridinriktningen åk 1 vid universitetsprogrammet hippolog-programmet som ges på Flyinge. Det är en verksamhet med stort avtryck i det omgivande landskapet som ett hästinriktat rekreationslandskap.

Eftersom Storkriket domineras av odlingslandskap blir SLU en viktig partner rent ämnesmässigt. Forskningen rör främst variablerna ”jordbruk/andra produktionssystem” och ”skogsjordbruk” i bilaga 1.

Verksamheten i Alnarp har ofta en praktisk och praktisknära relevans. SLU har därför ett stort kontaktnät som sträcker sig ut i näringslivet genom flera olika samarbetsprojekt med allt ifrån **lantbruksföretag**, stora livsmedelsföretag till kommuner och myndigheter. **För att stödja samverkan med näringsliv, branschorganisationer och offentlig sektor har SLU flera samverkanplattformar som t ex SLU Partnerskap Alnarp, SLU Tankesmedjan Movium och framtidsplattformarna Future Food, Future Forests, One Health och Urban Futures som är gemensamma för hela SLU.** En stor del av både forskning och undervisning förutsätter exkursioner, studiebesök i och praktiska fallstudier som genomförs inom bland annat Storkrikets gränser. Detta gäller inte minst två nya internationella studieprogram; kandidatprogrammet Forest and Landscape och mastersprogrammet Food and landscape. Vid dessa studieprogram, liksom för examensarbeten på olika nivåer, är exkursioner och projektarbeten i samarbete med avnämare/intressenter viktiga. SLU Alnarp har också en lång historia av forsknings-, utvecklings- och undervisningssamarbeten med park- och miljöförvaltningar för övervaknings och skötsel inom det tilltänkta biosfärområdet. Modellområden och så kallade *living labs* är också viktiga för verksamheten på SLU. En framtida samverkan kommer dessutom att ge tillgång till ett utvecklat nätverk av besöksmål/samarbetspartners i Storkriket.

SLU arbetar i olika forskningsprogram och projekt med att öka kunskapen om hållbara system för produktion av livsmedel och biomassa för olika ändamål. En inriktning som omfattar val av grödor, odlingsystem, användning av biomassa och cirkulära lösningar för ökad hållbarhet. Det finns ett stort kunskapsbehov om hur markanvändningen kan utvecklas för att tillgodose efterfrågan på olika ekosystemtjänster i landskapet. Multifunktionella landskap och former för brukande av landskapets biologiska naturresurser är ett annat exempel på utvecklingsområde.

16.1.2. Sammanfatta tidigare forsknings- och övervakningsinsatserna som rör förvaltningen av biosfärområdet (använd variablerna i bilaga I).

SLU Alnarp, s. 178

Förslag på tillägg i rött:

SLU Alnarp

Institutionen för Biosystem och teknologi (BT) vid SLU Alnarp utforskar samspelet mellan mark, växter, djur, miljö, klimat och människor i system för hållbar produktion av mat och förnyelsebara råvaror. Forskare vid institutionen har genomfört studier av djurvälstånd och beteendets påverkan av väder hos den stora mängd frigående nötkreatur för köttproduktion, som öppethåller Revingeheds

militära övningsområde genom bete. Exempel är projektet *Studier av frigående nötkreatur om termisk närmiljö för köttdjur på Revingehed*. Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning (LAPF) vid SLU Alnarp är en internationellt ledande akademisk miljö för utbildning, forskning, samverkan och miljöanalys i frågor som rör förändring och utveckling av landskapet. Institutionen har ett särskilt fokus på mångfunktionella och dynamiska landskap, som kan bidra till att lösa samhällsutmaningar och skapa livskvalitet. Forskning och undervisning vid institutionen kännetecknas av multi- och tvärvetenskapligt arbete som sträcker sig över konst och design, samhällsvetenskap, humaniora, naturvetenskap, teknik och kombinationer av dessa. Detta bidrar till kunskap med ett helhetsperspektiv, i syfte att forma hållbara och tilltalande landskap. Arbetet är inriktat mot planering, utformning och förvaltning av alla typer av landskap och skalor, till exempel gröna tak, barns lekmiljöer, storskaliga infrastrukturprojekt, samt skötsel av grönytor. Kunskap om landskapets tidsdjup och kulturarv, liksom bevarande och främjande av odlade kulturväxter är viktiga delar. Historiskt sett har arbete inom det tänkta biosfärområdet bedrivits mycket brett. Till exempel genom fältarbete för ekologiska forskarstudier, metodstudier kring historiska källor eller metoder för studier av landskapsrepresentation. Även en stor mängd arbeten med koppling till integrerad landskapsförvaltning, rent generellt governance processer och den Europeiska landskapskonventionen, som innefattar medborgardeltagande, har genomförts. Sammanfattningsvis är en omfattande del av SLU:s inriktning helt i linje med biosfärområdets syften att bidra till hållbar samhällsutveckling, genom att kunna arbeta med lokala modellområden i samverkan med deras användare. SLU ser här att biosfärområde Storkriket erbjuder stora möjligheter till fortsatt samverkan. Ett helhetsmässigt angreppssätt till landskapet som den här forskningen kan bidra med, och som involverar de som lever och bor i landskapet, kommer att bli allt viktigare för att möta samhällsutmaningar med allt större konkurrens om landskapets resurser och värden.

- Institutionen för människa och samhälle har med ämnesområdena Företagsledning och Miljöpsykologi forskning och utbildning som bl a kan bidra till att stärka perspektiven ekonomisk och social hållbarhet. RådNu är en resurs för implementering av kunskap.
- Institutionen för växtskyddsbiologi kan bl a tillföra kunskap för att säkerställa friska grödor. Institutionen för växtförädling kan tillföra kunskap om nya grödor och de skördade produkternas kvalitet.
- Institutionen för sydsvensk skogsvetenskap kan tillföra kunskap inom ämnena skogspolitik, skoglig planering, naturvård, skogshistoria.

16.1.3 Ange vilken typ av infrastruktur som finns i det föreslagna biosfärområdet och vilken roll biosfärområdet kommer att ha när det gäller att stödja sådan infrastruktur.

SLU (Alnarp), s. 179

Vid Institutionen för växtproduktionsekologi Ultuna har det sedan 1980-talet etablerats en mindre försöks-park, Vombsjösänkans pil- och poppelpark, strax öster om Vombsjön.

Förslag på ny skrivning: Sedan 1980-talet finns strax öster om Vombsjön en mindre försökspark, Vombsjösjöns pil- och poppelpark, som etablerats av institutionen för växtproduktionsekolog, SLU Ultuna.

1. BILAGA: MAB-NETS KATALOG ÖVER BIOSFÄROMRÅDEN: BESKRIVNING AV BIOSFÄROMRÅDET

Forskning. s. 213

Inom biosfärområdet ligger Lunds universitet som rankas bland de 100 främsta och i världen. Lunds universitet har pågående forskning i området som berör hållbarhet, relaterat till ämnen som ekologi, geologi, kulturgeografi, ekonomi, juridik och hälsa. Sveriges Lantbruksuniversitet (Alnarp) har ett mer specifikt landskapsorienterat perspektiv och bedriver också aktiv forskning inom området. Samverkan med Malmö universitets hållbarhetsforskning är under uppbyggnad.

Förslag på ny skrivning: Sveriges lantbruksuniversitet (SLU Alnarp) bedriver forskning med fokus på samspel mellan människa, djur och ekosystem samt ett hållbart brukande av naturresurser. SLU har aktiv forskning i biosfärområdet.

Ämne **VB: Remiss - Storkrikets förslag till Unescoansökan**
Från Åsa Forsum <asa.forsum@energimyndigheten.se>
Mottagare info@storkriket.se <info@storkriket.se>
Datum 2023-10-31 09:34

Hej Anna Karin och Ylva

Energimyndigheten tackar för möjligheten att kommentera på ansökan till UNESCO området Storkriket men avstår.

Mvh

//Åsa

Åsa Forsum

Chef enheten för hållbara resurser och system
Energimyndigheten
Tel. +46 (0)16 544 22 55
www.energimyndigheten.se

Följ oss gärna på

[Så behandlar Energimyndigheten personuppgifter](#)

Från: Biosfärområde Storkriket - allmän <info@storkriket.se>

Skickat: den 1 september 2023 14:09

Ämne: Remiss - Storkrikets förslag till Unescoansökan

Hej,

De tre kommunerna Lund, Sjöbo och Eslöv har i samverkan tagit fram ett förslag till ansökan till Unesco (FN:s organ för kultur, vetenskap och utbildning) om att bilda Biosfärområde Storkriket. Ni som myndighet, universiteten och/eller nationell aktör utgör en formell remissinstans för denna ansökan. Missivbrev finns bifogad till denna epost. Övriga dokument och handlingar finns att tillgå på <https://storkriket.se/remiss/>.

Synpunkter ska vara biosfärverksamheten tillhanda senast den 31 oktober 2023.

Vi ser fram emot era synpunkter.

Vänliga hälsningar,
Anna-Karin Poussart & Ylva Nilsson

Kandidatur | Biosfärområde Storkriket

Följ med på resan mot ett nytt Unesco Biosfärområde
www.storkriket.se

[Kandidatur: Biosfärområde Storkriket](#)

@storkriket #storkriket #biosfärområdestorkriket
[Facebook](#) | [Instagram](#) | [Nyhetsbrev](#)

Lunds kommun
Biosfärområde Storkriket
Box 41
221 00 Lund

Datum: 2023-10-26
SMHI Dnr: 2023/1963/10.1
Er referens: Biosfärområde
Storkriket

info@storkriket.se

Yttrande över Förslag till Ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket

SMHI har tagit del av rubricerad remiss och har följande synpunkter. Yttrandet avgränsas till SMHIs kompetensområden klimatanpassning, hydrologi (enbart ytvatten) och meteorologi (inklusive luftmiljö och buller).

Hydrologi

SMHI ska förvalta den svenska hydrologiska infrastrukturen och därigenom inhämta och förmedla kunskaper om landets hydrologiska förhållanden, se 3 §, förordning (2009:974) med instruktion för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, och en del av detta är att genomföra flödes- och vattenståndsmätningar i en stor mängd vattendrag i Sverige.

SMHI bedriver kontinuerliga vattenföringsmätningar i flera av vattendragen som rinner genom Storkrikets område. Mätningarna behövs för att kunna bedöma den hydrologiska situationen på kort och lång sikt. Mätningarna behöver bedrivas på ett sådant sätt att mätserierna kan hållas ihop och användas för det den är avsedd. För detta krävs att serien är homogen och så fri som möjligt från mänsklig påverkan.

Om aktiviteter planeras att utföras i vattendragen där mätningar görs inom ett avstånd på 5 km från stationen behöver SMHI underrättas för att se om åtgärden kan påverka stationerna. Här finns GIS-skikt med SMHIs stationer:

<https://www.smhi.se/data/hydrologi/vattenforing/lansvisa-gis-skikt-med-vattenforingsstationer-1.102165>

SMHI – Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut

Postadress SMHI 601 76 • NORRKÖPING • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01

Huvudkontor SMHI

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 NORRKÖPING

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr
753 40 UPPSALA

SMHI

Besöksadress Sven Källfelts Gata 15
426 71 VÄSTRA FRÖLUNDA

Avdelningschef Magnus Rödin har beslutat i detta ärende som beretts av Maud Goltsis Nilsson (hydrologi), Michaela Borg (klimatanpassning) och Sven Kindell (meteorologi).

För SMHI

Magnus Rödin
Chef Avdelning Samhällsplanering

Ämne **Remiss - Storkrikets förslag till Unescoansökan**
Från Eric De Groat <Eric.DeGroat@nrm.se>
Mottagare info@storkriket.se <info@storkriket.se>
Datum 2023-09-18 11:39

Hej,

Tack för inbjudan att lämna synpunkter på förslag till ansökan. Det är vår bedömning att vi inte har något att tillföra och ber att få önska er lycka till i den fortsatta processen.

Med vänlig hälsning,

Eric

Eric De Groat

Enhetschef
Enheten för samordning, utredning och förvaltning
Naturhistoriska riksmuseet
Box 50007 | 104 05 Stockholm
08-519 55 170 | 070-2107934

Ämne **Remiss - Storkrikets förslag till Unescoansökan**
Från Johan Lindell <Johan.Lindell@vr.se>
Mottagare info@storkriket.se <info@storkriket.se>
Kopia registrator <registrator@vr.se>
Datum 2023-09-04 10:42

-
- Missiv (följebrev) till Storkrikets förslag till Unescoansökan.pdf(~313 KB)
-

Hej!

Tack för möjligheten att ge synpunkter på er Unescoansökan.

Vetenskapsrådet har inga synpunkter på ansökan.

Med vänliga hälsningar.

Johan Lindell

Johan Lindell
Avdelningschef/Head of departement
Avdelningen för forskningspolitik/Dept. of Research Policy

Vetenskapsrådet/Swedish Research Council
Hantverkargatan 11 B
SE-112 21 Stockholm, SWEDEN

Tfn/Phone: +46 8 546 44 000
Mobil +46 72 9620829
joan.lindell@vr.se
www.vr.se

Från: Biosfärområde Storkriket - allmän <info@storkriket.se>

Skickat: den 1 september 2023 14:09

Ämne: Remiss - Storkrikets förslag till Unescoansökan

Hej,

De tre kommunerna Lund, Sjöbo och Eslöv har i samverkan tagit fram ett förslag till ansökan till Unesco (FN:s organ för kultur, vetenskap och utbildning) om att bilda Biosfärområde Storkriket. Ni som myndighet, universiteten och/eller nationell aktör utgör en formell remissinstans för denna ansökan. Missivbrev finns bifogad till denna epost. Övriga dokument och handlingar finns att tillgå på <https://storkriket.se/remiss/>.

Synpunkter ska vara biosfärverksamheten tillhanda senast den 31 oktober 2023.

Vi ser fram emot era synpunkter.

Vänliga hälsningar,
Anna-Karin Poussart & Ylva Nilsson

Kandidatur | Biosfärområde Storkriket
Följ med på resan mot ett nytt Unesco Biosfärområde
www.storkriket.se

Ämne **Angående Remiss - Storkrikets förslag till Unescoansökan**
Från Arvid Bring <Arvid.Bring@formas.se>
Mottagare info@storkriket.se <info@storkriket.se>
Datum 2023-09-05 16:18

Hej!

Formas avböjer att lämna några synpunkter på rubricerat ärende.

Vänliga hälsningar,

Arvid Bring

Arvid Bring
Biträdande avdelningschef/analytiker, Docent

Formas – ett forskningsråd för hållbar utveckling

073-078 40 28, 08-775 40 28, www.formas.se

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

YTTRANDE

SLU ID: SLU.ua.2023.2.6-3064

2023-09-06

info@storkriket.se

Yttrande över remiss från Biosfärområde Storkriket gällande Storkrikets förslag till Unescoansökan

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, avstår från att lämna synpunkter på rubricerad remiss då SLU är involverat i projektet.

På uppdrag av rektor Maria Knutson Wedel

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av rektor Maria Knutson Wedel efter föredragning av koordinator Linda Ferngren.

Maria Knutson Wedel

Linda Ferngren

Regionala utvecklingsnämnden

YTTRANDE

Avsändare Camilla Anderson
Samhällsplanerare
040-675 32 36, 0725-97 14 66
camilla.anderson@skane.se

Datum 2023-10-25
Ärendenummer 2023-RU000241

Adressat
Biosfärområde Storkriket
Lunds kommun
info@storkriket.se

Yttrande över förslag om ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket.

Region Skåne har mottagit ovanstående remiss för synpunkter.

Bakgrund

Hösten 2020 utsåg den svenska programkommittén för Unesco (FN:s organ för kultur, vetenskap och utbildning) Vombsjösjönsänkan (numera Storkriket) till ett kandidat område för att bli utnämnt till Sveriges åttonde biosfärområde. Under våren 2021 påbörjades själva kandidaturarbetet, samordnat av Lund, Sjöbo och Eslövs kommuner.

Biosfärområden är av Unesco internationellt erkända områden med höga och unika natur- och kulturvärden. Områdena ska bidra till att förbättra relationen mellan människa och natur och skapa modellområden för hållbar utveckling i världen. Centralt i alla biosfärområden är att arbetet ska genomföras genom funktionerna bevara, utveckla, stödja. Ett biosfärområde innebär inget skydd i juridisk mening och medför heller inga ytterligare inskränkningar vad gäller markanvändningen, exploatering eller allemansrätt.

Region Skånes synpunkter

Region Skåne vill inledningsvis lyfta att det är mycket positivt att Lunds kommun, Sjöbo kommun och Eslövs kommun samverkar både med

tillgänglighet till olika hållplatser i området. Det pågår vidare ett utvecklingsarbete där Region Skåne söker nya, mer attraktiva lösningar för anropsstyrd trafik. Det finns dock ännu inget utvecklat koncept för detta.

Cykelinfrastruktur

Region Skåne ser att många av utvecklingsambitionerna i ansökan kan förstärkas av att tydligare inkludera cykelinfrastruktur, något som även stöds av svenska biosfärskommitténs rekommendation om ökat fokus på sammanknuten infrastruktur. En utvecklad cykelinfrastruktur är en viktig del av ett hållbart samhälle, både ur ett ekologiskt och sociokulturellt perspektiv. *Regionplan för Skåne 2022–2040* lyfter perspektivet tydligt i planeringsprincip *2.1 i - Satsa på stärkt infrastruktur för fotgängare och cyklister och stärk deras roll i samhällsplaneringen. Förbättra kopplingar för gång och cykel till kollektivtrafiken* samt *2.1 ii - Bygg ut och förbättra den regionala cykelinfrastrukturen*.

I Skåne finns goda möjligheter att genomföra vardagsresor med cykel, exempelvis pendling mellan mindre orter och större tätorter med många arbetsgivare. Cykelinfrastruktur kan underlätta vardagslivet och leda till andra positiva effekter som till exempel förbättrad folkhälsa och stadsmiljö.

Cykelinfrastruktur kan också med fördel lyftas i relation till fokusområde *5. Fantastiska besöksmål och tillgängligt friluftsliv* då tillgängligheten till besöksmål med cykel gynnar både lokalbefolkning och cykelturism. Stöd finns exempelvis i *Regionplan för Skåne 2022–2040* och planeringsprincip *3.4 ii - Förbättra närbarheten till Skånes natur- och kulturmiljöer genom hållbart resande för att gynna friluftsliv och turism*.

Ansökan beskriver även en ansats till ett gemensamt krafttag kring kollektivtrafikfrågor för att gynna området i stort. Detta bör även inkludera cykelinfrastruktur eftersom cykeln kan vara ett viktigt komplement till kollektivtrafiken då lokala anslutningsresor kan genomföras på cykel. När cykeln och kollektivtrafiken ska underlätta för varandra är det viktigt att det finns goda cykelparkeringsmöjligheter i anslutningspunkterna.

Grönstruktur

Det föreslagna biosfärområdet har mycket stor betydelse för rekreation och friluftsliv för stora delar av Skåne. Ansökan kan med fördel ta upp vikten av att verka för att utveckla en sammanhängande grönstruktur för såväl rekreativa som ekologiska värden och behov i enlighet med *Regionplan för Skåne 2022–2040* och planeringsprincipen *3.1 ii - Verka för att utveckla ett sammanhängande och finmaskigt nät av grönstråk*. Inom biosfärområdet

betydelse och en kartläggning av näringsliv, service och faciliteter med koppling till natur och friluftsliv samt utvecklingsmöjligheter.

Region Skånes utvecklingsuppdrag och ansvar som remissinstans

Region Skåne yttrar sig över förslag om ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket utifrån nedanstående ansvar.

Region Skåne har ansvar för vård och hälsa i Skåne samt ett samordnande ansvar för Skånes utveckling, enligt lag om regionalt utvecklingsansvar (2010:630). Detta ansvar innebär att utarbeta och fastställa en strategi för regionens utveckling och samordna insatser för genomförandet av denna samt att upprätta och fastställa planer för regional transportinfrastruktur. Region Skåne är också enligt lag om kollektivtrafik (2010:1065) regional kollektivtrafikmyndighet i Skåne län, vilket innebär det politiska och ekonomiska ansvaret för den samhällsfinansierade kollektivtrafiken.

Region Skåne ansvarar för den regionala fysiska planeringen i länet och har genom detta ett regionplaneuppdrag enligt plan- och bygglagen (2010:900). Genom regionplaneuppdraget arbetar Region Skåne med att tydligare koppla samman det regionala utvecklingsansvaret och kommunernas översiktsplanering. Dessutom utgör Region Skåne formell remissinstans avseende översiktsplaner enligt plan- och bygglagen (2010:900) och enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) avseende riktlinjer för bostadsförsörjning.

Enheten för regional planering samordnar Region Skånes handläggning av detta ärende. Beslut fattas med stöd av regionala utvecklingsnämndens beslut 2023-02-17 § 19.

Region Skåne ser fram emot fortsatt samverkan med Biosfärområde Storkriket inom Region Skånes ansvarsområden.

Med vänlig hälsning,

Lina Wedin
Chef, enheten för regional planering

Ämne **Yttrande från Trafikverket: Ansökan Storkriket**
Från <simon.isberg@trafikverket.se>
Mottagare <info@storkriket.se>
Datum 2023-10-31 14:52

Trafikverkets ärendenummer: TRV 2023/92828

Remiss gällande förslag till ansökan till Unesco om bildande av biosfärområde Storkriket

Trafikverket ser sig som en viktig aktör inom ett antal områden och deltar gärna i framtida dialoger gällande projekt inom ramen för biosfärområdet.

Bland annat driver Trafikverket relevant arbete med att minimera barriäreffekterna av statlig infrastruktur samt utveckling av kollektivtrafik inom Storkriket.

Trafikverket har i övrigt inga synpunkter.

Avsändaren har bedömt att meddelandet inte innehåller någon sekretessbelagd information enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Med vänlig hälsning

Simon Isberg

Biträdande samhällsplanerare

simon.isberg@trafikverket.se

Direkt: 010-12 34 031

Trafikverket

211 18 Malmö

Besöksadress: Neptunigatan 52

Telefon: 0771-921 921

trafikverket.se

[Facebook](#) | [YouTube](#) | [Twitter](#) | [LinkedIn](#) | [Instagram](#)

Samtliga remisser och beslut till Trafikverket ska skickas till trafikverket@trafikverket.se eller:

Trafikverket

Ärendemottagningen

Box 810

781 28 Borlänge

Handläggaren är konsult på Trafikverket. / The administrator is a consultant at Trafikverket (Swedish Transport Administration).

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

Johansson Horner, Ingrid
Tel: 010-698 14 06
Ingrid.johansson-horner
@naturvardsverket.se

YTTRANDE
2023-10-30

Ärendenummer
NV-06164-23

Lunds kommun
Biosfärområde Storkriket
Anna-Karin Poussart/Biosfärkontoret
Box 41
221 00 Lund
anna-karin.poussart@lund.se

Remiss Biosfär Storkriket ansökningsformulär för biosfärområde

Naturvårdsverkets ställningstagande

Naturvårdsverket gör den samlade bedömningen att Storkriket har goda förutsättningar att bli ett biosfärområde.

Skäl

Grundläggande för biosfärområden är att biologisk och kulturell mångfald ska bevaras samtidigt som social och ekonomisk utveckling gynnas. Dokumentation i ansökan är omfattande och ger en bild av ett område rikt på natur- och kulturmiljövärden, en bred kunskapsbas samt ett stort och brett lokalt engagemang som lett fram till beslutet om att vilja bli biosfärområde.

Föreslagna fokusområden - Välmående ekosystem och rik biologisk mångfald; Smart förvaltande av vårt vatten; Värdefullt odlingslandskap och lantbruk; Framgångsrikt samspel mellan stad och land och Fantastiska besöksmål och tillgängligt friluftsliv. Här kan Biosfär Storkriket genom utvecklade arbetssätt, metoder och erfarenheter fungera som modell och inspiration för andras hållbarhetsarbete. Ansökan är omfattande, väl genomarbetad och tyder på ett gediget förarbete. Samspelet mellan stad och land samt kultur som stödprocess utmärker Storkriket jämfört med andra svenska biosfärområden och kan därmed bli ett värdefullt tillskott i biosfärprogrammet.

Synpunkter på ansökan

Enligt önskemål i ansökan lämnas synpunkter enligt nedanstående rubriker.

- Synpunkter kring det presenterade förslaget på organisation.

Naturvårdsverket anser att den föreslagna hybridorganisationen är ett intressant grepp men gör det viktigt att reglera ansvarsförhållanden och inflytande i densamma. Det är viktigt att, som föreslås, avtal med ingående kommuner tecknas om långsiktigt deltagande och finansiering.

Den breda representationen i förstudien och den långvariga förankringsprocessen är en stor fördel för det kommande arbetet och ger en plattform för fortsatt och utökad samverkan.

- Synpunkter kring det presenterade förslaget på strategi – innehållande mål, fokusområden och stödprocesser.

Bilagan klargör en del av det som är något svårt att greppa i ansökningsformuläret. Kopplingen mellan mål, fokusområden och stödprocesser blir här tydlig i figuren. Bra även med kopplingen mellan färdplanen och strategin.

Målen är övergripande och därmed vaga. Det är angeläget med en målnivå som är möjlig att följa upp, såsom vad ska göras, av vem och till när, och som konkreta projekt och samarbeten kan kopplas till.

På sid 113 sammanfattas områdets utmaningar i höga målsättningar, relativt små resurser samt svårigheter att få långsiktiga engagemang. Tydligare förslag och exempel på hur dessa utmaningar ska hanteras, exempelvis fler utfästelser från fler aktörer, skulle stärka ansökan. Det är oklart om kommunernas bidrag och deltagande framöver är säkrade genom avtal då det nämns som ett förslag.

Det finns en viss vaghet i vad som kan eller skulle kunna göra i framtiden. Strategin listar många exempel på möjliga arbetsområden. Finns det mer av utfästelser från inblandade skulle det stärka ansökan.

- Berätta gärna hur du eller den organisation du företräder kan och vill engagera dig/er i biosfärområdets utveckling och måluppfyllnad.

Naturvårdsverket har en tydlig roll som representant i den nationella kommittén.

- Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på finansiering?

Naturvårdsverket anser att det är en förutsättning att det finns avtal om kommunernas del i grundfinansieringen. Detta för att ge arbetet långsiktighet samt möjlighet att aktivt arbeta med att ta in projektmedel som växlar upp grundfinansieringen. Med tanke på att det är ett särskilt fokus på kultur som stödprocess kan kanske fler finansiärer vara tänkbara.

För Naturvårdsverket

Anette Andersson
enhetschef

Ingrid Johansson Horner
handläggare

Ang. remiss om förslag till ansökan till Unesco (FN:s organ för kultur, vetenskap och utbildning) om att bilda Biosfärområde Storkrike

I lärarutbildning och skolverksamhet spelar närhet till och kunskap om natur, ekosystem och biodiversitet en viktig roll. Särskilt i tider av stor oro och klimathot hos skolungdomar och vuxna behövs exempel på hur vi skapar hållbar förändring. Platser för lärandeaktiviteter och rekreation är av strategiskt värde. Ämnesdidaktiska studier för kunskapsbildning och pedagogiska insatser för att stärka vetenskapligt grundade uppfattningar och stödja såväl socio-ekonomiska, socio-kulturella som sociopolitiska debatter är nödvändiga. I den lärande- och utbildningskontext Malmö universitet utgör är det signifikant att Biosfärområdet Storkrike kommer till stånd enlighet med ansökan som Lund, Sjöbo och Eslöv tagit fram.

Storkens roll i sitt naturliga ekosystem är helt enkelt så central att arten fungerar som en signalart: där den vita storken trivs, där trivs också en mycket lång rad av andra organismer som alla måste finnas där för att storken, som är en karnivor och toppredator, ska kunna finnas där. Storken kräver helt enkelt en rik biologisk mångfald i sin omgivning! Det är många fågelarter som liksom den vita storken har gått starkt tillbaka på grund av utdikning och torrläggning av jordbrukslandskapet: storspov, tofsvipa, brushane, rödspov för att bara nämna några få. Men på senare år har vi sett att det hos politiker, planerare och andra beslutsfattare sakta men säkert växer fram en spirande insikt om vikten av våtmarker! Stödet för torrläggningåtgärder har upphört och numera kan markägare i stället få stöd för anläggandet av nya våtmarker! Framtiden ser nu ljus ut för de vita storkarna och för varje ny vår hörs deras karaktäristiska näbbklapper på allt fler platser i det skånska landskapet!

Den vita storken är en stark symbol på flera plan. Fågeln är en grafisk fullträff i sin bländvita fjäderdräkt med kontrasterande svarta vingfjädrar och sin iögonenfallande stora röda näbb och sina långa röda ben! Storkens naturliga beteende knyter den nära människan och hennes boningar och till det öppna, brukade jordbrukslandskapet. Det slutna skogslandskapet passar inte den vita storken. Man vet genom arkeologiska undersökningar av kökkenmöddingar att storken kom till vårt land först på 1400-talet. Då blev landskapet allt öppnare genom skogsavverkning och betesdrift. Storkens vana att bygga sitt bo på eller mycket nära mänsklig bebyggelse gav henne tidigt rollen att vara den som levererade de nyfödda barnen i ett knyte, buret i näbben. Och fortfarande kallas de små röda födelsemärken som nyfödda barn kan ha för just "storkbett"! Och sägnen sa att där storken byggde sitt bo, där skulle hushållet välsignas med många barn! Följaktligen har storken heller aldrig varit föremål för jakt och den ärevärdige prof. Sven Nilsson konstaterar 1858 i sitt mastodontverk *Skandinavisk Fauna* att: "Köttet är odugligt." Härtill kom att storken hade den goda smaken att inte nalla av bondens utsäde eller spirande grödor. I stället gjorde storken god nytta kring gård och tun genom att den med förtjusning spisade både råttor och möss!

Malmö 2024-01-11

Birgitta Nordén, Dr. pedagogik och naturvetenskapernas didaktik

[<https://mau.se/en/persons/birgitta.norden/>] birgitta.norden@mau.se

Institution: Naturvetenskap, Matematik, Samhälle vid Fakulteten Lärande och Samhälle, Malmö universitet.

i samråd med

Staffan Åkeby, Ledningsgruppen för Storkprojektet. Ornitolog och f.d. djurparkschef

[<https://www.akeby.nu/>] staffan@akeby.nu

Kandidatur: Biosfärområde Storkriket

Kommuner

Kommunstyrelsen

Plats och tid	Rådhuset, lokal Ture Petersson kl. 17:00-18:55
Beslutande	Johan Andersson (S) (ordförande) Catharina Malmberg (M) (vice ordförande) Anna Lorentzson (L) Agneta Nilsson (S) Tony Hansson (S) Bengt Andersson (M) Janet Andersson (S) Fredrik Ottesen (SD) (2:e vice ordförande) Ted Bondesson (SD) Cvetanka Bojcevska (SD) Samuel Estenlund (KD) Jasmina Muric (C) Alexandra Nikoleris (V)
Ej tjänstgörande ersättare	Christine Melinder (M) David Westlund (S) Peter Sjögren (M) Eva Bengtsson (S) Jan-Åke Larsson (S) Mikael Wehtje (M) Henrik Månsson (S) Ronny Thall (SD) Linus Walemo (SD) Anna Osvaldsson (KD) Krister Carlberg (C) Göran T Andersson (MP)
Övriga närvarande	Helena Heintz (kommunsekreterare) Eva Hallberg (kommundirektör) Mattias Larsson (ekonomichef) Måns Berger (utvecklingsstrateg) Annika Söderman (kommunekolog)
Utses att justera	Catharina Malmberg (M)
Justeringens plats o tid	Stadshuset, Eslöv, 2023-10-31
Protokollet omfattar	§185

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

Sekreterare _____
Helena Heintz

Ordförande _____
Johan Andersson (S)

Justerande _____
Catharina Malmborg (M)

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Kommunstyrelsen

---

§ 185

KS.2023.0497

Remiss gällande Storkrikets förslag till Unescoansökan**Ärendebeskrivning**

Det har tagits fram ett förslag till ansökan om att bilda biosfärområde Storkriket och förslaget är nu ute på remiss. 2014 gavs miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att delta i en förstudie om att skapa ett biosfärområde i Vombsjösänkan (§ 155, 2014). Kommunstyrelsen antog 2020 förstudien och en avsiktsförklaring (§ 56, 2020). Under 2022 beslutades om att utöka biosfärområdet, att ändra namnet till Storkriket samt att anta ett gemensamt samarbetsavtal (§ 161, 2022).

Ansökan omfattar en heltäckande bild av det tilltänkta biosfärområdet, finansiering, organisation och en strategi som beskriver formerna för det framtida arbetet. Eslövs kommuns yttrande är övervägande positivt men lyfter ett antal synpunkter att beakta.

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut; Remiss gällande ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket
- Förslag till yttrande; Remiss gällande ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket
- Följebrev till remiss gällande Storkrikets förslag till Unescoansökan
- Förslag till Ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket
- Guide till förslag till Ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket
- Bilaga 3 - Förslag till Storkrikets strategi 2023–2025 - med mål, stödprocesser och fokusområden

Beredning

Biosfärområden är av Unesco internationellt erkända områden med höga och unika natur- och kulturvärden. Områdena ska bidra till att förbättra relationen mellan människa och natur och skapa modellområden för hållbar utveckling i världen. Människor ska kunna bo och utvecklas i biosfärområden och fokus ligger på att

testa ny kunskap och praktik för att hitta ett hållbart samspel mellan människan och lokala naturvärden. Arbetet initierades redan 2008 och hösten 2020 utsåg den svenska programkommittén för Unesco (FN:s organ för kultur, vetenskap och utbildning) Vombsjösänkan till en officiell kandidat för att bli utnämnt till Sveriges åttonde biosfärområde. Under våren 2021 påbörjades själva kandidaturarbetet, samordnat av Lund, Sjöbo och Eslövs kommun. Arbetet har nu resulterat i ett förslag till den formella slutansökan till Unesco. Under processens gång har området

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Kommunstyrelsen

---

utvidgats till att omfatta hela Lund och Sjöbo kommun samt de södra delarna av Eslövs kommun. Det tilltänkta biosfärområdet har även bytt namn från Vombsjösjänkan till Storkriket (§ 161, 2022).

I förslaget är Storkriket cirka 110 000 hektar stort och omfattar runt 150 000 invånare. I Storkriket möter unika geologiska förutsättningar, hög biologisk mångfald och intressant kulturhistoria en kraftigt växande region där många människor är beroende av områdets livsmedelsproduktion, vattenförsörjning och möjlighet till rörelse och friluftsliv. Det gör Storkriket till en plats där många utvecklingsfrågor väcks till liv och där vi med gemensamma krafter, forskning och nya idéer kan visa världen att samspelet är möjligt. Människor i och kring ett biosfärområde kan gynnas på olika sätt beroende på sysselsättning och intressen. Ett biosfärområde fungerar som en arena för samverkan, för att stötta lokala initiativ och skapa gemenskap. Därtill ökar möjligheterna till att få finansiella medel till forskning och olika projekt. Statusen och biosfärområdets arbete skapar även ett hållbart och attraktivt område att leva i och besöka.

I förslaget ska Storkrikets verksamhet vara organiserat som en hybridorganisation. Den ena sidan av biosfärområdets organisation utgörs av en gemensam politisk beredning/eller utskott och skapar ett stabilt ägandeskap och samarbete mellan kommunerna. Den andra sidan av organisationen, Storkrikets biosfärförening, möjliggör inkludering, brett deltagande och ökade kontaktytor.

För att arbeta med kandidaturen har det etablerats ett biosfärkontor som är lokaliserat till Lund. Under kandidaturen är grundfinansieringen för biosfärkontoret ca 1,7 mkr årligen varav Eslövs kommun står för 171 tkr. När Storkriket väl har blivit ett formellt biosfärområde kommer grundfinansieringen öka till 3,7 mkr årligen varav Eslövs kommun ska stå för 400 tkr. Mellan 1 september och 31 oktober år 2023 har alla som vill möjlighet att tycka till om Storkrikets Unescoansökan. Synpunkterna kommer sedan tas i beaktan i färdigställande av den slutgiltiga ansökan. Det slutgiltiga förslaget ska godkännas av kommunfullmäktige i alla tre kommuner i början på år 2024. Sedan ska ansökan skickas till först regeringen och därefter Unesco för godkännande. Om ansökan godkänns i alla led kan Storkriket utnämnas till ett biosfärområde under sommaren år 2025.

Eslövs kommun ser överlag positivt på förslaget till ansökan. Ansökan är mycket omfattande och ger en heltäckande bild av det tilltänkta biosfärområdet. Eslövs kommun ser positivt på val av fokusområden, budgetens omfattning samt organisationens utformning. Att kulturen får en så pass framträdande roll är också en styrka i ansökan. Eslövs kommun framför dock ett antal synpunkter i sitt yttrande. Synpunkterna handlar framförallt om att målstrukturen i ansökan bör förtydligas, att

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Kommunstyrelsen

---

målen bör bli tydligare och snävare samt att fokusområdena bör bli skarpare och spegla målen bättre.

Yrkanden

Catharina Malmborg (M) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut med revideringen att följande text utgår ur förvaltningens förslag till yttrande: *Eslövs kommun vill lyfta fram två målsättningar som bör förtydligas i fokusområdena. Inom ramen för fokusområdet värdefullt odlingslandskap och lantbruk bör det framgå att Storkriket ska stödja övergången från ett konventionellt till ett ekologiskt jordbruk. Det framstår som märkligt att biosfärområdet inte tar ställning för en övergång till ett mer ekologiskt jordbruk när man samtidigt lyfter fram användande av bekämpningsmedel och konstgödsel som två stora utmaningar. Eslövs kommun har en längre tid verkat för en övergång mot mer ekologiskt jordbruk, både genom sitt markinnehav och sin inköpsverksamhet. Den andra målsättningen som bör framgå i fokusområdena är att de berörda kommunerna gemensamt identifierar de aspekter i den översiktliga planeringen där man bör samverka. Detta är av stor vikt för att få till en gemensam inriktning för biosfärområdet.* Agneta Nilsson (S), Fredrik Ottesen (SD), Jasmina Muric (C), Anna Lorentzson (L), Samuel Estenlund (KD) och Bengt Andersson (M) instämmer i yrkandet.

Alexandra Nikoleris (V) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordförande ställer proposition på yrkandena och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med Catharina Malmborgs (M) m fl yrkande.

Beslut

- Kommunstyrelsen godkänner reviderat förslag till yttrande från förvaltningen gällande ansökan till Unesco om att bilda biosfärområde Storkriket och översänder det till biosfärverksamheten.

- Paragrafen justeras omedelbart.

Beslutet skickas till

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden
Storkriket

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

2023-10-31
Måns Berger
+4641362656
mans.berger@eslov.se

Yttrande över remiss; gällande ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket

Sammanfattning

Eslövs kommun ser positivt på förslaget till ansökan. Ansökan är mycket omfattande och ger en heltäckande bild av det tilltänkta biosfärområdet. Eslövs kommun ser positivt på val av fokusområden, budgetens omfattning samt organisationens utformning. Att kulturen får en så pass framträdande roll är också en styrka i ansökan. Eslövs kommun vill dock framföra ett antal synpunkter kring ansökan, framförallt gällande förslaget till strategi med dess mål och fokusområden.

I remissens följebrev uttryckte Storkriket en önskan att yttranden ska följa en viss struktur och sorteras in under fyra rubriker för att underlätta remissbearbetningen. Eslövs kommuns yttrande kommer därför att följa den av Storkriket föreslagna strukturen.

Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på organisation?

Eslövs kommun ser positivt på förslaget till organisation. Organisationen är nytänkande och ger goda förutsättningar för att skapa delaktighet bortom de kommunala organisationerna. Att biosfärkontoret lokaliseras till Lund är en rimlig lösning. Det kommer dock krävas att biosfärkontoret utvecklar arbetssätt och metoder för att ha en god närvaro i samtliga tre kommuner.

Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på strategi – innehållande mål, fokusområden och stödprocesser?

Förtydliga målstrukturen

Målstrukturen består av en övergripande målsättning, fyra mål, sex stödprocesser och fem fokusområden. Därutöver tillkommer tre huvudfunktioner samt en beskrivning av hur dessa huvudfunktioner ska

uppfyllas. Omfattningen gör att målstrukturen upplevs som invecklad. Eslövs kommun anser att målstrukturen bör förtydligas, framförallt i själva ansökan. Detta gäller särskilt relationen mellan huvudfunktioner och mål.

Tydligare och snävare mål

Eslövs kommun är medvetna om att målen är utformade för att vara i linje med den globala färdplanen för biosfärområden. Eslövs kommun bedömer dock att målen blir mycket omfattande, vaga och bitvis svårbegripliga. Eslövs kommun anser att målen bör omformuleras så att de blir snävare och tydligare. Detta gäller särskilt mål 3 som lyder: "Främja biologisk mångfald- och hållbarhetsvetenskap, utbildning för hållbar utveckling och kapacitetsuppbyggnad". Vad som åsyftas med biologisk mångfald- och hållbarhetsvetenskap är otydligt. Det finns idag flera universitet i Sverige som erbjuder kurser och program i hållbarhetsvetenskap. Eslövs kommun förutsätter att det inte endast är dessa som åsyftas. Målet bör omformuleras så att det tydligt framgår att syftet är att främja vetenskap som berör områdena biologisk mångfald och hållbar utveckling oavsett institution.

Fokusområden som bättre speglar målen

Eslövs kommun anser att valet av fokusområden är relevanta och lagom många i antal. För att motivera valet av fokusområden ytterligare hade det varit en styrka för ansökan om det i Strategin tydligare framkom vilka de huvudsakliga utmaningarna är, samt hur fokusområdena svarar upp mot dem. Då målen är väldigt omfattande så klarar inte fokusområdena av att täcka in hela målbilden. Det uppstår därför ett glapp mellan mål och fokusområden. Följande aspekter är de som framförallt bör förtydligas:

- Hur ska fokusområdena bidra till att skapa rättvisa och hälsosamma samhällen och ekonomier?
- Hur ska fokusområdena bidra till att begränsa klimatförändringarna?

För att minska glappet mellan mål och fokusområden kan dels målen bli snävare och tydligare och dels fokusområdena skarpere.

Eslövs kommun ser positivt på att fokusområdena beskriver den lokala kontexten på ett utförligt sätt. Fokusområdena är dock ganska vaga avseende vad man avser göra framöver. Ifall det är för tidigt i processen att tydligare beskriva vad man avser göra så skulle fokusområdena istället kunna förtydligas avseende vad man vill uppnå. Det kan exempelvis handla om samverkan kring utveckling av vandringsleder, kollektivtrafik och skydd av värdefull natur.

Berätta gärna hur du eller den organisation du företräder kan och vill engagera dig/er i biosfärområdets utveckling och måluppfyllnad.

Eslövs kommun avser att fortsätta vara aktiva i biosfärområdets samtliga nivåer.

Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på finansiering?

Eslövs kommun vill understryka vikten av att biosfärområdet söker externa medel för att kunna växla upp den kommunala och nationella finansieringen. För att det ska vara möjligt krävs det att Storkriket har en tillräcklig grundfinansiering. Eslövs kommun bedömer att förslaget till grundfinansiering är rimligt men att det är viktigt att föra en dialog för att säkerställa att det finns en tillräcklig finansiering över tid.

Fler synpunkter, idéer och förslag om ansökans innehåll:

Eslövs kommun är medvetna om att strukturen i ansökan är delvis styrd utifrån en given mall. Strukturen är dock bitvis svår att följa och ansökan blir emellanåt repetitiv.

Eslövs kommun ser positivt på att kulturen får en så framträdande roll i ansökan.

En av biosfärområdets huvudfunktioner är att bidra till en utveckling av området. I ansökan beskrivs hur Storkriket kan bidra till funktionen genom att ” [...] främja en sociokulturellt och ekologiskt hållbar ekonomisk och samhällelig utveckling”. Eslövs kommun anser att det behöver förtydligas vad som avses med en sociokulturellt hållbar utveckling då det gängse sättet att beskriva hållbar utveckling är utifrån tre dimensioner, en social, en ekonomisk och en ekologisk.

Avslutningsvis anser Eslövs kommun att etableringen av biosfärområdet är en viktig strategisk satsning i utvecklingen av den södra delen av kommunen. Förslaget till ansökan är mycket omfattande. Det är en gedigen och intressant genomgång av hela det område som förhoppningsvis snart ska utgöra biosfärområde Storkriket. Kommunen ser mycket positivt på det grundliga arbete som lagt ner på att ta fram ansökan och ser fram emot att ta del av den slutgiltiga ansökan i början av nästa år.

Måns Berger
Utvecklingsstrateg

SAMHÄLLSBYGGNADSEKTOR
Strategiska enheten

Lunds kommun
Biosfärområde Storkriket
info@storkriket.se

Yttrande över förslaget till ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket

Höors kommun har med stort intresse tagit del av förslaget till ansökan om att bilda Biosfärområde Storkriket men avstår från att lämna synpunkter.

Rolf Carlsson
Samhällsbyggnadschef, beslutande på delegation från Kommunstyrelsen

Åsa Abrahamsson
Kommunekolog/miljö- och hållbarhetssamordnare, föredragande

§ 162

Dnr 2023/229

Remiss - Storkrikets förslag till Unescoansökan**Kommunstyrelsens beslut**

Kommunstyrelsen ställer sig bakom förslaget i sin helhet utan något att erinra.

Deltar ej i beslutet

Ledamöter från sverigedemokraterna deltar inte i beslutet (protokollsanteckning, bilaga)

Sammanfattning

De tre kommunerna Lund, Sjöbo och Eslöv har i samverkan tagit fram ett förslag till ansökan till Unesco (FN:s organ för kultur, vetenskap och utbildning) om att bilda Biosfärområde Storkriket. Ansökan utgår ifrån en mall formad av Unesco och innehåller beskrivningar av områdets olika värden (natur, kultur, turism, ekonomi), förutsättningar och utvecklingsmöjligheter.

En remiss har skickats ut, 31 augusti 2023, för möjligheten att ge synpunkter på ansökan.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut, daterad 4 oktober 2023 § 138
Tjänsteskrivelse, remiss – Storkrikets förslag till Unescoansökan 2023-09-26
Missiv - foljebrev till Storkrikets förslag till Unescoansökan 2023-09-01

Remiss - <https://storkriket.se/remiss/>

Förslag till beslut på sammanträdet

Fredrik Hellwig (KD) yrkar på återremiss av ärendet.

Beslutsgång

Ordförande ställer frågan om ärendet skall avgöras idag eller skickas på återremiss och finner att ärendet skall avgöras idag.

Ordförande ställer frågan om kommunstyrelsen kan bifalla kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag och finner det bifallet.

Beslutet skickas till

Lunds kommun, Biosfärområde Storkriket
Tillväxtavdelningen

Yttrande över förslag till ansökan till Unesco om att bilda biosfärdområde Storkriket Biosfärområde Storkriket 2023

Lunds kommun har beretts möjlighet att yttra sig avseende *Förslag till ansökan till Unesco om att bilda biosfärsområde Storkriket*.

Sammanfattningsvis har Lunds kommun delaktig i framtagandet av ansökan både via tjänstepersoner och via förtroendevalda. Med utgångspunkt i detta bedöms innehållet vara väl känt och förankrat.

I den nedanstående texten finns Lunds kommuns svar avseende de frågeställningar som biosfärsområdet Storkriket har lämnat som underlag för remissen.

Lunds kommuns synpunkter på det presenterade förslaget på organisation?

Bedömningen är att då Lunds kommun har deltagit i framtagandet av förslaget till ny organisation och organisationsformen så är förslaget väl förankrat. Det kan dock finnas anledning att förtydliga ansvarsförhållandena mellan den politiska beredningen/utskottet och Storkrikets biosfärsförening. Vidare är bedömningen att det finns en risk att Storkrikets anställda får en ansträngd arbetssituation då de får uppdrag från både beredning/utskott och biosfärsförening samtidigt som arbetsmiljöansvaret åvilar närmaste chef.

Lunds kommuns synpunkter kring det presenterade förslaget på strategi – innehållande mål, fokusområden och stödprocesser?

Bedömningen är att innehållet i strategin stämmer väl överens med prioriterade områden i Lunds kommuns policy för hållbar utveckling och flera underliggande program och planer som till exempel LundaEko. Strategin ligger även väl i linje med kommunfullmäktiges mål i EVP 2023–2025 om klimatneutralitet 2030. Vidare är bedömningen att strategin samspelar väl med Lunds kommuns översiktsplan och kan bidra till att ge en samlad riktning för en hållbar utveckling.

Hur kan Lunds kommun engagera sig i biosfärområdets utveckling och måluppfyllnad

Lunds engagemang i Storkriket är en viktig fråga och det finns stora möjligheter för Lunds kommun att engagera sig i utvecklingen. Detta kan ske dels genom de styrdokument som nämns ovan men även genom att Lunds kommun är en av ägarna till biosfärsområdet.

Synpunkter kring det presenterade förslaget på finansiering?

Lunds kommun framhåller att, i det fall Storkriket söker eller avsätter medel för att anlägga fysiska åtgärder, så måste även medel för underhåll och drift beräknas och ingå i ansökningar/budgeteringar.

Bedömningen är att den bas som de kommunala bidragen ger innebär en nödvändig stabilitet för arbetet med biosfärsområde Storkriket. Det finns dock en risk att budgeten inte medger personalresurser i den omfattning som krävs för att genomföra det mångfacetterade uppdrag som arbetet innebär.

Anders Almgren
Kommunstyrelsens ordförande

Datum
2023-10-30

Adress

Diarienummer
TN-2023-1947

Yttrande

Till
Kandidatur:
Biosfärområde Storkriket

Remiss-Storkrikets förslag till Unescoansökan

Yttrande

Kandidaturen för Biosfärområde Storkriket har tagit fram ett förslag till ansökan om att bilda ett biosfärområde för hela Lunds kommun och Sjöbo kommun samt de södra delarna av Eslövs kommun. Biosfärområden är av Unesco internationellt erkända områden med höga och unika natur- och kulturvärden. Områdena ska bidra till att förbättra relationen mellan människa och natur och skapa modellområden för hållbar utveckling i världen.

Malmö stad har fått förslaget till ansökan på remiss i form av markägare inom biosfärområdet. Malmö stad äger två markområden inom området kärna. Ett i anslutning till Vombsjön som består av ca 1000 ha skog och jordbruksmark. Samt ett område norr om Sövdesjön som uppgår till ca 160 ha skog och en mindre del är jordbruksmark.

I området i anslutning till Vombsjön är jordbruksmarken utarrenderad till lantbrukare och skogen förvaltas av Malmö stad. I de södra delarna av skogsområdet finns ett Kronhjortsreservat med en stam på 200–300 kronhjortar. Inom reservatet är det tillträdesförbud delar av året. I skogen norr om Norra Vombsvägen pågår ett medvetet skogsbruk med syfte att styra det allmänna friluftslivet till de mindre känsliga delarna av området. Det vill säga begränsa tillgängligheten i Kronhjortsreservatet och vattentäkten. I området driver SLU Ultuna ett forskningsprojekt där poppel- och pilodling för massproduktion studeras. Ett nytt forskningsprojekt tillsammans med Skogsstyrelsen är också under uppstart. Syftet är att studera förnygring med överstående skärm.

Vombsjön är vattentäkt för mer än 450 000 personer i sydvästra Skåne. Malmö stad förvärvade ett område om ca 3200 ha i och omkring sjön 1939 för att säkerställa stadens behov av dricksvatten. På 60-talet förvärvades även en del låglänt mark i öster om Vombsjön. Dessa förvärv gjordes för att föregå eventuell negativ påverkan på området i samband med att en ny vattendom medgav en höjning av vattenståndet i Vombsjön. På senare år har Malmö stad sålt delar av markinnehavet till Sydsvatten.

Malmö stad är sammantaget försiktigt positiv till införande av det föreslagna biosfärområdet, förutsatt att ansökan tydligare tar ställning till vattentäkten som en mycket viktig samhällsfunktion och Sydvattens möjlighet att långsiktigt reglera vattennivåerna Vombsjön och begränsa allmänhetens tillgänglighet till området.

I förslag till ansökan framgår det att biosfärområde inte innebär något skydd i juridisk mening eller medför inskränkningar vad gäller markanvändningen, exploatering eller allemansrätten. Delar av Malmö stads mark inom området ingår redan i skyddade områden som innebär inskränkningar såsom; ramsarområden, naturreservat, natura 2000-områden, kronhjortsreservat och vattenskyddsområde. Malmö stad förutsätter därför att ett införande av biosfärområdet inte kommer att medföra någon negativ inverkan på vattenskyddsområdet vad gäller möjligheten att utveckla vattentäkten eller att reglera vattennivån i Vombsjön, långsiktigt. Detta framgår inte tydligt i förslag till ansökan.

I förslag till ansökan lyfts komplexiteten kring vattentäkten; rent vatten är en förutsättning för hållbar utveckling och dricksvatten från sjön är en ekosystemtjänst. Regleringen av Vombsjön har samtidigt en negativ påverkan på flera ekosystemtjänster och naturvärden. Malmö stad saknar en mer ingående beskrivning av konflikten och ett tydligt ställningstagande från kandidaturens sida i målkonflikten. I föreslagen ansökan är det inte tydligt att kandidaturen ställer sig bakom Sydvattens möjlighet att långsiktigt reglera vattennivåerna Vombsjön eller att begränsa allmänhetens tillgänglighet till området. Grundsytet med Malmö stads markägande i området är att säkerställa stadens behov av dricksvatten långsiktigt. Det är inte önskvärt från stadens sida att förbättra allmänhetens tillgänglighet till området.

Biosfärområdet och dess tillhörande organisation kommer att fungera som en arena för samverkan med fokus på att testa ny kunskap och praktisk tillämpning för att hitta ett hållbart samspel mellan människan och lokala naturvärden. Förutom medel för att finansiera projekt kontoret förväntas biosfärområdets organisation söka projekt- och externfinansiering. I detta avseende bedöms biosfärområdet kunna gynna en fortsatt utveckling av stadens mark i redan pågående riktning. Finansiella medel till forskning, projekt och samverkan kan bidra positivt till fortsatt hållbar utveckling. Malmö stad förutsätter att införandet av Biosfärområde Stork-riktet inte kommer att få några negativa ekonomiska konsekvenser för Malmö stad.

Avdelningschef

Fastighetsavdelningen

Fastighets- och gatukontoret

.....
Viktoria Morén
.....

Kandidatur: Biosfärområde Storkriket

Kommunala bolag och samarbeten

Remissvar – Sydvattens synpunkter på förslag till Unescoansökan för bildandet av biosfärsområdet Storkriket

Sydvatten har mottagit förslag till ansökan om bildandet av Biosfärområdet Storkriket. Sydvatten har övergripande synpunkter på förslaget. Utöver detta har Sydvatten även synpunkter gällande vissa delar i texten, där det finns felaktigheter och/eller onyanserade skrivningar angående Sydvattens verksamhet. Skrivningarna väcker funderingar kring Biosfärsområdets inställning till upprätthållandet av en hållbar dricksvattenproduktion i området och behöver korrigeras eller sättas i ett större sammanhang.

Övergripande synpunkter

I syfte att kunna producera ett fullgott dricksvatten till västra Skåne äger Sydvatten södra delen av Vombsjön, samt stora markområden kring Sydvattens infiltrationsområde i Vombs fure. Det föreslagna kärnområdet för Storkriket sammanfaller delvis med Sydvattens kärnverksamhet i Vomb.

Omgivande markanvändning och aktiviteter kring Vombs fure och Vombsjön är avgörande för dricksvattnets kvalitet och leveranssäkerhet. Infiltrationsområdet tål endast ett mycket begränsat tryck från allmänheten. För att kunna upprätthålla den regionalt viktiga dricksvattenförsörjningen för nuvarande och framtida behov behöver all planering för markanvändningen i närområdet ta stor hänsyn till dricksvattenintresset.

Sydvatten ser gärna framöver ett samarbete kring alla frågor som främjar en hållbar dricksvattenförsörjning och vill även på ett tidigt stadium få information om och diskutera aktiviteter som kan komma att påverka Sydvattens intressen i Vombsjön eller vombfältet i Vombs fure, tex olika satsningar på infrastruktur, friluftsliv eller näringsliv.

En fungerande dricksvattenförsörjning är en nationellt viktig fråga som bevakas av Livsmedelsverket, särskilt avseende kris- och beredskapsplanering. Det konstateras bland annat i regeringens proposition 2021-2025 att dricksvatten är avgörande för att upprätthålla Sveriges förmåga inom totalförsvaret. På grund av det försämrade säkerhetsläget i omvärlden kommer det på sikt att krävas fler åtgärder för att öka säkerheten för dricksvattenproduktionen i Vomb, till exempel kan det innebära att tillgängligheten i området kan behöva begränsas.

Framtaget förslag till ansökan väcker vissa funderingar kring Biosfärsområdets inställning och framtida intentioner gentemot dricksvattenproduktionen i området.

Dricksvattenproduktionen är beroende av en fortsatt reglering av Vombsjön och en ostörd miljö kring vombfältet.

Enligt remissversionen ligger delar av Sydvattnens verksamhet utanför biosfärsområdets föreslagna kärnområde. På grund av den regionalt viktiga dricksvattenproduktionen i området anser Sydvattnen att även resterande delar av Sydvattnens markinnehav bör ligga utanför det utpekade kärnområdet.

Sydvattnen önskar att Storkrikets inställning till pågående vattentäktsverksamhet och nödvändig utveckling av denna förtydligas innan Sydvattnen kan meddela slutlig inställning till inrättandet av Biosfärsområdet.

Tas tillräcklig hänsyn till den regionala dricksvattenproduktionen i området avseende allmänhetens tillgänglighet mm, har Sydvattnen inga synpunkter på inrättandet.

Översiktlig information om Sydvattnen och verksamheten i Vomb

Sydvattnen AB är ett kommunägt bolag som producerar dricksvatten på regional nivå till cirka en miljon invånare i Skåne. Bolaget bildades 1966 och är en av Sveriges största dricksvattenproducenter.

Sydvattnens anläggning i Vomb har producerat dricksvatten sedan 1948, som en lösning på ett ökande problem med dricksvattenförsörjningen i delar av Skåne. Numera försörjs ca 450 000 invånare, primärt Burlöv, Malmö, Staffanstorps, Vellinge, delar av Lund och Eslöv, samt under 2024 även Skurup, med dricksvatten från Vombsjön och vombfältet.

Sekundärt, i samverkan mellan Sydvattnens två vattenverk Ringsjöverket och Vombverket, försörjs även Sydvattnens övriga tio delägarkommuner till viss del med dricksvatten från Vomb.

Sydvattnen äger södra delen av Vombsjön, samt stora markområden i Vombs fure.

Förutsättningarna på platsen (en stor ytvattenvolym kombinerat med stora geologiska sandformationer söder om Vombsjön) är unika i landet och möjliggör en storskalig produktion av dricksvatten. Produktionen är helt beroende av förutsättningarna på platsen, som inte går att ersätta på annat håll. Området kring Sydvattnens verksamhet utgörs av vattenskyddsområde, där stor hänsyn ska tas till dricksvattenintresset. Störst hänsyn ska tas vid infiltrationsområdet (vombfältet), som omfattar stora delar av Vombs fure.

Sydvattnen arbetar aktivt med frågor som rör hållbar vattenanvändning och vattenförvaltning kring Vombsjön och Vombs fure, till exempel genom delaktighet i vattenråd, Fokus Vombsjön, forskningsprojekt mm. Många av dessa frågor ligger i linje med Biosfärsområdets mål och är viktiga för Sydvattnens uppdrag, att kunna producera ett fullgott dricksvatten till delägarkommunerna.

Faktaundersökning och ytterligare kommentarer på remisskrivelsen

I remissversionen finns flertalet tveksamma formuleringar och felaktigheter som rör Sydvattnens verksamhet. Dessa kommenteras nedan.

Sydvattnens kommentarer framgår i kursiv text nedan, med hänvisningar till aktuella kapitel och sidor.

Kap 3.1.4. Sjöar, vattendrag och våtmarker (sid 12):

- "Vombverket ägs av Sydvatten AB som är ett företag som ägs av 16 kommuner i västra Skåne." Kommentar: *Vombverket, vombfältet och södra Vombsjön ägs av Sydvatten, som är ett kommunägt bolag med 17 ägarkommuner.*
- "Sjön är även ett viktigt fiskevatten för bland annat sportfiske." Kommentar: *Förslagsvis lägga till "...och yrkesfiske" (ett riksintresse i sjön).*
- "De tre vattenråden genomför också en omfattande miljöövervakning..." Kommentar: *Det är huvudsakligen recipientkontroll som bedrivs, inte miljöövervakning (dvs syftet är inte miljöövervakning).*

Kap 3.2.2. Områdets potential att främja en hållbar utveckling (sid 15 ff).

- Kommentar: *Förslagsvis även ta upp att områdets förutsättningar för regional dricksvattenproduktion är unika i landet genom förekomsten av en stor ytvattenresurs kombinerat med möjlighet till effektiv infiltration i de naturliga sandavlagringarna söder om Vombsjön. Dricksvattenproduktionen är av regionalt intresse och kommande arbeten i biosfärsområdets regi behöver ta stor hänsyn till dricksvattenproduktionen i området.*

Kap 4.1.2. De stora sandfälten i centrala delar (sid 26).

- "...den har reglerats som vattentäkt sedan 1936." Kommentar: *Vombsjön har reglerats som vattentäkt sedan 1943 (dessförinnan reglerades sjön av Kävlingeåns vattenavledningsföretag i annat syfte).*

Kap 9.1. Vombsjön, vattenreglering och sandflykt (sid 44-45).

- "...kom sjön att däckas upp och regleras 1936." Kommentar: *Vombsjön har reglerats som vattentäkt sedan 1943, dessförinnan reglerades sjön av Kävlingeåns vattenavledningsföretag, i annat syfte.*
- "Medan detta har lett till en god vattentillgång både i jord och berggrund, så innebär det också..." Kommentar: *Bör faktagranskas: På vilket sätt kan uppdämningen/regleringen av Vombsjön leda till en god vattentillgång i jord och berggrund? Beroende på Vombsjöns nivå, som varierar kraftigt under året på grund av regleringen, kan förvisso grundvattennivåerna i det absoluta närområdet till sjön till viss del påverkas med nivåförändringarna i sjön över året, men på vilket sätt skulle tillgången på vatten i berggrunden kunna påverkas?*
- "Bristen på naturlig strandvegetation, främst vass, bidrar till de höga fosforhalter som idag är ett problem i sjön, med algblomning som en av följderna." Kommentar: *Bör faktagranskas. Vassens betydelse för fosforupptag i sjöar är omtvistad. Upptaget är kortvarigt och fosfor frigörs igen i samband med nedbrytningen. Vassens betydelse för fosforreduktionen är troligen marginell och underordnad sedimentinlagringen. Ca 70% av tillrinningsområdet till Vombsjön utgörs av jordbruksmark. Det främsta problemet med övergödning i sjön orsakas av långvarig belastning från jordbruksmark, avlopp mm i tillrinningsområdet samt interngödning från tidvis syrefria sediment vid djuphålan.*
- "För att hindra sandflykten planterade man tall på ett stort område, Vombs fure..." Kommentar: *För att öka läsförståelsen kan man tillägga att detta skedde på 1800-talet*
- "...Vombs fure, som idag är ett omtyckt friluftsområde och naturreservat" Kommentar: *Man bör se över ordvalet "friluftsområde", alternativt precisera att*

endast de nordligaste delarna av Vombs fure (norr om Norra Vombsvägen) i viss mån kan anses utgöra ett friluftsområde. Sydvatten, som markägare och dricksvattenproducent, anser att Sydvattens markinnehav i Vombs fure varken utgör eller ska komma att utgöra ett friluftsområde, då det inte är ett område som planerats eller ordnats för allmänhetens friluftsliv. Området är mycket viktigt för den regionala dricksvattenproduktionen och därför sårbart. Området bör således inte särskilt pekats ut som ett friluftsområde.

Vombs fure utgörs inte heller av naturreservat, delar av området omfattas dock av Natura 2000-område och djurskyddsområde, med beträdnadsförbud i vissa delar.

Kap 9.3.3. Vattenskyddsområde (sid 51).

- "Här finns ett vattenskyddsområde som omfattar hela Vombsjön och Vombfältet (infiltrationsdammar för konstgjord grundvattenbildning)." Kommentar: *Vombfältet är ett område som omfattar en större yta än endast infiltrationsdammarna. Förslag till formulering: "...vombfältet (infiltrationsområde för konstgjord grundvattenbildning)."*

Kap 10.5. Namn på de viktigaste bebodda områdena.... (sid 58).

- "Andra orter som också får dricksvatten från Vombsjön är Burlöv, Svedala, Staffanstorp och Vellinge." Kommentar: *Ordet "kommun" är mer heltäckande än "ort". Primärt får Burlöv, Malmö, Staffanstorp, Vellinge, delar av Lund och Eslöv (samt under 2024 även Skurup) dricksvatten från Vombsjön. Sekundärt, i samverkan mellan de två vattenverken, kan även övriga delägarkommuner till viss del försörjas med dricksvatten från Vombsjön.*

Kap 12.1.4. Sjöar och vattendrag (sid 105).

- "En central försörjande ekosystemtjänst som Vombsjön bidrar med, är att den är en betydande vattentäkt som förser delar av Storkriket och Malmö stad med dricksvatten." Kommentar: *Vombsjön försörjer ett större område än detta, förslagsvis tillägg "...förser **bland annat** delar av Storkriket och Malmö..."*

Kap 14.1.2. Vattendrag och sjöar (sid 127).

- "De tre vattenråden genomför också en omfattande miljöövervakning där man bland annat inventerat bottenfaunan under många år" Kommentar: *Det är snarare frågan om recipientkontroll, inte miljöövervakning. Dvs syftet är annorlunda.*

Kap 14.2.4. Vilka åtgärder vidtas i nuläget...? (sid 136).

- Kommunerna i Kävlingeåns vattenråd, Höje ås vattenråd samt..." Kommentar: *Det är inte bara kommuner som ingår och satsar stora resurser i vattenråden. Föreslår ett förtydligande enligt följande: "Kommuner **samt intressenter** i Kävlingeåns vattenråd,..."*

Kap Utveckla.

Kap 15.1.1. Beskriv på vilket sätt området har potential att..., Ett framtida biosfärscentrum (sid 145).

- "Revingefältet med Krankesjön, Vombsjön, Vombs fure, Övedområdet, Körsbärsdalen och Romeleåsen är stora områden som kan rymma många besökare." Kommentar: *Sydvatten ser inte att Vombs fure är ett område som kan rymma många besökare utan att konflikt uppkommer med den regionala dricksvattenproduktionen. Sydvatten föreslår att Vombs fure tas bort ur detta sammanhang.*

Kap 15.4. Finns det andra typer av verksamheter som ger ett positivt eller negativt bidrag till en hållbar lokal utveckling,..?

- Kap Vattentäkt (sid 162). ”regleringen av Vombsjön har en negativ effekt på vissa naturvärden och även sjöns förmåga att hantera näringsflödet från jordbruket, med övergödning som följd. Dammarna som används vid reningen tar därtill mark i anspråk och här finns därmed potentiella markanvändningskonflikter.”

Kommentar: Faktagranska - på vilket sätt har regleringen en negativ effekt på sjöns förmåga att hantera näringsflödet från jordbruket?

Formuleringarna ovan är onyanserade, där man kan tro att vattentäkten gett upphov till övergödningen och skapar konflikter i landskapet för markanvändningen. Det bör förtydligas att dricksvattenproduktionen är en helt avgörande grundförutsättning för hållbar regional och lokal utveckling och borde, enligt Sydvattens mening, i första hand betraktas som ett positivt bidrag (eller grundförutsättning) till hållbar lokal utveckling. Markområdet är sedan 1940-talet inköpt (ursprungligen av Malmö stad) och använt i dricksvattenförsörjningssyfte. Verksamheten är reglerad enligt vattendom. Föreskrifterna i befintligt vattenskyddsområde, samt det faktum att Sydvatten äger och har rådighet över det markområde som behövs för att dricksvattenproduktionen ska kunna fungera, innebär att Sydvatten i stor utsträckning kan styra bort sådan markanvändning som innebär ökade risker för dricksvattenförsörjningen. Detta gagnar direkt över 450 000 personer och därtill kommande generationer, som är beroende av en hållbar dricksvattenförsörjning.

Kap 15.4.1. Beskriv olika typer av verksamheter,...

- Kap Vattentäkt (sid 164). ”Rent vatten är något som är viktigt både för de som bor i Storkriket och för närliggande tätorter och kommuner som får sitt vatten från Vombsjön. De negativa effekterna av vattenregleringen har i första hand en effekt på fosfatrening och biologiska värden och påverkar då befolkningen som helhet.”

Kommentar: Stycket bör faktagranskas och nyanseras. På vilket sätt har vattenregleringen effekt på fosfatrening? Hur menar man att regleringen påverkar befolkningen som helhet?

Formuleringen ovan ger sken av att hela befolkningen påverkas negativt av att sjön fungerar som dricksvattentäkt för 450 000 invånare. Detta bör nyanseras och sättas i relation till dricksvattenintressets betydelse på ett tydligare sätt. Vattenregleringen i Vombsjön har två syften. Den syftar dels till att skapa ett tillräckligt vattenmagasin i Vombsjön för att kunna försörja regionen med dricksvatten även sommartid, dels till att öka sommarflödet i Kävlingeån. Dessa två syften medför att nivån i sjön varierar kraftigt mellan årstiderna, men gynnar även biologiska värden (fiskintressen, friluftsliv samt övrig fauna och flora) i och kring Kävlingeån. Regleringen i sig innebär således inte heller odelat negativa effekter på biologiska värden och befolkningen.

Kap 15.4.4. Vilka åtgärder vidtas redan nu, och vilka åtgärder kommer att vidtas för att stärka de positiva effekterna alternativt mildra de negativa effekterna för biosfärsområdets mål? Kap Vattentäkt (sid 165).

- ”Inga pågående åtgärder genomförs inom biosfärverksamheten i dagsläget. Vattentäktverksamhet utgör tillståndspliktiga verksamheter och ska prövas enligt

miljöbalken” Kommentar: Detta stycke väcker frågor om biosfärsområdets framtida intentioner gentemot dricksvattenintresset i området. Upplevs vattentäktsverksamheten som ett hinder som man vill begränsa? Avsikten bör förtydligas. Sydsvatten har tillstånd för verksamheten och verksamheten är en grundförutsättning för hållbar utveckling i regionen.

Med vänlig hälsning
Sydsvatten AB

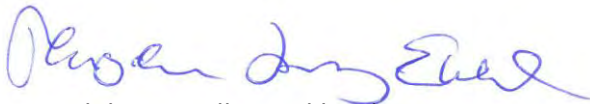
Åsa Håkansson

Teknisk chef

Stefan Johnsson

Säkerhets- och kvalitetschef

Magdalena Lindberg Eklund

Utredningsstrateg

KÄVLINGEÅNS
VATTENRÅD

Remissvar Kävlingsåns Vattenråd angående
”Ansökan till Unesco om att bilda Biosfärsområde Storkriket”

- **Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på organisation?** *(Information om organisationen återkommer vid flera tillfällen i ansökan - men främst i avsnitt 17.1.8.)*

Kävlingsåns Vattenråd ställer sig positiva till det presenterade förslaget på organisation.

- **Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på strategi – innehållande mål, fokusområden och stödprocesser?** *(Information om strategin och fokusområden återkommer vid flera tillfällen i ansökan - men främst i bilaga 3.)*

Fokusområde 2 ”Smart förvaltande av vårt vatten”. Är ordet ”förvaltande” lämpligt? Det låter lite statiskt, dvs ta hand om något befintligt. Det handlar också om att utveckla/optimera/restaurera vattenresurserna för framtida vattenbehov. Kanske kan bytas ut till ”Smart vattenhantering”. Vattnet är inte vårt, därav föreslås även ”vårt” att tas bort.

- **Berätta gärna hur du eller den organisation du företräder kan och vill engagera dig/er i biosfärområdets utveckling och måluppfyllnad.**

Kävlingsåns Vattenråd bidrar gärna i eventuella arbetsgrupper med vår kunskap om vattenresurserna inom Kävlingsåns avrinningsområde. Vattenrådet har god kunskap om historisk och nutida hantering av sötvattnet, och har många goda idéer och visioner om vattenvårdande åtgärder och att optimera vattenhanteringen.

- **Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på finansiering?** *(Information om finansieringen av arbetet återkommer vid flera tillfällen i ansökan - men främst i avsnitt 13.6.)*

Nej, vi hade inte några synpunkter på det presenterade förslaget på finansiering.

- **Fler synpunkter, idéer och förslag om ansökans innehåll.**

Nej

/Kävlingsåns Vattenråd, 2023-10-27

Therese Parodi
Vattenrådsordförande Kävlingsåns vattenråd
1 nov 2023

Therese Parodi

Romeleåsen & Sjölandskapet

Romeleås- och Sjölandskapskommittén

1 (3)

2023-10-19

Kandidatur Biosfärområde Storkriket

info@storkriket.se

Yttrande förslag till Biosfärområde Storkrikets Unesco-ansökan.

Bakgrund

Hösten 2020 utsåg den svenska programkommittén för Unesco (FN:s organ för kultur, vetenskap och utbildning) Vombsjösänkan (numera Storkriket) till ett kandidat område för att bli utnämnt till Sveriges åttonde biosfärområde. Under våren 2021 påbörjades själva kandidaturarbetet, samordnat av Lund, Sjöbo och Eslövs kommuner – ett arbete som nu har resulterat i ett förslag till den formella slutansökan till Unesco.

Sjö- och åslandskapet vid Romeleåsen i Skåne är ett av de områden som, enligt kapitel 4 i miljöbalken, i sin helhet är av riksintresse med hänsyn till de natur- och kulturmiljövärden som finns. Syftet med Romeleås- och Sjölandskapskommittén, RÅSK, är bland annat att arbeta för att området långsiktigt kan tillmötesgå medborgarnas behov av rekreation, friluftsliv och naturupplevelser och därmed också förbättra folkhälsan. Delar av det här området ingår också i det föreslagna biosfärområdet.

Yttrande

RÅSK konstaterar att det är en väl genomarbetad ansökan som tagits fram och en ansökan som RÅSK ställer sig bakom.

Synpunkter kring det presenterade förslaget på strategi – innehållande mål, fokusområden och stödprocesser?

På sidan 21 i Storkrikets strategi finns förslag på olika styrdokument. Här vill vi påminna om ”RÅSK:s strategi för utveckling av Romeleås- och sjölandskapet – vision 2030” som värdefullt underlag och stöd även för Storkriket, se länken:

[Strategi_for_utveckling_av_Romeleas-och_Sjolandskapet_2018.pdf\(romeleasen.se\)](https://www.romeleasen.se/strategi_for_utveckling_av_romeleas-och_sjolandskapet_2018.pdf)

Romeleåsen och Sjölandskapet är mycket viktigt för drygt hälften av Skånes befolkning för exempelvis rekreation och friluftsliv. Det finns därmed skäl att se till området ur ett landskapsperspektiv, oavsett kommungränserna. Kommittén har därför tagit fram en kunskapsammansättning med analyser och utgångspunkter för fortsatt dialog, se länken: [KUNSKAPSSAMMANSTÄLLNING \(mediapaper.se\)](https://www.romeleasen.se/kunskapssammansattning)

Det är positivt att ni lyfter fram ”Visit Skånes färdplan Tourism matters! Strategisk färdplan för Skåne mot 2030”. Även RÅSK har haft kontakt med Visit Skåne som har presenterat projektet och vikten av att ta fram de framgångsfaktorer som finns för området. Vi vill även tipsa om Region Skånes rapport ”Kartläggning av Gröna värden i regional fysisk planering”, där fokus är just natur- och kulturmiljöer, turism, friluftsliv och destinationsutveckling i Skåne, se länken:

[PM Kartläggning av gröna värden i regional fysisk planering - Utveckling Skåne \(skane.se\)](https://www.regionskane.se/planering/utveckling-skane)

Postadress	Besöksadress	Telefon	Internetadress	e-post
Tekniska Förvaltningen Lunds kommun Box 41 221 00 Lund	Bruksgatan 22 221 00 Lund	046-359 50 00	www.romeleasen.se	romeleasensjo@gmail.com

Tillgänglig natur för alla

I förslaget till Storkrikets strategi 2023 - 2025 finns ”Fantastiska besöksmål och tillgängligt friluftsliv” som ett av fem fokusområden. Det är positivt. Många har inte möjlighet till friluftsliv och naturupplevelser – och det finns stora regionala skillnader i Skåne när det gäller förutsättningar - vilket även påverkar folkhälsan. Därför måste konkreta insatser och åtgärder riktas till de områden där behoven är som störst.

RÅSK anser att det krävs ett aktivt och målmedvetet arbete om friluftsmålen ska nås. De 10 nationella målen för friluftslivet beslutades 2012. Det första målet är *Tillgänglig natur för alla*. En viktig fråga är: Hur når vi detta och övriga mål? I planering och genomförande är det angeläget att utgå från medborgarperspektivet. Därför anser RÅSK att det är viktigt att i det fortsatta arbetet analysera vilka insatser och åtgärder som krävs för att nå de nationella friluftslivsmålen, samt vem som ansvarar för genomförandet. I slutet av 2023 kommer Naturvårdsverket att överlämna nästa uppföljning av Sveriges tio friluftsmål till regeringen. Den kommer att redovisa resultatet av de senaste årens åtgärder och peka på viktiga insatser som kan stärka förutsättningarna för friluftslivet framöver. Det tror vi blir värdefullt resultat även för Storkriket och friluftslivet i området, se länken:

[Sveriges friluftslivsmål \(naturvardsverket.se\)](http://Sveriges.friluftslivsmal(naturvardsverket.se))

Romeleåsen och Sjölandskapet är särskilt utpekade i Miljöbalken 4:e kap, § 2. Området är unikt ur nationell synpunkt, med omväxlande områden av bokskogar, jordbruksmark, sjöar och slott och rymmer också de närmast större skogs- och naturområdena för mer än hälften av Skånes befolkning. Sydvästra Skåne är en tätbefolkad region, som växer snabbt befolkningsmässigt, samtidigt som tillgången på skog och natur är mycket begränsad. Det är här behovet av tillgänglig natur är som störst. Frågan om tillgänglig natur kan därför inte bara lösas inom respektive kommun. Det är nödvändigt att utgå från ett medborgarperspektiv och underlätta förutsättningar och möjligheter till friluftsliv.

Förbättrad närbarhet och tillgänglighet kräver bland annat dialog samt överenskommelser med myndigheter och markägare. Därför behövs regional medverkan och lösningar. Det är viktigt med en helhetssyn när det gäller att säkerställa natur- och kulturmiljövärdena långsiktigt inom Romeleåsen och Sjölandskapet, vilket också är delar av det föreslagna biosfärområdet Storkriket.

Hur når man friluftsmålet *Tillgänglig natur för alla*? Enligt vår mening krävs det bland annat:

- A. Betydligt bättre samlad information om natur- och friluftsområden i Skåne och hur man når dessa.
- B. Förbättrad kollektivtrafik
- C. Skyltning av lämpliga vägar för cykling från städer/tätorter till natur- och friluftsområden

Trycket på skyddade områden kommer sannolikt öka framöver. Då behöver planerare ta hänsyn till var och hur åtgärder för friluftsliv ska genomföras, liksom att kartlägga områden, som är lämpliga att utveckla/eller skydda framöver. Detta både för att inte exploatera områden med höga naturvärden och känsliga miljöer, men också för att behålla områden lämpliga för friluftslivet. Vilka möjligheter till rekreation samt att uppleva naturen och landskapet finns i respektive område?

Det ska vara enkelt att hitta ut i naturen. De som utövar friluftsliv rör sig över kommungränserna och vill hellre veta hur långt det är till ett visst område, hur man tar sig dit och vilken service som finns på plats. Kommittén uppmanar till att fortsätta arbeta med att göra områden tillgängliga för friluftslivet genom att på ett bättre sätt binda ihop kollektivtrafik, leder och områden med tätorter och göra dessa nåbara både för boende och för besökare. Vardagsnära natur ökar möjligheterna till välbefinnande och naturupplevelse i vardagen och bidrar till en jämlik folkhälsa.

Postadress	Besöksadress	Telefon växel	Internetadress	e-post
Tekniska Förvaltningen Lunds kommun Box 41 221 00 Lund	Bruksgatan 22 221 00 Lund	046-359 50 00	www.romeleasen.se	romeleasensjo@gmail.com

Berätta gärna hur du eller den organisation du företräder kan och vill engagera dig/er i biosfärområdets utveckling och måluppfyllnad.

Romeleås- och Sjölandskapskommittén, RÅSK, medverkar gärna i diskussioner och dialogmöten framöver kring hur förutsättningar och möjligheter till friluftsliv, rekreation och naturupplevelser kan utvecklas inom Storkriket.

Övrigt

På sidan 121 står: ”Romelåsens sjölandskapet i södra Skånes (RÅSK) sammanträde. Föredrag.”

Notera att förkortningen RÅSK står för **Romeleås- och sjölandskapskommittén** och inget annat.

För Romeleås- och Sjölandskapskommittén

Kent Ivan Andersson

Kent Ivan Andersson
vice ordförande

Christina Persson

Christina Persson
sekreterare

Bilaga 1: Romeleåsen och Sjölandskapet i södra Skåne – Översiktskarta

Postadress	Besöksadress	Telefon växel	Internetadress	e-post
Tekniska Förvaltningen Lunds kommun Box 41 221 00 Lund	Bruksgatan 22 221 00 Lund	046-359 50 00	www.romeleasen.se	romeleasensjo@gmail.com

Kandidatur: Biosfärområde Storkriket

Större markägare, verksamheter och förvaltare

Yttrande över remiss om Biosfärområde Storkriket

Fortifikationsverket äger och förvaltar fastigheter för nyttjande av, bland annat, Försvarmakten. Dessa är vitala för allmänna intressen som försvaret av Sverige. I förevarande fall utgörs dessa av Revingehed och Björka övningsfält. Dessa är några av södra Sveriges främsta övningsfält för pansar- och mekaniserade förband, samt även för motoriserade diton. Aktiviteten på fälten kommer att öka väsentligt under kommande år då ytterligare en brigad ska sättas upp på P7. Innebörden av detta är att övningsverksamheten också kommer att intensifieras, vilket kommer att göra att verksamhet kommer att bedrivas i mycket högre utsträckning. Redan idag finns stundtals problematik med utomstående som hindrar eller stör övningar och därmed finns en risk med att det tillkommer ytterligare turism genom klassificeringen som biosfärområde. I händelse av att tillflödet till fältet ökar, kan det ge negativ påverkan på riksintresset som Försvarmaktens verksamhet utgör och som omfattar hela fastigheten. Det kan också innebära att fastighetens lämplighet som övningsfält förfelas och försämras.

Det är därför av yttersta vikt att alla åtgärder vidtas för att inte öka besöksfrekvensen. Exempelvis ser Fortifikationsverket att om möjlighet finns att helt exkludera våra fastigheter ur ansökan vore det mest önskvärt. I annat fall måste fastigheterna exkluderas i alla kartor i kommunikation om biosfärområdet eller tydligt markeras som militärt övningsområde. Verket ser fram emot att vara delaktigt i det arbetet framgent.

Innan konkreta förslag i linje med ovan är presenterade kan inte Fortifikationsverket tillstyrka förslaget.

Med vänlig hälsning

Jonathan Jönsson

Fastighetsjurist

Remiss: Biosfärområde Storkrikets ansökan till Unesco

Ärendenummer	231030-KK_183-HO95
Inskickat	2023-10-30 21:36

Uppgifter

Förmann	Hadil Qasim
Efternamn	Karim
E-postadress	hadil.karim@nordzucker.com
Jag representerar	Företag
Ange företagsnamn	Nordic Sugar AB
Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på organisation?	Inget att erinra
Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på strategi – innehållande mål, fokusområden och stödprocesser?	Inget att erinra
Berätta gärna hur du eller den organisation du företräder kan och vill engagera dig/er i biosfärområdets utveckling och måluppfyllnad	Inget att erinra
Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på finansiering?	Inget att erinra

Fritt kommentarsfält för synpunkter, idéer och förslag om ansökans innehåll

Nordic Sugar AB har inget att erinra så länge förslaget inte förhindrar Nordic Sugar AB:s utrymme att verka och fortsätta utveckla sin verksamhet.
Nordic Sugar AB stödjer förslaget och ser fram emot att finna synergier och samarbetsområden där människor, verksamheter och samhällen kan existera tillsammans.

Remiss: Biosfärområde Storkrikets ansökan till Unesco

Ärendenummer	231028-KK_183-YE53
Inskickat	2023-10-28 14:16

Uppgifter

Förmann	Lycke Ebba-Maria
Efternamn	Olson
E-postadress	ebba-maria@mossagarden.se
Jag representerar	Organisation
Ange organisationsnamn	Mossagårdens natur- och hampastiftelse

Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på organisation? Det verkar vettigt.

Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på strategi – innehållande mål, fokusområden och stödprocesser?

Jag tänker att de fem fokusområdena passar engagemangen inom Mossagårdens natur- och hampastiftelse - med tillhörande bolag Mossagården Eko AB och ideella förening ekobonden.se - ypperligt. Detta gäller:

1. Välmående ekosystem och rik biologisk mångfald
2. Smart förvaltande av vårt vatten
3. Värdefullt odlingslandskap och lantbruk
4. Framgångsrikt samspel mellan stad och land
5. Fantastiska besöksmål och tillgängligt friluftsliv

Exempel på detta är Mossagårdens väletablerade samarbeten med Lunds universitet, RISE men också många organisationer och förvaltningar som verkar inom Storkriket. Närheten till staden engageras via det prenumerationssystem för frukt-och grönsaker som etablerades redan 1998, dvs. 25 år sedan, ett koncept som sluter samman stad och landsbygd. Innovativa satsningar på hampa och andra grödor inom proteinskiftet ger ett extra värdefullt lantbruk och odlingslandskap, speciellt i tider då vi behöver minska våra klimatutsläpp. Dessutom har Mossagården stora planer på att bli en väl utvecklad ekoturismdestination, en läkande och lärande arena som satsar på att knuta människor närmare naturen och till maten och med speciellt fokus på barn och unga.

Det jag saknar i rapporten är ett mer som ett krångellösande HUR. Alltså hur man kan hjälpa stiftelser och företag såsom Mossagården framåt i syfte av att bli en hållbar destination inom Storkriket. Exempel just nu är att vi önskar att etablera ett vandrarhem från 1900-talet inom Storkrikets område fast kommunen söker så ett kommersialiserat arrende för det (hyra av banvallens sträcka på ca 700 meter). Jag känner att med tanke på Storkrikets satsningar att det inom kommunen - i detta fall Lunds kommun - behöver vara enkelt att ta sig framåt vad det gäller avtal och lösningar, om det också gagnar Storkrikets satsning och dess fokusområden. Kommunen borde inte se enbart till en kommersialisering här utan mer vilken samhällsnytta som satsningen kan ge till Storkriket. I detta fall känner jag inte att biosfäroorganisationen, Lunds kommuns olika enheter samt ett företag/stiftelse inom kommunen är riktigt samspelade kring hur man kan underlätta för framtida hållbara satsningar. Om man ser till den stora investering som det i detta blir för företaget Mossagården Eko AB med att inrätta det historiskt värdefulla vandrarhemmet så borde kommunen - i en positiv anda av Storkrikets satsning - istället undersöka om det går att sälja banvallen till gårdens ägare eller till stiftelsen. Detta för om vandrarhemmet kommer på plats på banvallen in till Mossagården så kommer det inte att komma ut igen, detta då banvallen på båda sidor om gården blir otillgängligt från och med 2024 och framåt. Och även om vi inte kan flytta vagnarna kan vi enbart teckna ett fem-års avtal. Jag tror att kortsiktigt tänkande som detta misskrediterar långsiktiga satsningar inom Storkriket. Detta var ett exempel, fler finns där man inte kan gynna Storkrikets fem fokusområden på bästa vis då kommunal byråkrati hindrar den positiva samhällsutvecklingen. Det borde finnas en Storkriket-lots inom kommunen som aktivt kan arbeta för att ta fram avtal och engagera tjänstemän i syfte av att agera krångel-lösande så att fler hållbara destinationer inom Lundaland kan utvecklas.

Berätta gärna hur du eller den organisation du företräder kan och vill engagera dig/er i biosfärområdets utveckling och målpuppfyllnad

Jag skulle gärna vilja engagera mig genom att vidare utveckla konceptet kring Mossagården enligt beskrivning:

Kulturarvet Mossagården består av en kringbyggd skånelänga uppbyggd på sin plats ca 1811 och med två intilliggande lantarbetarbostäder från samma sekelskifte. De biologiska mångfaldsvärdena är höga med rik och omfattande variation i landskapet. Att naturvärdena är höga är något vi värnar om och vill ytterligare hjälpa och stödja vidare artetableringar och gynna beståndsökning av viktiga pollinerare och nyttoinsekter.

Fastigheten omfattar 60 hektar inom det planerade biosfärområdet Storkriket, varav cirka hälften är åkermark, cirka 10 hektar skog och 10 hektar betesmark samt två anlagda våtmarksdammar. Gårdens betesmarker underhålls med hjälp av betande lantrasdjur som är genbanksklassade; värmländska skogsfår och göingegetter. Hela gården är ekologisk och ansluten till KRAV sedan 1989. Här finns även en gårdsbutik samt ett café. Sommartid anordnades sedan 2008 Mossagårdsfestivalen, en naturorienterad musik- och upplevelsefestival med ekologisk odling och hållbarhet som ledande koncept. Dessutom levereras ekologiska grönsaker från gården och andra ekologiska lantbruk i Skåne till många kunder i närområdet. Mossagårdens grönsaks- och fruktlådor kan beställas sedan 1998.

Ebba-Maria Olson står som ägare till Mossagården sedan 2005 och hon är andra generationen att driva gården i en ekologisk anda. På Mossagården arbetas just nu med "Projekt Ladan", en kommande miljövänlig mötesplats med möjlighet till produktförädling, events, café, matservering, föreläsningar, butik, workshops, yoga, konferens och naturupplevelser. För produktförädlingen står hampan som viktigaste råvara, en kulturväxt som förutom att kunna producera ett näringsrikt frö dessutom samlar mycket koldioxid, verkar som en kolsända i jorden i kombination med ekologisk odling, utgör en viktig pollineringsväxt samt kan ge månganvändbara fibrer och vedämnen för vidare förädling. "Projekt Ladan" är en viktig del av företagets vision om att bli ett ekoturismcentra med tydlig gårdsförankring och där områden som ekologisk- och social hållbarhet är ledord i kombination med en blivande kursverksamhet och ett rikt gårdsbaserat kulturutbud. Detta i hand i hand med naturen omkring gården.

Mossagårdens arbete och satsningar går väl i hand med biosfärområdet Storkrikets visioner. Vi har för detta tidigare undertecknat ett stödbrev av tre organisationer på gården:

Mossagården Eko AB, 556670-4184
Mossagården Event AB, 556851-5398
Mossagårdens natur- och hampastiftelse, 802481-4918

Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på finansiering?

Det verkar vettigt.

Men jag skulle önska att det fanns en finansieringsmodell som inkluderar stöd för att gynna en tillväxtresa för hållbara organisationer inom Storkriket, det skulle till exempel finnas en gemensam ansökningsinstans för att söka medel för hållbara samhällsutvecklingar inom satsningen. För det är inte enkelt eller kostnads-lättsamt att bygga en organisation eller att utveckla en destination av den kaliber som jag tänker behövs inom Storkrikets vision och fokusområden, en som kan ta en omfattande mängd besökare per dag och där fokuset ligger på ett kunskapslyft så att vi tillsammans kan skapa det samhälle, klimat och landskap som vi önskar att se i framtiden.

Fritt kommentarsfält för synpunkter, idéer och förslag om ansökans innehåll

Det är väldigt roligt med Storkrikets satsningar inom området! Det är en viktig satsning som är spännande att få ta del av! Jag har tidigare lämnat synpunkter som man inom biosfärorganisationen lyssnat på och tagit till sig, upplägget har ändrats på grund av mina synpunkter och tankar vilket jag är väldigt tacksam för. Ändå så skulle jag önska mig ett större engagemang inom Storkriket, något får mig att känna och tycka att om vi kan dela visioner - på riktigt - då skulle satsningarna kunna falla mer väl ut och med kortare ledtid, tänker jag. I syfte av att gagna biosfärorganisationens fem fokusområden.

Kandidatur: Biosfärområde Storkriket

Föreningar och nätverk

Remiss: Biosfärområde Storkrikets ansökan till Unesco

Ärendenummer	231028-KK_183-ZA16
Inskickat	2023-10-28 16:38

Uppgifter

Förmann	John Michael Christian
Efternamn	Ekström
E-postadress	lund@faltbiologerna.se
Jag representerar	Organisation
Ange organisationsnamn	Lunds Fältbiologer

Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på organisation?

Bra att organiseringen är utspridd bland olika utskott och föreningar. Saknar ett omnämnande av högst beslutande organ - direktdemokratiska årsmöten eller representanter från olika utskott?

Mycket vikt verkar läggas på dem politiska besluten, vilket vi givetvis förstår då ni kommer att agera inom många kommuner, hade dock önskat att åtgärder hade vidtagits inom organiseringen för att förhindra att politiken styr vad som föreligger vara ett projekt ämnat att stärka Skånes regionala ekosystem. Förslagsvis kan det undvikas med ett högsta beslutande organ bestående av representanter från de olika utskotten, grupperna och samarbetsföreningarna.

Önskvärt hade också varit att tillgodose Skånes befolkning med ett enkelt sätt att framföra åsikter, exempelvis genom er hemsida, utan behov av fortsatt engagemang. Ett värdefullt sätt att uppmärksamma eventuella problem på lokal nivå.

Vi förstår tyngden som läggs på att framhålla biosfärområdets goda åverkan på lokala och regionala näringsliv - för att framställa det i ett gott sken för EU. Med det sagt hade det varit önskvärt från vårt håll att ett mer kritiskt ställningstagande tas till ekonomisk- och samhällelig tillväxt i det nya området. Historian pekar tydligt på att en ideologi som värderar ekonomisk och samhällelig tillväxt till sin ytterlighet sällan är förenlig med vad som gagnar miljön och ekosystemen - om inte rakt av står i motsats till det.

Vi hade varit intresserade av att se mer av konkreta förslag gällande miljömässig återställning av området.

Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på strategi – innehållande mål, fokusområden och stödprocesser?

Vi hade dessutom önskat att ni tar ställning till riskerna förenade med:

> Ökad turism - finns det några preventiva åtgärder planerade för att förhindra bl.a. ökad nedskräpning och störningar av djurlivet. Förslagsvis hade ett samarbete med kommunerna kunnat upprättas för att få arbetskraft åt skräpplockning.

> Skogsavverkning - skogsbruket i området sker främst genom kallhuggning. Har ni möjlighet att lägga krav på skogsägare att anta ett mer miljömässigt hållbart skogsbruk?

> Jordbruk - likt allt jordbruk i Sverige sköts det i området miljömässigt ohållbart å det grövsta. Har ni möjlighet att lägga krav på jordbrukare, speciellt gällande bruk av gödningsmedel och pesticider?

	> Hur kommer ni att samverka med militären, då stora delar av området utgörs av militära övningsområden?
Berätta gärna hur du eller den organisation du företräder kan och vill engagera dig/er i biosfärområdets utveckling och måluppfyllnad	Lunds Fältbiologer önskar gärna delta i biosfärområdet genom att anordna utflykter till området för våra medlemmar i syfte att utbilda, och framhålla värdet av UNESCO parker.
Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på finansiering?	Inga åsikter.
Fritt kommentarsfält för synpunkter, idéer och förslag om ansökans innehåll	Ev. överlappande med svar på fråga 2.

Remissvar från Storkprojektet

Kontakt: Olle Lindeberg, olle.lindeberg@naturskyddsforeningen.se, tel: 070 39 55 123

Vi har rättat några sakfel, ändrade delar av texten är rödmarkerade. Överstruken text skall bort.

Sid 4:

Det vita storken (*Ciconia ciconia*) var förr en vanlig syn i det skånska odlingslandskapet. Sedan hände något. Människan började bruka jorden på nya sätt och storken försvann. År 1954 häckade det sista storkparet i Sverige, i Skåne, på en gård utmed Klingavälsån - mitt i det föreslagna biosfärområdet. För att få tillbaka storken inleddes Storkprojektet under slutet av 1980-talet. Flera år av uppfödning, kunskaphöjande insatser och ideella krafter krävdes för att få vilda storkar tillbaka till **landskapet och häckningarna ökade år från år. 2023 så finns det ett femtitalet häckande par**. Det är en berättelse om människans relation till naturen. Hur vi behöver och hur vi påverkar den, och om hur relationen inte på något vis är statisk. Den är i ständig förändring och det vi gör, **det har betydelse**.

Sid 137 längst ner och början 138:

Storkrikets symbol, den vita storken (*Ciconia ciconia*) var fram till **1900-talet** en vanlig syn i områdets byar där de ofta häckade på gårdarnas tak. Med utdikningen och införande av moderna jordbruksmetoder minskade antalet storkar kraftigt och den sista svenska häckningen skedde 1954 i mitten av Storkriket. Sedan 1989 pågår ett omfattande projekt med att återintroducera storken i Skåne med uppfödning bland annat i Hemmestorps Mölla i hjärtat av Storkriket. Det finns idag **ett 50-tal** frihäckande storkpar i Skåne och lika många i storkprojektets två storkhägn. Från Hemmestorps Mölla släpps varje år ut omkring **100** ungstorkar i slutet av juli. Genetiskt består storkarna i projektet främst av polska **och algeriska** individer med visst inslag av **storkar från djurparker och** spontant influgna individer. Den vita storken har historiskt gett upphov till en rad sägner och kulturella sedvänjor.

Sid 138 slutet och början 139

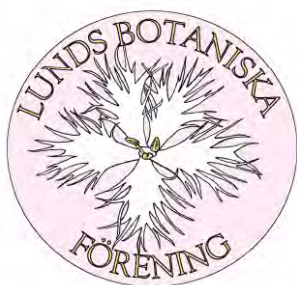
Inom storkprojektet görs årliga räkningar och ringmärkningar av ungarna som ger bra underlag för bedömning av populationen. Antalet flygga ungar av den vita storken är en viktig indikator på artens tillstånd. Storkprojektet försöker också få in information om var de vuxna individerna befinner sig och tar här hjälp av att vädja till intresserade att rapportera in storkobservationer. Alla storkar i projektet är ringmärkta, **äldre individer med traditionella aluminiumringar och yngre med en så kallade ELSA-ring som är svart med vit inskription. Dessutom är de oftast också märkta med en till tre färgringar där varje färg motsvarar en siffra. dels med traditionella aluminiumringar och dels med färgringar.**

Sid 143 början:

Skånes Ornitologiska Förening (BirdLife Sverige) **har tre lokalkretsar i Storkriket. Föreningarna** verkar för större kännedom och bättre levnadsbetingelser för den skånska fågelfaunan och för att sprida intresse bland allmänheten för ornitologi och naturvård

sid 149 längst ner och början 150

Vid Hemmestorps Mölla får allmänheten se årets storkungar i Storkprojektet pröva sina vingar för första gången. Eventet hålls i slutet av juli och lockar **över 1000** besökare. Hemmestorps Mölla är en besöksplats som kommer få ökad betydelse i biosfärområde Storkriket

2023-10-28

Lunds kommun
Biosfärområde Storkriket

Synpunkter från Lunds botaniska förening på förslag till Unesco-ansökan att bilda ett biosfärområde

Undertecknad har på uppdrag av Lunds Botaniska Förenings (LBF) styrelse tagit del av underlaget för förslaget till Unesco-ansökan.

LBF är positiv till förslaget och tror att biosfärområdet har stora möjligheter att bidra till skyddet och bevarandet av såväl naturtyper som arter och genetisk variation i det aktuella området. De botaniska värdena är stora, speciellt i Vombsänkans sandmarker och i de våtmarker och ädellövskogar som också präglar området, samtidigt som vi ser en tilltagande utarmning av floran på grund av igenväxning och andra faktorer. Detta vet vi inte minst på grund av de inventeringar som LBF och dess medlemmar utfört under 1900- och 2000-talet, och de regelbundna "floraväktarbesök" som sedan lång tid görs på lokaler med särskilt hotade arter. Som ideell förening har vi goda erfarenheter av tidigare samarbeten med biosfärområdet Kristianstads Vattenrike, då det varit fråga om att övervaka och bidra till bevarandet av hotade växter i det området. Vi ser fram emot liknande samarbeten med Storkriket och hoppas att biosfärområdet kan förstärka skyddet av hotade arter samt öka kännedomen om områdets stora naturvärden.

Den för oss mest relevanta delen i själva ansökan är kapitel 14, som fokuserar på bevarande. Kapitlet innehåller en bra redogörelse av ekosystem, naturtyper, artgrupper och genetisk mångfald, men det finns några detaljer som vi vill kommentera:

Sidan 126, strax ovan mitten: Här föreslår vi att åkervädd och flockfibbla byts ut mot mer typiska ruderväxter som gul sötväppling (*Melilotus officinalis*) och stånds (*Jacobaea vulgaris*).

Sidan 126, längst ner: Det är bra att problematiken kring Revingeheds övningsfält lyfts i avsnittet om gräsmarker.

Sidan 131, nedan mitten: Föreslår att grusnejlika och dvärgjohannesört stryks (den förra finns visserligen i Lund men bara som trädgårdsflykting, och den senare är ingen typisk stadsväxt) och att gatmålla (*Chenopodium murale*) läggs till som hotad ruderväxt. Banbjörnbär och vitnoppa fungerar bra som exempel.

Dvärgjohannesört skulle kunna flyttas till avsnittet om Gräsmark (sidan 132) om man preciserar att den finns i magra betesmarker.

Sidan 132, överst: Spjutsporre (*Kickxia elatine*) passar bättre här, som exempel på rödlistat åkerogräs, än längre ner som gräsmarksväxt.

Sidan 132, mitten: Humlesuga och praktnejlika fungerar bra som exempel på sällsynta gräsmarksarter i Storkriket, men stor sandlilja, kranssalvia och spjutsporre bör strykas (de två första har inte setts till på några år och sandliljan var troligen inplanterad, och den sista är ett åkerogräs). Ett möjligt tillägg till humlesuga och praktnejlika är klintsnyltrot (*Orobanche major*) även om den bara finns kvar på en grässlänt i södra Lund.

Sidan 132, mitten: Om man vill kompensera för bortfallet av arter enligt föregående kommentar kan man lägga till sällsynta karaktärsarter för ”grässandhedar” såsom klubbfibbla (*Arnoseris minima*), åkerfibbla (*Hypochaeris glabra*), dvärgserradella (*Ornithopus perpusillus*) och luddvicker (*Vicia villosa*). Dessa arter har tydliga koncentrationer av lokaler i Vombsänkan, men finns i en växtmiljö som gör att de bör hållas isär från de som nämns i föregående kommentar.

Sidan 132, sista meningen: Ska tistelsnyltrot vara med i detta avsnitt bör man ange att den finns i högörtängar på fuktig mark och inte i de torra gräsmarker som avses tidigare.

Sidan 133, sista meningen under Våtmarker: ”subsp. *Pratensis*” för stor ögontröst bör skrivas ”subsp. *pratensis*”

Sidan 134, överst: Uppgiften att stor bockrot kan leva i lövskog stämmer väl för Skåne i stort men inte för de bestånd som finns i Storkriket - dessa växer på slätterängar i naturreservatet Kungsmarken (Ö Lund).

Sidan 134, andra stycket: Lundvivan som art är inte unik för Sverige, det som är unikt är att det i Storkriket finns vildväxande populationer (till skillnad från de som rymt från trädgårdar i resten av landet).

Sidan 138, under Sällsynta åkerogräs: De nutida förekomsterna i Vombsänkan kan också bero på att de utgör rester av en ogräsflora som fanns i trädesåkrar på sandig mark ända in på 1900-talet.

Sidan 139, sista stycket: Till åtgärderna för att bevara genetisk mångfald kan också räknas projektet ”Hotade skånska arter”, ett samarbete mellan Länsstyrelsen Skåne, LBF, Fredriksdal Museer och Trädgårdar i Helsingborg samt Botaniska trädgården vid Lunds universitet som syftar till att rädda kvar lokala provenienser av de mest hotade arterna i odling, så kallat *ex situ*-bevarande. Vid behov kan sedan bestånd i naturen stärkas och nya bestånd etableras (<https://www.botan.lu.se/hotade-skanska-arter>). I projektet ingår flera växtmaterial som kommer från Storkriket.

Bästa hälsningar
Stefan Andersson,
för LBF

2023-10-30

Lunds kommun
Biosfärområdet Storkriket

Yttrande över förslag till Ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket

Lantbrukarnas riksförbund, LRF, är en medlemsorganisation på ca 130 000 medlemmar som företräder de gröna näringarna och är indelad i 17 regioner. LRF Skåne är en av regionerna och har ca 14 000 medlemmar. LRFs synpunkter beskrivs ur ett jord- och skogsbruksperspektiv där vikten av hållbarhet, livsmedelsproduktion i framtiden och landsbygdsutveckling står för grunden.

Här nedan presenterar LRF Skåne sina synpunkter gällande förslaget till ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområdet Storkriket.

Sammanfattning

Det är ett gediget framtaget material som presenteras i ansökan. LRF anser att det är väldigt positivt att ansökan framhåller hur pass viktig jord- och skogsbruket är i området, både för den biologiska mångfalden och olika ekosystem. Samt att det lyfts att det är tack vare jord- och skogsbruket värdena har skapats.

LRF ser även positivt på grunden med ett biosfärområde. Det vill säga den tänkta plattformen för att få stad och land att mötas. En plats för samverkan och en neutral arena för att kunna lösa olika hållbarhetsutmaningar och intressekonflikter.

Det LRF känner en besvikelse och kritik över är att LRF som organisation eller alternativt andra representanter från de gröna näringarna inte har fått vara mer delaktiga i projektet under hela arbetets gång för att ta fram ansökan.

En annan del som LRF anser inte är tydlig i ansökan är nyttan av ett biosfärområde för jordbruket. Det är många jordbruksföretagare som på ett eller annat sätt kommer att behöva bli delaktiga om ett biosfärområde skapas. Men vad är nyttan och vinsten för dessa företagare? Nyttan i dagsläget är otroligt centrerad till friluftsliv och turism. För att LRF ska kunna ställa sig bakom ett biosfärområde behöver nyttan vara bredare och förklaras på ett bättre sätt.

2023-10-30

LRF ställer sig kritisk till zonindelningen och ansökans syn på hur de ska hanteras. Det är viktigt att de olika områdena inte ska hindra framtida utveckling. De företag som finns inom det tänkta biosfärområdet måste kunna känna en säkerhet för att kunna växa och utvecklas och inte hämmas. Det ska inte spela någon roll var man är lokaliserad. Att rita in nya kartskikt skapar mer oro och osäkerhet än nytta. Det blir fler frågor än svar kring vad dessa områden kommer att innebära. Speciellt för de som äger marken och lever i området.

LRF anser också att texten i ansökan många gånger ställer sig kritisk till jordbruket och dess miljöpåverkan. Det nämns att det är övergödning och att det används mycket bekämpningsmedel. Men ingen närmare beskrivning på hur mycket och hur det bevisligen påverkar.

Samtidigt verkar inte detta kritiska synsätt ha framhållits gällande stad och tätort. Det finns utsläpp även där som påverkar miljöer negativt, men det läggs det ingen tanke på i ansökan. Därmed känner LRF att texten blir vinklad till städernas fördel och till landsbygdens nackdel. Då har man redan i ansökan missat målet med en neutral plattform och gemensam samsyn.

LRF ställer sig som sagt positiv till ett biosfärområde för att minska klyftorna mellan stad och land, men det måste göras på rätt sätt. Landsbygden och de gröna näringarna har inte varit en naturlig och självklar del i arbetet. Där med anser LRF att man behöver göra om och göra rätt för att få en neutraliserad bild i ansökan och där även staden granskas och en tydligare redogörelse kring vad staden kan bidra med i framtiden.

Nedan finner ni mer ingående LRFs tankar om ansökan och kring framtida arbete.

Framtagandet av ansökan

Arbetet med att ta fram ansökan har pågått under flera år. Det har varit många möten och många har involverats.

LRF ställer sig ändå frågande till om den absolut viktigaste gruppen och de som påverkas mest, har fått tillräckligt inflytande. Det är då jordbruket och skogsbruket LRF menar. I den sammanställning kring det arbete som genomförts så nämns endast en träff som varit riktad till jordbruket.

LRF som organisation företräder jord- och skogsbruket men har inte varit med i arbetet vilket vi ställer oss kritiska till. I och med att merparten av arealen som berörs är jordbruksmark, så borde detta varit en självklarhet.

Jord- och skogsbrukare kanske inte är de största till antalet av befolkningen i området, men arealen som de äger och brukar är otroligt stor. Samtidigt som de ca 880 företagare inom de gröna näringarna som finns i området kommer vara viktiga för att nå uppsatta mål. Därför anser LRF att de gröna näringarna borde

2023-10-30

fått en mycket större roll och inflytande i processen.

Det är självklart att flertalet organisationer, aktörer och föreningar är intresserade av att tycka och tänka. Och med all rätt. Men samtidigt så är det inte flertalet av dessa som varit med i processen som äger marken. Det är lätt att ha åsikter, men i grund och botten så finns en ägare och då oftast krav på att det rent ekonomiskt ska fungera att bruka marken. Det är det första och viktigaste man ska utgå ifrån. Det är lätt att tycka och tänka om det inte är en själv som betalar och får stå för konsekvenserna.

Om det är så att biosfärområdet kommer att bildas efter ansökan vill LRF trycka på vikten av att de gröna näringarna finns med i både styrgrupp och arbetsgrupp. Det är inte rimligt att de endast representeras av kommun och region, så som det ser ut idag. Den representationen speglar inte verkligheten av området. Förändringen som LRF föreslår bör ske redan nu under ansökningstiden.

Zonindelningen

Det finns ett förslag på tre områdesindelningar. Kärnområde, Buffertområde och Utvecklingsområde. Både kärnområdet och buffertområdet är idag kopplade till svensk lagstiftning. Där med så finns det bestämmelser vad som gäller inom dessa områden. Det LRF vill trycka extra på är att det endast är den svenska lagstiftningen som är gällande. Det är väldigt viktigt att det inte läggs in ytterligare förhållningssätt inom dessa två områden om det skulle bildas ett biosfärområde. Idag finns det skydd i form av både strikta som ex. naturreservat och i buffertområdet mer lätta skydd som inte hindrar brukande på samma sätt ex. strandskydd. Det är befintliga skydd som har tagits fram utifrån de svenska lagkraven och det kan vara begränsande nog för ett aktivt företag. Där med är det som sagt viktigt att biosfärområdet inte tillför ytterligare regler eller krav då detta redan finns idag i stor utsträckning.

Det LRF däremot måste motsätta sig är utvecklingsområdet. Genom inritning av ett utvecklingsområde på en karta så blir det ett skikt på en stor del privatägd mark och som också skapar en stor ovisshet. Idag finns inga direkta svenska lagar som är specifikt kopplade till utvecklingsområden. Inte heller finns det bevarandemål. På så sätt skapar det en osäkerhet på vad som kan komma att gälla. Att ett skikt av ovisshet också är hela 50 % av totalarealen blir alldeles för mycket. Den erfarenhet som LRF har över otydliga inritningar som gjorts på en karta är inte till det positiva. Även om grundtanken är god och att det som biosfärområde inte ska inskränka i ägande- och brukanderätt så finns det myndigheter som senare använder dessa områden som argument för ytterligare framtida tvingande skydd. Där med skapar detta en osäkerhet för de som lever och verkar i områdena. Man lever med en rädsla att nästa gång är det min mark som är aktuell för att hindra ägandet och brukandet. Redan nu har LRF fått samtal från medlemmar som känner en osäkerhet kring hur deras brukande kommer att påverkas om det skapas ett biosfärområde. En rädsla som

2023-10-30

förhoppningsvis är obefogad, men den finns där ändå på grund av att LRFs medlemmar tyvärr har den erfarenheter som de har.

LRF anser att själva zonen utvecklingsområde ska plockas bort i ansökan och i kartmaterialet. Inte heller behövs grupperingen kärnområde och buffertområde då det idag redan finns bestämmelser för dessa områden i form av olika skydd och behöver inte någon ytterligare klassificering.

Jordbrukets värde och framtid

Jordbruket är otroligt dominerade i området då 54 procent består av åkermark. Utöver åkermarken så är det givetvis också betesmark som bidrar stort till biologiska mångfald. Jordbruket kan spåras 400 miljoner år tillbaka i tiden på denna plats. Det vill säga så är det jordbruket som har skapat det område vi har i dag och också de värdena som finns.

Det LRF inte kan förstå är att jordbruket ändå på olika ställen i ansökan framställs som ett hot till de här värdena och miljöerna.

Det finns ca 880 jordbruksföretag i området. 880 företag med olika företagare som tänker och agerar på skilda sätt. Detta skapar en variation. En variation som också skapar olika miljöer som gynnar olika arter. Givetvis så skapas det i samband med detta också miljöer som kanske är mindre gynnsam för vissa arter. Men om man ser till det stora hela så är det just den här variationen över tid som har gett det fina resultat som vi har i området idag.

LRF är rädd för biosfärområdet kommer generera fler typer av tvingande skydd, som nämnts ovan. Att någon annan, dvs staten, ska gå in och bestämma över skötsel och brukade kommer generera till att variationen avtar. Speciellt då det många gånger inte alltid finns de ekonomiska förutsättningarna för att ta hand om det som skyddats strikt. LRF ser det strikta skyddet som finns på platsen idag, och de fler tvingande skydden som sannolikt kommer skapas i området som ett stort hot för de framtida värdena och även för det fortsatta brukandet.

Under stycke 3.1.1 står det *"Det intensiva jordbruket medför att det, i stora delar av Storkriket, används omfattande mängder konstgödsel och bekämpningsmedel"*. Meningen i sig känns väldigt olycklig då det verkligen visar ett ställningstagande till att man ser det som något väldigt negativt. Men det finns ingen närmare förklaring om de här "omfattande" mängderna. Hur mycket är det? Hur stor är nyttan? Har man större problem med övergödning och rester i naturen från bekämpningsmedel i detta område än andra platser i landet?

Idag har vi ett otroligt högteknologiskt jordbruk i Sverige. Och speciellt i detta område i Skåne som är bland de främsta områdena för jordbruk. Den teknologi som många idag tillhandahåller har också gett oss otroliga förutsättningar för att gödsla rätt mängder och även kunna använda så lite bekämpningsmedel som möjligt. Samtidigt som detta är en pågående utveckling som hela tiden blir ännu bättre. Det tas prover på mark och grödor, det är tekniska system som kan läsa av vad som behövs var och när. Tack vara denna teknik och kunskap från

2023-10-30

jordbrukare så har vi också kunnat minska läckage.

Det finns även olika typer av satsningar för att utbilda lantbruksföretag, exempelvis Greppa näringen. Det är viktigt att ansökan utgår från rätt fakta när framtida förslag för utveckling ska arbetas fram. Den beskrivning som görs i ansökan känns inte helt korrekt med verkligheten.

Lantbruket har gjort framsteg kopplat till biologisk mångfald de senaste åren, där det faktiskt producerar samhällstjänster som biologisk mångfald. Det sätts allt mer högre krav och tänket kring biologisk mångfald finns med vid odling. Detta är viktigt att framhålla.

Med detta sagt så finns det givetvis också möjligheter till förbättringar och det är såklart något som näringen ställer sig bakom och är positivt till, men det behöver göras på rätt sätt. Inspirerande och främjande, inte tvingande.

På sida 45 i ansökan står det att dagens intensiva jordbruk har minskat artantalet. Men det finns ingen närmare beskrivning av vilka arter som har minskat? Finns det några arter som ökat?

Många gånger är det antalet betande djur som har minskat runt om i Sverige som bidragit till att det har försvunnit arter. Arter som kräver betande ängsmarker. Men det skulle LRF inte vilja påstå att det är det intensiva jordbruket i sig utan det handlar om likviditet och minskade förutsättningar för att få ihop företaget ekonomiskt för att kunna ha betande djur. Detta är också en viktig aspekt att ha med sig i analysen.

LRF funderar också vad den direkta vinsten för jordbruket är med ett biosfärområde? Detta framgår inte i ansökan. Det står tydligt att biosfärområdet är positivt för turism, rekreation och friluftsliv. Men om satsningen ska bli attraktiv för alla är det inte endast turism och friluftsliv som ska gynnas. LRF hade velat ha konkreta exempel på hur biosfärområdet kommer ge nytta och vara attraktivt för lantbruksföretagen i området. Vad vinner man som lantbruksföretagare på att ens mark hamnar inom ett biosfärområde?

Skogsbruk

Precis som LRF nämnt ovan så är det just det enskilda ägandet som står för den variation som finns i vårt landskap. Samma sak gäller skogen. Det är det enskilda ägandet som skapar fantastiska miljöer som vår befolkning sedan kan ta del av genom vår allemansrätt. Likväl som att vi kan tacka de stora godsens för de alléer som bidrar med en stor artrikedom, så har de som äger skog också idag en kärlek och förhoppning till sin skog där det skapas en artrikedom i träd och skogar som man inte får glömma. Det är viktigt att det fortsatt kan ske egna initiativ på enskilda egendomar för att skapa fler artvariationer och miljöer. Inte kontrolleras och hindras. LRF vill påminna om att anledningen till att en stor del ädellöv försvunnit i södra Sverige är på grund av statens bestämmande av 5:3 skogarna. Det vill säga att det var ädellövskogar som fick avverkas med krav att det skulle planteras gran. Det vill säga ännu en gång då

2023-10-30

statliga beslut hämmar ägande- och brukanderätten och minskar variationen i landskapet.

Efter att denna bestämmelse som togs bort i början av 1990-talet så har det börjat återplanteras ädellöv med bland annat bidrag från Skogsstyrelsen, vilket är positivt. Men det är viktigt att inte lägga all skuld till minskningen av ädellöv på de enskilda skogsägarna.

Med detta sagt så finns det givetvis fortsatt utvecklingspotential att öka mängden ädellöv i landskapet om det få ske frivilligt.

Det LRF kan sakna i remissen är förtydligandet av skogarnas värden i området. Detta hade kunnat bli tydligare, samt vad skogsbruket vinner på och vilken nyttan blir av ett biosfärområde.

Städer och tätorter

I flera delar av ansökan så läggs det en tyngd på att det handlar om samverkan mellan natur, stad och landsbygd. Tanken med biosfärområdet är att stad och land ska mötas är bra. Den stora förvåningen som LRF möts av i ansökan är just stadens krav på landsbygdens utveckling. Men otroligt få tankar kring städernas och tätorternas utveckling och möjliga potential för att nå målen. Inte heller några tankegångar kring vad staden behöver bidra med för att landsbygden ska utvecklas.

Det finns ingen kritisk granskning av vilka möjliga hot som stadens delar kan orsaka i biosfärområdet. Exploatering nämns kortfattat, men LRF ser mycket större och fler hot än så. Bland annat så står städer och tätorter för läckage av olika typer av föroreningar. Bland annat genom reningsverk. Dessa hot finns inte med i texten. Det finns inte heller någon större analys kring vad ökad turism och friluftsliv kan medföra på naturen. I och med detta så ger inte ansökan en likställd bild av området, vilket är mycket olyckligt.

Samtidigt blir vikten av gemensam plattform och förståelse än mer tydlig då det är ett väldigt stads perspektiv som framhålls i ansökan. Där med vill LRF åter igen trycka på vikten av att landsbygden och de gröna näringarna finns med i arbetet framåt och att man behöver göra om och göra rätt.

Huvudfunktionerna Bevara, Utveckla och Stödja

Ordet bevara låter i LRFs öron mycket som skydd. Något, som LRF är restriktiva till, som tidigare nämnts. LRF vill inte se att biosfärområdet ska syfta till att skydda mer. Allt form av skydd ska ske genom frivillighet och man som enskild markägare ska inte känna sig skyldig till att skydda sin mark mot sin vilja.

I bevarandet så läggs fokus på arter, naturtyper och mångfald. Det som saknas är bevarandet av just jordbruksmark. Det är ett hot idag, att allt mer jordbruksmark försvinner. Vilket också leder till minskad biologisk mångfald. Jordbruksmarken ersätts av bland annat bostadsområden och annan infrastruktur. Jordbruksmarken går därmed förlorad. LRF hade även velat se detta fokus när det kommer till bevarande.

2023-10-30

Begreppen Utveckla och Stödja låter allt mer framåsyftande och känns rätt kopplat med tanke på biosfärområdets syfte.

Tyvärr så känns däremot kopplingen för utveckling och stödandet mest vara riktat till friluftsliv och insatser i naturen samt forskning.

Framtiden

I och med att ansökan i sig ger bilden av hur nuläget ser ut och inte tar upp möjliga insatser i framtiden så blir det hela abstrakt. LRF förstå att insatserna ska komma senare genom samverkan. Men i och med att framtiden för biosfärområdet är ett blankt blad så blir det också svårt att förstå och svårt att veta konsekvenserna. Där med skapas en oro men självklart också förhoppningar.

Oron däremot är svår att ignorera. Och det är denna oro LRF möter hos sina medlemmar. Oro i form av många frågor om hur det ska bli och hur kommer jag som enskild eller mitt företag påverkas. Denna oro önskar LRF att både styrgruppen och arbetsgruppen för Biosfärområdet Storkriket tar med sig i både kommande remissarbete och inför framtida arbete och har respekt för den.

Med vänliga hälsningar

Henrik Gudmundsson
Ledamot Regionstyrelsen
LRF Skåne

Camilla Hansson
Kommungruppsordförande
LRFs kommungrupp Lund

Bo- Göran Hansen
Kommungruppsordförande
LRFs kommungrupp Eslöv

Jörgen Bengtsson
Kommungruppsordförande
LRFs kommungrupp Sjöbo

Kontaktperson:

Carin Hoflund

carin.hoflund@lrf.se

Regional sakkunnig- Äganderätt, Skog

LRF Skåne

Anders Rosell
Skogs- och Naturvårdsförvaltare
anders.rosell@skanskalandskap.se

Datum: 2023-10-30

Dnr: 23/0253

Lunds kommun
Biosfärområde Storkriket
Box 41
221 00 Lund

Yttrande över förslag om ansökan till Unesco om att bilda Biosfärområde Storkriket

Stiftelsen Skånska Landskap ser mycket positivt på ansökan om att bilda biosfärområde Storkriket. Vi ser fram emot fortsatt samverkan med Biosfärområde Storkriket inom alla våra verksamheter och är öppna för dialog och samarbete nu och i framtiden. Inom Biosfärområdet Storkriket ligger två av våra 19 strövområden, Skrylle som vi sköter tillsammans med Lunds kommun, samt Snogeholm som är två av Skånes mest välbesökta strövområden. Vi har ett uppdrag från regionen att förutom utveckla våra strövområden även förvalta Skåneleden och nå ut till barn genom vår utomhuspedagogiska verksamhet. Folkhälsoperspektivet är särskilt viktigt för oss och att vistas i naturen är bra för vårt fysiska och psykiska välmående.

Att utveckla skogsbruket med alternativa bruksformer som hyggesfritt skogsbruk, blandskog och mindre hyggen tror vi är en viktig väg att gå för att klara den biologiska mångfalden i landskapet. Vi har många samarbeten med forskning som kan komma biosfärområdet tillgodo. Såväl i våra naturreservat som i övriga marker jobbar vi aktivt med att bevara och utveckla biologisk mångfald.

Bakgrund

Stiftelsen Skånska Landskap bildades 2004 av Region Skåne med uppdrag att skydda, bevara, restaurera och utveckla natur- och kulturmiljöer samt stimulera det rörliga friluftslivet, främst inom markområden som stiftelsen äger.

Folkhälsoperspektivet är särskilt viktigt för oss. Att människor mår bra av att vistas i naturen visar forskning. De som har ett naturligt förhållande till naturen känner också oftast ett större engagemang för vår miljö. Därför vill vi inspirera fler att ge sig ut i den skånska naturen.

Vår arena är 11 000 hektar mark och 19 strövområden utspridda över hela Skåne, där alla har sin egen karaktär. Drygt tjugo procent är naturreservat. Delar av marken äger Stiftelsen Skånska Landskap, men vi förvaltar också fem andra stiftelsers mark. Markerna används både för våra strövområden och för skogsbruk.

Vår verksamhet delas in i två huvudsakliga verksamhetsområden - en så kallad allmännyttig del som rör rekreation och friluftsliv, och en del som rör egendomsförvaltning.

För den allmännyttiga delen har vi ett uppdrag och ett årligt anslag från Region Skåne. Stiftelsen söker också aktivt medel från olika håll samt bidrar när det är möjligt med stiftelsens eget kapital. I uppdraget ingår bland annat att underhålla, sköta och utveckla våra strövområden, driva och utveckla Fulltofta Naturcentrum, göra naturen tillgänglig samt bedriva och utveckla vår utomhuspedagogik med särskilt fokus på naturovana unga. Vi ska också samordna kommunernas arbete med Skåneleden.

Vi ska:

- göra våra strövområden attraktiva, kända och tillgängliga för alla - oavsett intressen, förutsättningar, erfarenheter och vanor.
- inspirera både naturfrälsta och naturovana att upptäcka och besöka den skånska naturen.
- skapa förutsättningar för att våra besökare får en så bra naturupplevelse som möjligt.
- sprida kunskap om naturen och väcka intresse för naturens betydelse för hälsa och välbefinnande samt för miljön.
- sköta egna och förvaltade marker så att biologisk mångfald, olika landskapstyper och viktiga kulturmiljöer bevaras och utvecklas.

Synpunkter

Inom Biosfärområdet Storkriket ligger två av våra 19 strövområden, Skrylle som vi sköter tillsammans med Lunds kommun, samt Snogeholm som är ett av Skånes mest välbesökta strövområden.

Vi ser fram emot att detta för friluftsliv, jord- och skogsbruk så viktiga och intressanta område blir ett biosfärområde. Vi har mycket kontakter med Biosfärområdet Vattenriket och ser stora möjligheter till samarbeten och utvecklingsområden för oss inom flera olika fält såsom viktiga framtidsfrågor inom områdena biologisk mångfald, alternativa brukningsformer för skog i ett förändrande klimat samt frågor kring friluftsliv och folkhälsa. Vi arbetar tillsammans med Region Skåne om folkhälsa och friluftsliv generellt och har även uppdrag att tillsammans med regionen förvalta Skåneleden och jobba med att få ut våra barn i naturen inom ett flertal olika projekt.

Vi tror att utveckla skogsbruket med alternativa brukningsformer som hyggesfritt skogsbruk, blandskog och mindre hyggen är en viktig väg att gå för att klara den biologiska mångfalden i landskapet i de som vi benämner buffert- och utvecklingsområden. Samarbeten gällande den skånska gröna infrastrukturen sker idag med Länsstyrelsen i en ledande roll där den mer generella hänsynen är ett mycket viktigt komplement till de skyddade markerna (kärnområdena).

Stiftelsen Skånska Landskap samarbetar i dagens mångbruksfrågor aktivt med Sveriges Lantbruksuniversitet, Lunds Universitet och SkogForsk inom flera projekt. Det handlar bland annat om projektet TreesForMe inom området snabbväxande lövträd samt flera andra projekt med

inriktning mot hyggesfritt skogsbruk och för att anpassa framtidens skogar till den pågående klimatförändringen.

Inom vår fastighet Ellestad 5:4 (Snogeholm), vilken ligger inom biosfärområdet, ligger det för Sverige unika Landskapslaboratoriet som anlades 1994 på åkermark. Här kan vi se hur många olika trädslag i olika blandningar med varandra kan skötas och upplevas. Området fungerar som ett viktigt åskådningsexempel för alla de intresserade som kommer dit varje år för att ta till sig kunskap inom skog och landskap. SLU är försöksägare medan vi som markägare utför alla åtgärder vilket vi har gjort i snart 30 år sedan det anlades. Markägaren är här Stiftelsen O D Krooks Donation Malmöhus Län, en av de 6 stiftelser som vi förvaltar, och inte Region Skåne vilket felaktigt angetts i ert förslag.

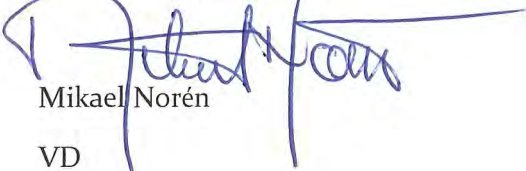
Förutom stycket gällande Landskapslabbet finns det brister i innehållet avseende skog samt om betesdjurens positiva betydelse såväl i den lokala ekonomin som förutsättning för biologisk mångfald och rekreation.

Vikten av det rörliga friluftslivet och besöksnäringar knutna till det är en viktig faktor för att utveckla landsbygden och skapa försörjning på många sätt. Inom det föreslagna biosfärområdet finns två av Skånes mest välbesökta friluftsområden, Skrylle och Snogeholm. I övrigt finns även andra skogar och öppna områden som inbjuder såväl lokala som utländska besökare. Vi bidrar till det genom den infrastruktur som finns uppbyggd i våra strövområden samt samarbete med lokala entreprenörer som hyr ut av oss ägda hus inom området.

Att få ut barn och unga ut i naturen är ett prioriterat område för stiftelsen för att öka förståelsen för naturen och dess betydelse för biologisk mångfald, ekonomi, klimat och rekreation/folkhälsa. Där borde även biosfärområdet kunna vara en drivande part i likhet med den roll som Biosfärområdet Vattenriket har. Vi jobbar aktivt med ekonomiskt bidrag från såväl Region Skåne som kommunen, privata företag och sparbanksstiftelser med att få ut barn och unga i naturen. Men det finns plats för fler!

Stiftelsen Skånska Landskap ser fram emot fortsatt samverkan med Biosfärområde Storkriket inom alla de verksamhetsområden som vi nämnt ovan och är öppna för dialog och samarbete nu och i framtiden.

Med vänliga hälsningar

Mikael Norén

VD

mikael.noren@skanskalandskap.se

Anders Rosell

Remissvar från Future by Lund och LU Samverkan, sektion Forskning, Samverkan och Innovation

Vi vill gratulera till ett omfattande, gediget och inspirerande arbete med UNESCO-ansökan. I vårt remissvar vill vi framhålla tre förslag och perspektiv:

1. Vi ser positivt på att kultur är ett prioriterat område och att kultur ses som en "stödpåre". Det skulle stärka ansökan att också lyfta fram de kulturella branschernas potential att öka innovationsförmågan inom andra branscher och samhällsområden (se bla [EIT Culture & Creativity](#) och https://new-european-bauhaus.europa.eu/index_en)
2. Vi saknar genomgripande beskrivningar av metoder och processer för förändringsarbete när det gäller komplexa samhällsutmaningar med många olika sorters aktörer. Här vill vi föreslå att Storkriket begrunder OECDs modeller för offentlig innovation, till exempel [Observatory of Public Sector Innovation OPSI](#), samt Future by Lunds och Lunds universitets [zonmodell](#) för vad som krävs för att stödja innovation och utveckling i samverkan mellan olika grupper/organisationer/intressenter i olika faser. Vi bistår gärna med denna kunskap.
3. Vi saknar också referenser till [Inner Development Goals](#) (IDG) kopplade till FN:s hållbarhetsmål. Människans beteende är en återspeglning av hennes relation till världen och sig själv. Inga förändringar kan ske om man inte arbetar på underliggande värderingar och förmåga till samarbete, empati, komplexitet mm. På senaste Inner Development Goals Summit i Stockholm oktober 2023 talade UNDPs SDG Integration Team Leader Laurel Petterson om vikten av att kombinera SDG:erna och IDG:erna (evenemanget hade 10.000 digitala deltagare). Nu finns det även ett White Paper om hur näringslivet (bl a IKEA, Stena Line, Google mfl) tar det vidare. Det är för oss upplagt att ett biosfärsområde som är ett modellområde för hållbar utveckling som inkluderar kultur och kreativitet arbetar med ramverken och verktygen för både SDG:er och IDG:er. Storkriket kan till och med vara en pionjär inom hur man utvecklar detta för biosfärsområden, särskilt då expertisen finns på Lunds universitet. Professor Christine Wamsler på LUCSUS är en av initiativtagarna till IDG tillsammans med forskare i transformation och omställning på KI och Handels.

Med vänliga hälsningar

Birgitta Persson
Future by Lund

Charlotte Lorentz Hjorth
LU Samverkan, sektionen för forskning, samverkan
och innovation
Lunds universitet

Kandidatur: Biosfärområde Storkriket

Byalag och byaföreningar

Svar på remiss från Öveds Byaförening

Vi i Öveds Byaförening är positiva till ansökan om att bilda ett biosfärområde.

Vi vill gärna att Byaföreningen även i fortsättningen hålls informerad och bjuds in till byaråd och andra möten som handlar om biosfärområdet.

Det krävs givetvis mat och dricksvatten till invånarna och där ser vi en styrka i vårt framtida biosfärområde med sin stora livsmedels- och dricksvattenproduktion. Kanske kan vi i området bli självförsörjande på fler livsmedel och vara ett "välfungerande modellområde för hållbar utveckling" med minskade livsmedelstransporter.

Vi ser en risk i att Lund kommer att dominera biosfärsprojektet, och att vi som bor på landet blir förbisedda.

"Samspel mellan stad och land" talas det om i ansökan, men sen handlar det mest om stadsbornas behov av rekreation, naturupplevelser etc. Landsbygdsbornas behov av tätorter för arbetsplatser, skolor, inköp, kulturutbud, sjukvård mm existerar ju också.

Valborgsfirandet exemplifieras med hur det firas i Lund. Det kunde vara trevligt med ett exempel från landsbygden också, midsommarfirandet som äger rum i Öveds eke varje år sedan länge, ligger nära till hands för oss.

En positiv åtgärd för biosfärområdets vattenkvalitet, som vi landsbygdsbor bidrar med är förbättringen av de enskilda avloppen. Många minireningsverk har installerats under senare år.

I ansökan saknas information om områdets mjölkproduktion. Tambin och honungsproduktion har vi inte heller hittat i texten, fast det borde vara bra för området.

Vi ser fler negativa effekter i nutid av en ökad besöksnäring än de som nämns på s.156. Ökad bilism, mer biltrafik på småvägar och otillräckligt antal parkeringsplatser för bilar. Buller både från bilar och annat ökar. Sophantering behöver fungera, så att skräpet inte hamnar i naturen eller fyller privatpersoners soptunnor. Även människorna blir störda, inte bara växter och djur som nämns i texten.

I ansökan står att skånskan "ibland beskrivs som Sveriges fulaste dialekt". Vi vet inte vem som tycker det, och förstår inte heller varför den subjektiva uppfattningen ska stå i ansökan. Vi är många stolta skåningar som inte håller med.

Det föreslagna namnet på biosfärområdet "Storkriket" är vi inte så nöjda med. Vi är inte odelat positiva till storkprojektet, så det är olyckligt om det projektet blandas ihop med biosfärområdet, som är något helt annat.

Namnet Vombsjönsänkan tycker vi om. Eller Vombsjöområdet, Lake Vomb Area skulle vara ett bra namn på engelska. (Vomb och Womb har olika uttal på engelska, och skulle inte blandas ihop internationellt).

Om man vill ha ett djur i namnet, så finns det t ex kronhjorten och fladdermössen, som naturligt och spontant lever här.

Remiss: Biosfärområde Storkrikets ansökan till Unesco

Ärendenummer	231022-KK_183-ZD64
Inskickat	2023-10-22 10:05

Uppgifter

Förmann	Magnus Olof
Efternamn	Lindh
E-postadress	gnumas@hotmail.com
Jag representerar	Organisation
Ange organisationsnamn	Dalby Byråd

Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på organisation?

Vi tycker att lokala företag och föreningar bör få en tydligare roll i organisationen. Vi ser en risk i att organisationen kommer att bli toppstyrd av universitet och myndigheter. Det bör vara tydligare hur medborgarengagemanget ska stärkas. För att medborgare, lokala företag och föreningar enkelt ska kunna söka medel till projekt bör det finnas information och hjälp tillgänglig i byarna.

Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på strategi – innehållande mål, fokusområden och stödprocesser?

Den lokala demokratin behöver stärkas i samhället i stort och även inom det föreslagna biosfärområdet. Vi föreslår att lokala föreningar lyfts fram som en grundläggande del av lokalsamhället och som bärare av demokratiska värderingar. Som en liten anmärkning fann vi att ordet demokrati nämns bara 7 gånger i ansökan. Demokrati är en nödvändig aspekt i hållbar utveckling som förtjänar större utrymme.

Berätta gärna hur du eller den organisation du företräder kan och vill engagera dig/er i biosfärområdets utveckling och måluppfyllnad

Vi i Dalby Byråd kan bistå med hjälp och information kring hur man söker medel till projekt kopplade till Storkriket. Vi kan även bidra genom att skapa forum för diskussioner mellan medborgare och maktthavare.

Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på finansiering?

Att endast ca 10% (400 tkr av 3700 tkr) kommer att användas till verksamhetsstöd är problematiskt. En större andel av medlen borde gå till externa aktörer.

Remissvar från Genarps byalag - Storkriket

Genarps byalag har tagit del av Storkrikets ansökan till att bilda det åttonde biosfärsområdet i Sverige. Byalaget ser mycket positivt på ansökan och det arbete som föreslås inom storkrikets fem fokusområden. Med fokus på vad Genarps byalag arbetar med är kollektivtrafiken ett viktigt fokusområde för Genarp. Att det under fokusområde 4 *Framgångsrikt samspel mellan stad och land* framgår att storkriket har potential att utvecklas till en hållbar destination men att det förutsätter en utvecklad kollektivtrafik ser byalaget mycket positivt på. Kollektivtrafik till och från Genarp har under en lång tid varit bristfällig och för att öka hållbart resande behöver kollektivtrafiken förbättras. Här kan Genarps byalag och storkriket arbeta tillsammans.

Genarps byalag har inga invändningar mot bildandet av biosfärsområdet och ser fram emot arbetet och mer konkreta åtgärder vårt närområde.

Med vänlig hälsning

Genarps Byalag

Kent Petersson

Ordf. Genarps byalag

kent@kp-fast.se

info@genarp.nu

0703-18 42 86

Kandidatur: Biosfärområde Storkriket

Privatpersoner

Remiss: Biosfärområde Storkrikets ansökan till Unesco

Ärendenummer	231017-KK_183-UN26
Inskickat	2023-10-17 12:25

Uppgifter

Förmann	Bengt Stefan
Efternamn	Larsson
E-postadress	866larsson@telia.com
Jag representerar	Privatperson
Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på organisation?	Nej.
Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på strategi – innehållande mål, fokusområden och stödprocesser?	Stödjer förslaget till fullo. Man gläds varje gång man får se en stork på en äng, åker eller våtmarksområde. Våtmarksområden bör utökas. Befintlig granskog skall avverkas och ersättas med lövträd och tall. Tänk på att gran är invasiv art på många områden.
Berätta gärna hur du eller den organisation du företräder kan och vill engagera dig/er i biosfärområdets utveckling och måluppfyllnad	Kan inte bidra fysiskt men gärna ekonomiskt.
Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på finansiering?	Att skapa ett biosfärområde måste få kosta. Det kommer framtida generationer att ha stor glädje av.
Fritt kommentarsfält för synpunkter, idéer och förslag om ansökans innehåll	Detta är ett alldeles utmärkt förslag som begränsar den invasiva arten Homo sapiens framfart överallt. Vård av flora och fauna måste trumfa mänskliga kortsiktiga intressen.

Remiss: Biosfärområde Storkrikets ansökan till Unesco

Ärendenummer	231031-KK_183-RZ35
Inskickat	2023-10-31 19:47

Uppgifter

Förmann	Tord Sune Verner
Efternamn	Persson
E-postadress	tord.persson@sjobo.nu
Jag representerar	Företag
Ange företagsnamn	Tord
Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på strategi – innehållande mål, fokusområden och stödprocesser?	Nej, men har man inte glömt hur? Ingenting om exempel på hur man vill nå målen
Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på finansiering?	för Sjöbo netto 1 miljon, det är väl personalkostnad för administration Hur finansieras investeringar? Tråkigt om kommunen investerar efter bidragsoptimering
Fritt kommentarsfält för synpunkter, idéer och förslag om ansökans innehåll	Finns många redan för kommunerna tillgängliga områden för friluftsliv Utveckla det. Blanda inte in annan privat jord och skogsmark. Att förslaget är sprunget av en moderat politiker är häpnadsveckande. Vad är egentligen en lagfart ?

Remiss: Biosfärområde Storkrikets ansökan till Unesco

Ärendenummer	231001-KK_183-ER96
Inskickat	2023-10-01 14:35

Uppgifter

Förmann	Åsa Christin
Efternamn	Jönsson
E-postadress	tillganglighetskonsult@gmail.com
Jag representerar	Privatperson
Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på strategi – innehållande mål, fokusområden och stödprocesser?	Jag har inte läst förslaget. Det är säkert alldeles utmärkt. Hänvisning görs säkert till olika mål i Agenda 2030. Annars vill jag tipsa om mål 11.7. "11.7 Skapa säkra och inkluderande grönområden för alla. Senast 2030 tillhandahålla universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser, i synnerhet för kvinnor och barn, äldre personer och personer med funktionsnedsättning."

Remiss: Biosfärområde Storkrikets ansökan till Unesco

Ärendenummer	230902-KK_183-NC43
Inskickat	2023-09-02 21:34

Uppgifter

Förmann	Carl
Efternamn	Von Friesendorff
E-postadress	carl@friesendorff.se
Jag representerar	Privatperson
Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på strategi – innehållande mål, fokusområden och stödprocesser?	Under Naturminne kan ni lägga till allén väster om Silvåkra kyrka. Att det endast är 145 permanentboende inom kärnområdet är helt fel. Begreppet Vombsjösänkan uppstod som arbetsnamn under den inledande processen med biosfärområdet. Den traditionella benämningen är Vombsänkan. I texten förekommer Vombsänkan några gånger, annars mest Vombsjösänkan. Jag anser att ni skall endast använda den traditionella benämningen Vombsänkan.
Fritt kommentarsfält för synpunkter, idéer och förslag om ansökans innehåll	Se ovan

Remiss: Biosfärområde Storkrikets ansökan till Unesco

Ärendenummer	231031-KK_183-IX66
Inskickat	2023-10-31 15:47

Uppgifter

Förmann	Johanna
Efternamn	Grundström
E-postadress	johannagrundstrom17@gmail.com
Jag representerar	Privatperson

Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på organisation?

Min uppfattning är att biosfärsområdet skulle uppnå en högre trovärdighet som en självständig organisation, tex som en ideell förening. Det finns ett viktigt signalvärde och en frikoppling från kommunen (en av tre) gör uppdraget tydligare för medborgarna, samarbetspartners och också politiker. Det kan också ge en större utvecklingskraft och rörlighet. Närheten till kommunerna kommer att finnas där ändå genom samarbetsavtal/finansiering osv.

Berätta gärna hur du eller den organisation du företräder kan och vill engagera dig/er i biosfärområdets utveckling och måluppfyllnad

Som privatperson och boende i biosfärsområdet är det framförallt i aktiviteter kopplade till närområde som är intressant. Exempel skulle kunna vara eventuella projekt som utförs i närhet till Torna Hällestad, som innefattar medborgarforskning, datainsamling etc. Workshops, studieresor, föredrag.

Fritt kommentarsfält för synpunkter, idéer och förslag om ansökans innehåll

Genomgående ställs jordbruk mot hållbar utveckling, och beskrivs som klimatskadligt. Samtidigt frikopplas hästnäring från jordbruket och framställs som enbart nyttigt. Hästnäring har en stor klimatbelastning, framförallt avseende transport, foder och gödsel. Svenskt jordbruk, även när det bedrivs intensivt, drivs med stor hänsyn till klimat samt alltmer preciserat.

På s 17, i avsnittet om ett starkt ideellt föreningsliv kan det passa att nämna Kulturhuset Tolvan i Torna Hällestad. Huset köptes 1989 gemensamt av bybor och har sedan dess varit nav för en rad olika aktiviteter, tex en kör, en trädgårdsgrupp, kulturevenemang mm.

På s 98 är vresbokskogen omnämnd, vilket är bra. Dessa utgör ett av de mest unika inslagen som finns inom biosfärsområdet. Det är den största populationen i världen och större bestånd finns i övrigt endast på två andra ställen i Europa. Bokskogen, men vresbokarna framförallt, är känsliga för torka och klimatförändring med långa torkperioder utgör därför ett hot. Samtidigt är gamla bokskogar viktiga för den biologiska mångfalden och innehar många arter kopplade till död ved, tex lavar, insekter och svamp. Källa: Jörg Brunet, professor SLU.

Populärt utåt, och i strategin, är det bra att övergripande framhäva det unika/specifika och inte enbart lista en detaljerad lista och konstatera att det finns höga värden. Det blir lite som att beskriva en person utifrån typ av skor, hur nagelbanden ser ut och färgen på håret – man får inte riktigt en känsla för vem personen är. Jag tycker att det kontrastrika är spännande i området. Stad och land, glest och tätt, slätt och skog, mängden av arter men några rödlistade...

Jag tänker i bilder och ser hur man utifrån kartan kan se en stor variation och sedan zooma in på livet i biosfärsområdet. Småkryp, näringsliv, kulturliv osv. "Jag ser liv" känns som rätt devis. :)

Tack för gott arbete såhär långt!

Remiss: Biosfärområde Storkrikets ansökan till Unesco

Ärendenummer	230903-KK_183-GM52
Inskickat	2023-09-03 21:40

Uppgifter

Förmann	Kent
Efternamn	Lundgren
E-postadress	lundgren.kent@gmail.com
Jag representerar	Privatperson

Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på organisation?	<p>Det är fantastiskt att höra om initiativet att utnämna "Storkriket" till ett biosfärområde med målet att främja hållbar samhällsutveckling och bevarandet av dess unika värden. Här är fem positiva punkter om utnämningen av "Storkriket" som jag skulle vilja lyfta fram:</p> <p>Bevarande av biologisk mångfald: Storkriket är känt för sin rika biologiska mångfald och unika geologiska förutsättningar. Genom att bli ett biosfärområde kommer området att få extra fokus på att bevara och skydda sina naturliga skatter. Detta är avgörande inte bara för områdets ekosystem utan också för hela planetens biologiska mångfald.</p> <p>Kulturhistoriskt arv: Storkriket har också en fascinerande kulturhistoria. Genom att betona områdets kulturarv kan biosfärområdet bevara och främja lokal kultur och historia. Detta kommer att ge både invånare och besökare möjlighet att uppskatta och lära sig mer om områdets rika arv.</p> <p>Forskning och innovation: Det faktum att "Storkriket" också inkluderar unika forsknings- och innovationsmiljöer är en enorm tillgång. Genom att främja samverkan med universitet och företag kan området bli en föregångare inom hållbar utveckling och bidra till lösningar för globala utmaningar, som klimatanpassning och hållbart jordbruk.</p> <p>Attraktion för invånare och besökare: Unesco-varumärket kommer sannolikt att öka områdets attraktionskraft, vilket kan locka fler invånare och turister. Detta kan i sin tur gynna den lokala ekonomin och skapa nya möjligheter för de som bor och verkar i Storkriket.</p> <p>Internationell erkännande: Att bli ett Unesco-biosfärområde innebär internationell erkännande och status. Detta kommer att sätta Storkriket på kartan som en viktig plats för hållbarhet och naturskydd och kan inspirera andra områden att följa deras exempel.</p> <p>För att säkerställa att "Storkriket" blir ett riktigt framgångsrikt biosfärområde bör kommunerna överväga följande punkter:</p> <p>Aktivt engagemang från invånare: Det är viktigt att inkludera och engagera invånarna i beslutsprocessen och hållbarhetsinitiativen. Lokalt stöd och engagemang är avgörande för att biosfärområdet ska blomstra.</p>
--	---

Hållbar turismhantering: Med ökad attraktion kan turismen öka. Kommunerna bör ha en plan för hållbar turismhantering för att säkerställa minimal påverkan på miljön och den lokala kulturen.

Med rätt strategi och samarbete kan "Storkriket" verkligen bli ett föredöme för hållbar utveckling och naturbevarande i Sverige och internationellt.

Remiss: Biosfärområde Storkrikets ansökan till Unesco

Ärendenummer	231025-KK_183-SG13
Inskickat	2023-10-25 22:57

Uppgifter

Förmann	Kerstin Inger Margret
Efternamn	Dahlgren
E-postadress	info@kcranch.se
Jag representerar	Privatperson

Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på organisation?

Ja. Karaktärsarten kronhjort och kronhjortsförvaltningen bör läggas ned. Ett tydligt exempel på hur kronhjorten förstör för jordbrukets betande tamboskap genom stängselskador, halverad skörd och spridning av vektorbundna sjukdomar, varav flera är zoonoser har påvisats på P7:s övningsfält Revingehed. Att det verkligen är nominatunderarten som ökar flera hundra procent kontrolleras inte. Ett examensarbete från 2022 "Import och förekomst av wapiti (Cervus canadensis) i Sverige av My Hansson visar att det saknas kontroll. Beträffande viltstängslet längs vägen mellan Hörby-Kristianstad har bevisligen inte viltstaket på 7 km sträcka. Hjortar passerar och Kristianstadsbladet har rapporterat hur lantbrukare Peter Nilsson har lurats och att hans kor hamnar på den vältrafikerade vägen när hjortarna river sönder staketet. Peter Nilsson, som är ordförande i ekologiska lantbrukarna hade ett gårdsmejeri och gårdsmjölken såldes i Lund, Sjöbo osv. Han har tvingats lägga ner produktionen och har nu köttjursproduktion. Djurens välfärd är hotad när hjortarna spränger staketet.

Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på strategi – innehållande mål, fokusområden och stödprocesser?

Förslaget hör inte hemma i området. Biologisk mångfald kommer att minska. Den betande arealen på Natura 2000 området Revingehed kommer att avslutas den 31 augusti 2024. Efter det ska fältet förbuskas, eftersom modern övningsverksamhet av försvaret kräver täckt terräng. Övningsverksamhet med drönare genomförs i nuläget inte eftersom stridsfordonen upptäcks direkt. Även den betade marken på Häckeberga gods är under lupp, eftersom markägaren inte ska bedriva verksamhet med betesdjur framledes. Det finns inga banker som lånar ut kapital till dikoproduktion, så sannolikt kommer betesmarker och naturbetesmarker minska i framtiden. Till detta kommer all annan av samhället och myndigheter införda problem som slår hårt mot de betande djuren. Kronhjortens och dovhjortens explosionsartade utbredning, etableringen av varg, införseln av mufflonfår (som myndigheterna över huvud taget inte gör något åt) med mera.

Berätta gärna hur du eller den organisation du företräder kan och vill engagera dig/er i biosfärområdets utveckling och målpuppfyllnad

Vi måste stängla in våra marker för att skydda våra betande djur. Noteras i sammanhanget kan att vid Djurskyddskonferansen 2019 presenterades ett regeringsuppdrag angående utgångsdjur. Rovdjursstängsel fungerar inte och det är bara i Sverige myndigheter påstår att det fungerar.

Har du/ni synpunkter kring det presenterade förslaget på finansiering?

Nej, jag tycker att ansökan ska dras tillbaka.

Jag har själv sett hur myndigheter har satsat på Natura 2000 området på t ex alkonblåvinge, paddor osv. som inte har medfört någon vinning. Satsningar bör utföras på kommunal mark så de blir hållbara. Vid Natura 2000 områdets tillkomst fanns det inget speciellt förutom 4 arter (salamander, trollsländor osv.) , 20 år senare skrev Lst en beskrivning och påstår att vildsvin, dov och kronhjort är typiska för området. De fanns inte när övningsfältet

Fritt kommentarsfält för synpunkter, idéer och förslag om ansökans innehåll

tillkom. Det var ett landskap som präglades av efterkrigstidens familj jordbruk med dess mångfald. Allt detta är nu borta. Vid Natura 2000 områdets bildande förekom inte de arter som man nu har med i beskrivningen. Nu har man gjort felaktiga beslut och nu försvinner de sista betande korna. Om man ser historiskt på området, så bildades andelsföreningar för mejerier för 150 år sedan, då smörexporten var Sveriges 3e största exportintäkt. Mjölproduktionen är försvunnen i Lunds kommun. De människor som har levt hållbart i området i miljön får inte plats längre och att skapa ett Natura 2000 område är inte genomtänkt.

Ang. remiss om förslag till ansökan till Unesco (FN:s organ för kultur, vetenskap och utbildning) om att bilda Biosfärområde Storkrike

I lärarutbildning och skolverksamhet spelar närhet till och kunskap om natur, ekosystem och biodiversitet en viktig roll. Särskilt i tider av stor oro och klimathot hos skolungdomar och vuxna behövs exempel på hur vi skapar hållbar förändring. Platser för lärandeaktiviteter och rekreation är av strategiskt värde. Ämnesdidaktiska studier för kunskapsbildning och pedagogiska insatser för att stärka vetenskapligt grundade uppfattningar och stödja såväl socio-ekonomiska, socio-kulturella som sociopolitiska debatter är nödvändiga. I den lärande- och utbildningskontext Malmö universitet utgör är det signifikant att Biosfärområdet Storkrike kommer till stånd enlighet med ansökan som Lund, Sjöbo och Eslöv tagit fram.

Storkens roll i sitt naturliga ekosystem är helt enkelt så central att arten fungerar som en signalart: där den vita storken trivs, där trivs också en mycket lång rad av andra organismer som alla måste finnas där för att storken, som är en karnivor och toppredator, ska kunna finnas där. Storken kräver helt enkelt en rik biologisk mångfald i sin omgivning! Det är många fågelarter som likt den vita storken har gått starkt tillbaka på grund av utdikning och torrläggning av jordbrukslandskapet: storspov, tofsvipa, brushane, rödspov för att bara nämna några få. Men på senare år har vi sett att det hos politiker, planerare och andra beslutsfattare sakta men säkert växer fram en spirande insikt om vikten av våtmarker! Stödet för torrläggningåtgärder har upphört och numera kan markägare i stället få stöd för anläggandet av nya våtmarker! Framtiden ser nu ljus ut för de vita storkarna och för varje ny vår hörs deras karaktäristiska näbbklapper på allt fler platser i det skånska landskapet!

Den vita storken är en stark symbol på flera plan. Fågeln är en grafisk fullträff i sin bländvita fjäderdräkt med kontrasterande svarta vingfjädrar och sin iögonenfallande stora röda näbb och sina långa röda ben! Storkens naturliga beteende knyter den nära människan och hennes boningar och till det öppna, brukade jordbrukslandskapet. Det slutna skogslandskapet passar inte den vita storken. Man vet genom arkeologiska undersökningar av kökkenmöddingar att storken kom till vårt land först på 1400-talet. Då blev landskapet allt öppnare genom skogsavverkning och betesdrift. Storkens vana att bygga sitt bo på eller mycket nära mänsklig bebyggelse gav henne tidigt rollen att vara den som levererade de nyfödda barnen i ett knyte, buret i näbben. Och fortfarande kallas de små röda födelsemärken som nyfödda barn kan ha för just "storkbett"! Och sägnen sa att där storken byggde sitt bo, där skulle hushållet välsignas med många barn! Följaktligen har storken heller aldrig varit föremål för jakt och den ärevärdige prof. Sven Nilsson konstaterar 1858 i sitt mastodontverk *Skandinavisk Fauna* att: "Köttet är odugligt." Härtill kom att storken hade den goda smaken att inte nalla av bondens utsäde eller spirande grödor. I stället gjorde storken god nytta kring gård och tun genom att den med förtjusning spisade både råttor och möss!

Malmö 2024-01-11

Birgitta Nordén, Dr. pedagogik och naturvetenskapernas didaktik

[<https://mau.se/en/persons/birgitta.norden/>] birgitta.norden@mau.se

Institution: Naturvetenskap, Matematik, Samhälle vid Fakulteten Lärande och Samhälle, Malmö universitet.

i samråd med

Staffan Åkeby, Ledningsgruppen för Storkprojektet. Ornitolog och f.d. djurparkschef

[<https://www.akeby.nu/>] staffan@akeby.nu

Ang. remiss om förslag till ansökan till Unesco (FN:s organ för kultur, vetenskap och utbildning) om att bilda Biosfärområde Storkrike

I lärarutbildning och skolverksamhet spelar närhet till och kunskap om natur, ekosystem och biodiversitet en viktig roll. Särskilt i tider av stor oro och klimathot hos skolungdomar och vuxna behövs exempel på hur vi skapar hållbar förändring. Platser för lärandeaktiviteter och rekreation är av strategiskt värde. Ämnesdidaktiska studier för kunskapsbildning och pedagogiska insatser för att stärka vetenskapligt grundade uppfattningar och stödja såväl socio-ekonomiska, socio-kulturella som sociopolitiska debatter är nödvändiga. I den lärande- och utbildningskontext Malmö universitet utgör är det signifikant att Biosfärområdet Storkrike kommer till stånd enlighet med ansökan som Lund, Sjöbo och Eslöv tagit fram.

Storkens roll i sitt naturliga ekosystem är helt enkelt så central att arten fungerar som en signalart: där den vita storken trivs, där trivs också en mycket lång rad av andra organismer som alla måste finnas där för att storken, som är en karnivor och toppredator, ska kunna finnas där. Storken kräver helt enkelt en rik biologisk mångfald i sin omgivning! Det är många fågelarter som likt den vita storken har gått starkt tillbaka på grund av utdikning och torrläggning av jordbrukslandskapet: storspov, tofsvipa, brushane, rödspov för att bara nämna några få. Men på senare år har vi sett att det hos politiker, planerare och andra beslutsfattare sakta men säkert växer fram en spirande insikt om vikten av våtmarker! Stödet för torrläggningåtgärder har upphört och numera kan markägare i stället få stöd för anläggandet av nya våtmarker! Framtiden ser nu ljus ut för de vita storkarna och för varje ny vår hörs deras karaktäristiska näbbklapper på allt fler platser i det skånska landskapet!

Den vita storken är en stark symbol på flera plan. Fågeln är en grafisk fullträff i sin bländvita fjäderdräkt med kontrasterande svarta vingfjädrar och sin iögonenfallande stora röda näbb och sina långa röda ben! Storkens naturliga beteende knyter den nära människan och hennes boningar och till det öppna, brukade jordbrukslandskapet. Det slutna skogslandskapet passar inte den vita storken. Man vet genom arkeologiska undersökningar av kökkenmöddingar att storken kom till vårt land först på 1400-talet. Då blev landskapet allt öppnare genom skogsavverkning och betesdrift. Storkens vana att bygga sitt bo på eller mycket nära mänsklig bebyggelse gav henne tidigt rollen att vara den som levererade de nyfödda barnen i ett knyte, buret i näbben. Och fortfarande kallas de små röda födelsemärken som nyfödda barn kan ha för just "storkbett"! Och sägnen sa att där storken byggde sitt bo, där skulle hushållet välsignas med många barn! Följaktligen har storken heller aldrig varit föremål för jakt och den ärevärdige prof. Sven Nilsson konstaterar 1858 i sitt mastodontverk *Skandinavisk Fauna* att: "Köttet är odugligt." Härtill kom att storken hade den goda smaken att inte nalla av bondens utsäde eller spirande grödor. I stället gjorde storken god nytta kring gård och tun genom att den med förtjusning spisade både råttor och möss!

Malmö 2024-01-11

Birgitta Nordén, Dr. pedagogik och naturvetenskapernas didaktik

[<https://mau.se/en/persons/birgitta.norden/>] birgitta.norden@mau.se

Institution: Naturvetenskap, Matematik, Samhälle vid Fakulteten Lärande och Samhälle, Malmö universitet.

i samråd med

Staffan Åkeby, Ledningsgruppen för Storkprojektet. Ornitolog och f.d. djurparkschef

[<https://www.akeby.nu/>] staffan@akeby.nu

Verksamhetsberättelse 2023

Biosfärområde Storkriket

Kandidatur: Biosfärområde Storkriket

Innehållsförteckning

Verksamhetsberättelse 2023.....	2
Ansökningsprocessen och tidsplan.....	2
Remissförfarande	4
Förankring, dialog och kommunikation.....	5
Kommunikationskanaler och media.....	5
Biosfärfestivalen	6
Biosfärcentrum, plats och destinationsutveckling	7
Hasslemölla gård.....	8
Portar och noder	9
Nationell och internationell biosfärsamverkan	9
Forskning och utbildning	9
Projekt.....	10
Vår plats i biosfären.....	11
Storkrundan.....	13
Policylabb för naturbaserade lösningar i tvärkommunal klimatanpassning	14
Organisation 2023.....	15
Verksamheten i siffror – ekonomi	17
Basfinansiering.....	17
Projektfinansiering 2022–2025	18

Bilagor

Bilaga 1	Dialogtillfällen 2023
----------------	-----------------------

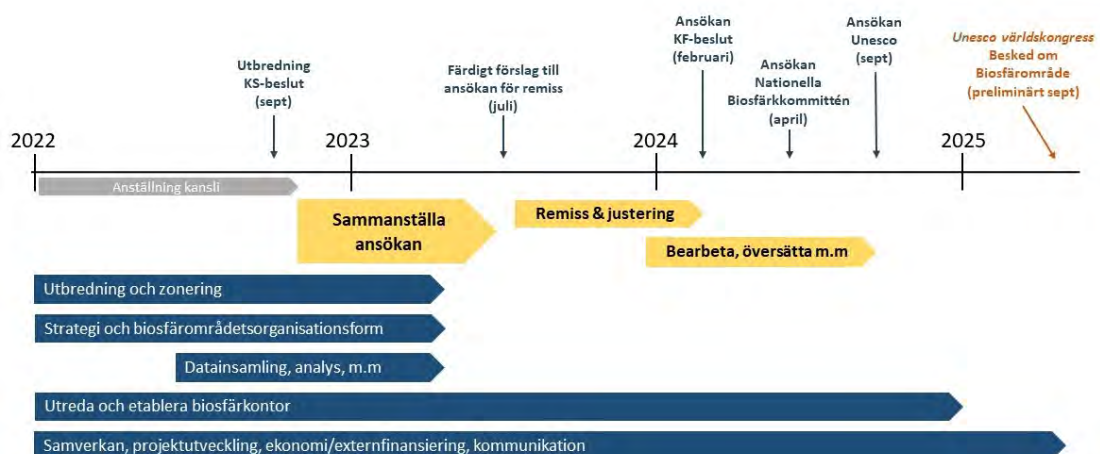

Verksamhetsberättelse 2023

Under hösten 2020 utsåg den svenska programkommittén för Unesco området Storkriket (tidigare benämnt som Vombsjösänkan) i Skåne till en kandidatur för att bli Sveriges åttonde biosfärområde. Under kandidaturen ska biosfärområdet utvecklas och en fullskalig ansökan till MAB-ICC (*Man and the Biosphere Programme - International Co-ordinating Council*) ska formuleras. Kandidaturarbetet inleddes våren 2021 och pågår fortsatt. Verksamhetsåret 2023 har varit ett år med stora kliv framåt. Ett stort steg framåt är att ett förslag till UNESCO-ansökan har tagits fram och varit ute på remiss under hösten.

Ansökningsprocessen och tidsplan

Under 2022 försköts kandidaturens tidsplan med ett år pga. frågor kring utbredningsområdets storlek drog ut på tiden. Under 2023 har tidsplanen så gott som hållits (se figur 1).

Figur 1: Tidsplan

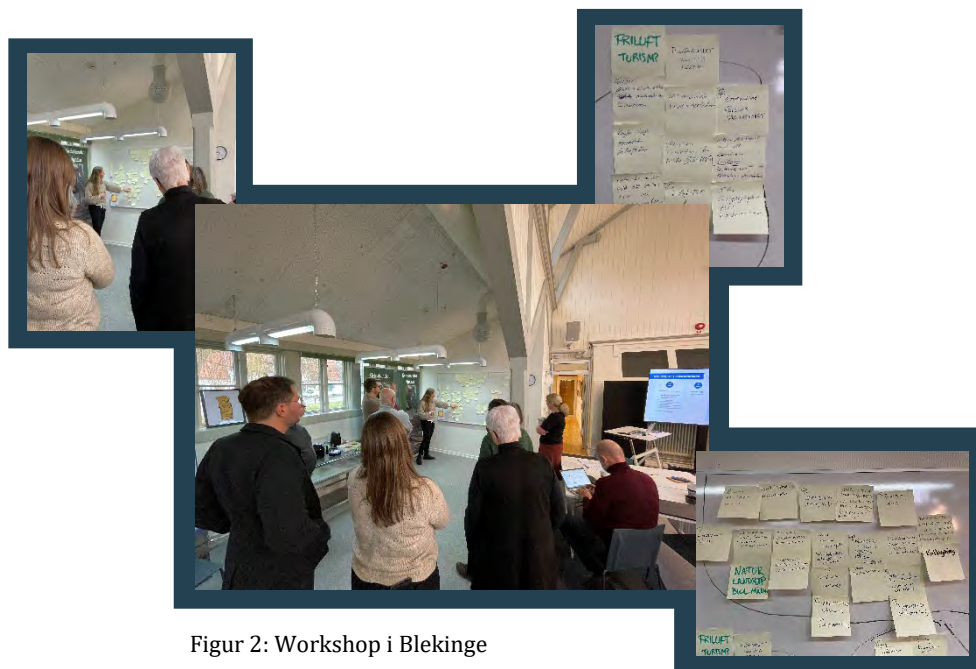
Vinter och vår 2023 inleddes med ett förankringsarbete för att få samsyn mellan de tre kommunerna rörande ett antal viktiga frågor som skulle ingå i UNESCO-ansökan. Frågorna innefattade förslag på Storkrikets framtida organisation, budget fr.o.m. 2025, Storkrikets strategi med fokusområden samt förslag på framtida biosfärkontor/biosfärcentrum (se figur 1).

För att understödja förankringsprocessen togs ett underlag och förslag på organisation och budget fram av biosfärverksamheten under vårvintern. Underlaget innehöll en omvärldsanalys och exempel på kommunala samverkansformer, andra biosfärområdens organisationer och förslag på behov och funktioner som en framtida biosfärorganisation i Storkriket borde täcka. Underlaget innehöll vidare ett förslag på budget gällande fr.o.m. år 2025. I samband med framtagandet av underlaget

genomfördes en studieresa till Kristianstad vattenrike och Blekinge arkipelag tillsammans med styrgrupp och arbetsgrupp för biosfärkandidaturen. Syftet med studieresan var att få inblick i hur Storkrikets två närbelägna biosfärområden är organiserade och vilken verksamhet de bedriver. Under dag två av studieresan genomfördes en workshop med styr och arbetsgrupp för att arbeta med Storkrikets egen framtida organisation. Under workshopen påbörjades också arbetet med att ta fram förslag på Storkrikets Strategi med fokusområden. Se figur 2.

Figur 2: Workshop i Blekinge

Under våren togs också ett underlag fram kring rekommendationer och förslag till fortsatt arbete med utvecklingen av ett biosfärcentrum samt portar och noder i området. Mer om detta underlag och beslut finns under rubriken Biosfärcentrum, plats och destinationsutveckling i denna verksamhetsberättelse.

För att säkerställa att de framtagna underlagen och förslagen var tillräckligt förankrade i de tre kommunerna genomfördes under försommaren ett möte mellan kommunernas kommunalråd och styrgruppen för biosfärbetet. På mötet ställde sig kommunalråden bakom styrgruppens förslag på organisation, budget (efter mindre justeringar), förslag på framtida biosfärcentrum samt strategi för Storkriket och att förslagen kunde ingå i remissversionen av Unesco-ansökan.

För att få Unesco ansökan färdig innan sommaren togs ett antal projektmedarbetare och konsulter in som stöd under våren. Bland annat var en av projektmedarbetarna, med GIS kompetens, ansvarig för att ta fram kartmaterial i ansökan. De tre närliggande universiteten (Lunds universitet, Sveriges lantbruksuniversitet SLU-Alnarp samt Malmö Universitet) bidrog med underlaget kring forskning och utbildning kopplat till biosfärområdet och hållbar utveckling.

En stor målsättning för året uppfylldes när Styrgruppen i samband med sitt första höstmöte den 15 augusti beslutade att förslag till Unesco ansökan godkändes och att den skulle skickas ut på remiss. Styrgruppen beslutade i samband med detta också att godkänna förslag på strategi som bilaga till förslag på ansökan.

Remissförfarande

En lista med officiella remissinstanser beslutades av styrgruppen och den första september skickades remissen ut till 138 instanser.

För att göra det så enkelt som möjligt för remissinstanser och för allmänheten att lämna synpunkter på ansökan så tog biosfärverksamheten fram en särskild sida för remissen på hemsidan storkriket.se. På hemsidan publicerades en guide till ansökan (för att förenkla för läsaren), själva ansökan, datum för webinarium och länk till en e-tjänst där man kunde lämna sina synpunkter. Förutom e-tjänsten fanns möjlighet att lämna synpunkter via epost eller via brev. Två publika webinarium genomfördes där ansökan summerades och frågor kunde ställas. Webinarium kunde också tittas på i efterhand för den som inte hade möjlighet att delta vid utsatta tidpunkter.

Figur 3: Remissinformation på hemsida

Ett antal riktade remissdialogmöten genomfördes också (se förankring, dialog nedan).

För att skapa kännedom om remissen användes nyhetsbrev och social media, både Storkrikets egna kanaler men också de tre kommunernas respektive kanaler. Sjöbo kommun genomförde en webbsändning riktad mot näringslivet där biosfärkansliet

och en styrgruppspolitiker deltog. Därtill användes biosfärfestivalen, den 9–17 september, som en viktig kommunikationskanal för att nå ut till boende och verksamma att ansökan fanns ute på remiss (se rubrik biosfärfestivalen i denna verksamhetsplan för mer information).

Sammantaget fick verksamheten in 50 remissvar, där 43 bestod av yttranden och 7 st avstod att svara (se tabell 1).

TOTALT INKOMNA SVAR	50
YTTRANDEN	43
AVSTÅR/INGA SYNPUNKTER	7

Tabell 1: Remissvar

Under nov-dec har verksamheten haft fokus på genomförande av dialog med olika remissinstanser (se under rubriken förankring, dialog och kommunikation) bedöma synpunkter, och utifrån det ge förslag på förändringar av Unesco ansökan.

Förankring, dialog och kommunikation

Under 2023 har arbetet fortsatt med att genomföra dialog- och kommunikationsinsatser både internt inom de tre kommunerna och externt gentemot verksamma och boende i området. Biosfärverksamheten har deltagit och berättat om området på många möten i området. Ibland har möten upprättats specifikt för ändamålet att berätta om biosfärområdet och få in synpunkter och ibland har biosfärverksamheten deltagit som föredragare vid andra instansers möten (se bilaga 1 - *Dialogtillfällen* för mer information om olika föredrag och målgrupper). Under remissperioden av ansökan har specifika webinarium genomförts, öppna för alla boende och verksamma i området.

Kommunikationskanaler och media

Året som gått har även i kommunikationen fokuserat på förankring och en ökad kännedom. Huvudfokus under den första delen av året riktades till att ta fram en Unesco ansökan och andra delen av året kom att handla om att skapa intresse och medvetenhet om remissperioden.

Hemsida, nyhetsbrev och sociala media har använts under hela året och är de primära platserna för att publicera information till allmänheten. Även om dessa nu används som primära informationskanaler återstår fortfarande arbetet med ett visuellt uttryck och tillgänglighetsanpassning av de digitala kanalerna i enlighet med WCAG (Webbdirektivet/DOS-lagen).

Hemsidan storkriket.se har använts på flera sätt under året. Nyheter kring området och utvecklingen av Storkriket har publicerats på hemsidan. Det finns en projektsida där vi har samlat alla pågående och avslutade projekt eller samarbeten. Där kan man enkelt hitta vidare till en specifik sida för varje projekt vilken löpande har uppdaterats

med nyheter och kontaktuppgifter. Evenemangskalendern har använts för att publicera evenemang som Storkriket håller i, deltar på eller vill uppmärksamma. Exempel på detta är biosfärfestivalen, där evenemangskalender fylldes med roliga evenemang. En ny sida på hemsidan har skapats för remissperioden (se figur 3).

Nyhetsbrev har skickats ut 5 gånger under året och har i dagsläget 863 prenumeranter. Öppningsfrekvensen ligger på runt 50–60%. Exempel på rubriker från nyhetsbrevet är "tips på event under hållbarhetsveckan", "smygtitta i biosfärfestivalprogrammet", "tyck till om Storkrikets ansökan till Unesco" och "så lyfter vi Storkriket". Samtliga nyhetsbrev finns att läsa på hemsidan.

Sociala medier har använts flitigt under året och i skrivande stund har Storkriket 856 facebook-följare och 437 instagram-följare. De båda medierna används för att kommunicera kring remiss, evenemang och nyheter. Ett arbete med att bygga upp en inläggs-bank har påbörjats, med ambition att öka räckvidden på sociala medier med hjälp av kontinuerliga inlägg. Storkrikets youtube har använts för att kunna ladda upp, texta och hänvisa till filmer om namnet, vad ett biosfärområde är och varför just Storkriket ska bli ett biosfärområde.

Vid ett antal tillfällen har biosfärområdet uppmärksammats i media under året. Några exempel på detta är byggandet av storkstolpar i Södra Sandby (SVT, maj), biosfärfestivalens invigning (P4 Kristianstad, september), remissperioden (Ystad Allehanda, oktober) och nyheten om att projektet med policylab för klimatanpassning blivit godkänt (Ystad Allehanda, november). Medierna som uppmärksammat Storkriket är SVT, Skånska dagbladet, P4 Kristianstad, Ystad Allehanda. Storkriket har även syns på flera av våra samarbetsaktörers kommunikationskanaler vid flera tillfällen, bland annat ARNAs sociala medier, Lunds universitets hemsida samt de tre kommunernas hemsidor och sociala medier.

Kommunikationsgruppen med deltagare från de tre kommunerna har fortsatt mötas för att samarbeta kring kommunikationen av Storkriket. En bildbank har fortsatt att byggas upp och organiseras men mycket av arbetet ligger kvar inför kommande verksamhetsår. Arbetet med biosfärområdets varumärke och grafiska profil har tyvärr blivit satt på paus för att frigöra tid för att ta fram den ansökan som arbetats med under året.

Biosfärfestivalen

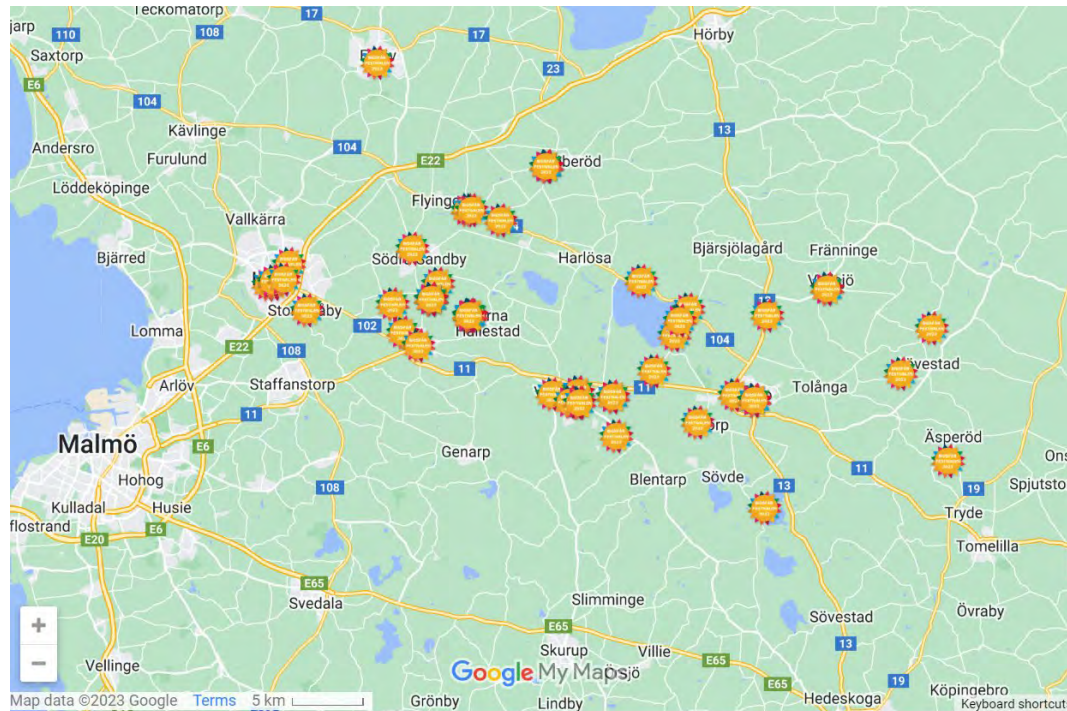
För tredje året i rad arrangerade biosfärverksamheten biosfärfestivalen. Med biosfärfestivalen visar vi vilka spännande former av kunskap, verksamheter, projekt, föreningar och företag som finns i Storkriket och som verkar för hållbar utveckling. Det ger även verksamma i området en mötesplats där man kan träffa andra aktörer som jobbar inom Storkriket. Den främsta målgruppen för biosfärfestivalen är boende i de tre kommunerna Lund, Sjöbo och Eslöv.

Festivalprogrammet för 2023 bestod av sammanlagt 70 programpunkter (49 olika typer av aktivitet) som arrangerades av 44 arrangörer under nio dagar (9–17 september). Antal besökare estimeras till cirka 2176 (varav 1000 Flyinge Skördefest). Vi kan därmed se att antalet arrangörer ökat sedan 2022 (32) men att antalet programpunkter sjunkit något (från 82). Utvärderingen av festivalen visar att

festivalen fortsätter uppnå sitt syfte men att det finns utvecklingspotential kring längden på festivalen, kommunikationen och gemenskapen mellan aktörer.

Nedan visas en karta över den geografiska spridningen för årets aktiviteter:

Figur 4. Karta över platser med aktiviteter under Biosfärfestivalen 2023.

Under biosfärfestivalen gick även förslaget till ansökan ut på remiss. Detta informerades om på både sociala medier och hemsidan, något som innebar att den marknadsföringen av våra kanaler som skedde under biosfärfestivalen även gav mer spridning av remissen.

Biosfärcentrum, plats och destinationsutveckling

I förstudien till att utse Storkriket till ett biosfärområde presenteras underlag för ett kommande biosfärcentrum/biosfärkontor samt portar och besöksnoder i området. I samband med godkännande av förstudien och den svenska biosfärprogrammets utnämning av området som ett kandidat område hösten 2020 angav den svenska kommittén ett antal rekommendationer att jobba vidare med under kandidaturen. En av rekommendationerna var att fortsätta utveckla portar och noder i området samt knyta ihop områdets infrastruktur och det rörliga friluftslivet. Under kandidaturen har arbetet fortgått både vad gäller biosfärcentrum, portar och noder. Biosfärcentrums lokalisering är viktig för att fungera som en mötesplats i biosfärområdet och behöver vara tillgängligt genom befintliga och hållbara kommunikationssystem.

Under 2022-2023 har tre förslag på möjliga lokaler för ett biosfärcentrum och kontor lyfts fram; Hasslemölla gård i Lunds kommun, Kulturens Östarp i Sjöbo kommun och Harlösa stationshus i Eslövs kommun.

Under 2023 har biosfärverksamheten tagit fram ett underlag där man har tittat vidare på lokaliseringsfrågan och undersökt internationella rekommendationer för centrumbildningar i Unesco-utsedda områden samt gjort försök att bedöma de tre lokalerna och ge rekommendationer till fortsatt arbete. Styrgruppen tillsammans med kommunalråden i de tre kommunerna beslutade i juni att förorda att gå vidare med lokaliseringsförslaget Hasslemölla gård som det huvudsakliga alternativet till ett framtida biosfärcentrum. Interna processer i Lunds kommun har pågått under 2023 för att utifrån ett politiskt uppdrag utreda hur fastigheten ska användas och vilka investeringskostnader som finns.

Hasslemölla gård

Hasslemölla gård är belägen i utkanten av Veberöd, centralt i biosfärområdet och kollektivtrafikmöjligheterna är mycket goda från omkringliggande städer. Gården som har stora renoveringsbehov består av en mangårdsbyggnad, två ekonomibyggnader och en gammal vattenkvarn (mölla). Mangårdsbyggnaden och den ena längan är från slutet av 1800-talet medan den äldsta längan är från början av samma århundrade. Under sommaren 2021 genomfördes det omfattande naturinventeringar och inom Hasslemölla finns stora ytor med sandhed (mestadels åkermark), ädellövskog, sumpskog och fuktängar. Inventeringarna resulterade i ett mycket stort antal fynd, totalt cirka 1 200 olika arter. Bland dessa finns flera ovanliga arter och bland annat 85 rödlistade arter som förekommer spritt inom området.

Gården ligger i ett område med goda möjligheter till natur- och kulturupplevelser med närhet till Romeleåsen, körsbärsdalen, Ljungens och Klingavälsåns naturreservat, Kulturens Östarp, Vombsjön, Öved området och storkhägnet vid Hemmestorp mölla. Fastigheten har goda möjligheter att utvecklas till en mötesplats med besöks- och informationsplats samt lokaler för möten och konferenser.

Figur 5: Hasslemölla gård

Portar och noder

Under 2022–2024 har biosfärverksamheten fått projektmedel från Tillväxtverket och Leader för att jobba med plats- och destinationsutveckling av Storkriket. Det är därför inom ramen för projektet Vår plats i biosfären som arbetet med portar och noder främst har pågått (se projekt vår plats i biosfären nedan).

Nationell och internationell biosfärsamverkan

Biosfärområdet Storkriket ingår i ett nationellt och internationellt nätverk av biosfärområden. Sammanlagt finns 7 i Sverige och 738 i världen. Storkrikets biosfärkoordinator har under året deltagit på månatliga nationella biosfärrådsmöten. Biosfärrådet (biosfärprogrammets operativa genomförandeorgan) har i uppgift att bidra till långsiktighet och stabilitet i programmets utveckling i Sverige.

Därutöver har kansliet deltagit i årets nationella biosfärkonferensen med fokus på biosfärkommuner som förlades i Biosfärområde Kristianstad Vattenrike där även representanter från Naturvårdsverket och Unesco deltog. Under året bjöds även Storkriket in till att delta på den europeiska biosfärkonferensen EuroMAB, men då Storkrikets biosfärfestival sammanföll med denna konferens kunde deltagande inte prioriteras.

Årets möte mellan landets samtliga biosfärskoordinatorer, och representanter från biosfärprogrammet Sverige genomfördes i slutet av augusti Biosfärområde Vindelälven-Juhttåhokka.

Övrig nationell och internationell inspiration från andra biosfärområden sker löpande genom olika digitala plattformar och kontakt med respektive biosfärkoordinator. Det nationella och internationella nätverket är värdefullt, inte minst på grund av erfarenhetsutbytet och att det skapar grundläggande förutsättningar och tillfällen för samverkan.

Forskning och utbildning

Under våren 2023 har biosfärverksamheten genomfört möte och dialog med de tre närliggande universiteten Lunds universitet, Malmöuniversitet och SLU Alnarp för att förbereda underlag och ta fram information kring forskning och utbildning till Unesco ansökan.

Det institutionsövergripande samverkansinitiativet kring existentiell hållbarhet på Lunds universitet där biosfärverksamheten ingår som en part har fortgått (se projekt och samarbeten) och bland annat genomfördes konferensen "UNEXPECTED" där biosfärverksamheten genomförde en workshop.

Biosfärverksamheten har vidare under våren utvecklat och ansökt om ett formasprojekt i samverkan med Lunds universitet och under hösten 2023 kom besked om att projektet har fått finansiering (se projekt Policylab klimatanpassning).

Under året har också biosfärverksamheten deltagit i LUCSUS (Lund University Centre for Sustainability Studies) projekt tillsammans med föreningen ARNA (Art and

Nature) där man sätter barn och ungas frågor om hållbar utveckling i fokus och skapar ett utbyte mellan grundskoleelever i området och forskare vid Lunds universitet fortsatt.

Många institutioner, program inom universitetsvärlden och andra utbildningsorgan visar kontinuerligt intresse för biosfärområdet – dels som samverkanspartner, dels som pilotområde. Biosfärverksamheten bidrar kontinuerligt genom föreläsningar och möten.

Projekt

För att växla upp kommunernas ekonomiska bidrag och för att agera pilotområde för hållbar utveckling och en arena för innovation arbetar Biosfärverksamheten fortlöpande med utveckling av externfinansierade projekt samt deltagande och samverkan med andra aktörer inom Storkriket. Projekten syftar till att arbeta gentemot den framtagna Strategin för Storkriket och dess fem fokusområden samt med den nationella biosfärkommitténs synpunkter, som området fick i samband med utnämmandet som kandidat område.

En projektöversikt visar att sammantaget 18 projekt med en totalbudget på 21,5 mkr under de senaste åren har tillfallit utvecklingen av biosfärområdet som en innovationsarenan Vombsjösänkan/Storkriket.

Föreningen ARNA är en viktig aktör i området som har bidragit stort i innovationsarbetet med bland annat projekten Dinner for future, Ung SciShop, Landskapet som gestaltande livsmiljö, och Växande historia. Mer om projekten finns att läsa på ARNAS hemsida [Home Page \(arna.nu\)](http://arna.nu).

Ytterligare en viktig aktör som har bidragit i utvecklingen av Vombsjösänkan och Storkriket är Coompanion Skåne som i samarbete med kandidaturen under 2023 har bedrivit samverkan med hästnäringen genom utvecklingen av en kombinerad rid och vandringsled i Vollsjo (Säkra slingan) samt tidigare under kandidaturen projektet Tillsammans för Vombsjösänkan. [Projekt i Skåne - Coompanion](#).

Flera ytterligare projekt pågår i samverkan mellan biosfärverksamheten och olika aktörer bland annat Lunds universitet tematiskt samverkansinitiativ kring existentiell resilience/hållbarhet och Fontänhuset Lund. Genom att utforska existentiell resilience vill forskare vid Lunds universitet minska stress och främja ett hållbart liv. Det tematiska samverkansinitiativet kring existentiell hållbarhet där flera institutioner på Lunds universitet ingår handlar bland annat om hur kultur och natur kan bidra till att minska stressrelaterad ohälsa och skapa meningsfullhet. Storkriket är en part i projektet där arenan används för att utforska hur natur och kultur kan skapa mer hållbara och resilienta samhällen.

Biosfärverksamheten har en ledande eller ägande roll inom nedan redovisade projekt och ca 6,2 mkr kr har tillfallit verksamheten mellan 2022–2024.

Innovationsarenan Storkriket och det gemensamma utvecklingsarbetet är endast ”i sin linda” och arbetet har stora möjligheter att utvecklas betydligt när området är ett fullskaligt biosfärområde.

Vår plats i biosfären

Arbetet som påbörjades med finansiering av Tillväxtverket under 2022 fortlöper under 2023–2024 genom finansiering av Leader Lundaland och Leader sydöstra Skåne (se tabell 3). I arbetet används "Handbok för hållbar turismutveckling i världsarv och kulturmiljöer" som vägledning i arbetet. Handboken innehåller 10 guider med tillhörande aktiviteter, det är dessa aktiviteter vi hänvisar till i följande redovisning.

Under året har fokus legat på den lokala förankringen och att identifiera 6 platser i området att arbeta vidare med som "besöksnoder" tillsammans med lokala aktörer. Även att "styra Besöksflöden" har varit en angelägen aktivitet och här har projektet tittat på en alternativ sträckning av Skåneleden tillsammans med Regionen, de tre biosfärkommunerna, Malmö kommun, Länsstyrelsen, Fortifikationsverket mm. Det har också tagits fram utkast på besökskartor med utflyktsrundor i Storkriket, kopplat till aktivitet "Styra besöksflöden" för att locka folk till besöksvänliga och intressanta platser. Kartorna är tematiserade efter mat & dryck, kyrkor samt utsiktsplatser. I samband med detta har projektet också tagit fram en idéskiss på informationsskyltar; "Storkstolpar" som skulle kunna bli unika och sätta Storkriket på kartan.

Aktiviteter under 2023

I januari under Aktivitet "Lokal förankring – med syfte att kommunicera biosfärområdets värde" anordnades en träff med lantbruk, livsmedelsproduktion och hästnäringen, kring etableringen av det nya biosfärområdet Storkriket. Sammankomsten resulterade i större förståelse och samsyn kring vad det innebär att vara en del av ett Biosfärområde. Bland inbjudna talare fanns chef för Vattenriket i Kristianstad samt jordbrukare från Vattenriket.

Den 23–25 mars genomfördes en studieresa (aktivitet "Studieresor") till biosfärområdena Vattenriket Kristianstad och Biosfärområdet Blekinge arkipelag. Deltagare var politiker och tjänstemän från de tre kommunerna. Syftet var att få inblick i hur deras organisationer är formerade och hur de arbetar både i det strategiska och det dagliga arbetet, och att få vägledning för hur Storkrikets biosfärorganisation på bästa sätt kan formera sig, vilka utmaningar och möjligheter som kan uppstå.

Den 22 april var det dags för "Biosfärbussen" (under aktivitet "Lokal förankring") som anordnades under Hållbarhetsveckan i Lund. Syftet var att under en dagsutflykt kommunicera biosfärområdets värde med fokus på lokala utvecklingsinitiativ för en hållbar framtid och målet om att etablera ett nytt Unesco-biosfärområde i Skåne. Bussresan rönt stort intresse, med en fullbokad buss med 48 deltagare.

Den 26 april anordnades träff med aktörer inför Biosfärfestivalen. Syftet var en miniföreläsning kring marknadsföring och hur de kan nå ut med sin verksamhet. Detta var kopplat till aktivitet "Skapa mervärde".

Under maj-september genomfördes flera möten kopplade till aktivitet "Lokal förankring" med syfte att etablera dialog med lokala aktörer. Projektet träffade mat & dryckesaktörer samt kulturarvsaktörer och diskuterade om vad det innebär att vara

en del av ett biosfärområde, platsutveckling och besöksnäring kopplat till hållbarhet med diskussioner utifrån deras möjligheter och utmaningar som aktör. Alla aktörer var intresserade av att agera ambassadörer för området.

Den 8 juni genomfördes en Walk & Talk kopplat till aktivitet "Kommunicera Biosfärområdets värde" med fokus på biologisk mångfald i Vollsjö utmed den nya etablerade vandrings- och ridleden Säkra Slingan.

Under invigningen av Biosfärfestivalen, den 9 september, var projektet på plats med syftet att kommunicera biosfärområdets värde, kopplat till aktivitet "Lokal förankring" för att samla in bilder för att visualisera "Då, nu och sen i Storkriket", med frågeställningar om framtiden i Storkriket. Hur reser vi/vad äter vi/vad har vi på oss etc. 2073? Det påbörjades även insamling till ett biosfärbibliotek och visning av "Då & Nu- Textila berättelser".

Under september genomfördes en Walk & Talk vid Övedskloster/Borstbäcken om det historiska landskapet och skogen, kopplat till aktivitet "Kommunicera Biosfärområdets värde".

Den 27–29 september genomfördes en studieresa till Världsarvet Södra Ölands odlingslandskap samt Ölands skördefest kopplad till aktivitet "Studieresor". Syfte med resan var att inspireras av hur lokala aktörer arbetat med skördefesten, vilka synergier som uppstått och vad man skulle kunna applicera i Storkriket.

I slutet av november anordnades en workshop under aktiviteten "Skapa Mervärde" för att konkret tillsammans med tjänstemän från biosfärkommunerna och lokala aktörer utveckla de olika besöksnoderna med idéer kring besökspaket och andra utvecklingspotentialer.

Storkrundan

Biosfärverksamheten fick under tidig höst beslut om att EU:s landsbygdsprogram via Tillväxtverket finansierar projektet Storkrundan med ett tillskott på 680 000kr (se tabell 3). I projektet kommer en vandringsled utvecklas från Hasslemölla gård i Veberöd till storkhägnet vid Hemmestorp mölla i Sjöbo kommun.

Vandringsleden kommer möjliggöra för besökare, turister och boende att se storkarna i Storkriket. Projektet tillgängliggör även naturreservaten Ljungen och Klingavälsåns dalgång för människor så att de får se och lära sig mer om det unika natur- och djurliv som finns i området.

Den planerade vandringsleden består av två längre sträckor och en kortare sträcka som knyter samman vandringsleden med Hemmestorp mölla. Totalt är det 7 295 meter vandringsled som kommer att rustas upp. Arbetet med planering och upphandling påbörjades under hösten.

Figur 6: Storkrundan

Policylabb för naturbaserade lösningar i tvärkommunal klimatanpassning

Under hösten 2023 kom besked från Formas (Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande) att Lunds universitet i samverkan med biosfärverksamheten (Lund, Sjöbo och Eslövs kommuner) och hållbar utveckling Skåne (HUT Skåne) har fått pengar för att arbeta med klimatanpassning på landskapsnivå. Pågående klimatförändringar riskerar att påverka Storkrikets unika värden negativt, men med väl avvägda klimatanpassningar kan värdena i stället bevaras och stärkas. I projektet kommer aktörerna tillämpa ett policylabb för att tillsammans, över intressent- och sektorsgränser, ta fram strukturer och metoder för policyutveckling för att lösa framtidens utmaningar med ett förändrat klimat. Med fokus på livsmedelsproduktion, vattenförsörjning och biologisk mångfald.

Projektet kommer genomföras i nära samverkan mellan representanter från kommunerna inom Storkriket, lokala markägare och företagare, intresseföreningar, myndigheter och forskare kommer projektet att öka kunskapen om områdets förutsättningar, viktiga behov och prioriteringar och avvägningar vid utveckling av policy för tvärkommunal klimatanpassning. Under hösten 2023 påbörjades planering inom projektet för att sedan pågå under hela 2024–2025. Biosfärverksamheten kommer att ha en 50% anställd för att arbeta i projektet och den totala budgeten är på 6,7 milj varav ca 1 mkr tillfaller biosfärverksamheten (se tabell 3).

FORMAS

Organisation 2023

Biosfärsamarbetet styrs genom ett samarbetsavtal som respektive kommunstyrelse beslutade om hösten 2022.

Lunds kommun är värdkommun och huvudman för den gemensamma biosfärverksamheten.

Den politiska styrgruppen har bestått av två förtroendevalda från respektive kommun vilka ansvarar för att behandla övergripande frågor om ekonomi, organisation och verksamhet.

Biosfärverksamheten leds av en koordinator, som har det övergripande ansvaret för att verksamheten i området bedrivs enligt riktlinjerna från Unesco och utifrån de lokala förutsättningarna och arbetsuppgifterna. Koordinatören är gemensam för samtliga tre kommuner och får sitt uppdrag från styrgruppen. Som stöd i arbetet har koordinatören en kollega med ansvar för projektsamordning och kommunikation samt en arbetsgrupp bestående av tjänstepersoner från de tre kommunerna.

Styrgruppen har under året haft åtta möten och bestått av följande deltagare:

Lund:

- Mikael Thunberg (S) ledamot tekniska nämnden
- Mattias Horrdin (C) oppositionsråd
- Jon Andersson, enhetschef, Miljöstrategiska enheten, kommunkontoret
- Kristina Fontell, miljöstrateg, Miljöstrategiska enheten, kommunkontoret

Sjöbo:

- Kent-Ivan Andersson (M) ledamot kommunstyrelsen
- Jörgen Ny (C), ordf. samhällsbyggnadsnämnden
- Marie Rosdahl enhetschef stadsbyggnadsförvaltningen
- Eva Nielsen Osterman, hållbarhetsstrateg, samhällsbyggnadsförvaltningen

Eslöv:

- Bengt Andersson (M) ordf. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden
- Alexandra Nikoleris (V) ledamot kommunstyrelsen
- John Fidler (L) ersättare Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden
- Dave Borg, förvaltningschef Miljö- och samhällsbyggnad
- Annika Söderman, kommunekolog, miljö och samhällsbyggnad

Länsstyrelsen:

- Jörgen Nilsson, naturvårdsförvaltare

Biosfärkansliet:

- Anna-Karin Poussart, biosfärkoordinator och verksamhetsledare
- Ylva Nilsson, projektsamordnare och kommunikatör
- Matilda Sjöberg, projektmedarbetare

Arbetsgruppen har under året haft 17 möten och bestått av följande deltagare:

Lund:

- Jon Andersson, enhetschef, miljöstrategiska enheten, kommunkontoret
- Kristina Fontell, miljöstrateg, miljöstrategiska enheten, kommunkontoret

Sjöbo:

- Eva Nielsen Osterman, hållbarhetsstrateg, samhällsbyggnadsförvaltningen

Eslöv:

- Annika Söderman, kommunekolog, miljö och samhällsbyggnadsnämnden
- Anna Nordstrand, destinationsutvecklare, kommunledningskontoret

Biosfärkansliet

- Anna-Karin Poussart, biosfärkoordinator och verksamhetsledare
- Ylva Nilsson, projektsamordnare och kommunikatör
- Matilda Sjöberg, projektmedarbetare

Verksamheten i siffror – ekonomi

Basfinansiering

Huvudmännen och finansiärerna för biosfärområdeskandidaturen för Storkriket är kommunerna Lund, Sjöbo och Eslöv tillsammans med Naturvårdsverket. Kommunernas respektive bidrag grundas på en beräkningsmetod baserad på andelen biosfärsområdesyta samt antalet medborgare i kommunen. I tabell 2 redovisas årets intäkter och utgifter.

Intäkter	tkr
Naturvårdsverket	450
Sjöbo kommun (38%)	499
Lunds kommun (49%)	645
Eslövs kommun (13%)	171
Överförda medel från 2022	772
Summa	2 537
Utgifter	
Personal (estimerat)	1500
Timanställda (estimerat)	180
Konsultkostnader (utredning ansökan, biosfärfestival, hemsida, kommunikation)	355
Administrativa kostnader och It	52,3
Information, kommunikation, dialog	44,7
Resor	25,6
Plats och destinationsutveckling medfinansiering "vår plats i biosfären"	80
Summa (estimerat)	2 238
<i>Ingående balans</i>	
<i>Utgående balans</i>	

Tabell 2: intäkter och kostnader basfinansiering för 2023

Projektfinansiering 2022–2025

I tabell 3 redovisas nuvarande projektintäkter vilka är en ögonblicksbild och utvecklas kontinuerligt över tid.

Projekt	Intäkter	Intäkter som tillfaller biosfärverksamheten	Intäkter från basfinansiering
Vår plats i biosfären Steg 1 (2022-2023)			-
Tillväxtverket	1 906 948	1 906 948	100 000 (50tsk 2022, 50 tsk 2023)
Vår plats i biosfären Steg (2022-2024)			-
Leader Lundaland	1 275 473	1 275 473	80 000
Leader Sydöstra	1 275 473	1 275 473	80 000
Storkrundan 2023-2024	680 555	680 555	-
Policylabb klimatanpassning 2023-2025	6 720 000	1 082 000	-
Totalt	11 858 449	6 220 449	255 000

Tabell 3, intäkter projektfinansiering

Bilaga 1 - Dialogtillfällen 2023

Följande dialogtillfällen är enbart en sammanfattning och utgör inte en fullständig lista på alla de möten som under 2023 har haft fokus på förankring och dialog.

Januari

Lantbruksträff - *öppet möte för lantbrukare och hästnäringen i hela Storkriket.*

Lunds universitet – *föreläsning om utvecklingen av Storkriket för masterprogrammet "Tillämpad klimatstrategi".*

Februari

Lantbrukarnas Riksförbund årsmöte för lokalgrupp (veberöd-Genarp-Södra Sandby-Dalby-Hällestad - *föredrag och frågestund kring utvecklingen av Storkriket*

Lunds universitet CEC (centrum för miljö- och klimatvetenskap) – *föredrag och frågestund kring utvecklingen av Storkriket samt dialog kring forskningens roll i Storkriket*

Mars

Övedskloster - *dialogmöte*

Stadsbiblioteket Lund i samverkan med Naturskyddsföreningen – *öppet föredrag och frågestund kring Storkrikets utveckling*

Skånes miljö- och hälsoskyddsförbund - *föredrag och frågestund om utvecklingen av Storkriket*

Hållbar Utveckling Skånes "nätverksträff för skog, jordbruk och vatten" - *föredrag och frågestund kring utvecklingen av Storkriket*

April

Forskarråd (Lunds universitet, Slu Alnarp och Malmö Universitet) – *dialogmöte med universiteten inför framtagande av information i Unesco-ansökan*

Biosfärbussen - *öppet evenemang under hållbarhetsveckan, rundtur och dialog kring utvecklingen av Storkriket*

Maj

Harlösa bibliotek – *öppen föreläsning och frågestund om utvecklingen av Storkriket*

Öveds klostrets naturreservat – *deltagande under invigning*

Romeleåsen – Sjölandskapet (Råsk) - *föredrag och frågestund kring utvecklingen av Storkriket*

Kommunfullmäktige Sjöbo kommun - *föredrag och frågestund kring utvecklingen av Storkriket*

Juni

Lunds universitet, konferensen UNEXPECTED – *föredrag, workshop och frågestund om utvecklingen av Storkriket*

Juli

Hemmestorp mölla, Naturskyddsföreningen och Skånes ornitologiska förening – *deltagande vid storksläppet samt kort presentation av Storkriket.*

Augusti

Sjöbo direkt – *livesändning om Storkriket*

September

Biosfärfestivalen 2023 – *invigning och ett stort antal dialogmöten med aktörer i området inför festivalen, under festivalen och efter festivalen*

Oktober

Fokus Vombsjön – *deltagande på dialogmöte*

Veberöd styrgrupp för byutveckling - *föredrag och frågestund om utvecklingen av Storkriket*

Webbinarium remiss – *öppna föredrag med frågestund vid två tillfällen*

Länsstyrelsen Skåne - *föredrag och frågestund om utvecklingen av Storkriket*

Dalby - *öppen föreläsning och frågestund om utvecklingen av Storkriket*

Harlösa pensionärsförening - *föredrag och frågestund om utvecklingen av Storkriket*

Föreningen Sveriges miljökommuner - *föredrag och frågestund om utvecklingen av Storkriket för kommuner från hela Sverige*

Tekniska nämnden Lunds kommun - *föredrag och frågestund om utvecklingen av Storkriket*

Lantbrukarnas riksförbund Skåne i Höör – *dialogmöte med kommungrupper och lrf-kontor kring Unesco ansökan*

Södra regementet P7 – *dialogmöte kring Unesco ansökan*

Lantbrukarnas riksförbund bjuder in alla sina medlemmar i samverkan med Storkriket- *föredrag och frågestund om Storkrikets utveckling och remissen*

November

Länsstyrelsen Skåne - *medverkan på avdelningsdag och föredrag om Storkrikets utveckling.*

Stiftelsen Skånska landskap – *dialogmöte kring plats och destinationsutveckling av Storkriket*

Lantbrukarnas riksförbund, kommungrupp Sjöbo - *föredrag och frågestund om utvecklingen av Storkriket*

Vår plats i biosfären - *medverkan aktörsmöte.*

December

Lucsus (centrum för studier av uthållig samhällsutveckling) – *föredrag och frågestund kring Storkrikets utveckling samt workshop för vidare samarbete med Lucsus*

2024-01-02
Robin Dingwell
+4641362164
robin.dingwell@eslov.se

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Tjänsteskrivelse. Förslag till nya bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning i Eslövs kommun

Förslag till beslut

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige:

- att anta alternativ 3, nollalternativet, i bilaga 7 ”Utredning om återremiss avseende konsekvenserna av en ändring av minsta antalet löpmeter väg för att kunna beviljas bidrag”.
- att ”Eslövs kommuns författningssamling nr 37” upphör att gälla från och med den 1 juli 2024 och ersätts med bilaga 6 ” Bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning – förslag 3”, att gälla från den 1 juli 2024.
- att Miljö och Samhällsbyggnad årligen kompenseras med indexuppräknning enligt förslag 3 i bilaga 6 ”Bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning – förslag 3”.7
- att väglängdsbegränsningen tillämpas likställigt oavsett om sökande är gemensamhetsanläggning, samfällighetsförening eller annan organisation godkänd i bestämmelserna.”

Ärendebeskrivning

Under våren 2021 presenterade avdelningen Gata, trafik och park en utredningsrapport gällande kommunal bidragsmodell samt vägbidrag för enskilda vägar i Eslövs kommun. Utredningen visade att gällande regelverk och bidragsmodell inte har setts över på 30 år. Det framgick inte heller hur modellen en gång tagits fram, vilket gör det svårt att veta vad den är baserad på.

Den 28 februari 2021 beslutade miljö- och samhällsbyggnadsnämnden, § 71, att ge avdelningen Gata, trafik och park i uppdrag att fortsätta utreda regelverk för vägbidrag och befintlig bidragsmodell samt tillsammans med ekonomiavdelningen utreda vilka krav som ska ställas på vägföreningar och vägsamfälligheter för utbetalning av vägbidrag, se bilaga 2.

Avdelningen Gata, trafik och park har under april-maj 2022 arbetat med en utredningsrapport som rör bidragsmodell och regelverk för kommunalt bidrag till enskild väghållning. Syftet med utredningen har varit att förtydliga och förenkla dagens regelverk samt att se över och revidera befintlig beräkningsmodell. Nu gällande författningssamling nr 37, se bilaga 1, har omarbetats och tre förslag på nya beräkningsmodeller har tagits fram. I utredningen presenteras även en ny rutin för utbetalning av vägbidrag. Rapporten avslutas med en konsekvensbeskrivning samt vilka för- och nackdelar de ändrade bestämmelserna medför.

Den 23 mars 2023, § 49 var ärendet uppe i miljö- och samhällsbyggnadsnämnden där nämnden skickade ärendet vidare till kommunstyrelsen. Den 5 september 2023, § 141 beslutade kommunstyrelsen att återremittera ärendet till miljö- och samhällsbyggnadsnämnden med motiveringen att en utredning efterfrågas avseende bilaga 6, punkt 4 rörande konsekvenser vid en minskning av väglängdsbegränsningen.

Beslutsunderlag

- Utredning - Bidragsmodell och regelverk, enskild väghållning, Slutversion
- Bilaga 1 – Eslövs kommuns författningssamling nr 37
- Bilaga 2 – Miljö- och samhällsbyggnads beslut § 71, 2021
- Bilaga 3 – Bidrag till enskilda vägar inom Eslövs kommun 1980-02-25, § 21
- Bilaga 4 – Bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning – förslag 1
- Bilaga 5 – Bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning – förslag 2
- Bilaga 6 – Bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning – förslag 3
- Bilaga 7 – Utredning av återremiss avseende konsekvenserna av en ändring av minsta antalet löpmeter väg för att kunna beviljas bidrag
- Kommunstyrelsens beslut § 141, 2023 Förslag till nya bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning i Eslövs kommun

Beredning

Bakgrund

I Eslövs kommuns författningssamling nr 37 finns gällande bestämmelser för bidrag till enskild väghållning. Bestämmelserna började gälla den 1 januari 1993 och beskriver bland annat allmänna förutsättningar, bidragsformer samt hur ansökan och utbetalning av bidrag sker. I författningssamlingen finns också en beräkningsmodell som bestämmer hur driftbidrag för enskild väghållning ska räknas fram. Modellen är oförutsägbar och det finns ingen förklaring till hur den relaterade till de drift- och underhållskostnader vägsamfälligheter hade vid dess antagande.

Sett till detta behöver en ny beräkningsmodell tas fram;

- a) som har en fastställd grund i de faktiska kostnaderna som väghållning medför gällande drift och nyanläggning,
- b) där resonemanget framgår kring hur stor andel av väghållarens beräknade kostnader som bör täckas av bidraget,
- c) där grunden för bidragsbelopp blir bunden till en pålitlig indikator för faktisk kostnad, exempelvis Trafikverket bidragsgrund.

Inför 2022 års budget beslutades att en indexjustering enligt Trafikverkets driftbidragsindex för åren 2005-2020 skulle göras, vilket innebar att tidigare budget om 1,4 mkr skulle utökas med 415 tkr, se bilaga 2. Ett tillägg om 300 tkr gjordes, vilket medförde att det fattades 115 tkr. Inför 2022 års budget utgick även budgeten för särskilt byggnadsbidrag om 300 tkr. Inkomna ansökningar ska framöver beslutas i miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.

Den budget som tillämpades under år 2022 för utbetalning av drift- och nyanläggningsbidrag till enskilda vägar var 1, 815 mkr, trots att det saknades 115 tkr. Inför budget år 2023 har en indexuppräknning gjorts inför nytt budgetår, vilket innebär att de 115 tkr nu har inkluderats. Den totala budgeten för utbetalning av bidrag till enskild väghållning uppgår från år 2023 till 1 815 000 kr.

Under år 2020 begärde ekonomiavdelningen att krav skulle ställas på sökande att ange organisationsnummer. Kravet drogs dock tillbaka eftersom detta skulle innebära att ett fåtal vägsamfälligheter inte skulle kunna söka driftbidrag om det inte genomför en kostsam lantmäteriförrättning, vilket krävs för att kunna erhålla ett organisationsnummer. Det rör äldre samfälligheter där förrättning eller motsvarande dåtida beslut inte har registrerats eller där dokumentation saknas. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden beslutade den 28 april 2021 att krav på organisationsnummer för utbetalning av driftbidrag inte ska ställas, se bilaga 2.

Förslag på nya bestämmelser

Eslövs kommuns författningssamling nr 37 föreslås upphävas.

De tre förslagen för nya modeller som har tagits fram skiljer sig åt på bidragsnivåerna som sätts. En begreppslista har tillkommit inledningsvis och bestämmelsernas beräkningsmodeller har bytts ut jämfört med gällande författningssamling.

Konsekvenser med nya bestämmelser

Förslag 1: Med 2022 års ansökningar som grund skulle kostnaden för bidragen för kommunen, om förslag 1 valdes, vara 453 307 kr dyrare. 2023 års budget på 1 815 000 kr utökas till 2 268 308 kr. Kostnaden ökar här för varje löpmeter väg som bidrag beviljas för, vilket gör att det inte går att veta hur många kronor som går till bidrag innan den 30 april då ansökning och komplettering stängs.

För vägsamfälligheter och vägföreningar innebär förslag 1 en utökning av bidraget för samtliga parter. För vägföreningarna medför den föreslagna höjningen, om man jämför med bidragsnivån år 2022, en utökning från ca 31 till 38,26 kr/löpmeter, vilket motsvarar en faktor på ca 1,23.

För vägsamfälligheter utan statsbidrag ses den största ökningen, en höjning från ca 5,23 kr/löpmeter till 14,445 kr/löpmeter, även här med 2022 som jämförelseår. En ökning med en faktor på ca 2,78.

För vägsamfälligheter med statsbidrag innebär förslaget en minskning från ca 2,24 till 2,065 kr/löpmeter med 2022 som jämförelseår. En minskning med en faktor på ca 0,92.

	Nollalternativ	Förslag 1
Sammanlaget bidrag-förslag 1	1 815 000 kr	2 268 308 kr

Förslag 2: Detta förslag skiljer sig från förslag 1 endast genom att vägsamfälligheter utan statsbidrag får samma bidrag som de med statsbidrag, vilket motsvarar 4,13 kr/löpmeter. Detta motsvarar en minskning med en faktor på 0,76. Med andra ord ser vägföreningarna samma ökning som i förslag 1 samtidigt som alla vägsamfälligheter ser en minskning av sin bidragsnivå med 2022 som jämförelseår.

	Nollalternativ	Förslag 2
Sammanlaget bidrag – förslag 2	1 815 000 kr	2 018 711 kr

Förslag 3: Detta förslag är en variant på förslag 1 där man utgår från den budget på 1 815 000 som gäller för bidrag år 2023. Det skiljer sig dock genom att basbeloppet för vägföreningar är låst på 2022 års nivå och justeras därmed inte. Det sker en omfördelning mellan de vägsamfälligheter som erhåller statligt bidrag och de som inte erhåller statligt bidrag. Ca 0,17 kr/löpmeter tas från den föregående gruppen (2,24 → 2,07 kr/löpmeter) och medför ett tillägg på ca 1,28 kr/löpmeter för väghållarna utan statligt bidrag (5,23 → 6,51 kr/löpmeter). Kostnaden förhåller sig sannolikt relativt nära 2023 års budget då det inte tenderar att tillkomma eller försvinna några större antal sökande.

	Nollalternativ	Förslag 3
Sammanlaget bidrag – förslag 3	1 815 000 kr	1 815 000 kr

Diskussion och analys

Förslag 1 är utformat att ge en kostnadstäckning för ca 70 % av de kostnader som är förenade med väghållarskap. Resterande 30 % förväntas bekostas genom uttaxering. Förslag 1 ger samma förutsättningar bidragsmässigt oavsett om väghållaren är berättigad statligt bidrag eller inte. Dock medför det även den största osäkerheten kring hur mycket bidrag som kommer betalas ut varje år.

Förslag 2 i sin tur är baserat på bedömningen att de vägsamfälligheter Trafikverket inte betalar ut vägbidrag till inte är lika mycket använda/tillgängliga för det allmänna transportbehovet för att rättfärdiga en lika stor kostnadstäckning som vägföreningar

och vägsamfälligheter med statligt bidrag. Därmed får de en kostnadstäckning på ca 20 % av den uppskattade kostnaden för driften och förväntas bekosta 80 % genom uttaxering. För år 2022 rör det sig om mindre än 10 % av vägsträckor med kommunalt bidrag som faller inom kategorin vägsamfällighet utan statligt bidrag, ca 24,2 km av 246 km totalt.

Förslag 3 är utformat att innebära minsta möjliga kostnadsförändring för kommunen samtidigt som fördelningen görs mer rättvis sinsemellan. Kostnadstäckningen leder till en omfördelning där vägsamfälligheter med statligt bidrag ser en minskning av sitt bidrag och vägsamfälligheter utan statligt bidrag ser en ökning av sitt bidrag. Bidrag för vägföreningar är oförändrat i detta förslag.

Ansökningsintervall: För vägföreningar behöver ingen ansökan lämnas in, utbetalning sker automatiskt. För vägsamfälligheter är ansökningsperiod i samtliga förslag satt till vart tredje år. Detta för att kunna sprida ut ansökningar över längre tidsperioder och för att väghållare inte ska behöva lägga lika mycket tid på ansökningsprocessen som i dagsläget. Både Trafikverket och andra kommuner tillämpar flerårsintervall för ansökningsperioder med goda resultat.

Indexuppräknig föreslås vara identisk i samtliga förslag. Indexjustering föreslås ske årligen och följa det index Trafikverket tar fram för deras vägbidrag.

I enlighet med kommunstyrelsens begäran, § 141, om utredning avseende konsekvenserna av en ändring av väglängdsbegränsningen har bilaga 7 ”Utredning av återremiss avseende konsekvenserna av en ändring av minsta antalet löpmeter väg för att kunna beviljas bidrag” sammanställts.

Utredningen går igenom urval av underlag, metod för bearbetning av underlag, felmarginaler, andra regelverk, rättviseperspektivet, ekonomiska & administrativa aspekter och presenterar tre beslutsförslag. Driftbidraget bedöms ge mindre nytta för allmänheten ju kortare väglängden hos den enskilda väghållaren är. Baserat på utredningens resultat föreslås väglängdsbegränsningen lämnas oförändrad.

Sammanfattningsvis

Med anledning av de ekonomiska förutsättningar som råder bedöms att förslag 3 är det lämpligaste förslaget av de alternativ som presenterats. Bidragsmodellen bedöms ge en tydlighet och förutsägbarhet för de enskilda väghållare som erhåller bidrag då det går till att vara baserat på väglängd hos den sökande väghållaren. För Eslövs kommun medför förslaget en större osäkerhet kring vad bidragens totala kostnad blir eftersom att bidragen inte är bundna av en fast budget längre. Samtidigt blir handläggningen mycket enklare och beslut kan fattas löpande allt eftersom ansökningar lämnas in.

Sett till återremissens fråga om väglängdsbegränsning bedöms att ingen ändring av de föreslagna väglängderna i respektive regelverk är lämpligast.

Väglängdsbegränsningen tillämpas även i de nya föreslagna regelverken likställigt på samtliga sökande, oavsett om de är organiserade som gemensamhetsanläggning, samfällighetsförening eller på annat vis som godkänns enligt de föreslagna bestämmelserna.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen
Gata, trafik och park

Dave Borg
Förvaltningschef

Christel Wohlin
Avdelningschef Gata, trafik och park

BIDRAGSMODELL OCH REGELVERK FÖR KOMMUNALT BIDRAG TILL ENSKILD VÄGHÅLLNING

Utredningsrapport gällande beräkningsmodell och regelverk för kommunalt vägbidrag till enskild väghållning i Eslövs kommun.

April-maj 2022
MOS.2022.0351

Innehåll

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte och mål	2
2. Nu gällande bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning	2
2.1 Eslövs kommuns författningssamling nr 37	2
2.2 Eslövs kommuns driftbidragsmodell	3
2.3 Rutiner för utbetalning	4
2.4 Konsekvenser med nuvarande bestämmelser	5
3. Förslag på nya bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning	6
3.1 Eslövs kommuns författningssamling nr 37 – behov av revidering	6
3.2 Ny vägbidragsmodell	7
3.2.1 Förutsättningar vid beräkning	9
3.2.2 Förslag 1	9
3.2.3 Förslag 2	11
3.2.4 Förslag 3	12
3.2.5 Sammanfattning av bidragsnivåer	14
3.3 Ny rutin för utbetalning	15
3.4 Konsekvenser med nya bestämmelser	16
3.4.1 Förslag 1	16
3.4.2 Förslag 2	17
3.4.3 Förslag 3	17
4 Diskussion och analys	18
4.2 Nollalternativ - Nuvarande modell	18
4.3 Förslag 1	18
4.4 Förslag 2	19
4.5 Förslag 3	19
4.6 För- och nackdelar	19

5	Slutsats	22
----------	-----------------------	-----------

1. Inledning

I denna rapport utreds det regelverk och den bidragsmodell som Eslövs kommun använder för framtagande av kommunalt vägbidrag till enskild väghållning inom kommunen, vilket sammanfattas i författningssamling nr 37, se bilaga 1 *"Eslövs kommuns författningssamling nr 37"*.

Eftersom en tidigare utredning har påvisat att gällande bestämmelser inte har setts över på nästan 30 år samt att det inte gått att finna på vilka grunder den befintliga bidragsmodellen har tagits fram, behöver nuvarande författningssamling ses över och revideras.

Nedan definieras några begrepp:

Vägförening: Används i rapporten som ett samlingsbegrepp för förening som är väghållare för gemensamhetsanläggningar i detaljplanerade, tätbebyggda områden.

Vägsamfällighet: Används i rapporten som ett samlingsbegrepp för samfällighet som är väghållare för gemensamhetsanläggningar utanför tätbebyggt område.

De krav som idag ställs på vägföreningar och vägsamfälligheter för att de ska vara berättigade bidrag definieras i bilaga 1 *"Eslövs kommuns författningssamling nr 37"*. I bilaga 4, 5 och 6 presenteras nya förslag till bestämmelser för kommunalt bidrag - förslag 1, 2 respektive 3, med tillhörande krav och rutiner.

1.1 Bakgrund

Under våren 2021 presenterade avdelningen Gata, trafik och park en utredning som bland annat handlade om gällande regelverk och bidragsmodell för kommunalt vägbidrag till enskild väghållning. Utredningen visade att;

- nuvarande bestämmelser var föråldrade
- grunderna för bidragsmodellen var oklara
- vägbidragsbudgeten endast hade justerats vid två tillfällen mellan åren 2005-2020 (höjningar med 0,5 respektive 3,2 procent)
- kommunen hade tre gånger så mycket medel per löpmeter väg jämfört med vägföreningarna år 2020 (drift + investering)
- vägbidragsnivån som betalas ut var beroende av antalet sökande (fler antal sökande ger mindre i bidrag)
- särskilt byggnadsbidrag fanns nedskrivet i bestämmelserna sedan 1993, men fick en budget först 2017
- de krav som ställs för utbetalning av vägbidrag var otydliga

Den 28 februari 2021 beslutade miljö- och samhällsbyggnadsnämnden att ge avdelningen Gata, trafik och park i uppdrag att fortsätta utreda

regelverk för vägbidrag och befintlig bidragsmodell samt tillsammans med ekonomiavdelningen utreda vilka krav som ska ställas på vägföreningar och vägsamfälligheter för utbetalning av vägbidrag, se bilaga 2 "Miljö- och samhällsbyggnads beslut § 71, 2021".

1.2 Syfte och mål

Syftet med denna utredningsrapport är att förtydliga och förenkla dagens regelverk samt att se över och revidera befintlig beräkningsmodell för vägbidrag. Författningssamling nr 37 ska omarbetas och tre förslag på ny beräkningsmodell ska presenteras. Likaså ska ny rutin för utbetalning tas fram. Utifrån ändrade bestämmelser och nya beräkningsmodeller ska konsekvenser samt för- och nackdelar för kommunen respektive de enskilda väghållarna presenteras.

Målet med revidering av författningssamling nr 37 och dess bestämmelser är att ett nytt regelverk och en ny beräkningsmodell ska antas och därmed ersätta befintlig.

2. Gällande bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning

2.1 Eslövs kommuns författningssamling nr 37

I Eslövs kommuns författarsamling nr 37 finns gällande bestämmelser för bidrag till enskild väghållning. De antogs den 28 april 1986 och reviderades senast den 14 december 1992. Bestämmelserna började gälla den 1 januari 1993 och har fyra huvudområden. Dessa är enligt listan nedan:

A Allmänna förutsättningar

B Bidragsformer

C Ansökan om bidrag

D Utbetalning av bidrag

A: Beskriver kriterierna som ska uppfyllas för att en enskild väghållare ska vara bidragsberättigad, där vägsamfälligheter respektive vägföreningar ska vara bildade genom förrättning enligt 2 kap respektive 3 kap 1939 års lag om enskilda vägar. Exempel på krav från Eslövs kommun är att driftbidrag endast ges för vägdel som är belägen inom kommunen, att vägen ej utan kommunens medgivande får stängas för allmän trafik, att kommunen ska ha möjlighet att besiktiga och kontrollera att beviljat bidrag används till de åtgärder ansökan beskrivit samt att väg ska vara fullt framkomlig hela året på ett trafiksäkert sätt genom barmarksunderhåll och vinterväghållning.

B: Beskriver vad driftbidrag, nyanläggningsbidrag och särskilt byggnadsbidrag ska användas för. För driftbidrag beskrivs även vilka nivåer bidrag lämnas på till olika typer av enskilda väghållare. För nyanläggningsbidrag finns även beskrivningar om hur fördelning av bidrag

ska göras samt när bidraget senast ska vara använt. Bidrag för skötsel av vägföreningarnas grönområden har utgått då grönyrtorna togs över av kommunen 1980. Grönområden belägna inom vägföreningarnas verksamhetsområde ombesörjs och bekostas av kommunen tills vidare, vilket beslutades av kommunfullmäktige samma år, se bilaga 3 *"Bidrag till enskilda vägar inom Eslövs kommun 1980-02-25, § 21"*.

C: Beskriver ansökningsprocessen. Exempelvis ska ansökan för driftbidrag och nyanläggningsbidrag vara inkomna senast 30 april, vilket görs via en e-tjänst från och med år 2021. För särskilt byggnadsbidrag skall inkomna ansökningar beslutas i nämnden och hanteras löpande efter att de inkommer till kommunen, vilket beslutades i miljö- och samhällsbyggnadsnämnden den 28 april 2021, se bilaga 2 *"Miljö- och samhällsbyggnads beslut § 71, 2021"*.

D: Beskriver när de olika bidragen utbetalas. Driftbidrag lämnas exempelvis ut i augusti månad året efter det kalenderår bidraget avser, nyanläggningsbidrag utbetalas däremot i augusti månad samma kalenderår bidraget avser.

2.2 Eslövs kommuns driftbidragsmodell

Det driftbidrag som Eslövs kommun betalar ut bestäms av nedanstående formel:

$$X*0,3A + Y*A + Z*0,7A = B$$

X = total väglängd för vägföreningar/vägsamfälligheter med statsbidrag

Y = total väglängd för vägföreningar utan statsbidrag

Z = total väglängd för vägsamfälligheter utan statsbidrag

B = av kommunfullmäktige fastställt anslag till driftbidrag

A = beloppet i kronor/löpmeter som används vid beräkning av bidrag. A beräknas med hjälp av formeln ovan.

Bidrag lämnas för:

- Väg eller vägdel för vilken statsbidrag erhålls med ett belopp av $0,3*A$ kr/meter.
- Väg eller vägdel för vilken statsbidrag ej erhålls till vägförening med ett belopp av A kr/meter och till vägsamfällighet med ett belopp av $0,7*A$ kr/meter, där A är bidraget per löpmeter väg.

Den tidigare budgeten om 1,4 mnkr beslutades att indexjusteras inför 2022 års budget enligt trafikverkets driftbidragsindex för åren 2005-2020, vilket innebar en utökning med 415 tkr, se bilaga 2 *"Miljö- och samhällsbyggnads beslut § 71, 2021"*. Ett tillägg gjordes om 300 tkr, vilket medförde att det år 2022 saknades 115 tkr i kommunens avsatta budget. Dessförinnan har

höjningar om cirka 3,2 procent respektive 0,5 procent skett år 2014 och år 2013.

Avsatt budget för särskilt byggnadsbidrag om 300 tkr utgick inför 2022 års budget enligt miljö- och samhällsbyggnads beslut den 28 april 2021, se bilaga 2 "*Miljö- och samhällsbyggnads beslut § 71, 2021*". Därmed finns ingen fastställd budget för denna bidragsform idag.

I 2022 års budget har det saknats 115 tkr i medel för utbetalning av drift- och nyanläggningsbidrag, vilket har medfört att avdelningen Gata, trafik och parks totala driftbudget har påverkats negativt. Inför budget år 2023 har en indexuppräknning inför nytt budgetår gjorts, vilket innebär att de 115 tkr har tillkommit. Den totala budgeten för utbetalning av drift- och nyanläggningsbidrag till enskilda vägar uppgår därför från år 2023 till 1, 815 mkr. Någon budget för särskilt byggnadsbidrag finns fortfarande inte fastställd.

I Eslövs kommuns författningssamling nr 37 finns följande kriterier definierade för de olika vägbidragen som kan sökas:

Driftbidrag lämnas för barmarksunderhåll och vinterväghållning så att vägar och gator kan hållas fullt framkomliga hela året på ett funktionellt och trafiksäkert sätt. Likaså ska nödvändiga redskap anskaffas. Kommunen ombesörjer och bekostar tillsvidare skötseln av de grönområden som är belägna inom respektive vägförenings verksamhetsområde, se kapitel 2.1 för mer information.

Nyanläggningsbidrag ska användas för nyanläggning och ombyggnad av väg eller bro med sidoanordningar och avvattning samt för nytt asfaltslitlager. Bidraget lämnas årligen till alla vägföreningar inom kommunen.

Särskilt byggnadsbidrag kan erhållas för utförande av nyanläggning eller ombyggnad som är av större omfattning för vägföreningar eller vägsamfälligheter och som inte omfattas av nyanläggningsbidrag. Denna bidragsform tillkom, utöver drift- och nyanläggningsbidrag, år 2017.

2.3 Rutiner för utbetalning

Varje år skickar vägföreningar och vägsamfälligheter in en ansökan om driftbidrag till kommunen, vilken ska ha kommit kommunen till handa senast den 30 april. Utbetalning sker i augusti månad året efter det kalenderår som bidraget avser. Tidigare år har det använts en ansökningsblankett för vägföreningar och en blankett för vägsamfälligheter. Från och med år 2021 sker ansökan via en e-tjänst. Det som skiljt ansökningsblanketterna åt är uppgifter om nyanläggningsbidrag, vilket enbart lämnas till vägföreningar. I ansökan ska vägföreningarna ange vad nyanläggningsbidraget har använts till det föregående året. Ansökan

om särskilt byggnadsbidrag söks separat och beslutas numer i miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.

Under de senaste åren har endast ett fåtal vägföreningar redovisat vilka åtgärder de har utfört som är kopplade till utbetalt nyanläggningsbidrag. Kommunen har inte heller utfört kontroller på de åtgärder som blivit utförda eller efterfrågat redogörelse från övriga vägföreningar. Kommunen har därför ingen verifierad information om hur nyanläggningsbidraget faktiskt används.

Under år 2020 krävde ekonomiavdelningen att krav skulle ställas på sökande att ange organisationsnummer om de önskade få utbetalningar. Kravet drogs tillbaka men frågan kring hur kommunen ska säkerställa att pengar går till det syfte som bidrag ansöks för kvarstår. Ställs krav på organisationsnummer diskvalificeras till exempel ett fåtal vägsamfälligheter från att söka om de inte genomför en kostsam lantmäteriförrättning. Dessa vägsamfälligheter är äldre samfälligheter där förrättning eller dåtida motsvarande beslut inte registrerats samt där dokumentation saknas. Andra alternativa former för organisationsnummer finns, men inget som innebär att samfälligheten kan tvinga sina medlemmar att bidra ekonomiskt genom uttaxering. Att kravställa organisationsnummer för utbetalning medför att de vägsamfälligheter som i dagsläget inte har ett behöver betala för en förrättning för att få bidrag. Alternativt kan de stänga sina vägar för allmän trafik för att minska slitaget och då delvis kunna kompensera bortfallet i driftbidrag. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har sedan den 28 april 2021 beslutat att krav på organisationsnummer för utbetalning av driftbidrag inte ska ställas, se bilaga 2 *"Miljö- och samhällsbyggnads beslut § 71, 2021"*.

2.4 Konsekvenser med nuvarande bestämmelser

Författningssamlingens bestämmelser är problematiska vid ett antal punkter, vilka utvecklas i följande stycken. Diskussionen kring bestämmelsernas uppkomst finns inte dokumenterad, vilket gör det omöjligt att med säkerhet veta vilka resonemang som fördes och vad motiveringen till dess utformning var.

Formeln för beräkningsmodellen innebär att merparten av budgeten går till vägföreningarna i kommunen. Då det bor fler människor och dessutom finns viss service i tätorterna är trafikintensiteten och kravet på tillgänglighet högre. Vägföreningarna är även väghållare för mer komplex infrastruktur jämfört med vägsamfälligheterna, vilket medför att investeringar och drift blir dyrare. Samtidigt har vägföreningarna en stadigare ekonomisk grund än vägsamfälligheterna då de har mångfaldigt fler delägare per kilometer väg. De har därmed större möjlighet att hantera oväntade kostnader i jämförelse med vägsamfälligheterna.

Driftbidragsmodellen innebär också att driftbidragsnivån inte blir förutsägbar för vägföreningar och vägsamfälligheter. Variationen i bidragsnivå mellan åren 2010-2020 ses nedan i Tabell 1.

Tabell 1: Bidragsnivå år 2010-2020.

År	Vägbidrag (kr/m)
2010	5,26 kr
2011	5,10 kr
2012	5,09 kr
2013	5,33 kr
2014	5,19 kr
2015	5,50 kr
2016	5,54 kr
2017	5,41 kr
2018	5,38 kr
2019	5,42 kr
2020	5,43 kr

Budgeten justerades åren 2013 samt 2014. Åren 2010-2012 och 2014-2020 var budgeten dock oförändrad. I dessa två intervaller kan man därmed se variationer i vägbidragets omfattning som orsakats av det skiftande antalet sökande vägsamfälligheter. Jämförs det år med högst respektive lägst bidrag för den då gällande budgeten är skillnaden 0,35 kronor. Alltså fick de vägsamfälligheter som sökte driftbidrag 2016 cirka 6,7 procent högre bidrag än de som sökte 2014, trots att budgeten var oförändrad mellan åren.

Beräkningsmodellen är, som den är utformad i dagsläget, även problematisk för handläggare inom Eslövs kommun av följande anledningar:

- Då själva bidragsbeloppet i kronor/löpmeter inte är fastställt går det inte att ge exakta svar på hur stort bidraget blir förrän alla inkomna ansökningar hanterats.
- Det är tidskrävande att uppdatera och beräkna varje års bidragsbelopp.
- Regelverket kring vilka väghållare som är bidragsberättigade är otydligt formulerat.

3. Förslag på nya bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning

3.1 Eslövs kommuns författningssamling nr 37 – behov av revidering

Eslövs kommuns författningssamling nr 37 som rör de olika vägbidragen började gälla 1993 och har inte reviderats sedan dess. Gällande

bestämmelser saknar motiveringar och förklaringar till varför de är utformade som de är, vilket är särskilt problematiskt när det kommer till bidragsmodellen. Behovet av ett nytt regelverk för bidragen är därför stort.

En samlad bedömning medför att en ny beräkningsmodell behöver tas fram;

- a) som har en fastställd grund i de faktiska kostnaderna som väghållning medför gällande drift och nyanläggning,
- b) där resonemanget framgår kring hur stor andel av väghållarens beräknade kostnader som bör täckas av bidraget,
- c) där grunden för bidragsbelopp blir bunden till en pålitlig indikator för faktisk kostnad, exempelvis Trafikverket bidragsgrund.

Nedan presenteras tre olika förslag på nya beräkningsmodeller, vilka kan ersätta befintlig modell.

3.2 Ny vägbidragsmodell

Förslag 1 och 2 har båda sin grund i Trafikverkets bidragsgrund vilket tas fram ur en beräknad driftkostnad för enskilda vägar. Förslag 3 är beräknat utifrån fördelningen som förslag 1 har, fast bundet till de medel som beslutades om i budget för 2023 och med bibehållen bidragsnivå för vägföreningarna.

Trafikverkets beräkningsmodell är baserad på en normalväg, som består av en huvudväg och en stickväg. Vägarnas längd tillsammans är 3,3 km och inkluderar två vägkorsningar och två vändmöjligheter. I modellen är de enskilda vägarnas underhållskostnader beroende av klimatzonstillhörighet framtagen av VTI (Väg- och Transportinstitutet), slitlagersort, trafikintensitet och nationell prislista på underhållsåtgärder som är framtagen genom ett slumpmässigt urval av 500 väghållare som har lämnat uppgifter om sina vägunderhållskostnader.

Alla vägar som erhåller statligt bidrag i Eslövs kommun är klassade som "vägkategori A". Nedan följer Trafikverkets beskrivning av de två vägtyper som platsar in där:

"Kategori A – utfart

Väg för fast boende inom landsbygdsområde, utfartsväg

Funktion

Kategori A är vägar som har betydelse som utfartsväg eller uppsamlingsväg för fast boende. Det ska finnas minst en permanentbostad vid vägens ändpunkt."

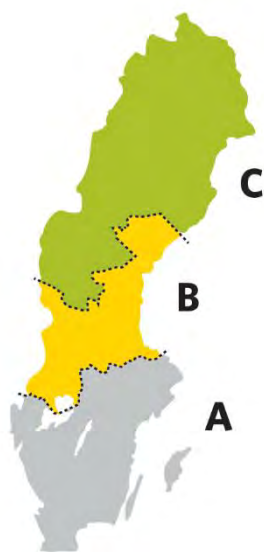
"Kategori A – vägslinga

Väg för fast boende inom landsbygdsområde, "vägslinga"

Funktion

En hel vägslinga är bidragsberättigad om vägsträckan är av betydelse som utfartsväg för minst en permanentbostad. Vägen ska vara nödvändig i sin helhet för transporter till och från fastigheterna längs vägen för att körningen ska vara säker och ändamålsenlig. I bedömningen tar man hänsyn till trafiksäkerheten och resmönstren. Vägen är bidragsberättigad även om det finns en ägoväg som inte ingår i vägsystemet mellan den och den allmänna vägen.”

Gällande klimatzon tillhör Eslövs kommun klimatzon A, se Figur 1 nedan.

Figur 1: Trafikverkets indelning av klimatzoner för bidragsberäkning.

I Eslövs kommun faller samtliga enskilda vägar utom en¹ inom trafikklass *låg* eller *mellan*. Vägarna med trafikklass *mellan* erhåller ca 30 % högre bidrag i kr/löpmeter än trafikklass *låg*. För att kunna administrera bidraget snabbare och smidigare samt för att kunna hålla de angivna kostnadsramar som för närvarande gäller, har förslag 1 och 2 nedan använt ett medelvärde som tagits fram genom att addera och sedan dividera bidraget med två för de två trafikklasserna:

$$(23,45+17,85)/2 = 20,65 \text{ kr/löpmeter}$$

Där 23,45 kr/löpmeter respektive 17,85 kr/löpmeter är de bidragsgrunder som ges för *mellan* respektive *låg* trafikbelastning, båda med grusbeläggning. Förslag 3 har i sin tur ingen direkt anknytning till dessa nivåer.

---

1 Rönneholms vägsamfällighet har den enda enskilda vägen inom kommunen med trafikklass hög, och är även belagd istället för grusad. I och med att den har asfaltsbeläggning erhåller den ett lägre driftbidrag än grusvägar inom Eslövs kommun, eftersom det medför fler och sammanlagt högre löpande kostnader att driva och underhålla grusvägar.

3.2.1 Förutsättningar vid beräkning

Alla beräkningar i kommande kapitel är gjorda utifrån de bidragsansökningar som inkom år 2022. Förslagen på ändringar är alltså beräknade utifrån och jämförs med det bidrag som betalas ut till de 87 beviljade ansökningarna år 2022.

År 2022 inkom det sammanlagt ansökningar för ca;

- 40,4 km väg hos vägföreningar,
- 181,6 km för vägsamfällighet med statligt bidrag och
- 24,2 km för vägsamfällighet utan statligt bidrag.

3.2.2 Förslag 1

Hela förslag 1 går att se i Bilaga 4 – ”Bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning i Eslövs kommun – förslag 1”.

Förslag 1 innebär tre kategorier för utbetalning av vägbidrag:

1. Vägförening
2. Gemensamhetsanläggning med statligt bidrag
3. Gemensamhetsanläggning utan statligt bidrag

Vägföreningar

Vägföreningar föreslås få en bidragsgrund på 38,26 kr/löpmeter med basår för index år 2022. Detta står att jämföra med de 31,76 kr/löpmeter som vägföreningarna fick i bidrag för år 2022.

Summan 38,26 kr/löpmeter motsvarar ca 70 % av den kommunala kostnaden för nyanläggning år 2020 enligt sammanställningen i utredningen från år 2021 (34 kr/löpmeter) samt 70 % av Trafikverkets bidragsgrund på 20,65 kr/löpmeter. Beräkningen blir enligt följande:

$$(34+20,65)*0,7=38,26 \text{ kr/löpmeter}$$

Resterande 30 % föreslås täckas genom uttaxering av medlemmar.

Jämfört med 2022 års bidrag innebär förslag 1 en ökning av det sammanlagda bidraget till vägföreningar med 262 284 kr, se Tabell 2 för bidragssummor sida vid sida.

Tabell 2: Jämförelse av vägbidragsnivåer för vägföreningar, nollalternativ och förslag 1.

	Nollalternativ	Förslag 1
Sammanlagt bidrag till vägföreningar	1 281 545 kr	1 543 829 kr

Gemensamhetsanläggning med statligt bidrag

Vägsamfälligheter som erhåller statligt bidrag placeras i denna kategori. De föreslås få ett bidrag som motsvarar 10 % av 20,65 kr/löpmeter. De erhåller utöver detta 60 % av beloppet från Trafikverket. Detta ger en total kostnadstäckning på 70 % av den statligt beräknade driftkostnaden.

Detta motsvarar 2,07 kr/löpmeter, att jämföra med det bidrag som betalas ut år 2022 för 2021 års drift på 2,24 kr/löpmeter.

Resterande 30 % föreslås täckas genom uttaxering av medlemmar.

Detta motsvarar en sänkning av det sammanlagda bidraget för vägsamfälligheter med statligt bidrag med 31 965 kr jämfört med det belopp som utbetalades år 2022. Se Tabell 3 för bidragssummor sida vid sida.

Tabell 3: Jämförelse av driftbidrag för gemensamhetsanläggning med statligt bidrag, nollalternativ och förslag 1.

	Nollalternativ	Förslag 1
Bidrag till gemensamhetsanläggning med statligt bidrag	407 008 kr	375 043 kr

Gemensamhetsanläggning utan statligt bidrag

Vägsamfälligheter som inte erhåller statligt bidrag placeras i denna kategori. De föreslås få ett bidrag som motsvarar 70 % av 20,65 kr/löpmeter.

Detta motsvarar 14,45 kr/löpmeter, att jämföra med det bidrag som betalas ut år 2022 för 2021 års drift på 5,23 kr/löpmeter.

De föreslås erhålla 70 % av bidragsgrunden då Trafikverket inte betalar ut bidrag till dessa vägar. Resterande 30 % föreslås finansieras genom uttaxering av medlemmar.

Detta motsvarar en ökning av det sammanlagda bidraget för vägsamfälligheter utan statligt bidrag med 223 029 kr jämfört med det belopp som utbetalades 2022. Se Tabell 4 för bidragssummor sida vid sida.

Tabell 4: Jämförelse av driftbidrag för gemensamhetsanläggning utan statligt bidrag, nollalternativ och förslag 1.

	Nollalternativ	Förslag 1
Bidrag till gemensamhetsanläggning utan statligt bidrag	126 406 kr	349 435 kr

Sammanställning

Tabell 5 visar den kostnad förslag 1 skulle medföra med 2022 som jämförelseår, 2 268 308 kr. Detta är 453 308 kr högre än den fasta budgeten med nuvarande modell för år 2022.

Tabell 5: Jämförelse - kostnad för nollalternativ respektive förslag 1 med 2022 som jämförelseår.

	Nollalternativ	Förslag 1
Sammanlagt bidrag – förslag 1	1 815 000 kr	2 268 308 kr

3.2.3 Förslag 2

Hela förslag 2 går att se i Bilaga 5 – ”Bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning i Eslövs kommun – förslag 2”.

Förslag 2 innebär tre kategorier för utbetalning av vägbidrag:

1. **Vägförening**
2. **Gemensamhetsanläggning med statligt bidrag**
3. **Gemensamhetsanläggning utan statligt bidrag**

Vägföreningar

Förslaget är identiskt med det i förslag 1 på sida 9.

Gemensamhetsanläggning med statligt bidrag

Förslaget är identiskt med det i förslag 1 på sida 10.

Gemensamhetsanläggning utan statligt bidrag

Vägsamfälligheter som inte erhåller statligt bidrag placeras i denna kategori. De föreslås få ett bidrag som motsvarar 20 % av 20,65 kr/löpmeter.

Detta motsvarar 4,13 kr/löpmeter, att jämföra med det bidrag som betalas ut år 2022 för 2021 års drift på 5,23 kr/löpmeter.

De föreslås erhålla 20 % av bidragsgrunden då Trafikverket inte betalar ut bidrag till dessa vägar och de därmed bedöms vara av lägre prioritet i det

lokala vägnätet än vägar som erhåller statligt bidrag. 80 % av den beräknade kostnaden föreslås finansieras genom uttaxering av medlemmar.

Detta motsvarar en sänkning av det sammanlagda bidraget för vägsamfälligheter utan statligt bidrag med 26 567 kr jämfört med det belopp som utbetalades år 2022. Se Tabell 6 för bidragssummor sida vid sida.

Tabell 6: Jämförelse av driftbidrag för gemensamhetsanläggning utan statligt bidrag, nollalternativ och förslag 1.

	Nollalternativ	Förslag 2
Bidrag till gemensamhetsanläggning utan statligt bidrag	126 406 kr	99 839 kr

Sammanställning

Tabell 7 visar den kostnad förslag 2 skulle medföra med 2022 som jämförelseår, 2 018 711 kr. Detta är 203 711 kr högre än den fasta budgeten med nuvarande modell för år 2022.

Tabell 7: Jämförelse - kostnad för nollalternativ respektive förslag 2. 2022 som jämförelseår.

	Nollalternativ	Förslag 2
Sammanlagt bidrag – förslag 2	1 815 000 kr	2 018 711 kr

3.2.4 Förslag 3

Hela förslag 3 går att se i Bilaga 6 – ”Bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning i Eslövs kommun – förslag 3”.

Förslag 3 utgår från den budget på 1 815 000 kr som antagits för år 2023 som nollalternativet har som grund för sina beräkningar. Detta belopp utgör en bas som fördelas enligt en andelsmodell som i sin tur är tagen från förslag 1. Bidraget till vägföreningar kommer dock inte att justeras ned utan har 2022 års bidrag som basnivå.

Andelsfördelningen kan ses i Tabell 8. Dessa andelar motsvarar hur stor del av de 1 815 000 kr som respektive kategori erhåller att dela på mellan de sökande inom kategorin.

Tabell 8: Andelsfördelningsnyckel för beräkning av bidragsnivå i förslag 3.

Vägförening	G:a med statligt bidrag	G:a utan statligt bidrag
70,6 %	20,7 %	8,7 %

Förslag 3 innebär en omfördelning av bidrag mellan de två kategorierna *G:a med statligt bidrag* respektive *G:a utan statligt bidrag*.

Förslag 3 innebär tre kategorier för utbetalning av vägbidrag:

1. Vägförening
2. Gemensamhetsanläggning med statligt bidrag
3. Gemensamhetsanläggning utan statligt bidrag

Bidragsnivåerna beräknas endast utifrån budgeten på 1 815 000 kr och förankras inte i de av Trafikverket uppskattade kostnaderna för väghållning liksom förslag 1 och 2 gör. Själva modellen som tillämpas framöver innebär en ökad tydlighet för sökande väghållare och en förenklad hantering för kommunens handläggare.

Vägföreningar

Bidraget förblir oförändrat jämfört med 2022 års bidrag, bortsett från eventuell indexjustering, se Tabell 9.

Tabell 9: Jämförelse - kostnad för nollalternativ respektive förslag 3. År 2022 som jämförelseår.

	Nollalternativ	Förslag 3
Sammanlagt bidrag till vägföreningar	1 281 545 kr	1 281 545 kr

Gemensamhetsanläggning med statligt bidrag

Förslag 3 medför ett minskat bidrag för gemensamhetsanläggningar med statligt bidrag. Minskningen är på ca 0,17 kr/löpmeter, från 2,24 kr/löpmeter till 2,07 kr/löpmeter. Tabell 10 visar skillnaden jämfört med nollalternativet.

Tabell 10: Jämförelse - kostnad för nollalternativ respektive förslag 3. 2022 som jämförelseår.

	Nollalternativ	Förslag 3
Sammanlagt bidrag till gemensamhetsanläggningar med statligt bidrag	407 008 kr	376 133 kr

Detta medför att det sammanlagda bidraget till gemensamhetsanläggningar med statligt bidrag minskar med 30 875 kr utifrån 2022 års bidragsutbetalning.

Gemensamhetsanläggning utan statligt bidrag

Förslag 3 medför ett ökat bidrag för gemensamhetsanläggningar utan statligt bidrag. Ökningen är på ca 1,28 kr/löpmeter, från 5,23 kr/löpmeter till 6,51 kr/löpmeter. Tabell 11 visar skillnaden jämfört med nollalternativet.

Tabell 11: Jämförelse - kostnad för nollalternativ respektive förslag 3. 2022 som jämförelseår.

	Nollalternativ	Förslag 3
Sammanlagt bidrag till gemensamhetsanläggningar utan statligt bidrag	126 406 kr	157 281 kr

Detta medför att det sammanlagda bidraget till gemensamhetsanläggningar utan statligt bidrag ökar med 30 875 kr utifrån 2022 års bidragsutbetalning.

Sammanställning

Förutsatt att antalet beviljade ansökningar är oförändrade mellan år 2022-2023 så skulle förslag 3 inte innebära någon förändring av kostnaden för kommunen, förutom eventuell indexuppräkning.

3.2.5 Sammanfattning av ersättningsnivåer

Tabell 12 sammanfattar vad förslagen skulle innebära för respektive väghållarkategori ersättningsnivåer i kr/löpmeter.

Tabell 12: Bidragsnivåer för de olika förslagen. Basår 2022.

Basår 2022					
	Vägförening			Vägsamfällighet med statligt bidrag	Vägsamfällighet utan statligt bidrag
	Vägföreningsbidrag (kr/löpmeter)	Driftsbidrag (kr/löpmeter)	Nyanläggningsbidrag (kr/löpmeter)	Driftsbidrag (kr/löpmeter)	Driftsbidrag (kr/löpmeter)
	Nollalternativ	---	7,47* kr	24,29* kr	2,24 kr
Förslag 1	38,26 kr	---	---	2,07 kr	14,45 kr
Förslag 2	38,26 kr	---	---	2,07 kr	4,13 kr
Förslag 3	31,76 kr	---	---	2,07 kr	6,51 kr
* summa av drift- & nyanläggningsbidrag= 31,76 kr/löpmeter					

3.2.6 Justering efter index 2022

Trafikverkets index för 2022 uppgår till 13,25 procent. I Tabell 13 nedan visas de olika förslagens ersättningsnivåer justerade efter 2022 års index.

Tabell 13: Ersättningsnivåer för de olika förslagen justerade efter index för 2022.

INDEXJUSTERAD	Vägförening			Vägsamfällighet med statligt bidrag	Vägsamfällighet utan statligt bidrag
	Vägföreningsbidrag	Driftsbidrag (kr/löpmeter)	Nyanläggningsbidrag	Driftsbidrag (kr/löpmeter)	Driftsbidrag (kr/löpmeter)
Nollalternativ	---	8,46 kr	27,51 kr	2,54 kr	5,92 kr
Förslag 1	43,33 kr	---	---	2,34 kr	16,36 kr
Förslag 2	43,33 kr	---	---	2,34 kr	4,68 kr
Förslag 3	35,97 kr	---	---	2,34 kr	7,37 kr

3.3 Ny rutin för utbetalning

Driftbidrag för vägsamfälligheter

Driftbidrag föreslås i samtliga tre förslag att få en ny process rörande hur regelbundet ansökan ska lämnas in samt när utbetalning sker. I dagsläget ska utbetalningar ske senast i augusti men begärda kompletteringar från sökande vägsamfälligheter brukar försena utbetalningar till hösten och ibland vintern. Nytt sista datum för utbetalning föreslås till den 30 september och kompletteringar föreslås endast vara tillåtna under ansökningsperioden, dvs. 1 januari till 30 april. Förhoppningsvis leder detta till färre ansökningar precis innan och på deadline och ger bättre möjlighet att hantera ansökningarna över en längre tidsperiod. I och med införandet av e-tjänst för ansökan samt arbetet med att utveckla denna så blir det dessutom enklare att bibehålla deadline samt att skicka ut påminnelser inför varje ansökningsperiod.

Framöver föreslås att vägsamfälligheter ska ansöka om bidrag minst var tredje år, alternativt när kommunen begär en ansökan. För den första treårsperioden föreslås att sökanden stegvis beviljas bidrag i tre år enligt Tabell 14.

Tabell 14: Andel vägsamfälligheter som beviljas bidrag i treårsintervaller.

År 1	År 2	År 3+
33 %	50 %	100 %

Att ansökan sker för flerårsintervall är en metod som används i andra kommuner samt av Trafikverket. Det ger möjligheter för vägsamfälligheter att söka oftare än var 3:e år ifall deras väghållningsområden ändras men

minskar samtidigt arbetsbelastningen i de fall där väghållare inte har något nytt att rapportera in.

Vägföreningsbidrag

Vägföreningsbidraget, det nya föreslagna vägbidraget för vägföreningar, föreslås utbetalas varje år automatiskt till vägföreningarna. Detta då vägföreningarna är större organisationer med omfattande vägnät inom kommunens tätbebyggda områden. Det medför att de har mer utarbetade rutiner och ett större ansvar än vägsamfälligheterna. Med en automatisk utbetalning det första kvartalet varje år får vägföreningarna en förutsägbarhet i när pengar utbetalas samt slipper gå igenom en ansökningsprocess var år där uppgifter väldigt sällan ändras.

3.4 Konsekvenser med nya bestämmelser

3.4.1 Förslag 1

Denna modell medför att den mängd bidrag som betalas ut är beroende av hur många löpmeter väg som bidrag beviljas för.

För vägföreningarna och vägsamfälligheterna blir det en större förutsägbarhet då de vet att de kan vänta sig en förutbestämd summa kr/löpmeter som följer ett vedertaget index, istället för att minska när fler söker och öka när färre söker. Samtidigt fås en förankring av beloppet i den bidragsgrund som Trafikverket använder sig utav. Modellen ger väghållarna en bättre förutsättning för att planera sin verksamhet under pågående och nästkommande år.

För vägsamfälligheter utan statsbidrag ses den största procentuella förändringen, en ökning som motsvarar ca 276 % av 2022 års belopp. Detta är ett mer representativt bidrag om man jämför med Trafikverkets beräknade kostnader för enskild väghållning i Eslövs kommun. Dock är bidragsnivåerna beräknade utifrån de väghållare som erhåller statligt bidrag och det är inte säkert att de har samma kostnader som väghållare som inte kvalificerar för statligt bidrag.

För kommunen medför modellen en ökad kostnad och en osäkerhet i hur mycket pengar som ska betalas ut då det beror på hur många enskilda väghållare som erhåller bidrag. I Tabell 15 jämförs kostnaderna för kommunen mellan förslag 1 och den befintliga modellen år 2022.

Tabell 15: Budgetjämförelse - nollalternativ mot förslag 1 - sett till antalet beviljade ansökningar år 2022.

	2022	Förslag 1
Budget	1 815 000 kr	2 268 308 kr

3.4.2 Förslag 2

Denna modell medför att den mängd bidrag som betalas ut är beroende av hur många löpmeter väg som bidrag beviljas för.

För vägföreningarna och vägsamfälligheterna blir det en större förutsägbarhet då de vet att de kan vänta sig en förutbestämd summa kr/löpmeter som följer ett vedertaget index, istället för att minska när fler söker och öka när färre söker. Samtidigt fås en förankring av beloppet i den bidragsgrund som Trafikverket använder sig utav. Modellen ger väghållarna en bättre förutsättning för att planera sin verksamhet under pågående och nästkommande år.

Skillnaden är att vägsamfälligheter utan statligt bidrag här föreslås få ett lägre bidrag än i förslag 1 och lägre än det bidrag som utökades inför 2022; 4,13 kr/löpmeter att jämföra med 14,45 kr/löpmeter i förslag 1 och 5,23 kr/löpmeter i 2022 års bidrag.

Förslag 2 skulle medföra en ekonomisk förbättring för vägföreningar och vägsamfälligheter med statligt bidrag samtidigt som vägsamfälligheter utan statligt bidrag skulle få lägre bidrag än de har i dagsläget.

Då de inte erhåller statligt bidrag kan det argumenteras att dessa vägar är av låg prioritet och nytta i det lokala vägnätet och att kostnadstäckningen som bidraget utgör för dessa därmed ska vara lägre. Då endast 24,2 km väg berörs (ca 9,8 % av samtliga löpmeter väg som får bidrag år 2022), fördelat på 23 väghållare av de 87 bidragstagande, så kan det ses som en marginell andel av vägar som påverkas av bidraget.

För kommunen medför modellen en ökad kostnad och en osäkerhet i hur mycket pengar som ska betalas ut då det beror på hur många enskilda väghållare som erhåller bidrag. I Tabell 16 nedan jämförs kostnaderna för kommunen mellan förslag 2 och den befintliga modellen år 2022.

Tabell 16: Budgetjämförelse - nollalternativ mot förslag 2 - sett till antalet beviljade ansökningar år 2022.

	2022	Förslag 2
Budget	1 815 000 kr	2 018 711 kr

3.4.3 Förslag 3

Denna modell innebär likt föregående förslag att den mängd bidrag som betalas ut är beroende av antalet sökande. Till skillnad från föregående förslag så justeras inte själva grundbeloppet för vägbidragen i detta förslag. Det förblir 1 815 000 kr och utifrån detta beräknas det antalet kr/löpmeter som respektive kategori erhåller. Hur beloppet varierar efterföljande år blir beroende av antalet sökande väghållare samt huruvida indexjustering genomförs eller inte.

Det medför en större förutsägbarhet för väghållare likt föregående förslag, men innebär en minskning i faktiskt bidrag för vägsamfälligheter med statligt bidrag samt vägföreningar, jämfört med föregående år.

Själva fördelningen av bidrag följer samma princip som förslag 1, fast utan indexjustering och anpassning till Trafikverkets bidragsnivåer då det istället är bundet till den föregående budget som gällde i Eslövs kommun. En ren tillämpning av fördelningsmodellen i förslag 1 skulle innebära en minskning av bidraget till vägföreningar. Denna minskning föreslås ej genomföras, istället föreslås bidragsnivån 2022 bli basnivå för deras bidrag.

Själva kostnaden för kommunen preliminärt förblir oförändrad i detta förslag och är endast beroende av hur många sökande det finns.

4 Diskussion och analys

4.2 Nollalternativ - Nuvarande modell

Den nuvarande modellen är gammal och det saknas uppgifter gällande vad budgeten ursprungligen hade grund i – om det var förankrat i någon form av beräknad kostnad eller om det var de pengar som fanns tillgängliga att disponera för ändamålet. Det saknas även information om huruvida indexjustering gjorts under åren mellan införandet av modellen och 2005. Detta då den äldsta budgetsiffran som hittats under utredningen för enskilda vägar under år 2021 var från 2005.

Bibehålls den nuvarande modellen kommer det även i fortsättningen vara så att bidraget varje enskild mottagare får varierar beroende på hur stort antal sökande det finns totalt.

Ett tydligt exempel på detta är när "Bonde"-området i Stehag lades till i bidragsberäkningen där det rörde sig om ca 2,35 km ny väg. Övriga vägföreningar "förlorade" då mellan 2 400 kr och 8 000 kr/år i bidrag. Stehags vägförening såg i sin tur en ökning av sina bidrag från 198 550 kr/år till 244 101 kr/år. Samtliga vägsamfälligheter såg även sina driftbidrag minskade för att pengarna överfördes till Stehags vägförening. Bidragen mätt i kr/löpmeter för drift respektive nyanläggning gick från 5,74 kr till 5,63 kr respektive från 19,85 kr till 18,74 kr.

4.3 Förslag 1

Med förslag 1 går beräkningsmodellen från att vara budgetbaserad till att vara väglängdsbaserad. Detta medför att det enda som ändrar mängden bidrag som betalas ut till vägföreningar och vägsamfälligheter är ifall deras väglängder ändras, så länge modellen behålls.

I och med att indexjustering föreslås bindas till Trafikverkets index för vägbidrag så följer det även en index kopplad till drift- och underhåll av vägar.

Detta ger goda förutsättningar för planering och en förutsägbarhet då varje vägförening kan se hur bidragen kommer justeras genom att se hur Trafikverkets index, som vanligen presenteras i december varje år, utvecklas.

Den största nackdelen för kommunen är oförutsägbarheten i hur många enskilda väghållare som söker och kvalificerar sig för bidrag. År 2022 sökte och beviljades 87 väghållare driftbidrag. Från tidigare års listor har så många som 120 väghållare sökt bidrag och det kan finnas ett mörkertal av väghållare som aldrig sökt men uppnår alla kriterier som ställs. När bidraget blir mer representativt för de kostnader som väghållarskap medför blir det kanske mer attraktivt att lägga tid på att söka bidraget.

4.4 Förslag 2

Förslag 2 skiljer sig från förslag 1 på en punkt – vägsamfälligheter utan statligt bidrag får lägre ersättning än i förslag 1 och i gällande författningssamling nr 37.

Ett argument som talar för denna modell är att vägsamfälligheter som har en större betydelse för vägnätets funktion erhåller statligt bidrag i och med de ökade driftkostnaderna de har i jämförelse. Sett till den totala väglängden för vägsamfälligheter utan statligt bidrag utgör de ca 9,8 % av de löpmeter som bidrag beviljas för, ungefär 24,2 km.

Samtidigt så är väder och årstider starka bidragande faktorer till slitage på enskilda vägar, oavsett trafikmängd. Det är ett argument emot att vägar utan statligt bidrag ska erhålla den begränsade mängd bidrag som vägsamfälligheter med statligt bidrag erhåller.

4.5 Förslag 3

Förslag 3 tar nuvarande modell och fördelar om bidrag mellan gemensamhetsanläggningarna. Vägsamfälligheter som erhåller statligt bidrag kompenseras i lägre utsträckning. Motsvarande belopp omfördelas till vägsamfälligheter utan statligt bidrag som fortsatt har lägst andel kostnadstäckning.

Vägföreningarnas bidrag förblir orört i detta förslag.

4.6 För- och nackdelar

För kommunen kan för- och nackdelarna delas upp i två delar – ett internt som främst är relaterat till budget och arbetstid och ett externt gällande de enskilda vägarnas standard och ekonomi i vägsamfälligheterna.

Internt så påverkar modellerna den budget som miljö- och samhällsbyggnadsnämnden disponerar över. De olika modellerna medför olika stora kostnader. Mängden arbetstid som uppskattas gå åt till att handlägga ärenden skiljer sig även från de olika modellerna. För nollalternativet behöver fler timmar läggas på handläggning och den

tillgängliga tiden som går att handlägga begränsas till månaderna maj-juli för utbetalning i augusti. För förslag 1, 2 och 3 blir handläggningstiden mer flexibel och ansökningar kan hanteras löpande, allt eftersom de kommer kommunen till handa. Utbetalningar blir till stor del automatiska, fram till dess att ansökan om ändring kommer in. Detta innebär en stor effektivisering i administrationen.

Nollalternativet, den nuvarande modellen, har fördelen att kostnaderna varje år är förutsägbara för kommunen.

Nackdelarna är följande:

- Bidragsbeloppen varierar varje år beroende på hur många löpmeter väg det sammanlagt söks för. Ju fler sökande, desto lägre bidrag till varje enskild väghållare. När ny exploatering tillkommer för vissa väghållare kan andra väghållare se stora bortfall i bidrag.
- Arbetsmässigt innebär nollalternativet att inget bidrag kan beräknas förrän alla ansökningar har inkommit och sista ansökningsdag passerat. Först då kan man påbörja handläggningen av bidrag. I och med att det är i maj månad som arbete kan påbörjas och att semester kan förläggas till juni-augusti är det stor tidspress ifall utbetalningar ska vara genomförda i augusti, i enlighet med nu gällande författningssamling nr 37.

Budgeten för nollalternativet justeras inte eftersom ingen ny modell och inga nya bestämmelser tas fram. Ifall nollalternativet väljs bör därmed modellen revideras med ett tillägg om årlig indexjustering efter Trafikverkets index för att åtminstone knyta bidragen till kostnadsutvecklingen. Dessutom bör budgeten justeras för att täcka bidrag och indexjustering.

Förslag 1 har fördelen att bidraget för väghållarna blir mer förutsägbart. Indexuppräkningsindex föreslås ske enligt Trafikverkets index för att bidrag ska kopplas till kostnadsutvecklingen på marknaden. Väghållaren kan själva indexuppräkningsindex så snart Trafikverkets index tillgängliggörs, i december, för att få veta hur mycket bidrag de kommer få nästkommande år för drift av väg pågående år. Det ger även möjlighet för kommunens tjänsteperson att allt eftersom ansökningar inkommer fatta beslut om bidrag och ordna utbetalning av dessa, eller invänta alla och ta dem samtidigt. Det ger med andra ord större flexibilitet i ärendehantering.

En nackdel är att det inte går att se hur mycket pengar som kommer behövas för bidragen förrän sista ansökningsdagen har passerat. Det blir en linjär kostnadsökning för varje löpmeter väg som bidrag beviljas för.

Kostnadsmässigt innebär förslag 1 en initial utökning av budgeten i och med att bidragssummorna har ökats och lagts i linje med den av Trafikverket beräknade kostnaden för drift av enskilda vägar. Nedan visas en kopia av Tabell 15 från sida 16. Tabellen visar 2022 års utbetalda budget i den vänstra kolumnen och vad förslag 1 skulle kräva för budget förutsatt samma antal sökande väghållare år 2023.

	2022	Förslag 1
Budget	1 815 000 kr	2 268 308 kr

I och med att bidraget ligger mer i linje med Trafikverkets beräknade kostnader, vilka bedöms utgöra en pålitlig grund för de kostnader som enskilda väghållare hanterar, så bedöms förslag 1 representera ett bidrag som står för en betydande del av de faktiska kostnaderna väghållarskapet medför för samtliga väghållare som kvalificerar sig.

Förslag 1 skulle, förutsatt den volym löpmeter väg som söktes för år 2022, innebära en ökning av kostnaden för bidraget med 453 308 kr, ungefär 25 % mer än den budget som gäller under år 2022 (utbetalt under år 2022 men gäller från och med år 2023).

Förslag 2 skiljer från förslag 1 genom att vägsamfälligheter utan statligt bidrag ser en minskning av det bidrag de erhåller jämfört med år 2022, istället för en ökning. I övrigt gäller samma för- och nackdelar som resonerats ovan. Bidraget går från 5,23 kr/löpmeter till 4,13 kr/löpmeter. Detta skulle kunna medföra att vägkvaliteten på dessa vägar försämras eller att färre väghållare väljer att söka kommunalt bidrag och istället stänger sina vägar för allmän trafik. Dock är beloppet fortfarande en ökning jämfört med det bidrag de erhöll år 2021 och tidigare år.

Nedan visas en kopia av Tabell 16 från sida 17. Den visar 2022 års utbetalda budget i vänstra kolumnen och vad förslag 2 skulle kräva för budget förutsatt samma antal sökande väghållare år 2023.

	2022	Förslag 2
Budget	1 815 000 kr	2 018 711 kr

Förslag 2 skulle, förutsatt den volym löpmeter väg som söktes för år 2022, innebära en ökning av kostnaden för bidraget med 203 711 kr, ungefär 11 % mer än den budget som gäller under år 2022 (utbetalt under år 2022 men gäller från och med år 2023).

Förslag 3 skiljer sig från förslag 1 och 2 då det inte ändrar bidragsmängden sett till 2022 års bidrag. Det omfördelar endast befintliga medel mellan de väghållare som inte klassas som vägföreningar, vilket resulterar i en högre kostnadstäckning för vägsamfälligheter utan statligt bidrag på bekostnad av vägsamfälligheter med statligt bidrag. De 0,17 kr/löpmeter som tas från vägsamfälligheter med statligt bidrag tillför 1,275 kr/löpmeter för vägsamfälligheterna utan statligt bidrag. För Eslövs kommun är den största fördelen att förändringen i utbetalat bidrag sannolikt blir avsevärt lägre än förslag 1 och 2 samt att en ny beräkningsmodell införs vilket förenklar handläggningen.

Huruvida det blir en minskning eller en ökning i totalt utbetalat bidrag är beroende på hur många väghållare som söker. Med en minskning i bidrag till väghållare med statligt bidrag så blir det mindre attraktivt för dessa att ansöka samtidigt som det blir mer attraktivt för väghållare utan statligt bidrag. För vägföreningarna, som föreslås få pengar utan att behöva ansöka, är det ingen faktor som behöver vägas in. Samtidigt behöver bortfallet i bidrag antingen täckas in genom högre uttaxering eller genom försämrad drift och underhåll. Detta kan även leda till fler önskemål om att övergå till kommunalt huvudmannaskap i byarna.

Slutsats

Avdelningen Gata, trafik och park förespråkar förslag 3 som alternativ för vägbidragsmodell.

Förslag 3 medför, jämfört med nuvarande regelverk och beräkningsmodell, en förenklad modell för de handläggare som arbetar med bidragen. Detta frigör tid från beräkning och hantering av vägbidrag till att kunna läggas på andra arbetsuppgifter. För vägföreningarna och vägsamfälligheterna blir det en större förutsägbarhet då de vet att de kan vänta sig en förutbestämd summa kr/löpmeter som följer ett vedertaget index, istället för att minska när fler söker och öka när färre söker.

**BESTÄMMELSER FÖR KOMMUNALT BIDRAG TILL ENSKILD
VÄGHÅLLNING M.M. I ESLÖVS KOMMUN**

Antagna av kommunfullmäktige den 28 april 1986.

Ändr. 31 oktober 1988 samt 14 december 1992 att gälla fr.o.m. 1 januari 1993.

A Allmänna förutsättningar

1. Bidrag lämnas för väg avsedd för allmän motorfordonstrafik och vars väghållning är ordnad genom i kommunen verksam vägförening, vägsamfällighet, gemensamhetsanläggning eller genom avtal om samverkan mellan väghållare.
2. Med vägsamfällighet avses i dessa bestämmelser vägsamfällighet bildad genom förrättning enligt 2 kap 1939 års lag om enskilda vägar.
3. Med vägförening avses i dessa bestämmelser vägförening bildad genom förrättning enligt 3 kap 1939 års lag om enskilda vägar.
4. Med gemensamhetsanläggning avses i dessa bestämmelser sådan gemensamhetsanläggning som bildats genom förrättning enligt 1973 års anläggningslag och som underhåller väg som är mer än 400 m och är avsedd för motorfordonstrafik. Vid beräkning av bidrag jämföras gemensamhetsanläggning med vägsamfällighet.
5. Med avtal om samverkan mellan väghållare avses i dessa bestämmelser av kommunen godkänt avtal, som reglerar underhåll av väg som är mer än 400 m och avsedd för allmän motorfordonstrafik. Vid beräkningen av bidrag jämföras sådan samverkan med vägsamfällighet.
6. Bidrag lämnas endast för vägdel som är belägen inom kommunen.
7. Väg, för vilken kommunalt driftbidrag lämnats
  - skall genom barmarksunderhåll och vinterväghållning vara fullt framkomlig hela året på ett ändamålsenligt och trafiksäkert sätt,
  - skall ifråga om underhåll vara underkastad kommunens kontroll,
  - får ej utan kommunens medgivande stängas för allmän trafik.
8. Vid utförande av arbeten för vilka istandsättningsbidrag eller särskilt byggnadsbidrag lämnats ska kommunen ha möjlighet att utöva erforderlig kontroll.

9. Annan användning av erhållet bidrag än som anges nedan får endast ske efter godkännande av tekniska nämnden.
10. Om kommunen finner att bidrag använts för icke avsett ändamål, att väg inte underhålles på tillfredsställande sätt, att väg avstängts för allmän trafik utan kommunens medgivande eller att vägförening ej redovisar hur istandsättningsbidrag använts kan bidragsmottagare åläggas att återbetala erhållna bidrag.

B Bidragsformer

1. Driftbidrag

Driftbidrag skall användas för barmarksunderhåll och vinterväghållning samt för anskaffande av erforderliga redskap.

Driftbidrag lämnas för

- väg eller vägdel för vilken statsbidrag erhålles med ett belopp av 0,3 A kr/m
- väg eller vägdel för vilken statsbidrag ej erhålles till vägförening med ett belopp av A kr/m och till vägsamfälligheter med ett belopp av 0,7 A kr/m

där A är bidraget per meter väg och bestämmes av formeln

$$11 \times 0,3 A + 12 \times A + 13 \times 0,7 A = B$$

där

11 = total väglängd för vägföreningar/vägsamfälligheter med statsbidrag

12 = total väglängd för vägföreningar utan statsbidrag

13 = total väglängd för vägsamfälligheter utan statsbidrag

B = av kommunfullmäktige fastställt anslag till driftbidrag

2. Nyanläggningsbidrag

Nyanläggningsbidrag skall användas för nyanläggning och ombyggnad av väg eller bro med sidoanordningar och avvattnings samt för nytt asfaltslitlager.

Nyanläggningsbidrag lämnas som årligt bidrag till vägföreningar.

Av kommunfullmäktige årligen beslutat totalt bidrag fördelas på vägföreningarna i proportion till väglängden inom respektive vägförenings verksamhetsområde oberoende av eventuella statsbidrag.

Erhållet bidrag skall ha utnyttjats för sitt ändamål inom tre år. Om särskilda skäl föreligger kan tekniska nämnden efter särskild ansökan bevilja förlängd utnyttjandetid.

3. Särskilt byggnadsbidrag

Särskilt byggnadsbidrag kan erhållas för utförande av nyanläggning eller ombyggnad, som är av större omfattning för vägförening eller vägsamfällighet och som ej omfattas av nyanläggningsbidrag.

4. Bidrag för skötsel av vägföreningars grönområden

Efter anmälan av vägförening ombesörjer och bekostar kommunen tillsvidare skötseln av de grönområden, som är belägna inom i kommunen verksam vägförenings verksamhetsområde.

C Ansökan om bidrag

Ansökan om driftbidrag och nyanläggningsbidrag skall ha inkommit till kommunen senast 30 april varje år. Ansökan skall göras på särskild blankett. Vid ansökan skall lämnas redogörelse för hur kommunala nyanläggningsbidrag utnyttjas.

Ansökan om särskilt byggnadsbidrag skall göras skriftligen till kommunen och ha inkommit senast tre månader innan arbetet beräknas bli påbörjat.

D Utbetalning av bidrag

Driftbidrag utbetalas under augusti månad året efter det kalenderår bidraget avser.

Nyanläggningsbidrag utbetalas under augusti månad det kalenderår bidraget avser.

Särskilt byggnadsbidrag utbetalas efter att arbetet färdigställts och godkänts vid slutbesiktning. Utbetalning görs inom en månad efter att kommunen fattat beslut om bidrag. Vid större arbeten kan a-conto-utbetalning ske mot verifikationer.

Miljö- och
samhällsbyggnadsnämnden

---

§ 71

MOS.2021.0227

Utredning Enskilda vägar – rapport gällande kommunal bidragsmodell samt vägbidrag för enskilda vägar i Eslövs kommun

Ärendebeskrivning

De senaste åren har frågan om bidragsnivån för vägbidrag lyfts av vägföreningar och vägsamfälligheter i Eslövs kommun. Föreningarna ställer sig frågande till om indexuppräknings har gjorts de senaste åren och menar på att bidragsnivån inte har följt kostnadsutvecklingen för drift, underhåll och nyanläggning.

Avdelningen Gata, trafik och park har fått i uppdrag av miljö- och samhällsbyggnadsnämnden att utreda och se över:

- gällande bidragsnivå samt hur den har räknats upp,
- beräkningsmodellen som används,
- samt vad som är grunden till dagens bidragsnivåer.

Syftet med utredningen är också att undersöka hur bidragsnivåerna ser ut i andra kommuner samt hur Trafikverkets beräkningsmodell är uppbyggd. Avsikten är också att ta reda på vad skötseln kostar per löpmeter för kommunal väghållning samt för enskild väghållning, så att en jämförelse kan göras. Sammantaget ska detta ge svar på om dagens bidragsnivå behöver justeras eller inte.

Om en ny bidragsnivå behöver tas fram ska den grunda sig i och utgå ifrån den kvalitet på drift och skötsel som finns på vägar och gator där kommunen är huvudman (Eslöv, Marieholm och Löberöd).

Utredning ska vara klar inför budgetdialogen i maj 2021, så att en eventuell ny bidragsnivå kan tas med i budgetarbetet inför budget 2022.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse. Utredning enskilda vägar - rapport gällande kommunal bidragsmodell samt vägbidrag för enskilda vägar i Eslövs kommun
- Utredning Enskilda vägar - rapport gällande kommunal bidragsmodell samt vägbidrag för enskilda vägar Slutversion
- Bilaga 1 - Bidrag till enskilda vägar inom Eslövs kommun
- Bilaga 2 - Eslövs kommuns författarsamling nr 37
- Bilaga 3 - Budgetjämförelse i figurformat
- Bilaga 4 - Beräkningar av kommunala kostnader
- Bilaga 5 - Sammanställning index för enskilda vägar 1967 - 2020

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Miljö- och
samhällsbyggnadsnämnden

Beredning

Avdelningen Gata, trafik och park har arbetat med utredningen ”Enskilda vägar – utredningsrapport gällande bidragsmodell samt vägbidrag för enskilda vägar i Eslövs kommun” under månaderna januari-mars 2021. För att kunna besvara de frågeställningarna som uppdraget rör har olika lagar, regelverk och författarsamlingar studerats. Likaså har flertalet beräkningar utförts med hjälp av tidigare kommunala budgetar samt årsredovisningar som sex olika vägföreningar har inkommit med. En omvärldsbevakning har också gjorts där andra kommuner har besvarat relevanta frågor kopplade till vägbidrag för enskilda vägar. Nedan sammanfattas vad utredningen har visat:

Gällande bidragsnivå samt hur den har räknats upp

I Eslövs kommuns budget finns det idag avsatt 1,4 mnkr för utbetalning av driftbidrag och nyanläggningsbidrag till enskilda vägar samt 300 tkr för särskilt byggnadsbidrag (tillkom först år 2017). Totalt finns därmed 1,7 mnkr i bidragsmedel.

Drift- och nyanläggningsbidraget om 1,4 mnkr har varit oförändrat sedan en höjning om ca 3,2 procent skedde år 2014. Året dessförinnan skedde en höjning på 0,5 procent. Av de 1,4 mnkr går 644 000 kr till driftbidrag, som tillfaller både vägföreningar och vägsamfälligheter. 756 000 kr av de 1,4 mnkr är nyanläggningsbidrag, vilket endast betalas ut till vägföreningarna.

För bidragsformen särskilt byggnadsbidrag (300 tkr), som kan sökas både av vägföreningar och vägsamfälligheter, har intresset än så länge varit svalt. Ett begränsat antal ansökningar har inkommit sedan det infördes och detta bidrag hanteras därför utanför fastställd budget för bidrag till enskilda vägar.

Budget för drift- och nyanläggningsbidrag har i Eslövs kommun, från år 2005 till år 2020, ökat med sammanlagt ca 7,7 procent. Detta samtidigt som Trafikverkets index under tidsperioden ökat med cirka 34,3 procent. Om Trafikverkets driftbidragsindex hade följts skulle drift- och nyanläggningsbidraget istället motsvarat en summa på 833 849 kr respektive 978 866 kr.

I Eslövs kommuns författarsamling nr 37 från 1993 finns gällande bestämmelser för bidrag till enskild väghållning. Formeln för beräkningsmodellen innebär att merparten av budgeten går till vägföreningarna i kommunen.

Beräkningsmodellen innebär att bidragsnivån inte blir förutsägbar för vägföreningar och vägsamfälligheter, eftersom den beror av antalet sökande. Till exempel fick de vägsamfälligheter som sökte driftbidrag 2016 cirka 6,7 procent högre bidrag än de

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande

Miljö- och
samhällsbyggnadsnämnden

som sökte 2014, trots att budgeten var oförändrad mellan åren. Regelverket och bidragsmodellen är föråldrad. Bestämmelserna där bidragsmodellen formuleras har inte setts över på nästan 30 år. För exempel finns det särskilda byggnadsbidraget nedskrivet i bestämmelserna från 1993 men får en budget först 2017.

Beräkningsmodellen är, som den är utformad i dagsläget, även problematisk för handläggare inom Eslövs kommun av följande anledningar:

- Då själva bidragsbeloppet i kronor/löpmeter inte är fastställt går det inte att ge exakta svar på hur stort bidraget blir förrän alla inkomna ansökningar hanterats.
- Det är tidskrävande att uppdatera och beräkna varje års bidragsbelopp.
- Regelverket kring vilka väghållare som är bidragsberättigade är otydligt formulerat.

I och med att det inte går att finna hur bidragsmodellen togs fram blir det omöjligt att bedöma vad den baserats på. Det är inte möjligt att uppskatta huruvida bidragsmodellen har sin grund i vad en rimlig bidragsnivå är för att uppnå ett skäligt bidrag till drift och nyanläggning. I och med detta bör både bestämmelser och bidragsmodell ses över.

Dagens bidragsnivåer

Jämförelser av kostnader har gjorts mellan kommunen och de sex vägföreningar som återkopplade med ekonomiska redovisningar för åren 2018 och 2019. Eftersom kommunen inte exakt vet hur nyanläggningsbidraget används har drift- och nyanläggningsbidrag samt eventuella medlemsavgifter slagits samman och jämförts med kostnad för kommunal drift och underhåll samt investering.

Utredningen visar, efter att ett snitt är beräknat för åren 2018-2019, att kommunen hade ungefär 1,5 gånger så mycket medel i kronor per löpmeter väg i jämförelse med vägföreningarna. De flesta vägföreningar tar även ut en medlemsavgift för att öka sina intäkter, men ändå uppnår de inte samma medel i kronor per löpmeter väg som kommunen. En indexjustering enligt Trafikverkets driftbidragsindex skulle korrigera befintlig budget, så att bidragsnivåerna höjs.

Att kommunens budget är högre än vad som betalas ut i bidrag till enskilda vägarhållare kan bland annat bero på att det inom kommunens väghållningsområde finns gator och vägar som kräver en ökad drift och ett större underhåll. Hårt trafikerade vägar får ett ökat slitage i jämförelse med till exempel villagator och likaså kräver torg och andra hårdbelagda ytor också en viss drift och skötsel. Att uttaxera medlemmarna inom vägföreningarna medför att intäkterna kan öka, men med hur mycket är beroende av avgift samt antalet medlemmar. I vägföreningarna är

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Miljö- och
samhällsbyggnadsnämnden

---

medlemsantalet många gånger större än i vägsamfälligheterna, vilket gör att de kan påverka sin budget på ett annat sätt. Medlemsavgifter kan å andra sidan ses som ytterligare beskattning, eftersom alla medborgare i kommunen redan betalar kommunal skatt. Att då dessutom behöva betala en vägavgift kan anses som fel och orättvist.

Det krav på organisationsnummer som lyfts i rapporten visar att ett behov av vidare utredning behövs, så att det blir tydligt vilka krav som är lämpliga att ställa för utbetalning av driftbidrag. De flesta kommuner ställer inte krav på organisationsnummer, vilket inte Trafikverket heller gör.

Omvärldsbevakning och statlig beräkningsmodell

Trafikverket har en utförlig modell när de beräknar vägbidrag. Modellen har en bidragsgrund som tar avstamp i vägens uppbyggnad, användning, trafikmängd och vilken klimatzon den befinner sig i. Utifrån detta klassificeras olika vägar in i kategorier där procentsatser fastställts som sedan multipliceras mot bidragsgrunden för vägen.

Av de kommuner som undersökts i omvärldsbevakningen baserar sex av tio sina bidragsmodeller på Trafikverkets beräkningar när det kommer till driftbidrag för vägföreningar som erhåller motsvarande statligt bidrag.

Eslövs kommun sticker ut i jämförelsen i och med det höga antalet vägföreningar i orterna utanför centralorten. Endast Kungsbacka kommun har fler. Bland de fyra kommuner som ger bidrag utifrån modellen kr/löpmeter har Eslövs kommun näst högst bidrag för vägföreningar och vägsamfälligheter utan statsbidrag. För vägsamfälligheter med statsbidrag däremot är Eslövs kommuns bidrag det lägsta. Eslövs kommun ger alltså, i relation till kommunerna i jämförelsen, relativt:

- låga bidrag till vägsamfälligheter som får statsbidrag,
- höga bidrag till vägsamfälligheter som inte får statsbidrag (särskilt med tanke på att vissa kommuner inte ger dessa något bidrag),
- medelhöga bidrag till vägföreningar.

Vägföreningarnas ansvar

Enligt huvudregeln i Plan- och bygglagen är kommunen huvudman för allmänna platser. Med allmän plats menas ett område i en detaljplan som är avsett för gemensamt behov, till exempel gata, torg eller park. Den som är huvudman för den

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Miljö- och
samhällsbyggnadsnämnden

---

allmänna platsen har ansvaret att iordningsställa, utforma och underhålla platsen i enlighet med detaljplanens bestämmelser.

Om det finns särskilda skäl kan huvudmannskapet istället beslutas vara enskilt. Ansvaret för att underhålla och ställa i ordning platsen vilar då istället på fastighetsägarna inom orten eller planområdet. Oftast sker förvaltningen genom att en samfällighetsförening bildas enligt reglerna i anläggningslagen (1973:1149). Eslövs kommun är huvudman för de allmänna platserna i Eslöv, Löberöd och Marieholm. I övriga tätorter inom kommunen är huvudmannskapet enskilt. De allmänna platserna förvaltas då av en vägförening (samfällighetsförening) i respektive ort.

År 1980 övertog Eslövs kommun ansvaret för grönområden inom respektive vägförenings verksamhetsområde, vilket innebär att vägföreningarna inte längre ansvarar för drift och underhåll av dessa, trots att de ligger inom område med enskilt huvudmannskap. Andra ansvarsområden som inte heller ingår idag är bland annat belysning, lekplatser och gång- och cykelvägar. En del av kommunens budget går bland annat till lekplatsåtgärder, gång- och cykelvägsåtgärder samt lökplanteringar och andra gröna investeringar i de olika orterna. Vad som ingår i vägföreningarnas ansvar behöver utredas.

Beslut

- att drift- och nyanläggningsbidragsnivån ska indexjusteras inför 2022 års budget enligt Trafikverkets driftbidragsindex för åren 2005-2020, vilket innebär att avsatt budget om 1,4 mnkr utökas med 415 tkr.
- att budget för särskilt byggnadsbidrag om 300 tkr utgår inför 2022 års budget. Inkomna ansökningar gällande särskilt byggnadsbidrag beslutas därmed istället i nämnden och hanteras löpande efter att de inkommer till kommunen. Ingen fastställd budget finns därmed för särskilt byggnadsbidrag.
- att avdelningen Gata, trafik och park får i uppdrag att fortsätta, med hjälp av konsult, utreda regelverk för vägbidrag och befintlig bidragsmodell samt tillsammans med ekonomiavdelningen utreda vilka krav som ska ställas på vägföreningar och vägsamfälligheter för utbetalning av vägbidrag, med mål att presentera ett förslag inför budgetbeslut 2023. Därmed äskas medel för konsult om 300 tkr inför 2022 års budget.
- att avdelningen Gata, trafik och park får i uppdrag att utreda vägföreningarnas roll som väghållare i tätbebyggda områden i Eslövs kommun kopplat till ansvar, skyldigheter och möjligheter samt problematik, med återkoppling till nämnden i

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Miljö- och
samhällsbyggnadsnämnden

---

augusti 2021.

- att krav på organisationsnummer för utbetalning av driftbidrag inte ska ställas.

Beslutet skickas till

Avdelningen Gata, trafik och park

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Av kommunstyrelsens protokoll framgår att gatuchefen i ärendet avlåtit tjänsteskrivelse, vilken jämte ekonomichefens därå tecknade täckningsförslag lyder sålunda:
"Kommunstyrelsen" etc. Bil. § 20 b

Kommunfullmäktige beslutar vid givna propositioner utan omröstning med bifall till kommunstyrelsens i ärendet gjorda framställning

att bevilja kommunstyrelsen anslag om 110.000 kronor till kostnader för inköp av ny traktor, vilket anslag skall täckas ur medel i särskild investeringsfond för förråd, bilar, maskiner och verktyg.

§ 21

Bidr. till
enskilda
vägar inom
kommunen m.m.

Upptages till behandling ärende angående bidrag till enskilda vägar inom kommunen m.m., varom kommunstyrelsen den 4 februari 1980, § 80, gjort framställning.

I detta sammanhang återupptages till behandling av Tage Johansson m.fl. väckt motion angående skötsel och underhåll av parker och andra grönområden samt gator inom byggnadsplanlagda områden, vilken motion kommunfullmäktige den 25 oktober 1976, § 139, remitterat till kommunstyrelsen för yttrande.

Av kommunstyrelsens protokoll framgår att bitr. gatuchefen och parkchefen i ärendet avlåtit denna tjänsteskrivelse:

"Kommunstyrelsen" etc. Bil. § 21 a

Ekonomichefen har i ärendet avlåtit detta tjänsteyttrande:
"Till" etc. Bil. § 21 b

I ärendet yttrar sig Georg Welin, Malte Jeppsson samt Gunnar Johnsson.

*Gatukont.
14/3-80
J. Nilsson
10/4-80*

ald

Kommunfullmäktige beslutar vid givna propositioner utan omröstning med bifall till kommunstyrelsens framställning

att till vägsamfälligheter, vilka erhållit statligt driftbidrag för väg eller del av väg, skall för vägen eller vägdelen årligen utgå kommunalt bidrag motsvarande 30 % av den utav statens vägverk beräknade driftkostnaden,

att till vägsamfälligheter, vilka icke erhållit statligt driftbidrag för väg eller del av väg, skall för vägen eller vägdelen årligen utgå kommunalt bidrag motsvarande 70 % av beräknade driftkostnader enligt statens vägverks beräkningsmodell för enskilda vägar av klass I,

att till vägföreningar, vilka erhållit statligt driftbidrag för väg eller del av väg, skall för vägen eller vägdelen årligen utgå kommunalt bidrag motsvarande 30 % av den utav statens vägverk beräknade driftkostnaden,

att till vägföreningar, vilka icke erhållit statligt driftbidrag för väg eller del av väg, skall för vägen eller vägdelen årligen utgå kommunalt bidrag motsvarande 100 % av beräknade driftkostnader enligt statens vägverks beräkningsmodell för enskilda vägar av klass II respektive klass IV beroende på om vägen eller vägdelen är belagd eller icke,

att bidragen i övrigt skall utgå enligt de grunder som beslutats av kommunfullmäktige den 28 februari 1972, § 25,

att vad kommunfullmäktige sålunda beslutat beträffande bidragsnormer skall tillämpas på utbetalningar av bidrag, som sker från och med år 1980 till vägsamfälligheter och vägföreningar;

att skötseln av de grönområden, som är belägna inom de i kommunen verksamma vägföreningarnas verksamhetsområden, skall - därest vägförening så beslutar - från och med den 1 januari 1980 tillsvidare ombesörjas och bekostas av kommunen,

att bevilja kommunstyrelsen anslag om 50.000 kronor till kostnader för parkförvaltningens skötsel av grönområden i kommunen inom vägföreningars verksamhetsområden under år 1980, vilket anslag skall täckas ur medel till kommunfullmäktiges förfogande i innevarande års budget

samt att förklara att den av Tage Johansson m.fl. väckta motionen angående skötsel och underhåll av parker och andra grönområden samt gator inom byggnadsplanlagda områden härmed skall anses besvarad.

§ 22

Bost.för-
sörjnings-
progr. för
åren 1980-1984

Upptages till behandling ärende angående antagande av förslag till bostadsförsörjningsprogram för Eslövs kommun avseende åren 1980-1984, varom kommunstyrelsen den 4 februari 1980, § 81, gjort framställning.

Av kommunstyrelsens protokoll framgår att fastighetschefen avlåtit tjänsteskrivelse, vilken jämte därvid fogat förslag till bostadsförsörjningsprogram lyder sålunda:

"Till" etc.	Bil. § 22 a
"Bostadsförsörjningsprogram" etc.	Bil. § 22 b

I ärendet föreligger vidare dessa statistiska uppgifter rörande nybyggnadsverksamheten inom kommunen:

"Statistik" etc.	Bil. § 22 c
------------------	-------------

I ärendet förekommer överläggning. Härunder yrkar Gunnar Nilsson att kommunfullmäktige måtte antaga det föreliggande förslaget till bostadsförsörjningsprogram med följande ändringar, nämligen att beträffande Harlösa under ett vart av åren 1980-1984 måtte upptagas endast fyra styckebygda småhus samt att servicehus med dagcenter skall upptagas år 1980. Karl Andersson yrkar, att kommunfullmäktige måtte antaga det föreliggande förslaget till bostadsförsörjningsprogram med följande ändringar, nämligen dels att för år 1980 skall övriga

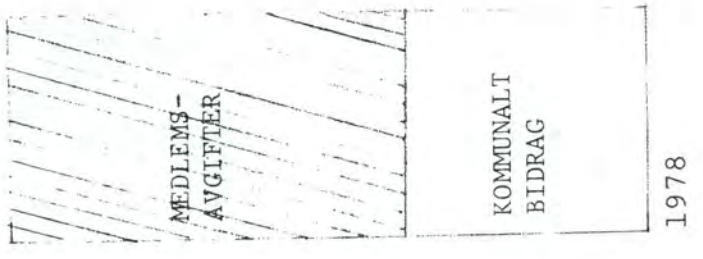
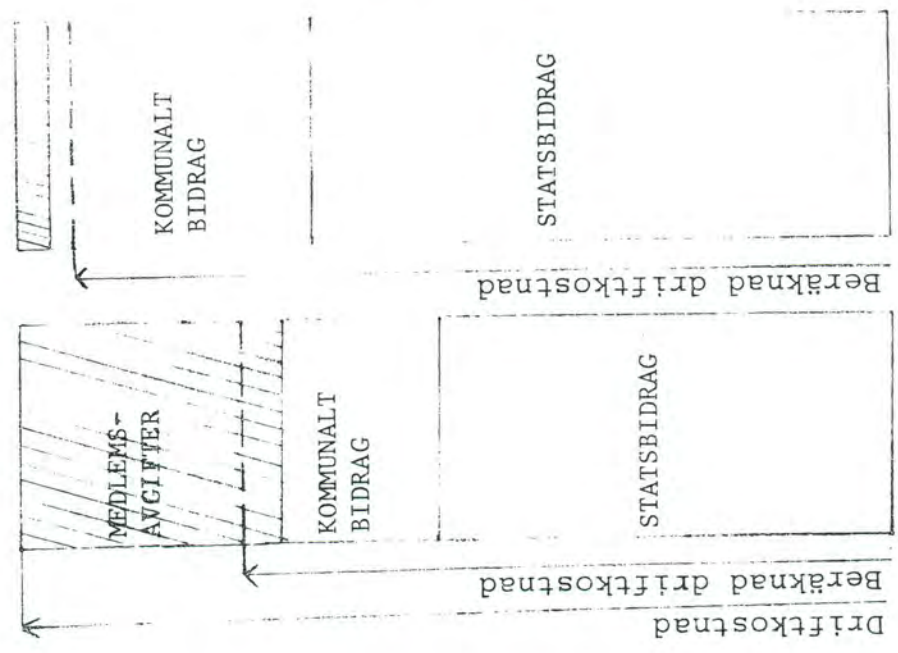
Bl. G.

GRAFISK SAMMANSTÄLLNING AV DRIFTKOSTNADER AVSEENDE BIDRAG TILL ENSKILD VÄGHÅLLNING INOM ESLÖVS KOMMUN

Vägföreningar
1 cm = 50 öre

Vägar utan statsbidrag
1 cm = 20 öre

Vägar med statsbidrag
1 cm = 20 öre

1977
1978
Eslövs gatukontor 1979-06-12

BESTÄMMELSER FÖR KOMMUNALT BIDRAG TILL ENSKILD VÄGHÅLLNING I ESLÖVS KOMMUN

Antagen av kommunfullmäktige 2023-**XX-XX** att gälla fr o m 2023-**XX-XX**

Dessa bestämmelser definierar *hur* och *till vilka åtgärder* enskilda väghållare kan söka bidrag av Eslövs kommun för de kostnader som förenas med väghållning. Det finns även definierat *vilken omfattning* bidraget har i de fall det beviljas.

Begrepp

Inget av det som listas nedan är att se som en uttömmande lista.

- **Drift:** Åtgärder för att hålla en anläggning i funktion och som resulterar i ekonomiska värden kortare varaktighet än ett år. Det mesta kan delas in i barmarksunderhåll eller vinterväghållning, men även åtgärder som exempelvis rengöring av skyltar och kantmarkeringsstolpar.
  - o **Barmarksunderhåll:** såsom städning, dammbindning, hyvling av grusvägar, gräsklippning.
  - o **Vinterväghållning:** såsom halkbekämpning, snöröjning, snöhyvling, moddröjning, trumtining, sandupptagning.
- **Enskild väg:** Väg som inte har kommunal eller statlig väghållning.
- **Standardhöjande åtgärder:** Åtgärder som höjer vägens standard såsom asfaltering av en grusväg eller trafiksäkerhetsåtgärder.
- **Underhåll:** Åtgärder vars syfte är att bibehålla vägens skick så nära skicket vid nyanläggning som möjligt. Exempelvis: maskinavjämning, förebyggande underhåll, grundläggningsarbeten, komplettering av avvattnings- eller dräneringssystem.
  - o **Löpande underhåll:** sådant som utförs varje säsong på vägavsnitt och som förutsätter kontinuerlig uppföljning. Exempelvis: lagning av spår, sprickor, avjämning av mindre svackor, potthål m.m.
  - o **Periodiskt underhåll:** mer omfattande åtgärder som sker över flera års intervall, exempelvis ny toppbeläggning, fräsning och komplettering av frostskydd.
- **Utfart:** En vägsträcka som tjänar en fastighet med huvudsakligt syfte att låta trafik lämna eller angöra fastigheten.
- **Väganordning:** En anordning som behövs för vägens bestånd, drift eller brukande. Följande räknas som väganordning: dike, slänt, säkerhetszon, bro, trumma, vägmärke, vägbelysning, gång- och cykelväg, bullerskydd, tryckbank.
- **Vägförening:** Används nedan som samlingsbegrepp för gemensamhetsanläggningar som är väghållare i detaljplanerade, tätbebyggda områden.
- **Vägsamfällighet:** Används nedan som samlingsbegrepp för gemensamhetsanläggningar som är väghållare utanför tätbebyggt område.

Villkor för bidrag

1. Bidrag lämnas för väg avsedd för allmän motorfordonstrafik och vars väghållning är ordnad genom i kommunen verksam vägsamfällighet eller vägförening, ideell förening eller genom avtal om samverkan mellan väghållare.
2. Med avtal om samverkan mellan väghållare avses i dessa bestämmelser av kommunen godkänt avtal, som reglerar underhåll av väg som är mer än 400 m och avsedd för allmän motorfordonstrafik. Vid beräkningen av bidrag jämföras sådan samverkan med gemensamhetsanläggning.
3. Bidrag lämnas endast för vägdel belägen inom Eslövs kommuns gränser.
4. Bidrag lämnas endast för väg som uppgår till minst 400 meter. En väghållare kan erhålla bidrag för kortare vägsträckor om de sammanlagt uppgår till minst 400 meter.
5. Bidrag lämnas inte för utfarter från enskilda fastigheter.
6. Driftbidrag får endast användas till drift- och underhållsåtgärder.
7. Väg för vilken driftbidrag erhålls ska vara öppen för allmän fordonstrafik och i fråga om drift och underhåll vara underkastad kommunens kontroll.
8. Vid utförande av arbeten för särskilt byggnadsbidrag ska kommunen ha möjlighet att utöva erforderlig kontroll och delta i slutbesiktning.
9. Annan användning av erhållet bidrag än det som anges får endast ske efter godkännande av miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.

Särskilt om driftbidrag till vägsamfälligheter

Fastställd bidragsnivå utgår från den av Trafikverket beräknade kostnaden för drift- och underhåll av landsväg.

1. Vägsamfälligheter delas in i följande två kategorier när bidragsbelopp beräknas:
  - i. **Gemensamhetsanläggning med statligt bidrag**
  - ii. **Gemensamhetsanläggning utan statligt bidrag**
2. Bidragsgrund för 2022 års drift fastställs till 20,65 kr/löpmeter.
3. **Gemensamhetsanläggning med statligt bidrag** erhåller 10 % av bidragsgrunden.

4. **Gemensamhetsanläggning utan statligt bidrag** erhåller 70 % av bidragsgrunden.
5. Ansökan om driftbidrag skall i sin helhet inkomma Eslövs kommun tidigast den 1/1 och senast den 30/4 året efter det år som bidrag avser.
  - i. Kompletteringar tillåts endast under ansökningsperioden, inga kompletteringar inkomna efter sista ansökningsdatum godkänns.
6. Ansökan om driftbidrag ska ske minst var tredje år, eller på uppmaning av miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.

Särskilt om vägföreningsbidrag

1. Vägföreningar erhåller ett samlat bidrag som ska täcka del av drifts- och underhållsåtgärder.
2. Vägföreningsbidrag fastställs till 38,26 kr/löpmeter med 2022 som basår.
3. Vägföreningsbidrag kräver ingen ansökan.
  - a. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden kan dock begära ansökan för vägföreningsbidrag.

Särskilt om indexjustering

1. Bidragsnivåer indexjusteras årligen efter Trafikverkets kostnadsindex.

Särskilt byggnadsbidrag

1. Särskilt byggnadsbidrag kan ansökas om för standardhöjande åtgärder.
2. Ansökan skall göras skriftligen till kommunen och måste innehålla följande handlingar:
  - a. Ritning eller skiss som visar tänkt åtgärd
  - b. Kostnadsförslag eller offert, inte äldre än 120 dagar.
  - c. Beskrivning i text av vilken åtgärd som avses genomföras, var den skall genomföras och syftet med själva åtgärden.
  - d. Besked från Trafikverket i de fall statligt bidrag erhålls för åtgärden.
3. Särskilt byggnadsbidrag täcker som mest upp till 90 % av beräknad kostnad, eventuellt bidrag från Trafikverket inräknat.
4. Varje ansökan är föremål för prövning av miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.

Särskilt om utbetalning

1. Driftbidrag utbetalas senast under september månad året efter det kalenderår bidraget avser.

2. Vägföreningsbidrag utbetalas senast under juni månad varje år.
3. Särskilt byggnadsbidrag utbetalas efter att arbete färdigställts och godkänts vid slutbesiktning där kommunen inbjudits till att medverka. Utbetalning görs inom en månad efter kommunen godkänt arbetet.
  - a. Vid större arbeten kan a-conto utbetalning ske mot verifikationer.

Särskilt om felaktiga utbetalningar

1. Om felaktiga utbetalningar skett sker rättelse antingen genom återbetalning av felaktigt belopp eller genom att kommande bidrag minskar med motsvarande belopp, justerat enligt index.

BESTÄMMELSER FÖR KOMMUNALT BIDRAG TILL ENSKILD VÄGHÅLLNING I ESLÖVS KOMMUN

Antagen av kommunfullmäktige 2023-**XX-XX** att gälla fr o m 2023-**XX-XX**

Dessa bestämmelser definierar *hur* och *till vilka åtgärder* enskilda väghållare kan söka bidrag av Eslövs kommun för de kostnader som förenas med väghållning. Det finns även definierat *vilken omfattning* bidraget har i de fall det beviljas.

Begrepp

Inget av det som listas nedan är att se som en uttömmande lista.

- **Drift:** Åtgärder för att hålla en anläggning i funktion och som resulterar i ekonomiska värden kortare varaktighet än ett år. Det mesta kan delas in i barmarksunderhåll eller vinterväghållning, men även åtgärder som exempelvis rengöring av skyltar och kantmarkeringsstolpar.
  - o **Barmarksunderhåll:** såsom städning, dammbindning, hyvling av grusvägar, gräsklippning.
  - o **Vinterväghållning:** såsom halkbekämpning, snöröjning, snöhyvling, moddröjning, trumtining, sandupptagning.
- **Enskild väg:** Väg som inte har kommunal eller statlig väghållning.
- **Standardhöjande åtgärder:** Åtgärder som höjer vägens standard såsom asfaltering av en grusväg eller trafiksäkerhetsåtgärder.
- **Underhåll:** Åtgärder vars syfte är att bibehålla vägens skick så nära skicket vid nyanläggning som möjligt. Exempelvis: maskinavjämning, förebyggande underhåll, grundläggningsarbeten, komplettering av avvattnings- eller dräneringssystem.
  - o **Löpande underhåll:** sådant som utförs varje säsong på vägavsnitt och som förutsätter kontinuerlig uppföljning. Exempelvis: lagning av spår, sprickor, avjämning av mindre svackor, potthål m.m.
  - o **Periodiskt underhåll:** mer omfattande åtgärder som sker över flera års intervall, exempelvis ny toppbeläggning, fräsning och komplettering av frostskydd.
- **Utfart:** En vägsträcka som tjänar en fastighet med huvudsakligt syfte att låta trafik lämna eller angöra fastigheten.
- **Väganordning:** En anordning som behövs för vägens bestånd, drift eller brukande. Följande räknas som väganordning: dike, slänt, säkerhetszon, bro, trumma, vägmärke, vägbelysning, gång- och cykelväg, bullerskydd, tryckbank.
- **Vägförening:** Används nedan som samlingsbegrepp för gemensamhetsanläggningar som är väghållare i detaljplanerade, tätbebyggda områden.
- **Vägsamfällighet:** Används nedan som samlingsbegrepp för gemensamhetsanläggningar som är väghållare utanför tätbebyggt område.

Villkor för bidrag

1. Bidrag lämnas för väg avsedd för allmän motorfordonstrafik och vars väghållning är ordnad genom i kommunen verksam vägsamfällighet eller vägförening, ideell förening eller genom avtal om samverkan mellan väghållare.
2. Med avtal om samverkan mellan väghållare avses i dessa bestämmelser av kommunen godkänt avtal, som reglerar underhåll av väg som är mer än 400 m och avsedd för allmän motorfordonstrafik. Vid beräkningen av bidrag jämföras sådan samverkan med gemensamhetsanläggning.
3. Bidrag lämnas endast för vägdel belägen inom Eslövs kommuns gränser.
4. Bidrag lämnas endast för väg som uppgår till minst 400 meter. En väghållare kan erhålla bidrag för kortare vägsträckor om de sammanlagt uppgår till minst 400 meter.
5. Bidrag lämnas inte för utfarter från enskilda fastigheter.
6. Driftbidrag får endast användas till drift- och underhållsåtgärder.
7. Väg för vilken driftbidrag erhålls ska vara öppen för allmän fordonstrafik och i fråga om drift och underhåll vara underkastad kommunens kontroll.
8. Vid utförande av arbeten för särskilt byggnadsbidrag ska kommunen ha möjlighet att utöva erforderlig kontroll och delta i slutbesiktning.
9. Annan användning av erhållet bidrag än det som anges får endast ske efter godkännande av miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.

Särskilt om driftbidrag till vägsamfälligheter

Fastställd bidragsnivå utgår från den av Trafikverket beräknade kostnaden för drift- och underhåll av landsväg.

1. **Vägsamfälligheter** indelas i följande två kategorier när bidragsbelopp beräknas:
  - i. **Gemensamhetsanläggning med statligt bidrag**
  - ii. **Gemensamhetsanläggning utan statligt bidrag**
2. Bidragsgrund för 2022 års drift fastställs till 20,65 kr/löpmeter.
3. **Gemensamhetsanläggning med statligt bidrag** erhåller 10 % av bidragsgrunden.

4. **Gemensamhetsanläggning utan statligt bidrag** erhåller 20 % av bidragsgrunden.
5. Ansökan om driftbidrag skall i sin helhet inkomma Eslövs kommun tidigast den 1/1 och senast den 30/4 året efter det år som bidrag avser.
  - i. Kompletteringar tillåts endast under ansökningsperioden, inga kompletteringar inkomna efter sista ansökningsdatum godkänns.
6. Ansökan om driftbidrag ska ske minst var tredje år, eller på uppmaning av miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.

Särskilt om vägföreningsbidrag

1. Vägföreningar erhåller ett samlat bidrag som ska täcka del av drifts- och underhållsåtgärder.
2. Vägföreningsbidrag fastställs till 38,26 kr/löpmeter med 2022 som basår.
3. Vägföreningsbidrag kräver ingen ansökan.
  - a. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden kan dock begära ansökan för vägföreningsbidrag.

Särskilt om indexjustering

1. Bidragsnivåer indexjusteras årligen efter Trafikverkets kostnadsindex.

Särskilt byggnadsbidrag

1. Särskilt byggnadsbidrag kan ansökas om för standardhöjande åtgärder.
2. Ansökan skall göras skriftligen till kommunen och måste innehålla följande handlingar:
  - a. Ritning eller skiss som visar tänkt åtgärd
  - b. Kostnadsförslag eller offert, inte äldre än 120 dagar.
  - c. Beskrivning i text av vilken åtgärd som avses genomföras, var den skall genomföras och syftet med själva åtgärden.
  - d. Besked från Trafikverket i de fall statligt bidrag erhålls för åtgärden.
3. Särskilt byggnadsbidrag täcker som mest upp till 90 % av beräknad kostnad, eventuellt bidrag från Trafikverket inräknat.
4. Varje ansökan är föremål för prövning av miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.

Särskilt om utbetalning

1. Driftbidrag utbetalas senast under september månad året efter det kalenderår bidraget avser.

2. Vägföreningsbidrag utbetalas senast under juni månad varje år.
3. Särskilt byggnadsbidrag utbetalas efter att arbete färdigställts och godkänts vid slutbesiktning där kommunen inbjudits till att medverka. Utbetalning görs inom en månad efter kommunen godkänt arbetet.
  - a. Vid större arbeten kan a-conto utbetalning ske mot verifikationer.

Särskilt om felaktiga utbetalningar

1. Om felaktiga utbetalningar skett sker rättelse antingen genom återbetalning av felaktigt belopp eller genom att framtida bidragsutbetalningar minskar med motsvarande belopp, justerat enligt index.

BESTÄMMELSER FÖR KOMMUNALT BIDRAG TILL ENSKILD VÄGHÅLLNING I ESLÖVS KOMMUN

Antagen av kommunfullmäktige 2023-XX-XX att gälla fr o m 2023-XX-XX

Dessa bestämmelser definierar *hur* och *till vilka åtgärder* enskilda väghållare kan söka bidrag av Eslövs kommun för de kostnader som förenas med väghållning. Det finns även definierat *vilken omfattning* bidraget har i de fall det beviljas.

Begrepp

Inget av det som listas nedan är att se som en uttömmande lista.

- **Drift:** Åtgärder för att hålla en anläggning i funktion och som resulterar i ekonomiska värden kortare varaktighet än ett år. Det mesta kan delas in i barmarksunderhåll eller vinterväghållning, men även åtgärder som exempelvis rengöring av skyltar och kantmarkeringsstolpar.
  - o **Barmarksunderhåll:** såsom städning, dammbindning, hyvling av grusvägar, gräsklippning.
  - o **Vinterväghållning:** såsom halkbekämpning, snöröjning, snöhyvling, moddröjning, trumtining, sandupptagning.
- **Enskild väg:** Väg som inte har kommunal eller statlig väghållning.
- **Standardhöjande åtgärder:** Åtgärder som höjer vägens standard såsom asfaltering av en grusväg eller trafiksäkerhetsåtgärder.
- **Underhåll:** Åtgärder vars syfte är att bibehålla vägens skick så nära skicket vid nyanläggning som möjligt. Exempelvis: maskinavjämning, förebyggande underhåll, grundläggningsarbeten, komplettering av avvattnings- eller dräneringssystem.
  - o **Löpande underhåll:** sådant som utförs varje säsong på vägavsnitt och som förutsätter kontinuerlig uppföljning. Exempelvis: lagning av spår, sprickor, avjämning av mindre svackor, potthål m.m.
  - o **Periodiskt underhåll:** mer omfattande åtgärder som sker över flera års intervall, exempelvis ny toppbeläggning, fräsning och komplettering av frostskydd.
- **Utfart:** En vägsträcka som tjänar en fastighet med huvudsakligt syfte att låta trafik lämna eller angöra fastigheten.
- **Väganordning:** En anordning som behövs för vägens bestånd, drift eller brukande. Följande räknas som väganordning: dike, slänt, säkerhetszon, bro, trumma, vägmärke, vägbelysning, gång- och cykelväg, bullerskydd, tryckbank.
- **Vägförening:** Används nedan som samlingsbegrepp för gemensamhetsanläggningar som är väghållare i detaljplanerade, tätbebyggda områden.
- **Vägsamfällighet:** Används nedan som samlingsbegrepp för gemensamhetsanläggningar som är väghållare utanför tätbebyggt område.

Villkor för bidrag

1. Bidrag lämnas för väg avsedd för allmän motorfordonstrafik och vars väghållning är ordnad genom i kommunen verksam vägsamfällighet eller vägförening, ideell förening eller genom avtal om samverkan mellan väghållare.
2. Med avtal om samverkan mellan väghållare avses i dessa bestämmelser av kommunen godkänt avtal, som reglerar underhåll av väg som är mer än 400 m och avsedd för allmän motorfordonstrafik. Vid beräkningen av bidrag jämföras sådan samverkan med gemensamhetsanläggning.
3. Bidrag lämnas endast för vägdel belägen inom Eslövs kommuns gränser.
4. Bidrag lämnas endast för väg som uppgår till minst 400 meter. En väghållare kan erhålla bidrag för kortare vägsträckor om de sammanlagt uppgår till minst 400 meter.
5. Bidrag lämnas inte för utfarter från enskilda fastigheter.
6. Driftbidrag får endast användas till drift- och underhållsåtgärder.
7. Väg för vilken driftbidrag erhålls ska vara öppen för allmän fordonstrafik och i fråga om drift och underhåll vara underkastad kommunens kontroll.
8. Vid utförande av arbeten för särskilt byggnadsbidrag ska kommunen ha möjlighet att utöva erforderlig kontroll och delta i slutbesiktning.
9. Annan användning av erhållet bidrag än det som anges får endast ske efter godkännande av miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.

Särskilt om driftbidrag till vägsamfälligheter

1. **Vägsamfälligheter** indelas i följande två kategorier när bidragsbelopp beräknas:
  - i. **Gemensamhetsanläggning med statligt bidrag**
  - ii. **Gemensamhetsanläggning utan statligt bidrag**
2. Basår för bidragsbeloppen är 2022.
3. **Gemensamhetsanläggning med statligt bidrag** erhåller 2,07 kr/löpmetr.
4. **Gemensamhetsanläggning utan statligt bidrag** erhåller 6,51 kr/löpmetr.
5. Ansökan om driftbidrag skall i sin helhet inkomma Eslövs kommun tidigast den 1/1 och senast den 30/4 året efter det år som bidrag avser.

- i. Kompletteringar tillåts endast under ansökningsperioden, inga kompletteringar inkomna efter sista ansökningsdatum godkänns.
6. Ansökan om driftbidrag ska ske minst var tredje år, eller på uppmaning av miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.
  - i. Miljö

Särskilt om vägföreningsbidrag

1. Vägföreningar erhåller ett samlat bidrag som ska täcka del av drifts- och underhållsåtgärder.
2. Basår för bidragsbelopp är 2022.
3. Vägföreningsbidrag fastställs till 31,76 kr/löpmeter.
4. Vägföreningsbidrag kräver ingen ansökan.
  - a. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden kan dock begära ansökan för vägföreningsbidrag.

Särskilt om indexjustering

1. Bidragsnivåer indexjusteras årligen efter Trafikverkets kostnadsindex.

Särskilt byggnadsbidrag

1. Särskilt byggnadsbidrag kan ansökas om för standardhöjande åtgärder.
2. Ansökan skall göras skriftligen till kommunen och måste innehålla följande handlingar:
  - a. Ritning eller skiss som visar tänkt åtgärd
  - b. Kostnadsförslag eller offert, inte äldre än 120 dagar.
  - c. Beskrivning i text av vilken åtgärd som avses genomföras, var den skall genomföras och syftet med själva åtgärden.
  - d. Besked från Trafikverket i de fall statligt bidrag erhålls för åtgärden.
3. Särskilt byggnadsbidrag täcker som mest upp till 90 % av beräknad kostnad, eventuellt bidrag från Trafikverket inräknat.
4. Varje ansökan är föremål för prövning av miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.

Särskilt om utbetalning

1. Driftbidrag utbetalas senast under september månad året efter det kalenderår bidraget avser.
2. Vägföreningsbidrag utbetalas senast under juni månad varje år.

3. Särskilt byggnadsbidrag utbetalas efter att arbete färdigställts och godkänts vid slutbesiktning där kommunen inbjudits till att medverka. Utbetalning görs inom en månad efter kommunen godkänt arbetet.
  - a. Vid större arbeten kan a-conto utbetalning ske mot verifikationer.

Särskilt om felaktiga utbetalningar

1. Om felaktiga utbetalningar skett sker rättelse antingen genom återbetalning av felaktigt belopp eller genom att framtida bidragsutbetalningar minskar med motsvarande belopp, justerat enligt index.

Återremiss –
kostnadsuppskattning vid
ändring av
väglängdsbegränsning i bidrag
till enskilda väghållare

Innehåll

1.	Inledning & sammanfattning	4
2.	Begreppsförklaring	7
3.	Underlag till utredning	9
3.1.	Val av kartunderlag.....	10
3.2.	Bearbetningsprinciper	11
3.2.1.	Sammanfogning av segment	11
3.2.2.	Radering av segment	12
3.3.	Bearbetning av kartunderlag.....	13
3.4.	Utvärdering	15
3.5.	Resultat	16
4.	Andra kommuner	16
5.	Rättviseperspektivet	17
6.	Analys	18
6.1.	Administration	18
6.2.	Ekonomi.....	19
6.3.	Allmännyttan	20
6.4.	Bidrag till enskild väghållning.....	20
7.	Alternativ.....	21
	Alternativ 1.....	21
	Alternativ 2.....	22
	Alternativ 3.....	22
	Sammanfattning	22
8.	Slutsats	22
	BILAGOR.....	24
	Bilaga 1	24
	Bilaga 2	25
	Bilaga 3	26
	Bilaga 4	27

Bilaga 5	28
Bilaga 6	28
Bilaga 7	29
Bilaga 8	29

1. Inledning & sammanfattning

Kommunstyrelsen återremitterade den 5 september 2023 förslag för nya bestämmelser för kommunalt driftbidrag till enskild väghållning i Eslövs kommun. Återremissens frågeställning var följande:

”Vad skulle konsekvenserna vara av att sänka den kortaste tillåtna väglängden för att erhålla kommunalt bidrag till enskild väghållning?”

Frågan innebär att en utredning behöver göras av det antalet vägar i kommunen som understiger en väglängd på 400 m. Föreliggande utredning har konstaterat att det finns 89 sådana vägar mellan 0-399 m som kan vara berättigade till driftsbidrag.

Utredning innehåller också beräkning av de ekonomiska konsekvenserna för kommunen om väglängdsbegränsningen skulle sänkas.

Återremissens frågeställning är svår att besvara av två skäl:

1. Det finns inget komplett kartunderlag att utgå från.

Ett komplett kartunderlag skulle innehålla kartor på samtliga enskilda vägar, information om hur de är organiserade samt uppgifter om hur långa vägsträckor respektive väghållare förvaltar. Informationen i de olika kartunderlag som finns innehåller bara delar av dessa uppgifter och den till största delen varandra.

2. Felmarginalen på det kartunderlag som tagits fram är svår att precisera men bedöms vara påtaglig.

Kartunderlaget har bearbetats utifrån antaganden om hur de enskilda vägarna är organiserade samt att all bearbetning skett utifrån existerande kartunderlag, utan platsbesök. Hur vägarna är organiserade är relevant i och med att både gällande och föreslaget regelverk innehåller följande kravformulering:

”Bidrag lämnas för väg... vars väghållning är ordnad genom i kommunen verksam vägsamfällighet eller vägförening, ideell förening eller genom avtal om samverkan mellan väghållare.”

Detta krav innebär att mottagaren av driftbidrag måste uppfylla någon av kraven på organisation ovan. Exempelvis kan en enskild fastighetsägare som har en väg som nyttjas av flera bostäder men som sköts helt och hållet på eget initiativ utan samverkan i någon av formerna ovan, inte erhålla driftbidrag även om resten av kriterierna i regelverket uppfylls.

Att det är antaganden som görs gällande hur vägarna är organiserade (och därmed vilka vägsträckor som är sköts av samma enskilda väghållare) innebär att vägsegment kan ha sammanfogats i kombinationer som inte överensstämmer med deras faktiska organisation. Därmed kan enskilda vägar ha sammanfogats med väglängd överstigande 400 meter när de faktiskt förvaltar kortare vägsträckor än så. Enskilda vägar som förvaltar mer än 400 meter väglängd kan även ha sammanfogats kortare väglängder än så.

En inventering och utredning av varje enskild väg inom Eslövs kommuns gränser skulle uppskattningsvis ta flera månader. Varje väg skulle behöva besökas, dialog med boende och fastighetsägare längs med vägen skulle behövas och alla förrättningsbeslut skulle behöva granskas i detalj. Det är hundratals platsbesök, potentiellt mångdubbelt fler dialoger och ungefär ett hundratal förrättningsbeslut, många lågupplösta kopior av maskinskrivna beslut.

Därmed har arbetet avgränsats till att kartunderlaget till utredningen tas fram via digitalt kartunderlag och bearbetning har skett utifrån fastighetsgränser och ortofoton.

Avgränsningen innebär en större felmarginal, som måste beaktas när resultaten utvärderas och när alternativen diskuteras.

Sett till Eslövs grannkommuner och Trafikverket har Eslövs kommun bland de mer generösa regelverken för väglängdsbegränsningar. Flera använder sig direkt eller indirekt av Trafikverkets bedömning om ca 1 kilometer¹ som minsta väglängd. Svalöv har kortast begränsning på 300 meter, Eslöv och Höör har begränsningar på 400 meter och Klippan på 500 meter.

Trafikverkets urval innebär att många enskilda väghållare inte kan erhålla driftbidrag. De som inte erhåller statsbidrag tillhandahåller inte tillräcklig

---

¹ Undantag görs ned till 500 meter för vissa vägar, se avsnitt 5 Andra kommuner.

allmännyttan, eller är inte tillräckligt dyra i drift sett till uttaxeringsmöjligheterna, för att berättigas driftbidrag.

För att en väg ska ha en allmännyttan behöver det finnas antingen en målpunkt med allmänintresse längs vägen eller i anslutning till den, alternativt att en tidsbesparing för den allmänna trafiken kan fås genom dess nyttjande. Målpunkter med allmänintresse kan exempelvis vara kyrkogårdar, friluftsområden, idrottsplatser eller kollektivtrafikanläggningar. De vägar som identifierats i kartunderlaget bedöms inte ge snabbare resvägar för den allmänna trafiken och ger inte allmänheten bättre anslutningar till målpunkter med allmänintresse. Allmännyttan för vägar kortare än 400 meter blir sannolikt lägre ju kortare vägen - och ett krav som tillämpas både av Eslövs kommun och andra myndigheter är att vägarna ska vara öppna för allmän trafik:

”Väg för vilken driftbidrag erhålls ska vara öppen för allmän fordonstrafik och i fråga om drift och underhåll vara underkastad kommunens kontroll.”

Formuleringen ovan är från punkt 7 i de tre alternativ till nytt regelverk som presenteras i Utredning Enskilda vägar, 16 mars 2023. I gällande regelverk är det punkt 5 & 10 som innehåller samma krav.

Tre alternativ presenteras;

- Alternativ 1 där väglängdsbegränsning tas bort och budget för driftbidrag utökas med 100 000 kr per år.
- Alternativ 2 där väglängdsbegränsning tas bort och befintliga väghållare med samt utan statsbidrag får minskat driftbidrag när omfördelning av befintliga medel genomförs. driftbidraget i kr/löpmeter för dessa två minskas då med ca 15 %.
- Alternativ 3 innebär att ingen förändring i väglängdsbegränsning genomförs.

Sett till de alternativ som presenteras förespråkar avdelningen Gata, trafik och park Alternativ 3, nollalternativet, att ingen förändring rörande väglängdsbegränsning genomförs.

2. Begreppsförklaring

Enskild väghållare	En väghållare som inte är en offentlig myndighet. Dock kan kommunen genom sitt fastighetsinnehav vara delägare i olika gemensamhetsanläggningar, med de förpliktelser det medför. Enskilda väghållare kan vara organiserade genom föreningar eller bestå av enskilda individer som arbetar i samverkan eller själva.
Gemensamhetsanläggning	En anläggning som ägs och tas om hand av flera fastigheter ihop. I denna utredning är anläggningarna endast inom kategorin "vägar".
Geografiskt informationssystem (GIS)	Det kartprogram kommunen använder sig av för att samla in, lagra, bearbeta, analysera och presentera geografiska data.
Kartlager/lager	Ett kartlager är en representation av geografisk data i form av exempelvis linjer, punkter eller ytor. Lager kan exempelvis användas för geografiska analyser genom att läggas ovanpå varandra.
LVDB	Lokala vägdatan, den modul som kommunens kartprogram använder för bearbetning och visning av data från NVDB
NVDB	Nationella vägdatan, Trafikverkets karta som visar bland annat enskilda vägar.
Samfällighetsförening	En förening med ansvar för en eller flera gemensamhetsanläggningar. Benämns löpande som "vägsamfällighet" i denna utredning.
Utfart	Definieras i denna utredning som den vägsträcka som ansluter endast en enskild bostad till närmaste punkt där väg samnyttjas med minst en annan bostad.
Vägsegment	Vägdelen som utgör en enskild vägsträcka i det geografiska informationssystemet i kommunen

	använder. Kan bestå av en enskild vägsträcka eller flera sammanfogade vägsträckor.
ÅDT	Årsdygnstrafik, den totala volymen trafik över ett år dividerad med antalet dygn.

3. Underlag till utredning

”Vad skulle konsekvenserna vara av att sänka den kortaste tillåtna väglängden för att erhålla kommunalt driftbidrag till enskild väghållning?”

Återremissens frågeställning lämnar frågan öppen om omfattningen av en sänkning av den kortaste tillåtna väglängden. Frågan innebär att en utredning behöver göras av det antalet vägar i kommunen som understiger en väglängd på 400 m, dvs väglängder mellan 0-399 meter.

Det regelverk som presenterades i Utredning Enskilda vägar, 16 mars 2023, och det gällande regelverket, har en kortaste väglängd om 400 meter. Dock kan väghållare med väglängder kortare än 400 meter söka ihop med andra väghållare om deras vägar tillsammans överstiger 400 meter väglängd.

Utifrån detta har utredningen utgått från ett borttagande av den kortaste tillåtna väglängden, alltså att alla enskilda väghållare kan ansöka var för sig, utan behov av samarbete för väghållare med vägsträckor kortare än 400 meter. En gränsdragning, för vägar berättigade till driftbidrag, för väglängder någonstans mellan 0-399 meter leder till större felmarginal i och med osäkerheten rörande vägars tillhörighet vid sammanfogning under bearbetningsskedet, se avsnitt 3.2.

För att kunna utreda återremissen har kartunderlag från Trafikverkets nationella vägdatabas, Lantmäteriets samfällighetsregister och kommunens driftbidragskartlager samlats in.

1. **Trafikverkets** kartunderlag består av en kommunövergripande karta där *de allra flesta* enskilda vägar finns inlagda som linjer.
  - a. Varje enskild linje bildar ett vägsegment,
  - b. kartunderlaget innehåller i sin oredigerade form 2656 vägsegment som har enskild väghållning,
  - c. dessa segment utgör sammanlagt ca 739 km väg.
2. **Kommunens** kartunderlag består av ett kartlager där de väghållare som erhållit driftbidrag någon gång de senaste 10 åren finns med.
  - a. Varje väghållare är inritad med en linje. Denna kan bestå av en enskild linje eller flera linjer som sammanfogats.
  - b. sammanlagt finns 111 linjer och dessa utgörs av 111 vägsegment,
  - c. dessa segment utgör sammanlagt ca 239 km väg,

- d. varje väghållare i kommunens lista väghåller minst en gemensamhetsanläggning, vissa väghåller fler än en gemensamhetsanläggning.
- 3. Lantmäteriets underlag** består av ett kalkylark från Lantmäteriets samfällighetsregister där alla gemensamhetsanläggningar med ändamål ”väg” inkluderats. Detta är inget kartunderlag till skillnad från de andra två.
- a. Sammanlagt finns 88 gemensamhetsanläggningar i listan från Lantmäteriets samfällighetsregister,
  - b. Lantmäteriets underlag har varken längd eller GPS-koordinater, endast ”Beteckning”, ”Kommun” och ”Ändamål” finns att tillgå:
    - i. *Beteckning* beskriver vad gemensamhetsanläggningen kallas (ex: *Hurva GA:7*), detta finns även i kommunens kartunderlag,
    - ii. *Kommun* beskriver vilken kommun gemensamhetsanläggningen är belägen inom (*Eslöv*),
    - iii. *Ändamål* beskriver det förvaltningsändamål gemensamhetsanläggningen har (*vägar*).
  - c. Det finns mycket begränsade möjligheter att få fram uppgifter om väglängder utifrån Lantmäteriets lista för gemensamhetsanläggningar ifall de inte redan finns med i kommunens lista där dessa uppgifter finns. De är inte knutna till kartor, endast till fastighetsbeteckningar. Fastigheterna i sin tur kan innehålla exempelvis åkermark, skogsmark, byggnader och vägar.

3.1. Val av kartunderlag

Underlagen ovan är rangordnade från störst omfattning till minst. Lantmäteriets underlag och kommunens kartunderlag innehåller till stor del samma vägar. Lantmäteriets underlag går inte att bearbeta och enda möjligheten att få ut bearbetningsbar data av den skulle vara en genomgång av samtliga relaterade anläggningsbeslut för respektive gemensamhetsanläggning.

Trafikverkets kartunderlag innehåller överlägset flest enskilda vägsegment inom Eslövs kommun samt i ett format som går att bearbeta. Den sammanlagda väglängden är ca 500 km längre än den sammanlagda längden av alla vägar som får driftbidrag av Eslövs kommun.

Sammanfattningsvis är Trafikverkets kartunderlag det mest lämpliga att utgå från för den utredning som genomförs. Kommunens kartunderlag, med

111 väghållare, är mer utförligt än Lantmäteriets som har 88 gemensamhetsanläggningar.

Trafikverkets kartunderlag visas i bilaga 1. Kartunderlaget består av 2654 vägsegment som i sin tur visar nästan alla enskilda vägsträckor inom Eslövs kommun.

3.2. Bearbetningsprinciper

För att kunna användas och ge ett någorlunda beräkningsbart kartunderlag har vägsegmenten i kartunderlaget bearbetats. Därefter har vidare bearbetning genomförts genom *sammanfogning* och *radering*, se figur 1 för exempel på kartunderlag innan respektive efter bearbetning.

Figur 1: **Vänster:** obearbetat kartunderlag i rött. **Höger:** kartunderlag där utfarter raderats och vägsegment sammanfogats. **Ljusblått** visar ett enskild markerat vägsegment i respektive kartbild, tillhörandes samma enskilda väghållare i verkligheten. Det vänstra vägsegmentet är 34 meter. Det högra vägsegmentet är 820 meter. Den gröna cirkeln visar exempel på en tillkommande väg om väglängdsbegränsning avskaffas.

Den vänstra bilden i figur 1 visar anledningen till att det oredigerade kartunderlaget har 2 654 vägsegment. Ett vägsegment tar oftast slut så fort det möter en utfart från en fastighet, en korsning med en annan väg eller en fastighetsgräns. Det är detta som gör sammanfogningen så viktig för det slutliga underlaget. Utan sammanfogning hade de allra flesta vägsegment hamnat i intervallet 0-399 meter väglängd och därmed använts vid kostnadsuppskattningen av den föreslagna regeländringen.

3.2.1. Sammanfogning av segment

- Segment som utgör del av väg som nyttjas av fler än en fastighet med bostad har sammanfogats för att bilda sammanhängande vägsträckor.

- Segment som utgör delar av enskild väghållare vars sträckning finns inritad på den kommunala driftbidragskartan har sammanfogats med varandra.

Sammanfogning har skett där det bedömts att olika vägsegment tillhör samma väghållare. För att kunna få ett kartunderlag där väglängder är grunden för analysen är sammanfogning ett måste. Om vägsegmenten inte sammanfogas går det inte att göra en analys av återremissens frågeställning då den absoluta merparten av alla vägsegment är kortare än 400 meter innan sammanfogning. För att bedöma hur sammanfogning ska genomföras har överlappande kartlager använts för att visa fastighetsgränser, väghållare som erhåller kommunalt driftbidrag samt kommunens yttre gräns.

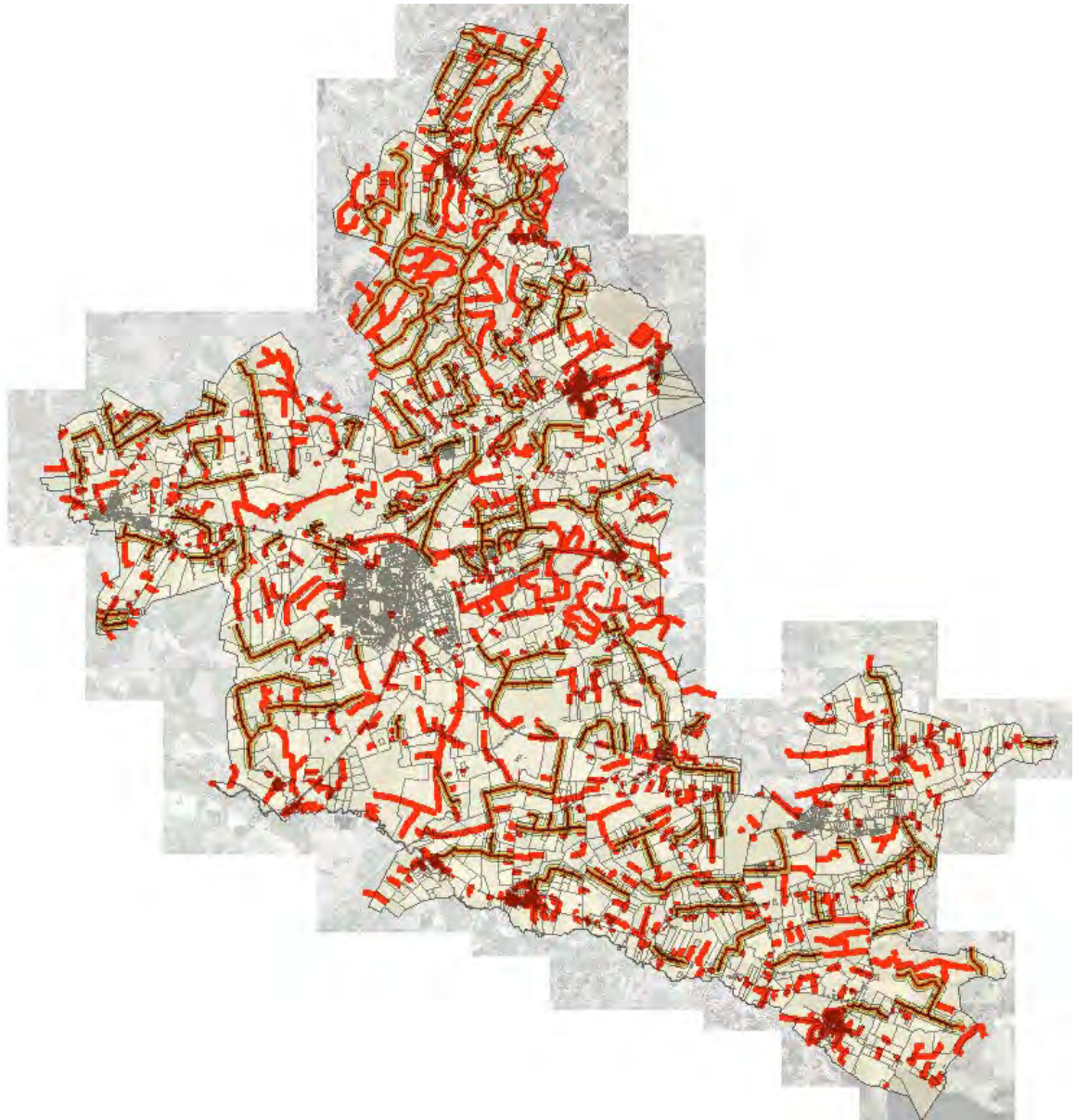
3.2.2. Radering av segment

- Segment som utgör del av väg som inte leder till någon bostad och inte heller utgör del av väg som förbinder andra vägar har raderats.
- Segment som klassas som del av utfart från enstaka fastighet har raderats.

Vägsegment som efter sammanfogning inte kan erhålla driftbidrag enligt gällande regelverk, bortsett från krav på väglängd, har raderats.

3.3. Bearbetning av kartunderlag

Kartan i figur 2 visar samtliga lager som använts under arbetet. Underst ligger ett ortofoto och ovanpå det har följande lager projicerats: *kommunytta*, *fastighetsgränser*, *Eslövs driftbidragskarta*, *utdrag från NVDB*.

Figur 2: Karta med lager använda för gallring: fastighetsgränser i grå linjer, kommunytta i gul färg, utdrag från NVDB i röda linjer, kommunens driftbidragskarta i grön yta över vissa röda linjer samt ortofoto underst. Alla lager utom fastighetsgränserna är delvis transparenta för att de ska kunna granskas samtidigt.

Figur 2 innehåller allt tillgängligt kartunderlag innan bearbetning. Det är dock inte komplett då det finns enskilda vägar som saknas i både

Trafikverkets och kommunens kartdatabas. Vissa av dessa har identifierats vid bearbetning av kartunderlaget och ritats in men det kan finnas fler som inte identifierats.

Bilaga 2 visar kartunderlaget efter bearbetningen där antalet vägsegment minskat från 2 654 till 288. Antalet vägsegment har minskat med 2 366 varav de allra flesta minskningarna skett genom att två segment sammanfogats till ett segment. Dessa nya segment har därefter sammanfogats vidare i de allra flesta fall. Sammanfogningen har genomförts för att vägarna ska kunna kategoriseras som antingen längre än 400 meter eller kortare än 400 meter. Detta för att kartunderlaget ska kunna analyseras utifrån återremissens frågeställning. Vikten av detta beskrivs mer i detalj i samband med figur 1. Vissa segment har raderats vilket även bidrar till minskningen. Sannolikt hade nya försök att bearbeta om Trafikverkets kartunderlag från de ursprungliga 2 654 segment lett till varierande antal nya vägsegment i och med svårigheten att bedöma vilka vägsegment som hör samman och vilka som är separata. 288 är därmed inget säkert antal vägghållare, snarare ett ungefärligt antal.

Bilaga 3 visar det bearbetade kartunderlaget med ett överlappande, transparent grönt lager som visar kommunens karta över vägghållare som erhåller eller har erhållit driftbidrag av Eslövs kommun de senaste åren. De vägsegment som erhåller driftbidrag och därmed finns i kommunens driftbidragskarta utgör 111 vägsegment. Då dessa redan erhåller driftbidrag och därmed redan kvalificerar sig för det nya regelverket har de tagits bort från det slutliga kartunderlaget och det återstår då 177 vägsegment. Av dessa 177 är 89 stycken kortare än 400 meter. I bilaga 4 ses de vägar som återstår efter att de överlappande vägsegmenten plockats bort. Det resultat som bilaga 4 visar är det som använts för att uppskatta potentiella kostnadsökningar som redovisas i avsnitt 7 Alternativ. Det är dock inte komplett eftersom det inte kan garanteras att alla vägar är med (pga av avsaknad av ett komplett kartunderlag) och att alla vägsegment har sammanfogats i den organisation de faktiskt tillhör. De 88 vägsegment som överstiger 400 meter enligt underlaget erhåller i dagsläget inte heller något driftbidrag. Anledningen till detta kan vara flera:

- att de aldrig erhållit något driftbidrag.
- att de tidigare erhållit driftbidrag men slutat ansöka innan kartunderlaget skapades.
- att de inte uppfyller de krav som ställs för att få erhålla driftbidrag.

Bilaga 5 visar ett kartutdrag där det obearbetade utdraget från NVDB överlappar kommunens ortofoto. Bearbetning har sedan genomförts efter principerna i avsnitt 3.2. Bilaga 6 visar samma yta efter bearbetning. När sammanfogningen av vägsegment genomförs tydliggörs, som tidigare nämnt, svårigheten i att identifiera vilka vägsegment som hör samman och ska sammanfogas samt vilka som ska hållas separat. Då ett vägsegment påbörjas/avslutas i samband med varje typ av korsning som finns, vare sig det rör sig om en utfart från en bostad eller en tillfart till åkermark, så uppstår situationer där det som uppfattas som den logiska kopplingen kan leda till en felaktig sammanfogning. Om tre vägar möts i en trevägskorsning så behöver en bedömning göras huruvida det rör sig om en, två eller tre olika väghållare. Utan detaljkunskap om vägarna eller stödjande kartunderlag (som exempelvis kommunens driftbidragskarta) är det en ren gissningslek.

Bilaga 7 visar vägsegmenten innan bearbetning genomförts där ett enskild vägsegment är markerat. I detta utklipp finns totalt 86 vägsegment. Det lilla vägsegmentet som är markerat i blått Bilaga 7 sammanfogats med de andra vägsegment som utgör ett sammanhängande väghållningsområde för en väghållare. Bilaga 8 i sin tur visar samma utklipp efter bearbetning, då återstår 16 vägsegment. Utan kommunens kartunderlag för driftbidrag hade denna indelning varit näst intill omöjlig att resonera sig till. Det finns inget komplett kartunderlag som visar vägars organisering utifrån vilken väghållare som förvaltar ytan.

Det underlag som tagits fram är resultatet av en subjektiv bedömning som görs vid sammanfogning av vägsegment. I och med att det är en subjektiv bedömning vilken tillhörighet vägsegmenten har hade det sannolikt blivit ett annat resultat om andra handläggare genomförde arbetet. Detta i sin tur leder till olika resulterande underlag, vilket i sin tur leder till olika uppskattade kostnader för en ändring i regelverket.

3.4. Utvärdering

Följande behöver finnas i åtanke när resultatet utvärderas:

1. Det kan finnas vägsegment som sköts av enskilda väghållare som inte är del av beräkningsunderlaget då de inte finns i NVDB eller kommunens driftbidragskarta.
2. Felaktiga tolkningar av vilka vägsegment som hör samman kan leda till att vägar felkategoriseras och tilldelas fel väglängd.

- 2.1. Tilldelas en väg fel väglängd kan det leda till att vägar felaktigt hamnar inom eller utanför det intervall av väglängd som används för beräkning.

Felkategorisering av vägsegmenten innebär att antalet vägar som är berättigade till driftbidrag troligen innehåller en stor felmarginal, dvs antalet vägar som söker driftbidrag kan variera stort uppåt eller nedåt. Resultatet av en felkategorisering är att det resulterande kartunderlaget blir mindre pålitligt. Desto fler felkategoriseringar i kartunderlaget, desto större avvikelser riskerar det bli mellan beräknade kostnader för ändrade väglängdsbegränsningar och faktiskt utfall.

3.5. Resultat

Resultatet av all bearbetning blir ett kartunderlag med 89 stycken enskilda vägar med sammanlagt ca 17 kilometer väg, inom väglängdsintervallet 0-399 meter.

4. Andra kommuner

Nedan listas de väglängdsbegränsningar som Trafikverket samt Eslövs grannkommuner tillämpar.

Trafikverket tillämpar en väglängdsbegränsning för statsbidrag där;

”Vägen måste vara sammanhängande med cirka 1 kilometer till fast boende, näringslivet, eller det rörliga friluftslivet och tillgodose ett kommunikationsbehov”.

Trafikverket gör undantag ned till 500 meter ifall;

3. vägen tillgodoser ett tydligt allmänt intresse, exempelvis järnvägsstation, skola eller begravningsplats. ÅDT måste då vara minst 50 fordon,
4. vägens driftkostnad är betungande (kostnad för årlig drift överstiger ca 1/7 basbelopp för någon fastighet),
5. vägen har ett stort kulturhistoriskt värde (markerat med brunt vägvisningsmärke)

Hörs kommun tillämpar en minsta väglängd på 400 meter. Ger även driftbidrag till väghållare som erhåller statsbidrag.

Hörby kommun beviljar endast driftbidrag till väghållare med statsbidrag (dvs Trafikverkets regler, se ovan stycke).

Klippans kommun beviljar endast driftbidrag till väglängder som överstiger 500 meter, eller får statsbidrag.

Kävlinge kommun betalar inte ut några driftbidrag. Kommunen är dock mottagare av det statsbidrag för enskild väghållning som betalas ut och sköter driften av dessa vägar.

Lunds kommun beviljar endast driftbidrag till väghållare med statsbidrag.

Svalövs kommun beviljar driftbidrag till vägar med en minsta väglängd på 300 meter.

I jämförelse med Eslövs grannkommuner och Trafikverket har Eslövs kommun ett relativt frikostigt regelverk sett till väglängdsbegränsning. Väglängdsbegränsningen är endast kortare i Svalövs kommun och det är möjligt både med gällande och föreslagit regelverk för väghållare med väglängder under tröskeln på 400 meter att gå samman och tillsammans erhålla driftbidrag att fördela sinsemellan för driftåtgärder.

5. Rättviseperspektivet

Ett perspektiv att beakta är rättviseperspektivet. Ur kommunens perspektiv rör detta främst likställighetsprincipen. Alltså att kommuner ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Vid myndighetsutövning kräver likställighetsprincipen en objektiv och rättvis behandling av alla kommunmedlemmar. Det betyder inte att regelverket för driftbidrag ska utformas för att inkludera så många enskilda vägar inom kommunens gränser som möjligt, snarare att det regelverk som beslutas om ska tillämpas lika för respektive driftbidragsansökan.

Befintligt regelverk utformades på 1980-talet och det saknas dokumentation kring de resonemang som fördes kring de restriktioner som finns i regelverket. Det går att spekulera kring valet av väglängdsbegränsning men det går inte att förankra historiskt till följd av denna avsaknad av dokumentation.

Väglängdsbegränsningar tillämpas i alla Eslövs grannkommuner i olika former. Mest generösa av de jämförda är Svalövs kommun där

väglängdsbegränsningen är 300 meter. Därefter Eslövs och Höörs kommun med 400 meter, Klippan med 500 meter. Kävlinge och Lunds kommun har indirekt väglängdsbegränsning på ca 1 kilometer² i och med att de på olika vis nyttjar statsbidragens väglängdsbegränsning. De två sistnämnda betalar inte ut något driftbidrag alls till väghållare som inte erhåller statsbidrag.

En väglängdsbegränsning på 400 meter har sannolikt satts utifrån en kombinerad bedömning av kostnad för väghållare samt för Eslövs kommun, nytta för kommunens invånare på en övergripande nivå samt vägens nytta för att bibehålla ett sammanhängande och framkomligt vägnät.

Generellt kan sägas att desto kortare väglängd en enskild väg har, desto lägre är driftkostnaderna och därmed mindre betungande för de som bekostar den. För Eslövs kommuns räkning är kostnaden för administration av driftbidrag mer eller mindre konstant.

Rörande väglängden så tenderar kortare vägar att oftare sluta i vändplats än längre vägar. Längre vägar har i högre utsträckning både start- och slutpunkt i det allmänna vägnätet och kan fungera som tillfälligt komplement till det allmänna vägnätet vid olyckor eller oförutsedda skador på det.

6. Analys

6.1. Administration

Det är svårt att säga om det rör sig om ungefär 89 väghållare som utredningen föreslår i och med de svårigheter med kategorisering som lyfts i avsnitt 3.4. Antalet kan både vara fler eller färre. Varje ansökan från en väghållare som inte sökt tidigare innebär dock att mer tid behövs för att administrera driftbidragsansökan och driftbidragsutbetalning. Följande steg genomgås för en ny sökande:

Ansökan granskas:

- I. Årsmötesprotokoll och årsredovisning granskas.
- II. Eventuella förrättningsprotokoll eller andra skriftliga överenskommelser relaterade till drift granskas.
- III. Platsbesök genomförs där vägen besiktas i sin helhet, där man tittar på:
  - a. Skick på vägen – beläggningsunderhåll, dammbindning, skador, broar och/eller trummor.

---

² Undantag görs ned till 500 meter för vissa vägar, se avsnitt 5 Andra kommuner.

- b. Övrig vägutrustning – vilka vägmärken finns. Skicket på dessa och placeringen av dem.
- IV. Det nu sammanställda kartunderlaget jämförs med Eslövs kommuns regelverk och gällande lagstiftning för att se om de kriterier som finns levs upp till.
- V. Beslut fattas och ärendet översänds till administratör för utbetalning.

Uppskattningsvis tar dessa steg i genomsnitt 3 timmar, exkl. utbetalningsstegen, per ny ansökan. Samtliga arbetsmoment förutom utbetalning genomförs av trafikingenjör.

För en ansökan från en väghållare som redan erhållit driftbidrag tar processen i genomsnitt 45 minuter, fördelat på ca 50/50 mellan trafikingenjörens del och administratörens del i arbetet.

Om ett 90-tal nya väghållare kvalificerar sig kräver varje ny ansökan i genomsnitt 3,5 timmar i anspråk, varav 3 timmar från trafikingenjör och 0,5 timmar för administratör.

Med det driftbidragsbelopp som fungerade som beräkningsgrund för väghållare utan statsbidrag à 5,4 kr/löpmeter så får en av de nya kvalificerade väghållarna i genomsnitt 1 055 kr per år. De kortaste vägarna enligt det kartunderlag som tagits fram skulle kunna erhålla driftbidrag om ca 350 kr/år och de längsta ca 2050 kr/år.

Varje ny ansökan innebär en engångskostnad på i genomsnitt 1 220 kr (kostnad för trafikingenjör och administrativ personal i 3 timmar) att hantera och en återkommande kostnad vid ansökan var 3:e år därefter om ca 270 kr.

6.2. Ekonomi

Utredningens slutsats är att om inte väglängdsbegränsningen på 400 m tillämpas skulle ytterligare ca 17 km väg fördelat på ca 89 väghållare kvalificerar sig för driftbidrag. Medellängden på de nya vägar som kvalificerar sig skulle vara 195 meter, vilket med 2023 års driftbidragsnivå skulle innebära ett årligt driftbidrag på 1 055 kronor. Total driftbidragssumma för de 17 km tillkommande väg skulle medföra en kostnad om 100 000 kr per år, en ökning med 5,4 % om det skulle tillföras driftbidragsbudgeten.

Arbetskostnad ifall samtliga av dessa väghållare skulle söka och beviljas driftbidrag blir då första året ca 108 580 kr och därefter ca 24 030 kr var 3:e år.

I och med avsaknaden av ett komplett kartunderlag att utgå från och de subjektiva bedömningar som fått göras för vid bearbetning av arbetsmaterialet går det inte att få en pålitlig beräkning av vad den potentiella kostnaden skulle bli. Kartunderlaget är för bristfälligt och i och med detta går det inte att förutse vilka ekonomiska konsekvenser en regeländring skulle medföra på sikt.

6.3. Allmännytta

Allmännyttan av dessa 17 kilometer väg bedöms utifrån ett kommunövergripande perspektiv vara liten. För att en väg ska ha en allmännytta behöver det finnas antingen en målpunkt med allmänintresse längs vägen eller i anslutning till den, alternativt att en tidsbesparing för den allmänna trafiken kan fås genom dess nyttjande. Målpunkter med allmänintresse kan exempelvis vara kyrkogårdar, friluftsområden, idrottsplatser eller kollektivtrafikanläggningar. De vägar som identifierats i kartunderlaget bedöms inte ge snabbare resvägar för den allmänna trafiken och ger inte allmänheten bättre anslutningar till målpunkter med allmänintresse.

Ett av driftbidragens krav är att vägen ska vara öppen för allmän trafik. För att detta ska ha betydelse bör det även finnas en nytta för den allmänna trafiken att nyttja vägen. Desto fler boende, besökande, genomresande eller verksamheter som nyttjar en väg desto större motivering finns det till att betala ut driftbidrag. Ju färre som nyttjar en enskild väg, desto färre kommuninvånare får nytta av ett eventuellt driftbidrag.

6.4. Bidrag till enskild väghållning

Det går även att ifrågasätta det kommunala driftbidraget till enskild väghållning. Vissa kommuner betalar inte ut driftbidrag till enskild väghållning.

Det kan argumenteras för att enskild väghållning inte är en kommunal angelägenhet och att det därmed inte bör betalas ut driftbidrag till enskild väghållning. Ytterligare argument för detta är;

- Att kommunens ansvar är att sköta de vägar inom tätbebyggda områden som behövs för allmän samfärdsel och som inte har Trafikverket som väghållare.
- Att driftskostnaden för enskilda vägar ska bäras av de som bor längs vägarna och i teorin huvudsakligen nyttjar dem. utan ekonomiska driftbidrag från kommunen och indirekt kommuninvånare som möjligen aldrig ens kommer röra sig längs vägen.
- Att de som bor längs enskilda vägar själva ska kunna besluta om drift- eller ombyggnadsåtgärder.

Trafikverket betalar ut ett driftbidrag till enskild väghållning utanför tätbebyggt område till vägar som möter deras kriterier på tillgänglighet, väglängd och allmännytta. Trafikverkets urval innebär att många enskilda väghållare inte kan erhålla driftbidrag. De som inte erhåller statligt driftbidrag bedöms inte vara tillräckligt betungande kostnadsfritt eller tillföra tillräcklig nytta som komplement till det allmänna vägnätet för att beviljas driftbidrag. Det kan argumenteras för att Trafikverkets bedömning utgör grund för ett avskaffande av kommunalt driftbidrag för enskild väghållning. Både till de väghållare som erhåller statsbidrag och de som inte gör det. De som erhåller statsbidrag får redan omfattande ekonomisk hjälp med sina kostnader. De som inte erhåller statsbidrag tillhandahåller inte tillräcklig allmännytta, eller är inte tillräckligt dyra i drift sett till uttaxeringsmöjligheterna, för att berättigas driftbidrag.

7. Alternativ

Om regleringen av väglängder upphävs eller sänks bedöms två alternativ vara relevanta för att finansiera de väghållare som tidigare inte kvalificerat sig men gör det vid en ändring. Det tredje alternativet är nollalternativet.

Alternativ 1

Utökad budget för att bibehålla vägbidragnivån för väghållare och därmed inte behöva överföra pengar från andra driftåtgärder på allmän plats.

Alternativ 1 innebär att Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden kompenseras ekonomiskt för den ökade kostnad som de nya vägbidagsreglerna på sikt beräknas medföra. Med tanke på de felmarginaler för kartunderlaget som finns att beakta så är belopp svårt att fastställa med tillförlitlighet. Utifrån kartunderlaget uppskattas att 100 000 kr per år skulle behövas för att säkerställa att budget inte överskrids till följd av regeländringen.

Alternativ 2

Sänkt driftbidragsnivå för de väghållare som erhåller driftbidrag i dagsläget och därmed även en lägre driftbidragsnivå för nya sökande än den som räknats på i avsnitt 6.

Alternativ 2 innebär att ingen kompensation ges för den ökade kostnaden som de nya vägbidragsreglerna på sikt beräknas medföra. Det är svårt att uppskatta hur mycket driftbidragsnivån kommer sänkas för de väghållare som nu söker driftbidrag. Med en utökad väglängd för de ca 17 km väg som beräknas kvalificera sig så skulle driftbidragsnivån gå från 5,23 kr/löpmeter till 4,46 kr/löpmeter för väghållare utan statsbidrag och från 2,24 kr/löpmeter till 1,91 kr/löpmeter för väghållare med statsbidrag, en sänkning på ca 15 %. Vägföreningar föreslås inte få något sänkt driftbidrag.

Alternativ 3

Alternativ 3 är att lämna väglängdsbegränsningen oförändrad.

Alternativ 3 innebär ingen förändrad kostnadsfördelning och inget tillskott till driftbidragsbudget behövs till följd av ändrad väglängdsbegränsning.

Sammanfattning

Med tanke på felmarginalerna i kartunderlaget finns risken vid val av alternativ 1 och 2 att antalet tillkommande väghållare som söker (och den totala summan av längden på de vägar de förvaltar) överstiger den uppskattning som gjorts i utredningen. Dvs de 89 väghållare som utredningen konstaterat är berättigade till driftbidrag med en sänkt väglängd (0-399m) kan öka då ej identifierade vägar (enligt det digitala kartunderlaget) inkommer med driftbidragsansökan. De som söker driftbidrag sist riskerar då att nekas utifrån att budgeten är slut och att inga pengar finns kvar till utbetalning.

8. Slutsats

I de föregående avsnitten har kartunderlaget som tagits fram för att besvara återremissens frågeställning presenterats och problematiserats.

Den metod som använts för att ta fram kartunderlaget och källan för materialet har beskrivits, följt av hur Eslövs kommuns regelverk förhåller sig gentemot grannkommunerna.

Rättviseperspektivet har lyfts följt av de ekonomiska och administrativa aspekter ett en ändrad väglängdsbegränsning skulle innebära.

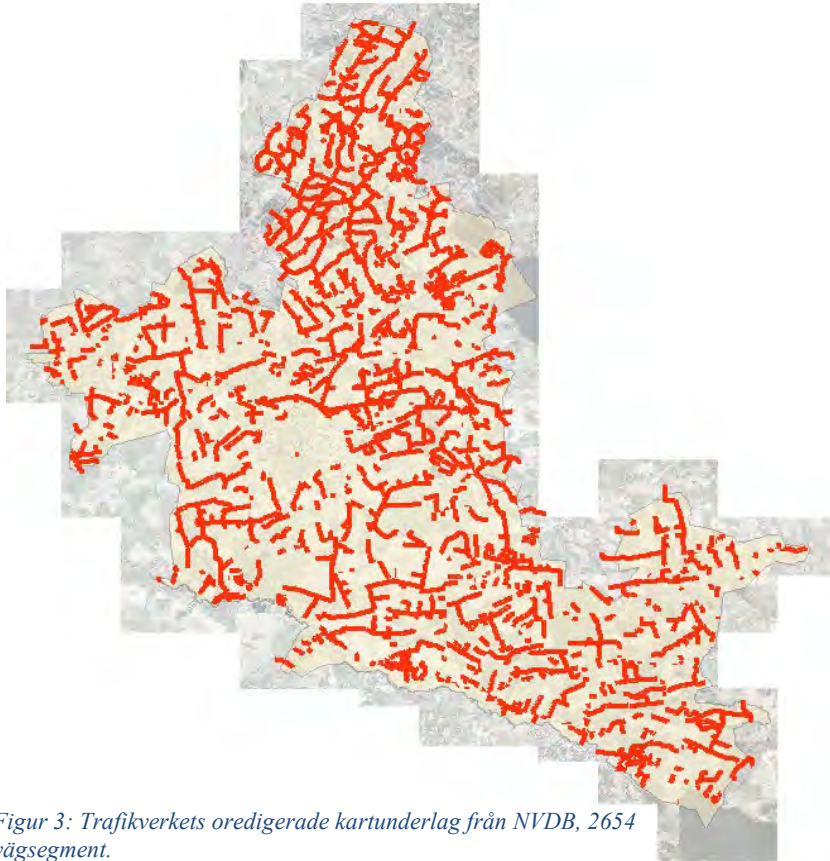
Slutligen har tre alternativ presenterats för beslut.

Avdelningen Gata, trafik och park förespråkar alternativ 3, nollalternativet, av flera skäl;

- Vägar med väglängd kortare än befintligt och föreslaget nytt regelverk kan redan med befintlig väglängdsbegränsning gå ihop med andra väghållare för att uppnå den begränsning på 400 meter som finns. De kan alltså redan söka med gällande regelverk.
- Den allmännyttiga driftbidrag skulle innebära för vägar med kortare väglängder än 400 meter blir lägre och lägre för varje löpmeter närmre 0 meter man kommer.
- Den administrativa bördan med att utreda och hantera driftbidragen blir högre för varje ansökan relativt driftbidraget ju kortare väglängden är. För de potentiellt kortaste väglängderna skulle driftbidraget understiga kostnaden för hantering av ansökan och utbetalning.
- Alternativ 1 skulle medföra en utökning av budget för driftbidrag när det i övrigt genomförs besparingsåtgärder inom kommunens verksamheter.
- Alternativ 2 skulle medföra en sänkning av driftbidrag till de väghållare som erhåller driftbidrag och sköter längre vägsträckor, samtidigt som dessa det senaste året belastats av kostnadsökningar som den höga inflationen medfört.

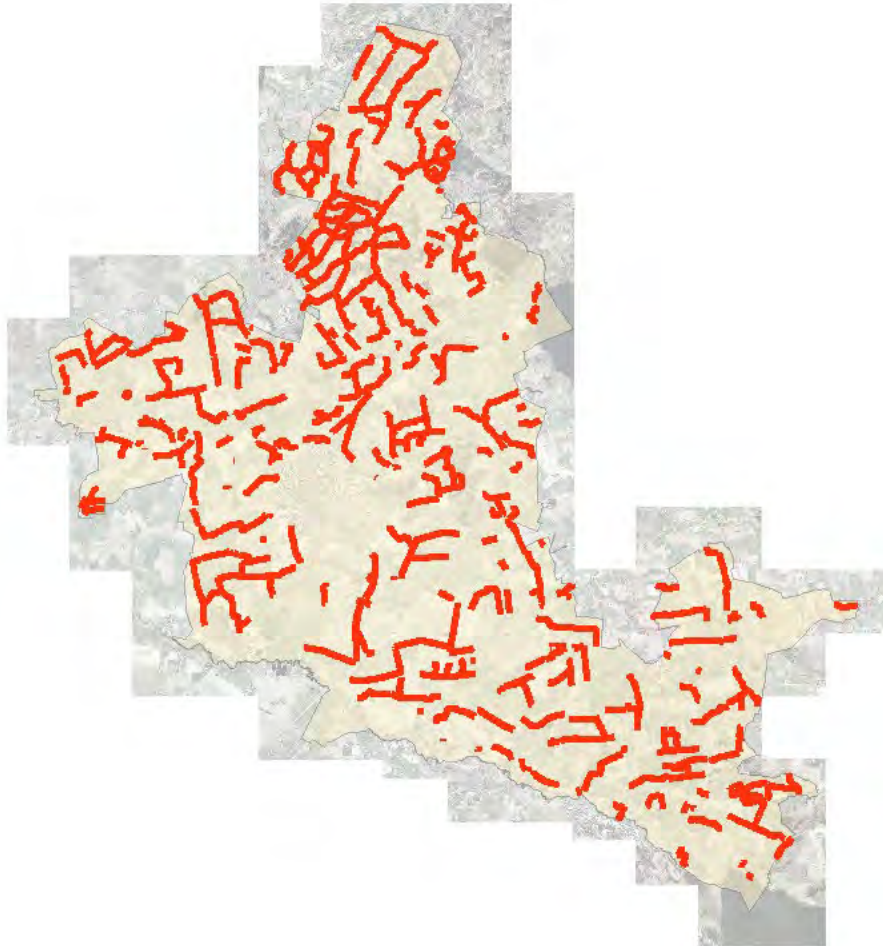
BILAGOR

Bilaga 1

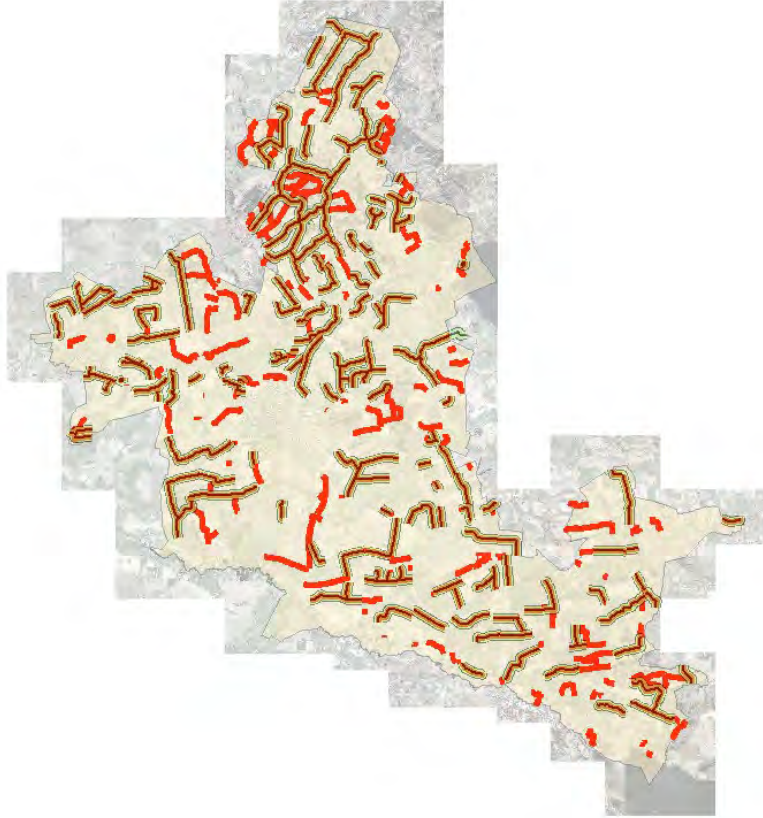
Figur 3: Trafikverkets oredigerade kartunderlag från NVDB, 2654 vägsegment.

Bilaga 2

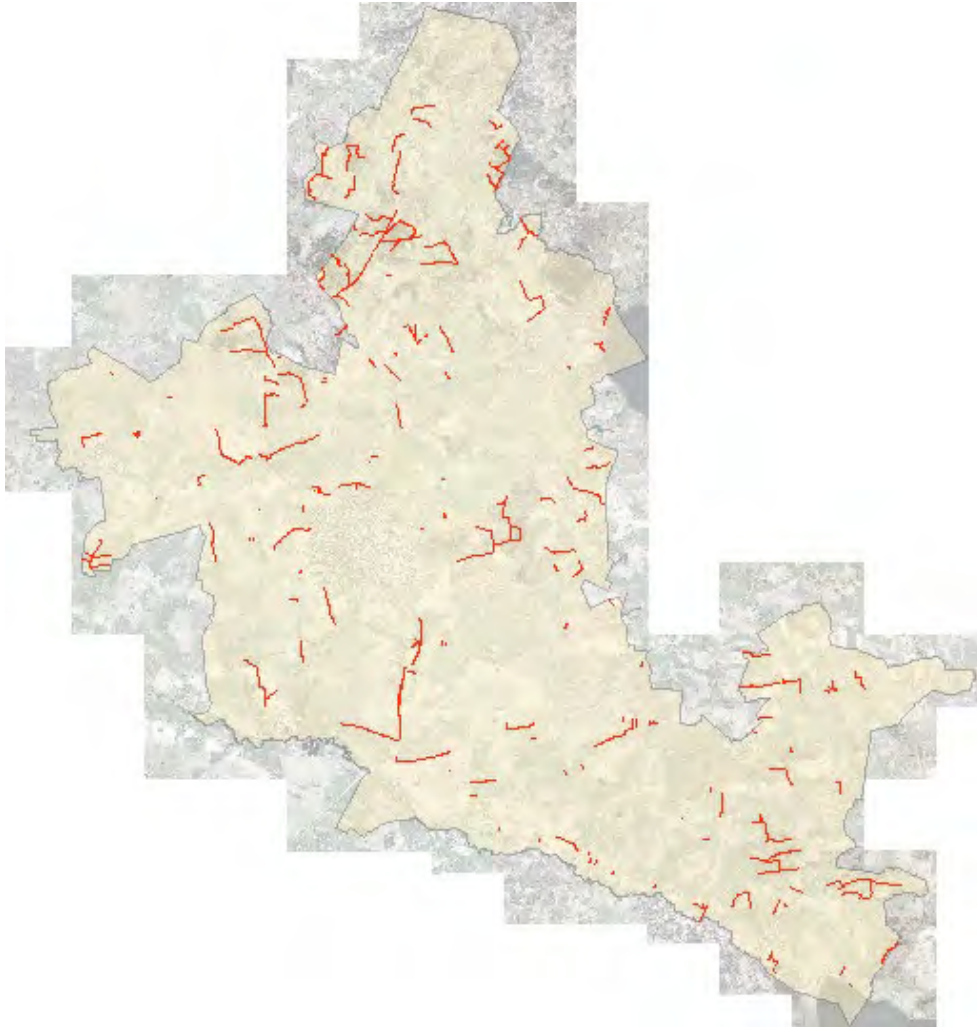
Figur 4: Trafikverkets kartunderlag efter bearbetning, 288 vägsegment.

Bilaga 3

Figur 5: Trafikverkets kartunderlag i rött med kommunens driftbidragskartlager överlappande i grönt. De vägar som förekommer i båda lager har en grön bård med en brunröd kärna.

Bilaga 4

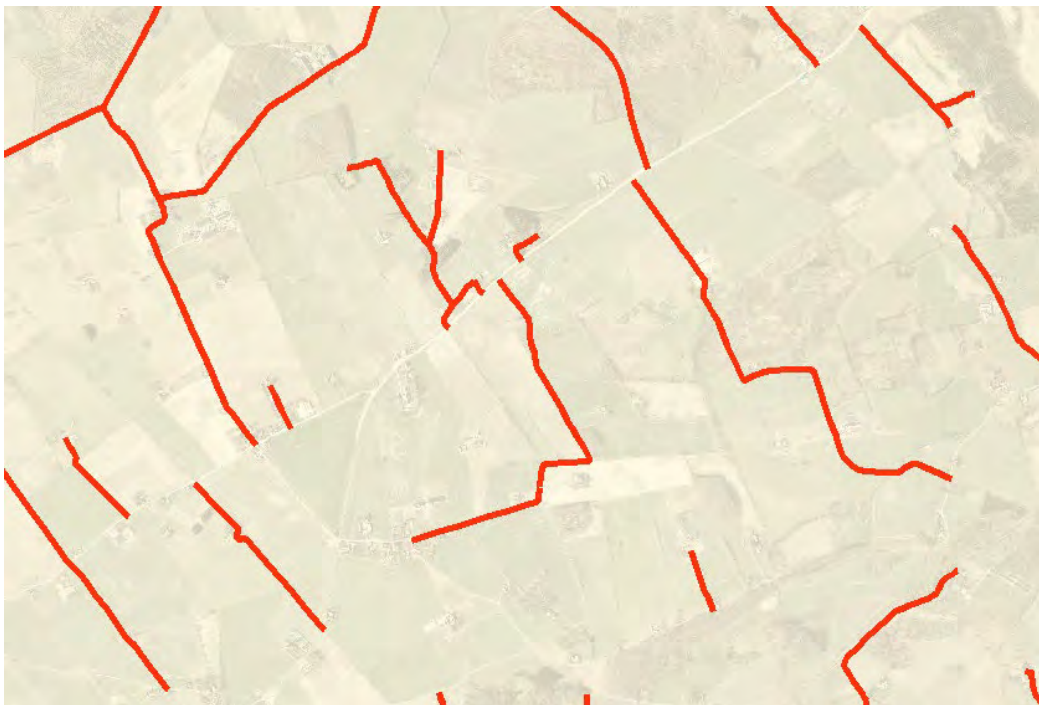
Figur 6: Karta med återstående vägar efter radering av överlappande vägsegment.

Bilaga 5

Figur 7: Vägsegment från NVDB, innan gallring.

Bilaga 6

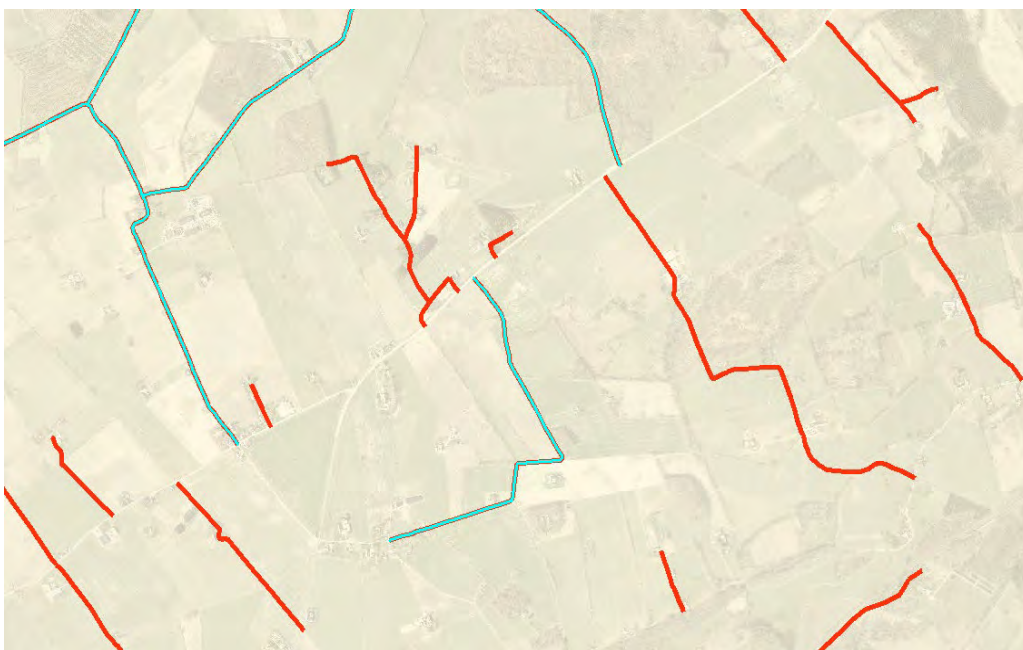
Figur 8: Vägsegment från NVDB, efter gallring.

Bilaga 7

Figur 9: Vägsegment från NVDB innan gallring, ett segment markerat i ljusblått.

Bilaga 8

Figur 10: Vägsegment från NVDB efter gallring. Här är samma ljusblå vägsegment markerat som i figur 8 - fast nu efter sammanfogning med de vägsegment som dess enskilda väghållare förvaltar.

Kommunstyrelsen

Plats och tid	Ture Petersson, Rådhuset kl. 17:00-20:20
Beslutande	Johan Andersson (S) (ordförande) Catharina Malmberg (M) (vice ordförande) Anna Lorentzson (L) Agneta Nilsson (S) Tony Hansson (S) Bengt Andersson (M) Fredrik Ottesen (SD) (2:e vice ordförande) Ted Bondesson (SD) Cvetanka Bojcevska (SD) Samuel Estenlund (KD) Jasmina Muric (C) Alexandra Nikoleris (V) Eva Bengtsson (S) ersätter Janet Andersson (S)
Ej tjänstgörande ersättare	Christine Melinder (M) Peter Sjögren (M) Jan-Åke Larsson (S) Mikael Wehtje (M) Ronny Thall (SD) Dennis Larsen (SD) Anna Osvaldsson (KD) Krister Carlberg (C) Göran T Andersson (MP)
Övriga närvarande	Helena Heintz (kommunsekreterare) Eva Hallberg (kommundirektör) Mattias Larsson (ekonomichef) Robin Dingwell (projektledare Miljö och Samhällsbyggnad) Magnus Hall (enhetschef Miljö och Samhällsbyggnad)
Utses att justera	Catharina Malmberg (M) §§ 136-144, 146-152, 154-157 Fredrik Ottesen (SD) §§ 158-164
Justeringens plats o tid	Stadshuset, Eslöv, 2023-09-11
Protokollet omfattar	§141

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

Sekreterare

_____

Helena Heintz

Ordförande

_____

Johan Andersson (S) §§ 136-144, 146-152, 154-157   Catharina Malmborg (M) §§ 158-164

Justerande

_____

Catharina Malmborg (M) §§ 136-144, 146-152, 154-157   Fredrik Ottesen (SD) §§ 158-164

Justerares signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

---

§ 141

KS.2023.0272

Antagande av nya bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning i Eslövs kommun**Ärendebeskrivning**

Avdelningen Gata, trafik och park inom Miljö och Samhällsbyggnad har under april-maj 2022 arbetat med en utredningsrapport som rör bidragsmodell och regelverk för kommunalt bidrag till enskild väghållning. Syftet med utredningen har varit att förtydliga och förenkla dagens regelverk samt att se över och revidera befintlig beräkningsmodell. Nu gällande författningssamling nr 37, se bilaga 1, har omarbetats och tre förslag på nya beräkningsmodeller har tagits fram. I utredningen presenteras även en ny rutin för utbetalning av vägbidrag. Rapporten avslutas med en konsekvensbeskrivning samt vilka för- och nackdelar de ändrade bestämmelserna medför.

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut; Nya bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning i Eslövs kommun
- Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens beslut § 49, 2023 Förslag till nya bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning i Eslövs kommun
- Bilaga 1 - Eslövs kommuns författarsamling nr 37. Bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning m.m. i Eslövs kommun.
- Bilaga 2 - Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens beslut § 71, 2021 Utredning Enskilda vägar - rapport gällande kommunal bidragsmodell samt vägbidrag för enskilda vägar i Eslövs kommun
- Bilaga 3 - Kommunfullmäktiges beslut § 21 1980, Bidrag till enskilda vägar inom Eslövs kommun
- Bilaga 4 - Förslag 1 - bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning
- Bilaga 5 - Förslag 2 - Bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning
- Bilaga 6 - Förslag 3 - Bestämmelser för kommunalt bidrag till enskild väghållning
- Utredning - Bidragsmodell och regelverk, enskild väghållning

Beredning

Inför 2022 års budget beslutades att en indexjustering enligt Trafikverkets driftbidragsindex för åren 2005-2020 skulle göras, vilket innebar att tidigare budget om 1,4 miljoner kronor skulle utökas med 415 000 kronor, se bilaga 2. Ett tillägg om

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

---

300 000 kronor gjordes, vilket medförde att det fattades 115 000 kronor. Inför 2022 års budget utgick även budgeten för särskilt byggnadsbidrag om 300 000 kr. Inkomna ansökningar ska framöver beslutas i miljö- och samhällsbyggnadsnämnden. Den budget som tillämpades under år 2022 för utbetalning av drift- och nyanläggningsbidrag till enskilda vägar var 1, 815 miljoner kronor, trots att det saknades 115 000 kr. Inför budget år 2023 har en indexuppräknings gjorts inför nytt budgetår, vilket innebär att de 115 000 kr nu har inkluderats. Den totala budgeten för utbetalning av bidrag till enskild väghållning uppgår från år 2023 till 1 815 000 kr.

Förslag på nya bestämmelser

Eslövs kommuns författningssamling nr 37 föreslås upphävas. De tre förslagen för nya modeller som har tagits fram skiljer sig åt på bidragsnivåerna som sätts. En begreppslista har tillkommit inledningsvis och bestämmelsernas beräkningsmodeller har bytts ut jämfört med gällande författningssamling.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden förespråkar förslag tre vilket innebär att det sker en omfördelning mellan de vägsamfälligheter som erhåller statligt bidrag och de som inte erhåller statligt bidrag. Ca 0,17 kr/löpmeter tas från den föregående gruppen (2,24 à 2,07 kr/löpmeter) och medför ett tillägg på ca 1,28 kr/löpmeter för väghållarna utan statligt bidrag (5,23 à 6,51 kr/löpmeter). Kostnaden förhåller sig sannolikt relativt nära 2023 års budget då det inte tenderar att tillkomma eller försvinna några större antal sökande.

Förslag 3 är utformat att innebära minsta möjliga kostnadsförändring för kommunen samtidigt som fördelningen görs mer rättvis sinsemellan. Kostnadstäckningen leder till en omfördelning där vägsamfälligheter med statligt bidrag ser en minskning av sitt bidrag och vägsamfälligheter utan statligt bidrag ser en ökning av sitt bidrag. Bidrag för vägföreningar är oförändrat i detta förslag.

Indexuppräknings föreslås vara identisk i samtliga förslag. Indexjustering föreslås ske årligen och följa det index Trafikverket tar fram för deras vägbidrag.

Sammanfattningsvis

Med anledning av de ekonomiska förutsättningar som råder bedöms att förslag 3 är det lämpligaste förslaget av de alternativ som presenterats. Bidragsmodellen bedöms ge en tydlighet och förutsägbarhet för de enskilda väghållare som erhåller bidrag då det går till att vara baserat på väglängd hos den sökande väghållaren.

Handläggningen blir enklare och beslut kan fattas löpande allt eftersom ansökningar lämnas in.

Yrkanden

Catharina Malmborg (M) yrkar att ärendet återremitteras till miljö- och

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

---

samhällsbyggnadsnämnden avseende att utreda konsekvenserna av att i bilaga 6, punkt 4 ändra längden på minsta antal vägmeter för att kunna söka bidrag. Samuel Estenlund (KD), Anna Lorentzson (L), Agneta Nilsson (S), Fredrik Ottesen (SD), Jasmina Muric (C) och Alexandra Nikoleris (V) instämmer i yrkandet.

Beslut

- Ärendet återremitteras till miljö- och samhällsbyggnadsnämnden avseende utredning av konsekvenserna av att i bilaga 6, punkt 4 ändra längden på minsta antal vägmeter för att kunna söka bidrag.

Beslutet skickas till

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

2024-01-16
Sara Andersson
0413-62028
Sara.andersson2@eslov.se

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Tjänsteskrivelse. Remiss miljöfarlig verksamhet, ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid Örtoftaverket i Eslövs kommun

Förslag till beslut

- Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har inga synpunkter över det som står i handlingarna.

Ärendebeskrivning

Kraftringen Energi AB ansökt om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till fortsatt och utökad verksamhet vid Örtoftaverket på fastigheten Örtofta 21:15, Eslövs kommun. Den 5 januari 2024 inkom en underrättelse från Mark- och miljödomstolen gällande handlingar som inkommit till domstolen i Mål nr M 1887–23. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har fått tillfälle att yttra sig över det som står i handlingarna.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har mottagit och granskat inkomna handlingar som innehåller det bemötande som Kraftringen Energi AB lämnat avseende tidigare yttranden i mål 1887–23 gällande Kraftringen AB:s ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt och utökad verksamhet vid Örtoftaverket i Eslövs kommun.

Beslutsunderlag

- Underrättelse från mark och miljödomstolen med tillhörande bilagor daterad 2024-01-05, aktbilaga 76 Mål nr M 1887–23.
- Kungörelse daterad 2024-01-05, aktbilaga 73 Mål nr M 1887–23.
- Skrivelse, Yttrande gällande Kraftringen AB:s ansökan om tillstånd för utökad verksamhet på fastigheten Örtofta 21:15, diarienummer Mi 2023–865, daterat 2023-05-19.

Beredning

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har i föregående remissvar, diarienummer 2023–865, daterat 2023-05-19, framfört synpunkter vilka har besvarats i inkomna uppdaterade handlingar. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har inga ytterligare synpunkter.

Beslutet skickas till

Växjö Tingsrätt Mark- och miljödomstolen

Dave Borg
Förvaltningschef

Karin Sandström
Avdelningschef stab och miljö

Eslövs kommun, Miljö- och
Samhällsbyggnadsnämnden

Parter: Kraftringen Energi AB

Målet gäller: Ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid Örtorftaverket i Eslöv kommun

---

De bifogade handlingarna har kommit in till domstolen.

Vill ni lämna ett yttrande?

Ni får nu tillfälle att yttra er över det som står i handlingarna. Sista dag för yttrande är vid huvudförhandlingen **den 20 februari 2024**.

När tiden har gått ut kan domstolen komma att avgöra målet, även om något svar inte kommit in.

När ni skickar in yttrandet

Uppge ert namn, målnummer M 1887-23 och det telefonnummer som ni kan nås på. Lämna också e-postadress, så att vi framöver kan skicka handlingar i målet via e-post.

Skicka gärna in handlingar till domstolen digitalt, helst i PDF-format. De behöver då inte lämnas på annat sätt. På www.domstol.se/skickadigitalt finns information om hur ni kan lämna in handlingar digitalt.

Har ni frågor?

På webbplatsen finns information om domstolen och om handläggningen. Kontakta oss gärna vid frågor – ni når oss via e-post mmd.vaxjo@dom.se eller per telefon 0470-560 130.

Mark- och miljödomstolen

Bifogade handlingar: aktbilaga 66-68

2023-10-20

VÄXJÖ TINGSRÄTT
4:3

INKOM: 2023-10-18
MÅLNR: M 1887-23
AKTBIL: 66

Till Växjö tingsrätt, Mark- och miljödomstolen

M 1887-23. Kraftringen Energi Aktiebolags ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt och utökad verksamhet vid Örtoftaverket i Eslövs kommun

Kraftringen Energi Aktiebolag, nedan kallat bolaget, får härmed inge bifogat bemötande av yttranden från Räddningstjänsten Syd (aktbilaga 59), Anders och Ingrid Henriksson (aktbilaga 60), Amanda Persson (aktbilaga 62), Länsstyrelsen i Skåne (aktbilaga 63) och VA Syd AB (aktbilaga 64) (Bilaga 1).

Som framgår av bemötandet yrkar Kraftringen en igångsättningstid om åtta år, räknat från det att mark- och miljödomstolens dom vunnit laga kraft. Vidare har bolaget justerat och kompletterat sitt förslag till villkor, delvis efter synpunkter från länsstyrelsen. Ett reviderat villkorsförslag bifogas (Bilaga 2).

Kraftringen Energi Aktiebolag
genom

Mats Björk

4307/4

Peter Ottosson
010-122 74 04
070-267 61 71
Peter.ottosson@kraftringen.se

Mark- och Miljödomstolen i
Växjö
Box 81
351 03 Växjö

VÄXJÖ TINGSRÄTT
4:3

INKOM: 2023-10-18
MÅLNR: M 1887-23
AKTIL: 67

Bilaga 1

Ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid Örtoftaverket i Eslöv kommun, mål nummer M 1887-23

Bemötande av yttrande

Innehållsförteckning

Länsstyrelsens inställning till ansökan	2
VA SYDs yttrande på ansökan.....	11
Amanda mfl	12
Anders och Ingrid Henriksson	18
Räddningstjänsten Syd	22

Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt har i underrättelse av 2023-09-21 berett Kraftringen Energi AB, nedan kallat Bolaget, tillfälle att bemöta inkomna yttranden.

Yttranden har inkommit från Räddningstjänsten Syd AB aktbilaga 59, Ingrid och Anders Henriksson aktbilaga 60, Amanda Persson m.fl. aktbilaga 62 Länsstyrelsen i Skåne län aktbilaga 63, samt VA SYD aktbilaga 64

Vidare har de följande meddelat att de ej kommer att yttra sig;
Havs och Vattenmyndigheten aktbilaga 57
Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap aktbilaga 58
Naturvårdsverket aktbilaga 61

Bolaget har nedan svarat på yttrandena, där frågeställningarna har återgivits med kursiv stil.

Länsstyrelsens inställning till ansökan

Länsstyrelsen tillstyrker bolagets ansökan och anser att villkor ska föreskrivas i enlighet med Länsstyrelsens förslag i tabellen nedan.

Generella synpunkter

Klassning av verksamheten

Länsstyrelsen anser att den planerade verksamheten utöver 90.200-i även bör klassas 40.50-i. Den första provningskoden gäller på grund av den mängd avfall som kommer att samförbrännas vid anläggningen och den andra koden gäller på grund av att den totalt installerade tillförda effekten kommer att överskrida 50 MW. Dessa koder gäller oberoende av varandra och båda bör därför anges för verksamheten. Denna tolkning av miljöprövningsförordningen avseende anläggningar som förbränner avfall företräds också av Naturvårdsverket.

Bolaget har i sin komplettering av ansökan förtydligat att den planerade verksamheten också omfattas av provningskod 90.406-i.

Svar:

Länsstyrelsen har gjort gällande att den ansökta verksamheten utöver provningskoden 90.200-i även bör klassas enligt provningskoden 40.50-i.

Provningskoden 90.200-i avser samförbränningsanläggningar enligt förordningen (2013:253) om förbränning av avfall, medan provningskoden 40.50-i avser andra förbränningsanläggningar, det vill säga förbränningsanläggningar där avfall inte används. En förbränningsanläggning är antingen en samförbränningsanläggning enligt 90.200-i eller en annan förbränningsanläggning enligt 40.50-i. Den kan inte vara både och. Se Mark- och miljööverdomstolens dom den 16 november 2006 i mål M 7766-05. Såväl nuvarande som planerad, utbyggd anläggning vid Örtofta utgör en samförbränningsanläggning enligt förordningen (2013:253) om förbränning av avfall. Den omfattas därmed av provningskoden 90.200-i och inte av provningskoden 40.50-i.

Igångsättningstid

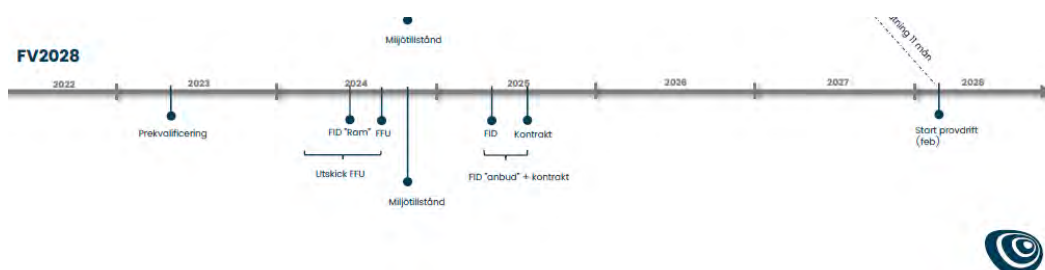
Länsstyrelsen anser att tidpunkt för när igångsättning av verksamheten senast ska ha skett behöver anges i domen om tillstånd. Bolaget har inte yrkat någon sådan tidpunkt men har angivit att bygg-/anläggningsskedet bedöms vara drygt två år med start 2024. Länsstyrelsen anser därför att fem år efter tillståndet har fått laga kraft är en rimlig tid för igångsättning av den utökade verksamheten.

Svar:

Bolaget räknar med att en lagakraftvunnen dom med tillstånd enligt ansökan bör kunna föreligga i slutet av 2024. Därefter avser bolaget att genomföra upphandlingen av den planerade anläggningen. Bolaget vill inte genomföra upphandlingen tidigare (som var tänkt i den ursprungliga tidsplanen), eftersom ett sådant förfarande skulle kunna leda till betydande kostnader avseende uppsägning av ingångna avtal. När upphandlingen är genomförd kommer den

planerade anläggningen att byggas med en byggtid om ca 2,5 år räknat från kontraktsdagen till provdrift av anläggningen.

Med en igångsättningstid om fem år räknat från det att tillståndsdomen vunnit laga kraft skulle den planerade anläggningen behöva tas i drift senast i slutet av 2029. Om emellertid upphandlingsbeslutet överklagas och ett överklagande resulterar i att upphandlingsprocessen måste göras om, skulle driftsättningen av den planerade anläggningen kunna försenas med 2-3 år. Av det skälet och eftersom bestämmelsen om förlängning av en igångsättningstid (24 kap. 2 § miljöbalken) ska tillämpas restriktivt, yrkar bolaget en igångsättningstid om åtta år räknat från det att tillståndsdomen vunnit laga kraft.

Oljeavskiljare

Det finns två oljeavskiljare vid anläggningen. Den ena är installerad vid lossningsplattan för ammoniak och HVO. Den andra är installerad vid avloppet från silon för flygaska.

Länsstyrelsen anser att lossningsplatser ska vara försedda med nederbördsskydd hellre än att oljeavskiljare ska behöva användas för återkommande hantering av nederbördsvatten som förorenats av de spill som kan uppkomma vid lossning. Bolaget anger att de kommer att överväga att bygga ett nederbördsskydd över lossningsplatsen. Länsstyrelsen ser positivt på en sådan skyddsåtgärd och anser att bolaget bör åta sig att genomföra detta.

Svar:

Bolaget vill förtydliga att det är vid lossningsplatser för den tillkommande verksamheten, som Bolaget kommer att uppföra nederbördsskydd.

Kostnaden för ett nederbördsskydd för lossningsplatsen vid den nya pannan har beräknats till 1,4 MSEK. Skulle ett sådant skydd uppföras kommer kostnaden för oljeavskiljare att utgå och den total extra kostnaden blir sannolikt runt 1 MSEK. Bolaget kan åta sig att utföra ett nederbördsskydd för lossningsplatsen för HVO för den tillkommande verksamheten.

För den befintliga lossningsplattan finns redan en fungerande oljeavskiljare, vilken enligt Bolaget ger ett helt tillräckligt skydd för föroreningar i nederbördsvatten. Att då installera i ett nederbördsskydd, vilket sannolikt blir

dyrare än vid byggnation av den nya pannan, är orimligt och ej god hushållning med kapital.

Enligt bolagets komplettering av handlingarna verkar det som att oljeavskiljaren vid flygaskilon inte har någon användningsfunktion i dagsläget. Länsstyrelsen anser därför att brunnen med oljeavskiljaren bör hållas stängd och att detta bör hanteras via bolagets egenkontroll.

Svar:

Oljeavskiljaren installerades då utrymmet för askutmatning var tänkt att användas som spolhall för fordon. Denna plan har ej genomförts då det inte var en god idé med tvätt av fordon i utrymme där flygaska lastas.

Oljeavskiljaren är placerad på en spillvattenledning, vilken går in till den interna processvattenreningen. Det finns ingen risk att eventuellt spill kan hamna i dagvattenledningen.

Bolaget instämmer att detta är en fråga som hanteras inom ramen för egenkontrollen och därmed ingen prövningsfråga.

Förslag till villkor

Länsstyrelsen anser att de villkor som föreslagits av bolaget i huvudsak kan godtas. Länsstyrelsen anser dock att följande ändringar och tillägg bör göras.

Villkor 2

Utöver de avfallsslag som definieras i tillståndets ram får som bränsle endast utnyttjas biobränslen och torv. Torven får utgöra högst 20 % av energiinnehållet som årsmedelvärde. Innan för anläggningen nya typer av biobränslen (ej avfall) tas i anspråk ska bolaget samråda med tillsynsmyndigheten.

Svar:

Bolaget accepterar länsstyrelsens förslag.

Villkor 3

Enligt bolagets förslag med tillägget:

Skulle för omgivningen besvärande damning, lukt, ljus eller andra olägenheter förekomma till följd av verksamheten vid anläggningen ska bolaget vidta åtgärder så att olägenheten upphör.

Svar:

Bolaget kan inte acceptera utformning av villkor 3 som innebär att bolaget ska vidta åtgärder som innebär att eventuella olägenheter upphör, eftersom det kan visa sig tekniskt omöjligt eller orimligt att vidta sådana åtgärder. Dessutom är det svårt att avgöra vad som utgör en olägenhet och när en olägenhet kan anses ha

upphört. Istället bör bolaget åläggas att vidta åtgärder så att olägenheten motverkas samt tillsynsmyndigheten bemyndigas att vid behov föreskriva villkor om lämpliga åtgärder, baserat på vad som är möjligt och rimligt. "Motverka" är för övrigt det begrepp som används i den bestämmelse som ligger till grund för villkoret, 2 kap. 3 § miljöbalken.

Villkor 4

Bolaget ska ha en dokumenterad plan för lagring av bränsle i syfte att minimera risken för självuppvärmning och självantändning, underlätta detektion och spridning av brand och möjliggöra en effektiv släckinsats. Vid väsentliga förändringar av lagringen ska planen revideras i samråd med tillsynsmyndigheten.

Räddningstjänsten ska ges möjlighet att lämna synpunkter på planen. Planen ska redovisas för tillsynsmyndigheten senast två månader innan förändringarna påbörjas.

Svar:

Bolaget accepterar länsstyrelsens förslag.

Villkor 6

Stofthalten i utgående rökgaser från den befintliga och den nya Samförbränningsanläggningen får som årsmedelvärde inte överstiga 5 mg/m³ norm. torr gas vid 6 % O₂.

Svar:

Bolaget accepterar länsstyrelsens förslag.

Villkor 7

Utsläpp av kväveoxider till luft får som årsmedelvärde inte överstiga 100 mg/m³ norm. Torr gas vid 6 % O₂ från den befintliga och den nya samförbränningsanläggningen, räknat som NO₂.

Svar:

Bolagets prövotidsutredning för befintlig anläggning visade på en bra NO_x rening, men det är inte alls säkert att den nya pannan får samma prestanda även om samma teknik skulle användas.

Den befintliga pannan är en cirkulerande fluidiserande bädd, vilket ger en lägre NO_x halt efter pannan, än vad en bubblande fluidteknik ger. För att inte redan i tillståndet låsa fast panntypen yrkar Bolaget på 140 mg/Nm³.

Villkor 11

Enligt bolagets förslag men med följande ändringar:

Buller från verksamheten ska begränsas så att ljudnivån vid bostäder inte överstiger följande värden:

nattetid kl. 22-07

40 dB(A) (ekvivalent)

50 dB(A) (momentan)

övrig tid 45 dB(A)

...

Svar:

Bolaget accepterar länsstyrelsens förslag, men med undantag för definitionen av "nattetid" som innebär att även kl 6-7 ska medräknas. Skälen härtill är följande.

De utökade verksamhet som bolaget sökt tillstånd till innebär bland annat ett utökat behov av bränslen och att en större mängd bränslen kommer att behöva transporteras och tas emot vid anläggningen. Från störningssynpunkt och inte minst olyckssynpunkt är det mer fördelaktigt om denna verksamhet även sker kl 6-7 då trafikbelastningen är mindre på de vägar som används och då bränsletransporterna inte behöver konkurrera med pendlingstrafiken. Att nattetiden upphör kl 6 stämmer dessutom väl med Naturvårdsverkets vägledning. Denna vägledning bygger på dokumenterade studier, och bolaget har inte sett några studier som skulle omkullkasta Naturvårdsverkets rekommendationer.

Villkor 14

Enligt bolagets förslag men med följande ändringar:

...

Flytande kemiska produkter och avfall som uppkommer i verksamheten ska dessutom förvaras på **tät** invallad yta. Invallningen för den enskilda lagringsytan ska rymma minst den största behållarens volym plus 10 procent av övriga behållares sammanlagda volym. Ytan ska vara utformad så att regnvatten inte kan ansamlas. Alternativt ska behållaren vara dubbelmantlad. **Villkoret omfattar inte förvaring av mindre mängder kemiska produkter i direkt anslutning till förbrukningsställe.**

Svar:

Bolaget accepterar länsstyrelsens förslag.

Villkor 15

Flyg- och bottenaska som uppkommer vid anläggningen ska uppsamlas och förvaras var för sig för att underlätta den miljömässigt bästa vidarebehandlingen. Förvaring, hantering och

transport ska ske i övertäckta, täta behållare. Aska ska, så långt det är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt, hålla en sådan kvalitet att näringsämnen kan återföras till **skogsmark och jordbruksmark** eller på annat sätt återvinnas. Bolaget ska verka för att återvinning kommer till stånd.

Svar:

Bolaget accepterar länsstyrelsens förslag.

Villkor 16

Enligt bolagets förslag men med följande ändringar:

...

*Kvicksilver **0,5** µg/l*

...

*Provtagning för analys av övriga parametrar ska göras **minst två gånger** per månad under den tid som utsläpp sker. Årsmedelvärdena ska baseras på representativa flödesproportionella dygnsprover.*

Svar:

Under 2022 var årsmedelvärdet 0,4 µg/l. Bolaget kan därför inte acceptera ett årsmedelvärde på en så låg nivå som 0,5 µg/l, men väl på nivån 0,7 µg/l.

Vad beträffar det sista stycket i villkor 16 föreslår bolaget följande utformning.

"Provtagning för analys av övriga parametrar ska göras två gånger per månad under den tid som utsläpp sker och anläggningen är i drift. Övriga månader tas prov minst en gång per månad. Årsmedelvärdena ska baseras på representativa flödesproportionella dygnsprover."

Villkor 17

Halten av ammoniumkväve i utgående vatten, som avleds till Kävlingeån, får som årsmedelvärde per kalenderår inte överstiga 3 mg/l i provtagningspunkten P2.

Halten får dessutom inte överstiga 20 mg/l som högsta tillåtna dygnsmedelvärde under perioden 15 maj – 15 september. Provtagning ska göras minst två gånger per månad utom under perioden 15 maj-15 september då provtagning för bestämning av dygnsmedelvärdet ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten, undantaget sådana månader då inget utflöde sker. Årsmedelvärdet ska baseras på representativa flödesproportionella prover.

Svar:

Bolaget föreslår följande utformning av villkor 17.

"Halten av ammoniumkväve i utgående vatten, som avleds till Kävlingeån, får som årsmedelvärde per kalenderår inte överstiga 3 mg/l i provtagningspunkten P2. "Provtagning för analys av ammoniumkväve ska göras två gånger per månad under den tid som utsläpp sker och anläggningen är i drift. Årsmedelvärdet ska baseras på representativa flödesproportionella prover."

Utöver detta får halten inte överstiga 20 mg/l som högsta tillåtna dygnsmedelvärde under perioden 15 maj – 15 september. Villkoret i denna del är uppfyllt om minst 80 % av dygnsvärdena uppfyller begränsningsvärdet. Provtagning för bestämning av dygnsmedelvärdet

ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten, undantaget sådana månader då inget utflöde sker.

Villkor 21

*Aktuellt kontrollprogram ska finnas med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Ett uppdaterat kontrollprogram ska vara upprättat **och kunna uppvisas för** tillsynsmyndigheten senast tre månader innan ÖKVV2 tas i drift.*

Svar:

Bolaget accepterar länsstyrelsens förslag.

Villkor 22

Senast 6 månader innan verksamheten i sin helhet eller i någon väsentlig del slutligt avvecklas ska en plan för avveckling upprättas och lämnas till tillsynsmyndigheten. Planen ska minst omfatta omhändertagande av lagrade kemiska produkter och avfall, inklusive farligt avfall, samt efterbehandling av de föroreningar som verksamheten kan ha gett upphov till.

Svar:

Bolaget accepterar länsstyrelsens förslag.

Lst 1

Vid mätningar av utsläpp från respektive panna ska utsläpp under torkeldning av murverk inte medräknas. Utsläpp under start/stopp ska medräknas om inget annat föreskrivits i villkor. Med start avses den del av startprocessen när lasten inte överstiger nominell minimilast för samtliga bränslen under minst 20 minuter i följd. Med stopp avses den del av stopprocessen när lasten underskrider nominell minimilast för samtliga bränslen under minst 20 minuter i följd.

Svar:

Vid mätningar av utsläpp från respektive panna ska utsläpp under torkeldning av murverk inte medräknas.

Utsläpp under start/stopp ska inte medräknas annat än vid beräkningen av årsmedelvärden.

Med start avses den del av startprocessen fram till dess att lasten har överstigit nominell minimilast för samtliga bränslen under minst 30 minuter i följd.

Med stopp avses den del av stopprocessen från det att lasten underskrider nominell minimilast för samtliga bränslen under minst 10 minuter i följd.

Lst 2

Dubbelmantlade ammoniaktankar ska vara försedda med nivåvakt som

larmar om ammoniaklösning läcker ut till yttermanteln. Tankarna ska vara placerade i invallningar som rymmer minst hela den lagrade volymen samt vara försedda med överfyllnadsskydd som vid hög nivå larmar och stänger påfyllningen från tankbil. Larmen ska gå till ständigt bemannad plats där personal kan larma räddningstjänsten vid behov.

Svar:

Bolaget kan inte acceptera ett villkor som innebär krav på invallning av dubbelmantlade tankar till fulla tankvolymen. För att minska pölens storlek räcker det med en sarg runt om ammoniaktanken. För att förhindra påkörning, som skulle kunna innebära att båda tankhöljerna skadas, kommer påkörningsskydd att installeras.

I praxis avseende villkor om sekundära skydd vid förvaring av flytande kemikalier har dubbelmantling angivits som ett fullgott alternativ till invallning. Länsstyrelsens förslag skulle därmed innebära en dubbelreglering. Förslaget är inte bara onödigt utan även olämpligt såtillvida att en hög invallning runt den dubbelmantlade tanken skulle försvåra tillgängligheten till tanken.

Vidare vill Bolaget framföra att konsekvensavstånden som Länsstyrelsen refererar till är beräknade under värsta tänkbara förhållanden, snarare än värsta troliga förhållanden, vilket innebär ett fullständigt utsläpp från båda ammoniakcisternerna samtidigt.

Ett fullständigt utsläpp som involverar båda cisternerna bedöms endast kunna orsakas av en kraftig påkörning, där respektive cisterns dubbelmantling ger vika. Ett påkörningsskydd bedöms därför utgöra en tillräcklig och fullständig riskreducerande åtgärd för detta scenario. Återstående scenarion, alltså läckage och slangbrott i samband med påfyllning, hanteras av dubbelmantlingen respektive en mindre invallning som hanterar slangbrottsmängden.

Länsstyrelsen menar att det inte är oskäligt att risken för omgivningen kopplad till utsläpp minskas ytterligare genom upprättandet av en fullständig invallning. Bolaget menar dock att invallningsåtgärden som efterfrågas är omotiverad eftersom:

- Risken för utsläpp av koncentrationer från ammoniaktankarna som ger långvariga eller irreversibla skador understiger en gång per 10 miljoner år med såväl konservativa antaganden som utan riskreducerande åtgärder. Den redan låga risknivån bedöms därför inte på ett kostnadseffektivt sätt minimeras ytterligare av invallning givet att invallning i form av exempelvis sockel, samt påkörningsskydd implementeras.

- En kollision som inträffar med sådan kraft att påkörningsskydd och båda cisterner havererar fullständigt, och leder till den konsekvens som Länsstyrelsen hänvisar till, bedöms inte heller förhindras av en invallning. Påkörningsförloppet som leder till att ammoniakcisternerna havererar, kräver också att invallningen rämnar och därmed kan inte invallningen uppfylla sin funktion.

Delegerade frågor

Länsstyrelsen anser att det är befogat att överlåta åt tillsynsmyndigheten att vid behov besluta om ytterligare villkor avseende:

- åtgärder för att förhindra olägenhet på grund av damning, lukt eller ljus.

Motivering: Enligt bolagets förslag till villkor 3 ska damning, lukt, ljus och andra olägenheter förebyggas. Länsstyrelsen anser att villkoret även ska fastställa att om olägenheter förekommer så ska bolaget vidta åtgärder så att olägenheten upphör. Tillsynsmyndigheten bör ges möjlighet att föreskriva de ytterligare villkor som kan behövas för att komma till rätta med eventuella olägenheter.

Svar:

Bolaget accepterar länsstyrelsens förslag under förutsättning att delegeringen avser villkor enligt villkor 3, det vill säga åtgärder som innebär att eventuella olägenheter "motverkas".

- åtgärder för hantering av släckvatten från brandbekämpning.

Motivering: Bolaget anger i kompletteringen av ansökan att man kan åta sig att i samråd med tillsynsmyndigheten utreda vilken riskreducerande åtgärd som är tillämplig för att förhindra att släckvatten rinner ut utanför hårdgjord yta. Länsstyrelsen anser att det är lämpligt att delegera till tillsynsmyndigheten att föreskriva de ytterligare villkor som kan behövas för hantering av släckvatten. I det fall bolaget motsätter sig en sådan delegation anser Länsstyrelsen att frågan om åtgärder för hantering av släckvatten bör utredas under en prövotid.

Svar:

Bolaget accepterar länsstyrelsens förslag.

- kontroll av verkningar från verksamheten med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod.

Motivering: Detaljer kring kontroll av verksamheten hanteras lämpligen inom verksamhetens kontrollprogram och bör därför delegeras till tillsynsmyndigheten.

Svar:

Bolaget accepterar länsstyrelsens förslag.

VA SYDs yttrande på ansökan

VA SYD har tagit del av Kraftringen Energi ABs (Bolagets) ansökan om tillstånd enligt Miljöbalken för Örtoftaverket.

I ansökningshandlingarna framgår att Bolaget inte har något utsläpp av dagvatten eller processavloppsvatten till VA SYDs ledningsnät utan enbart utsläpp av sanitärt spillvatten. Bolaget har därefter kompletterat med information om att det inte finns någon bräddfunktion till VA SYDs ledningsnät samt att eventuellt släckvatten kommer att rinna ner i brunnar som leder till Bolagets interna reningsanläggning alternativt dagvattendammar.

I och med ovanstående har VA SYD ingenting att erinra när det gäller Bolagets ansökan om tillstånd eller förslag till villkor.

Vad gäller förbrukning av dricksvatten så har Bolaget angett att denna kommer att öka vid ansökt verksamhet. Frågan om vattenhushållning har blivit allt mer aktuell de senaste åren och VA SYD förutsätter att Bolaget fortsätter sitt arbete med att minimera dricksvattenförbrukningen.

Svar:

För den tillkommande anläggningen planeras en extra bufferttank vilket möjliggör att i högre grad återföra vatten till systemet från uppstart och vid ångsotningar. Det kommer även finnas en vattenledning som förbinder de två anläggningarna vilket gör att då vatten finns i överskott (via rökgaskondensering) kan detta skickas över till den andra anläggningen och på så vis hålla nere behovet av dricksvatten.

Bolaget avser att fortsätta sitt arbete med att minimera dricksvattenförbrukningen.

Amanda Persson m.fl.

Nedan följer några punkter med oklarheter inom MKB:n inskickad till Växjö Tingsrätt med avseende på önskad utbyggnation av Örtoftaverket. För boende i närområdet är god luftkvalitet, låga bullernivåer och begränsade ljusföroreningar av stor vikt vilket också framkom i samråd med Örtofta byalag, se bifogat i MKB:n. Via detta yttrande önskas ett förtydligande på nedanstående punkter för att klargöra om åtgärder kommer att vidtas för att garantera att inte luftkvalitet, buller samt ljusföroreningar försämras.

Luftkvalitet

Bilaga C2 – Spridnings- och depositionsberäkningar Örtofta 2023-02-21

□ Enligt Luftkvalitetsförordningens (SFS2010:477) får man inte försämra luften där den redan är god och man måste ta hänsyn till de totala halterna i luft när man jämför med miljökvalitetsnormerna. I MKB:n framgår inte med tydlighet att/om man tagit hänsyn till områdets totala halter av luftföroreningar. Är ens Örtofta sockerbruks utsläpp samt deras eventuella utsläppsökning till 2028 medräknade i beräkningarna?

Det som anges för beräkningarna är summan av bakgrundshalterna vid i Hallahus (på landsbygd ca 26 km fågelvägen från värmeverket) samt utsläpp för panna 1 och 2. Är halterna vid bakgrundstationen vid Hallahus verkligen den mest relevanta bakgrundstationen och varför framgår det inte om det har tagits hänsyn till urbana bakgrundshalter från närliggande eller liknande tätorter, andra verksamheter i närområdet och omkringliggande trafikutsläpp vid beräkningarna? Halterna av NO₂ i Eslövs tätort, dokumenterat på Skåne luftvårdsförbunds hemsida, är 6-7 µg/m³ medan i MKB:n är det angett till 5 µg/m³ vid Hallahus. 1

Svar:

I Luftkvalitetsförordningen (SFS2010:477) anges förutsättningar för ett antal miljökvalitetsnormer avseende ett antal olika luftföroreningar. Några är juridiskt bindande och får därmed inte överskridas och en del är nivåer som ska eftersträvas (se kapitel 3.1 rapporten).

Några uppgifter om att "man inte får försämra luften där den redan är god" finns inte definierat i luftkvalitetsförordningen (uttrycket kan komma från åtgärder/ambitioner i åtgärdsprogram där det är konstaterat att miljökvalitetsnormerna överskrids).

I beslut om tillstånd för sockerbruket (2013-06-20, 551-16464-2012) meddelat av Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Skåne län anges att en miljökonsekvensbeskrivning är godkänd som bland annat innehåller resultat från spridningsberäkningar av luftföroreningar. Länsstyrelsen anger i beslutet att tillskottet av kväveoxider och stoft är marginella vid jämförelse mot bakgrundshalterna i närområdet. Inga överskridande av miljökvalitetsnormer bedöms förekomma. Länsstyrelsen bedömer att den ansökta produktionens luftutsläpp inte medför någon påverkan av betydelse i omgivningen.

Socketbrukets utsläpp bedöms således inte påverka bakgrundshalterna i området kring Örtoftaverket nämnvärt

Det är bakgrundshalterna i området kring den aktuella verksamheten i Örtofta som är relevanta att använda och inte bakgrundshalterna i Eslöv, men även om bedömningen skulle utgå från uppmätta halter i Eslöv (sannolikt högre halter jämfört med Örtofta) bedöms normerna underskridas med marginal.

Även med antagande att bakgrundshalterna skulle ligga så högt som på en fördubblad nivå jämfört med den använda så skulle miljö kvalitetsnormerna ändå innehållas med marginal. Att beräkna konsekvensen av andra individuella verksamheters eventuella utsläppsökningar är inte medtagen i rapporten.

Det framgår inte hur utsläpp från omkringliggande vägnät samt beräknad ökad tung trafik till och från värmeverket, bilaga C5 – Trafikutredning, tagits hänsyn till i modellberäkningarna för luftkvalitet.

Svar:

Omkringliggande vägnät och trafikintensitet är i dagsläget lågt, max 4 000 fordon per dygn (enligt trafikutredningen). En ökning av tunga transporter med mindre än 60 fordon per dygn bedöms ge ett försumbart tillskott när det gäller luftföroreningshalterna av NO₂ och PM10.

Ett beräkningsexempel: Utsläppen från en väg med ca 5 000 fordon per dygn och en tung fordonsandel på ca 20 % ger enligt Simair-beräkning för Eslöv tätort (voss.smhi.se) ett bidrag till luftföroreningshalterna i omgivningen som är lågt och underskrider utvärderingströsklarna för både kvävedioxid och partiklar som PM10. Det finns inget behov av en fördjupad kartläggning av NO₂ och PM10 halterna, enligt vad SMHI rekommenderar. Det kan poängteras att dessa beräkningar avser ett gaturum där högre halter är att förvänta jämfört med en öppen väg där byggnader vid väg saknas.

Varför har man, avseende partiklar, bara räknat på PM2,5 (finns enbart en MKN för årsmedelvärde) och inte på PM10 (där det finns även krav för dygnsmedelvärde)?

Även om de mindre partiklarna antas ha större hälsopåverkan är det dygnsmedelvärdena av PM10 som man generellt har svårast att klara miljö kvalitetsnormerna för i Sverige. PM10-halterna är som högst i södra Sverige, både på grund av lokala verksamheter men även högre bakgrunds nivåer/intransport från andra länder.

Svar:

Utsläpp av partiklar från de aktuella pannorna består till den största delen av partikelfraktionerna PM2,5. Vid en god normal förbränning är partiklarna mindre än PM10. De beräknade halterna av PM2,5 kan jämföras mot normerna för PM10 eftersom PM2,5 ingår i PM10 fraktionen.

En sådan jämförelse visar att normen för PM10 underskrids med marginal. Bidraget är maximalt ca 0,05 µg/m³ och bakgrundshalten kan bedömas till ca 12 µg/m³ (ca 6 µg/m³ för PM2,5). Summan, 12 µg/m³ kan jämföras mot årsmedelvärdet för PM10 i MKN som ligger på 40 µg/m³.

Dygnsmedelvärdet som 99-percentil för PM2,5 (miljökvalitetsmål) är 0,5 µg/m³, ett värde som är att betrakta som mycket lågt, trots att det utgör ett maxdygnsvärde. Dygnsmedelvärdet för PM10 som 90-percentil ligger på 50 µg/m³. Bakgrundshalten bedöms ligga på ca 15 µg/m³ som 90 percentil för dygnsmedelvärde i Örtofta. Dygnsmedelvärdet för PM10 underskrids således med marginal, även med beaktande av bidraget från Örtoftaverket och med utgångspunkt från att samtliga partiklar i utsläppet från denna anläggning utgör PM10.

Vi saknar jämförelse med nya föreslagna EU-direktiv som inom 2 år sannolikt kommer behöva implementeras i svensk lagstiftning. Detta direktiv förväntas skärpa gränsvärdena (miljökvalitetsnormerna) för halterna av luftföroreningar rejält och bygger på WHO:s skärpta riktvärden från 2012.

Svar:

Beslut om nya EU-direktiv kommer tidigast till sommaren nästa år. Att de kommer att bygga på WHO:s senaste värden är sannolikt. Dock är det inte klarlagt vilka nivåer (mål- och kravvärden) samt vilken tidplan för när värdena ska vara uppfyllda (ev 2030 för vissa parametrar?) som ska gälla. De skärpta riktvärden som är redovisade av WHO kommer sannolikt att för de flesta föroreningar ligga i paritet med våra miljökvalitetsmål vilka framgår och bedöms i lufttrapporten (se kapitel 3.2).

I MKB:n anges att meteorologin som ligger till grund för spridningsberäkningarna baseras på ett medelvärde för åren 2014-2016 samtidigt som halterna vid Hallahus är från 2021. Varför har inte senare år använts även avseende meteorologi, dvs i närmare anslutning till verksamhetsåret?

Vidare undrar vi hur man garanterar att medelvärdet för 2014-2016 motsvarar ett meteorologiskt normalt år, vilket ju är av vikt då meteorologin har stor inverkan på bildandet lufthalter.

Svar:

När det gäller användningen av meteorologiska data är det minsta antalet år som kan användas ett år. För att minska risken att använda ett år som inte är normalt (typ 2010) bör dock flera års data användas vilket är gjort i den redovisade lufttrapporten. Här används 3 års timbaserade data särskilt framtagna för deposition- och spridningsberäkningar. Att använda meteorologiska data för ett annat år eller en annan period skulle inte förändra de redovisade resultaten nämnvärt.

Sammanfattningsvis är bedömningen att de meteorologiska data som används ger rätt underlag för bedömning av MKN, miljökvalitetsmålen och depositions mängderna. MKN och miljökvalitetsmålen underskrids med marginal, och minimum är som tidigare nämnt ett års timbaserade data. (exempelvis använder SMHI ett års meteorologiska data i sitt spridningsprogram Simair)

□ *Utsläpp och spridningsberäkningar är utförda per kalenderår medan det rapporteras att verksamheten är mest frekvent under höst, vinter och vår. Det framgår inte hur detta har tagits hänsyn till i modellberäkningarna. Halterna av luftföroreningar påverkas av meteorologiska faktorer och halterna för vissa ämnen, framförallt NO₂ och SO₂, är generellt högre på vintern på grund av sämre omblandningsförhållanden.*

Svar:

Beräkningarna är konservativt utförda med drift för pannorna under fullast med maximala utsläppsvärden/tillståndsvärden och föreslagna maximala villkorsvärden under höst, vinter och vår (se kapitel 7) och begränsad verksamhet under juli/augusti. När det gäller omblandningsförhållanden, markinversioner etc så tar modellen hänsyn till detta.

□ *Vi saknar även en beskrivning av påverkan på luftkvalitet hos närliggande förskola -Sockertoppen belägen inne i Örtofta by.*

Svar:

Under samtliga väderförhållanden ligger föroreningshalterna väsentligt under miljökvalitetsnormernas och miljökvalitetsmålen värden, även vid Folkets hus där förskolan är belägen, se spridningskartorna.

Buller

Bilaga C4 – externt industribuller Örtoftaverket_inkl bilagor_230404

□ *I bilaga C4 – externt industribuller Örtoftaverket anges att det tagits hänsyn till framtida lossning från järnväg och föreslagna åtgärder för att minska bullernivån från denna aktivitet.*

Tar analysen av bullernivåerna upp tågtrafiken till och från värmeverket eller kommer detta tas upp i separat MKB i anslutning till samråd runt utbyggnaden av järnvägen enligt lag om byggande av järnväg?

Svar:

Trafikbuller, inklusive buller från kommande tågtrafik har i ansökan redovisats som effekter av följdverksamhet. En mer ingående redovisning kommer att lämnas i samband med utbyggnaden av järnvägen som kommer att hanteras i annan ordning.

Ljusföroreningar

Utredning ingår ej i MKB:n

I resolution P9_TA(2021)0277, som även beaktar många andra EU-strategier och direktiv, samt en rad rapporter och publikationer angående biologisk mångfald, benämns ljusföroreningar under paragraf AT som:

”Ljusföroreningar förändrar de naturliga nattljusnivåerna för människor, djur och växter, och påverkar därmed den biologiska mångfalden negativt, bland annat genom att rubba balansen för djurs migrerande, nattliga och reproduktiva aktivitet, vilket också leder till förlust av insekter och pollinatörer, som med dödlig effekt dras till artificiellt ljus.”

□ Det framgår inte i MKB:n eller bifogade bilagor att risk med ökade ljusföroreningar utretts i samband med ansökan om utbyggnad. Då det finns fladdermöss i närliggande område samt innebär en landskapsstörning anser vi att detta bör tas upp i MKB:n, förslagsvis avseende hur Krafringens arbete planeras i linje med EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 – Ge naturen större plats i våra liv (COM(2020)0380).

EU:s strategi för biologisk mångfald 2030 är en del av den gröna given.

Svar:

Enligt Johan Eklöf i rapporten ”Fladdermöss och belysning, påverkan på Östergötlands fladdermusarter” reagerar fladdermusarter olika på ljus. Små, snabba arter, som dvärgpipistrell och trollpipistrell, kan flyga nära ljuskällor. Större arter (som större brunfladdermus och gråskimlig fladdermus) som jagar i fria luften flyger högt och över stora, ibland ljuspåverkade områden. I motsats till dessa står myotisarterna (så som vattenfladdermus och taigafladdermus) och brunlångöra, som flyger relativt långsamt och jagar nära växtlighet. De närmar sig sällan eller aldrig ljus. Några av de mest ljuskänsliga fladdermössen är de som har specialiserat sig på att jaga över vatten, som damm- och vattenfladdermöss. Vattendrag är också viktiga för insektsproduktion och fungerar som förflyttningsstråk för många fladdermusarter.

Enligt en sökning i artportalen efter fladdermusfynd i närheten av Örtoftaverket under perioden 2000-2023 har fladdermusfynd gjorts vid Örtofta slott, som ligger ca 600 meter sydväst om Örtoftaverket och vid Ellinge slott som ligger ca 3 km nordöst om Örtoftaverket. Slottsmiljöer är ofta bra fladdermuslokaler som kan erbjuda både födosökmiljöer och möjligheter till övervintringsplatser och kolonier. Detta eftersom det oftast finns äldre byggnader med tillhörande parker med äldre lövträd i slottmiljöer. Både Örtofta slott och Ellinge slott ligger dessutom intill Bråån vilket innebär att det också finns öppet vatten vilket gynnar fladdermöss. De arter som påträffats vid Örtofta slott är nordfladdermus, taigafladdermus, vattenfladdermus, större brunfladdermus, trollpipistrell, dvärgpipistrell och gråskimlig fladdermus. Vid Ellinge slott har samma arter samt mustaschfladdermus och brunlångöra påträffats. Samtliga fynd gjordes 2015.

Miljön runt Örtoftaverket består främst av åkermark med stora öppna ytor och inga vattendrag eller vattenytor förutom Örtoftaverkets dagvattendamm.

Byggnaderna vid Örtoftaverket består av moderna industribyggnader. Förutsättningarna för fladdermöss att födosöka och hitta koloni- och övervintringsplatser i miljön runt Örtoftaverket är betydligt sämre än vid Örtofta slott och Ellinge slott. Färre fladdermusarter samt en lägre fladdermusaktivitet kan därför förväntas vid Örtoftaverket.

På verksamhetsområdet finns flera olika typer av ljuskällor. Vid befintlig verksamhet är belysningen på bränslegården tänd när arbete med lossning och hantering av bränsle pågår. Normalt är belysningen släckt mellan 22:00 och 06:00. Vid den planerade verksamheten kommer belysningen vara tänd vid samma tidpunkter och tillfällen. Fladdermöss är aktiva från solnedgång till soluppgång från våren fram till hösten. De är liksom insekter som mest aktiva ett par timmar efter solnedgången. Under sommartid innebär detta att belysningen på verksamhetsområdet kommer att vara släckt under de timmar som fladdermössen är som mest aktiva. Dessutom kommer KEAB se över belysningen i samband med projektering av den nya pannbyggnaden för att identifiera möjliga förbättringar och minska eventuell risk att störa omgivningen. Med vidtagna skyddsåtgärder bedöms inte närboende eller närliggande naturområden att exponeras för bländande ljus.

Avslutningsvis vill vi se att det presenteras hur uppföljning kommer att ske avseende presenterade utredningar.

Svar:

Emissionerna från den ansökta verksamheten kommer att följas upp genom kontroll enligt kommande kontrollprogram och periodiska besiktningar som utförs av tredje part.

Emissioner redovisas dessutom årligen i Svenska Miljö Portalen och hos Skånska Luftvårdsförbundet.

Anders och Ingrid Henriksson

Synpunkter med anledning av ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen gällande ÖKVV1 samt ÖKVV2. Domstolens målnummer: M 1887-23

Synpunkter:

1. Vi ställer oss starkt kritiska till att alla mätvärden av utsläpp anges i årsmedelvärden då Kraftvärmeverket inte är i drift under sommarmånaderna varpå inga/obefintliga utsläpp sker då. Risk föreligger därmed att utsläpp av farliga ämnen övriga året sker i sådan mängd att de är långt över gränsvärdena vilket kan medföra skada på människors och djurs hälsa på land och i vattendrag. Vi kräver en grundlig redovisning, konsekvensbeskrivning och utredning av detta.

Svar:

Beräkningarna är utförda för jämförelse mot miljökvalitetsnormerna och miljökvalitetsmålen vilka är baserade på årsmedelvärden, dygnsmedelvärden och timmedelvärden (SO₂ o NO₂).

Beräkningarna är konservativt (sannolikt överskattade) utförda med fullast med maximala utsläppsvärden enligt tillstånd och föreslagna maximala villkorsvärden under höst, vinter och vår (se kapitel 7) och begränsad verksamhet under juli/augusti (med drift > 6 000 timmar per år).

Utöver de årsmedelvärden som föreskrivs som villkor för tillståndet finns det i förordning 2013:253 emissionskrav på månad, dygn och timme.

2. Utsläpp av farliga ämnen som bland annat svaveldioxid och kväveoxider kommer ske. En fördjupad utredning där konsekvenserna belyses av påverkan och hälsorisker för människor och djur krävs. Utredningen behöver också belysa var utsläppen beräknas falla ned och i vilken radie och mängd. Mätpunkter av utsläppen behöver redovisas. Den sammanlagda utsläppsmängden av olika farliga ämnen från ÖKVV1 och ÖKVV2 behöver utredas och redovisas. Ett plus ett blir ju inte alltid två.

Svar:

Resultaten från spridningsberäkningarna visar att samtliga värden underskrider miljökvalitetsnormerna, miljökvalitetsmålen och övriga riktvärden, US-EPA (NH₃). Det kan poängteras att miljökvalitetsmålen riktvärden, lågrisknivåer anses (Miljökvalitetsmålet Frisk Luft) ge ett gott skydd mot känsliga grupper i samhället (se kapitel 3.2). Depositionsmängder finns redovisade i rapporten kapitel 8.5, där det går att utläsa mängd per ytenhet och år för hela beräkningsområdet. Positioner för utsläppen/skorstenar och utsläppsmängder är tydligt redovisade i rapporten se sid 15 respektive sid 16.

Utsläpp till luft regleras och mäts i verksamhetens utsläppspunkt. I detta fall i skorsten.

3. Belysning under anläggningstiden: Vi kräver redovisning av vilka åtgärder som kommer vidtagas samt framtagande av riktlinjer för att minimera störningarna för närboende. Åtgärderna ska planeras tillsammans med närboende. Konsekvenserna bedöms av er som Kraftvärmeverk som små men ska bedömas av närboende och åtgärdas efter deras önskemål. Ingen störande belysning ska ske mellan kl 22 och 06.

Svar:

Belysning på etableringsytan kommer att i största möjliga mån att riktas söderut. Området kommer att omgärdas av vallar, av de matjordsmassor som schaktas undan för etableringens hårdgörning. Dessa placeras i väster och i norr.

Belysningen måste uppfylla de arbetsmiljökrav som gäller avseende arbetsbelysning. Viss belysning under nattetid för att rondering skall kunna ske säkert kommer att vara nödvändig.

Normal arbetstid är mellan 07:00 och 18:00. Arbete under kvällar, nätter och helger kommer att förekomma av olika anledningar. Exempelvis görs oftast röntgen av svetsarbete utanför ordinarie arbetstid, för att undvika att behöva utrymma arbetsplatsen vid dessa tillfällen.

4. Belysning inne i byggnad nattetid anges vara 100 lux vilket bedömdes av er i förra ansökan som att knappast kunna upptäckas en bit ifrån anläggningen. Vi bor ca 1000 meter från anläggningen ändå är belysningen mycket genomträngande. Antingen efterlevs inte angivna kriterier eller så är 100 lux för starkt.

Svar:

Belysningen inne i anläggningen behöver vara på nattetid av säkerhetsskäl för personalen. Rörelsedetektering och timer medför en risk att belysningen släcks när det finns personal i utrymmena. Detta gäller vattenreningsbyggnaden, pannhallen, turbinhallen och trapphuset till pannan.

Trapphuset till kontoret är utrustat med rörelsedetektorer vilka tänder upp belysningen från utrymningsbelysning till erforderlig belysning då personal passerar.

Bolaget ser över vilka åtgärder som kan genomföras för att dämpa belysning utåt nattetid.

5. Belysning på gårdsplanen ska vara avbländande lampor och riktade nedåt inåt. Detta efterlevs inte idag.

Svar:

Bränslegården kommer att vid behov (beroende på årstid) vara belyst under den tid då bränslemottagning kan ske, dvs. vardagar mellan kl 06.00 och 22.00 och lördagar mellan kl 08.00 och 15.00.

Strålkastarna är idag riktade nedåt, parallellt med markplan. Då de sitter på höga master kan man snett nerifrån se ljuskällorna och det kan upplevas bländande. Bolaget anser att om man riktar alla ljuskällor inåt kommer de att på motsatt sida uppfattas som bländande.

Bolaget kommer att se över belysningen på gården. Några åtgärder kan vara att sänka armaturernas placering på belysningsmasterna, ersätta vissa av dem med nyare belysning typ LED med annan skärmning.

Bolaget anser att det inte finns något krav på att belysning skall vara avbländande, men belysning skall inte upplevas vara störande.

6. Buller och oljud förekommer redan nu frekvent. Ljud ifrån turbinen idag är emellanåt oerhört högt och sker inte enbart vid uppstart. Med fler turbiner så kommer oljudet sannolikt ske oftare och vid olika tillfällen. Därutöver tillkommer buller ifrån fläktar mm. Utredning och åtgärder måste ske/vidtagas.

Svar:

Bolaget har krav i sitt tillstånd att mäta buller vartannat år eller när någon ändring sker. Hittills har inga bullernivåer överskridits. Gällande bullervillkor och det bullervillkor bolaget föreslagit för sökt, nytt tillstånd är desamma eller strängare än Naturvårdsverkets riktlinjer för industribuller.

Bullerutredning med både befintlig och tillkommande verksamhet finns bilagt till ansökan. I denna konstateras att för innehålla bullervillkor med två anläggningar behöver dels den nya anläggningen ge ifrån sig lägre buller och dels behöver bullerdämpande åtgärder göras på den befintliga anläggningen.

Bolaget tror att det sannolikt är den mobila fliskrossen som stör. Ett par gånger per månad tas en mobil fliskross in för att krossa om överstort bränsle, samt flisa helstock. Bullerberäkningar har gjorts och uppföljande ljudmätningar görs.

Bolaget undersöker marknaden och försöker få tag på mobila krossar med så lågt ljud som möjligt.

7. Vid en eventuell järnvägsdragning så kräver vi bullerdämpning i form av bullerplank hela sträckan där rangeringen ska ske.

Svar:

Bolaget anser att kostnaden för att bygga 700 meter och 3-4 meter högt bullerplank för kanske tre tåg i veckan är orimligt. Detta utan att gjort en kostnads kalkyl. Utöver kostnaden blir det en påverkan på landskapsbilden, samt ett hinder och eventuell fara för djurlivet längs spåret. Vad Bolaget erfar brukar Trafikverket göra dylika åtgärder vid större om- och tillbyggnader, men då är avstånden till fastigheter 50 till 150 meter.

En mer ingående redovisning kommer att lämnas i samband med utbyggnaden av järnvägen som kommer att hanteras i annan ordning.

8. Gällande eventuell framtida mellanlagringsplats av bränsle som ej är preciserad var den ska placeras så kräver vi en utredning och redovisning av var den ska placeras och konsekvenser av denna innan tillstånd till ÖKVV1 Och ÖKKV2 ges.

Svar:

Med utökad verksamhet kommer det att finnas bränsle på bränslegården för 20 dygns drift av båda pannorna. Dock kommer de ytor som finns tillgängliga för lagring att minska med den areal som den nya pannan tar i anspråk. Detta bedöms vara tillräckligt för att kunna planera bränsletransporterna. I den mån ytorna inte räcker till kommer bränslet att mellanlagras i externa, godkända anläggningar.

Bolaget har inte för avsikt att uppföra externa lagringsytor i egen regi utan om det blir aktuellt i så fall hyra in sig på bränsleterminaler.

Då Bolaget inte kommer att uppföra externa bränslelager i egen regi, motsätter sig Bolaget att tillstånd för befintlig och utökad verksamhet skall vara villkorat av utredning kring just detta. Ansökan avser verksamhet på fastigheten Örtofta 21:15.

Räddningstjänsten Syd

Yttrande angående ansökan om tillstånd enligt 9 kap. Miljöbalken, Örtoftaverket, Örtofta 21:15, Eslöv

Sammanfattning

Kraftringen Energi AB ansökt om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till fortsatt och utökad verksamhet vid Örtoftaverket på fastigheten Örtofta 21:15, Eslövs kommun. Räddningstjänsten Syd har i föregående remissvar, Dnr. 2022-001829, daterat 2023-05-17 framfört synpunkter, vilka har besvarats i de uppdaterade handlingarna.

Synpunkter

Räddningstjänsten Syd har inga ytterligare synpunkter i ärendet. Underlaget har upprättats av brandingenjör Angelica Anbring. I den slutliga handläggningen har brandingenjör August Sandgren medverkat.

Svar:

Bolaget noterar att Räddningstjänsten Syd fått framförda synpunkter besvarade i kompletteringen.

Kraftringen Energi AB

Bilaga 2

VÄXJÖ TINGSRÄTT
4:3

INKOM: 2023-10-18
MÅLNR: M 1887-23
AKTBIL: 68

Förslag till villkor

Slutliga villkor

1. Verksamheten – inbegripet åtgärder för att minska utsläppen till vatten och luft samt andra störningar från verksamheten – ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget uppgivit eller åtagit sig i målet, om inte annat framgår av denna dom.
2. *Utöver de avfallsslag som definieras i tillståndets ram får som bränsle endast utnyttjas biobränslen och torv. Torven får utgöra högst 20 % av energinnehållet som årsmedelvärde. Innan för anläggningen nya typer av biobränslen (ej avfall) tas i anspråk ska bolaget samråda med tillsynsmyndigheten.*
3. Mottagning och hantering av bränslen ska ske på sådant sätt att damning, lukt, ljus och andra olägenheter förebyggs. Högst 450 000 stälpta kubikmeter flisat bränsle, motsvarande 200 000 fastkubikmeter bränsle, får – utöver torv och oflisade bränslen - samtidigt lagras. *Skulle för omgivningen besvärande damning, lukt, ljus eller andra olägenheter förekomma till följd av verksamheten vid anläggningen ska bolaget vidta åtgärder så att olägenheten motverkas.*
4. Bolaget ska ha en dokumenterad plan för lagring av bränsle i syfte att minimera risken för självuppvärmning och självantändning, underlätta detektion och spridning av brand och möjliggöra en effektiv släckinsats. Vid väsentliga förändringar av lagringen ska planen revideras i samråd med tillsynsmyndigheten. *Räddningstjänsten ska ges möjlighet att lämna synpunkter på planen. Planen ska redovisas för tillsynsmyndigheten senast två månader innan förändringarna påbörjas.*

5. Vid förbränning av andra bränslen än returflis; enbart eller i mix med returflis, ska för vardera samförbränningsanläggningen följande processgränsvärden gälla vid fastställande av utsläppsgränsvärden till luft i enlighet med 71-79 §§ förordningen (2013:253) om förbränning av avfall.

Parameter	Dygnsmedelvärde; mg/m ³ norm. torr gas vid 6 % O ₂
Kolmonoxid, CO	250 (97 % av driftdygnet under året)
Kolväten, TOC	15
Klorväte, HCl	15
Fluorväte, HF	1,5

6. Stofthalten i utgående rökgaser från den befintliga och den nya samförbränningsanläggningen får som årsmedelvärde inte överstiga 5 mg/m³ norm. torr gas vid 6 % O₂.
7. Utsläpp av kväveoxider till luft får som årsmedelvärde inte överstiga 100 mg/m³ norm. torr gas vid 6 % O₂ från den befintliga samförbränningsanläggningen och inte heller 140 mg/m³ norm. torr gas vid 6 % O₂ från den nya, i båda fallen räknat som NO₂.
8. Utsläpp av ammoniak till luft från vardera samförbränningsanläggningen får som årsmedelvärde inte överstiga 5 mg NH₃/m³ norm. torr gas vid 6 % O₂.
9. Utsläpp av svaveldioxid till luft får som årsmedelvärde inte överstiga 60 mg/m³ norm. torr gas vid 6 % O₂ från den befintliga samförbränningsanläggningen och inte heller 50 mg/m³ norm. torr gas vid 6 % O₂ från den nya.
10. Skulle tekniskt oundvikliga driftstopp, driftstörningar eller fel i mätutrustning i någon av samförbränningsanläggningarna inträffa som för med sig att

utsläppsvärdena till luft och vatten överskrids, får förbränning av returträ i respektive samförbränningsanläggning under inga förhållanden fortsätta under längre tid än fyra timmar i följd. Den sammanlagda drifttiden i respektive samförbränningsanläggning under sådana förhållanden får inte heller överstiga 60 timmar per år. Om någon av ovan beskrivna haverisituationer eller haveri av reningsutrustning för vatten inträffar vid eldning av icke avfallsklassade bränslen, ska driften av respektive samförbränningsanläggning begränsas eller upphöra, om inte normal drift kan återupptas inom 24 timmar. Totalt får inte tiden för sådan onormal drift av respektive samförbränningsanläggning under en tolv månadersperiod överskrida 120 timmar. Tillsynsmyndigheten får medge undantag från nämnda 24- och 120 timmarsgränser, om det föreligger ett tvingande behov av att upprätthålla energiförsörjningen.

11. Buller från verksamheten ska begränsas så att ljudnivån vid bostäder inte överstiger följande värden:

	ekvivalent	momentan
nattetid kl. 22-06	40 dB(A)	50 dB(A)
övrig tid	45 dB(A)	-

De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras genom närfältsmätningar och beräkningar för ovan angivna tidsperioder. I det fall olika drifttillstånd förekommer ska den ekvivalenta ljudnivån bestämmas för varje sådant tillstånd. Kontroll ska ske så snart det har skett förändringar i verksamheten som beräknas medföra att den totala bullerimmissionen ökar med mer än 1 dB (A), dock minst i samband med varje periodisk undersökning eller då tillsynsmyndigheten begär det.

12. Vägtransporter med bränsle till och från verksamheten får endast ske helgfri måndag-fredag mellan kl. 06.00 -22.00 och lördag kl. 08.00-15.00.

13. Fast installerade cisterner med en volym överstigande 1 m³ innehållande flytande kemiska produkter ska vara försedda med överfyllnadsskydd och läckagelarm.
14. Kemiska produkter och avfall – inklusive aska - som uppkommer i verksamheten, ska förvaras väl uppmärkt och i övrigt hanteras så att damning undviks samt så att spill eller läckage inte kan nå avloppsledningar eller omgivningen. Förvaringsplatsen ska vara hårdgjord och - för ämnen i fast form - nederbördsskyddad samt vid behov vara försedd med påkörningsskydd. Förvaring ska ske så att det inte föreligger någon risk att sinsemellan reaktiva föreningar kan komma samman. Kemiska produkter och farligt avfall som innehåller flyktiga organiska föreningar ska förvaras i väl tillslutna behållare så att avdunstningen minimeras. Flytande kemiska produkter och avfall som uppkommer i verksamheten ska dessutom förvaras på *tät* invallad yta. Invallningen för den enskilda lagringsytan ska rymma minst den största behållarens volym plus 10 procent av övriga behållares sammanlagda volym. Ytan ska vara utformad så att regnvatten inte kan ansamlas. Alternativt ska behållaren vara dubbelmantlad.
15. *Flyg- och bottenaska som uppkommer vid anläggningen ska uppsamlas och förvaras var för sig för att underlätta den miljömässigt bästa vidarebehandlingen. Förvaring, hantering och transport ska ske i övertäckta, täta behållare. Aska ska, så långt det är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt, hålla en sådan kvalitet att näringsämnen kan återföras till skog- och jordbruksmark eller på annat sätt återvinnas. Bolaget ska verka för att återvinning kommer till stånd.*
16. Föroreningshalter i det samlade utgående vattnet från Örtoftaverket, som avleds till Kävlingeån, får som årsmedelvärden per kalenderår inte överstiga nedanstående begränsningsvärden i provtagningspunkt P2.

Arsenik	2,6 µg/l
Bly	1,4 µg/l
Kadmium	0,1 µg/l
Koppar	3,6 µg/l
Krom	3,0 µg/l
Kvicksilver	0,7 µg/l
Nickel	3,9 µg/l
Tallium	0,3 µg/l
Zink	50 µg/l
Suspenderade ämnen	10 mg/l
Totalkväve	6 mg/l
Totalfosfor	0,1 mg/l
Fenol	0,1 mg/l

Det samlade vattnet ska ha ett pH inom intervallet 6,5 - 9,0 som timmedelvärde under 99 % av den tid då utsläpp sker till Kävlingeån. pH-värdet ska kontrolleras genom kontinuerlig mätning. *Provtagning för analys av övriga parametrar ska göras minst två gånger per månad under den tid som utsläpp sker och anläggningen är i drift. Övriga månader tas prov minst en gång per månad. Årsmedelvärdena ska baseras på representativa flödesproportionella dygnsprover.*

17. Halten av ammoniumkväve i utgående vatten, som avleds till Kävlingeån, får som årsmedelvärde per kalenderår inte överstiga 3 mg/l i provtagningspunkten P2. *Provtagning för analys av ammoniumkväve ska göras två gånger per månad under den tid som utsläpp sker och anläggningen är i drift. Årsmedelvärdet ska baseras på representativa flödesproportionella prover.*

Utöver detta får halten inte överstiga 20 mg/l som högsta tillåtna dygnsmedelvärde under perioden 15 maj – 15 september. Villkoret i denna del är uppfyllt om minst 80 % av dygnsvärdena uppfyller begränsningsvärdet. Provtagning för bestämning av dygnsmedelvärden ska ske i samråd med

tillsynsmyndigheten, undantaget sådana månader då inget utflöde sker.

- ,
18. Temperaturen i utgående vatten får inte överstiga +40°C i provtagningspunkten P2 och ska kontrolleras genom kontinuerlig mätning.
  19. Avloppsvatten från de anläggningsdelar som kan ge upphov till oljeförorening ska passera oljeavskiljare, dimensionerad enligt Svensk Standard eller motsvarande norm.
  20. I händelse av brand ska utgående vattenflöde till recipient stängas av så att eventuellt släckvatten kan tas omhand.
  21. Aktuellt kontrollprogram ska finnas med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. *Ett uppdaterat kontrollprogram ska vara upprättat och kunna uppvisas för tillsynsmyndigheten senast tre månader innan ÖKVV2 tas i drift.*
  22. *Senast 6 månader innan verksamheten i sin helhet eller i någon väsentlig del slutligt avvecklas ska en plan för avveckling upprättas och lämnas till tillsynsmyndigheten. Planen ska minst omfatta omhändertagande av lagrade kemiska produkter och avfall, inklusive farligt avfall, samt efterbehandling av de föroreningar som verksamheten kan ha gett upphov till.*
  23. *Vid mätningar av utsläpp från respektive panna ska utsläpp under torkeldning av murverk inte medräknas. Utsläpp under start/stopp ska inte medräknas annat än vid beräkningen av årsmedelvärden. Med start avses den del av startprocessen fram till dess att lasten har överstigit nominell minimilast för samtliga bränslen under minst 30 minuter i följd. Med stopp avses den del av stopprocessen från det att lasten underskrider nominell minimilast för samtliga bränslen under minst tio minuter i följd.*

Delegerade villkorsfrågor

Bolaget föreslår att Mark- och miljödomstolen ska överlåta åt tillsynmyndigheten att föreskriva villkor avseende

- åtgärder enligt villkor 5,*
- åtgärder för hantering av släckvatten från brandbekämpning och*
- kontroll av verkningar från verksamheten med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod.*

Meddelande i miljömål

Mark- och miljödomstolen håller huvudförhandling i mål M 1887-23, beträffande ansökan från Krafringen Energi AB om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till fortsatt och utökad kraftvärmeproduktion vid Örtoftaverket i Eslövs kommun. Förhandlingen hålls med start **tisdagen den 20 februari 2024, kl. 09.00** med ev. fortsättning **onsdagen den 21 februari 2024**. Förhandlingen hålls i Medborgarhuset i Eslöv, Sal B, Kyrkogatan 1, 241 31 Eslöv. Syn kan komma att hållas någon av dagarna.

Verksamheten omfattas av kraven på specifik miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken.

Handlingarna i målet finns tillgängliga på domstolens kansli och hos aktförvararen Marie Strandqvist, Stadshuset, Gröna Torg 2, Eslöv, tel. 0413-62043.

Mark- och miljödomstolen

FÖRHANDLINGSORDNING

Huvudförhandling i mål om Krafringen Energi AB:s ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid Örtorfaverket, fastigheten Örtofta 21:15, Eslövs kommun

RÄTTEN

Rådmannen Karin Fridell, ordförande, och tekniska rådet Henrik Östman, samt de särskilda ledamöterna Ola Lindén och Torbjörn Brorson

PROTOKOLLFÖRARE

Tf. handläggarchef Nina Holmgren

DATUM OCH TID

Tisdagen den 20 februari 2024, kl. 09.00, med eventuell fortsättning onsdagen den 21 februari 2024, kl. 09.00

PLATS

Medborgarhuset i Eslöv, sal B, Kyrkogatan 1, 241 31 Eslöv

Skriftliga framställningar, bildmaterial m.m. inges i 5 exemplar till domstolen vid förhandlingens början. Närvarande motparter bör även få kopior.

1. Presentation av domstolen.
2. Närvarande antecknas.
3. Domstolen prövar om hinder mot huvudförhandlingen föreligger.
4. Praktiska frågor.
5. Domstolen går igenom förhandlingsordningen.
6. Domstolen redogör för tidigare avgöranden och hittillsvarande handläggning.
7. Bolaget framställer sina yrkanden, och motparterna redogör för sin principiella inställning härtill.
8. Bolaget lämnar en kort företagspresentation samt redogör för bakgrunden till ansökan.
9. Bolaget lämnar en geografisk orientering samt redogör för planförhållandena och förhållandena i området i övrigt.
10. Bolaget redogör för nuvarande och planerad verksamhet, inklusive statusrapporten.

Dok.Id 710259

Postadress
Box 81
351 03 Växjö

Besöksadress
Kungsgatan 8

Telefon
0470-560 100
E-post: mmd.vaxjo@dom.se
www.domstol.se/vaxjo-tingsratt

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

11. Bolaget redogör översiktligt för miljökonsekvensbeskrivningen, inklusive genomförd lokaliseringsutredning. Motparterna redovisar sin inställning till om miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas.
12. Bolaget redogör för lagring av flytande kemikalier och åtgärder för att minska riskerna för läckage.
13. Bolaget redogör för utsläpp till luft och redovisar sitt förslag till villkor.
14. Bolaget redogör för utsläpp till vatten och redovisar sitt förslag till villkor.
15. Bolaget redogör för buller och redovisar sitt förslag till villkor.
16. Bolaget redogör för sitt förslag till villkor i övrigt.
17. Genomgång av övriga skriftliga yttranden samt bemötande från bolaget.
18. Bolaget redogör för sin tidsplan samt för grunderna för det begärda verkställighetsförordnandet och föreslagen igångsättningstid.
19. Övriga frågor.
20. Slutanföranden.
21. Besked om målets fortsatta handläggning och tid för dom eller beslut.

I anslutning till förhandlingen kan syn komma att hållas.

Kristoffer Sahlin
0413-62172
kristoffer.sahlin@eslov.se

Mark- och Miljödomstolen
mmd.vaxjo@dom.se

Yttrande gällande Krafringen AB:s ansökan om tillstånd för utökad verksamhet på fastigheten Örtofta 21:15

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har mottagit och granskat ansökningshandlingarna i mål 1887-23 gällande Krafringen AB:s (nedan kallat bolaget) ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt och utökad verksamhet vid Örtoftaverket i Eslövs kommun.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden gör bedömningen att ansökan ska kompletteras enligt följande:

Ansökan, Förslag till villkor:

10. Om driftstörning inträffar som innebär att utsläppsvärdena till luft och/eller vatten överskrids ska bolaget underrätta tillsynsmyndigheten inom 48 timmar. Rutin för driftstörning bör finnas med som villkor eller i kontrollprogram.

16. Enligt ansökan kommer flödet till recipienten Kävlingeån öka. De begränsningsvärden som villkoras bolaget bör bestämmas med hänsyn till att den totala mängden föroreningar kommer att öka. Utöver de föreslagna begränsningsvärden per liter, anser nämnden att det sätts ett begränsningsvärde för den totala mängden av respektive förorening som släpps till recipienten.

19. Provtagningsmetodik samt provtagningsfrekvens för utgående processvatten till recipienten Kävlingeån via oljeavskiljare bör finnas med som villkor eller i kontrollprogram, om inte processvattnet leds via samma ledning.

21. Det bör sättas ett datum då uppdaterat kontrollprogram ska vara upprättat och inkommit till tillsynsmyndigheten.

Ansökan, 6 Miljökonsekvensbeskrivning

Enligt ansökan kan grundvattnet påverkas av okontrollerade utsläpp vid olyckor. Nämnden anser att bolaget bör redovisa vilken typ av utsläpp det gäller, hur grundvattnet kan påverkas, vilka skyddsåtgärder och försiktighetsåtgärder som kommer att utföras samt agerande vid okontrollerade utsläpp.

Övrigt

Enligt ansökan: ”Befintlig processvattenrening kommer att ses över och anpassas för att klara dessa ökade volymer av processavloppsvatten.” Enligt 7.3.4 i Bilaga C, MKB, kommer den planerade verksamheten ha samma system för vattenrening som den befintliga verksamheten. Enligt ansökan kommer flödet öka med 45 000 m³ per år.

Bolaget bör på ett tydligt sätt redovisa hur reningen kommer anpassas till högre flöden. Bolaget bör även på ett tydligt sätt redovisa hur recipienten Kävlingeån påverkas av högre flöden.

Delegationspunkt 7.2.21

För miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Karin Sandström

Avdelningschef stab och miljö

2024-01-15
Mattias Andersson
0413-621 86
mattias.andersson@eslov.se

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden
Kommunstyrelsen
Kommunstyrelsens arbetsutskott

Överträtt användningsförbud gällande motordriven anordning, Slaktaren 25, Eslöv

Förslag till beslut

Med anledning av att Eslövs Bostads AB (16556095–2391), har brukat motordrivna anordningar i strid med 5 kap. 14 § plan- och byggförordning föreslår förvaltningen att nämnden beslutar ta ut byggsanktionsavgiften 229 200 kronor av Eslövs Bostads AB i enlighet med bestämmelserna i 11 kap. 51 § plan- och bygglagen samt 9 kap. 5 § plan- och byggförordning.

Beslutsunderlag

Besiktningssprotokoll Trappa A	2023-10-13
Besiktningssprotokoll Trappa F	2023-10-13
Platsbesök foton Trappa A	2023-10-16
Platsbesök foton Trappa F	2023-10-16
Kommunicering fastighetsägare	2023-10-16
Svar från fastighetsägare	2023-10-18
Besiktningssprotokoll 2023-10-17. Trapp A.	2023-10-19
Besiktningssprotokoll 2023-10-17. Trapp F.	2023-10-19
Beräkning byggsanktionsavgift	2024-01-15
Förslag till beslut	2023-10-19
Yttrande om förslag till beslut	2023-10-30

Redogörelse för ärendet

Till förvaltningen inkom den 13 oktober 2023 två besiktningssprotokoll gällande installerade hissar på fastigheten Slaktaren 25. Enligt besiktningssprotokollen får objekten inte brukas förrän brister åtgärdats och ombesiktning genomförts. Representant för miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Eslövs kommun besökte fastigheten i fråga den 16 oktober 2023

för kontroll av hissarna. Representanten för nämnden kunde då konstatera att ingenting hindrade honom från att bruka hissarna i fråga (Trappa A + F), trots att användningsförbud fastställts genom besiktningsprotokollen.

Samma dag som platsbesöket ägde rum skickade tillsynshandläggaren information till fastighetsägaren angående iakttagelserna på platsen. Två dagar senare, den 18 oktober, meddelar fastighetsägaren att ny besiktning har genomförts, med resultatet att hissarna återigen är godkända att bruka.

Yttranden

Den 19 oktober 2023 utfärdades förslag till beslut i ärendet, och den 27 oktober yttrar fastighetsägaren sig angående förslaget till beslut. Med yttrandet följer även en kopia på undertecknat delgivningskvitto. Fastighetsägarens invändningar beträffande förvaltningens bedömning av ärendet bemöts nedan under motivering.

Motivering

Frågan om överträdelse

Av 5 kap. 11 § plan- och byggförordning (2011:338) följer:

Den som har utfört besiktningen ska

1. utfärda ett protokoll om att besiktningen har gjorts och vad den omfattat,
  2. i protokollet ange om anordningen har sådana brister som avses i 10 kap. 20 § andra stycket 1 eller 2 och vilka bristerna i så fall är, och
  3. lämna ett exemplar av protokollet till den som äger eller annars ansvarar för anordningen.
- Om anordningen har sådana brister som avses i 10 kap. 20 § andra stycket 1 ska den som har utfört besiktningen omedelbart underrätta den som äger eller annars ansvarar för anordningen om detta samt skicka ett exemplar av protokollet till byggnadsnämnden.

Av 5 kap. 14 § plan- och byggförordning följer:

En motordriven anordning får inte användas om den som äger eller annars ansvarar för anordningen inte kan visa med ett protokoll enligt 11 § att anordningen uppfyller de krav på skydd för säkerhet och hälsa som avses i 10 kap. 20 § andra stycket 1.

Enligt besiktningsprotokollen som utfärdades den 12 oktober 2023 får de motordrivna anordningarna inte brukas. Förvaltningen konstaterade vid besök på fastigheten den 16 oktober 2023 att hissarna likväl är i bruk, och att överträdelsen därmed var pågående.

Besiktningsprotokoll som medger användning (besiktningsresultat utan brist) utfärdades först den 17 oktober 2023. Förvaltningen konstaterar att bestämmelsen i 5 kap. 14 § plan- och byggförordning har överträtts.

Fastighetsägaren hävdar i sitt yttrande att denne inte har haft informationen om ett underkännande av motordriven anordning vid den tidpunkt då Eslövs kommun erhållit informationen. Fastighetsägaren hävdar att information om underkänt besiktningsresultat nådde fastighetsägaren först fyra dagar efter tidpunkten för besiktningen. Av 5 kap. 11 § plan- och byggförordning framgår bland annat att besiktningsman vid vissa bestämda brister omedelbart ska underrätta den som äger eller annars ansvarar för anordningen. Brister i kommunikationen mellan parterna fastighetsägare och servicepartner påverkar inte bedömningen i detta ärende. Förvaltningen bedömer att en överträdelse av bestämmelsen i 5 kap. 14 § plan- och byggförordning har ägt rum.

Frågan om ingripande

Av 11 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900) följer:

En tillsynsmyndighet ska pröva förutsättningar för och behovet av att ingripa eller besluta om en påföljd enligt detta kapitel, så snart det finns anledning att anta att någon inte har följt en bestämmelse i denna lag, i föreskrifter, domar eller andra beslut som har meddelats med stöd av lagen eller i EU-förordningar som rör frågor inom lagens tillämpningsområde.

Förvaltningen bedömer att ett ingripande är skäligt då en överträdelse ägt rum, och att en bedömning om påföljd för överträdelsen ska ske i enlighet med 11 kap. 5 § plan- och bygglagen.

Påföljd för överträdelsen

Av 11 kap. 51 § plan- och bygglagen följer:

Om någon bryter mot en bestämmelse i 8-10 kap. eller i föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av någon av bestämmelserna i 16 kap. 2-10 §§ eller mot en bestämmelse i en EU-förordning om krav på byggnadsverk eller byggprodukter, ska en tillsynsmyndighet ta ut en särskild avgift (byggsanktionsavgift) enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 12 §.

Av 9 kap. 1 § plan- och byggförordning följer:

En byggsanktionsavgift enligt 11 kap. plan- och bygglagen (2010:900) ska tas ut för de överträdelser och med det belopp som följer av detta kapitel. Avgiften fastställs med tillämpning av det prisbasbelopp som gäller för det år som beslutet fattas. Avgiften får uppgå till högst 50 prisbasbelopp. Förordning (2013:308)

Av 9 kap. 3 § plan- och byggförordning följer:

Om en byggsanktionsavgift har beslutats för en överträdelse och den avgiftsskyldige därefter på nytt gör sig skyldig till en överträdelse av samma slag, ska en avgift för den nya överträdelsen tas ut med dubbla det belopp som följer av detta kapitel, dock högst 50 prisbasbelopp.

Första stycket gäller endast överträdelse som begås inom två år från det tidigare beslutet om byggsanktionsavgift.

Av 9 kap. 5 § plan- och byggförordning följer:

Byggsanktionsavgiften för användning av en motordriven anordning i ett byggnadsverk i strid mot 5 kap. 12, 13, 14 eller 15 § är 2 prisbasbelopp.

Förvaltningen bedömer att byggsanktionsavgift i enlighet med 11 kap. 51 § plan- och bygglagen ska tas ut, och att beräkningen av avgiften ska ske enligt bestämmelsen i 9 kap. 5 § plan- och byggförordning.

Beräkning av byggsanktionsavgift

Byggsanktionsavgiften per enhet är 114 600 kronor. Antalet enheter är två. Den totala byggsanktionsavgiften blir 229 200 kronor. Se bifogad beräkning i beslutsunderlaget.

Eventuell nedsättning av byggsanktionsavgift

Av 11 kap. 53 § plan- och bygglagen följer:

En byggsanktionsavgift ska tas ut även om överträdelsen inte skett uppsåtligt eller av oaktsamhet.

Avgiften behöver dock inte tas ut om det är oskäligt med hänsyn till

1. att den avgiftsskyldige på grund av sjukdom inte har förmått att själv eller genom någon annan fullgöra sin skyldighet,
2. att överträdelsen berott på en omständighet som den avgiftsskyldige inte har kunnat eller bort förutse eller kunnat påverka, eller
3. vad den avgiftsskyldige har gjort för att undvika att en överträdelse skulle inträffa.

Av 11 kap. 53 a § plan- och bygglagen följer:

En byggsanktionsavgift får i ett enskilt fall sättas ned om avgiften inte står i rimlig proportion till den överträdelse som har begåtts. Avgiften får sättas ned till hälften eller en fjärdedel.

Vid prövning enligt första stycket ska det särskilt beaktas om överträdelsen inte har skett uppsåtligt eller av oaktsamhet eller om överträdelsen av andra skäl kan anses vara av mindre allvarlig art.

Fastighetsägaren har inte anfört tillämpliga skäl för prövning enligt bestämmelsen i 11 kap. 53 § plan- och bygglagen. Förvaltningen bedömer att nämnden inte ska avstå från uttag av byggsanktionsavgift. Förvaltningen bedömer att överträdelsen skett under oaktsamhet, och att det saknas skäl till nedsättning av byggsanktionsavgiften enligt bedömningsutrymmet i 11 kap. 53 a § plan- och bygglagen.

Möjlighet att vidta rättelse

Av 11 kap. 54 § plan- och bygglagen följer:

En byggsanktionsavgift ska inte tas ut om rättelse sker innan frågan om sanktion eller ingripande enligt detta kapitel har tagits upp till överläggning vid ett sammanträde med tillsynsmyndigheten.

Förvaltningen bedömer att rättelse inte är en möjlighet i det aktuella fallet. Om ett besiktningsprotokoll som omedelbart förbjuder fortsatt användning har utfärdats, och det vid en senare tidpunkt sker en ny besiktning med ett resultat som medger bruk av den motordrivna anordningen, innebär det endast att den motordrivna anordningen får brukas från det datum då nytt besiktningsprotokoll utfärdats. I tiden innan nytt besiktningsresultat meddelats är bruket av den motordrivna anordningen per definition en överträdelse.

Definition av avgiftsskyldig person

Av 11 kap. 57 § plan- och bygglagen följer:

En byggsanktionsavgift ska tas ut av

1. den som när överträdelsen begicks var ägare till den fastighet eller det byggnadsverk som överträdelsen avser,
2. den som begick överträdelsen, eller
3. den som fått en fördel av överträdelsen

Förvaltningen bedömer att byggsanktionsavgiften ska tas ut av Eslövs Bostads AB (16556095–2391), då bolaget är ägare till fastigheten i fråga.

Frågan om preskription inträtt

Av 11 kap. 58 § plan- och bygglagen följer:

Innan tillsynsmyndigheten beslutar att ta ut en byggsanktionsavgift ska den som anspråket riktas mot ges tillfälle att yttra sig. En byggsanktionsavgift får inte beslutas, om den som anspråket riktas mot inte getts tillfälle att yttra sig inom fem år efter överträdelsen.

Överträdelsen konstaterades under förvaltningens besök på fastigheten den 16 oktober 2023. Den avgiftsskyldige har beretts möjligheten att yttra sig inom fem år från överträdelsen, och nämnden kan därmed fatta beslut i enlighet med 11 kap. 58 § plan- och bygglagen.

Beslutet kan överklagas till Länsstyrelsen i Skåne län

Överklagandet, som ska vara skriftligt, lämnas in eller skickas till miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Eslöv. För att överklagandet ska kunna prövas måste handlingarna ha kommit in senast tre veckor från den dag då du fick del av beslutet.

Ange diarienummer på ärendet, ditt namn, e-postadress eller postadress och varför du anser att beslutet är felaktigt samt på vilket sätt du vill att beslutet ska ändras. Bifoga handlingar eller annat som stödjer din uppfattning.

Ett beslut om att ge lov eller positivt förhandsbesked kungörs i Post- och Inrikes Tidningar. Ägare till grannfastigheter och andra berörda sakägare kommer då att informeras.

Beslutet kan överklagas till Länsstyrelsen i Skåne län

Överklagandet, som ska vara skriftligt, lämnas in eller skickas till miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Eslöv. För att överklagandet ska kunna prövas måste handlingarna ha kommit in senast tre veckor från den dag då du fick del av beslutet. Ange diarienummer på ärendet, ditt namn, e-postadress eller postadress och varför du anser att beslutet är felaktigt samt på vilket sätt du vill att beslutet ska ändras. Bifoga handlingar eller annat som stödjer din uppfattning.

Upplysningar

Av 11 kap. 59 § plan- och bygglagen följer: ett beslut om att ta ut en byggsanktionsavgift ska delges den avgiftsskyldige.

Av 11 kap. 61 § plan- och bygglagen följer: en byggsanktionsavgift ska betalas inom två månader efter det att beslutet om att ta ut avgiften har delgetts den avgiftsskyldige enligt 59 §. Det gäller dock inte, om tillsynsmyndigheten har bestämt en senare betalningsdag. Ett beslut om byggsanktionsavgift får efter sista betalningsdagen verkställas som en dom som vunnit laga kraft. Om ett beslut om byggsanktionsavgift inte har verkställts inom tio år från det att beslutet vunnit laga kraft, behöver avgiften inte betalas.

Beslutet skickas till

Fastighetsägare

INTYG ÅTERKOMMANDE BESIKTNING

Intygsmottagare
Eslövs Bostads AB

Box 225
241 23 ESLÖV

Kund
299552, Eslövs Bostads AB

Box 225
241 23 ESLÖV

Inspecta Kontor
Malmö
010-479 30 00

Vårt uppdragsnr
U223680
Ert ordernr

Anläggningsnr/Kontaktamn
Q222799
Slaktaren 25 (Hiss)
Kontaktperson saknas
Norregatan 5 - 7
241 33 ESLÖV

Objektnamn Personhiss	Besiktningdatum 2023-10-12	Utförd enl BFS 2011:12 med ändringar	Registreringsnr S760645
Uppställningsplats Norregatan 7 A		Platsnr Trappa 7 A	Kontrollklass
Tillverkare Otis AB		Tillverkningsnr 74NK2832	Tillverkningsår 2020
Skötselfirma Otis AB		Typbeteckning Otis GEN2/GF1382CA	Inventariernr POnr.335064

Resultat

Med brister som utgör omedelbar betydelse för säkerhet och hälsa.

Objektet får ej brukas förrän brister har åtgärdats och ombesiktning genomförs. Kontakta Kiwa för beställning av ombesiktning. Kopia på detta besiktningssintyg har skickats till tillsynsmyndigheten.

Max antal personer	Maxlast kg	Evakueringsplan	Alt. evakueringsplan	Personlyft korg	
--------------------	------------	-----------------	----------------------	-----------------	--

Anmärkningar/Bristar/Noteringar/Fast information *)

Brist

- Vidarekoppling av nödsignal ur funktion.

Fast info

- Hissen är förstabesiktigad 2021-05-27 av Kiwa vad gäller hissens funktion i händelse av brand. Evakueringsvåning är plan E. Dessa egenskaper ska även kontrolleras vid den återkommande besiktningen.

Besiktningssintyget visar Kiwa Swedens bedömning av objektet /anläggningen vid tidpunkten för besiktningen. Besiktningen utfördes i enlighet med Kiwa Swedens tekniska instruktioner, checklistor och kraven i tillämplig föreskrift. Besiktningen är utförd som visuell kontroll av de delar av anordningen som kan kontrolleras utan större demontering samt funktionsprov av skydd och skyddsanordningar.

*) Noteringar och fast information är upplysningar till kunden och påverkar ej besiktningssresultatet.

Kiwa Sweden AB

Utskriftsdatum 2023-10-12	Besiktningssingenjör Anders Lindroth	Tel nr 010-479 30 00
------------------------------	---	-------------------------

INTYG ÅTERKOMMANDE BESIKTNING

Intygsmottagare
Eslövs Bostads AB

Box 225
241 23 ESLÖV

Kund
299552, Eslövs Bostads AB

Box 225
241 23 ESLÖV

Inspecta Kontor
Malmö
010-479 30 00

Vårt uppdragsnr
U223680
Ert ordernr

Anläggningsnr/Kontaktamn
Q222799
Slaktaren 25 (Hiss)
Kontaktperson saknas
Norregatan 5 - 7
241 33 ESLÖV

Objektnamn Personhiss	Besiktningdatum 2023-10-12	Utförd ent BFS 2011:12 med ändringar	Registreringsnr S752774
Uppställningsplats Norregatan 7 F		Platsnr Hus 3	Kontrollklass
Tillverkare Otis AB		Tillverkningsn 74NK2834	Tillverkningsår 2020
Skötselfirma Otis AB		Typbeteckning Otis Gen2/GF1382CA	Inventariern POnr.335064

Resultat

Med brister som utgör omedelbar betydelse för säkerhet och hälsa.

Objektet får ej brukas förrän brister har åtgärdats och ombesiktning genomförts. Kontakta Kiwa för beställning av ombesiktning. Kopia på detta besiktningssintyg har skickats till tillsynsmyndigheten.

Max antal persone	Maxlast kg	Evakueringsplan	Alt. evakueringsplan	Personlyft korg
-------------------	------------	-----------------	----------------------	-----------------

Anmärkningar/Brister/Noteringar/Fast Information *)

Brist

- 1 Vidarekoppling av larm nödtelefon ur funktion.
- 2 Nödsignal ur funktion.

Fast info

- Hissen är förstabesiktigad 2021-04-30 av Kiwa vad gäller hissens funktion i händelse av brand. Evakueringsvåning är plan E. Dessa egenskaper ska även kontrolleras vid den återkommande besiktningen.

Besiktningssintyget visar Kiwa Swedens bedömning av objektet /anläggningen vid tidpunkten för besiktningen. Besiktningen utfördes i enlighet med Kiwa Swedens tekniska instruktioner, checklistor och kraven i tillämplig föreskrift. Besiktningen är utförd som visuell kontroll av de delar av anordningen som kan kontrolleras utan större demontering samt funktionsprov av skydd och skyddsanordningar.

*) Noteringar och fast information är upplysningar till kunden och påverkar ej besiktningresultatet.

Kiwa Sweden AB

Utskriftsdatum 2023-10-12	Besiktningssingenjör Anders Lindroth	Tel nr 010-479 30 00
------------------------------	---	-------------------------

Platsbesök den 16 oktober på fastigheten SLAKTAREN 25. Trappa 7 A.
Platsbesök med anledning av underkänd besiktning den 12 oktober. Enligt besiktningsprotokoll får hissen inte brukas förrän brister åtgärdats och ombesiktning genomförs. Enligt besiktningsföretaget har ny besiktning ännu inte ägt rum vid tidpunkten tillsynshandläggarens besök och fotografering på platsen.

Platsbesök den 16 oktober på fastigheten SLAKTAREN 25. Trappa 7 A.
Platsbesök med anledning av underkänd besiktning den 12 oktober. Enligt besiktningssprotokoll får hissen inte brukas förrän brister åtgärdats och ombesiktning genomförts. Enligt besiktningss företaget har ny besiktning ännu inte ägt rum vid tidpunkten tillsynshandläggarens besök och fotografering på platsen.

Platsbesök den 16 oktober på fastigheten SLAKTAREN 25. Trappa 7 A.
Platsbesök med anledning av underkänt besiktningresultat den 12 oktober. Enligt besiktningssprotokoll får hissen inte brukas förrän brister åtgärdats och ombesiktning genomförs. Enligt besiktningss företaget har ny besiktning ännu inte ägt rum vid tidpunkten för tillsynshandläggarens besök och fotografering på platsen.

Platsbesök den 16 oktober på fastigheten SLAKTAREN 25. Trappa 7 A.
Platsbesök med anledning av underkänt besiktningresultat den 12 oktober. Enligt besiktningsprotokoll får hissen inte brukas förrän brister åtgärdats och ombesiktning genomförts. Enligt besiktningsföretaget har ny besiktning ännu inte ägt rum vid tidpunkten för tillsynshandläggarens besök och fotografering på platsen.

Platsbesök den 16 oktober på fastigheten SLAKTAREN 25. Trappa 7 A.
Platsbesök med anledning av underkänt besiktningsresultat den 12 oktober. Enligt besiktningsprotokoll får hissen inte brukas förrän brister åtgärdats och ombesiktning genomförs. Enligt besiktningsföretaget har ny besiktning ännu inte ägt rum vid tidpunkten för tillsynshandläggarens besök och fotografering på platsen.

Platsbesök den 16 oktober på fastigheten SLAKTAREN 25. Trappa 7 A.
Platsbesök med anledning av underkänt besiktningresultat den 12 oktober. Enligt besiktningssprotokoll får hissen inte brukas förrän brister åtgärdats och ombesiktning genomförs. Enligt besiktningss företaget har ny besiktning ännu inte ägt rum vid tidpunkten för tillsynshandläggarens besök och fotografering på platsen.

Platsbesök den 16 oktober på fastigheten SLAKTAREN 25. Trappa 7 F. Platsbesök med anledning av underkänt besiktningresultat den 12 oktober. Enligt besiktningssprotokoll får hissen inte brukas förrän brister åtgärdats och ombesiktning genomförts. Enligt besiktningss företaget har ny besiktning ännu inte ägt rum vid tidpunkten för tillsynshandläggarens besök och fotografering på platsen.

Platsbesök den 16 oktober på fastigheten SLAKTAREN 25. Trappa 7 F. Platsbesök med anledning av underkänt besiktningresultat den 12 oktober. Enligt besiktningssprotokoll får hissen inte brukas förrän brister åtgärdats och ombesiktning genomförts. Enligt besiktningss företaget har ny besiktning ännu inte ägt rum vid tidpunkten för tillsynshandläggarens besök och fotografering på platsen.

Platsbesök den 16 oktober på fastigheten SLAKTAREN 25. Trappa 7 F. Platsbesök med anledning av underkänt besiktningresultat den 12 oktober. Enligt besiktningssprotokoll får hissen inte brukas förrän brister åtgärdats och ombesiktning genomförts. Enligt besiktningss företaget har ny besiktning ännu inte ägt rum vid tidpunkten för tillsynshandläggarens besök och fotografering på platsen.

Platsbesök den 16 oktober på fastigheten SLAKTAREN 25. Trappa 7 F. Platsbesök med anledning av underkänt besiktningresultat den 12 oktober. Enligt besiktningssprotokoll får hissen inte brukas förrän brister åtgärdats och ombesiktning genomförts. Enligt besiktningss företaget har ny besiktning ännu inte ägt rum vid tidpunkten för tillsynshandläggarens besök och fotografering på platsen.

Platsbesök den 16 oktober på fastigheten SLAKTAREN 25. Trappa 7 F. Platsbesök med anledning av underkänt besiktningresultat den 12 oktober. Enligt besiktningssprotokoll får hissen inte brukas förrän brister åtgärdats och ombesiktning genomförs. Enligt besiktningss företaget har ny besiktning ännu inte ägt rum vid tidpunkten för tillsynshandläggarens besök och fotografering på platsen.

Platsbesök den 16 oktober på fastigheten SLAKTAREN 25. Trappa 7 F. Platsbesök med anledning av underkänt besiktningsresultat den 12 oktober. Enligt besiktningsprotokoll får hissen inte brukas förrän brister åtgärdats och ombesiktning genomförts. Enligt besiktningsföretaget har ny besiktning ännu inte ägt rum vid tidpunkten för tillsynshandläggarens besök och fotografering på platsen.

Andersson, Mattias

Från: Andersson, Mattias
Skickat: den 16 oktober 2023 15:28
Till: 'info@ebo.se'
Ämne: Besiktingsresultat
Bifogade filer: Trappa 7F.pdf; Trappa 7A.pdf

Hej!
Byggnadsnämnden i Eslövs kommun har mottagit två besiktningssprotokoll gällande hissarna på fastigheten Slaktaren 25 (Kanalgatan 7A-7F). Besiktningssprotokollen visar underkänt resultat.
Med anledning av kunderkänt besiktningssresultat söker byggnadsnämnden kontakt med ansvarig person för hissarna.

Av 5 kap. 14 § plan- och byggförordning följer: En motordriven anordning får inte användas om den som äger eller annars ansvarar för anordningen inte kan visa med ett protokoll enligt 11 § att anordningen uppfyller de krav på skydd för säkerhet och hälsa som avses i 10 kap. 20 § andra stycket 1.

Tillsynshandläggare Mattias Andersson besökte fastigheten i fråga den 16 oktober 2023, kl. 13.30 (se bifogat). Tillsynshandläggaren kunde vid besöket konstatera att brukandet av de båda hissarna inte hindras, trots besiktningssresultat med uppgifter om att objekten inte får brukas förrän brister åtgärdats och ombesiktning genomförts.

Vänligen återkoppla med uppgift om hur Eslövs Bostäder AB tillmötesgår kravet i 5 kap. 14 § plan- och byggförordning, samt uppgift om person ansvarig för hissarna.

hälsningar

Mattias Andersson
Tillsyn bygglov
Miljö och Samhällsbyggnad
Eslövs kommun
241 80 Eslöv
Tel 0413-62186
mattias.andersson@eslov.se
www.eslov.se

Andersson, Mattias

Från: Cristof Nilsson <Cristof.Nilsson@ebo.se>
Skickat: den 18 oktober 2023 09:27
Till: Andersson, Mattias
Ämne: Re: Besiktningresultat

Hej Mattias.

Protokollen kom brevlades till oss under måndagen, och vi tog då omedelbart kontakt med OTIS, med vilka vi har ett garantiserviceavtal.

OTIS medgav att de missat att meddela oss om besiktningresultaten, men meddelade vid detta tillfälle att montören var på plats för att åtgärda de uppkomna felen.

Som fastighetsägare är vi ytterst ansvariga, men vi har påpekat för OTIS att vårt garantiserviceavtal tydligt fastslår att de har ansvaret för att säkerställa att hissarna alltid är i godkänt skick.

Hade vi erhållit informationen direkt, hade åtgärder vidtagits direkt, men dessvärre har den mänskliga gjort att vi inte nåtts av informationen.

Vi har nu erhållit ett nytt besiktningprotokoll från Kiwa, där det framgår att hissarna återigen är godkända att bruka.

Vi beklagar situationen och försäkrar er om att vi prioriterar alla åtgärder/avspärrningar där risk för personskador finns.

OTIS har lovat att informera direkt vid liknande situationer.

Med vänliga hälsningar

Cristof Nilsson

Teknisk administratör

Eslövs Bostads AB Box 225 241 23 Eslöv

Tele 0413–59 94 26 **Växel** 0413–59 94 00

cristof.nilsson@ebo.se

INTYG OMBESIKTNING

Intygsmottagare
Eslövs Bostads AB

Box 225
241 23 ESLÖV

Kund
299552, Eslövs Bostads AB

Box 225
241 23 ESLÖV

Kontor
Malmö
010-479 30 00

Vårt uppdragsnr
U223680
Ert ordernr

Anläggningsnr/Kontaktnamn
Q222799
Slaktaren 25 (Hiss)
Kontaktperson saknas
Norregatan 5 - 7
241 33 ESLÖV

Objektnamn Personhiss	Besiktningdatum 2023-10-17	Utförd enl BFS 2011:12 med ändringar	Registreringsnr S760645
Uppställningsplats Norregatan 7 A		Platsnr Trappa 7 A	Kontrollklass
Tillverkare Otis AB		Tillverkningsnr 74NK2832	Tillverkningsår 2020
Skötsel firma Otis AB		Typbeteckning Otis GEN2/GF1382CA	Inventariernr POnr.335064

Resultat

Utan brist					
Max antal personer 13	Maxlast kg 1000	Evakueringsplan	Alt. evakueringsplan	Personlyft korg	Ny besiktning senast 2024-12-31

Anmärkning/Brister/Noteringar/Fast information *)

Fast info <ul style="list-style-type: none">
Hissen är förstabesiktigad 2021-05-27 av Kiwa vad gäller hissens funktion i händelse av brand. Evakueringsvåning är plan E. Dessa egenskaper ska även kontrolleras vid den återkommande besiktningen.
--

Besiktningssintyget visar Kiwa Swedens bedömning av objektet /anläggningen vid tidpunkten för besiktningen. Besiktningen utfördes i enlighet med Kiwa Swedens tekniska instruktioner, checklistor och kraven i tillämplig föreskrift. Besiktningen är utförd som visuell kontroll av de delar av anordningen som kan kontrolleras utan större demontering samt funktionsprov av skydd och skyddsanordningar.

*) Noteringar och fast information är upplysningar till kunden och påverkar ej besiktningresultatet.

Kiwa Sweden AB

Utskriftsdatum 2023-10-17	Besiktningssingenjör Anders Lindroth	Tel nr 010-479 30 00
------------------------------	---	-------------------------

INTYG OMBESIKTNING

Intygsmottagare
Eslövs Bostads AB

Box 225
241 23 ESLÖV

Kund
299552, Eslövs Bostads AB

Box 225
241 23 ESLÖV

Kontor
Malmö
010-479 30 00

Vårt uppdragsnr
U223680
Ert ordernr

Anläggningsnr/Kontaktamn
Q222799
Slaktaren 25 (Hiss)
Kontaktperson saknas
Norregatan 5 - 7
241 33 ESLÖV

Objektnamn Personhiss	Besiktningdatum 2023-10-17	Utförd enl BFS 2011:12 med ändringar	Registreringsnr S752774
Uppställningsplats Norregatan 7 F		Platsnr Hus 3	Kontrollklass
Tillverkare Otis AB		Tillverkningsnr 74NK2834	Tillverkningsår 2020
Skötsel firma Otis AB		Typbeteckning Otis Gen2/GF1382CA	Inventariernr POnr.335064

Resultat

Utan brist					
Max antal personer 13	Maxlast kg 1000	Evakueringsplan	Alt. evakueringsplan	Personlyft korg	Ny besiktning senast 2024-12-31

Anmärkning/Brister/Noteringar/Fast information *)

Fast info <ul style="list-style-type: none">
Hissen är förstabesiktigad 2021-04-30 av Kiwa vad gäller hissens funktion i händelse av brand. Evakueringsvåning är plan E. Dessa egenskaper ska även kontrolleras vid den återkommande besiktningen.
--

Besiktningssintyget visar Kiwa Swedens bedömning av objektet /anläggningen vid tidpunkten för besiktningen. Besiktningen utfördes i enlighet med Kiwa Swedens tekniska instruktioner, checklistor och kraven i tillämplig föreskrift. Besiktningen är utförd som visuell kontroll av de delar av anordningen som kan kontrolleras utan större demontering samt funktionsprov av skydd och skyddsanordningar.

*) Noteringar och fast information är upplysningar till kunden och påverkar ej besiktningresultatet.

Kiwa Sweden AB

Utskriftsdatum 2023-10-17	Besiktningssingenjör Anders Lindroth	Tel nr 010-479 30 00
------------------------------	---	-------------------------

Byggsanktionsavgift

Fastighetsbeteckning	Slaktaren 25
Bilaga nummer	
Byggnadsnämndens diarienummer	BYGG 2023-000422

Ärendebeskrivning

Ärende	Otillåten användning av en motordriven anordning
--------	--

Plan- och byggförordning (2011:338) 9 kap. 5 §

Byggsanktionsavgiften för användning av en motordriven anordning i ett byggnadsverk i strid mot 5 kap. 12, 13, 14 eller 15 § är 2 prisbasbelopp.

Plan- och byggförordning (2011:338) 5 kap. 12-15 §§

12 § En motordriven anordning som är installerad i ett byggnadsverk får användas endast för det ändamål och med den belastning och hastighet som anordningen är avsedd för och endast om den uppfyller kraven på skydd för säkerhet och hälsa.

13 § Om en motordriven anordning ska kontrolleras enligt 8 eller 9 § och kontrollen inte har gjorts inom föreskriven tid, får anordningen inte användas förrän kontrollen är gjord.

14 § En motordriven anordning får inte användas om den som äger eller annars ansvarar för anordningen inte kan visa med ett protokoll enligt 11 § att anordningen uppfyller de krav på skydd för säkerhet och hälsa som avses i 10 kap. 20 § andra stycket 1.

15 § Om det vid användningen av en motordriven anordning i ett byggnadsverk inträffar ett olycksfall eller olyckstillbud, får anordningen inte användas innan nödvändiga skyddsåtgärder har vidtagits.

Beräkning

Antal	2
Aktuellt prisbasbelopp (pbb)	57 300 kr (2024)
Beräkningsgrundande formel	$(2 * pbb * \text{antal})$
Beräkning	$(2 * 57300 * 2)$

Beräknad sanktionsavgift	229 200 kr
---------------------------------	-------------------

2023-10-19
Mattias Andersson
0413-621 86
mattias.andersson@eslov.se

Eslövs Bostads AB
Box 225
241 23 Eslöv

Förslag till beslut

Denna handling gäller fastigheten: SLAKTAREN 25
Ärendenummer: BYGG 2023–000422
Fastighetens ägare: Eslövs Bostads AB

Beskrivning av ärende

För vissa överträdelser av bestämmelser i plan- och bygglagen ska tillsynsmyndigheten ta ut en byggsanktionsavgift. Innan tillsynsmyndigheten beslutar att ta ut en byggsanktionsavgift ska den som anspråket riktas mot ges tillfälle att yttra sig. Tillsynsmyndighetens förslag till beslut i ärende BYGG 2023–000422, följer enligt nedan. Fastighetsägaren bereds härmed möjligheten att till tillsynsmyndigheten inkomma med ett yttrande beträffande förslaget till beslut.

Beslutsunderlag

Besiktningsprotokoll	2023-10-13
Besiktningsprotokoll	2023-10-13
Platsbesök 2023-10-16	2023-10-16
Platsbesök 2023-10-16	2023-10-16
Kommunicering fastighetsägare 2023-10-16	2023-10-19
Svar från fastighetsägare 2023-10-18	2023-10-19
Besiktningsprotokoll 2023-10-17. Trapp A.	2023-10-19
Besiktningsprotokoll 2023-10-17. Trapp F.	2023-10-19
Beräkning byggsanktionsavgift	2023-10-19

Redogörelse för ärendet

Till förvaltningen inkom den 3 oktober besiktningsprotokoll gällande installerade hissar på fastigheten Slaktaren 25. Enligt besiktningsprotokollen får objekten inte brukas förrän brister åtgärdats och ombesiktning genomförs. Representant för byggnadsnämnden i Eslövs kommun besökte fastigheten i fråga den 16 oktober 2023 för kontroll av hissarna. Representanten för byggnadsnämnden kunde då konstatera att ingenting hindrade honom från att bruka hissarna i fråga (Trappa A + F), trots användningsförbudet fastställt genom utfärdade besiktningsprotokoll.

En motordriven anordning får inte brukas om den som äger eller annars ansvarar för anordning inte kan visa med ett besiktningsprotokoll att kraven på säkerhet uppfylls. I detta ärende ska frågan om en byggsanktionsavgift gällande överträdelsen prövas.

Yttranden

Fastighetsägaren har via mejl informerats om förvaltningens besök på fastigheten Slaktaren 25, och att representanten då konstaterade att ingenting hindrar bruk av hissarna, trots utfärdat förbud. Fastighetsägaren har svarat på förvaltningens kommunikering. Genom svaret bekräftar fastighetsägaren att förvaltningens iakttagelser under besöket den 16 oktober 2023 är riktiga. Därmed finns också bekräftelse på att en överträdelse har skett.

Nu avvaktar förvaltningen ett yttrande från fastighetsägaren angående detta förslag till beslut om en byggsanktionsavgift för överträdelsen.

Motivering

Frågan om överträdelse

Av 5 kap. 14 § plan- och byggförordning (2010:900) följer:

En motordriven anordning får inte användas om den som äger eller annars ansvarar för anordningen inte kan visa med ett protokoll enligt 11 § att anordningen uppfyller de krav på skydd för säkerhet och hälsa som avses i 10 kap. 20 § andra stycket 1.

Enligt besiktningsprotokollen som utfärdades den 12 oktober 2023 för de motordrivna anordningarna inte brukas. Förvaltningen konstaterade vid besök på fastigheten den 16 oktober 2023 att de motordrivna anordningar (hissarna) likväl är i bruk, och att överträdelsen därmed var pågående. Besiktningsprotokoll som medger användning (besiktningsresultat utan brist) utfärdades den 17 oktober 2023. Förvaltningen konstaterar att bestämmelsen i 5 kap. 14 § plan- och byggförordning har överträtts.

Frågan om ingripande

Av 11 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900) följer:

En tillsynsmyndighet ska pröva förutsättningar för och behovet av att ingripa eller besluta om en påföljd enligt detta kapitel, så snart det finns anledning att någon inte har följt en bestämmelse i denna lag, i föreskrifter, domar eller andra beslut som har meddelats med stöd av lagen eller i EU-förordningar som rör frågor inom lagens tillämpningsområde.

Förvaltningen bedömer att ett ingripande är skäligt då en överträdelse ägt rum, och att en bedömning om påföljd för överträdelsen ska ske i enlighet med 11 kap. 5 § plan- och bygglagen.

Påföljd för överträdelsen

Av 11 kap. 51 § plan- och bygglagen följer:

Om någon bryter mot en bestämmelse i 8-10 kap. eller i föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av någon av bestämmelserna i 16 kap. 2–10 §§ eller mot en bestämmelse i en EU-förordning om krav på byggnadsverk eller byggprodukter, ska en tillsynsmyndighet ta ut en särskild avgift (byggsanktionsavgift) enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 12 §.

Av 9 kap. 1 § plan- och byggförordning följer:

En byggsanktionsavgift enligt 11 kap. plan- och bygglagen (2010:900) ska tas ut för de överträdelser och med det belopp som följer av detta kapitel. Avgiften fastställs med tillämpning av det prisbasbelopp som gäller för det år som beslutet fattas. Avgiften får uppgå till högst 50 prisbasbelopp. Förordning (2013:308)

Av 9 kap. 3 § plan- och byggförordning följer:

Om en byggsanktionsavgift har beslutats för en överträdelse och den avgiftsskyldige därefter på nytt gör sig skyldig till en överträdelse av samma slag, ska en avgift för den nya överträdelsen tas ut med dubbla det belopp som följer av detta kapitel, dock högst 50 prisbasbelopp.

Första stycket gäller endast överträdelser som begås inom två år från det tidigare beslutet om byggsanktionsavgift.

Av 9 kap. 5 § plan- och byggförordning (201:338) följer:

Byggsanktionsavgiften för användning av en motordriven anordning i ett byggnadsverk i strid mot 5 kap. 12, 13, 14 eller 15 § är 2 prisbasbelopp.

Förvaltningen bedömer att sanktionsavgift i enlighet med 11 kap. 51 § plan- och bygglagen ska tas ut, och att beräkningen av avgiften ska ske med i enlighet med 9 kap. 5 § plan- och byggförordning.

Beräkning av byggsanktionsavgift

Byggsanktionsavgiften per enhet är 105 000 kronor. Antalet enheter är två. Den totala byggsanktionsavgiften blir 210 000 kronor. Se bifogad beräkning.

Eventuell nedsättning av byggsanktionsavgift

Av 11 kap. 53 § plan- och bygglagen följer:

En byggsanktionsavgift ska tas ut även om överträdelsen inte skett uppsåtligt eller oaktsamt.

Avgiften behöver dock inte tas ut om det är oskäligt med hänsyn till

1. att den avgiftsskyldige på grund av sjukdom inte har förmått att själv eller genom någon annan fullgöra sin skyldighet,
2. att överträdelsen berott på en omständighet som den avgiftsskyldige inte har kunnat eller bort förutse eller kunnat påverka, eller
3. vad den avgiftsskyldige har gjort för att undvika att en överträdelse skulle inträffa.

Av 11 kap. 53 a § plan- och bygglagen följer:

En byggsanktionsavgift får i ett enskilt fall sättas ned om avgiften inte står i rimlig proportion till den överträdelse som har begåtts. Avgiften får sättas ned till hälften eller en fjärdedel.

Vid prövning enligt första stycket ska det särskilt beaktas om överträdelsen inte har skett uppsåtligt eller av oaktsamhet eller om överträdelsen av andra skäl kan anses vara av mindre allvarlig art.

Beträffande eventuell nedsättning av byggsanktionsavgiften avvaktar förvaltningen ett yttrande från fastighetsägaren.

Möjlighet att vidta rättelse

Av 11 kap. 54 § plan- och bygglagen följer:

En byggsanktionsavgift ska inte tas ut om rättelse sker innan frågan om sanktion eller ingripande enligt detta kapitel har tagits upp till överläggning vid ett sammanträde med tillsynsmyndigheten.

Förvaltningen bedömer att rättelse inte är en möjlighet i det aktuella fallet. Om ett besiktningsprotokoll som omedelbart förbjuder fortsatt användning har utfärdats, och det vid en senare tidpunkt sker en ny besiktning med ett resultat som medger bruk av den motordrivna anordningen, innebär endast att den motordrivna anordningen får brukas från det datum då nytt besiktningsprotokoll utfärdats. I tiden innan nytt besiktningsresultat meddelats är bruket av den motordrivna anordningen per definition en överträdelse.

Definition av avgiftsskyldig person

Av 11 kap. 57 § plan- och bygglagen följer:

En byggsanktionsavgift ska tas ut av

1. den som när överträdelsen begicks var ägare till den fastighet eller det byggnadsverk som överträdelsen avser,
2. den som begick överträdelsen, eller
3. den som fått en fördel av överträdelsen

Tillsynsmyndigheten bedömer att byggsanktionsavgiften ska tas ut av Eslövs Bostads AB (16556095–2391), då bolaget är ägare till fastigheten i fråga.

Frågan om preskription inträtt

Av 11 kap. 58 § plan- och bygglagen följer:

Innan tillsynsmyndigheten beslutar att ta ut en byggsanktionsavgift ska den som anspråket riktas mot ges tillfälle att yttra sig. En byggsanktionsavgift får inte beslutas, om den som anspråket riktas mot inte getts tillfälle att yttra sig inom fem år efter överträdelsen.

Överträdelsen konstaterades under förvaltningens besök på fastigheten den 16 oktober 2023. Den avgiftsskyldige har beretts möjligheten att yttra sig inom fem år från överträdelsen, och nämnden kan därmed fatta beslut i enlighet med 11 kap. 58 § plan- och bygglagen.

Tillsynsmyndighetens förslag till beslut

Med anledning av att Eslövs Bostads AB (16556095–2391), har brukat motordrivna anordningar i strid med 5 kap. 14 § plan- och byggförordning föreslår förvaltningen att nämnden beslutar ta ut byggsanktionsavgiften 210 000 kronor av Eslövs Bostads AB i enlighet med 9 kap. 5 § plan- och byggförordning.

Ert yttrande om förslaget till beslut

Eslövs Bostads AB bereds härmed möjlighet att i enlighet med 11 kap. 58 § plan- och bygglagen inkomma med ett yttrande om detta förslag till beslut. Det är viktigt att Eslövs Bostads AB lämnar den information eller de upplysningar som den anser att förvaltningen bör känna till. Det skriftliga yttrandet ska vara tillgängligt för granskning hos förvaltningen senast den 2 oktober 2023. Använd följande mejladress: mattias.andersson@eslov.se, eller skicka ert brev till

Eslövs kommun, Stadshuset
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden
Kart- och bygglovsavdelningen
Mattias Andersson
241 80 Eslöv

Med stöd av delegation Mattias Andersson 2023-10-19

Eslövs Kommun, Stadshuset
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden
Kart- och bygglovsavdelningen
Mattias Andersson
241 80 Eslöv

Eslöv 2023-10-25

Yttrande på förslag till beslut, BYGG 2023-000422

- Byggsanktionsavgift avseende motordriven anordning SLAKTAREN 25

Eslövs Bostads AB bestrider härmed byggsanktionsavgifterna i rubricerat ärende med motivering enligt nedan:

Eslövs Bostads AB har den 16/10 per post erhållit besiktningssprotokoll från Kiwa daterat den 12/10. Vi har därmed inte haft informationen om ett underkännande vid besiktning av motordriven anordning vid den tidpunkt då Eslövs kommun erhållit informationen. När vi nåddes av informationen kontaktades hissleverantören och servicepartnern OTIS AB omgående per telefon vilka vid telefonsamtalet informerade oss om att de var på plats för att utföra felavhjälpande åtgärder som krävdes i enlighet med besiktningssprotokollet. Ackrediterad besiktningsman från Kiwa har omgående efter OTIS åtgärd utfört en ombesiktning och utfärdat ett godkänt besiktningssprotokoll daterat den 17/10.

Med hänsyn till ovanstående anser vi oss ha agerat snarast möjligt då vi nåtts av informationen vilket även förtydligats per mail den 18/10. Anmärkningsvärt i detta fall är att varken besiktningsman eller kommunens inspektör vid sitt besök försäkrat sig om att vi nåtts av informationen om den underkända besiktningen och genom eget agerande eller via kontakt med oss stoppat hissen från fortsatt brukande.

Det är tydligt att hissordningen ingår i fastighetsägaransvaret men utan vetskap om att besiktning skett och att den blivit underkänd har vi inte getts någon möjlighet att agera på de uppkomna bristerna förrän den 16/10.

I förslag till beslut, BYGG 2023-000422 daterat 2023-10-19 finns sakfel enligt nedan:

Under rubriken "Redogörelse för ärendet" framgår det att förvaltningen den 3 oktober erhållit information om besiktningssprotokoll där det framgår att hissarna inte får brukas. Besiktning av hissarna skedde den 12 oktober och förvaltningen kan därmed inte ha nåtts av informationen innan den 12 oktober. Ytterligare sakfel finns under rubriken "Ert yttrande om förslag till beslut". Under denna rubrik framgår det att vårt yttrande till förvaltningen ska vara tillgängligt för granskning hos förvaltningen senast den 2 oktober 2023 dvs. 10 dagar innan besiktningen utfördes och 17 dagar innan förslag till beslut lämnats.

Vänliga hälsningar

Kristina Forslund

VD

0413-599411

Kristina.forslund@ebo.se

eslövs bostads ab

Postadress: Box 225 241 23 ESLÖV
Besöksadress: Repslagaregatan 2, Eslöv

Tel: 0413 - 59 94 00
Fax: 0413 176 67

E-post: info@ebo.se
www.ebo.se

Bankgiro: 983-6917
Org. nr: 556095-2391

Datum: 2023-10-19

Ärende/handling: Bygg 2023-000422
Fastigheten Slaktaren 25
Förslag till beslut

Jag har idag tagit emot ovanstående handling/dokument.

Datum: 25/10-23Underskrift: Namnförtydligande: Kristina Ferrelund

Skicka tillbaka det här kvittot till Eslöv kommun så snart som möjligt.
Lägg kvittot på en postlåda, frimärke behövs inte.